a

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8 M
16 — C
19

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

71
7
F
15
33-A-22
33
A
25
33225

Digitized by Google

Digitized by Google

ADDITAMENTA

Ad Primam, & Secundam Partem

DECISIONVM AVREARVM CASVVM CONSCIENTIAE,

R. P. D. IACOBO A GRAFFIIS DE CAPVA,
Abbate Congregationis Caſinenſis I.V.D. ac Neapolitanæ
Diœceſis maiore Pœnitentiario, Authore.

Opus verè Aureum.

In quo præter ea quæ aliàs & ventilata & diſcuſſa grauiter fuere, nonnulla etiam nunc recenter prioribus auctarij vice appoſita, & quædam pariter planè noua, non doctè minus quam eleganter pertractata acceſſerunt:

CONFESSARIIS, ATQVE POENITENTIBVS,
vt maximè vtilia, ſic & ſummè neceſſaria.

Cum Summarijs, & Indice Rerum, ac Verborum locupletiſſimis.

Superiorum permiſſu, & Priuilegijs.

VIRTVTI SIC

CEDIT INVIDIA.

VENETIIS, M. DC. XIII.

Apud Hæredem Damiani Zenarij.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX OMNIVM TITVLORVM QVI IN HIS ADDITAMENTIS CONTINENTVR.

DE meretricibus, quod nõ comprehẽdantur ſub excommunicatione contra non obſeruantes, c. omnis vtriuſque ſexus. fol. 1

De examine, & approbatione confeſſariorum. 2

De induſtria perſonę quando dicatur electa. 3

De delegato Principis quod poſſit ſubdelegare, non ſic inferioris. 5

De gratia ſimpliciter facta, quæ non expirat morte concedentis. 6

De abſoluto in articulo mortis ob excommunicationem, c. ſi quis ſuadente. 8

Quod nobilis mitius puniatur, quã ignobilis, vt intelligatur. 9

De ſecretis, quæ tenentur ſeruari ab habentibus officium publicum. 11

De dote congrua, quæ ſit. 12

Dicto vnius an credendum in iudicio. 14

De pœnitentia iniuncta, & non adimpleta, quando poſſit commutari. 15

De paruulis Iudæorum, an ad fidem compellendi. 17

De abſolutione ab hæreſi mẽtali, à quo facienda ſi expreſſa fuerit aliquo ſigno. 18

De hæretico ad fidem redeunte an bona recuperet. 19

De femina relicta vſufructuaria ſi caſta vixerit. 20

De iuramento coacto facto ab aliquo, cũ clauſula non petendi abſolutionem. 21

Iuramentum an poſſit quis venire contra propria auctoritate. 23

Periurus non eſt, qui adimplere illud nequit ex iuſta cauſa. 24

In iuramento excipitur auctoritas ſuperioris. 26

In iuramento intelligi conditionẽ ſi ſeruetur fides. 27

De blaſphemia calore iracundiæ prolata. folio 29

De blaſphemia facto prolata. 30

De æquitate, quam Iudex præ oculis habere debet. 31

De diſpenſatione iuris vulneratiua. 32

De excommunicatione quæ incurritur à laico ob detentionem clerici. 34

De maſculino cõprehẽdẽre femininũ. 35

De degradatione duplici, verbali & reali. folio 36

De caſtigatione inferiorum cõceſſa à ſuperioribus. 38

Digitized by Google

De abſolutione à Canone ſi quis ſuadente à quo facienda. 39
De nobilitate quæ perditur ob delictum, quod non perdatur in onerosis. 40
De alimentis. 41
De expenſis melioribus faciendis in dignitate conſtitutis, quam alijs. 45
De patre relinquente filiæ mille, ſi nupſerit, & centum ſi monialis fiat. 46
De donatione inoſficioſa. 47
De donatione, quando à patre filio facta cenſeatur. ibid.
De vxore an ſequi debeat maritum vagabundum. ibid.
De digito an ſit membrum. 48
De percuſſo pluribus vulneribus, an eo mortuo ſint omnes irregulares. 49
De aggreſſore, & qs dicatur aggreſſor. 50
De bannito, quando quis impune poſſit occidi. ibid.
De abortu. 53
De conſulente homicidium. 54
De irregularitate an cõtrahatur per mandantem vulnerari ſi mandatarius illum occidat. 55
De irregularitate an contrahatur ex tacito mandato ſi ſequatur homicidiũ. 56
De repellente vim vi. 57
De pœna ordinaria non imponenda, & qui ſe defendendo exceſſit iuſtum defendendi. 57
De occidente furẽ diurnum, vel nocturnum, quando contrahatur irregularitas. 58
De ſigno Campanæ. ibid.
De homicida, qualiter abſoluendus ſit in animæ iudicio. 59
De Prælato an in quærendis poſſit ſuæ Eccleſiæ præiudicare. 60
De ornatu mulierum, & virorum, quando peccatum, vel non. 61
De diſpẽſatione in muliere indotata. ibid.
De ſeparatione à viro ob ſeuitiam. 62
De adultera nõ expellenda à marito propria auctoritate. 63
Furor an iuſta ſit cauſa, ſeparationis matrimonij. 64
De frigiditate tã viri, quã mulieris. ibid.
De ſubripiente rem propriam, propria auctoritate, an, & quando peccatũ. 65
De beneficio curato. ibid.
De beneficijs requirẽtibus reſidentiã. 66
De beneficio quando dicatur tenue. 67
De donatione facta à patre filio, an computetur in legitimam. ibid.
Beneficia conferre, an poſſit laicus ex priuilegio Papæ. 68
De ciuitatibus, quæ tenentur tenere itinera ſecura. ibid.
De vẽdentibus rem per ſubhaſtationẽ. 69
De principibus, quãdo poſſint rem alterius auferre. ibid.
Delicti commiſſi cauſa res delinquẽtium, an Princeps poſſit adimere. 70
De poteſtate Rom. Pontificis quo ad beneficialia. 71
De ciuitate, quando poſſit facere ſtatutũ, ne ad domum quis reportet merces. 75
De vſuris. 76
De ſocietate omnium bonorũ inter fratres. ibid.
De eſculentis, & poculentis. 77
De ijs qui ſunt de corpore Capituli, vel Sedilis, an teneantur conſentire, vel contradicere. 78
De domino nauis, an teneatur ex facto ſuæ familiæ. 80
De teſtibus. ibid.
De tacita profeſſione. 81
De immunitate conceſſa ob numerum duodecim filiorum. ibid.
De nobilitate, an amittatur per ingreſſum Religionis. ibid.
De ordine procedendi in publicis ſupplicationibus. 83
De ordinibus ſacris, an conferri poſſint ex priuilegio. 84
De fuga, an probet delictum. 85
De Aduocatis. ibid.
De Doctoribus conductis ad legendum. ibidem.
De Medicorum ſalarijs. 86
De aromatarijs. ibid.
De abſolutione ab excõmunicatione quæ ob leuem clerici percuſſionem incurſa fuit. ibid.
De dictionibus denotantibus excommunicationem latæ ſententiæ. 87

De

Index Titulorum.

De excommunicato ob offenſionem dubiã abſoluendo præſtita cautione. ibid.
De licentia ſuperiorum habenda in acceſſu monialium. 88
Vt ingreſſus virorum ad clauſuram monialiũ permittatur, tria neceſſaria. ibid.
De excommunicatione lata contra feminas præſumentes ingredi monaſteria Regularium. 88
De eadẽ materia excõicationis, &c. ibid.
De clauſura monialium. 89
De locatione rei Eccleſiaſticæ facta vltra terminum præfixum. ibid.
De ſuſpenſione donec ſatisfecerit. ibid.
De ordinibus ante legitimam ætatem ſuſceptis. ibid.
De eadem materia. 90
De ſacro baptiſmo non iterando. 91
De Sacramẽto ſanctiſs. Euchariſtiæ. 93
De ſeparatione tori quando fiat. 94
In iuramento an ſit neceſſarius actus tangendi. 95
De poteſtate diſpenſandi, an tranſeat ad Capitulum Sede vacante. 97
Feſtiuis diebus quinam actus ſine peccato fieri poſſint. 98
De piſcatione. ibid.
De conſecratione. 99
De Sacerdote criminoſo celebrãte. ibid.
Iniuriã ſibi illatã, an liceat vindicare. 100
Banniti, an licite occidantur citati venientes ad Prætorem. 103
Vulnerati aſſertioni, an credendum. ibid.
De furto commiſſo ob neceſſitatem famis. 105
De furto liberi hominis. 107
De furis delatione, ſeu indicatione. ibid.
De litteris dimiſſorijs. 104
De armorum delatione. ibid.
De negotijs illicitis. 108
De clericis conſulentibus in cauſa ſanguinis. ibid.
De laico conducente poſſeſſionem. 109
De penſionario ſolum habẽte penſionẽ, an poſſit ad ordines promoueri. ibid.
De diſtributionibus. ibid.
De licentia Epiſcopi neceſſaria ob abſentiam clerici in ſtudio. ibid.
De Miſſa quando in Oratorijs celebranda. 110
De examine in concurſu. ibid.
Capitulũ quando nõ poſſit viſitare. ibid.

F I N I S.

COPIA.

Gli *Eccellentiſſimi Signori Capi dell' Eccelſo Conſeglio di X. infraſcritti, hauuta fede dalli Signori Reformatori del Studio di Padoua, per relatione à loro fatta dalli due à queſto deputati, cioè del Reuerendo Padre Inquiſitor, & del Circ. Secretario del Senato Gio. Maraueglia, con giuramento, che nel Libro intitolato,* Additamenta ad Primam, & Secundam Partem Deciſionum Aurearum caſuum conſcientiæ, D. Iacobi de Graffijs, *non ſi troua coſa contra le leggi, & è degno di ſtampa, concedono licentia, che poſſi eſſer ſtampato in queſta Città. Dat. die 27. Martij 1612.*

D. Marco Triuiſan.
D. Andrea Contarini. } Capi dell'Eccelſo Conſeglio di X.
D. Giuſt'Antonio Belegno.

Illuſtriſs. Conſilij X. Secret.
Bartholomæus Cominus.

1612. Adi 29. Marzo.
Regiſtrato in Libro à carte 202.

Antonius Lauredanus Officij contra Blaſph. Not.

INDEX AVCTORVM.

Abbas antiquus.
Aegidius Boſſius.
Aegidius Bellamera.
Albertus de Roſata.
Abbas Panormitanus.
Albericus.
Alexander.
Altobrandus.
Angelus.
Andreas Tiraquellus.
Andreas de Iſernia.
Andreas Barolus.
Andreas Alciatus.
Andreas Barbatius.
Antonius de Butrio.
Antonius Capiſcius.
S. Antoninus in Sum.
Archidiaconus.
Armo.
Auguſtinus Berous.
Azorius.

Baldus.
Bartolus.
Bartholomęus Cępolla.
Bartholomęus à Capua.
Bazianus.
Benedictus de Plumb.
Bernard. Compoſtella.
Bertachinus.
Bertrandus.
Blancus.
Boerius.

Cagnolus.
Cardin. Zabarella.
Carauita.
Cauale.
Chaſſanęus.
Corneus.
Conſtitutiones Regni.
Cynus.
Curtius Iunior.

Deciſiones Rotæ.
Didacus.
Dominic. de S. Gemin.
Dominicus Sotus.
Dynus.

Fabius Anna.
Federicus de Senis.
Felinus.
Franciſcus de Aretio.
Franciſcus Auiles.
Fulgoſius.

Gerard. de Petraſancta.
Grillus.
Guliel. Benedictus.
Guliel. Speculator.
Guliel. de Cuneo.
Guido Papæ.
Guido de Cuneo.

Henricus Boich.
Hippolitus de Marſilijs.
Hippolitus Riminald.
Hieronymus.
Hoſtienſis.
Hugo.

Iacobus de Butrio.
Iacobus Menochius.
Iaſon.
Innocentius.
Io. Beluiſo.
Io. Lopez.
Io. Crotus.
Io. Cephalus.
Io. de Arci.
Io. de Anania.
Io. à Turrecremata.
Io. de Imola
Io. Andreas.
Io. à Medina.
Io. Caldericus.
Io. Franciſcus de Ripa.
Io. de Platea.
Iulius Clarus.

Lapus.
Lelius Iordanus.
Lucas de Penna.
Ludouicus.
Lupinus.

Marianus Socinus.
Marc Ant. Peregrinus.
Man. Nauarr.
Matthæus de Afflictis.

Natta.
Neuizanus.
Nicolaus de Neapolis.
Nicolaus de Lira.

Oldradus.

Paris de Puteo.
Paulus in Clementina.
Paulus de Caſtro.
Petrus.
Petrus de Vbaldis.
Petrus de Ancharano.
Petrus de Bellapertica.
Petrus de Palud.
Philippus Decius.
Philippus Francus.
Pragmatica Regni.
Practica Carrerij.
Præpoſitus.
Proſper Petra.
Purpuratus.
Peregrinus.
Pract. Canon. Salzedi.
Plutarchus.

Ranchinus.
Raphaël Cumanus.
Riccard. de Mediauilla.
Rolandus à Valle.
Romanus.
Ruinus.

Salicetus.
Signorolus.
Simancha.
Socinus Senior.
Stephanus Quaranta.
Suarez de Paz.
Surdus.

Tancratius.
D. Thom. de Aquin.
Thom. de Arciguidis.
Thom. Grammaticus.

Vincentius de Frãchis.
Vincentius Anna.
Vrſillus.
Vmbardus.

Digitized by Google

INDEX OMNIUM SENTENTIARUM QVAE IN HIS ADDITAMENTIS CONTINENTVR.

A

ABbates quinã, & quando poſſint ſæcularibus ſubiectis iuriſdictioni Epiſcopali ordines minores conferre. num. 6. f. 84
Abbates S. Benedicti, & S. Bernardi Hiſpaniæ hodie nõ benedicuntur, & tamen fruuntur omnibus præeminentijs, honoribus, priuilegijs, & inſignijs Abbatialibus, quibus perpetui, & benedicti per Epiſcopos frui ſolent. num. 7. ibid.
Abbates an, & quando conferre poſſint minores ordines regularibus ſuis ſuo ordini adſtrictis. num. 8. ibid.
Abbates an conferre valeant Sacramentum Confirmationis. num. 9. ibid.
Abortui cauſam præbens eo ſequuto, quando ſit homicida. num. 1. 53
Abortui cauſam præbens, qualiter eo ſequuto in foro exteriori ſit puniẽdus. n. 2. ibi.
Abbreuiatio fori iudicationis fit ad beneplacitum Proregis. num. 11. 51
Abſentes qui dicantur. num. 16. 79
Abſentes à quo loco ſint vocãdi. n. 17. ibi.
Abſentes an ſint vocandi omnes, qui ſunt de Prouincia. num. 18. ibid.
Abſentes an ſint vocãdi, quando duæ partes vocãdorũ ſunt præſentes. nu. 19. ibid.
Abſentes de corpore Capituli, qui tenentur adeſſe, & contradicere actioni iniuſtæ, ſi non ſunt præſentes, an mortaliter peccent. num. 1. & 2. 78
Abſentes qui ſunt in Ciuitate, an omnes ſint vocandi. num. 21. 79
Abſentes, qui ſunt extra Ciuitatem an ſint citandi. nu. 22. fol. eod. & in quibus caſibus. num. 23. 80
Abſolutio à iuramento an concedi debeat, quis declaret. num. 3. 23
Abſolutio à iuramento an poſſit peti à quouis Epiſcopo. num. 22. ibid.
Abſolutio à iuramẽto quando petenda ſit. num. 12. 22
Et quid ſi pendente iudicio abſolutionis venit dies ſolutionis. num. 13. ibid.

Abſo-

Abſolutio à iuramento quid operetur. numero 14. ibid.

Abſolutio ab excommunicatione per Epiſcopum facienda, quando percutiens eſt doli capax. num. 2. 86

Abſolutio ab hæreſi cõmiſſa Epiſcopis, & Inquiſitorib. de qua intelligatur. n. 2. f. 18

Modus, qualiter hæc abſolutio ab Epiſcopis, & Inquiſitoribus impendi debeat. num. 3. ibid.

Abſolutus à iuramento, an poßit agere in Curia Epiſcopi vel iudicis laici, niſi in tribus caſibus. num. 18. 20. & 21. f. 22

Abſolutus ab excommunicatione, vt teneatur ſe præſentare Rom. Eccleſiæ, qualiter intelligatur. num. 1. 8

Abſolutus ab inferiore Epiſcopo, an teneatur adire Epiſcopum. num. 12. 9

Abſolutus an ſe debeat præſentare in propria perſona, vel per procuratorẽ. n. 7. f. 8

Abſolutus an contemnere dicatur ſi ſe non præſentet. num. 8. 9

Abſolutus qualiter probabit tã in foro interiori, quã exteriori, quod ſe præſentauit ceßãte impedimẽto. nu. 9. & 10. ibid.

Acclamatio importat auxilium. nu. 6. f. 58

Actus, qui communiter non fiunt ſine animi perturbatione quales. nume. 14. f. 30

Actus vnus an ſufficiat quo ad nomina ſonantia in delictum. num. 12. 2

Actum nihil dicitur, dum aliquid ſupereſt ad agendum. num. 3. 81

Accuſari coram iudice propitio ſibi, expedit. num. 13. 32

Adminicula copulæ carnalis quæ ſint. numero 4. 94

Adultera an poſſit de domo expelli propria auctoritate abſque ſententia iudicis Eccleſiaſtici, & occidi cum adultero. numero 1. & 16. 63. & 64

Adultera apud quem iudicem ſit accuſanda. num. 9. 94

Adultera ab Eccleſiaſtico eſt collocãda in loco tuto. nu. 10. 11. & 20. f. 94. & 95

Adulterium an, & quãdo ſpacio quinquennij præſcribatur. num. 5. 94

Adulterium, & ſtuprum probatur per teſtes ſingulares. num. 3. ibid.

Adulti Iudæi non poſſunt cogi ad baptiſmum inuiti. num. 7. 17

Si proclamãt ſe velle fieri Chriſtianos debẽt de manib. parentũ auferri. nu. 9. ibi.

Aduocatus an poßit inſtruere teſtes de iure. num. 8. 85

Aduocatus an debeat deſerere cauſam, ſi dicit clientulo, qđ non habet ius. nu. 9. ibid.

Aduocatus an poſſit repellere aduocatũ cauilloſũ propter cauillationẽ. n. 15. f. 100

Aduocatus an quis poßit eſſe in cauſa in qua fuit iudex. num. 4. 85

Aduocatus non debet clientem in reſponſionibus inſtruere, nec qualiter reſpondeat. num. 5. & 6. ibid.

Aduocatus cauſam ancipitem poteſt defendere. num. 1. 85

Aduocatus iuſtam habens cauſam, an poſſit vti dolo, vt iuſtam cauſam obtineat. numero 2. ibid.

Aduocatus iurans defendere cauſam eccleſiæ, an ad id ſemper teneatur. numero 3. & 4. 25

Aduocatus qualiter debeat formare articulum, quod quis percußerit ſe defendendo. num. 4. & 6. 57

Aequalitas in religioſis debet ſeruari reſpectu bonorum monaſterij. num. 6. 82

Aequitas præferenda eſt rigori. nu. 1. f. 31. & infra num. 18. f. 32. etiam in contractibus. num. 22. ibid. & id quomodo intelligatur. num. 24. ibid.

Aequitas diuerſimode capitur. nu. 2. f. 31

Aequitas quid ſit. num. 3. ibid.

Aequitas quando præualere debeat rigori. num. 22. & 25. 32

Aggredi, inſultare, & aſſalire, eadem ſunt. num. 4. 50

Aggreſ-

Aggreſſor is præſumitur, qui armis munitus ad locum acceſſit, & inimicum expectauit, & qui primus gladium euaginauit. num.5. 50

Aggreſſor is etiam præſumitur qui aduerſario fortior, validiorque cognoſcitur, num.6.& 9. 50

Aggreſſor præſumitur percuſſus, & percutiens præſumitur feciſſe cauſa ſeſe defendendi. num.2. 50

Alienationi rei Eccleſiaſticæ an requiratur conſenſus expreſſus. num.8. 79

Alimenta an debeantur ſolum, quãdo vxor eſt relicta donna, domina, & vſufructuaria. num.35. 43

Alimenta an reſtituenda, ſi alimentatus ſuccumberet litigando. num.28. 43

Alimẽta annuatim relicta qualiter debeantur. num.14. 46

Alimenta debentur ſpurio durante lite cum patre. num. 12. 42

Alimenta qualiter taxentur ſpurio filio. numero 13. ibid.

Circa alimenta, quæ ratio ſit habenda. numero 14. ibid.

Alimenta quando debentur ratione ſaguinis, officio iudicis, qualiter extendãtur. num.15. ibid.

Alimenta debentur ſecundum quantitatem redituum. numero 16. ibidem. & non bonorum patrimonij, ſub numero 20. ibid.

Alimenta debentur ſecũdum facultates defuncti, etiam non confecto inuentario ab hærede. num.17. ibid.

Alimenta dupliciter petuntur, officio iudicis, & iure actionis, quæ multum inter ſe differunt. num.19. 42

Alimenta miniſtris ſunt præſtanda ſecundum ordinem dignitatis, ſic patrono. numero 1.& 4. 45

Alimenta negare eſt necare. num.7. 42

Alimenta qualiter debeantur, reſpiciendum eſt. numero 3. 45

Alimenta, quando debentur ex diſpoſitione teſtatoris, an debeantur ſumptus pro diſciplina. num.21. 42

Alimenta quando debentur officio iudicis, non debentur filijs diuitibus. nume.22. ibidem.

Alimenta licet vxori debeantur, non tamen debentur priuigno, quem in domum ſuam ducere vitricus non tenetur. numero 23. ibid.

Alimenta an debeantur vxori ſeorſum habitanti à viro quamuis fugitiuæ. numero 24. ibid.

Alimenta quãdo poſſint peti extra domum. num.39. 43

Alimenta vbi hæres præſtare teneatur in domo ſua vel alimentarij. num.40. 44

Quando debentur extra domũ an ſpecies debeatur vel æſtimatio. num.41. ibid.

Quãdo nobili debentur extra domum debetur etiam pretium portaturæ. numero 42. ibid.

Quid differant à victu, cibarijs, & ſuſtentatione. num.47. ibid.

Sunt ſtrictè intelligenda quando agitur de damno, ſecus ſi de fauore. num.49. ibid.

Alimenta ſpurijs debentur etiam ſi à patre in teſtamẽto eſſẽt prohibita. nu.10.f.42

Alimenta non ſolum ſpurio à patre, ſed etiã filio deſcendenti ex ſpurio debentur per auum. num.11. ibid.

Alimentorum cauſa an filius naturalis patrem conuenire poſſit abſque eius conſenſu. num.11. 42

Alimentorum nomine debet procedi ſummariè, & de plano, limita id dupliciter. num.55. 45

Alimentorum præſtationẽ non impedit litis pẽdentia in omnẽ euentũ. nu.25.f.43

Alimentorum priuilegia quę, remiſſiuè. numero 53. 45

Alimẽtis plus indiget Epiſcopus, quã Archipre-

Digitized by Google

chipresbyter, & plus ille, quam ſimplex Sacerdos, & plus prælatus quam ſimplex clericus. num. 2. 45
in Alimentis præſtandis patronus præfertur pauperibus, ſi omnibus non ſufficiāt. num. 5. 45
Amor nullus vincit paternum. nu. 10. f. 13
Animalia paſcentia in fundo meo, an poſſim capere. num. 15. 64
Animus domini qualis ſit arguit qualitas præcedentis iniuriæ. num. 9. 57
Animū obligandi, an quis præſumatur habere in meticuloſo iuramento. nu. 7. f. 22
Antefatum an debeatur quando matrimonium eſſet contractum & non conſumatum ſuperueniēte morte viri. nu. 8. f. 68
Appellatio non poteſt tolli abſque præiudicio ſuperioris, ad quem debet interponi. num. 18. 6
Appellationem non eſſe admittendam in cauſa alimentorum, qualiter intelligatur. num. 54. 45
Approbati ſemel ab Epiſcopo, non poſſunt ab eodem iterum examinari. num. 2. f. 2
Approbati ſemel quando non ſint iterum ab eodem examinandi declaratione Sacræ Congregationis. num. 3. ibid.
Arma portare an ſit licitum. num. 6. f. 105
Arma portare licitum eſt in ſeptemdecim caſibus. num. 8. 105
Arma portare an ſit licitum, vel illicitum, ſub peccato mortali. num. 9. ibid.
Arma portans an in pœnam incidat, ſi non fuerit à ſatellite inuentus. nu. 10. ibid.
Arma portans an vltra pœnam debeat illa perdere. num. 12. 105
Fallit tamen in caſu perſecutionis, vel occiſionis banniti. num. ſeq. ibid.
Arma ſi reperiuntur apud pedes aliquorū, non puniuntur ex ſtatuto quo ad portantes arma. num. 6. 49
Armorum appellatione, quid contineatur, an arcus, & ſagittæ. num. 1. & 2. f. 105
Et quando defenſibilia, vt lapides, calcaria, & dentes. num. 3. & 4. 105
Armorum portatio præbet cauſam ad violētias, & homicidia, & in cauſa ſunt, vt homo illa deferēs audacior fiat. n. 7. ibi.
Armorum communis vſus inſpici debet in omni materia ſicut in materia armorū. num. 5. 105
Armorum terror an ſufficiat ad repellendum vim vi. num. 2. & 3. 57
Artifices omnes, vt plurimum ſunt mendaces, & fraudes maximas committunt. num. 6. 98
Aſſerens falſum, vel tacens verum, in tribus caſibus non punitur pœna falſi. numero 4. 41
Aſſertioni Legati, vel Cardinalis credendum. num. 27. 15
Aſſeſſoris dictum ſe tuliſſe ſententiam per pecuniam, an proſit victori, vel contra ipſi noceat. num. 5. 103
Aſſiſtere, verbum, vt intelligatur in materia degradationis. num. 11. 37
Auctoritas ſuperioris excipitur in iuramēto. num. 1. f. 26. & ſuperior quis, numero 10. ibid. & num. 17. 27
Auctoritas qualiter ſumatur. num. 2. f. 26
Auctoritas ſuperioris excipitur in voto, conſuetudine, & ſtatuto. num. 3. ibid.

B

Banniendus de proximo an iam habeatur pro bannito. num. 12. 52
Bannitus an poſſit impunè occidi cum armis probibitis. num. 34 53
Bannitus an poſſit impunè occidi, qui in Ciuitate eſt toleratus. num. 37. 53
Bannitus an poſſit licite occidi à familia poteſtatis, quæ non poteſt ipſum capere. num. 32. 53
Bannitus an poſſit ſeipſum impunè interficere. num. 27. 52

Digitized by Google

Bannitus, qui poteſt occidi, poteſt multo fortius verberari. num.2. 51

Bannitus occiſus non poteſt ſpoliari, niſi ab occiſore incontinenti. num.3. ibid.

Bannitus, qui poteſt impunè offendi, poteſt etiam impunè occidi. num.4. ibid.

Bannitus, qui poteſt propria auctoritate capi, & occidi impunè, dicitur propriè forjudicatus. num.5. ibid.

Bannitus quis hodie verè dicatur, & quare poſſit impunè occidi. num.6. ibid.

Banniti occiſor, an ſit immunis, interficiens eum extra territorium. num.13. 52

Bannito non eſt ſublata filiatio. nu.15. f.52

Bannitum an etiam filio liceat interficere. num.14. & 18. 52

Bannitum, dum eſt citatus, & in via venit ad Ciuitatē, an licet occidere. n.31. f.52

Bannitum occidens an ſit tutus in foro conſcientiæ. num.21. 52

Bannitum occidēs an in foro poli poſſit conſequi premium. num.22. ibid.

Bannitum occidens, ignorans eum eſſe bannitũ, an poſſit licitè occidere. nu.33. f.53

Bannitum poſtquam à familia captus eſt, non licet interficere. num.29. 52

Bannitum reſtituens etiam ad bona per fiſcum alienata, quomodo teneatur ad reſtitutionem, & quam emptoribus ſuggerat actionem. num.11. 20

Bannitorum materia explicatur per plures Bullas Sum. Pontificum. num.1. f.103.

Bannitorum receptatores ignoranter nō incurrunt in pœnas in foro interiori, ſed an in exteriori. num.2. ibid.

Sed an receptantes coactè, & an teneātur de domo exire, & Bannitos domi relinquere. num.3. & 4. ibid.

Sed quid ſi adiuuarent bannitos in extrema neceſſitate, vel receptarent animo exhibendi curiæ. num.5. ibid.

Baptiſatus an in dubio quis præſumatur. num.12. 92

Baptiſatus mortuus ſi ſurgit, an ſit rebaptiſandus, & multæ aliæ quæſtiones. numero 6. 91

Baptiſati licet hæretici, & apoſtatæ ſunt ſub iuriſdictione Eccleſiæ. nu.15. f.18

Baptiſmus an dicatur iterari, ſi baptiſatus ab obſtetrice in articulo mortis iterum baptiſetur. num.10. 52

Baptiſmus non iterandus etiam ſcienter collatus ab hæreticis. num.1. 91

Baptiſmus ſuſceptus per iocum, aut deriſum, an reiterandus, num.18. 92

Baſtardus quando poſſit hæres inſtitui. numero 8. 94

Beneficiatus an poſſit arctari ab Epiſcopo ad reſidentiam perſonalem. nu.6. f.66.

Beneficiatus non poteſt dimittere beneficium ſine cauſa ſine licentia ſuperioris. num.15. 73

Beneficium acquiſitum renunciari non poteſt ſine auctoritate ſuperioris, ſed acquirendum ſic. num.10. 60

Beneficium an dicatur curatum ſi conceditur expectatiua ad curatum, & vacat Eccleſia quæ aliàs fuit curata. num.1. & 4. 65. & 66

Beneficium Chriſtianitatis non debet conferri in inuitum. num.1. 17

Beneficium non curatum habens, ſi ſecuncundum curatum recipiat, & poſtea primum efficiatur curatum, an ipſo iure carebit primo. num.9. 66

Beneficium ſemel indultum ratione minoris ætatis, an perdatur ob ſuperuenientiam maioris, num.15. 32

Beneficium tenue quo ad ordinatum ſine titulo quale dicatur. num.3. 67

Beneficium curatum quando dicatur tenue. num.4. ibid.

Beneficium vt canonicè poſſideatur, multa requiruntur. num.1. 67

Beneficia parua collectarum onere nō grauantur. num.2. 67

Beneficia, quæ de iure requirunt reſidētiam perſonalem, & continuam, quæ ſint. num.1. 66
Beneficia alia ſunt requirentia continuam reſidentiam perſonalem ex inſtitutione beneficij. num.2. ibid.
Beneficia quæ ſint, quæ requirunt reſidentiam, ſed non continuantur. num.5.f.66
Beneficia regulariter debent eſſe perpetua. num.27. 94
Beneficia ſine diminutione, vt conferantur publicè intereſt. num.4. 33
in Beneficiorum prohibenda pluralitate iura plus attendunt curam reſpectu exercitij, quam reſpectu habitus. nu.5. f.66
Benemerita debent eſſe æquiualentia rei donatæ, explicatur. num.20 47
Beneplacitum Sedis Apoſtolicæ, morte non finitur. num.5. 7
Et nec priuilegium conceſſum ad Regium beneplacitum. num.6. ibid.
Sed quid ſi dictū fuerit, quo ad iudici placuerit. num.7. ibid.
Beneplacitum vt finitur morte, an ſic finito officio. num.12. 7
Blaſphemans calore iracundiæ quandoque non peccat mortaliter. num.1. 29
Blaſphemia non tātum fit lingua, ſed etiam facto. num.1. 30
Bona Eccleſiæ alienari prohibentur ex cauſa publicæ vtilitatis. num.10. 63
Bonorum renunciatio à fratribus an præſumatur facta, ſi vnus illorum per longum tempus alijs ſcientibus, & patientibus adminiſtrauerit. num.11. 77
Bonitas an præferatur literaturæ, n.9.f.67

C

Campana multos habet ſignificatus. num.1. 59
Campana ſi pulſatur ad auxilium implorādum, & ita aliquis occidatur, an cauſet irregularitatem pulſanti. nū.8. f.59
Campanam an liceat habere in oratorijs. num.9. 59
Campanam pulſans an ſi caſu fortuito cadit tintinnabulum, & aliquē occidat, ſit ob id irregularis. num.7. 59
Campanæ an pulſari debeant in Sabbato Sancto antequam pulſantur cāpanæ Eccleſiæ Cathedralis. num.4. 59
Campanæ alijs temporibus quam Sabbati Sancti, an poſſint pulſari abſque impedimento Eccleſiæ Cathedralis. nu.5. ibi.
Campanarum pulſatio quo ad celebrationē diuinorū prohibetur tempore interdicti non tamen prædicationis. num.2. 59
Campanarum ſonitus quando cauſet irregularitatem pulſanti. num.6. 59
Canonicus abſens cauſa ſtudij, an loco ſui relinquere debeat ſubſtitutum. nu.6.f.110
Canonicus, vt gaudeat quinquennio percipiendo fructus beneficij iuxta nume.4. debet verè ſtudere. num.7. ibid.
Canonici celebrantes miſſam priuatim tempore horarum, an debeant habere diſtributionem. num.1. 109
Et quid de clericis aſſociantibus ſuum Epiſcopum. ibid.
Canonici reuelantes ſecreta Capituli qualiter puniantur. num.14. 11
Capitulum Sede vacāte poteſt iudicare de hæreſi, qđ crimē maximū eſt. nu.8. f.97
Capitulum Sede vacāte poteſt viſitare, niſi in duobus caſibus. num.1. 110
Capitulum Sede vacante ſuccedit Epiſcopo. num.3. 97
Capitulū in quibus caſibus poterit Sede vacante concedere litteras dimiſſorias. numero 4. ibid.
Capitulum Sede vacante par eſt Epiſcopo, quare longè excellit vicarium Epiſcopi. num.5. ibid.
Poteſt abſoluere excommunicatos ab Epiſcopo. num.6. ibid.

Capi-

Digitized by Google

Capituli maior pars vt ſit præſens an ſuffi-ciat. num.20. 79
Cardinales an poßint à caſibus reſeruatis Papæ Sede vacante abſoluere. nu.6. f.6
Cardinalium collegium non poteſt Sede vacante exercere ſpectantia ad Epiſcopum. num.2. 97
Cariſtiæ tempore poteſt quis cogi vendere pertinentia ad victum, & ſtatuere pretiũ panis. num.17. 107
Caſtigatio inferiorum conceſſa eſt maioribus. num.1. 38
Debet eſſe moderata, & temperata, relinquiturque iudicis arbitrio numero 2. & 4. ibid.
Caſtigatio ſæua magiſtri, attribuitur culpæ, & ibi vide exẽplum in magiſtro ſemel decapitato. num.6. 38
Cauere ſi quis teneatur ſimplici cautione, an intelligatur promißio. num.12. f.63
Cauſa an præſumatur in Pontifice quo ad beneficialia. num.5. 72
Cauſa an requiratur ſubſiſtens, vel præſumpta. num.11. 71
Cauſa an ſit vera, ſi dicatur per Principem ex cauſis iuſtis, & rõnabilib. n.13. f.71
Cauſa attẽditur in receptione rei. n.16. f.32
Cauſa iuſta auferendi rem alterius quæ, num.4. & 7. 70. & 71
Cauſa iuſta mutandi pœnitentiam, quæ, nume.4.5. & 6. Extende ad ieiunia, nu.8. ad pœnitentiam publicam, numero 9. ad pœnam inductam per Regulam, numero 10. 16
Cauſæ cognitio non requiritur in notoriis. num.5. 101
Cauſæ cognitio vbi non interuenit, ibi non eſt vera iuriſdictio. num.11. 4
Cautela quod venditor nõ poßit venire contra. num.7. 69
Cautela vt filia ingrediens monaſteriũ non plus capiat quam quod à patre eſt relictum. num.11. 46
Cautelis vti contra cautelas inſidiantium bonis, licet. num.3. 85
Cautio quando præſtari debeat à viro petente vxorem ſibi reſtitui. nu.5. 62
Cautio ſufficiens quæ ſit. nu.7. & 8. f.62
Cautionem ſufficientem ſi quis dare non poteſt, an det iuratoriam. num.10. 62
Celebrare ſe fingens, & non celebrans, quã grauiter peccet. num.1. 99
Celebrare ſe fingens, & non celebrans, an ſapiat hæreſim. num.5. 99
Certus qui eſt, certiorari amplius non debet, ibid. num.26. 80
Ceſſio alicuius rei poteſt dupliciter conſiderari, & quando Prælatus poßit cedere. num.12. 61
Character an imprimatur ex baptiſatione noua facta. num.14. 92
Cibaria habentes, debent in communi conferre, ſi alij non habent. num.13. f.106
Circumſtantiæ non tangentes negotiũ principale, quæ. num.6. 81
Citatio à iuramento qualiter concedatur in curia Eccleſiaſtica Neapolitana. numero 15. 22
Citatio partis an requiratur in petenda abſolutione à iuramento. num.17. ibid.
Citatio partium non eſt neceßaria, vbi aliquid committitur conſcientiæ alicuius. num.24. 5
Sic nec poterit reclamare poſt declarationem factam. num.25. ibid.
Ciuitas an poßit facere foſſata per agrum alienum. num.6. 70
Ciuitas an teneatur tenere itinera ſecura. num.1. 68
Ciuitas ſi facit foſſata per agrum alienũ, debet ei pretium ſoluere. num.5. 19
Ciuitate occupante bona alterius, poteſt illa per vim recuperare. num.2. 101
Clauſulæ quæ apponi ſolent à Romanis Pontificibus, vt Miſſæ in Oratoriis celebrentur. num.2. 110

Clau-

Clauſura an ſit in monaſterijs vbi habitant fratres quæ ſunt in fieri, vel dum fabricantur. num. 1. 89
Clauſura monialium qualiter debeat intelligi & obſeruari. num. 2. 89
Clauſura nec eſt in domibus, vel infirmarijs in Ciuitatibus poſitis. num. 2. 89
Clericus aleator non poteſt repelli ob crimen à beneficio obtento, ſed ſic ab obtinendo. num. 13. 61
Clericus an poſſit eſſe aduocatus in cauſa ſanguinis. num. 2. 109
Clericus caueat ne in propria perſona ad conflictum vadat. num. 10. 56
Clericus delinquens qualiter punietur, ſi nõ poteſt haberi numerus Epiſcoporum vt degradetur. num. 22. 37
Clericus verbaliter degradatus an debeat viuere clericaliter. num. 23. ibid.
Clericus iurãs ſemper reſidere in Eccleſia, non reſidẽdo, an ſit periurus. nu. 10. f. 26
Clericus quando videatur detineri in carcere priuato. num. 5. 35
Clericus, qui cum alijs ſuaſit ruſtico tranſeunti flumẽ, cuius aqua creſcebat, quod deſcenderet de aſina ſuper qua erat, qui cum deſcendiſſet, ſubmerſus eſt: an clericus, & alij ſint irregulares. nu. 19. f. 55
Clericus qui non directe conſuluit homicidium an eo ſequuto ſit irregularis. numero 17. 55
Clericum percutiens ſe defendendo qualiter excedat non eſt excommunicatus. numero 11. 58
Clerici an omnes teneantur ire ad proceſſionem in letanijs, & quid de religioſis & exemptis. num. 8. & 9. 84
Clerici & religioſi concurrentes in proceſſionibus qui præferantur. num. 3. 83
Clerici cum clericis qui præferantur, numero 4. & 5. ibid.
Clerici, quibus ex cauſis ſe abſentent ab Eccleſia. num. 8. 66
Clerici ſeniores percutientes inferiores clericos non ſunt excõmunicati. nu. 7. f. 38
Coactio conditionalis an impediat baptiſmi Sacramentum. num. 13. 18
Coitus cum moniali inducit inceſtum, adulterium, & ſacrilegium. num. 9. 42
Coactio duplex. num. 11. 18
Coactio duplex, diuina, & humana. numero 23. 27
Coactio item duplex conditionalis, & coacta. num. 24. ibid.
Coactio baptiſmi conditionalis non impedit baptiſmum, ſed bene abſoluta. num. 25. & 27. ibid.
Cœpta debent compleri: ſed à quo ſequens ſacerdos incipiat, num. 4. 5. & 6. 93
Colores ſunt regulariter mali, maximè quo ad homines. num. 3. 108
Comes obligatus Duci Mediolani cum iuramento, an teneatur ei ſemper obedire, maxime requiſitus à Papa, vt iuuet Eccleſiam. num. 17. 27
Compaternitas contrahitur per tactum veſtis, quando leuatur puer. num. 2. f. 34.
Compedibus eſſe conſtrictum, & eſſe in carcere æquiparantur. num. 2. 85
Concilium Tridentinum quid circa ordines minores conferendos ſtatuat. nu. 5. f. 84
Condemnatus an ſit liberandus, ſi meretrix compareat, & vult eum in maritum. num. 17. 2
Condemnatus iniuſtè per ſentẽtiam ad aliquid, poteſt in foro poli illud retinere. num. 12. 64
Conceſſio rei Eccleſiaſticæ facta per Prælatum an dicatur perpetua, vel temporalis. num. 9. 79
Conditio an reijciatur, ſi vxor reliquerit viro centum, ſi ſecundo non contraxerit matrimonium. num. 9. 20
Conditio, donec, qualiter differat à conditione, ſi. num. 12. 21
Conditio in quacunque promiſſione intelligitur,

Digitized by Google

gitur, niſi ex culpa alterius partis aliud eueniat. num. 10. 28
Etiamſi in inſtrumento pacis ſit clauſula, Rato manente pacto. num. 11. ibid.
Conditio reijcitur, quando quis retrahitur à carnali matrimonio. num. 14. 47
Conditio reijcitur, vt filia non poßit plus petere, ſi eſt minus legitima. numero 15. 47
Conditio, ſi non nupſerit, in vidua non reijcitur. nu. 4. f. 20. Sed an debeat dare cautionem derelicto legato reſtituendo non ſeruata conditione. num. 11. 21
Conditio triplex. num. 13. 92
Confeßio facta in extremis de debito an noceat. num. 9. 104
Confeßiones audientes in domibus laicorũ parochum admoneant, & fidem auditæ Confeſſionis pro medico adueniente relinquant. num. 4. 3
Confeſſarius quilibet an poßit abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis. num. 6. f. 3
Confeſſarij quantuncunque Regulares ex Concil. Trid. debent eſſe examinati, & approbati. num. 1. 2
Confeſſor ab Epiſcopo electus quam poteſtatem in Epiſcopum habeat. nu. 4. f. 90
Confeſſor vt poßit deponere, multa requiruntur. num. 13. 14
Confeſſor an in dubio præſumatur reuelaſſe de conſilio. num. 14. ibid.
Confeſſor debet deponere dictum ſuum ſub iureiurando. num. 15. 15
Confinia conceßa à iudice donec voluerit, morte eiuſdem iudicis finiuntur. numero 3. 7
Coniecturæ, quibus colligi poteſt quod occidens erat aliàs occiſurus. nu. 14. f. 54
Coniugis reſtitutionem petens quid probare debeat. num. 6. 62
Conſanguineus iudicis iniuriati an in tali cauſa poſſit eſſe iudex. num. 21. 102
Conſanguinei venenantes bannitum captũ à familia, ne per ſuſpendium eius publicum vituperentur, ſunt parricidæ. numero 30. 52
Conſcientiæ alicuius aliquid ſi eſt commiſſum, videtur electa induſtria perſonæ. num. 22. 5
Conſecrationes an iterentur in Eccleſia. num. 16. 92
Conſenſus congregatorum an poßit eſſe ſeparatus. num. 24. 80
Conſentire nolens geſtis illicitis, an teneatur appellare. num. 15. 79
Conſiliarij proprium munus eſt, tenere ſecreta Conſilij. num. 6. 11
Conſiliarij ſi non conſentiant, an incurrant pœnam. num. 6. 78
Conſiliarij reuelãtes ſecreta Principis quandoque puniũtur pęna mortis. nu. 11. f. 11
Idem de Senatoribus reuelantibus ſecreta grauia. num. 12. ibid.
Conſilium, quod poteſt capi in bonam, & malam partem, eſt interpretandum in bonam. num. 9. 54
Conſulens an irregularis ſit ſi homicidiũ nõ incõtinenti fuerit cõmiſſum. nu. 15. f. 55
Conſulens homicidium, eo ſequuto, fit irregularis. num. 1. Fallit num. 8. 54
Conſulens ſequuto homicidio an, & quando teneatur ad emendationem. nu. 4. 54
Conſulens ſi ſolam aggreſſuram conſuluit, ſi ex illa ſequatur mors, eſt irregularis. num. 5. 55
Conſulere an poßint clerici in cauſa ſanguinis. num. 1. 108
Conſilium reuocans vt intra certum tempus committeret homicidium, ſi elapſo tempore commiſit, an irregularis ſit. numero 16. 55
Conſtitutio, Si maritus, quæ loquitur de adultero, quando habeat locum, & qualiter. num. 17. 64
Conſtitutio vt dominia rerum transferantur in alios, an ſeruanda, & ſit valida. nu. 3.

Digitized by Google

num.3. Fallit num.4. 72
Contractus in dubio, non debet cenſeri vſurarius. num. 10. 54
Contractus intelligitur celebratus ſecũdum conſuetudinem loci in quo ſit. nu. 2. f. 86
Conſuetudo an introduci poſſit, quod vxor non teneatur ſequi virum, & è contra. num. 15. 48
Conſuetudo Hiſpanorum exigentium tributa à Iudæis, an poſſit ſaluari. numero 12. 18
Conſuetudo patriæ in beneficijs eſt attendenda. num. 6. 67
Conuentio de non diuidenda ſocietate, intelligitur, ſi ſeruentur promiſſa. nu. 4. f. 27
Sic conuentio inter fratres de non alienando. num. 5. & 6. 28
Sic locatio facta cum penſionario domus coductori cum promiſſione non expellendi eum ſub pœna, nã ſi expello, quia penſionem non ſoluit, non poſſum conueniri ad pœnam. num. 6. ibid.
Et quid in emphyteuta, ſub num. 7. ibid.
Correctio præſumitur cauſa correctionis. num. 9. 38
Corporis nulla fere pars eſt præter faciem, in qua vulnera non poſſunt eſſe lethalia. num. 8. 56
Creditor ſi tempore contractus ſciebat debitorem ſuſpectum, non poteſt ab eo petere fideiuſſores. num. 3. 48
Creditori licet ſuum debitorem fugientem capere cum re ſua, & ſibijpſi ſoluere. num. 2. & 13. 63. & 64
Crimen per pœnitentiam aboleri poteſt quo ad tria. num. 19. 15
Criminis obiectio facta ab irato, an ſit accuſatio. num. 5. 29
Crimina enormia remiſſiuè quæ ſint. numero 18. 15
Culpa quando eſt ordinata ad caſum, omnis caſus qui ſequitur imputatur culpabili. num. 1. 55
Culpa ſi præceſſit in genere, & non ad caſum aliquẽ principaliter ordinata, ſi ex tali culpa occaſionaliter ſequatur mors, an incurratur irregularitas. nu. 11. f. 56

D

Damnũ paſſus poteſt agere ad intereſſe, vt contra damnificantem, vel contra conſulentem. num. 6. 54
Debitor iurans ſoluere creditori, poteſt ſoluere fiſco, & quando. num. 8. 26
Decuriones reuelantes ſunt falſarij, & hoſtes patriæ, & præuaricari dicuntur. num. 13. 11
Defectus dotis, & dos inſufficiens iuſta cauſa eſt petendi diſpenſationem inter conſanguineos. nu. 1. f. 61. & num. 5. 62
Defectus intentionis an impediat baptiſmũ, vt in alijs contractibus. nu. 19. f. 92
Defendendi modum excedens, ſiue patrem, vel fratrem defendat, mitius punitur. num. 13. 58
Defendendo ſi modum non exceſſerit, & tamen cõſcientia remordet de exceſſu, abſtineat, & pœnitentiam accipiat. numero 16. 58
Defendens ſe, ſi exceſſit in modo, punitur ſolum de exceſſu. nume. 3. & 6. Amplia, etiam ſi interfecerit. fol. 57. & numero 10. 58
Degradatio actualis maiorem requirit ſolemnitatem, quam verbalis, & fieri non poteſt parte abſente. num. 5. 37
Degradatio duplex, actualis, & verbalis. num. 1. 36
Degradatio, ſeu depoſitio verbalis, quare fiat. num. 14. 37
Degradatio ſolẽnis quæ dicatur. nu. 7. f. 37
Degradatio ſolemnis an fieri debeat in Eccleſia. num. 17. 37
Degradatio ſolemnis qualiter fiat. numero 18. ibid.

Degradationis depoſitionis & ſuſpenſionis diſcrimen. num.8. 37
Degradatus ſolemniter celebrando an conficiat.num.25. 38
Deierare an liceat pro aliqua vtilitate.numero 22. 24
Delegatus ab inferiore datus cum poteſtate ſubdelegandi, poteſt ſubdelegare. numero 21. 6
Delegatus ad inquirẽdum, an poſſit ſubdelegare. num.5. 3
Delegatus, an ordinarius dicatur conſtitutus à Capitulo. num.9. 97
Delegatus an poſsit punire iniuriam ſibi factam. num.7. 101
Delegatus an ſubdeleget, ſi eſt electa induſtria perſonæ, in cauſa criminali. numero 9. 6
Delegatus Legati à latere an poſſit ſubdelegare. num.19. ibid.
Delegatus non poteſt ſubdelegare, quando delegatio fit per verbum poſſit, & debeat.num.13. ibid.
Nec ſubdelegat, quando Princeps delegaſſet ea, quæ ſunt ſibi reſeruata. numero 14. ibid.
Delegatus Papæ non ſubdelegat, quando adeſt Clauſula, appellatione remota. numero 16. ibid.
Delegatus Papæ, vel Principis poteſt ſubdelegare. num.1. 5
Idque procedit, ſiue Princeps motu proprio, ſiue de cõſenſu vtriuſque partis dederit delegatum. num.2. ibid.
Delegatus poteſt ſubdelegare, ſiue exiſtente iuſta cauſa, vel non. num.4. 5
Delegatus ſubdelegat, ſiue ſit ſolus, ſiue habeat collegam. num.5. ibid.
Delegatus à collega ſubdelegatus, an poſſit ferre diuerſas ſententias, vnam vt delegatus, & aliam vt ſubdelegatus. num.6. 6
Delegatus an poſsit loco ſui plures ſubdelegare. numero 7. ibid.
Delictum atrocius iudicatur ob acceptam pecuniam, quam ſine ea. num.9. 58
Delictum magis punitur commiſſum de die, quam de nocte. num.18. 32
Delicti quandoque tribuit immunitatem. num.7. 40
Delicti tempus inſpicitur in pœnis infligendis. num.3. 86
Delicta aliqua poſſunt ſecundum animum moderari, & aliqua non. num.4. 55
Delicta multipliciter conſiderari poſſunt. num.4. 9
Delinquens poſt ſonum campanæ ſi ex ſtatuto duplicata ſit pœna afficiendus, an eadẽ pęna habeat effectum quando campana non pulſatur ex cauſa. nu.3. 59
Depoſitio, & ſuſpenſio æquiparantur deportationi & relegationi. num.9. 37
Depoſitus conficit ſicut hæreticus. numero 26. 38
Deputata à teſtatore ad pium vſum an poſſint conuerti in alium. num.13. 40
Deſcendentium, vel proximorum, propinquorum, aut poſterorum nomine etiam filiæ continentur. num.9. 36
Dictio, omnino, id operatur quod ſit parata exequutio, num.2. & 3. 87
Dictio, nullatenus, habet vim latæ ſententiæ. num.4. Fallit num.5. & 8. ibid.
Dictio, funditus, penitus, & omnino, quid ſignificent. num.6. ibid.
Dictio, mox, addita verbo futuri temporis, eſt latæ ſententiæ, & habet exequutionem paratã. nu.7. ibid. vide ſupra nu.1.
Dicto alicuius dicentis homicidium omnino eſſe facturum, non creditur. numero 12. 54
Dicto dicẽtis in quo foro ſtetur. nu.16.f.30
Difficultas an excuſet à pęna cõuentionali. num.12. 25
Et nec quando pœna imponitur ex conditionis euentu. num.13. ibid.

Digitized by Google

Et nec quando quantitas in genere promittitur cum iuramento ſub certa pœna. num.14. ibid.

Difficultas excuſat à mora, quando ſpecies debetur, & id maximè quādo certa ſpecies, vtpote frumentum, vel vinum. numero 10. 25

Digitus non eſt mēbrum, ſed pars eſt membri, nume. 1. f.48. Fallit numero 10. & 11. 49

Digito notabilis artificis præciſo videtur præciſa tota manus.num.2. 48

Digiti non poſſunt propriè dici membra, ſed membrilia.num.9. 49

Dignitas delinquentis aggrauat peccatum. num.19. 10

Dignitatis defertur in pœnis. Fallit in monachis.num.5. 82

in Dignitate conſtitutus magis honorandus in veſtibus, quam qui non eſt. numero 7. 82

Dignitates amittant religioſus profeſſus, non tamen iura ſanguinis. numero 10. & 14. 82

Diſpenſandi cauſa legitima ſuper pluralitate beneficiorum quæ ſit. nu. 10. 45

Diſpenſandi facultas habita ſuper irregularitate, qualiter poſſit extendi. numero 24. 34

Diſpenſandi facultas, quod latè interpretatur, habet multas limitationes, remiſſiuè. num.25. eod.

Diſpenſandi poteſtas, an ad Capitulū tranſeat Sede vacante. num. 1. 97

Diſpenſandi ſufficiens cauſa eſt nobilitas, & literatura. num. 8. 67

Diſpenſatio facta cum illegitimo, ſuper beneficio obtinendo in genere, de primo intelligendum venit. num. 16. 34

Diſpenſatio quando ſtrictè, vel latè interpretanda. num. 19. 20. & 21. 8

Diſpenſatio ſuper defectu natalium, & ſuper beneficia Eccleſiaſtica differunt. numero 21. 34

Diſpenſatio ſuper duobus beneficijs intelligitur de primis. num.7. 33

Diſpenſatio, vt Subdiaconus contrahat matrimonium cum certa muliere, non extenditur ad aliam. num. 8. ibid.

Diſpenſatio cum bannito quo ad ſaluūconductum, intelligitur pro vna vice tantum. num.9. ibid.

Diſpenſatio an extendatur ad caſum minorem. num.10. ibid.

Diſpenſatio facta ab Epiſcopo in monacho quo ad curatum beneficium, an intelligatur quo ad ſimplex. num. 11. ibid.

Diſpenſatio ſuper ordinibus conceſſa, de minoribus intelligi debet. nu. 12. 33

Diſpenſatio debet fieri cum cauſa. numero 2. ibid.

Diſpenſatio tanquam odioſa non extenditur. num.3. ibid.

Diſpenſationis gratioſæ exemplum. Et quæ dicatur gratioſa diſpenſatio ſub nu. 19. & 20. 34

Diſpenſationis iuſta cauſa eſt quando mulier remaneret innupta, & diffamata niſi nuberet cum conſanguineo. numero 4. 62

in Diſpenſationibus, an poſſit argui à maioritate rationis. num. 18. 34

Diſpenſatus ad Archiepiſcopatum, an intelligatur etiam diſpenſatus ad Epiſcopatum. num.13. 33

Diſpenſatus ſuper pluralitate beneficiorum an teneatur reſidere. nu. 14. ibid.

Diſpenſatus ad duo incompaſſibilia, an intelligatur in eadem Eccleſia. numero 12. 33

Diſpenſatum cum illegitimo fauore Religionis ad Sacerdotium, non tamen ob id erit cum eo diſpenſatum in Cura, vel in Prælatione. num. 17. 34

Diſtributiones an conſequi debeat Canonicus iniuſtè carceratus, aut ſuſpenſus abſolutus

Digitized by Google

ſolutus. numero 3. 109
Doctor an poſſit cum iuramento ſine ſuperioris licentia ſe obligare ad legendum alibi. num. 16. 27
Doctor conductus ad legendum, an poſſit legere per ſubſtitutum. num. 1. 85
Doctor effectus monachus an poſſit eſſe de Collegio Doctorum. num. 22. 83
Doctor male conſulens tenetur ad intereſſe ſequuto damno. num. 5. & 7. 54
Doctor, qui promiſit legere ſub certo ſalario, quando deſiſtere à lectura poſſit. numero 8. 28
Doctoris dictum intelligi debet ſecundum legem quam allegat. num. 9. 70
Doctori illuſtri alleganti conſuetudinem eſt ſtandum. num. 7. 46
Doctores non ſolum nobiles, ſed nobiliores vocantur. num. 21. 83
Doctoratus gradum non habentes vtentes ornamentis doctoralibus puniuntur pœna falſi. num. 13. 100
Dominus an teneatur pro delicto ſerui, vel diſcipuli, qui res pignoratas ſubtraxit. num. 6. 80
Dominus nauis tenetur ex delicto ſuæ familiæ delinquentis in miniſterio. numero 1 80
Dominus an teneatur ſi familia deliquerit, quinque dantur Regulæ. numero 2. ibidem.
Dominus percuſſus cum ferro tacite mandans famulo, vt vindictam faciat, intelligitur, vt & idem cum ferro parem vindictam ſumat à percuſſore. numero 6. 56
Dominus, quando tenetur de delicto familiæ, an liberetur, ſi delinquentem exhibeat. num. 4. 80
Dominus rei amiſſæ qui ſuſpicatur in tali domo rem furtiuam eſſe, an poſſit inſtare coram iudice, vt inquiratur domus eius. num. 11. 108
Dominus ſequuto homicidio per mandatarium, tenetur pœna capitis. numero 2. 56
Domino licet ſeruum fugientem propria auctoritate capere. num. 3. 63
Domini magni donãtes nanos vel pigmeos, an bene faciant. num. 5. 107
Dominis duobus adhærens tenetur obedire maiori. num. 15. 33
Domus vicini an poſſit propria auctoritate deſtrui cauſa arcendi incendij. numero 7. 65
Donatio an cenſeatur facta per patrem filio, ſi emit libros cauſa ſtudij, & non tradidit. num. 1. & 3. 47
Sed quid ſi filius erat Doctor, vel eſt effectus Doctor. num. 2. ibid.
Vel filius erat ſimplex clericus, vel beneficiatus. num. 4. ibid.
Donatio Eccleſiæ facta cum iracundia, an ſit valida. num. 8. 29
Donatio facta filio, vt ſacerdos fiat, etiam computatur. num. 6. 67
Donatio propter nuptias dicitur anteſatum, & quid ſit, & quare detur. numero 7. ibid.
Donatio in dubio non præſumitur. numero 17. 24
Donatio inter patrem, & filium non valet. Fallit, quando fit contemplatione matrimonij. num. 9. 68
Donatio inter viuos facta à patre filio an computetur in legitimam. num. 1. 67
Donatio morte confirmata in legitimam computatur. numero 2. Idem numero 3. ibidem.
Donatio non præſumitur, ſed potius error præſumitur. num. 4. 76
Donatio per patrem facta filio vt valeat, tria requiruntur. num. 1. 47
Donationes cõtemplatione matrimonij ſunt irreuocabiles. num. 10. 68
Donationum talium reuocationes non valent.

Digitized by Google

lent. num. 11. 68
Dos congrua aliter conſideratur in maritata, quàm in innupta. num. 8. 13
Dos debet eſſe congrua non ſolum in matrimonio carnali, ſed etiam ſpirituali. numero 13. *ibid.*
Dos in vno loco erit competens, quæ in alio erit incompetens. num. 20. *ibid.*
Dos non minus, ſed magis eſt fauorabilis, quam ſunt alimenta. num. 6. 42
Dos quando dicatur congrua, & conueniẽs. num. 1. 12
Dos exigua non dicitur dos. num. 2. *ibid.*
Dos alia dicitur quæ traditur propter onera matrimonij. num. 3. *ibid.*
Dos an debeat eſſe minus legitima. numero 4. *ibid.*
Dos tantum aßignatur ſponſæ & non ſponſo. num. 18. 47
Dotari qualiter debeat Eccleſia. numero 5. 67
Dotatio facta à patre, an præſumatur conueniens. num. 11. 13
Dubium facti, vel iuris quale in materia baptiſmi. num. 11. 92
Dubij ratione nemo damnatur idque in foro fori. num. 3. 49

E

Eccleſia, quæ fuit in principio parochialis, iterum ſic fieri poteſt. numero 8. 66
Eccleſia qualiter ſit dotanda. nu. 5. 67
Eccleſia quando dicatur pauper. numero 7. 45
Eccleſia quare meretrices toleret. numero 15. 2
Eccleſiæ conſuetudo multam habet auctoritatem. num. 13. 17
Eccleſiæ Romanę appellatione quid veniat. num. 4. 8
Eccleſiæ, & monaſteria, hodie ſunt bonorum temporalium capaces. numero 15. *folio* 82
Eligere nullus poteſt, qui non ſit tacitè, vel expreſsè profeſſus. num. 2. 81
Idque locum habet tam in monaſterijs virorum quam mulierum. eodem numero. ibidem.
Emphyteutam expellere, an, & quando liceat propria auctoritate. num. 5. 63
Emptor quando emendo minoris nõ teneatur reſtituere; idem in venditore, numero 3. & 4. 69
Epiſcopus an poßit cum familiari diſpenſare ſuper interſtitijs temporum. numero 3. & 4. 104
Epiſcopus an poßit diſpenſare cum familiari triennali quo ad illegitimitatem. numero 5. *ibid.*
Epiſcopus an poſſit diminuere de pęnitentia præfixa à Papa. num. 1. 16
Epiſcopus degradando à quo ornamẽto incipiat. num. 20. 37
Epiſcopus indigens abſolutione an diſpenſare cum ſeipſo poſſit. num. 2. 90
Epiſcopus vt ſibi poßit confeſſorem eligere, vt intelligatur. num. 3. *ibid.*
Epiſcopus proprijs ſumptibus ſuæ Eccleſiæ debet degradare. num. 15. 37
Epiſcopus an degradando debeat indui pontificalibus veſtibus. num. 16. *ibid.*
Epiſcopus proprius an requiratur in degradando clericum in minoribus conſtitutum. num. 13. *ibid.*
Epiſcopi licentia, an neceſſaria ob abſentiam Canonici ſtudij cauſa. numero 1. 2. 3. & 4. 109. & 110
Epiſcopi per mortem qui caſus non intelligantur reſeruati. num. 8. 3
Epiſcopo an liceat dare licentiam conſanguineis cauſa viſitandi filiam, vel ſororem moniales detentas graui infirmitate. nume. 2. 88
Epiſcopo incumbenti iuramentum præſtare,

re, an Euangeliorum tactura, vel ſcripturarum incumbat. numero 12. & 15. folio 96. & 97
Epiſcopo nõ creditur ſine iuramento. nu. 5. fol. 14. Fallit num. 6. ibid.
Epiſcopo vt teſti fides nulla adhibetur ſine iuramenti præſtatione. num. 13. 97
Epiſcopum eſſe poteſtate æqualem Papæ, negatur, idque ob duplicem ſpecialitatem. num. 16. 73
Epiſcopum velle ſibi caſum reſeruare qualiter cognoſcatur. num. 7. 3
Epiſcoporũ numerus neceſſarius eſt in verbali degradatione. num. 10. 37
Epiſcoporum numerus quando requiratur in degradatione. num. 12. ibid.
Epiſcopalis ordinis quæ ſunt, non eſſe delegabilia, qualiter intelligatur. numero 4. 84
Epiſcopatus translatio, quo tempore vacet. num. 18. 73
Eſculentum quod datur, debet ex mera liberalitate offerri. num. 3. 77
Eſculenta, & poculenta an de iure communi poſſint capi. num. 4. ibid.
De oſculentis, & poculentis ſunt varia Regni Capitula, Conſtitutiones, & Pragmaticæ, num. 5. 6. & 7. ibid.
Eucharistia à quo ſacerdote conficiatur. num. 8. 100
Et an à ſacerdote hæretico vel depoſito. num. 9. ibid.
Euchariſtia conficitur ſi in prolatione verborum conſecrationis fiat interuallum paruum. num. 1. 93
Euchariſtiæ Sacramẽtum eſt vnitatis. numero 12. 94
Euchariſtiæ Sacramentum an per alium expleri poſſit ob neceſſitatem. numero 13. ibid.
Examinandi ius, an ſolis Epiſcopis competat. Fallit num. 3. 110
Exceſſus in ſe defendendo quando dicatur. numero 9. 58
Excommunicandi iuriſdictio quando alicui intelligatur eſſe commiſſa. numero 10. 4
Excommunicãtur præſumentes feminæ ingredi monaſteria monialium, non tamen grangiarum, vel hoſpitiorum. nume. 1. folio 88
Excõmunicare an poſſit exiſtens extra territorium. num. 8. 40
Excommunicatio circa carcerationem clerici quam lata. num. 6. 35
Excommunicatio nõ incurritur ob metum clerito illatum. num. 7. ibid.
Excommunicatio quãdo ſit latæ ſententiæ. num. 1. 87
Excommunicatio vbi lata eſt ad inſtantiã partis, debet eſſe cautio fideiuſſoria, vel pignoratitia. num. 3. ibid.
Excommunicatus eſt laicus detinendo clericum etiam ſine læſione corporis. numero 1. 34
Excommunicatus eſt laicus ſiue clericum detineat in carcere publico, ſiue priuato. numero 4. folio 35. Fallit nume. 10. 11. 12. ibid.
Excommunicatus eſt, percutiens clericum verbaliter degradatum. num. 24. 37
Excommunicatus non dicitur laicus, ſi res extorquet furtim à clerico. nu. 8. 35
Sed quid ſi ſcienter extorqueret à clerico equum. num. 9. ibid.
Excommunicatus non eſt quando iniuria fit verbalis in perſonam clerici, vel inſequitur, aut inſultum facit in clericum modo non eum percutiat. numero 13. & 16. ibid.
Excommunicatus nec eſt quando violenter quis lædit res clerici ei non adhærentes. num. 14. ibid.
Et nec quãdo res talis eſt quæ à laico propria auctoritate poteſt accipi. numero 5. ibid.

Excom-

Excommunicatus pro manifeſta offenſa, non eſt abſoluendus, niſi actualiter ſatisfaciat. Limita quinque modis. numero 4. 87

Excommunicatus, qui repellitur ab agendo ob ſui commodum cogitur reſpondere in ſui odium. num. 4. 40

Excommunicatus, vbi offenſa eſt dubia, præſtita cautione eſt abſoluendus. numero 1. 87

Excommunicati quando expellendi ab Eccleſia durantibus Diuinis. num. 9. 2

Executor an poßit ſine alijs exequi. numero 6. 65

Executor habens diſtribuere pecuniam pro filijs maritandis, poteſt dare filiæ intranti monaſterium. num. 16. 13

Executori ſi eſt impoſitum, vt diſtribuat ſecundum ſuam conſcientiam, debet per ſe diſtribuere. num. 23. 5

Exempla multa ſcienter lædentium imaginem Dei, & Matris Deiparæ. numero 2. 30

Pœna eorum quæ ſit, vbi diſtingue, an dolosè, num. 3. f. 30. vel caſu, aut per ebrietatem. num. 7. 31

Exhæredatio facta per patrem calore iracundiæ an valeat. num. 3. 29

Expenſarum victualium nomine quæ comprehenduntur. num. 51. 44

Et quid verbo ſuſtentationis. nume. 52. ibidem.

Expreßum quandoque plus valet, quam tacitum. num. 4. 81

F

FAciei fucatio quando permiſſa ſit. numero 6. 61

Facultas conceſſa pœnitenti eligendi Confeſſarium ex approbatis ab Ordinario, de quo Ordinario intelligatur. numero 5. 3

Falſificatorem monetæ licet priuato capere. num. 14 64

Familia ſi deliquit extra diſtrictum, dominus non tenetur. num. 3. 80

Familia ſi inuenit armatum, & ille aufugerit in domum, an poterit inde extrahi. num. 11. 105

Federicus de Senis maximè laudatur. numero 4. 60

Fictio intentionis duplex, licita, & illicita. num. 19. 100

Fictio operis quæ dicatur. num. 11. ibid.

Fictio, quæ impediat effectum baptiſmi. numero 20. 92

Fictio an includat omne peccatum. numero 21. ibid.

Fides etiam hoſti ſeruanda, qualiter intelligatur. numero 14. & 15. 28

Fides ſeruanda in treugis, quamuis ab altera partium rumpatur. num. 20. 29

Et quid in contractibus nominatis iã executis, num. 22. ibid.

Fides ſeruanda, quando contrahentium eſt eadem conditio. num. 18. 28

Sic quando obligationes, non ſunt reſpectiuę ad inuicem. num. 19. ibid.

Fideiuſſorem ſi quis promiſit ſimpliciter dare, intelligitur de idoneo. numero 11. folio 63

Fideiuſſores idoneos qui dedit, an ſint idonei ſi fiant pauperes ſucceſſu temporis. num. 9. 62

Filius an debeat percipere alimenta in domo patris eſt arbitrarium. num. 37. f. 43

Filius effectus Epiſcopus liberatur à patria poteſtate. num. 17. 83

Filius poteſt patrem bannitum ducere coram poteſtate, cui remittitur vita in gratiam filij, ſecus ſi ab alio duceretur. numero 17. 52

Filius quando non teneatur ad alimenta, & neceßaria vitæ ſubſidia patri præſtanda ex lege Solonis. num. 48. 44

Filius

Filius ſpurius non dicitur de domo patris. num.4. 41
Filij naturales, & ſpurij Rempublicam nõ faciunt.num.4. 62
Filij quouſque à patre ſint verberandi. numero 10. 39
Filiorum appellatione filiæ continentur.numero 2. 35
Filia an debeat habere mille, ſi fuerit effecta monialis, cum pater legauerit ſolum centum & mille, ſi nupſerit, numero 1. & 4. folio 46. & quid de filio. numero 12. 47
Filia monialis quod conſequatur mille,ac ſi nupſerit,opinio hæc eſt in conſulendo ſequenda, ac iudicando. num.5. 46
Filia non ſufficienter à patre dotata, poterit implorare officium iudicis. numero 7. 12
Filia poteſt ingredi monaſterium pro valde minori impenſa, quam ſi nubat. numero 8. 46
Fiſcus item ſi vendit rem communem cum alio, quia debet ei pretium ſoluere. numero 7. 20
Foriudicatio qualiter fieri debeat, & pro quo crimine. num.8.& 9. 51
Foriudicatus non tenet dominium ſuorum bonorum tam burgenſaticorum, quã feudalium.num 7. 51
Forma Eccleſiæ quando dicatur ab hæretico ſeruari, & quæ ſit. numero 2. & 3. 91
Forma inſtitutionis interdum requirit reſidentiam perſonalem. num.3. 66
Fortior eſt, qui eſt audacior, & robuſtior, vel ratione qualitatis armorum. numero 7. 50
Foſſatum factum per alium, licet propria auctoritate deſtruere. num.11. 64
Frigiditates perpetuæ ex parte viri, & mulieris quæ. num.1.& 2. 64
*Fucis vtens mulier grauiter peccat. Immo ſtatuto prohibẽte hoc ligatur.nu.5.f.*61
*Fuga quando probet delictum.num.1.f.*85
Fur nocturnus vt impunè occidatur, requiritur acclamatio. num.4. 58
Furem an quis teneatur indicare, & an peccet non indicando, numero 3. & 6. folio 107.& 108
Furem diurnum quando liceat occidere. num.2. 58
Furem diurnum an poſſim occidere quando dubium eſt quod velit occidere. numero 3. ibid.
Furans an ſe debeat prodere, ſi alius inculparetur de furto. num.10. 106
Furans in neceſſitate, an teneatur cõfiteri. num.6. ibid.
Et an teneatur reſtituere, cum poterit. numero 7. ibid.
Furans ſeruum qualiter puniatur. numero 7. 107
Furari ob neceſſitatem etiam alteri quis poteſt, vt ſuccurrat extremæ egenti. numero 8. 106
Furtum committens in neceſſitate, an excuſetur in foro iudiciali.numero 4. Fallit num.5. 106
Furtum debet commenſurari neceſſitati. num.9. ibid.
Furor non eſt iuſta cauſa ſeparationis matrimonij, niſi probetur furor intolerabilis.num.1. 64

G

GAbellari quando mulier poſſit,vt meretrix. num.13. 2
Generalis prohibitio deferendi arma videtur reſtringi,niſi ex cauſa licita,& promiſſa deferat.num.36. 53
Generalis Vicarius an habeat poteſtatem conferendi beneficia. num.1. 68
Gladioli minores vel cultelli ad pẽnas temperandas,& ad panem incidendum præparati,

parati, non veniunt armorum appellatione. num.2. 105

H

HAbens rem paruam apud confinia habentis magnã, compellitur vendere pretio moderando arbitrio iudicis. num.2. 75
Habitus inſolitus, & nimis ſumptuoſus eſt probibitus.num.4. 61
Hæres cũ minori expenſa præſtat alimenta domi, quam extra.num.32. 43
Hæres debet exonerare animam defuncti. num.11. 104
Hæres eſt eiuſdem poteſtatis, cuius eſt defunctus.num.3. 76
Hæres non adimplens voluntatem defuncti, debet priuari hæreditate, tamẽ quandoque cogitur retinere.num.6. 40
Hæredes viri tenentur vxori reſtituere dotem, & fructus anni luctus. numero 38. 43
Hæreticus an in dubio exprimens formam Eccleſiæ, præſumatur facere quod facit Eccleſia.num.4. 91
Hæreticus an conferendo baptiſmum conferat rem Sacramenti. num.3. ibid.
Hæreticus manifeſtus publicè debet hæreſim abiurare. num.8. 19
Hæreticis relapſis non parcitur. numero 10. ibid.
Homo tribus vijs ad virtutem inſtituitur. num.11. 39
Hominis appellatione in legibus, & ſtatutis non venit venter. num.6. 53
Homicida in conſcientia non eſt abſoluendus, niſi recompenſet damna illata. numero 1. 59
Homicidæ & irregulares, an omnes teneantur in foro poli.num.2. 49
Homicidæ ſunt omnes qui conſulto aliquẽ aggrediuntur, etiam ſi ex vnico vulnere moriatur. num.1. 50
Homicidium commiſſum ex proiectione lapidis de vna domo, ſi non conſtat à quo, quis tenebitur. num.8. ibid.

I

*IDoneitatis notorietas an operetur, vt qs ſe nõ obijciat examini.num.2. f.*110
Ieiunare non valens ob neceſſitatem debet recompenſare in eleemoſyna. numero 5. 98
Illegitimi efficiuntur legitimi ſola profeſſione, quippe quæ omnem maculam tollit. num.19. 83
Imperator an priuilegiare poßit in præiudicium Canonum. num.21. 15
Impoßibilitas, vel difficultas excuſat à periurio. num.1. 25
Item, paupertatis nota. num.2. ibid.
Immunitas cõceßa ob numerum duodecim filiorum etiam illis mortuis, durat. numero 1. folio 81. & num.4. 86
Impedimentum iuſtum an excuſet ab excommunicatione. num.7. 25
Incendio ſuborto quando non poteſt conſtare quis fuerit in culpa ignis qui aliquem locum combußit, tunc nemo poteſt puniri de incendio ſubſequuto. nume. 10. folio 50
Incitantes aliquando ad odium, qualiter puniantur. num.3. 54
Inculpatæ tutelæ modus in tribus cõſiſtit. num.2. 57
Indulgentia conceſſa per Epiſcopum, an morte ipſius expiret. num.18. 8
Induſtria perſonæ electa tunc dicitur, quando mãdatur negotium perſonaliter exequi. numero 1. 13. 14. & 16. folio 3. & 4.
Et negotium tũc dicitur perſonaliter exequi, quando Papa mandat inquiſitionẽ fieri perſonaliter. num.2. 5

Indu-

Digitized by Google

Induſtria perſonæ quando eſt electa, poteſt pater expedire per filium. numero 17. folio 4
Induſtria perſonæ eſt electa, quando teſtator mandat alicui, vt perſonaliter viſitet Monaſterium, vel præcipit fieri manu propria. num. 18. ibid.
Induſtria videtur electa, quando negotium committitur perſonaliter exequendum. num. 3. 3
Sic quando negotium eſt graue, & concernit vtilitatem publicam. numero 4. ibidem.
Induſtriam perſonæ eſſe electam qualiter appareat. num. 10. & 12. 6
Inferior à Principe an cauſam poßit aliquando committere cum clauſula appellatione remota. num. 17. ibid.
Inferiorem non poſſe mutare pœnitentiam iniunctam à ſuperiore. numero 2. & 4. habetur pro regula. Amplia numero 11. & 12. & ibi ponuntur quattuor caſus. 16
Ingrediens monaſterium an poßit à patre petere congruam dotem. num. 15. f. 13
Ingreſſus intelliguntur publici, & non ſecreti. num. 6. 88
Ingreſſus monaſteriorum monialium, vt permittatur viris quot neceßario qualitates requirantur. num. 1. ibid.
Inimicitiæ vel confirmatio pacis, item ſcandalum vitandum. num. 2. & 3. 62
Iniuria facta vni ex cognatione, videtur facta toti cognationi. num. 22. 102
Iniuria fortior quæ fit factis, quam verbis. num. 2. 36
Iniuria illata clerico an dicatur illata eccleſiæ. num. 10. 101
Iniuria illata perſonæ, vel eccleſiæ qualiter dignoſcatur. num. 11. ibid.
Iniuria cognoſcitur ex voluntate inferētis. num. 12. 102
Iniuria quando dicatur facta in actu iudiciario, vel in offenſam iudicis, num. 19. ibidem.
Iniuria quando fiat dignitati, remißiuè. num. 14. ibid.
Iniuria vbi facta eſt Eccleſiæ, an debeat præcedere ſatisfactio. num. 2. 87
Iniuriæ præcedentis qualitas arguit qualis animus domini ſit. num. 9. 57
Iniuriam Eccleſiæ illatam, vel debitum exigere prælatus quando poſſit. numero 9. 101
Iniuriam notoriam ſibi illatam, an quis poſſit punire, & quid in occulta. nume. 4. & 6. Fallit num. 8. ibid.
Iniuriam redundantem contra Deum, vel Eccleſiam poteſt quis vindicare. numero 15. 102
Iniuriam ſibi illatam punit ſuperiorem non recognoſcens. num. 1. 101
Iniuriarum actio, vt nō poßit procedi contra iniuriantem remedium. nume. 12. folio 30
Iniuriantem qui fuit iudex, poterit ponere in compedibus, & reſeruare ſucceſſori cognitionem, & pœnam. nu. 27. f. 103
Inquiſitio tamen formari poteſt. nume. 2. ibidem.
Inquiſitores an poßint facultatem abſoluendi impendere quibuſcunque. numero 6. 18
Inquiſitores, vt Inquiſitores, an ſint iudices in foro conſcientiæ. num. 7. 19
Inſtrumenti genus cum quo fit percuſſio, facit dominum mandantem quandoque nō teneri de homicidio. num. 7. 56
Inſtrumenti vigore promittens non rumpere pacem, quando non inculpetur de rupta pace. num. 9. 28
Inſultans dicitur ſemper eſſe in culpa. numero 5. 57
Inſultans, qui primo percuſſit, præſumitur habuiſſe animum occidendi. numero 7. ibid.

Intellectus ad text. in cap. continebatur, de his quæ fiunt à Prælatis. nu. 10. 79
Intellectus ad text. in capit. non cogantur, diſt. 41. num. 13. 82
Intellectus ad text. in capit. quicunque. 11. q. 1. num. 20. 15
Intellectus ad text. in cap. ſi canonici, de offic. ordin. lib. 6. num. 6. 31
Intellectus ad text. in cap. ſi gratioſe, de reſcript. in 6. num. 13. 7
Intellectus ad text. in c. venerabilem, de elect. num. 5. 23
Intellectus ad text. in l. cum quidam, §. diuus, ff. de vſuris. num. 8. 76
Intellectus ad text. in l. hæreditatum, ff. ad leg. Falcidiam. num. 8. 60
Interpretatio ſtricta fit in beneficijs Eccleſiaſticis, num. 21. 34
Interrogatoria in articulo mortis ſunt breuianda. num. 8. 104
Inuitus ad fidem nemo compellendus. numero 22. 92
Iracundia duplex. num. 2. 29
Iracundia non excuſat à delicto, ſed diminuit pœnam. num. 7. ibid.
Iracundiæ calore quicquid fit, vel dicitur. non habetur ratum. num. 4. ibid.
Irregularis eſt iniuriam paſſus, dicens famulo, ne egrediaris domum, donec noui aliquid audiam de te, ſequuto homicidio. num. 1. 56
Irregularis, vt ſit iniuriam paſſus ſequuto homicidio facto per famulum, multa requirũtur, & quænã illa. nu. 4. & 5. ibid.
Irregularitas quando inducitur in clerico conſulente. num. 13. 54
Iudæus rediens ad infidelitatem, an ſit compellendus ad fidem. nume. 10. folio 17. & qualiter, num. 14. 18
Iudex corruptus pecunia iudicans magis delinquit, quam qui ſine ea iudicauit. num. 10. 53
Iudex debet eſſe promptior ad abſoluendũ, quam ad condemnandum. nume. 9. f. 31.
Fallit num. 10. ibid.
Iudex in arbitrarijs poteſt ſeruare quod vult. num. 11. ibid.
Iudex Eccleſiaſticus an cognoſcat de vinculo matrimonij, nume. 16. & 17. Item num. 19. & 21. 95
Iudex Eccleſiaſticus quis intelligatur. numero 18. ibid.
Iudex Eccleſiaſticus, an exercere debeat ſeueritatem contra omnes. numero 7. folio 10
Iudex ex æquitate poteſt poſt terminum peremptorium recipere teſtes. nume. 4. & 5. 31
Iudex ex æquitate pro quibus perſonis poſſit ſupplere. num. 6. & 7. ibid.
Iudex idem erit præparantis, & iudicij præparati. num. 19. 22
Iudex ponens aliquem ad confinia, ſtatim eſt confinatus. num. 4. 7
Iudex poteſt cognoſcere de iuribus ad prælaturam ſpectantibus. num. 23. 102
Iudex poteſt percipere aduocato, vt ſtet à remotis quando reus examinatur. numero 7. 85
Iudex poteſt punire delicta commiſſa in cauſa coram ſe pendente. numero 18. folio 102
Iudex poteſt punire iniuriantem ſibi perturbantem iuriſdictionem ſuam. numero 16. ibid.
Iudex quando in dubijs poſſit procedere arbitrariè. num. 21. 32
Iudex quis eſſe poteſt in cauſa propria, ſi habet ex priuilegio. num. 3. 101
Iudex ſi non obſtante iuramento inhibet mihi ne ſoluam, aut facit ſequeſtrum, an ſim periurus non ſoluendo. numero 13. & 14. vbi de ſimili quæſtione. folio 27
Iudex ſupplere poteſt vbi à partibus minus dictum eſt. num. 7. 31
Iudici an debetur poteſtas parcendi contumaci.

Digitized by Google

maci. num. 12. 31
Iudici eſt deferendus debitus honor. numero 25. 102
Iuramentum an obſeruandum ob periculum mortis. num. 2. 116
Iuramentum an poſſit præſtari per alium; num. 20. & 21. 4
Iuramentum an ſit licitum, vel non, qualiter cognoſcatur. num. 6. 23
Iuramentum metu præſtitum, an ſit nullũ, & metus iuſtus quis. num. 7. ibid.
Iuramentum appoſitum ſuper facto inualido nullum. num. 12. ibid.
Iuramentum corporale quot & qualia requirat vt ſolemniter fieri dicatur. numero 5. 96
Et in tali iuramento an ſufficiat tactus ſacrorum Euangeliorum, aut alterius cuiuſpiam ſcripturæ. num. 6. ibid.
Et tale iuramentum inualidum eſt non tactis ſcripturis, eo tactu requiſito per conſuetudinem. num. 7. ibid.
Et an ſola ſcripturarum præſentia ſine earundem tactura in tali iuramento corporali ſufficiat. num. 8. ibid.
Iuramentum de non alienandis rebus Eccleſiæ, reſtringitur ad alienationem illicitam. num. 20. 24
Iuramentum de ſui eſſentia actum tangendi minimè requirit. num. 1. 96
Iuramentum verbaliter præſtitum ſufficit vbi tactus ſcripturarum à iure non requiritur. num. 2. ibid.
Iuramentum, & fidei præſtatio an idē ſint. num. 5. 25
Iuramentum metu extortum, an in foro poli obliget. num. 3. & 5. 21
Sed iuranti non creditur in foro iudiciali. num. 4. ibid.
Iuramentum meticuloſum, an obliget ſub peccato mortale vel veniali. numero 6. folio ibid.
Iuramentum metu extortum, quare Eccleſia vult vt obſeruetur. numero 8. folio 22
Iuramentum an teneat, ſi quis iurauit non denunciare. num. 9. ibid.
Sed quid ſi quis coactè iurauit rem dare, & non petere abſolutionem. nume. 10. ibidem.
Et quid ſi iurauerit non petere, & petendo ea non vti. num. 11. ibid.
Iuramentum non obligat ſubditum iurantem in præiudicium iuris, ſeu auctoritatis ſuperioris. num. 4. 26
Iuramentum præſtitum per dolum an ſit validum. num. 14. 24
Iuramentum quare præſtetur, & in quorũ fauorem. num. 25. 15
Iuramentum quod corporaliter fit, maioris eſt auctoritatis quam ſit non corporale. num. 4. 96
Iuramentum ſi dubitetur licitum, an Princeps ſæcularis cognoſcat. num. 4. 23
Iuramentum validum, quando vis eſſet conditionalis, ſecus ſi præciſa. numero 9. ibid.
Iuramentum, vt quis non teneatur furem indicare, an ſit validum. nu. 4. 108
Iuramenti fractor non dicitur illud in melius commutans. num. 12. 28
Iuramento quando liceat propria authoritate contrauenire. num. 8. & 9. 63
Iuramentum irritans ſuperioris mandato, non dicitur periurus. num. 15. 27
Iuramentum non ſeruans, nec commodum ſentire debet. num. 1. ibid.
Iuramentum non debet claudicare, ſicut nec contractus. num. 2. ibid.
Iuramẽtum tunc obligat, cum illius conditio impletur. num. 3. ibid.
Iuramentum præſtare paratus, ſi actu non iurauerit, an ſatisfaciat iuramento, numero 11. 96
Iuramentum relaxandi cauſa iuſta quænã ſit. num. 2. 21

Iuramenta quænam tactum ſcripturarum non requirant, & quæ illum exigant. numero 3. 95

Iurans an poſſit venire contra, ſi promiſſio facta eſt Deo, vel homini. numero 24. 24

Iurans non petere abſolutionem, an poſſit Eccleſiæ denunciare. num. 1. 21

Iurans non poteſt venire contra iuramentum à ſe præſtitum propria auctoritate. num. 1. 2

Etiam ſi iuramentum eſſet temerarium, vel exemplo pernitioſum. numero 2. ibidem.

Iuriſdictio ad beneplacitum, an per mortẽ expiret, ante euentum ſucceſſoris. numero 9. 7

Iuriſdictio contentioſa quænam dicatur. numero 7. 40

Iuriſdictio voluntaria, an poſſit exerceri extra prouinciam. num. 9. & 10. ibid.

Iuriſdictione ſibi commiſſa, permiſſa videntur cōceſſa omnia, ſine quibus illa exerceri non poſſet. num. 17. 102

Ius naturale qualiter dicatur immutabile. num. 6. 71

Ius canonicum eſt ſeruandum, vbi agitur de peccato, etiam in terris Imperij. numero 8. 42

Ius canonicum ſeruandum in materia iuramenti. num. 11. 23

Ius ciuile, an videatur differre à iure canonico quo ad indicationem. numero 2. folio 107

Ius Ciuile differt à Canonico circa iuramentum meticuloſum. num. 10. 23

Ius ſibi dicere propria auctoritate licet ex iuſta cauſa, & quæ iuſta cauſa dicatur. num. 4. & 7. 63

Iura, & ſtatuta de dote loquentia, intelliguntur de congrua. num. 9. 13

Iura parochialia ſunt multa, numero 3. & 7. 66

Iuſtum impedimentum, ob quod quis ab alio abſolui poſſit, quale. num. 3. 8

L

Læſio admittitur vſque ad ſextam partem in venditione ſub haſta. numero 1. 69

Læſio modica quæ, num. 3. & 4. folio 69. & 70.

Laicus an authoritate Papæ poſſit beneficia conferre remiſſiuè. num. 2. 68

Laicus ſi conduxit aliquam poſſeſſionem, & inſtituit hæredem clericum, an poterit in conductione permanere. numero 1. 109

Lapides calcaria, & dẽtes an armorum appellatione veniant. num. 4. 105

Lapſus anni, qui requiritur in forindicando, an poſſit abbreuiari. nume. 10. f. 51

Latronem decipere qui me captiuauit an liceat. num. 16. 100

Legatus à latere an abſoluat excommunicatum ab omni læſione. numero 4. & 5. folio 29

An abſoluat incidentem in Canonẽ etiam extra prouinciam. num. 6. ibid.

Legatus natus excommunicatos per cap. ſi quis ſuadente, ſi ſint in prouincia, an abſoluere poſſit, numero 11. Limitationes videantur num. 12. 40

Legati à latere dicuntur ſoli Cardinales. num. 1. 3

Legati à latere quare ſic dicantur. numero 2. ibid.

Legati à latere, an abſoluant excommunicatos, quorum abſolutio ſpectat ad Papam, negatiuè reſpondetur nu. 3. Limita num. 12. multipliciter. 40

Legatarius quando propria auctoritate relictum à teſtatore legatum capere poſſit impune. num. 12. 64

Legatum donec caſte viuat, an requirat cau-

cautionem. num. 11. 21

Legatum factum Eccleſiæ ſub conditione, poteſt Prælatus illam non adimplere. num. 11. 60

Legatum factum Virgini reijcitur, ſi matrimonium contrahit, & conſumat. numero 6. & 8. 20

Legatum vxori factum, an poſſit vxor propria auctoritate accipere. nu. 4. f. 65

Et quid ſi vxor eſſet executrix. nume. 5. ibidem.

Legitimatio dicitur diſpenſatio. nume. 20. folio 34

Lenones de Ciuitatibus expellendi, numero 8. 2

Lex debet eſſe rationabilis, & honeſta. num. 9. 71

Lex permittens adulteram occidi, eſt mundana. num. 24. 52

Lex Chriſti ſolam ſeparationem ob adulterium admiſſum, & non vxoricidium indulget. num. 25. ibid.

Lex Hiſpaniæ quæ facit marito ius occidendi vxorem, damnata eſt. numero 26. ibidem.

Libertus an teneatur ſequi patronum vagabundum. num. 6. 48

Liberum hominem furãs grauius punitur, quàm ſi aliam rem. num. 1. 107

Licentia à quo petenda pro acceſſu ad monaſteria exempta. num. 1. 88

Licentia duplex iuris vna, altera hominis. num. 3. ibid.

Licentia conceſſa, videntur omnia conceſſa, ſine quibus illa eſſet inualida. numero 7. 26

Licitum in perſona mandantis pariter licitum eſt in perſona mandatarij. numero 17. 64

Litteræ dimiſſoriæ an requirantur quando quis per triennium fuerit commoratus cum Epiſcopo. num. 2. 104

Litigando magna contentio, & odium oritur. numero 7. 98

Litigatorem iniuriantem iudicem, non ipſe punit, ſed ſuperior. num. 26. 103

Locanti fundum an liceat expellere conductorem, ſi non ſoluit mercedem. numero 6. 63

Locatio rei Eccleſiæ facta vltra terminum permiſſum vitiatur in totum. nu. 1. f. 89

Fallit num. 2. & 3. ibid.

Locus attenditur in pœnis. num. 17. 32

Locus in proceſſionibus dignior qualis ſit. num. 2. 83

Longum tempus intelligitur per decenniũ. num. 9. 76

Loquendi vſus communis præualet proprio ſignificatui. num. 4. 107

Lucra facta durante ſocietate tranſmittuntur ad hæredes. num. 7. 76

M

Magiſter & prælatus quo ad correctionem plus iuris habent, quàm pater. num. 8. 38

Magna quando committuntur, non poſſunt committi per ſubdelegatos. numero 9. 4

Maior in ordine eſt præferendus antiquiori in tempore. num. 12. 45

Maior non obſtante iuramento quando poſſit venire contra contractum. numero 18. 24

Maior pars Capituli, an ſufficiat, quod ſit præſens. num. 20. 79

Malefactor ſi ſeipſum indicet, an ſit quandoque à pœna excuſatus. nu. 8. 108

Sed quid ſi in edicto aſſignet præmium indicãti furem, intelligatur ipſe ſi ſe indicet. num. 9. ibid.

Malitijs via nõ eſt aperiẽda. nu. 10. f. 104

Mandans alicui quod percutiat alapa, vel ligno, ſi ferro is percuſſerit, de homicidio ſequuto non tenetur. num. 8. 56

Man-

Digitized by Google

Mandans eſt irregularis, ſi non qui mandatur verberari, ſed mandatarius fuerit occiſus. num.12. 55

Mandans licitum, ſi ex eo ſequitur mors, an ſibi imputetur. num.9. 56

Mandans vulnerari, ſi occidatur, an teneatur pœna mortis. numero 6. & 7. folio. 55. & 56

Mandatum datum Vicario Epiſcopi de conferendis beneficijs, comprehendit dignitates, & etiam beneficia curata. num.23. 34

Mandatum quis poteſt ſuſcipere ad interficiendum bannitum etiam pecunia accepta. num.20. 52

Maritus cui a ſocero dos promiſſa fuerat, an poßit pro intereſſe dotis non ſolutas vſuras percipere. num.2. 76

Maritus in ſex caſibus non poteſt accuſare vxorem. num.6. & 7. 94

Maritus non obſtante pacto morandi cum vxore, ex cauſa ſuperuenienti poteſt ſe abſentare. num.13. 77

Maritus occidens adulteram, peccat mortaliter. num.23. 52

Maritus ſi mortuus ſurrexit, an recuperet vxorem. num.9. 91

Maritus vt poſſit petere reſtitutionẽ vxoris quattuor debent concurrere, & quænam ſint illa. num.2. 62

Maritus vxorem poteſt caſtigare, & carcerare. num.3. 38

Maritata habitans in domo alterius non ſibi coniũcti, poteſt expelli vt meretrix. num.7. 1

Maſculinum comprehendit femininum. numero 1. 35

Maſculinum continet femininum in odioſis, quando odium eſt rationabile, aliàs ſecus, & ibi eiuſdem exemplum. numero 7. 36

Idem in vltimis voluntatibus, vel ſtatutis, num.8. & 10. ibid.

Maſculini nomine continetur femininum, quando ponitur cum termino communi, vt homo, vel ſi quis. num.4. ibid.

Idem in materia indifferenti, quæ poteſt conuenire vtrique ſexui. num.5. ibid.

Matrimonium eſt, ſi quis tempore quo habet lucida internalla, contrahit illud. numero 2. 64

Matrimonium non eſt, ſi quis ſcienter cũ furioſa contrahit. num.3. ibid.

Matrimonium metu contractum an ſit nullum. num.13. 24

Matrimonium non poteſt dici vndequaque perfectum, niſi intercedat carnalis copula. num.3. 62

Matrimonium quando ſit reintegrandum ſaltem ex officio iudicis. numero 15. folio 95

Matrimonium ſpirituale præfertur carnali. num.14. 13

Medicus an poſſit recipere promiſſionem ab infirmo de ſuo ſalario. numero 2. folio 86

Medicus extorquens nimis magna ſalaria, an teneatur reſtituere. numero 4. ibidem.

Medicus trahens in longum infirmitatem, quam male faciat. num.5. ibid.

Medicus, qui ſua imperitia infirmum interficit, an puniatur pœna capitis. numero 6. ibid.

Medici ſalarium adeo eſt priuilegiatum, vt poſſit exigi ab infirmo etiam inuito. num.1. 86

Membrum vt captum pro qualibet corporis particula, comprehẽdit digitum. numero 7. 49

Membra illa dicuntur, quæ habent diuerſa officia. num.8. ibid.

Mendicantes validi fingentes ſe pallidos, qualiter peccent. num.12. 100

Mendicitas eſt conſideranda ſecundũ qualitatem perſonarum. num.11. 45

Men-

Mendicus, vel familiaris furans panem tempore cariſtiæ non punitur. numero 15. 106
Meretrix an acceptũ reſtituere teneatur, aut promiſſum. num. 3. 1
Meretrix turpis vocatur perſona. numero 4. ibid.
Meretrix non debet uti veſtibus honeſtarum matronarum. num. 5. ibid.
Meretrix an dicatur quæ unum admiſit. num. 11. 2
Meretrix an poſſit ſe excuſare reſpectu paupertatis. num. 14. ibid.
Meretricem ducere in uxorem an ſit opus charitatis. num. 16. ibid.
Meretrices an & ſub qua excõmunicatione comprehendantur. nu. 1. 1
Meretrices quare ſic dicantur. numero 2. ibidem.
Meretrices non permittuntur morari in Ciuitatibus. num. 6. ibid.
Metus improuiſus inſtantis periculi tollit rectum iudicium. num. 4. 57
Minans facere vindictam, debet intelligi quod vult accuſare. num. 11. 54
Minor duplici remedio procedere poteſt contra contractum, & quali. numero 15. 24
Minor, qui fuit enormiter læſus an veniat contra, ſi iurauerit non venire contra contractum. num. 16. ibid.
Minus eſt eſſe in ſpe, quam in re. numero 5. 53
Miſſæ nomine intelliguntur quæcũque concernentia miniſterium altaris. numero 4. 48
Miſſæ in Oratorijs de licentia Epiſcopi quando poſſint celebrari. num. 1. 110
Modus inculpatæ tutelæ in tribus conſiſtit. num. 2. 57
Modũ quod quis non exceſſerit in ſe defendendo, qualiter probabitur. nu. 14. f. 53
Monachus an propter neceſſitatẽ poſſit facere eleemoſynam. num. 5. 106
Monachus litigans cum Abbate, debet habere alimenta. num. 26. 43
Sic ſi ſecundogenitus litigat cũ primogenito ſuper vita, militia habenda. numero 27. ibid.
Monachus non perdit naturalia, unde poteſt teſtificari. num. 18. 83
Monachus ſuccedit parentibus. nume. 15. fol. 82. & 16. 83
Monachi debent viuere in humanitate, & manſuetudine. num. 11. 29
Monachi nigri præferuntur alijs monachis, & Canonicis regularibus. numero 6. 84
Monachi poſſunt petere alimenta à Priore ſolita præſtari à præceſſore. numero 18. 42
Monaſterium ex perſona filij poteſt petere legitimam, ſi debile eſt facultatibus. num. 19. 47
Monialis non perdit iura filiationis, & ſucceſſionis. num. 3. 46
Moniales exeuntes abſque debitis modis clauſuram, ſunt abſoluendæ à Romano Pontifice. num. 4. 89
Moniales exeuntes clauſuram ſunt excommunicatæ. num. 1. ibid.
Monitio neceſſaria eſt, ut quis puniatur tanquam non reſidens. num. 7. 66
Monſtruoſus habens membra animalium irrationabilium, non dicitur homo: ſecus ſi impropriè eſſet monſtruoſus. numero 7. 53
Mori non poteſt qui non vixit. nume. 3. ibidem.
Moriens ſi dixerit ſe mori culpa medici, an proſit illa aſſertio percuſſori. numero 7. folio 104
Mors ciuilis, quando morti naturali æquiparetur. num. 14. 8
Mors quando vitari non poſſit niſi occidendo. num. 1. 57

Mor-

Digitized by Google

Mortem potens euitare, ſed non mutilationem, an occidens ſit irregularis. numero 15. 58
Morte nequaquam afficiendus eſt reus dubio exiſtente cuius ictu occubuerit occiſus. num. 4. 49
Morte punitur fędans ſtatuam Principis. num. 5. 30
pro Mortuo an habeatur, ſi probabiliter dubitatur mortuus, ſi viuus reperiatur. num. 7. 91
Mulier an ſe ornare poſſit, vt marito placeat. num. 3. 61
Mulier aut ancilla, an de domo domini poſſit propria auctoritate clam ſubripere pro ſuis ſeruitijs præſtitis domino, & ob ſalarium ſibi eorundem cauſa debitũ. num. 3. 65
Mulier comam præſcindens vt peccet. numero 8. 61
Mulier contraueniens iuramento incidit in pœnas legis, ſicut maſculus. numero 6. folio 36
Mulier fucis vtens grauiter peccat; Immò ſtatuto hoc prohibente ligatur. numero 5. 61
Mulier ibi debet operari vbi debet alimentari. num. 44. 44
Mulier quando poſſet gabellari vt meretrix. num. 13. 2
Mulier quod nupta, & dotata non poſſit petere, vt amplius dotetur, qu aliter intelligendum. num. 20. 42
Mulier virum condignum inueniens, cum incongrua dote, an poſſit petere dotem congruam. num. 14. & 15. 13
Mulierem prægnantem percutiens quando puniatur pœna mortis. numero 8. folio 53
Multitudini delinquentium licet parcendum ſit, ſecus tamen in religioſis. nu. 8. & 9. 82
Mutuans mihi centum nullo pręſente, quæ reſtitui nullo præſente, ſi poſteà à me illa petis, qualiter agam. numero 17. folio 100

N

NAnos vel pigmeos ſi domini magni donent, an bene faciant. numero 5. 107
Neceſſitas, & vtilitas in iure æquiparantur. num. 21. & 23. 24
Neceſſitas famis, an permittat aſportari vuas, vel ſpicas à vinea, vel agro. numero 12. 106
Neceſſitas multa permittit, quæ regulariter prohibentur. num. 2. 98
Neceſſitas, vel vtilitas excuſat à periurio, ſed non vitiat promiſſionem. numero 17. 25
Neceſſitate vrgente, licitum eſt venire contra iuramentum non ſolum temerarie factum, ſed licitum etiam. num. 19. & 21. 24
Negocia magna, vel parua quæ dicãtur, eſt arbitrarium. num. 12. 4
Negocia quæ dicantur illicita ex re. numero 1. 108
Nobilis damnatus de falſo, amittit nobilitatem, & tamen in quibuſdam remanet nobilis. num. 2. 40
Nobilis literatus pinguiora debet cõſequi beneficia quam ignobilis. num. 7. 67
Nobilis minus punitur corporaliter quam ignobilis, vt intelligatur. numero 4. folio 11
Nobiles minus puniuntur in pœnis ſpiritualibus ab initio. num. 22. 70
Nobilis mitius punitur in pœna corporali imponenda. num. 5 9
Nobilis quare mitius puniatur quã ignobilis in pœna temporali. nu. 8. 10
Nobilis ita punitur in pœna pecuniaria, vt ignobilis. num. 9. ibid.

Nobi-

Nobilis proditor magis quam ignobilis punitur.num.10. ibid.
Idem in hæretico. num.11. ibid.
Nobilis delinquens in his quæ dignitatem concernunt punitur vt ignobilis. numero 12. ibid.
Nobilis quando dicatur delinquere in his, quæ dignitatem reſpiciunt. numero 13. ibidem.
Nobilis, & ignobilis æqualiter puniuntur in delictis ſpecialibus. num.14. ibid.
Nobilis ſi eſſet in exceſſiua contumacia, æqualiter punitur cum ignobili. numero 15. ibid.
Modo pœna non ſit taxata per ſtatutum. num.16. ibid.
Nobiles delinquentes proprio delicto, plus quam ignobiles puniuntur. nu.5. f.11
Nobiles priuantur quibuſdam beneficijs, quibus non priuantur ignobiles. numero 3. 40
Nobilitas accidentalis, & politica amittitur per profeſſionem.num.11. 82
Nobilitas vt non amittatur in monachis delicatis, qualiter intelligatur. numero 12. ibid.
Nobilitas an per ingreſſum monaſterij, vel profeſſionem amittatur. numero 1.4. & 10. 82
Nobilitas quotuplex ſit. num.2. ibid.
Nobilitas Doctoratus eſt dignitas. numero 3. ibid.
Nobilitas, & potentia deponitur per profeſſionem. num.17. 10
Nobilitas naturalis perditur per ingreſſum Religionis. num.20. 83
Nobilitas ſpiritualis an amittatur per Religionem.num.23. ibid.
Nobilitatis ratione vberius interpretatur vſus relictus nobili, quam ignobili. numero 13. 45.& 46
Nobilitati in pœnis quando deferendum. num.6. 10
Nobilitate priuatus ob delictum cenſetur nobilis in oneroſis.num.1. 40
Nocentem impunitum relinquere ſanctius eſt, quam innocentem condemnare. num.9. 50
Notorietas idoneitatis an operetur vt quis ſe non obijciat examini.num.2. 110
Nouerca non debet ſtare cum priuignis, maxime ſi iuuencula fuerit. Et ratio ibi ponitur. num.36. 43
Nuncio ſoli credendum de morte viri, & qualibus cõſideratis circumſtantijs. numero 26. 15

O

Obediendum non eſt præcipienti iniuſtum.num.9. 26
Obligans ſeruire in bello ratione feudi habiti, quando teneatur ad ſeruitium vel non. num.7. 28
Obligatio in genere quando dicatur. numero 16. 25
Obligatio inter virum & vxorem ſeruanda, etiam ſi non ſeruetur fides. numero 16. 28
Sic ſi adiectum eſſet pactum expreſſum, vt etiam ſi non ſeruetur ab alio, alius ſeruet. num.17. ibid.
Obligatus ad factum, tenetur quamprimum illud adimplere. num.2. 8
Obſequialia ad quæ filius tenetur patri nõ requirunt remunerationem. numero 3. folio 47
Occidens furem nocturnum, vel diurnum an peccet mortaliter, & ſit irregularis. num.1. 58
Occidens percuſſus, etiam ſe non defendendo, punitur mitiori pœna. numero 12. 58
Odio alterius quis non debet prægrauari. num.3. 6
Offenſio in perſonam, differt ab offenſa perſonali.

e

ſonali. numero 3. 34
Officium Iudicis circa præſtationem alimentorum in quo verſetur. numero 2. folio 41
Officium iudicis quo ad alimenta implorari poteſt non ſolum à filio, ſed etiam à conſanguineis. num. 3. ibid.
Officia alia, vt horarum, an poſſint dimitti inexpleta, vel poſſint quãdoque ab alio compleri. num. 14. 94
Officialis quod poſſit capere res priuatorũ vt intelligatur. num. 4. 19
Officialis quod propter vtilitatem publicam poſſit auferre res priuatorum, qualiter intelligatur. num. 5. 70
Officiali iniuſtè exequenti an liceat reſiſtere. num. 5. 58
Officiales abſque peccato poſſunt recipere eſculenta, & poculenta. numero 1. folio 77
Officiales an habeant auctoritatem priuandi aliquem iure ſuo ex cauſa publicæ vtilitatis. num. 9. 65
Officiales detegentes ſecreta plus puniuntur, quam perſonæ priuatæ. numero 3. folio 11
Operarum æſtimatio quando fiat, numero 2. & 3. & qualiter num. 4. 59
Item mercedis medicorum, & expenſarum factarum in curatione. numero 5. ibidem.
Operas recuperare quibus ius competat, & ſocio. num. 6. & 7. 60
Opinio communis in iudicando eſt ſequenda. num. 13. 47
Opinio prima Gloſſæ, & non vltima quandoque præferenda; nume. 23. fol. 32. & quid in opinione Doctoris. ibid.
Opiniones, quando ſunt hincinde, illa amplectenda quæ fauet Religioni. numero 6. 46
Ordines ſacros an Abbas conferre poßit ex delegatione Summi Pontificis, & quibus, num. 1. & 3. 84
Ordinibus ſacris initiandus in tribus examinari debet. num. 1. 110
Ordinatus male ante ætatem quod ſit ſuſpenſus, qualiter intelligatur. numero 1. 90
Ordinatus regularis in ſacris Sacerdos ante legitimam ætatem, an ſit irregularis exercendo actus ſacerdotio cõuenientes. num. 2. ibid.
Ornamentorum nomine quæ veniant. numero 19. 37
Ornatus mulierum, aut virorum, an ſit peccatum. num. 1. 61

P

PAnem non habenti licitum eſt auferre ab habente. num. 14. 106
Papa an diſpenſare poſſit circa teſtamentum vetus, & nouum. num. 4. 98
Papa an poſſit auferre poteſtatẽ ſacerdoti ne conficiat. num. 27. 38
Papa an poſſit committere non ſacerdoti, vt conficiat corpus Chriſti. numero 1. folio 99
Papa an ſolo verbo poſſit creare Epiſcopum. num. 6. 99
Papa diſpenſat cum homicida voluntario. num. 28. 74
Papa etiam ſine cauſa diſpenſat ſuper pluralitate beneficiorum. num. 29. ibid.
Papa poteſt vni Eccleſiæ priuilegium auferre, & dare alteri. num. 30. ibid.
Papa ſolus diſpenſat cum illegitimo ad ſacros ordines, vel ad beneficia curata. num. 31. ibid.
Papa an rerum Eccleſiaſticarum ſit dominus, num. 32. 33. & 38. 75
Papa an pro voluntate poſſit alienare bona Eccleſiæ. nume. 34. & an peccet. numero 35. ibid.
Papa an alienando contra prohibitionem

capit.

Digitized by Google

capit. non liceat, 12. quæſt. 2. ex certa ſcientia, valeat alienatio. numero 36. & 37. ibid.
Papa an diſpenſet cum monacho cum cauſa, vt teſtetur. num. 39. ibid.
Et quid de clericis, vel Prælatis. numero 40. ibid.
Papa in beneficialibus ius quæſitum Eccleſiæ etiam ſine cauſa aufert. num. 1. & 2. 72
Papa in dubio non præſumitur vti plenitudine poteſtatis. num. 6. 72
Papa in titulis transferendis habet ampliſſimam poteſtatem. num. 17. 73
Papa poteſt compellere ad acceptandum beneficium. num. 19. 74
Papa in beneficijs vniendis liberas habet habenas. num. 20. ibid.
Papa poteſt prouidere de Eccleſia patronatus laicorum, ſine præſentatione patronorum, non ſic Legatus. numero 21. & 22. ibid.
Papa iuri nondum quæſito faciliter derogat. num. 23. ibid.
Papa poteſt immutare ſimoniaca in non ſimoniaca. num. 24. & 25. ibid.
Papa accipiens pecuniam pro beneficialibus ſimoniam non committit, & ratio ibi traditur. num. 25. ibid.
Papa poteſt laico committere cauſas ſpirituales, & Eccleſiaſticas clericorum. num. 3. 68
Papa laico concedere poteſt poteſtatem excommunicandi. num. 4. ibid.
Papa quæ ſunt ordinis, laicis non committit. num. 5. ibid.
Papa poteſt mutare quadrata rotundis. numero 5. 72
Papa poteſt priuare Epiſcopum epiſcopatu ſuo, etiam cauſa non ſubſiſtente. num. 8. 77
Papa in beneficialibus ſola voluntate poteſt reuocare gratiam à ſe factam. numero 9. ibid.
Papa poteſt ſine cauſa reuocare inuito clerico titulos beneficiorum. numero 10. ibidem.
Papa quando diſpenſat ſuper probibitis à iure poſitiuo, an ſufficiat eius voluntas pro cauſa. num. 12. 71
Papa regulariter committẽdo alij cauſam, non videtur eligere induſtriam perſonę. num. 3. 5
Papa ſola voluntate abſque alia reſeruatione poteſt præuenire omnes collatores beneficiorum. num. 12. 73
Papa an priuando aliquem Prælatum ſuo Epiſcopatu, teneatur prouidere de cambio. num. 13. ibid.
Papa vel Epiſcopus, an poſſint de pœnitentia iniuncta à Sacerdote ſibijpſis remittere. num. 14. 17
Papa, vel Princeps qualiter diſtinguat legem Dei. num. 9. 71
Papa videtur eligere induſtriam perſonæ ſecundum ſubiectam materiam. numero 15. 4
Paragium idem dicitur quod Legitima. num. 2. 46
Parentes filijs tenentur ad præſtandum alimenta, idque iure ſanguinis. numero 1. 41
Parochiani poſſunt ſe transferre in aliam parochiam. num. 2. 66
Parochus an poßit eſſe abſens cauſa ſtudij. num. 8. 110
Partis nomine intelligitur dimidia. numero 5. 49
Paruuli, qui dicantur inuiti. numero 2. & 8. 17
Pater an filio ſpurio teneatur de iure ciuili ad alimenta. numero 4. folio 41. ſecus de iure canonico, quod eſt attendendum, num. 6. ibid.
Pater an ob neceſſitatem famis poßit filium vendere. num. 1. 106

Digitized by Google

Et vide ibi in fallentiam in filio presbytero. ibid.

Pater an poſſit compellere filium ad habitandum ſecum ſi eſt nimis ſæuus. numero 13. 63

*Pater, & filius impubes ſi eodem tempore deceſſerint, præſumitur prius filius deceſſiſſe.num.*8. 50

*Pater filio ſpurio poteſt relinquere quantitatem ſufficientem pro alimentis, & ſpuriæ pro dote.num.*5. 41

*Pater mittens filium in monaſterium, & donans certam quantitatem pecuniæ in altari, an illa pecunia computetur in legitimam.num.*4. 67

Pater, qui poteſt clericum verberare, vel carcerare, non tamen poteſt quouis modo eum vendere, aut alienare. numero 18. 39

*Pater tenetur prouidere de dote filię intrãti religionem, quamuis diues ſit monaſterium.num.*16. 47

*Pater tenetur dotare filiam quamuis ſit ita diues vt ex ſuo patrimonio dotari poßit. num.*17. ibid.

*Pater, vel dominus an teneãtur, ſi filius, vel ſeruus committant delictum eis præſentibus.num.*5. 80

*Patres, & magiſtri non debent nimio rigore in ſuos natos, & diſcipulos inuehi. num.*12. 39

*Patres corrigendo filios nimis, dupliciter peccant.num.*13. ibid.

*Patres filijs acerba minan tes, non tenentur adimplere. num.*14. ibid.

Patres verberando filios clericos nimis, an ſint excommunicati. numero 15. *ibidem.*

Patres ponentes filios in carcerem, non incidunt in pœnam priuati carceris. numero 16. ibid.

*Patres, & conſimiles perſonæ, ſcientes filios velle perpetrare delictum, tenentur denunciare. num.*17. ibid.

*Patres quales donationes facientes, dicuntur inſipientes. num.*12. 68

*Patres quare errent, conſtituendo minorem dotem. num.*12. 13

Patronus Eccleſiæ quis non efficitur ob dotem exiguam, & quæ ſufficiens ſit ad conſtituendum ius patronatus. numero 54. 12

*Patronorum appellatione circa alimenta, qui contineantur.num.*6. 45

*Pauper an poſſit agere contra diuitem ſibi non ſubuenientem. num.*16. 106

*Peccatum grauius attendi ex tribus debet. num.*1. 9

*Peccatum proueniens ex ſubreptione minus imputatur nobili.num.*21. 10

Peccata plura committens, quod magis delinquat quam qui pauciora. numero 2. *folio* 99

*Peccans occultè, an magis peccet, quam qui manifeſtè. num.*3. ibid.

Pecuniam dare iudici an liceat. numero 9. *folio* 78

*Penſio vt non poßit extingui, eſt odioſum. num.*5. 33

*Penſio vt conſtituatur, vel extinguatur, quæ differentia. num.*6. ibid.

*Penſionarius habens penſionem ſibi ad victum ſufficientem, etiam ſi nihil aliud habeat, poteſt ad ordinem promoueri. num.*2. 109

*Percuſſus à pluribus multis vulneribus, ſi neſcitur à quo fuerit occiſus, an omnes teneantur de occiſo. num.*1. 49

Percuſſus primo ſemper præſumitur repercutere ad ſuam defenſionem. numero 3. *folio* 50

Percutiens mulierem prægnantem, ſi ſequatur abortio, qua pœna puniatur. numero 4. & 8. 53

Percutientes ſe inuicem, ſi non apparet de inſultu ob incertitudinem, nemo ipſorũ

punitur de inſultu. num. 7. 49
Periurij pœna non committitur ex impedimento caſu eueniente. num. 8. 25
Sic quando venit impedimentum ex facto alicuius tertij contra quem nō potuit haberi recurſus. num. 9. ibid.
Perſona publica quæ dicatur. numero 2. folio 11
Perſonæ induſtria tunc electa dicitur, quando mandatur de Prælato Eccleſiæ prouideri, vel de miniſtris. numero 7. folio 4
Perſonam fictam nemo poteſt diu ducere. num. 14. 100
Perſonarum diſtinctio habetur circa veſtitum præſtandum, aliaque neceſſaria. num. 8. 45
Perſonaliter, & per teipſum, an idem ſint. num. 6. 3
Perſuadere plus eſt qua cogere, ſeu mandare. num. 2. 54
Petens reſtitutionem coniugis, quid probare debeat. num. 6. 62
Pigmeos vel nanos ſi domini magni donent an bene faciant. num. 5. 107
Piſcari in feſto licet ob vrgentem neceſſitatem. num. 1. Fallit num. 3. 98
Ex piſcatione facta in die feſto neceſſitate ſic vrgente, quæ portio danda Eccleſiæ & cui. num. 6. ibid.
Pœna alia imponitur in foro poli, & alia in foro fori. num. 2. 9
Pœna, quæ imponitur in foro fori, eſt duplex. num. 3. ibid.
Pœna duplex in crimine hæreſis. nu. 5. f. 18
Pœna eius, qui ſculpit Crucem in loco vbi poteſt ab hominibus conculcari. numero 4. 30
Pœna Epiſcoporum ingredientium abſque cauſa neceſſitatis clauſtra monialium. num. 4. 88
Et quæ pariter pœna ſit Regularium ob talem ingreſſum. num. 5. ibid.
Pœna maior imponitur periurij ratione, quam cauſæ fidei violatæ. numero 6. folio 25
Pœna minoratur propter ætatem. numero 5. 86
Pœna inceſtus commiſſi cum Iudæa ob ætatem minorem minuitur. numero 6. ibidem.
Sic propter violentiam abſolutam; ſic propter nobilitatem. numero 7. & 8.
Item, propter metum. num. 9. 87
Pœna non pertinens ad forum externum non requirit delicti probationem. numero 5. 20
Pœna non poteſt imponi abſenti. numero 6. 37
Pœna ordinaria non imponenda ei, qui ſe defendendo modum exceſſit. numero 1. folio 57
Pœna perſonæ priuatæ reuelantis ſecretum amici. num. 19. 12
Pœna, quando maior infligatur nobili, quā ignobili. num. 5. 82
Pœnam non deberi ante ſententiam iudicis. Fallit in pœna adiecta à teſtatore. num. 1. 20
Pœna adiecta à teſtatore non eſt propriè pœna, ſub num. 2. ibid.
Pœnitentia vſque ad quod tempus eſt admittenda. num. 9. 19
Pœnitentiæ ſalutaris effectus qualis eſſe debeat. num. 4. 18
Pœnitentiam eſſe peractam, an oporteat probare. num. 16. 15
Pœnitentiam iniunctam poſſe mutari qualiter intelligatur. num. 13. 17
Pœnitentiarij officium morte Papę non expirat. num. 5. 8
Pœnitentiarij conſtituti ab Epiſcopo quale munus. num. 7. 97
Pollice carens, vel indice, non poteſt miſſam celebrare. nume. 3. folio 48. idem ſi partem num. 5. 49

Poſſeſ-

Digitized by Google

Poſſeßio an ſolo viſu acquiratur, vtpotè quæ in animo conſiſtat. num. 9. 96

Poteſtas abſoluendi ab hæreſi Romano Pontifici eſt reſeruanda. numero 1. folio 18. Hæc tamen poteſtas eſt commiſſa Epiſcopis, & Inquiſitoribus, ſub num. 7. 19

Poteſtas diſpenſandi dicitur gratioſa, & fauorabilis, & ideo large interpretanda. num. 22. 34

Poteſtas ordinaria quæ dicatur. numero 2. 69

Poteſtas Papæ intelligitur, quod omnia poßit claue non errante. numero 14. folio 73

Poteſtatis plenitudo idem eſt quod clauſula, Ex certa ſcientia. numero 7. folio 72

Prælatus poteſt Eccleſiæ præiudicare in quærendis, non autem in quæſitis. numero 1. 60

Prælatus poteſt repudiare legatum relictũ Eccleſiæ tanquam ius quærendum. numero 2. ibid.

Prælatus poteſt præiudicare Eccleſiæ permittendo præſcribi rem Eccleſiæ. numero 3. ibid.

Prælatus poteſt punire iniuriam reſpicientem dignitatem ſuam. num. 13. 102

Prælatus ſolus poteſt facere deteriorem rem Eccleſiæ, quod intellige, &c. numero 7. 60

Prælatus ſolus poteſt remittere caducitatem rei, exemplum in emphyteuta. numero 8. ibid.

Prælatus, vel iudex quando extraiudicialiter poßit punire iniuriam ſibi factam, vbi de religioſis. num. 24. 102

Prælati facultas non ſe extendit ad futura. num. 17. 8

Prælato Eccleſiæ ſuæ negligenti acquirere ob id actio intentari non poteſt. numero 9. 60

Prærogatiuam obtinere volens in proceſſionibus qualiter induendus. numero 1. folio 83

Præſcriptio, vel conſuetudo non currit data incapacitate poßidentis. numero 8. 68

Præſentatus ad Papam, an iterum recipiat abſolutionem. num. 11. 9

Præſumptio pro religioſo, vt verum dicat. num. 2. 14

ex Præſumptionibus nemo eſt puniendus. num. 4. 49

Presbyter excommunicatus non excuſatur à dicendis horis in camera. numero 5. 40

Princeps an poßit auferre rem alterius, ſi dicat in reſcripto, non obſtante tali lege. num. 10. 71

Princeps an ſine cauſa de plenitudine poteſtatis ius tertio quæſitum medio iuris ciuilis per ſententiam vel præſcriptionem alicui auferre poßit. numero 15. & num. 16. 71

Princeps, & Papa, an poßint bona infidelium auferre. num. 5. 70

Princeps ex cauſa poteſt tollere iura alterius, tamen fallit in præiudicio tertij. nume. 8. 20

Princeps non poteſt reſtituere ad pœnam alteri adiudicatam. num. 1. 19

Princeps an poßit inferre præiudicium in rebus non multum præiudicialibus. numero 2. ibid.

Princeps auferendo rem alicui, pretium ſoluere debet. num. 3. ibid.

Princeps poteſt ex cauſa, quæ habet delictum, alteri auferre rem ſuam. nume. 1. folio 70. & num. 13. 71

Princeps an ex certa ſciẽtia poßit alterius rem auferre. num. 2. 70

Princeps qualiter dicatur dominus rerum ſubditorum. num. 3. ibid.

Princeps quibuſdam concurrentibus poteſt

rem

Digitized by Google

rem alterius auferre. nume. 1. folio 69.
Intellige vt num. 7. & 8. 70
Princeps vel Ciuitas legem condendo, an poßit auferre ius tertij, non ſoluto pretio. num. 6. 19
Principis omnia eſſe qualiter intelligatur. num. 3. 70
Principi an ſit parendum ſi ſine cauſa tollit ius alterius. num. 8. 71
Principes in eorum contractibus ſicut priuati cenſentur. num. 13. 28
Principes Iudæorum nequeunt parentibus inuitis filios auferre, vt baptiſentur numero 6. 17
Priuilegium excuſationis tutelæ ob numerum filiorum ſemper manet. numero 2. folio 81
Priuilegium habet Ciuitas Neapolitana, vt non teneatur ad damna. numero 4. folio 69
Priuilegium mutatione perſonæ mutatur. num. 5. 76
Priuilegio quicquid conceditur, & conſuetudine conceditur. num. 7. 68
Prius nominatus magis dignus. numero 7. folio 83
Probationes in criminalibus debent eſſe luce meridiana clariores. numero 4. folio 49
Procuratio debet fieri ſecundum qualitatē perſonarum. num. 9. 45
Profeßio expreſſa votum ſolemnizat, ſicut & tacita. num. 3. 81
Profeſſus ſi mortuus ſurrexit, an deſinat eſſe profeſſus. num. 8. 91
Probibitio expreſſa ne occidat, non excuſat ab homicidio eo inſequuto. numero 3. 56
Probibitio generalis deferendi arma videtur reſtringi, niſi ex cauſa licita, & permiſſa deferat. num. 36. 53
Promittens per Inſtrumentum non rumpere pacem, quando non inculpetur de rupta pace. numero 9. 28
Promittens ſtare dicto vnius intelligitur de iurato. num. 23. 15
Promotus ſcienter ante ætatem etiam ea accedente perpetuo eſt ſuſpenſus donec abſoluatur. num. 1. 90
Proteſtatio, an, & quando releuet proteſtantem ab irregularitate. numero 3. folio 55
Prouocatus quicquid fecit, ſemper præſumitur feciſſe ad ſui defenſionem. numero 5. 57
Prouocatus non tenetur pœna pacis ruptæ, ſed ipſe poteſt petere pœnam à prouocante. num. 7. & 8. 58
Puer infans non differt ab animali irrationali. num. 4. 17
Puer, qui de facto baptiſatur inuitis Iudæis parentibus, an baptiſmus teneat, & apud quos educabitur. numero 5. ibidem.
Puer naſcitur parenti, & Reipublicæ. numero 16. 52
Puer percutiens leuiter clericum, eſt excommunicatus, abſoluendus ab Epiſcopo. num. 1. 86
Pueri baptiſati puberes effecti an poßint contradicere. num. 17. 92

Q

Quadrata rotundis mutare poteſt Papa. num. 5. 72
Qualitas iniuriæ præcedentis arguit qualis animus domini ſit. num. 9. 57
Qualitas rei, in qua delinquitur aggrauat pœnam. num. 8. 107
Quantitas pecuniæ donatæ ſi aſcendit vſque ad legitimam, computatur in illam. num. 5. 67
Quantitas vbi eſt in obligatione difficultas nequaquam liberat. numero 15. folio 25

Quan-

Quantitatis appellatione quæ veniant. numero 11. 25
Quaſi poſſeſſio per contrarios actus perditur, quibus acquiritur. numero 21. folio 37
Quinquennium conceſſum cauſa ſtudij, vt Canonicus à ſua Eccleſia poſſit eſſe abſens, an poſſit prorogari. numero 5. folio 110

R

RApiens meretricem, vel puerum rapiens mulier, vel milites abducentes puerum inuitis parentibus, qualiter puniantur. num 9. & 10. 107
Raro aduerbium intelligitur pro bis. numero 8. 78
Ratum dici an poſſit baptiſmi Sacramentū collatum de facto filio tenello Iudæi parentibus inuitis; & puer taliter baptiſatus apud quos erit educandus. numero 5. 17
Reatus quantitas metitur ex quantitate contemptus. num. 20. 10
Recipiens pretium, vt quis indicet furem, an teneatur reſtituere. num. 5. 108
Rector ſi contradixerit actioni iniuſtæ Capitulo reſiſtente, & tacente, an debeat dimittere officium. num. 7. 78
Rector vniuerſitatis, ſi fecit quod potuit ne fiat aliquod illicitum, & vniuerſitas reſiſtit, & non poteſt obtinere, an excuſetur. num. 4. 78
Reginæ, & fundatrices poſſunt ingredi monaſteria Minimorum Sancti Franciſci de Paula. num. 3. 89
Religionis circa ingreſſum tria poſſunt conſiderari, & quænam illa ſint. nume. 10. folio 29
Religionem vt quis ingrediatur, an ſit laudabile. num. 9. ibid.
Religioſus profeſſus amittit dignitates non tamen iura ſanguinis. nume. 10. & 14. folio 82
Religioſi differunt inter ſe, quo ad infirmitatem vel complexionem. numero 18. folio 10
Religioſi poſſunt eſſe teſtes. num. 3. 14
Religioſis deponentibus in iudicio ſine iuramento non credendum. nume. 4. & 7. folio 14
Relinquens aliquid cōſcientiæ alicuius, intelligitur de iurata. num. 24. 15
Renunciare quis non poteſt alimentis futuris debitis ex teſtamento. numero 1. folio 106
Renunciatio facti plus operatur, quam ea quæ fit verbis. numero 3. & 4. folio 36. & 37.
Renunciatio filiæ, vt non excludatur à rationabili ſupplemento dotis, qualiter intelligatur. num. 17. 13
Repudiatio non eſt alienatio, quia hæc maximè differunt. num. 5. & 6. 60
Res quando poſſit vendi minoris, quam valet. num. 2. 69
Rem propriam ſubripere an liceat propria auctoritate. num. 1. 65
Rerum priuatorū alicuius ſubdito ſui quomodo dici poſſit eſſe dominus Princeps. num. 3. 70
Rerum ſuarum quis præſumitur ſcire vires. num. 5. 69
Reſcriptum in beneficialibus valet abſque clauſula, Non obſtante. numero 11. 73
Reſcripta vt fauorabilia, ſunt benigne interpretanda. num. 10. 7
Reſidentis loco quando habeatur non reſidens. num. 4. 66
Reſtitutio facta per Principem ad bona alienata à fiſco trahitur. num. 10. f. 20
Reſtitutionē coniugis petens maritus quid probare debeat. num. 6. 62
Reſtitutus ad bona per Principem, ad quæ bona

bona intelligatur reſtitutus. nu.9. 20
Reuelantes ſecreta qualiter puniantur. numero 7. 11
Amittunt nobilitatem, quandoque autem mitius puniuntur. num.8. & 9. ibid.
Reuerentia ſola an inducat ſufficientem reſpectum taciturnitatis. num.19. & 20. folio 79
Reuocatio an poſſit fieri per ſucceſſorem de conceſſione facta ab Epiſcopo alicui ad vitam. num.15. 8
Reuocatio priuilegij ad beneplacitum, debet ſpecialiter fieri. num.11. 7
Rex eſt merè laicus. num.6. 68
Regis munus quale ſit, & quare habeat redditus regni. num.2. ibid.
Rigor in pœnis infligendis manſuetudine temperari debet. num.14. 32
Rigor quando ſit temperandus. nu.8. f.31. & num.14. 32

S

Sacerdos an poſſit denegare euchariſtiã pœnitenti criminoſo. nu.7. 99
Sacerdos an poſſit pœnitentiam iniunctam à Canonibus minuere. num.7. 16
Sacerdos criminoſus an poſſit celebrare, ſi habet contritionem cordis. numero 10. folio 100
Sacerdos quando non poteſt denegare criminoſo euchariſtiam, an liceat dare hoſtiam non conſecratam. num.6. 99
Sacerdos quanto tempore eſt expectandus ad explendum miſſæ officium inchoatum, & nondum perfectum. nume.7. folio 93
Sacerdos ſi in celebranda miſsa recordatur peccati mortalis, an debeat à celebrando deſiſtere. nu.8. & 9. ibid.
Sacerdos timens ne deficiat in miſsa, an peruertendo ordinem miſsæ peccet. numero 10. Dic quod ſic. Amplia numero 11. ibid.
Sacerdos ſi deficiat in prolatione verborũ, an miſſa ſit per alium explenda. numero 2. 93
Sacerdos ſimplex an ex mandato Papæ poſſit conferre ordinem ſacerdotij. numero 3. 99
Sacerdos vt conficiat, quæ requirantur. numero 4. ibid.
Sacerdoti quæ à Papa committi poſſint. numero 2. 99
Sacerdotem facere præſupponit Epiſcopalem conſecrationem. num.2. 84
Sacerdotij ordo an conferatur hoc ſimplici verbo, ſit presbyter. num.5. 99
Sæuitia non ſolum præterita, ſed etiam timor futuræ, poteſt eſſe cauſa, vt vxor ſeparetur à viro. num.1. 62
Sæuitia viri quid ſi ſit tanta, vt nulla idonea cautio poſsit præſtari, quid faciendum. num.14. 63
Salarium iuſtum medici quale; remiſſiuè. num.3. 86
Sanguinis in cauſa an poſsit eſſe aduocatus Clericus. num.2. 109
Et an pariter in tali cauſa poſsit conſulere. numero præcedenti. ibid.
Sanguinis iure parentes filijs ad alimenta præſtanda tenentur. num.1. 41
Scandalum, vel damnum, quale oriri poteſt ſubripiendo propria auctoritate. numero 2. 65
Scholaris exponens librum ad vendendum apud bidellum, cogitur vendere etiam inuitus. num.3. 75
Scholaris in ſtudio, qui iurat non recedere, an à patre reuocatus, & recedens, ſit periurus. num.5. folio 26. & ratio ponitur num.6. ibid.
Scholares, & exteri, ſine mulieribus Neapol. habitantes expellendi ſunt. numero 10. 2
Scripturarum tactus in iuramẽto præſtando,

do, manibus faciendus non pedibus aut cubito. num. 10. 96

Secretum de delicto futuro perpetrando an poſſit reuelari. num. 15. 12

Et quid ſi poſſit, an ſit detegenda perſona. num. 16. ibid.

Secretum quid ſi eſt de perpetrato delicto, quod aliunde probari non poteſt. numero 17. ibid.

Secretum quid ſi eſt de aliquo delicto cognito, ſed ignoratur perſona. nume. 18. ibidem.

Secretum de re illicita quando, & quibus reuelari poſſit. num. 20. 12

Secreta ſi officiales detegunt, mortaliter peccant. num. 1. & 3. 11

Separatio quando fieri poſſit ex parte mulieris. fallit num. 3. 64

Seruus in acquiſitis non poteſt domino præiudicare, ſed ſic in acquirendis. numero 14. 61

Seueritas quando ſit exercenda. nume. 20. folio 32

Signis an verbis intentio demonſtretur nihil refert. num. 2. 56

Simoniæ vitium quando in renunciatione beneficij purgetur. num. 26. 74

Simoniam Papa non dicitur committere, etiamſi pecuniam accipiat beneficia conferendo; Et quæ huius ſit aſſerti ratio. num. 25. 74

Simoniaca in non ſimoniaca poteſt Papa commuttare. num. 24. & 25. ibid.

Simulata æquitas duplex eſt iniquitas. numero 4. 99

Societas poteſt ex cauſa ſuperueniente diſſolui ante tempus. num. 14. 48

Societas tacita an videatur contracta, ſi pater vixerit cum filijs, & nepotibus. num. 1. 76

Sed quid ſi pater diſpoſuerit in teſtamento, quod filij communiter viuant. numero 2. ibid.

Societas tacita, an & quando contrahatur. num. 3. ibid. & an ſit omnium bonorum. num. 8. 77

Societas non videtur contracta, ſi non poteſt cadere conſenſus. num. 4. ibid.

Societas nõ dicitur contracta, ſi neuter negotiatur, vel vnus, ſecus ſi vterque. numero 5. & 6. ibid.

Societas tacita quando præſumatur contracta, & an tunc omnium bonorum. num. 7. & 8. ibid.

Societas quando præſumatur diſſoluta. numero 9. ibid.

Societas an præſumatur iterum contracta ſi poſt diuiſionem ſimul ſteterint. numero 10. ibid.

Societas an ex cauſa ſuperueniente poßit diſſolui. num. 12. 77

Societas per mortem vnius ſocij extinguitur. num. 6. 76

Socius criminis an admittatur in teſtem contra ſocios. num. 10. 108

Soluere pretium Princeps tenetur ſubdito ſuo cui rem priuatam de facto auferri præcipit. num. 3. 19

Spirituales & Eccleſiaſticas cauſas Clericorum laico poteſt Papa committere. num. 3. 68

Sponſus cæleſtis non indiget tantis dotibus, quantis terrenus. num. 10. 46

Sponſa an teneatur ſequi ſponſum. numero 8. 48

Sponſalia ſi ſunt de præſenti, non poſſunt ſolui niſi per ingreſſum religionis. numero 9. ibid.

Spurio filio an pater iuris ciuilis vigore alimenta præſtare teneatur, negatiuè concluditur. num. 4. 41

Secus eſt de iure Canonico, quod in hoc caſu obſeruandum eſt. num. 6. ibid.

Stare promittens vnius dicto id intelligendum eſt de iurato. num. 23. 15

Statutum concedens bannitum poſſe occidi, conce-

Digitized by Google

concedit etiam poſſe bonis ſpoliari. numero 1. 51
Statutum Epiſcopi excommunicans accedentes ad monaſteria monialium intra Diœceſim exiſtentia, ſed exempta, & ſubdita Regularibus, an valeat atque liget tam ſubditos quam non ſubditos ad illa accedentes, remiſſiuè. numero 3. folio 88
Statutum non poteſt fieri contra vnum, vel plures ſingulariter, quod vendantur res comeſtibiles tali pretio. numero 1. 75
Statuum Principis fędans, morte punitur. num. 5. 30
Statutum puniens occidẽtem manibus proprijs, non habet locum in eo, qui occidit per alium. num. 19. 4
Statutum ſi dicit quod debilitanti membrum alterius, debilitetur idem membrum, habet locum etiam in digito. numero 6. 49
Stipendiarij vendentes homines captos inimicis an peccent. num. 6. 107
Studendo dicitur quis laborare in vinea Domini. nume. 2. 98
Studere diebus feſtis licitum eſt. numero 1. 98
Studere licitum, niſi intermittantur diuina, & quæ dicantur diuina. numero 3. & 4. 98
Studere licitum ad finem iuſtitiæ adminiſtrandæ. num. 5. ibid.
Studium principaliter ex lucro illicitum. fallit num. 8. 98
Studij cauſa conceſſum quinquennium, vt Canonicus à ſua Eccleſia poſſit abeſſe, an ſuperioris authoritate prorogari poſſit. num. 5. 110
Et pariter an ſtudij cauſa parochus ſiue plebanus à ſua abeſſe parochia poſſit. numero 8. ibid.
Subdelegatio facta ad beneplacitum, an mortuo ſubdelegante, teneat. numero 8. folio 7
Subdelegatus ab inferiore Principis nõ poteſt ſubdelegare. num. 8. 6
Subdiaconus poteſt ſub prætextu beneficij habentis certum ordinem promoueri ad ordines maiores. num. 1. 109
Succeſſor in officio, an poſſit prohibere præceſſorem deferentem arma. numero 14. folio 105
Succeſſor poteſt reuocare factum præceſſoris. num. 16. 8
Superior quando temperet diſciplinam cũ miſericordia. num. 19. 32
Superior quis dicatur, vt poſſit dare licentiam moniali ad exeundum. numero 3. folio 89
Superiores regularium an poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis ſuper temporum interſtitijs. num. 6. 104
Suſpenſio banni facta ad beneplacitum alicuius, morte illius finitur. numero 2. folio 7
Suſpenſus qualiter liberetur abſque abſolutione. num. 1. 89

T

TAcens ob timorem non habetur pro conſentiente. num. 11. & 12. f. 79
Tacitè profeſſus, vel expreſſè, an admitti poſſit ad electionem. num. 1. 81
Taxatio valoris panis fieri poteſt per ſuperiores tempore caritatis annonæ, vt & cenſus habitationis, & domorum conducendarum. num. 19. 107
Tempus an ſit longum, remittitur arbitrio iudicis. num. 7. 20
Tempus quattuor menſium datum Epiſcopis, vt poſſit prouideri Eccleſiæ mediante concurſu, incipit à die notitiæ. numero 4. 110
Tertio quæſitum ius Princeps an ſine cau-

ſa de plenitudine poteſtatis, medio iuris ciuilis per ſententiam, vel præſcriptionem auferre poßit.num.15.& 16.f.71
Teſtamentum banniti, qui ſeipſum interfecit, vitiatur.num.28. 52
Teſtamentum factum ab inuito non valet. num.26. 27
Teſtator dans poteſtatem ſuam commiſſarijs vt eligãt pauperes, an poßint alijs committere vices ſuas.num.8. 4
Teſtator imponens executori, vt bona diſtribuat ſecundum ſuam conſcientiã, an teneatur executor reddere rationem. numero 26. 5
Teſtator non habet iuriſdictionem in hæredem, aut legatarium. num.3. 20
Teſtator ſi mandat conſtrui Eccleſiam in loco, qui eſt communis cum alio, cogitur ſocius inuitus vendere partem ſuam. numero 4. 75
Teſtator ſi reliquit alimenta modo habitet cum hæredibus, intelligitur ſi ſit cõmenſalis.num.56. 45
Teſtis in articulo mortis aßerens ſe falſum dixiſſe an noceat parti. numero 6. folio 104
Teſtis iuratus aſſerens falſum, vel tacens verùm, qualiter puniatur. nu.1. 81
Teſtis ſtudioſè non aßignans cauſam concludentem, tenetur pœna falſi. num.2. ibidem.
Teſtis iuratus non dicens verum, conuenitur pœna falſi de intereße. numero 3. ibidem.
Teſtis vnus an ſemiplenè probet. nume.8. folio 14. Fallit num.15. ibid.
Teſtis vt puniatur pœna falſi oportet, vt exprimat falſum in negotio principali. num.5. 81
Teſti vni creditur, quando ius diſponit. numero 22. 15
Timens interfici ſi vult aufugere, & ego dixi quod non timeret, & promiſi ſecuritatem, vnde propter fidẽ promiſſam, non aufugit, & poſtea fuit interfectus in eo loco in quo interfici timebat, an ſim irregularis.num.18. 55
Tituli beneficiatorum plenaria poteſtate ab vno in alium per Papam transferri poſſunt.num.17. 73
Tolerantia Principis quando excuſet habitationem banniti remißiuè. numero 38. folio 53
Tollenti ius alterius Principi ſi id ſine legitima cauſa faciat an ſit parendum. num.8. 71
Tortura incohanda à rixoſo, & ſolito delinquere. num.5. 49
Tori ſeparatio fit propter quamcumque fornicationem. num.1. 94
Treuga in quo à pace differat. numero 21. folio 29
Turres an liceat mihi quãdoque rumpere. num.18. 100
Tutelę excuſationis priuilegium ob numerum filiorum alicui cõceſſum durat perpetuo. num.2. 81

V

Vaſallus an feudum alienare poßit nõ requiſito domini conſenſu præuio iureiurando. num.18. 27
Vaſallus, qui tenetur domino ſeruire, an teneatur, ſi incipiat vagari per mundum. num.7. 48
Vendere filiũ ſuum an poſſit pater admodũ vrgẽte famis neceßitate. nu.11.f.106
Venditio facta calore iracundiæ quãdo non valeat.num.13. 30
Vendiderit, verbum, an ſolum intelligatur in venditione cum aliquo pretio. numero 3. 107
Venditor quid ſi ignoret valorem, & donauerit illud plus excedens dimidium. numero 6. 69

Vene-

Venenum admixtum poteſt eſſe vſui hominibus. num. 2. 108
Verberandi modum excedens punitur pro exceſſu arbitrio iudicis. numero 5. *folio* 38
Verbum, continetur, & complectitur, proprietatem deſignat. num. 3. 35
Verba, conſcientiam tuam oneramus, ſemper in reſcriptis Papæ apponi ſolent. num. 11. 6
Verba debent capi in proprio ſignificatu in pœnalibus. num. 6. 66
Verba, donec caſte vixerit, qualiter ſecundum communem vſum loquendi intelligantur. num. 10. 20
Veritatem ſciens & tacens, an peccet. numero 7. 108
Via malitijs non eſt aperienda. numero 10. *folio* 104
Vicarius an, & quando concedat litteras dimiſſorias pro ordinibus ſacris. numero 1. 104
Vicarius datus à Capitulo an poſſit diſpenſare. num. 10. 97
Vicarius generalis an habeat poteſtatem conferendi beneficia. num. 1. 68
Vicinus, qui propter timorem peſtis deſtruxit domum, & quæ in illa erant, an teneatur ad reſtitutionem. numero 8. 65
Victualium expenſarum nomine quæ comprehendantur. num. 51. 44
Et quid verbo ſuſtentationis. nume. 52. *ibidem.*
Victus appellatione quæ contineantur. numero 50. 44
Victus ratione quæ contineantur. numero 18. 107
Vidua etiam dicitur, quæ habet virum inutilem. num. 6. 12
Villæ eiuſdem Ciuitatis an gaudeat eodem priuilegio. num. 5. 69
Violentia repellenda, ſiue perſonæ, vel rebus inferatur. num. 8. 25
Vir an teneatur ſequi vxorem proficiſcentem ex iuſta cauſa ad certum locum. numero 12. 48
Vir contrahens cum Berta an poßit paciſci, vt eum teneatur ſequi. numero 13. *ibidem.*
Vir vxorem adulteram an propria auctoritate poßit expellere. num. 12. 95
Vir an lite pendente teneatur præſtare alimenta vxori. num. 13. *ibid.*
Et quid ſi dimittit, an ſit cogendus per Eccleſiam ad cohabitandum cum ea. numero 14. *ibid.*
Vnguento quo mulier vngi poſſit. numero 7. 61
Vni teſti in iudicio non credendum. numero 1. *folio* 14. *Fallit numero* 10. & 11. *ibidem.*
Vnius perſonæ dicto ſtare promittens, intelligitur de iurato. num. 24. 15
Vocandi an ſint qui ſciunt vniuerſitatem, vel Capitulum eſſe congreganda. numero 21. 80
Vocatus ad actum vt approbet, vel improbet, ſi eſt præſens, vel tacens, an conſentire videatur. num. 5. 78
Volens vnum, videtur velle omne id, per quod peruenitur ad illud. num. 35. *f.* 53
Voluntas populi an debeat eſſe verbis expreſſa. num. 25. 80
Voluntas ſola an ſit iuſta cauſa in Principe. num. 14. 78
Voluntas teſtatoris quãdo eſt dubia, fit interpretatio in fauorem Religionis. numerò 9. 46
Voluntas turbata, voluntas eſt. nu. 6. *f.* 29
Votum an ſit exprimendum ab eo, qui eſt de vniuerſitate. num. 3. 78
Votum, an vitietur calore iracundiæ. numero 15. 30
Votum filij etiam puberis, an pendeat ex voluntate patris. num. 11. 26

Vota debent eſſe ſecretiſſima. numero 10. *folio* 11

Vouens non iurare, vel teſtificari, an quandoque poſſit vtrumque præſtare ſine periurio. num. 12. 27

Vocem aptare, & linire electuario, vt melius cantari poſſit, an ſit peccatum. numero 2. 61

Vſuras quando gener poſſit percipere. numero 1. 76

Vſus communis loquendi præualet proprio ſignificatui. num. 4. 107

Vulnera ad menſuram inferri non poſſunt. num. 8. 56

Vulnerati aſſertio ſe ab aliquo vulneratum in articulo mortis, non probat. numero 1. 103

Vulnerati aſſertio an faciat indicium ad torturam, & quibus in caſibus. num. 3. & 4. *ibid.*

Vxor an poſſit ſequi maritum qui ex voto tenetur transfretare. nu. 5. & 10. 48

Vxor an teneatur ſequi virum bannitum. num. 12. *ibid.*

Vxor an teneatur ſequi virum peregrinantem. num. 11. *ibid.*

Vxor an teneatur ſequi virum vtrum per conſuetudinem induci poſſit, & econtra. num. 15. *ibid.*

Vxor eſt alenda ab hæredibus viri infra annum luctus, ſi aliunde non habet vnde ſe alat, & quid ſi habet patrem diuitem. num. 31. 43

Vxor ex iuris communis diſpoſitione eſt alenda ab hæredibus viri infra annum luctus etiam extraneis. num. 29. 43

Vxor non debet ſequi virum vagabundum, & quis dicatur maritus vagabundus, nec ſi trahat ad infidelitatem, vel hæreſim. num. 1. & 4. 48

Fallit quando maritum accepit, erat vagabundus. num. 2. *ibid.*

Vxor non verberanda, niſi vrgente grauiſſima cauſa; & barbari ſunt, qui vxoribus vt mancipijs vtuntur. numero 19. *folio* 39

Vxor ob immodicam ſæuitiam mariti poteſt habere alimenta extra domum. numero 38. 43

Vxor petens alimenta à procuratore viri ipſo abſente, an debeat habere extra domum. num. 43. 44

Quæ nō vult ſtare in domo hæredis quid fiet de eius operibus. nu. 45. *eod.*

Ad quæ opera teneatur viro viuente. numero 46. *ibid.*

Vxor poteſt petere ſeparationem, etiam ſi vir cum ſoluta coiuerit, num. 2. 94.

Vxor ſi non vult ſtare in domo hæredis, non eſt illi imponenda neceſſitas. nume. 33. *folio* 43

Vxor ſi honeſte morari non poteſt in domo hæredis, poteſt extra habere alimenta. num. 34. *ibid.*

Vxori non licet interficere maritum bannitum. num. 19. 52

FINIS.

ADDITAMENTA
Ad Primam Partem
DECISIONVM AVREARVM
CASVVM CONSCIENTIAE,

R. P. D. IACOBI DE GRAFFIIS I.V.D.
Abbatis Congregationis Caſſinenſis, Pœnitentiarij
Maioris in Ciuitate Neapoli.

SVMMARIVM.

1 *Meretrices nõ comprehenduntur ſub excommunicatione.*
2 *Meretrices quare ſic dicantur.*
3 *Meretrix an acceptum reſtituere teneatur, aut promiſſum.*
4 *Meretrix turpis vocatur perſona.*
5 *Meretrix non debet vti veſtibus honeſtarum Matronarum.*
6 *Non permittuntur morari in Ciuitatibus.*
7 *Maritata habitãs in domo alterius non ſibi coniũcti poteſt expelli vt meretrix.*
8 *Lenones de Ciuitatibus expellendi.*
9 *Excommunicati quando expellendi ab Eccleſia durantibus Diuinis.*
10 *Scholares, & exteri, ſine mulieribus Neap. habitantes expellendi ſunt.*
11 *Meretrix an dicatur quę vnum admiſit.*
12 *Actus vnus an ſufficiat quo ad nomina ſonantia in delictum.*
13 *Mulier quando poſſet gabellari, vt meretrix.*
14 *Meretrix an poſſit ſe excuſare reſpectu paupertatis.*
15 *Eccleſia quare meretrices toleret.*
16 *Meretricem ducere in vxorẽ an ſit opus charitatis.*
17 *Condemnatus an ſit liberandus, ſi meretrix compareat, & vult eum in maritum.*

In Lib. I. Cap. ix. num. 8.

1 DIXIMVS † *Meretrices nõ comprehendi ſub excommunicatione, quæ ſingulis annis fulminari ſolet contra nõ adimplentes præceptum c. om-*
2 *nis, de pœnit. & remiſs.* Et † dicũtur meretrices, quæ multorũ libidini patent,

Gloſſa in c. Inter opera, vbi Hoſtienſ. & Ancharan. extra de ſponſal. Hinc dixit Paul. de Caſtro, in l. 4. §. ſed qđ meretrici, ff. de cődict. ob turp. cauſ. ꝙ probatur meretrix ex eo, quòd teneat oſtiũ apertũ ingredientibus, & exeuntibus palam, & publicè; Vel meretrices dicuntur, quarum publicè venalis eſt turpitudo, 32. q. 4. meretrices. De hoc tamen ſuo quæſtu poteſt meretrix licitè, & iuſtè eleemoſynã facere, decimas ſoluere, & teſtari; ita concludit Gloſſa ordinar. quò ad eleemoſynam, & decimas, in c. ex tranſmiſſa, de decim. Sed, ꝙ poſſit teſtari, tenet Bald. per text. in d. §. ſed quod meretrici, in l. 1. C. de condict. ob turp. cauſ. vbi dicitur, quod Epiſcopus non poſſit in illis taliter acquiſitis apponere manum, etiam poſt mortem meretricis, & ita dicit ſe reſpondiſſe à quodam Epiſco-
3 po interrogatus; imò † nec in foro animæ tenetur meretrix data, ſeu ꝓmiſſa cã explẽdę libidinis, reſtituere ipſi pro mittẽti, ſeu erogare pauperibus de neceſſitate: fauet enim illi ius politiuum, vt habetur in l. 4. ff. de condict. ob turpem cauſam, vbi dicitur quod meretrix turpiter facit, ex quo eſt meretrix, ſed non turpiter accipit, cum ſit meretrix; fauet etiam ſibi ius naturale in retentione, propter conſenſum domini tradentis: nam nil tam naturale, quam vt acquiſitio fiat ſecundum voluntatẽ domini tradentis, cõſultiuè tamen poteſt inde facere eleemoſynam de tali acquiſito, licet de neceſſitate ſalutis, ad id non teneatur, ſed ſatis eſt de tali receptione, ſeu promiſſione Deo ſatisfacere per pœnitentiam, quæ iniungi debet per Confeſſarium, argu. text. in c. fi. de ſimon. Ad hoc vide Gloſſam in Sũma, 14. q. 5. ita poſt Innocent. concludit Abbas in c. quia plerique, nu. 14.
4 in fine, de immun. Eccleſ. Has † meretrices vocat lex turpes perſonas, vt in l. Pantonius, ff. ſi à par. quis fuer. man. & l. 2. ff. de obſc. à lib. Hinc propter earum vtilitatem legum laqueis innodari non dicuntur, vt l. quæ adulterium, C. de adult. in fi. Hinc dicunt DD. in l. minæ, C. de Epiſc. audient.
5 quòd † meretrices prohiberi poſſunt veſtibus vti honeſtarum matronarum, ſed debent deferre habitum diſtinctũ ab illis, ne inter illas honeſtatis, & turpitudinis, ſeu caſtitatis, & libidinis confuſio fiat, & ne vna ſumatur pro alia, aut honeſtæ perſonæ ſcorta putentur, ſeu æſtimentur, refert, & ſequitur Ranchin. in l. Item, apud Labeonem, §. ſi quis Virgines, ff. de iniur. Concluſ. 146. par. 1. facit Gloſ. in l. ſi qua per calumniam, in fi. C. de Epiſcop. audien. Hinc in Pragmat. Regni 5. de meretr. habetur, quod meretrices nõ poſſunt vehi in carocijs, & rhedis, vt aliæ mulieres honeſtę, vt cognoſcantur honeſtæ ab inhoneſtis, etiam ſub pęna fuſtigationis, alijsque pęnis pecuniarijs. Et quia ſunt turpes perſonæ, publicè
6 † morari non permittuntur in Ciuitatibus, & Villis; ſed morari debent in aliquo loco Ciuitatis remoto, non ſolitario, ſed publico ad hoc deputato, vbi nec malo exẽplo, nec ſcandalo propter eas turbari poſſit Reſpublica, vel honeſtas, l. & ancillarum, ff. de petit. hæred. ita Paul. de Caſtro, in l. nullus, C. de ſum. Trinit. Lucas de Penna in l. ſi qua, in princip. 11. col. de ſpecta. & ſcenic. lib. 11. quod idẽ habetur per Conſtitut. Regni lib. 2. quæ incipit: Quæ paſſim: quę expreſsè prohibet meretrices habitare in conuicinio, vbi habitãt honeſtæ mulieres: & habitando, poſſunt vicini facere eas expellere, Paul. de Caſtro in d. l. nullus, Hinc habetur in Pragmat. Sanctionibus 4. & 6. tit. de meretricibus, quòd meretrices à platea Ruæ Catalanæ, & fundacis, & locis eius, itẽ à platea Toleti exfractent ſub pœna fuſtigationis, & alia pœna arbitraria. An vero locantes domos meretricibus peccent, diximus. Idem exten-
7 de † ad maritatã, quæ de conſenſu viri habitat in domo alterius non ſibi coniuncti, nam poteſt expelli, vt meretrix,

vt

Digitized by Google

vt not.in c. In tua,& c. fin. de cohabitat.cler.& mulier. Afflict. in d. Cõſtit.
8 Quæ paſſim,num.2. Idem de † Lenonibus, nam ſunt de Ciuitatibus expellendi,quia alios inficiunt:ideo dicitur,

Morbida facta pecus, totum corrumpit ouile,

L. Iulianus in princip.ff.de act.emptio. ad hoc text.in §.ſancimus, in Authent. de Lenon. col. 111. vbi mandat Imperator eos tãquã peſtiferos, & caſtitatis vaſtatores expelli, cum multò plus peccent,quàm meretrices, qui ſua peſtifera ſuaſione, aut receptatione inficiũt maſculos,& feminas, l.athletas, §.ait prętor,qui Lenocinium,ff.de his, qui not.infam. facit text.etiam in c.reſecandæ,24.q.3.facit etiam Gloſ.in c.
9 qui ſtudet, 1.q.1.vbi † excommunicati ſunt expellendi ab Eccleſia durantibus Diuinis. Quod intellige, ſine tamẽ ſcãdalo,& percuſſione,vt nos diximus in 1.deciſ.lib.4.c.12.nu.16. Sic,& infideles ab Eccleſia expelli debent, c.cleros,in fi.diſt.21.& c.perlectis, diſt.25. modo nõ ſit aliqua ſpes de eorum correctione, ſed venirent in Eccleſiã cauſa ſubſanandi, & deridendi, Gloſ. in cap. Epiſcopus nullum, de conſecr.diſtin.1.facit etiam text.in c.nullus, & c. ſeq.28.q.1. vbi Chriſtiani nullo modo debent cum Iudæis comedere, aut habitare,vel ad ſua conuiuia recipere, & hoc,ne ab ipſis polluantur,facit text.in
10 c.fi. diſtinct. 45.in fi. Idem † extende ad ſcholares, & exteros, qui habitant Neapoli ſine mulieribus: nam poſſunt à cõuicinis expelli,vt ex Capitulo Regis Catholici, numero *66.* & habetur per Vinc.de Franch.deciſ.3*16*.qui dicit ſecus eſſe quo ad ſtudentes Neapolitanos,vel caſalium Ciuitatis, per tex. in l.qui ex vico,ff.ad municip.Sed quę
11 ritur: An † dicatur meretrix ex vnico actu,hoc eſt, quæ ſemel tantum vnum admiſit cauſa quæſtus,vel quæ plures? Reſpondetur, quòd dicitur meretrix illa,quæ plures admiſit,vt eſt text.in c. Vidua,diſtinct.34.vbi in ſpecie Gemi-nian. Præpoſ.dicunt, verbum, plures, intelligi ſecundum ſubiectam materiã Socin.verò conſ.54. Viſis,col.3.vol.3. dicit,ad minus debere eſſe tres. Facit pulchra diſtinctio Ripæ,in cap.1. col. penult.verſ.Item nota,de Iudic.diſtinguentis quædam eſſe nomina ſonantia
12 † in delictum, quæ denominantur ab actu, & tunc ſufficit vnicus actus, vt homicida, calũniator,& ſimilia: quædam etiam eſſe nomina, quæ denominantur ab effectu reſultante ex actu, vt meretrix, quæ dicitur à merendo libidinis ſtipendia, ſecundum Archidiac. & Gemin.in d.c.vidua, & tunc requiruntur plures actus, qui ſaltem debent eſſe duo,facti cauſa quæſtus, arg. opt. in cap.palam, ff.de ritu nupt. vbi text. not. innuit, dicens mulierem quęſtum feciſſe, ſi duos admiſit cauſa quęſtus, ita Abb.in c.cum decorem,nume.2.de vita, & honeſt. cleric. Et hæc ſunt no-
13 tanda, vt ſciat,quando † mulier poſſit gabellari vt meretrix in Ciuitate Neapolitana, vt dixit Vincent. de Francli. deciſ.3*16*. Et pro alijs caſibus. An ve-
14 rò † prætextu paupertatis valeant meretrices ſe ab hoc vitio excuſare, Dic, quod non,d.l.palam, §. non eſt, extra de ſimon. c.quoniam,arg.33.q.5.c.ita ne, c. cum infirmitas, extra, de pęnit. Et licet meretricari ſit peccatum mor-
15 tale, tamen † Eccleſia illud tolerat, & ſub diſſimulatione pertranſit, cenſuram reſtringens, ne forſitan deterius inde contingat, ad euitãda maiora mala,quia,qui nimis emũgit, elicit ſanguinem, 4.diſtinct. c.denique, not. extra, de ſponſal. c.requiſiuit, Hoſt. eod.tit.
16 cap. inter opera. Sed quæritur,† an ſit opus charitatis ducere meretricem in vxorem? Dic quod ſic: nam magna charitas reputatur reducere peccãtem ad pęnitentiam, quapropter Alexand. Papa vult in cap. Inter opera, de ſponſal. quod quicunque publicas mulieres de lupanari extraxerint, & eas duxerint in vxores, in remiſſionẽ proficiat peccatorum: ſed hoc intellige,quando

Digitized by Google

contraxerint cum ea, quæ deſijt meretricari, aliàs ſecus, ſi non intenderet: & ita intelligitur text. in c. ſicut crudelis, 32. q. 1. imò dicunt aliqui, quod ſi dum
17 condemnatus † ducitur ad ſuppliciũ, compareat meretrix, quæ petat illum ſibi dari in maritum, debet cõdemnatus liberari, & illi meretrici coniungi: & ita dicũt practicari in Hiſpania, atteſtante Paride de Puteo fol. 355. nu. 2. in fine. Et Viuio in lib. Communium opinionum, in verbo, Condemnatus ad mortem: ita etiam obſeruari de generali conſuetudine totius Franciæ atteſtatur Chaſſanæ. ſuper Conſuetud. Burgund. fol. 53. num. 87. licet Tiraq. de pœnis cauſa 36. in fine, dicat ſe neſcire, an olim in Gallia id fuerit obſeruatum, & quod hoc tempore non obſeruetur, & nec in Ducatu Mediolanenſi teſtatur Iulius Clarus in ſua Praxi, §. fi. q. 98. Sed de iure hoc non procedit, vt dixit Guli. Benedict. parte 2. Verbo, Mortuo itaque teſtatore, nu. 269.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſarij quantuncunque Regulares ex Concil. Trident. debent eſſe examinati, & approbati.*

2 *Approbati ſemel ab Epiſcopo, nõ poſſunt ab eodem iterum examinari.*

3 *Approbati ſemel quando nõ ſint iterum ab eodem examinãdi declaratione Sacræ Congregationis.*

4 *Confeſſiones audientes in domibus laicorum parochum admoneant, & fidem auditę Confeſſionis pro medico aduenienti relinquant.*

5 *Facultas cõceſſa pœnitenti eligendi Confeſſarium ex approbatis ab Ordinario, de quo Ordinario intelligatur.*

6 *Confeſſarius quilibet an poſſit abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis.*

7 *Epiſcopũ velle ſibi caſum reſeruare qualiter cognoſcatur.*

8 *Epiſcopi per mortem qui caſus non intelligantur reſeruati.*

In Lib. I. Cap. xiij. nu. 15. in fi.

HABETVR *Confeſſarios ex Concil. Trident. debere eſſe approbatos & examinatos.* Quod quidem Cõcil. Trident. ſic declarauit Pius V. eſſe obſer-
1 uandum † ab omnibus Regularibus quorumuis Ordinum, etiam Mendicãtium, etiam ſub Regulari diſciplina viuentibus, etiam ſi ſint Doctores, aut in Theologia etiam de Superiorũ ſuorum licentia graduati, vel promoti, vel à ſuis Magiſtris Generalibus, vel Prouincialibus Miniſtris ſęcularium confeſſionibus audiendis expoſiti. Vult
2 tamen † eos qui ſemel ab Epiſcopo in Ciuitate vel Diœceſi ſua præuio examine approbati fuerint, ab eodem Epiſcopo iterum non examinari: Ab Epiſcopo autem ſucceſſore pro maiori ſuę conſcientiæ quiete examinari de nouo poterunt, vt patet ex eius Conſtitutione, Romæ publicata die 22. Auguſti 1571. incipiente: Romani Põtific. Idẽ cenſuit Congregatio Concilij quæ ſic ait: Congregatio Concilij cenſuit, Regulares ad audiendas in Ciuitate, & Diœceſi ſęcularium confeſſiones, ſemel ab Epiſcopo præuio examine approbatos, iterum ab eodem Epiſcopo non eſſe examinandos. Ceterum à ſucceſſore poſſe vtique examinari iuxta Cõſtitutionẽ ſanctæ memoriæ Pij V. datam viij. Idus Auguſti, Pontificatus illius Anno vj. quæ à felic. record. Gregor. XIII. non eſt reuocata per reductionem priuilegiorum Regulariũ ad terminos Concilij Tridentini. Anton. Card. Caraſa.

3 Verũ quod diximus † ſemel approbatos iterum ab eodem Epiſcopo non examinari, declarauit Sacra Congregatio die ſecunda Iulij, 1587. intelligi de Regularibus, qui quo ad Cõfeſſiones audiẽdas idonei generaliter ab Ordinarijs, eorũque examinatoribus reperti, & probati fuerint, nam generali-

-ter quóque & indiſtinctè, abſque aliqua limitatione temporis, certorumuè locorum, aut generis perſonarum admittantur in Diœceſi propria. De ceteris verò qui nó adeo idonei reperientur, ſi petierint ſe admitti, arbitrio Ordinariorum relinquitur ipſos cum limitata facultate prout iiſdem Ordinarijs magis expedire videbitur, proba-
4 re, & admittere. Qui autem in † domibus laicorum cóféſſiones ex cauſa audierint, ſtatim parochum admonere teneantur, & fidem auditæ confeſſionis pro Medico aduenićte relinquere. Fr. Michael Card. Alexandrin. Georgius Palearius Secretar.

Et ſic ſeruatur Romæ quando conceditur licentia ſuper audiendis confeſſionibus. Quæ quidem licentia per cóſeſſarium non eſt dilatanda niſi quantum ſe extendit dicta licentia, niſi fuerit facultas extenſa vigore Iubilei. An
5 † verò facultas conceſſa pœnitenti virtute alicuius Bullæ, ſeu Iubilei eligendi confeſſarium quemcunque presbyterum ſęcularem, vel Regularem ex approbatis ab Ordinario intelligi dēt ab Ordinario illius loci, ſeu Diœceſis vbi exercenda eſt adminiſtratio Sacramenti pœnitentiæ: & ſic vbi pęnitens confeſſarium eligere vult, vt cófiteatur; Vel ſufficiat approbatio per alium Ordinarium facta in alio Epiſcopatu. Reſpondeo debere intelligi de Ordinario vbi pœnitens eligit confiteri. ita Ioannes Ribera Archiepiſc. Valentinus, conſuluit Illuſtriſſimos Cardinales Cócilij, atque in hunc modum fuit reſponſum. Cógregatio Concilij reſpondet: approbatum ab alio, quam à Valentino Archiepiſcopo in Diœceſi Valentina, cenſeri approbatū
6 ab Ordinario. Rurſum quæritur: † An quilibet confeſſarius poſſit abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis? Dic quod ſic mortuo Epiſcopo, nam per mortem eius deſinunt eſſe reſeruati, ſi ſit reſeruatio ab homine, Emanuel in Aphoriſmo cóféſſariorum, in verbo, abſolutio, nume. 20. ſicut communior
7 eſt opinio. Qualiter † autem cognoſcatur Epiſcopum velle ſibi caſum reſeruare: Dic quando his verbis vteretur,
8 ſcilicet, nobis reſeruamus. Secus † tamē eſſet, quo ad caſus à iure reſeruatos, de quibus per Gloſſam, in c. 2. de pœnit. & remiſs. lib. 6. Vel quoties caſuum reſeruatio eſſet facta ab Epiſcopo viuēte, per modum Statuti, ſeu perpetuæ conſtitutionis, nam tunc nó expirant, niſi fuerit facta reuocatio à ſucceſſore, vel à Capitulo, Sede vacante. facit cap. fin. de offic. leg. & c. 2. §. ſtatuto, de conſtitut. in 6.

SVMMARIVM.

1 *Electa perſonæ induſtria tunc dicitur, quando mandatur negotium perſonaliter exequi.*
Item, num. 13. & 14. & num. 16.
2 *Negotium tūc dicitur perſonaliter exequi, quando Papa mandat inquiſitionem fieri perſonaliter.*
3 *Induſtria videtur electa, quando negotium committitur perſonaliter exequendum.*
4 *Sic quando negotium eſt graue, & concernit vtilitatem publicam.*
5 *Delegatus ad inquirendū, an poſſit ſubdelegare.*
6 *Perſonaliter, & per teipſum, an idem ſint.*
7 *Perſonæ induſtria tunc electa dicitur, quando mandatur de Prælato Eccleſiæ prouideri, vel de miniſtris.*
8 *Teſtator dans poteſtatē ſuā commiſſarijs vt eligāt pauperes, an poſſint alijs committere vices ſuas.*
9 *Magna quando committuntur, non poſſunt committi per ſubdelegatos.*
10 *Excommunicandi iuriſdictio quādo alicui intelligatur commiſſa.*
11 *Cauſæ cognitio vbi non interuenit, ibi non eſt vera iuriſdictio.*
12 *Negotia magna, vel parua quæ dicātur, eſt arbitrarium.*
15 *Papa videtur eligere induſtriam perſo-*

Digitized by Google

næ ſecundum ſubiectam materiam.

17 *Induſtria perſonæ quando eſt electa, poteſt pater expedire per filium.*

18 *Induſtria perſonæ eſt electa, quando teſtator mandat alicui, vt perſonaliter uiſitet Monaſterium, vel præcipit fieri manu propria.*

19 *Statutum puniens occidentem manibus proprijs, non habet locum in eo, qui occidit per alium.*

20 *Iuramētum an poſſit præſtari per alium, num. 21.*

22 *Conſcientiæ alicuius aliquid ſi eſt cōmiſſum, videtur electa induſtria perſonæ.*

23 *Executori ſi eſt impoſitum, ut diſtribuat ſecundum ſuam conſcientiam, debet per ſe diſtribuere.*

24 *Citatio partium non eſt neceſſaria, vbi aliquid comittitur conſcientiæ alicuius.*

25 *Sic nec poterit reclamare poſt declarationem factam.*

26 *Teſtator imponens executori, ut bona diſtribuat ſecundum ſuam conſcientiam, an teneatur executor reddere rationem.*

In Lib. I. Cap. xiij. nu. 17.

CONCLVDITVR ex *iſta deciſione induſtria perſonæ qualiter electa dignoſcatur.* Sed vt altius ipſam materiā

1 proſequamur ſciendum eſt, quod † tūc videtur electa induſtria perſonæ, quando mandatur negotium perſonaliter exequi: nam tunc videtur perſona præmeditata, & præponderata, l. inter artifices, ff. de ſolut. Gloſ. in cap. quoniā, §. is autem, ff. de offic. deleg. vbi Imol. in ſpecie notat, quòd quādo negotium committitur perſonaliter exequendū, videtur electa induſtria perſonæ. Idem dixit Zabarel. ibi, in 3. notab. Hoc tamen eſt intelligendum, quando Papa

2 † mandaſſet inquiſitionem fieri perſonaliter de perſona electi, vel de Prælatis, aut alijs miniſtris Eccleſiæ prouideri, cum ijs caſibus induſtriam, ideſt diſcretionē, & fidē, ideſt legalitatē perſonæ, cui talia committuntur, Papa videtur ponderaſſe, ita Bald. in d. c. quoniam, nume. 1. in fine. Ad idem text. in c. cupientes, verbo, perſonaliter, de electio. in 6. & in c. fin. eod. verbo, de accuſat. Verum non eſt omittendum ſecundum Doctores in cap. quoniam, ꝙ is, cui committitur negotium, vt perſonaliter exequatur poteſt ſi partes cōſentiunt, alteri ſubdelegare, quia à forma reſcripti fundata ſuper vtilitate partiū, poteſt iudex ex cōmuni conſenſu partium recedere: Hinc Dom. Anton. de Butrio, quem omnes ſcribentes ſequū-

3 tur, tradit hāc Regulam, quòd † quando negotium committitur perſonaliter exequendum, ſi cauſa concernit ſolum vtilitatem priuatam, electa videtur induſtria, & per hoc excluditur poteſtas ſubdelegandi abſque conſenſu partiū, cum conſenſu vero poteſt fieri ſubdelegatio. Et ex hoc apparet, quod à forma data ab homine, ideſt à delegante, vbi fundatur ſuper mero fauore partium, poſſunt partes à ſuo conſenſu recedere, Imola ibi, numero quinto. At

4 (& eſt ſecunda regula) † quando negotium eſt graue, & concernit vtilitatem publicam, electa videtur induſtria delegati, & efficitur negotium indelegabile, etiam cum partium voluntate; & ſic apparet quòd à forma hominis non poteſt partium voluntate recedi, quando forma eſt fundata ſuper publica vtilitate, ita text. eſt not. in d. cap. quoniam, §. is autem, qui ponit duos caſus, quando mādat fieri inquiſitionem, vel mandat prouideri Eccleſijs de Prælatis, vel alijs miniſtris: quia in his caſibus Papa eligit induſtriam eorum, quibus negotia committit. Hinc etiam infertur ſecundum Anan. in d. capit. quoniam,

5 num. 7. quòd † delegatus ad inquirendum, non poteſt ſubdelegare, quando dictū fuit, quòd perſonaliter exequatur; vel quid ſimile, aliàs ſecus, vt in c. venerabilis, de offic. delega. Et nota,

6 quòd † idem eſt perſonaliter, & per te ipſum, facit text. in c. coram, in verbo,

Digitized by Google

tu ipſe,de offic.deleg.l. ſæpe, de offic. Proconſ. vel manibus proprijs, Cardinal.in Clemen.prima,verſic.21. de iureiur. nam omnia iſta denotāt electam induſtriam perſonæ. Rurſus intelligi-
7 tur † electa induſtria perſonæ quando mandatur de Prælato Eccleſiæ prouideri,vel de miniſtris, Nam tūc non poteſt alteri ſubdelegare; & committere vices ſuas; quòd licet aliqui intelligant tunc verum eſſe, quando exprimitur verbum,perſonaliter, tamē verius eſt, quod ſit idem, etiam quod non ſit expreſſum, modo non ſit expreſſa perſona cui debet fieri prouiſio,per id,quod habetur in cap.is cui,de offic. deleg.in 6.ita not. per Gemin. & Francum ibi, quòd vbi committitur electio incertæ perſonæ, in qua debet fieri exequutio actus, cenſetur electa induſtria perſonæ: at ſecus, ſi daretur poteſtas prouidendi certæ perſonæ: quia tunc poſſet committere vices ſuas. Hinc facit ad
8 dubium,quod † ſi teſtator dat commiſſarijs ſuis poteſtatem, vt eligant pauperes, inter quos legata diſpenſentur, non poterunt alijs committere vices ſuas, quòd ſecus videtur, ſi commiſiſſet diſpenſari certis pauperibus. Præterea,cognoſci poteſt ſecundum Innocent.in d.cap.quoniam,num.2.ex magnitudine miniſterij Capic.Deciſ.151. num.5.quod eſt notādum, ſcilicet,vbi
9 magna † committuntur, ſicut eſt prædicare,excommunicare, & abſoluere, d.§. is autem, hæc enim non expediri poſſunt per ſubdelegatos,quod de officio prædicandi facile eſt reddere rationem: quia eſt officium intellectus ſpeculatiui, & practici, & intellectus ab intellectu differt claritate, virtute, & ſpeculatione. Sed circa excommunica
10 tionem † non intelligas,quando committitur Petro excommunicare Paulū, nam tunc intelligeretur ei commiſſa iuriſdictio,quapropter poſſet Petrus alteri committere vices ſuas, ſed ſolū,quādo alteri committitur ſolum vox excōmunicationis, hoc eſt denūciatio: Nā ipſe tunc loquitur,ſicut tuba,& non ſicut cauſa efficiens principalis, arg. ff. de man.vindic.l.pater ex prouincia, & C. ſi quis alteri, vel ſibi, l. multum, & idem dico de abſolutione, ideſt in eo cui committitur poteſtas, & officium abſoluēdi ſine cauſæ cognitione: Nam
11 vbicunque † cauſæ cognitio non interuenit, ibi non eſt vera iuriſdictio; ſed aliud officium, quod probatur in d.§. is cui,& eſt notabile dictum; in minoribus vero miniſterijs bene tenet ſubdelegatio,puta,quia fides,vel induſtria eius, cui committitur, eſt electa: Quæ
12 ergo † dicantur magna negotia,vel parua,arbitrio boni viri,ideſt iudicis relinquendum eſt, ſecundum Innoc. & Io. Andr. Hinc fit,quod ideo cauſæ meri, & mixti imperij de iure ciuili non poſſunt delegari, Capic.qui ſupra,num.6. quia in eis propter magnitudinem cauſæ,& rei, videtur electa induſtria iudicis, & ita eſt impedita ſubdelegatio, per text. in d.§.is cui,& per tex.in cap. primo,ff.de offic. Præf.Prętor.ibi,pondus rei; ſed quia de iure canonico dictæ cauſæ delegari,& ſubdelegari poſſunt,cap.quod ſedem, de offic. deleg. ideo ratio legiſlatorum nō vrget apud nos,vt dixit Felin.in d.§. is autem,nu-
13 mer. 4.verſic.ceterum. Præterea,† videtur electa induſtria perſonæ, ſi in cōmiſſione fuerit dictum de tua prudentia,vel de tua prouidentia,vel circūſpectione plenius confidentes, ita Ioan. de Imola in d.§.is autem, numero 16. & 22. de offic.deleg.nam per hoc ſatis patet committentem elegiſſe induſtriā perſonæ,Abb.ibi,num.6.& eſt, ac ſi dictum eſſet, quod perſonaliter exequatur,vnde, cum ſit dictum æquipollens, erit idem dicendum, etenim æquipollentium idem eſt iudicium, l. final. ff.
14 mand. Item † videtur perſonæ induſtria electa, quando negotium commiſſum non eſt pariter expedibile per alios,quod ſentit Innocen.in d.§. is autem, & pro hoc Abbas ibi adducit bonum text.in cap.is cui, de offic. deleg. in 6.

Digitized by Google

in 6. vbi non apponitur aliquod verbũ quod denotet induſtriam perſonæ,ſed
15 ſolum ex ſubiecta materia Papa † ibi dicit, quod videtur eligere induſtriam perſonæ. Rurſus, quando quis tenetur ad factum, in dubio dicitur electa induſtria, ff. de leg. 3. l. fideicommiſſa, §. fin. Ioan. Andreas, in Specul. de renunc. & concludit, §. item eſt beneficium, quod intellige, quando ex facto debet reſultare certum corpus, quod nondum eſt in rerum natura, vt ſi quis promittit librum ſcribere, vel domum ædificare, & ita propriè intelligere text. in d. l. fideicommiſſa, niſi ex qualitate perſonæ committentis aliud poſſet præſumi, vt ſi quis promitteret facere domum, qui nõ eſſet peritus in tali miniſterio, nam tunc pręſumitur potius facere per aliũ, quam per ſe, l. continuus, §. ab eo, ff. de verbor. obligat. At ſi ex facto non haberet reſultare corpus, quod non fuerit in rerum natura, vt ſi quis mihi promitteret tradere librum, vel aliam rem, nam tradere eſt factum, & ita in facto conſiſtit, l. ſi rem tradi, ff. de verborum obligat. vel ſi alicui detur mandatum de emendo domum, & tunc eſt attendendum, an mandatum habuerit certam formam, & determinatam, puta de emenda certa domo pro tanto pretio, & tunc nõ videtur electa induſtria, l. ſi procuratorem, §... ff. mand. ſecus ſi non haberet certam formam, vt ſi mãdatum fuit de emenda certa domo pro tanto pretio, vt ſibi videbitur, quo caſu cenſetur electa induſtria, vt non poſſit alteri committere, ita Imola in d. cap. quoniam, num. 25. de offic. deleg. in 6.
16 Cognoſcitur † etiam induſtria perſonæ, vbi dicitur: talis expedias, & non alius, ita Bened. de Plumb. in l. Imperator, ff. de fideicomm. lib. & nota, quòd
17 vbi † electa eſt induſtria perſonæ, poteſt quis expedire per filium quia cenſetur eadem perſona cum patre, Bald. in l. 1. ff. de in ius voc. allegat text. in l. ſciendum, §. legati, ff. de legatis, quod dictum an ſit verum, vide Felin. in d. §. is autem, nu. 5. ſed modo ex ipſis multa deducuntur, & primo, quòd ſicut non
18 poteſt fieri per alium, quando † teſtator mandaret alicui, vt perſonaliter viſitet Monaſterium, quia electa videtur induſtria perſonæ, Bald. in l. 1. §. ne autem, C. de caduc. toll. ſic nec ſi aliquid præcipitur fieri manu propria, vnde ſtipendiarij, qui debent percipere ſalariũ manu propria, non poſſunt conſtituere procuratorem ad illud ſtipendium percipiendum, quia per manum ſuam propriam debent recipere. hinc Bart. in l. iubemus, in fin. verbo, per ſuam manũ, dat cautelam, dicens, ſint cauti procuratores communitatis, quòd nunquam procuratori ipſarum ſoluant. Secundo infertur, quod cum verbum, proprijs manibus, denotet actum perſonalem, c. pernitioſe, de pęnit. diſtinc. prima, l. probatorias, C. de diuerſ. offic. lib. 12.
19 fit, quod † ſtatutum puniens occidentem proprijs manibus, nõ habet locum in eo, qui occidit per alium, Ioan. And. in c. ſicut dignum, de homic. & Priuilegium datum facientibus actũ proprijs manibus, non procedit in his, qui faciunt per alium, text. in cap. licet, de teſtib. & ibi Dom. Abbas facit in notabilibus text. ſingularem, & qui tenetur ſigillare proprio ſigillo, non tenetur alieno, Gloſ. in l. ſingulos, ff. de teſtament. & Bald. in Rubr. de iureiur. dicit, quod teſtis non poteſt iurare per alium, per text. in cap. licet, vbi Dom. Anton. de
20 Butrio. Sed † an quis poſſit præſtare iuramentum per alium, diſtingue tres caſus, per Gemin. in cap. vt circa, num. 4. de elect. in 6. nam aut iura exigunt iuramẽtum alicuius in propria perſona, vel propriæ ipſius manus, & non poteſt per alium iurare, vt dixit Io. Andr. in d. cap. vt circa; Aut requirunt proprium iuramẽtum illius, qui facit actũ, in propria perſona, & ipſe per ſe iurare debet; Aut ipſe facit actum per aliũ, & tunc poterit per alium iurare, dum tamen habeat ſpeciale mãdatum. Hęc
21 Geminianus. Pariter † aduocatus non

poteſt

poteſt vices ſuas alteri cõmittere, quia videtur electa induſtria perſonæ, fallit ratione ſuperuenientis dignitatis, l. nullus, ff. de decur. Item ratione infirmitatis; Item, ratione Religionis, Ioan. de Anan. in ca. quoniam, num. 4. de offic. deleg. Verum hæc ſunt intelligenda, quando verba denotantia actum perſonæ, poſſent fieri per eãdem perſonam; quia ſi reducerentur ad aliam perſonã, quia materia in qua proferũtur eſt prohibita perſonæ, ad quam diriguntur, tunc poteſt fieri per aliam perſonam, ita text. cum Gloſ. in verbo, capere, de offic. ord. lib. 6. vbi in ſpecie Gemin. in c. Cum Epiſcopus, vbi ait Gloſſa, non licere Epiſcopo capere perſonam Eccleſiaſticam, quare exponit verbum, ca-
22 pere, id eſt capi facere. Rurſus, † quando aliquid eſt commiſſum cõſcientiæ, ſeu induſtriæ alicuius, iuxta text. in c. mulierem, de iureiur. & in cap. fin. de voto, & ibi per Gloſſam, & not. 4. diſt. c. denique, videtur electa induſtria perſonæ, vt eſt de mente Io. And. in Reg. Ratum, de reg. iur. in 6. tenet Rota in Deciſ. 441. quæ incipit; Item fuit dubitatum, vtrum executor. Hinc reſultat duplex effectus, quorũ primus eſt, quia debet per eum explicari negocium, & debet eſſe præſens in facto, adeo, quod eius ratihabitio, & conſenſus ex poſt facto interueniens nihil operatur. Secundus, quia talis nõ poteſt alteri committere vices ſuas, Bald. in l. in epiſtola, in fine, C. de fideicom. Hinc fit, quod ſi
23 executori † eſt impoſitũ, vt diſtribuat ſecundum ſuam conſcientiam, debet per ſe diſtribuere, & non per alterum, Domin. in c. ſecundo, de teſtam. lib. 6. Ad idem Oldr. conſ. 96. Bald. in l. nulli, C. de Epiſc. & cler. in verſic. qui pro ſua conſcientia, & l. id quod pauperibus, C. de Epiſc. & cleric. Tertius, vbi-
24 cunque † aliquid committitur conſciẽtiæ alicuius, non eſt neceſſaria alia probatio, vel citatio partium, cum ſufficiat probationem concludere ſoli iudici, ex quo commiſſio eſt conſcientialis; vnde poteſt delegatus negotium expedire, prout ſua conſcientia dictat. Ita determinat Lapus, in ſua Alleg. 61. in princ. ita etiam tenet Bald. in l. certum, 2. col. C. vnde legit. ſentit Ioan. Andr. in c. 2. de iuram. cal. ſuper verbo, viderit expedire. Ita voluit Paul. in l. certum, col. 2. Andr. Tiraq. in titul. Res inter alios acta, verſ. limita quinto, tom. 5. Quar-
25 tus † vbi aliquid eſt remiſſum conſcientiæ alicuius, non poteſt de eo, quod talis declarauerit, reclamare, quia nullus alius, niſi ſolus Deus iudex eſt, & idem ſentit Gloſſa in cap. ſignificaſti, el 1. de homic. & Ioan. Andr. in c. 2. de iuram. calum. Sed notandum ſecundum Petr. de Anchar. in cap. 2. §. aſſeſſorem, de Reſcript. in 6. quod licet contra declarationem factam ſecundum conſcientiam non debeat admitti appellatio, tamen ſuperior poſſet emendare, quod male geſtum eſſet, ſecundum Gloſſam in Clem. 1. de iure patron. & hoc implorando pars miſericorditer officium ſuperioris, vt erronea conſcientia non noceat parti, & ſuperior emendare poſſit. Quod ſanè intelligas, in his, quæ ſunt magni præiudicij, & ita procedat Gloſſa in d. Clem. prima, ſecus ſi eſſet parui præiudicij: ita Bald. in l. 2. C. de reb. cred. ſic per illam Gloſſam ſenſit Bald. in l. ſecunda, C. de reb. cred. quod
26 ſi † teſtator impoſuit executori, vt eius bona diſtribuerentur ſecundum ſuam conſcientiam, quod ſuperior poterit cõpellere executorem, vt reddat rationem, & videre an fecerit, vel non, & an male expẽderit; vide Fel. in c. 1. num. 51. de Conſtit. & Franch. in cap. ſtatutum, §. aſſeſſorem, de Conſtit. in 6.

De delegato Principis, quod poſſit ſubdelegare, non ſic inferioris.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus Papæ, vel Principis poteſt ſubdelegare.*

2 *Procedit, ſiue Princeps motu proprio, ſiue*

Digitized by Google

ue de conſenſu vtriuſque partis dederit delegatum.

3 *Papa regulariter committendo alij cauſam, non videtur eligere induſtriam perſonę.*

4 *Delegatus poteſt ſubdelegare, ſiue exiſtente iuſta cauſa, vel non.*

5 *Delegatus ſubdelegat, ſiue ſit ſolus, ſiue habeat collegam.*

6 *Delegatus à collega ſubdelegatus, an poſsit ferre diuerſas ſententias, vnam vt delegatus, & aliã vt ſubdelegatus.*

7 *Delegatus an poſſit loco ſui plures ſubdelegare.*

8 *Subdelegatus ab inferiore Principis non poteſt ſubdelegare.*

9 *Delegatus an ſubdeleget, ſi eſt electa induſtria perſonæ, in cauſa criminali.*

10 *Induſtriam perſonæ eſſe electam qualiter appareat, & num. 12.*

11 *Verba, conſcientiam tuam oneramus, ſemper in reſcriptis Papæ apponi ſolẽt.*

13 *Delegatus non poteſt ſubdelegare, quando delegatio fit per verbum poſsit, & debeat.*

14 *Nec ſubdelegat, quando Princeps delegaſſet ea, quæ ſunt ſibi reſeruata.*

15 *Caſus, qui ſunt Summ. Pontifici reſeruati, qui, remiſſiuè.*

16 *Delegatus Papæ non ſubdelegat, quãdo adeſt Clauſula, appellatione remota.*

17 *Inferior à Principe an cauſam poſſit aliquando cõmittere cum tali clauſula.*

18 *Appellatio non poteſt tolli abſque præiudicio ſuperioris, ad quem debet interponi.*

19 *Delegatus Legati à latere an poſſit ſubdelegare.*

20 *Vicarius Epiſcopi foraneus quis.*

21 *Delegatus ab inferiore datus cum poteſtate ſubdelegandi, poteſt ſubdelegare.*

In Lib. I. Cap. xiij. nu. 20. in fi.

EX dictis noſtris elicitur Concluſio in argumentum, *Delegatum in caſibus, quibus non eſt electa induſtria perſonæ poſſe ſubdelegare*. Verum pro intelligentia huius Concluſionis adnotandum eſt, noſtram Cõcluſionem duplicem poſſe habere ſenſum. Quapropter duæ ſunt Regulæ apponendæ, & ambæ explicandæ.
1 Prima, † Delegatus Papę, vel Principis poteſt ſubdelegare. Et ita intelligi videtur Concluſio noſtra, dum ſtatim ſubſequitur: ſed quid dicendum de delegato nõ à Papa, ſed ab inferiore? Altera Regula eſt, quòd delegatus inferioris, non poteſt ſubdelegare. Prima Regula probatur in capit. cum cauſam, de appell. & in cap. ſuper quæſtionũ, §. ſi verò, de offic. deleg. & notatur in c. cum Bertoldus, de re iudic. Secundã verò Regulam probat text. in d. §. ſi vero, & ibi Gloſſa elicit ex textu de quo vide in Clement. 1. de offic. deleg. & per Bart. in l. more maiorum, ff. de iuriſdict. omn. iudic. per Cin. in l. à iudice, C. de iudic. Sed modo primam Regulam amplia multipliciter, & Pri-
2 mo, vt procedat, † ſiue Princeps ex officio, & motu proprio, ſiue etiam de conſenſu vtriuſque partis dederit delegatum: nam vtroque caſu poteſt ſubdelegare, text. eſt notab. in c. fi. in princip. & ibi Panorm. notab. primo de offic. deleg. colligit Regulam notabilem
3 in materia ſubdelegandi, quod † regulariter Papa committendo cauſam alicui, nõ videtur eligere induſtriam perſonæ, ſed potius intẽdit prouidere negotio, quod decidendum committit; ex quo ſequitur argument. illius text. quod delegatus Principis regulariter poteſt alteri vices ſuas ſubdelegare. Secundo, extende nedum quando ſubdelegat ex iuſta cauſa inſtante, vel alia incomoditate; ſed etiam iuſta cauſa nõ exiſtente, c. ſi pro debilitate, primo no-
4 tab. eod. tit. † quia delegatus Principis hoc habet ex priuilegio, vt alteri ſubdelegare poſſit, ſed inſpicitur neceſſitas quò ad hoc, vt ſubdelegatum poſſit compellere ad acceptandum; ita Panorm. ibi, & in cap. Paſtoralis, eod. tit. Tertiò amplia, non ſolum, quando
5 vnus † eſt ſolum in ſolidũ obligatus, vt

d.c.ſi

Digitized by Google

d.c.ſi pro debilitate,ſed etiam ſi habet collegam, licet ipſe collega velit per ſe procedere:quia poteſt alter eorum ſub delegare vices ſuas, ſiue coniudici ſuo
6 ſiue alteri;ſed† quid ſi delegat collegę, an ille poſſit ferre diuerſas ſententias, vnam vt delegatus,alteram vt ſubdelegatus; Dic quod nō,pro quo facit text. in c.nulli,§.Porrò,de elect.in 6.Quar-
7 tò extende, † quod vnus delegatus poteſt loco ſui plures ſubdelegare,ita Domin. Anton. in c.cum te, & in c. ſuper quęſtionum,nu.4. de offic. deleg.dato ꝙ ſibi ſoli fuerit cauſa delegata. Sed modo limita dictam Regulam multi-
8 pliciter, & Primo, in ipſo †delegato Papæ, vel Principis immediato, ſecus eſt in ſubdelegato delegati, quia ille nō poteſt vltra ſe ſubdelegare,c.ſuper quęſtionum,§.ſi verò,de offic.deleg. Hinc Anan.ibi num.17. & Imola in princip. dicunt,quod conſultè faciet delegatus non recipere commiſſionem à ſuo collega: quia per hoc fiet deterior ſua cōditio,nam non poterit ſubdelegare,cū non ſit amplius delegatus à Principe, vt per Gloſſam in verbo, Hoc enim. Secūdo fallit, niſi eſſet electa induſtria perſonæ; Hinc refert Boerius, Deciſio.6.nume.9.communiorem eſſe opi-
9 nionem, † iudicem in cauſa criminali à Principe delegatum, non poſſe ſubdelegare, quæ opinio, licet ſit contra Gloſſam, quam ibi ſequuntur Bartol. Bald. Angel. Paulus de Caſtro, in l. vna, in verbo, iudicandas, C. qui pro ſua iuridictio.iudic.dare poſſunt,& eſt communis, tamen Petrus de Bellapertica,& Cin.in d.l.1.& alij, quos refert Boerius qui ſupra,dicunt communiter Gloſ.in dicta l.vna, reprobari,& hanc eſſe communiorem opinionem, quia dicitur eſſe electa induſtria perſonæ; Credit tamen Boerius,nu.10.vnum articulum poſſe ſubdelegare,vt aliàs concluſit in cauſa habitantium villæ nouæ Agenię. in qua D. Loffredus per Regē cōmiſſus,ſubdelegauerat vnū articulū procedendi,& faciendi proceſſus contra abſentes contumaces tantū, & non
10 diffiniendi. Electam † vero eſſe induſtriam perſonæ apparet, quando adijcitur, ſuper quo tuam conſcientiam oneramus, & licet de hoc fuerit altercatum inter Auditores Romæ, communiter tamen fuit concluſum, quod ſic, per Clement.vnicam, de offic. deleg.ita dixit Zabarel.in Clement.vnic. de offic. delega. Et nota ſecundum Iaſon. in l.à iudice, numero 11. de iudic.
11 quod † hæc verba quotidie apponuntur in Reſcriptis Papæ; quare multum eſt vtile, & quotidianum, ad hoc, vt ſubdelegare non poſſit. Sed aduerte hæc vera eſſe, quando dicendo hæc verba, ſuper quo conſcientiam tuam oneramus, proprium nomen exprimeretur, aliàs non exprimendo, non intelligitur electa induſtria perſonæ, vt nos diximus in prima Parte,lib.1.c.13. numero 19. & de hoc videtur textus expreſſus in Clementina prima,de verbor.ſignificatio. vbi Papa multum grauat Guardianos, & Generales Fratrū Minorum circa ipſorum conſcientias, & tamen quotidie, (vt videmus) delegant, & ſubdelegant, ſecundum Paulum de Caſtro, in d. l. à iudice, Et tandem in omnibus talibus; quando Princeps eligeret induſtriam perſonæ, vt ſi
12 diceret: quod † perſonaliter exequatur, vel eſſet dictum: per te ipſum cognoſcas, nam tunc etiam conſentientibus partibus non poſſet alteri ſubdelegare,quaſi tūc electa ſit eius induſtria, per cap.fi. vbi Panorm. de offic.deleg. Vel ſi diceretur,talis,& nullus alius cognoſcat,text.eſt notab. in l.1. §.de his, cum Gloſſa,ff.de ſepar. Alexād.in l.1. in vltima columna poſt medium, ff.de offic.eius,cui mand.eſt iuriſdict. vel ſi in Reſcripto eſſent appoſita verba geminata,tu,tu,vel per te,te, nam primū eſt demonſtratiuum, ſecundum reſtrictiuum,propter geminatam virtutem, l.Baliſta, ff.ad Trebell. Bal.in cap.fin. in ſecunda columna, de offic. delega. Imola,Cardin. & DD. in d.capit.fin.

Digitized by Google

13 Tertio fallit, † quãdo delegatio eſſet facta per verbũ poſſit, & debeat, quia iſta duo verba ſimul iuncta, neceſſitatem important, vnde tunc non poſset ſubdelegare, c.1. in verbo, poſſumus, & debemus, vt Eccleſ. benefic. l. Prætor, in prin. ff. de eden. Clem. fi. cum Gloſ. in verbo, dicant, de ſtatu Monachor. Idem quando in reſcripto apponitur verbum, mandamus, & præcipimus, c. eam te, verbo, mandatum dedimus, & ibi Bald. in 1. not. de reſcript. Quarto
14 fallit, quãdo † Princeps delegaſſet ea, quæ ſunt ſibi reſeruata in ſignum ſupremæ poteſtatis, quæ enumerat Bald. in l.1. C. de iure aur. annulor. & enumerat Iaſon in l. reſcripta, C. de precibus Imperat. offer. vide Gloſſam in c. quòd translationem, de offic. leg. vbi ennumerat caſus, qui ſunt Summo Põ-
15 tifici † reſeruati; & adde Specul. hoc eod. tit. in §. nũc attendendum eſt, vbi enumerat 99. caſus. Adde etiam Gloſſ. in cap. ſicut vnire, de exceſſ. Prælat. etenim, tunc non poſset alteri ſubdelegare, quia ex grauitate perſonæ præſumitur electa induſtria perſonæ. Quinto
16 limita in † delegato Papæ cum Clauſula, Appellatione remota, quia non poteſt alteri ſubdelegare, cũ dicta Clauſula, quia ſolus Princeps poteſt cõmittere cauſam appellatione remota. Verũ
17 † autẽ in aliquo caſu poſſit inferior à Principe cõmittere cauſam appellatione remota, tãgunt hic Doct. & plenius per Glo. & Doct. in l. fin. C. de ſent. & interloc. om. iud. Circa quod etiã, vide quod not. Bar. in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iure, & in l. nemo poteſt, ff. de leg. 1. & per Io. Andr. in c. fi. de appel-
18 lat. in 6. Et cõſidera quod † appellatio non poteſt tolli abſque præiudicio ſuperioris, ad quem debet interponi, & intelligas quod inferior non poteſt prę iudicare ſuperiori, nec poteſt tollere ius commune, in cap. fi. de hæret. in 6. & in cap. fin. de offic. Archipresbyt. At ſecunda Regula quod delegatus inferioris à Principe nõ poteſt ſubdelegare, ampliatur, etiam ſi in iſto delegato concurreret aliquid poteſtatis datæ à Principe, vt eſt caſus in d.c. ſuper quæſtionum, §. ſi verò. Fallit modo Regu-
19 la † in delegato Legati à latere; quia, ſecundum communem, poteſt ſubdelegare, & eſt communis, per text. in c. cũ Bertoldus, de re iud. vt refert Felinus in d. §. ſi vero, num. 11. Secundo, fallit in delegato ad vniuerſitatẽ cauſarum,
20 puta † in Vicario Epiſcopi foraneo, hoc eſt dato in vna parte Diœceſis, de quo in Clement. 2. in verbo, foraneo, de reſcript. ita tenet Gloſsa in c. cum cauſam, verbo, delegatus, in fine, de appellat. Et ratio eſt: quia cenſetur quaſi Ordinarius, Gloſsa in d. cap. cum cauſam, quod intellige, modo deleget non vniuerſitatem cauſarum, ſed vnum articulum tantum: ita Anan. in d. c. ſuper
21 quæſtionum, num. 6. Tertiò, fallit † in delegato ab inferiore dato cum expreſſa ptãte ſubdelegandi; vt ſi Epiſcopus committens cauſam dicit: Expedias, vel per te, vel per aliũ; ita tenet Gloſsa in cap. is, cui, de offic. delega. in ſexto. Abb. in d. capit. cum Bertoldus, Imola in Clementina prima, verſ. Sed an hoc ſit verum, de offic. delega. qui dicit eſse cõmunẽ. De his fallentijs videndus eſt Felin. in d. c. ſuper quæſtionũ, §. ſi verò.

De gratia ſimpliciter facta, quæ non expirat morte concedentis.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſio banni facta ad beneplacitum alicuius, morte illius finitur, & nu. 2.*

3 *Cõfinia conceſſa à iudice donec voluerit, morte eiuſdem iudicis finiuntur.*

4 *Iudex ponens aliquem ad confinia, ſtatim eſt confinatus.*

5 *Beneplacitum Sedis Apoſtolicæ, morte non finitur.*

6 *Et nec priuilegium conceſſum ad Regium beneplacitum.*

Sed

Digitized by Google

7 *Sed quid, ſi dictum fuerit, quo ad iudici placuerit.*
8 *Subdelegatio facta ad beneplacitum, an mortuo ſubdelegante, teneat.*
9 *Iuriſdictio ad beneplacitum, an per mortem expiret, ante euentum ſucceſſoris.*
10 *Reſcripta vt fauorabilia, ſunt benigne interpretanda.*
11 *Reuocatio priuilegij ad beneplacitum, debet ſpecialiter fieri.*
12 *Beneplacitum vt finitur morte, an ſic finito officio.*
13 *Intellectus ad text. in c. ſi gratioſe, de reſcript. in 6.*
14 *Mors ciuilis, quando morti naturali æquiparetur.*
15 *Reuocatio an poſſit fieri per ſucceſſorem de conceſſione facta ab Epiſcopo alicui ad vitam.*
16 *Succeſſor poteſt reuocare factum præceſſoris.*
17 *Prælati facultas non ſe extendit ad futura.*
18 *Indulgentia conceſſa per Epiſcopum, an morte ipſius expiret.*
19 *Diſpenſatio quando ſtrictè, vel latè interpretanda, num. 20. & 21.*

In Lib. I. Cap. xiij. num. 50.

CONCLVSIO eſt: *Gratiam ſimpliciter factam non expirare morte concedentis, ſecus tamen ſi fuerit conceſſa ad tempus, vel ad beneplacitum*. Text. eſt in c. ſi gratioſè, de reſcript. in 6. Hinc multa
1 inferuntur, & primo quod † ſuſpenſio banni facta ad beneplacitum alicuius, morte illius finitur, l. 4. ff. locati. Vnde ſi iudex ponit ad cōfinia talem, puta Titium, arbitrio meo, vel ad beneplacitū meum, tunc adueniente morte ipſius iudicis, expirant confinia dicti Titij. Ita dixit Bald. in l. fin. ff. de contrah. empt. Idem voluit in §. fin. & in l. 1. de poſtulat. facit text. in §. deinceps, in Auth. de nupt. vbi dicit, quòd mors omnia ſoluit; pro quo text. Marſil. in l. fin. ff. de quæſt. multa cumula-
2 uit, & tandem num. 42. ait, quòd † mors etiam finit beneplacitum alicuius qui cōceſſit certum quid ad beneplacitum alicui: nam mortuo concedente finitur tale beneplacitum, vt dixit Specul. in titul. de locat. §. nunc aliqua, Et etiam quid idem eſt, ſi iudex dixerit: Pono
3 ad † confinia donec voluero, quam ad beneplacitum meum, quia mortuo iudice erunt reuocata confinia; quia voluntas ſua per mortem ceſſauit: ita poſt multa concludit Bart. in l. centeſimis, in §. fin. ff. de verbor. oblig. & idem videtur tenere Bart. in l. vxorem, §. Scæuola, ff. de leg. 3. Bald. in l. poſt dotem, vbi etiam Lud. Rom. ff. ſolut. matrim. Marſ. in repet. Rubr. C. de probat. numero 251. Secundò infertur, quòd verba illa, Ad beneplacitum, non faciunt conditionem, ſed ſunt pura, vnde locū
4 habent de præſenti, quapropter † quādo iudex ponit aliquem ad confinia ad beneplacitum eius, ille ſtatim dicitur confinatus; ita cōcludit Dec. conſ. 108. Tertiò infertur, quòd tunc beneplacitum morte finitur, quando verba reſpicerent perſonam concedentis beneplacitum, quòd ſecus eſſet, ſi reſpicerent dignitatem; nam tūc per mortem concedentis non intelligeretur reuocatum beneplacitum, per text. in d. cap. ſi gratioſè, vbi DD. concludunt, quòd quan
5 do † conceſſio fit ad beneplacitum Sedis Apoſtolicæ, tunc non finitur morte; quia tale beneplacitum reſpicit dignitatem, & non perſonam; Quod idē extendit Lapus ibi, quando fieret ad beneplacitum Rom. Pontificis: nam tunc verbum, Rom. Pontificis, vel alicuius Prælati, proprio nomine non expreſſo, reſpicit Pontificatum, & Papatum, & Prælaturam, & non perſonam Summi Pontificis, vel alterius Prælati tantum. Hinc refert Capic. Deciſ. 136. num. 4. Quòd Sacrum Conſ. Neapol. in cauſa Ducis Grauinæ, cum vniuerſ. Altemuræ, quæ habebat priuilegium à Rege Ferdinando I. quòd poſſit vti territorio Garigliani ad Regium bene-

nepla-

Digitized by Google

6 neplacitum,iudicauit, Quòd † dictum priuilegium non expiret morte ipſius Regis. Carauita, Ritu 2.num.mihi 24. Hinc eſt,quòd officiales ad beneplacitum cenſentur perpetui, & non temporarij, Guido Pap.q.195. ſic quando beneplacitum eſt appoſitum à Prorege, vel ab officiali ſub beneplacito Baronis,morte officialis nõ reuocatur,per l. certe,ſi interim,ff.de precar. Anna, Alleg.119. num. mihi 12. Sic Bart. in d.l. centeſimis,§. ſi ſtipulatus, num.9. vbi Iaſon,num.13.& Decius, in c.ex litteris, in fin. de Conſtit. dixerunt, quòd quando arbitrium non ad perſonam,
7 ſed ad dignitatem fuiſſet relatum, † vt puta ſi dictum fuiſſet quo ad iudici placuerit, tunc beneplacitum morte non finitur; ſic quando in beneplacito eſt nominata dignitas,& perſona,hęc immixtio operatur,vt prævaleat maius dignum,& ſic dignitas, & conſequenter non extinguitur morte.

8 Quartò infertur, quòd † ſi ſubdelegatio eſt facta ad beneplacitum, mortuo ſubdelegante expirat commiſſio re integra,ſed re non integra, tenuit Bal. quòd non expiret: quia licet in odioſis, & reſtringendis,beneplacitum expiret per mortem, vt d.c.ſi gratioſe, tamen in fauorabilibus, vt eſt prædicta commiſſio,vt dicit Gloſ. in c. ſi delegatus, de offic.deleg. in 6.ſecus eſt: quia talis clauſula tunc reſoluitur in clauſulam: donec reuocauero, vt ſic conformet ſe cum iure communi,& vt aliquid inducat,facit Gloſſa ſupra proxima:cum iuriſdictio iam inchoata non expiret per mortem,ſed per reuocationem,vt l.iudicium ſoluitur,ff. de iudic. ſecundum Bald.in d. c. ſi gratioſe, & ita procedit Gloſ.in d.c.ſi delegatus, facit quod notat Bal. in l.meminiſſe,ff. de offic.pro-
9 conſ. vbi dixit,quòd † ſi per Principem concedatur iuriſdictio ordinaria ad beneplacitum, & moriatur, non expirat ante euentum ſucceſſoris, ita Franch. in d.c.ſi delegatus, num.5. Capic. Deciſ.116. in fi. & non obſtat l.4.ff.loca-ti,quia illa loquitur in contractibus,hic
10 in Reſcriptis iuſtitiæ, † in quibus vt in fauorabilibus fit benignior interpretatio,ſicut in vltimis voluntatibus, vt notat Bart.in d.l.cẽteſimis,in fine,in quibus moriens non deſinit velle, vt in l. fideicommiſſa,§.hoc autem, & l.vxorem,§.pen.ff.de leg. & plenius not. in l.ambiguitate, C.de vſufruc.

11 Quintò infertur,quòd † quando priuilegium conceditur à Principe ad beneplacitum, ſi concedens vult illud reuocare,debet ſpecialiter hoc facere: nã non ſufficit generalis reuocatio, quia ſub illa non venit:imò quando priuilegium ad beneplacitum fit cum cauſa, vt propter ſeruitia,& merita,& hoc exprimitur in priuilegio,tunc non poteſt etiam ſpecialiter reuocari, niſi ex iuſta cauſa, vide Capic. Deciſ.116. num.7.

12 Sed vtrum in caſibus,in quibus † beneplacitum finitur morte iudicis,finiatur finito officio? vide Io. Calderinum cõſilio 3. de Reſcript.qui ſic ait: Rector 1
prouinciæ poſitus per Papam, contulit quoddam officium vſque ad ſuum beneplacitum, an finito rectoratu,ſit finitum illud officium? & concludit quòd nõ;tum, quia Principis beneficium eſt latè interpretandum de donat. c. dilectus, tum, quia Principis priuilegium debet eſſe perpetuũ,vt in Regula, De-
13 cet,de reg.iur.lib. 6. & reſpondet † ad text.in c.ſi gratioſè,quod videtur contrarium, quia loquitur de gratia ambitioſa,& reſtringenda,de pręběnd.cap. quamuis, lib.6. videlicet de retentione fructuum beneficiorum, quæ obtinebat impetrans, quod eſt contra ius, de elect.c.cum in cunctis,100. diſtinct.c. quoniam quidã,tum, quia illa Decret. loquitur de morte naturali, ratio: quia per mortem finitur voluntas, quia iam amplius non eſt, vt d.l.4.ff.locat. Sed hic iſta voluntas durat: quia adhuc viuit,nec præſumitur mutata,niſi probetur, extra, de bapt.c.maiores,verſ. Adhuc ergo,c.ſi gratioſe,non habet locũ. Nec obſtat, ſi dicatur quòd quãtum ad officium

Digitized by Google

officium rectoratus cēſeatur mortuus,
14 quia reſpondet, quòd † mors ciuilis nō æquiparatur naturali, niſi in caſibus expreſſis in iure, vt not. 16.q.1.c. placuit, 2. etiam in cap. ſuſceptum, de Reſcrip. in 6. vnde poſſet eſſe adhuc rector, qđ nō procederet, ſi adhuc eſſet mortuus, de pęnit.d.1.c. à mortuo, & ſi dicatur, quid operantur illa verba, vſque ad noſtrum beneplacitum, dico, quòd operātur, quia ab ipſo, vel ſucceſſore poterit reuocari; quòd aliàs non potuiſſet, vt in Reg. decet, de reg. iur. in 6.

Sed modo quæritur de pulcro du-
15 bio? Quid † ſi conceſſio fuerit alicui conceſſa ab Epiſcopo de aliquo officio ad eius vitā, an poſſit reuocari per eius ſucceſſorem? & videtur quòd nō: quia gratia facta non expirat per mortem concedentis, vt dixit Ioan. Andr. in notab. in c. ex tua, de fili. presbyt. & in c. ſi ſuper gratia, de offic. deleg. in 6. tamen contrarium fuit deciſum per Sacrum Conſilium Neap. vt refert Afflic. De-
16 ciſ. 101. nam † ſucceſſor poteſt reuocare priuilegium præceſſoris, per ea quæ notat Bald. in ca. 1. qui ſucceſſ. ten. vbi dicit, quòd Prælatus non poteſt concedere futura in præiudicium ſucceſſoris, & nec habet poteſtatem diſponen-
17 di de futuro, & † facultas Prælati non ſe extendit ad futura, ſed ad præſentia tantum, ſecundum Innoc. in cap. 1. de maior. & obed. fallit tamen, quando Prælatus conceſſiſſet res Eccleſię ad vitam propter merita, quæ debent eſſe æquiualentia rei donatæ, & conſtare, vt dixit Vrſil. ad dictam Deciſionem Afflicti. Item, fallit, niſi Prælatus conceſſiſſet ad vitam cum conſenſu Capituli, quia tunc ipſa Eccleſia videtur cōtrahere, quæ nunquam moritur, 12.q. 2.c. liberti, firmat hoc Ioan. de Ana. in c. fin. ne Prælati vic. ſuas, & Zabarel. in conſ. 95. verſ. Sed ex alio capite. An ve-
18 rò † Indulgentia per Epiſcopum, vel Prælatum conceſſa expiret per mortē eius, ſunt variæ opiniones, quæ recenſentur per Imol. in c. penult. de Cler. non reſident. tamen illa videtur communis, vt ipſe refert, quòd ſi ex cauſa fuerit conceſſa, morte nō extinguitur, cum ſit de ſe fauorabilis, ſecus autem, ſi ſine cauſa, & ita intelligitur Gloſſa in d.c. pen. quæ ſimpliciter annuit Indulgentiam morte non extingui; ita fuit de mente Ioan. Andr. in d.ca.pen.
19 idem † de Diſpenſatione, quæ licet certo reſpectu ſit odioſa, cap.1.& 2. de fili. presbyt. in 6. Hinc eſt ſtrictè intelligēda reſpectu illorum, cum quibus diſpēſatur. Quapropter Diſpenſatio non includit niſi primum actum ſubſequentem Diſpenſationem, & illo completo cōſumitur Diſpenſatio; ad hoc de pręben. in 6. c. non poteſt. Hinc ſi Papa diſpēſat cum Subdiacono, vt poſſit matrimonium cōntrahere, & hoc contemplatione certæ mulieris, tunc non poterit contrahere niſi cum illa, & nō cum alia, pro quo facit tex. in l. matrimonij,
20 ff. de ritu nupt. tamen † reſpectu illius, cui datur facultas diſpenſandi, eſt latè interpretanda: quia quo ad ipſum, eſt beneficium; ita Franc. in c.1. num. 5. de fil. presbit. in 6. Anan. in c. fin. num. 5.
21 de ſimon. vnde † cum Diſpenſatio nō ſit ita odioſa, vult Calder. vt refert Imola, qui ſupra, quòd non expiret morte concedentis; quia tunc eſt fauorabilis, quòd ſecùs eſt de pęna, quæ de ſe multum eſt odioſa, ideo citius extinguitur; idem voluit Innocent. in c. quòd tranſlationem, de offic. leg. quòd Indulgentia, vel licentia ſemel conceſſa non extinguitur morte concedentis, ſecus in pœna per l. fin. ff. de pęnis.

De abſoluto in articulo mortis ob excommunicationem c. ſi quis ſuadente.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutus ab excommunicatione, vt teneatur ſe præſentare Rom. Eccleſiæ, qualiter intelligatur.*

Obli-

2 *Obligatus ad factum, tenetur quam primum illud adimplere.*
3 *Iuſtum impedimentum, ob quod quis ab alio abſolui poſſit, quale.*
4 *Eccleſiæ Rom. appellatione quid veniat.*
5 *Pęnitentiarij officium morte Papæ non expirat.*
6 *Cardinales an poſſint à caſibus reſeruatis Papæ Sede vacante abſoluere.*
7 *Abſolutus an ſe debeat præſentare in propria perſona, vel per procuratorem.*
8 *Abſolutus an contemnere dicatur ſi ſe non præſentet.*
9 *Abſolutus qualiter probabit tam in foro interiori, quam exteriori, quod ſe pręſentauit ceſſante impedimento, & numero ſeq.*
11 *Præſentatus ad Papam, an iterum recipiat abſolutionem.*
12 *Abſolutus ab inferiore Epiſcopo, an teneatur adire Epiſcopum.*

In Lib. I. Cap. xiij. num. 90.

DIXIMVS *abſolutum in mortis articulo ab iniectione manus enormi, vt cum reconualuerit debeat ſe Eccleſiæ Romanæ, quam citò poteſt pręſentare, ſi contrauenerit in excommunicationem incide-*
1 *re*. Et † intelligo hoc, quando excommunicatus habuit impedimentum ad tempus, ob quod non poterat Romam proficiſci pro abſolutione: quia vbi perpetuum eſſet perpetuum, ſecus eſſet, vt habetur per text. in c. mulieres, & cap. quamuis, de ſentent. excomm. At ratio, quare ſe præſentare teneatur quam cito poteſt, dicit Ioan. monach. quem ſequuntur Io. Andr. & Gemin. in c. eos, de ſent. excomm. in 6. quòd abſolutus per iuramentum, in abſolutione præſtitum, tenetur ad factum ſibi per iuramẽ-
2 tum iniũctum: † obligatus autem ad factum, id tenetur implere quam cito cõmode poteſt, l. continuus, §. cum ita, ff. de verbor. obligat. & l. interdum, ff. de operis libert. & l. cum patronus, §. fi. & l. libertus, ff. eodem tit. Sed quæritur,
3 quod † erit iuſtum impedimentum? ob quod quis poterit abſolui ab alio, quã ab eo, à quo de iure erat abſoluendus? Reſpondetur, præter ea, quæ diximus ſupra, num. 91. eſſe imminens periculũ mortis, etiam aliter quam propter infirmitatem, puta, timet excommunicatus hoſtem capitalem, vel obſeſſus, vel in manibus prædonis, vel tyranni, vel nauigaturus eſt periculoſa nauigatione, vel patitur naufragium, vel iturus eſt per loca periculoſa, ff. de donat. cauſa mort. l. licet, cum ſeq. ita Anchar. in c. quod de his, de ſent. excomm. & c. eos, eod. tit. in 6. non tamen iſti caſus ſpeciales contra Regulam miſſionis ſunt nimium ampliandi, ne fiat fraus miſſioni: quia ſic eſſent dicta capit. quod de his, & eos, deluſoria, quæ eſſe non debent, l. prætor, §. Marcellus, ff. de iudic. Hoſt. in d. ca. quod de his, ſed Ancharanus in d. c. quod de his, ponit pro iuſto impedimento omne id, quo aliquis excuſatur, ne vadat ad iudicem, vt not. in l. 2. per totam legem, ff. ſi quis
4 cautien. Rurſum quæritur, † quid veniat appellatione Romanæ Eccleſiæ? Dic quòd Romana Eccleſia eſt, vbi eſt Papa, 7. q. 1. cap. ſcire, attamen, ſi mortuus eſſet Papa, tunc poterit abſolui à
5 Pęnitentiario, † cuius officium nõ expirat morte Papæ, Clement. Ne Ro-
6 mani, §. eo, de elect. Cardinales † vero de iure non poſſunt in caſibus Papæ reſeruatis Sede vacante ſe intromittere, d. Clemen. Ne Romani, vbi de eorum poteſtate. Sed an ceſſante iuſto impedi-
7 mento † debeat abſolutus ſe præſentare in propria perſona, vel poſſit per procuratorem ſpecialiter ad hoc conſtitutum ex iuſta cauſa in foro exteriori? Reſpõdetur, communiter teneri quod ſic, ſecus tamen in foro interiori, quo ad abſolutionem, quæ fit in foro pœnitentiali, cum requiratur introductio in Eccleſiã cum Pſalmo, & oratione Dominicali, ante quam non eſt ei communicandum, 24. q. 1. cap. notandum: ita poſt Archidiac. num. 1. tenet Gemin. num. 6.

num.6. Franch.num. 2. & Ancharan. in fine,in d.c.eos, tenent, & ita obſeruatur in Curia,ſecundum Ancha.ibid. Vlterius quæritur, qui ob percuſſionẽ factam in clericum, fuit abſolutus ob iuſtum impedimentum, modo ſi con-
8 ualuerit,ſe præſentet, &c. An † dicatur contemnere,ſi ſe nõ præſentauerit quã primum cõmode poterit? Reſpondetur,quod eo ipſo,quo iuſta cauſa ceſſãte non præſentat ſe illi, à quo fuerit abſoluendus, dicitur contemnere, facit quod not.2.q.1.cap.Metropolitanum, ita Archidiac. in verbo, contempſerit, in d.c.eos,qui dicit,quod verbum,contempſerit, denotat vitium, diſt.4.cap. quis autem,81.diſt.c.quicunque. Item quęritur,quid ſi taliter abſolutus reprę ſentet ſe illi, à quo debebat abſolui, & opponitur ſibi, quod ſe non præſentauit, quã citius facere potuit: vel ſi pars aduerſa inſtat ipſum reincidiſſe in ex-
9 communicationem, † qualiter abſolutus probabit, quod ipſe quam citius potuit,petijt abſolutionem? Reſpondeo,quod in foro pœnitentiali ſtari debet proprio ſacramento ipſius,cũ agatur de re occulta,& tractetur de animę periculo,c.ſi vero,2.de ſentent.excommun.c.ſignificaſti, extra, de homicid. Gloſ.in verbo,iuramentum, in c.præſentium,de teſtib.ſed in foro exteriori, cum probatio fieri poſſit aliter, ſaltem per coniecturas, non creditur abſoluto: ita determinat Gloſ. antepenult. in Clem.1.de pęnis,ſed quod iudex habe
10 bit † hoc determinare,arg.text.in cap. quam ſit,de elect.in 6. & quod ibi not. aliàs ipſe abſolutus ex friuolis excuſationibus frigoris,caloris, & ſimilibus, de facili poſſet conſtitutionem c. eos, deludere. Rurſus quæritur, cũ abſolutus quam citius poſſit accedere debeat ad Sedem Apoſtolicam, mandatum il
11 lius recepturus,quæritur † an iſte accedere debeat ad dictam Sedem,ad hoc, vt iterum recipiat abſolutionem? Dic quod non: ſed vt ſolum recipiat mãdatum Apoſtolicum,c.de cetero,de ſent.
12 excom. Vltimò quæritur, An † vt abſolutus ab Epiſcopo tenetur ire ad Sedẽ Apoſtolicam ceſſante impedimento, ita etiã teneatur ipſe abſolutus ab inferiore Epiſcopo ire ad Epiſcopum, ſi ab Epiſcopo talis abſolutus poteſt abſolui ex officio,& iuriſdictione ꝓpria, ita, quod ab eo abſolutus in illo caſu nõ teneatur adire Sedem Apoſtolicã? Reſpõdeo,quod tenetur ire ad Epiſcopum;ita eſt text.in d.c. eos, ibi, à quo, vel de iure fuerunt abſoluendi; quare proprius Sacerdos abſoluens in articulo mortis excommunicatum,debet ſibi iniũgere,vt recuperata ſanitate, quam primum & cito poterit, adeat Epiſcopum,illius mãdatum recepturus;quod notare debent diligenter confeſſarij, vt dixit Marian. Soc. in c.officij,num. 99.de ſentent.excommun.

Quod nobilis mitius puniatur quam ignobilis, vt intelligatur.

SVMMARIVM.

1 *Peccatum grauius attendi ex tribus debet.*
2 *Pœna alia imponitur in foro poli,& alia in foro fori.*
3 *Pœna,quæ imponitur in foro fori,eſt duplex.*
4 *Delicta multipliciter conſiderari poſſunt.*
5 *Nobilis mitius punitur in pęna corporali imponenda.*
6 *Nobilitati in pęnis quando deferendum.*
7 *Iudex Eccleſiaſticus an exercere debeat ſeueritatem contra omnes.*
8 *Nobilis quare mitius puniatur,quã ignobilis in pęna temporali.*
9 *Nobilis ita punitur in pęna pecuniaria, vt ignobilis.*
10 *Nobilis proditor magis quam ignobilis punitur.*
11 *Idem in hæretico.*
12 *Nobilis delinquens in his quæ dignitatẽ*

 concer-

concernunt, punitur, vt ignobilis.

13 *Nobilis quãdo dicatur delinquere in his, quæ dignitatem reſpiciunt.*

14 *Nobilis, & ignobilis æqualiter puniũtur in delictis ſpecialibus.*

15 *Nobilis ſi eſſet in exceſſiua contumacia, æqualiter punitur cum ignobili.*

16 *Modo pęna non ſit taxata per ſtatutum.*

17 *Nobilitas, & potentia deponitur per profeſſionem.*

18 *Religioſi differunt inter ſe, quo ad infirmitatem, vel complexionem.*

19 *Dignitas delinquentis aggrauat peccatum.*

20 *Reatus quantitas metitur ex quantitate contemptus.*

21 *Peccatum proueniens ex ſubreptione minus imputatur nobili.*

22 *Nobiles minus puniuntur in pęnis ſpiritualibus ab initio.*

In Lib. I. Cap. xx. nu. 29.

DIXIMVS *Nobilem minus puniri quam ignobilem in pęna corporali; ſed in pœna pecuniaria plus puniri nobilẽ, quam ignobilem, & in foro animæ magis nobilem, & in dignitate conſtitutum, quã ignobilem, & priuatum.* Igitur ex his à nobis hæc aſſertio erit explicanda: an puniatur minus nobilis, quam ignobilis; verum duo prius ſunt explicanda:
1 Peccatum † grauius attendi ex tribus, Primò ex magnitudine peccati in ſe, ex parte obiectorum, ex quibus peccata ſpeciem recipiunt, ſicut homicidium grauius eſt furto: nam grauius eſt hominem occidere, quam bonis priuare, & grauior eſt infidelitas, & blaſphemia, quę directè aduerſantur Deo, quã furtum; & ita de ceteris peccatis, conſiderando eorum malitiam ſecundum obiecta, & finem. Secundò modo, attẽditur grauitas in peccatis ex parte cauſæ motiuæ, ſicut fornicatio, quæ fit ex maiori libidine mouente, maior eſt, & peccatũ commiſſum ex induſtria, quã ex infirmitate, de pęnit. diſt. 2. c. ſciendum. Tertiò, attẽditur grauitas ex parte circũſtantiarum, de quibus ſatis abũdè per nos eod. cap. Hæc per Turrecremat. & Præpoſ. in c. homo, diſt. 40. Se-
2 cundo adnotandum eſt, quod † pœna alia imponitur in foro pœnitentiali, & intrinſeco, quę propriè vocatur pęnitẽtia, c. omnis, de pœnitent. & remiſs. & alia, quæ imponitur in foro contentio-
3 ſo, & extrinſeco, † & hæc duplex eſt, alia ſpiritualis, vt ſuſpenſio, excommunicatio, & interdictum, c. quærenti, de verbor. ſignific. & alia temporalis, quæ quandoque imponitur pro quibuſdam delictis, quæ in ſe non ſunt delicta, niſi reſpectu maiorum, ſeu in dignitate cõſtitutorum, vt in milite vendente arma ſua, l. quædam, ff. de re militari, conducere, ſeu procurare res alienas, l. milites, C. locati, & cond. ſcienter, & doloſe tenere filium ab Baptiſmum, vel ad Confirmationem, 30. q. 1. c. dictum, &
4 c. ad limina, Alia † ſunt delicta reſpectu minorum tantum, & non maiorum, vt aſſiſtere intra cancellos, & clericos, dũ ſacra myſteria celebrantur, c. 1. de vita, & hon. cleric. & ita nota, quod diſparitas habitus, vel profeſſionis, impedit ſocietatem imparium, non tamen ſecundum Io. de Anan. eſt peccatum mortale, quia ſecundum Innoc. illud cap. loquitur de conſilio, & honeſtate, ſecundum Innoc. ibi, Alia verò ſunt delicta communia reſpectu tã maiorum, quã minorum, vt furtum, homicidium, & ſimilia. Quibus ſic ſtantibus, ſit iſta cõ-
5 cluſio. In pœna † corporali imponenda minus punitur nobilis, quam ignobilis; priuatus, quam in dignitate conſtitutus, vt not. in c. cum quidam, de iureiur. per DD. in c. homo, diſt. 40. in cap. qui contra, 24. q. 1. in c. fin. de treug. & per Io. Andr. in c. ea quæ, de ſtat. monach. ff. de incend. ruin. & naufrag. l. Proculus, ff. de pœnis, l. in ſeruorum, l. ſeruus, ff. de re. publ. & priu. in c. fi. de pęn. ibi, volentes nobilitati parcere; ex quo textu notat Panorm. nu. 4. Quòd

in

6 in pœnis † infligendis per Romanum
Pontificem, deferendum eſt nobilita-
ti: nam hic Papa acrius potuiſſet proce
dere contra illum, indicendo ſibi pur-
gationem de hęreſi, vel eum excommu
nicando, ſi eam nõ præſtaret, iuxta for-
mam in c. excommunicamus, §. qui au-
tem, de hæret. ſed voluit deferre nobi-
7 litati: non † enim debet iudex, maxime
Eccleſiaſticus indifferenter exercere
ſeueritatem contra omnes: quia vt di-
cunt DD. & bene, ex hoc ſępe prodeũt
ſcandala, & ſchiſmata, quibus obuian-
dum eſt, arg. tex. in c. nihil, de pręſcrip.
Quapropter dicunt DD. quod rumpũ
tur regulæ ratione nobilitatis. Hinc nõ
ſunt arctioribus carceribus mancipan-
di, vt plebei, Anna Sing. 353. nec vincu
lis alligandi, niſi pro graui cauſa, Tap-
pia de conſtit. Princ. c. 6. ſic nec nobili-
bus imponenda eſt pœna ignominio-
ſa, nec luunt in corpus ob pœnam pe-
cuniariam, Cardin. in c. pen. de hæret.
8 Quare † autem minus puniatur nobi-
lis, quam ignobilis in pœna corporali,
eſt, quia magis affligitur nobilis ex par
ua quapiam pœna corporali, quam ex
magna ignobilis, ideo modica pœna
maior in ea cenſetur inſpecta eius con-
ditione, quam magna in plebeio; facit
quod habetur in l. 1. & 2. C. vt infra
cert. tempus crimin. actio termin. Imo-
la in d. c. cum quidam, num. 4. & pęna,
quæ eſſet pauca in minore, eſt multo
maior in maiore, Gloſſa in c. 1. de cler.
venat. Gloſ. fin. in c. 2. de offic. deleg.
in 6. Sit igitur regula, quod in pęnis de
9 fertur dignitati. Fallit primo in † pœna
pecuniaria, quia in hoc ita ſoluit nobi-
lis, ſicut plebeius, Doct. omnes, in locis
præallegatis, & eſt Gloſſa in d. cap. qui
contra pacem, imo magis punitur di-
ues, quam pauper: quia diues tenetur
multam ſoluere, ſi potens eſt ſoluere,
quę pauperi remittitur, l. illicitas, §. vlt.
ff. de offic. Præſid. & hoc intellige ſecũ
dum Bart. ibi, de pœna pecuniaria ex-
traordinaria, ſecus de pœna pecunia-
ria ordinaria; quia in tali caſu non pro-
deſt paupertas, etenim, qui non poteſt
ſoluere in ære, debet ſoluere in corpo-
re, l. quicunque, C. de ſeru. fugit. l. 1. in
fin. ff. de pœn. Secundò fallit ſecũdum
Bald. in cap. cum quidam, de iureiur. in
10 fine † in proditore, qui dicit, quod plus
punitur magnus, quam paruus; in cri-
mine ruptæ fidei, & licet magnates de
conſuetudine non ſuſpendantur furca,
vt not. in l. 3. §. 1. ff. de re militar. tamen
hoc fallit, ſi committunt proditionem:
nam tũc debent ſuſpẽdi in altioribus
furcis, & ita ſeruatur in Regno Fran-
ciæ. Idẽ in crimine falſitatis, per quod
perditur nobilitas, vt diximus in praxi
caſuum referu. lib. 1. c. 17. & in ſpecie
habetur per Matth. de Afflic. in Deciſ.
404. num. 3. Quod multo magis proce
11 dit, ſi † errauerit in fide, quia non eſt
differentia inter nobiles, & ignobiles
de hæreſi condemnatos: nam ſiue ſit
clericus, laicus, ſiue Papa, vel Impera-
tor, vel quicunque inferior, deponi de-
bet ab omni dignitate, d. c. qui contra,
40. diſt. c. ſi Papa, vbi Gemin. extra, de
hæret. c. ad abolendum, §. 3. & ita nobi
les, & ignobiles in crimine hæreſis æ-
qualiter puniuntur. Tertiò fallit, ſi no-
12 bilis deliquit in his, † quæ dignitatem
concernunt, atque illius adminiſtratio-
nem, vel in his, propter quæ dignitatẽ,
vel honorem fuit cõſequutus, vel cum
delictum cedit in derogationem offi-
cij, vel dignitatis: nam tunc plus puni-
tur exiſtens in dignitate, quam alius:
ita Bartol. in l. quædam, ff. de pœnis, l.
presbyteri, C. de epiſc. & cleric. Salic.
in c. ſeruos, C. ad leg. Iul. de vi, qui hoc
13 optime declarat. Et † dicitur in digni-
tate conſtitutus delinquere, ad deroga
tionem, vel contumeliam officij, ſeu di
gnitatis ſuæ, ſicut ſi conſiliarius reue-
lauerit ſecreta Ciuitatis ſuæ, ſi furto
ſubripuerit pecuniã fiſcalem, quia tũc
magis puniri debet, quam ignobilis, vn
de ſi ignobilis deberet in huiuſmodi ca
ſibus furca ſuſpendi, multo magis etiã
nobilis, & cõſiliarius Ciuitatis, ita Bar.
Cepol. conſil. 40. col. mihi 8. Quartò,

Digitized by Google

14 fallit † in delictis ſpecialibus, quæ non ſunt delicta, niſi reſpectu maiorum, ſeu in dignitate conſtitutorum, ſicut eſt delictum in milite vendente arma ſua, vt d.l. quædam, tunc, cum quis deliquit, non in delicto communi, ſed proprio, magis punitur nobilis, quam ignobilis, d.l. presbyteri, & l. quædam, (exemplum) ſi nobilis deliquit in delicto proprio, reuelandro ſecreta Conſilij, vel Senatus, quia illud dicitur non delictum commune, ſed proprium, reuelando ſecreta ſuę Ciuitatis, in qua erat Cōſiliarius, Cepola, qui ſupra. Henricus Boich. in d. c. cum quidam, num.4. de
15 iureiur. Quintò fallit quando † nobilis eſſet in exceſſiua contumacia, text. eſt in cap.2. de offic. deleg. in 6. per quem text. notāt Gemin. & Franch. ibi, quod licet in iudicijs, quo ad iuſtitiam ſeruādam non debeat eſſe acceptio perſonarum, vt cap. nouit, extra, de iudic. tamē in pœnis imponēdis mitius agitur cum exiſtentibus in dignitate ab initio, quā cum alijs; Hoc tamen intellige, modo
16 pœna † non ſit taxata per ſtatutum: nam tunc non habetur differentiā perſonarum, vt dixit Bal. in d.l. nemo, C. de ſum. Trin. & fid. Cathol. & modo non creſcat contumacia: nam tunc ſecundum quod creſcit contumacia, debet creſcere & pœna, d.c.2. & ca. cum non ab homine, de iudic. Sextò, fallit in Religioſis, vt notat Ioan. Andr. in c. accuſatus, de hæret. in 6. Doct. in c. ea quæ, de ſtatu monach. Gemin. in c. ho-
17 mo, diſt.40. nam † nobilitas, & potentia deponitur per Religionis profeſſionem, vt dixit Ioan. Andr. & Anan. ibi, & Dom. Ant. de Butr. ibi, num.26. qui ait in Religioſis non dari differentiam perſonarū quo ad nobilitate: quia omnes ſunt pares, & voluntate priuati, 12. q.1.c. non dicatis, vnde in eis nulla eſt
18 voluntas, licet quo † ad infirmitatē, vel complexionis debilitatem detur inter Religioſos differentia, c. cum ad monaſterium, de ſtat. monachor. & Abb. in d. cap. ea quę, dixit in Religioſis deberi ſeruari æqualitatē reſpectu pœnarum, & bonorum Monaſterij, ſecus quo ad delicatos, & male cōplexionatos, quia aliter prouidetur iſtis, quam bene ſe habentibus. Septimò fallit in foro cōſciētiæ, in confeſſionibus, nam ceteris paribus, plus peccat in dignitate conſtitutus, & habens alios corrigere, & exempla alijs prębere, quam alius: ita Scribētes notant in d.c. cum quidam, & c. homo, diſt.40. 11. q.3. c. pręcipue, diſt.50. c. quia tua, diſt.19. c. nulli fas, ex quibus
19 iuribus habetur, † ꝙ dignitas delinquētis aggrauat peccatum, id eſt peccatorē: ſic exponit Hoſt. in d.c. cum quidam, nam dignitas, & nobilitas cum ſint de ſe bona, non debent peccatum aggrauare, & ſic illa habenti nocere, ſed erratum noſtrū dixit Præpoſ. in d.c. homo. Item, quia in homine in dignitate poſito maior notatur ingratitudo, quod maioribus fruitur bonis: quapropter grauius à Deo punitur. Itē, quia in eo maius trahitur exemplum, & maior datur alijs audacia delinquendi, & ſic in ſe, & aliū delinquit; & quia delicta ſua ſūt magis nota, nā pluribus patent. Verum intelligenda eſt propoſitio, quando nobilis, & ignobilis eod. genere peccauerint, & ignoratur quis magis peccaue-
20 rit ex contēptu, cum † quantitas reatus metiatur ex quantitate contēptus: nam qui plus contemnit, magis peccat. Quare in dubio præſumptio eſt contra nobilē, vnde illi in foro conſcientię maior pœna in dubio eſt iniungenda: quia ſi conſtaret ꝙ plus cōtemnit nobilis, quā ignobilis, magis ille peccaret, Doct. in
21 d.c. cū quidam. Inde etiā fit, ꝙ † peccatum proueniens ex ſubreptione minus imputatur nobili, ex quo minus contēpſit, q̄ peccatū proueniens ex deliberatione, quę eo magis alicui imputatur, quo maius eſt. Henric. in d.c. cū quidā, n.13. qui aſſignat quattuor rationes. Vl-
22 timò notandum, quod in pœnis † ſpiritualibus, vt excōicationis, ſuſpēſionis, & interdicti, minus puniuntur nobiles, q̄ ignobiles, c. ſane, de offi. deleg. ab initio,

tio, ſed ſi ex malitia pſeuerat, plus punitur nobilis, q̃ ignobilis, 11.q.3.c.præcipuè, fallit in caſu c.quia periculoſum, de ſentẽt. excõm.lib.6.vbi licet Epiſcopi faciendo contra tranſgreſsionẽ ſub pœna excõmunicationis, & interdicti, grauiter peccent, quam alij, & maior eis pœnitentia à confeſsario iniungi debeat, tñ eximũtur à pęna generali illius tex.in d.c.quia periculoſum, niſi in ſententia ſit expreſsũ, vt Doct.notant ibi.

De ſecretis, quæ tenentur ſeruari ab habentibus officium publicum.

SVMMARIVM.

1 *Secreta ſi officiales detegunt, mortaliter peccant, & num.3.*
2 *Perſona publica quæ dicatur.*
3 *Officiales detegentes ſecreta plus puniuntur, quam perſonæ priuatæ.*
4 *Nobilis minus punitur corporaliter quã ignobilis, vt intelligatur.*
5 *Nobiles delinquentes proprio delicto, plus quam ignobiles puniuntur.*
6 *Conſiliarij proprium munus eſt, tenere ſecreta Conſilij.*
7 *Reuelantes ſecreta qualiter puniantur.*
8 *Amittunt nobilitatem, quandoque autem mitius puniuntur, num.ſeq.*
10 *Vota debent eſſe ſecretiſſima.*
11 *Conſiliarij reuelantes ſecreta Principis quandoque puniuntur pœna mortis.*
12 *Idem de Senatoribus reuelantibus ſecreta grauia.*
13 *Decuriones reuelantes ſunt falſarij, & hoſtes patriæ, & præuaricari dicuntur.*
14 *Canonici reuelãtes ſecreta Capituli qualiter puniantur.*
15 *Secretum de delicto futuro perpetrando an poſſit reuelari.*
16 *Et quid ſi poſſit, an ſit detegenda perſona.*
17 *Secretũ quid ſi eſt de perpetrato delicto, quod aliunde probari non poteſt.*
18 *Secretum quid ſi eſt de aliquo delicto cognito, ſed ignoratur perſona.*
19 *Pœna perſonæ priuatæ reuelantis ſecretum amici.*
20 *Secretum de re illicita quando, & quibus reuelari poſſit.*

In Lib.I. Cap.xxiij. nu.1.

DICITVR *habentes officium publicum, & de publico ſalariatos, teneri ſeruare ſecreta etiam ſub diſcrimine vitæ.*
1 Hinc eorum † arcana detegere, graue, & mortale eſt crimen, cum aliquando pœna mortis, nonnunquam mitiori, ſed graui pœna ſint puniendi. Quod quidem manifeſtum à nobis fiet, ſi videbimus quæ perſonę ad id teneantur, & quæ priuatę. Vnde inchoando ab his, qui perſonam publicam ſuſtinent,
2 ſciendum eſt, quod † perſona publica eſt ille, qui eſt Cõſiliarius alicuius Ciuitatis, & reuelat ſecreta Conſilij, ſeu Senatus illius Ciuitatis, vel de cuius numero erat; hic cum iuſiurandum præſtare ſoleat ſe ipſius Ciuitatis, vel Principis ſecreta non reuelaturum, circa ea, quæ fiunt in Conſilio, vt dixit Matth. de Afflict.in Conſtit. Regni, in Rubr. 45.de ſeruando indemnitatem Comitibus, nu.88.per text.in l.1. C.de ſilentiarijs, lib.12. & habetur per Bart. Cepol. conſ.40. ſicut vaſalli iurant domino fidelitatem, vt dixit ibi Afflict. Qua
3 propter ſi reuelãt † ſecreta conſilij, cũ delinquant in derogationẽ, vel cõtumeliam ſuæ dignitatis, peccãt mortaliter, & magis puniri debent, quàm priuatæ perſonæ, & plus ipſi nobiles, quã ignobiles, nam Regula, quæ ſe habet, quòd
4 † minus punitur nobilis, quam ignobilis in pœna corporali, quę probatur per Gloſſam in c.cum quidam, de iureiur. & in Gloſſa in c.qui contra, 24.q.1. in verbo, ignobiles, Bart.in l.1. ff.de abigeis, & in l.Pedius, ff. de incend.ruin. naufrag. procedit in ſimplici delicto, quod non tendit in derogationem officij, vel dignitatis, ſed reuelãdo ſecreta Ciuitatis delinquunt in derogationem,

Digitized by Google

nem,& contumeliã Ciuitatis,vel Principis, ergo magis puniuntur ipſi conſiliarij,quam priuatæ perſonæ, Bart.in
5 l.quædam, ff.de pœn. Rurſus † peccãt delicto proprio, & non communi omnibus,quare magis pœna corporali veniunt puniendi,quam ignobiles. Henr. Boich.in c. cum quidam,de iureiur. & quòd delinquant delicto proprio, patet: quia reuelant ſecreta conſilij, ſeu Senatus, de cuius numero erant; quia iſtud eſt delictum non commune, ſed proprium, quod committunt vt con-
6 ſiliarij Ciuitatis:nam † proprium illorum eſt tenere ſecreta conſilij, pręſertim, cum promiſerint ſeruare cum iuramento, ſicut in multis Ciuitatibus fieri ſolet, & pręſertim in ciuitate Neapolis, vt habetur in d. Rubr.45. in cõſtit. Regni per Afflic. nu. 58. & habetur in Pragmatica prima Regni de cauſis decidendis, Philippus Dei gratia.
7 Quare Cepola d.c.40.dicit,quod † tales conſiliarij reuelantes ſunt ſuſpendendi: quia tali pœna eſſent plectendi ignobiles, ergo multo magis nobiles, qui dicuntur proditores; quapropter
8 † ob hoc crimẽ amittunt nobilitatem, vt notabiliter dixit Bald. in d.cap.cum quidam,quod ſint proditores;vide Paridem de Puteo in tract. Syndic.de exceſſ.conſiliar. Ang. conſ.257. Item tenẽtur pęna falſi reuelantes ſecreta conſilia ſuæ Ciuitatis l.obſeruãdum, ff.de offic. Præſid. l.ſi quis, §.transfugæ, ff. de pœnis, l.omne delictum,§.exploratores,ff.de re milit. nam reuelare ſecreta, eſt ſpecies quædam proditionis, vt ſupra diximus. Quandoque reuelantes vota cauſarum officiales maiores, ſeu
9 minores † minori pęna puniũtur. Etenim Pragm. Regni prima de cauſis de-
10 cidendis vult, quòd † vota ſint ſecretiſſima, & nullatenus debent publicari,& ſi quis publicare præſumpſerit,ſiue officialis ſit maior, ſiue minor, vel verbis expreſſis, aut tacitis, alicui officiali, ita, vt agnoſcat cuius voti fuerit aliquis,ſit ſuſpenſus pro prima vice ab adminiſtratione officij per ſex mẽſes; & pro ſecunda, officio priuetur. Pu-
11 niuntur † etiam pœna mortis conſiliarij Principis detegentes eius ſecreta amico ipſius Principis, eo animo, vt dãno afficiat ipſum Principem, puta, quod is amicus efficiatur inimicus, vt ſcribit Andr.de Iſern. in cap.1. quibus mod.feud.amitt.& ibidem Afflict.numero 20.Quod ſi animo non nocendi, tũc ait Hiero. Gigas, in tract. de crim. læſę Maieſt.in tit.Qualiter & à quibus q.21. num.10. ex Afflicti ſententia, ꝙ damnandus eſt in metallum,vel deportandus, & bonis ſpoliandus, arg. text. in l.ſi quis aliquid ex metallo, §. ſi quis inſtrumentum,& §.inſtrumenta, ff.de
12 pœnis. Senator † etiam ſi Senatus de re capitali ſecreta detexit, atque reuelauit, pariter pœna mortis punitur, ſicut tradit Boſſius in Praxi Crimin. de carcerato fideiuſſ. relax. nu.30. & 31. quod idem credimus de Legato Principis,qui eius ſecreta detexit;ita de hoc ſcriptum reliquit Conradus Brunus in tract. de Legationibus, lib.3. c.2. ver-
13 ſic.2.Poſtremò,ad fidem.Sed †& Decuriones Ciuitatis hæc committentes, falſi pœna puniuntur,hi dicuntur pręuaricatores,& hoſtes patrię,vt ſcripſit Angelus, in l. Athletas, §. calumniatores,num.4.ff.de his,qui not.infam. ſic apud Romanos auctore Valerio Maximo fuit Decurio punitus; nam Tarquinius Romanorum Rex iuſſit eculeo inſui,& in mare projci; At conſiliarij ſancti officij, vel Inquiſitores, ſi eius ſecreta detegunt, eodem munere priuandi ſunt,vt ſcribit doctiſſimus Iacob. Simanc. in Catholi. inſtitut. titu.
14 41.numero 31. & 32. At † Canonici, qui Capituli ſui ſecreta reuelant, ſi iuramento ab eis præſtito de non reuelando contraueniant, pœnis ſacrorum Canonum contra periuros ligantur, ita Ignatius Lopez ad Praxim crimin. Diaz in c.104.in fine, Quod idem extendendum arbitror contra conſiliarios Abbatis, vel Pręlati, qui conſi-

liarij

Digitized by Google

ſiarij Decani, vel alter ſecundum morẽ Religionum vocantur. Et hæc circa officiales publicos. Verum circa perſo nas priuatas cõſtituendi ſunt quattuor
15 caſus: Primus, quando † ſecretum eſt de delicto in futurũ perpetrando, puta ſi quis mihi dicat iuramento præſtito de non detegendo ſe velle cras occidere Petrum, poſſum, & debeo ego detegere factum Petro, eum monendo, vt caueat ne cras occidatur, dicendo in generali: frater ſcias, quod quidam te vult occidere craſtina die, non tamen nominando aliquem, de offic. ordin. c. ſi Sacerdos, & ratio eſt: quia ſacramentum non fuit inuentum, vt eſſet vinculum iniquitatis, 22. q. 5. cap. hoc videtur. Secundus caſus eſt, quando ſecretum de
16 delicto perpetrando † in futurum reuelatur, nullatenus, eſt detegenda perſona, quæ mihi ſecreto dixit, niſi ſolũmodo mandante Principe, vel iudice, nam tunc poteſt, & debet hic, cui commiſſum eſt ſecretum, illud detegere, ita Cardin. Zabarel. conſil. 35. vbi, habetur, quòd quando aliquid non dicitur ſub ſigillo confeſſionis, ſed ſub iuramento præſtito, amicus poteſt cogi per Principem ad detegendum illud ſecretum iudici. Tertius eſt caſus, quando
17 ſecretum eſt † de perpetrato delicto, quod aliunde probari non poteſt, vt ſi mulier commiſit adulterium, quod alia probatione detegi non poteſt, tunc omnes Scribentes concludunt, ſecretũ detegi & reuelari non debere, vt habetur per Menoch. conſ. 101. num. 71. Quod idem dicimus, (& ſic eſt quartus caſus)
18 quando ſecretum † eſt de aliquo delicto commiſſo, & cognito, ignoratur tamen delinquẽtis perſona ab omnibus, quàm à me, cui is delinquens ſecretum commiſit, & tunc non poſſum, nec debeo perſonam hãc ſecretam detegere, vt probatur per Gloſſam in c. nerui, diſtinct. 13. verbo, à transgreſſione. Qua
19 tamẽ † pœna puniatur hæc perſona priuata, quæ ſecretum amici reuelauit? dic quod punitur pœna falſi, & ideo peccatum eſt mortale, cum ſit contra charitatem, & iuſtitiam, tradit Proſper Carauita in Cõment. Ritus magnæ Curię Vicariæ 3. num. 14. & ad omne intereſ-
20 ſe partis. Ceſſat † tamen hæc pœna, quando ſecretum eſt de re illicita, & inhoneſta, quia tũc reuelari poteſt his, qui non obeſſe, ſed prodeſſe poſſunt, ſic facit text. in c. hoc videtur, 22. q. 5. vel quando agitur de ſalute publica, nã tunc ſecretum reuelari poteſt, Medina Codice de cõfeſs. tract. 2. quæſt. vltima in fine.

De dote congrua, quæ ſit.

SVMMARIVM.

1 *Dos quando dicatur congrua, & conueniens.*
2 *Dos exigua non dicitur dos.*
3 *Dos illa dicitur quæ traditur propter onera matrimonij.*
4 *Dos an debeat eſſe minus legitima.*
5 *Patronus Eccleſiæ quis non efficitur ob dotem exiguam, & quæ ſufficiẽs ſit ad conſtituendum ius patronatus, ibi.*
6 *Vidua etiam dicitur, quæ habet virum inutilem.*
7 *Filia non ſufficienter à Patre dotata, poterit implorare officium iudicis.*
8 *Dos congrua aliter conſideratur in maritata, quàm in inupta.*
9 *Iura, & ſtatuta de dote loquentia, intelliguntur de congrua.*
10 *Amor nullus vincit paternum.*
11 *Dotatio facta à patre an præſumatur conueniens.*
12 *Patres quare errent, conſtituendo minorem dotem.*
13 *Dos debet eſſe congrua non ſolum in matrimonio carnali, ſed etiam ſpirituali.*
14 *Matrimonium ſpirituale præfertur carnali.*
15 *Ingrediens monaſterium an poſſit à Patre petere congruam dotem.*
16 *Executor habens diſtribuere pecuniam pro filijs maritandis, poteſt dare filiæ intranti*

Digitized by Google

intranti Monaſterium. fallit, &c.

17 *Renunciatio filiæ, vt non excludatur à rationabili ſupplemento dotis, qualiter intelligatur.*

18 *Mulier virum condignum inueniens, cum incongrua dote, an poſſit petere dotem congruam, vide num. ſeq.*

20 *Dos in vno loco erit competens, quæ in alio erit incompetens.*

In Lib. I. Cap. xxvj. nu. 20.

HABVIMVS *executorem datum ad diſtribuendum in pias cauſas, poſſe erogare pro ſupplemento congruæ dotis.* Sed quia nõ explicauimus quid ſit iſta congrua dos, ideo ſciendum eſt ſecun-
1 dum communem, quòd † dos tunc dicitur congrua & conueniens, quãdo mulier eſt dotata ſecundum qualitatem, & facultatem tam patris dotantis, quã mariti, & conſuetudinem patriæ, cap. nullus, 30. q. 5. Authent. Res, quæ, C. commu. de leg. l. quarto, ff. de iure dot. l. ſi filiæ, ff. de leg. 3. & vtrobique Bart. Iaſon in Rubr. ff. ſol. matrim. num. 25. Abb. 2. volum. conſ. conſ. 15. nume. 1.
2 Hinc infertur, † quod dos, ex quo eſt exigua nõ dicitur dos, ita Iaſ. in Rubr. ſolut. matrim. nu. 25. qui mouetur pluribus rationibus contra Bald. in cap. ſi proponente, num. 3. extra, de reſcript. qui dixit: item, nota argumẽtum, quod mulier dicitur dotata in vno numo; & ſi ſtatutum excludit dotatam, excludit eam, & præſertim ſi ſtatutum faueat teſtamento paterno, arg. Gloſſæ ſing. in l. ſi quis priore, ff. ad Trebellian. Sed ꝙ dos exigua nõ dicatur dos, facit primonam ſecundum Bart. ff. ſolut. matrim.
3 † dos dicitur illa, quæ traditur propter onera matrimonij, ſed in vno numo nõ poſſunt ſupportari onera matrimonij ergo. Secundo, quia dos debet eſſe conformis, & congrua reſpectu facultatis, & dignitatis, tam patris dotantis,
4 quam mariti: imò fortius, † dos non debet eſſe minus legitima, in Authent. de triẽte & ſemiſ. in princ. Salic. & Fulg. in d. Authent. Res, quæ, per illum text. quia dos ſuccedit loco legitimæ, Bart. in l. Titio centum, §. Titio genero, ff. de condit. & demonſtrat. Tertiò, quia ſtatutum loquens de dote, intelligitur quando dos eſſet congrua, ſecus ſi diceret, quòd mulier ſit contenta dote data; ita Bald. in l. fin. in 2. col. C. de dot. promiſs. & in d. Auth. Res, quę. Quarto facit id, quod vult Gloſſa in c. quicunque, la ſeconda, 16. q. 7. vbi Gloſsa
5 tenet, quòd † dãs modicam dotem Eccleſiæ, non per hoc efficitur patronus, quia modica dos non dicitur dos, ſed oportet vt dos ſit tanta, vt ſit ſufficiens ad luminaria, & ad clericorum ſtipendia, vt de conſecr. diſt. 1. c. nemo, & ita ponderat Turrecrema. in d. c. quicumque, verbum illud, aliquid, ſcilicet magnum, vel multum. Itẽ, quòd ſufficiat ad hoſpitalitatem, & ad onera Epiſcopalia perſoluenda, vt extra, de præbẽd. c. de monachis, extra de ſuppl. neglig. Prælat. c. 2. Turrecrem. in d. c. nemo,
6 facit à ſimili, quia ſicut † dicitur vidua, virum non habẽs, ſic, & quæ virum habet inutilem; Gloſsa in l. fin. C. ad leg. Flau. de plagiar. Gloſsa in l. omnes, C. de ferijs, vbi denarius falſus, aut inutilis non dicitur denarius: ſic incongrua dos non dicitur dos. ſic Gloſsa in l. ſi ab hoſtibus, §. 1. ff. ſolut. matrim. ait, ꝙ paria ſunt, nullum medicum adhibere, vel imperitum, de hoc eſt text. in l. qđ ſi nolit, §. mancipium, in verbo, culpa, vbi Angelus notat, ff. de ędil. edict. ſicut à ſimili, paria ſunt, aliquid non facere, vel vitioſè, aut minus idoneè facere, l. quoties, ff. qui ſatiſd. cogant. Hinc cum dos exigua non dicatur dos, infertur, quòd ſtantibus ſtatutis excludentibus filias dotatas, vt ſunt communiter
7 per Italiam, † ſi filia non fuit congruè dotata, ſecundum facultatem patris, & matris, & conſuetudinem patriæ, vt ſupra dictum eſt, poterit ipſa agere, & officium iudicis implorare contra patrem, & contra hæredes patris, vt ſuppleant

pleant congruam dotem, quia ſicut pater potuit compelli per l. qui liberos, ff. de ritu nupt. ita, & ipſius hæredes; Et ad prædicta vide Bald. in l. fin. C. de dotis promiſs. qui ſenſit hanc opinionem, argum. text. in l. qui volebat, ff. de hæred. inſtit. ita Marian. Socin. in c. tuæ, num. 62. de Sponſal. qui dixit: Et prædicta perpetuò notabis, quod ſi mulieres dotatæ animaduerterent, & prædicta ſcirent, aut viri eorum prædictorũ ſcientiam haberent, frequenter contingeret, quod agerent ad ſupplementum
8 dotis. Prçterea infertur, † quod dos cõgrua aliter conſideratur in maritata, & aliter in non maritata: nam in innupta poteſt eſſe vltra legitimam, conſiderata quãtitate patrimonij, qualitate coniugum, & numero filiorum, d. l. quæro, & l. filiæ, vbi Bart. ff. de legat. 3. Iſern. in Cõſtit. in aliquibus, circa finem, ſed in maritata dos erit vt legitima: nam minus illa eſſe non poterit, ita Afflict. Deciſio. 160. qui dixit, ſic ſe vidiſſe per Sacrum Conſilium pluries fuiſſe iudi-
9 catum. Rurſus † iura, & ſtatuta de dote loquentia intelliguntur de dote cõgrua, ſicut videmus quòd etſi dotãs Ecclesiam efficiatur patronus, ſecundum Gloſſam in c. piæ mentis, in 16. q. 7. tamen hoc intelligitur ſi congruè, & ſufficienter dotauerit eã, & non ſi dotem paruam ei contulerit, ſecundum Gloſſam in d. cap. quicunque. Quapropter ſi maritus amore puellæ bacchatus non curauit de maiori dote, vbi pater poterat, & tenebatur maiorem conſtituere ſecundum qualitatem ſuæ perſonæ, & mariti, ac ſecũdum quantitatem patrimonij, talis pater poteſt compelli conſtante, vel ſoluto matrimonio dotem augere, vel maiorem conſtituere, vt ſentit Gloſſ. in l. obligamur, §. lege, ff. de act. & oblig. vbi Bart. ait, quòd poteſt compelli officio iudicis. Idem tenet Bald. in l. 1. ff. ſolut. matrim. quem ſequitur Paul. de Caſtro, quam quidem opinionem, veluti æquiorem amplectitur pluribus rationibus, licet Bart. poſt Guliel. de Cuneo in d. §. lege, teneat contrarium, dicens patrem non teneri dotem augere. idem tenuit etiam Decius conſ. 26. nu. 2. vbi ait, tunc dotem eſſe conſtituendam ſecundum quantitatem patrimonij patris, quando alius, vtpote frater, vel extraneus, conſtituerit dotem: at ſecus, quando ipſe pater dotem conſtituit, quia non habetur reſpectus ad patrimonium ipſius patris: nam patri non eſt quæſtio referenda, ꝙ incõpetenter dotauit, cum ipſe melius, quam alius ſciat capere conſilium pro filia, l. nec in ea, ff. de adulter. & quòd ſibi competens viſum fuit dare pro filia, alteri non debet videri incompetẽs, arg. l. ſi furioſo puberi, in fine, ff. de cu-
10 rat. nec argui poteſt ab aliquo, cũ † nullus amor vincat paternum. l. fina. C. de curator. furioſ. ita notanter in terminis decidit Paul. de Caſtro in conſ. 168. qđ incipit: Super primo quæſito, in 7. du-
11 bio, qui concludit, quod † dotatio facta à patre ſemper conueniens eſſe præſumitur: nam lex multum de eo confidit. ita notanter dixit Dec. in conſ. 26.
12 nume. 2. & in fi. Nam † reſpondetur, multoties patres in hoc errare, minorẽ conſtituendo dotem, vt ſuos filios relinquant opulentiores, volentes in illis conſeruare agnationem: & ita prima opinio videtur ęquior, quam amplectitur Guliel. Bened. extra, de teſtament. in verbo, dotem, quã ei dederat, nu. 42. Amplia nunc hãc Deciſionem, vt pro-
13 cedat † non ſolum in matrimonio carnali, ſed etiam in matrimonio ſpirituali, pro conſtituenda dote Virginis volentis ingredi Monaſterium: nam tenetur ei pater dotem aſſignare cõgruam, prout teneretur pro matrimon. carnali, vt dicta l. qui liberos, quia non minoris auctoritatis, & fauoris eſt matrimonium ſpirituale, quàm carnale; imò maioris, cum tendat in fauorem animæ, c. inter corporalia, de transl. Epiſc. facit l. ſancimus, C. de ſacroſanct. Eccleſ.
14 ideo † matrimonium hoc ſpirituale, quamuis vltimo loco contractum, mo-

D do

intranti Monaſterium. fallit, &c.

17 *Renunciatio filiæ, vt non excludatur à rationabili ſupplemento dotis, qualiter intelligatur.*

18 *Mulier virum condignum inueniens, cum incongrua dote, an poſſit petere dotem congruam, vide num. ſeq.*

20 *Dos in vno loco erit competens, quæ in alio erit incompetens.*

In Lib. I. Cap. xxvj. nu. 20.

HABVIMVS *executorem datum ad diſtribuendum in pias cauſas, poſſe erogare pro ſupplemento congruæ dotis.* Sed quia nõ explicauimus quid ſit iſta congrua dos, ideo ſciendum eſt ſecun-
1 dum communem, quòd † dos tunc dicitur congrua & conueniens, quãdo mulier eſt dotata ſecundum qualitatem, & facultatem tam patris dotantis, quã mariti, & conſuetudinem patriæ, cap. nullus, 30. q. 5. Authent. Res, quæ, C. commu. de leg. l. quæro, ff. de iure dot. l. ſi filiæ, ff. de leg. 3. & vtrobique Bart. Iaſon in Rubr. ff. ſol. matrim. num. 25. Abb. 2. volum. conſ. conſ. 15. nume. 1.
2 Hinc infertur, † quod dos, ex quo eſt exigua nõ dicitur dos, ita Iaſ. in Rubr. ſolut. matrim. nu. 25. qui mouetur pluribus rationibus contra Bald. in cap. ſi proponente, num. 3. extra, de reſcript. qui dixit: item, nota argumẽtum, quod mulier dicitur dotata in vno numo; & ſi ſtatutum excludit dotatam, excludit eam, & præſertim ſi ſtatutum faueat teſtamento paterno, arg. Gloſſæ ſing. in l. ſi quis priore, ff. ad Trebellian. Sed ꝙ dos exigua nõ dicatur dos, facit primo nam ſecundum Bart. ff. ſolut. matrim.
3 † dos dicitur illa, quæ traditur propter onera matrimonij, ſed in vno numo nõ poſſunt ſupportari onera matrimonij ergo. Secundo, quia dos debet eſſe conformis, & congrua reſpectu facultatis, & dignitatis, tam patris dotantis,
4 quam mariti: imò fortius, † dos non debet eſſe minus legitima, in Authent. de triẽte & ſemiſ. in princ. Salic. & Fulg. in d. Authent. Res, quæ, per illum text. quia dos ſuccedit loco legitimæ, Bart. in l. Titio centum, §. Titio genero, ff. de condit. & demonſtrat. Tertiò, quia ſtatutum loquens de dote, intelligitur quando dos eſſet congrua, ſecus ſi diceret, quòd mulier ſit contenta dote data; ita Bald. in l. fin. in 2. col. C. de dot. promiſs. & in d. Auth. Res, quę. Quarto facit id, quod vult Gloſſa in c. quicunque, la ſeconda, 16. q. 7. vbi Gloſsa
5 tenet, quòd † dãs modicam dotem Eccleſiæ, non per hoc efficitur patronus, quia modica dos non dicitur dos, ſed oportet vt dos ſit tanta, vt ſit ſufficiens ad luminaria, & ad clericorum ſtipendia, vt de conſecr. diſt. 1. c. nemo, & ita ponderat Turrecrema. in d. c. quicumque, verbum illud, aliquid, ſcilicet magnum, vel multum. Itẽ, quòd ſufficiat ad hoſpitalitatem, & ad onera Epiſcopalia perſoluenda, vt extra, de præbẽd. c. de monachis, extra de ſuppl. neglig. Prælat. c. 2. Turrecrem. in d. c. nemo,
6 facit à ſimili, quia ſicut † dicitur vidua, virum non habẽs, ſic, & quæ virum habet inutilem; Gloſsa in l. fin. C. ad leg. Flau. de plagiar. Gloſsa in l. omnes, C. de ferijs, vbi denarius falſus, aut inutilis non dicitur denarius: ſic incongrua dos non dicitur dos. ſic Gloſsa in l. ſi ab hoſtibus, §. 1. ff. ſolut. matrim. ait, ꝙ paria ſunt, nullum medicum adhibere, vel imperitum, de hoc eſt text. in l. qđ ſi nolit, §. mancipium, in verbo, culpa, vbi Angelus notat, ff. de ędil. edict. ſicut à ſimili, paria ſunt, aliquid non facere, vel vitioſè, aut minus idoneè facere, l. quoties, ff. qui ſatiſd. cogant. Hinc cum dos exigua non dicatur dos, infertur, quòd ſtantibus ſtatutis excludentibus filias dotatas, vt ſunt communiter
7 per Italiam, † ſi filia non fuit congruè dotata, ſecundum facultatem patris, & matris, & conſuetudinem patriæ, vt ſupra dictum eſt, poterit ipſa agere, & officium iudicis implorare contra patrem, & contra hæredes patris, vt ſup-

pleant

Digitized by Google

pleant congruam dotem, quia ſicut pater potuit compelli per l. qui liberos, ff. de ritu nupt. ita, & ipſius hæredes; Et ad prædicta vide Bald. in l. fin. C. de dotis promiſſ. qui ſenſit hanc opinionem, argum. text. in l. qui volebat, ff. de hæred. inſtit. ita Marian. Socin. in c. tuæ, num. 62. de Sponſal. qui dixit: Et prædicta perpetuò notabis, quod ſi mulieres dotatæ animaduerterent, & prædicta ſcirent, aut viri eorum prædictorũ ſcientiam haberent, frequenter contingeret, quod agerent ad ſupplementum
8 dotis. Pręterea infertur, † quod dos cõgrua aliter conſideratur in maritata, & aliter in non maritata: nam in innupta poteſt eſſe vltra legitimam, conſiderata quãtitate patrimonij, qualitate coniugum, & numero filiorum, d. l. quæro, & l. filiæ, vbi Bart. ff. de legat. 3. Iſern. in Cõſtit. in aliquibus, circa finem, ſed in maritata dos erit vt legitima: nam minus illa eſſe non poterit, ita Afflict. Deciſio. 160. qui dixit, ſic ſe vidiſſe per Sacrum Conſilium pluries fuiſſe iudi-
9 catum. Rurſus † iura, & ſtatuta de dote loquentia intelliguntur de dote cõgrua, ſicut videmus quòd etſi dotãs Eccleſiam efficiatur patronus, ſecundum Gloſſam in c. piæ mentis, in 16. q. 7. tamen hoc intelligitur ſi congruè, & ſufficienter dotauerit eã, & non ſi dotem paruam ei contulerit, ſecundum Gloſſam in d. cap. quicunque. Quapropter ſi maritus amore puellæ bacchatus non curauit de maiori dote, vbi pater poterat, & tenebatur maiorem conſtituere ſecundum qualitatem ſuæ perſonæ, & mariti, ac ſecũdum quantitatem patrimonij, talis pater poteſt compelli conſtante, vel ſoluto matrimonio dotem augere, vel maiorem conſtituere, vt ſentit Gloſſ. in l. obligamur, §. lege, ff. de act. & oblig. vbi Bart. ait, quòd poteſt compelli officio iudicis. Idem tenet Bald. in l. 1. ff. ſolut. matrim. quem ſequitur Paul. de Caſtro, quam quidem opinionem, veluti æquiorem amplectitur pluribus rationibus, licet Bart. poſt Guliel. de Cuneo in d. §. lege, teneat contrarium, dicens patrem non teneri dotem augere. idem tenuit etiam Decius conſ. 26. nu. 2. vbi ait, tunc dotem eſſe conſtituendam ſecundum quantitatem patrimonij patris, quando alius, vtpote frater, vel extraneus, conſtituerit dotem: at ſecus, quando ipſe pater dotem conſtituit, quia non habetur reſpectus ad patrimonium ipſius patris: nam patri non eſt quæſtio referenda, ꝙ incõpetenter dotauit, cum ipſe melius, quam alius ſciat capere conſilium pro filia, l. nec in ea, ff. de adulter. & quòd ſibi competens viſum fuit dare pro filia, alteri non debet videri incompetẽs, arg. l. ſi furioſo puberi, in fine, ff. de cu-
10 rat. nec argui poteſt ab aliquo, cũ † nullus amor vincat paternum. l. fina. C. de curator. furioſ. ita notanter in terminis decidit Paul. de Caſtro in conſ. 168. qđ incipit: Super primo quæſito, in 7. du-
11 bio, qui concludit, quod † dotatio facta à patre ſemper conueniens eſſe præſumitur: nam lex multum de eo confidit. ita notanter dixit Dec. in conſ. 26.
12 nume. 2. & in fi. Nam † reſpondetur, multoties patres in hoc errare, minorẽ conſtituendo dotem, vt ſuos filios relinquant opulentiores, volentes in illis conſeruare agnationem: & ita prima opinio videtur ęquior, quam amplectitur Guliel. Bened. extra, de teſtament. in verbo, dotem, quã ei dederat, nu. 42. Amplia nunc hãc Deciſionem, vt pro-
13 cedat † non ſolum in matrimonio carnali, ſed etiam in matrimonio ſpirituali, pro conſtituenda dote Virginis volentis ingredi Monaſterium: nam tenetur ei pater dotem aſſignare cõgruam, prout teneretur pro matrimon. carnali, vt dicta l. qui liberos, quia non minoris auctoritatis, & fauoris eſt matrimonium ſpirituale, quàm carnale; imò maioris, cum tendat in fauorem animæ, ꝯ inter corporalia, de transl. Epiſc. facit l. ſancimus, C. de ſacroſanct. Eccleſ.
14 ideo † matrimonium hoc ſpirituale, quamuis vltimo loco contractum, modo

D do

do non ſit conſumatum, præcedens carnale, præfertur priori matrimonio carnali, & ipſum extinguit, c. commiſſum, de ſponſ. & de conuerſ. coniugat, c. verum, & ſic meretur dotem. Quinimò decidit Bald. in l. fi. C. de dot. promiſs.
15 quòd † ſi filia ante ingreſſum, vel, in ingreſſu Monaſterij, non fuerit dotata à patre, poterit poſt ingreſſum ſuũ petere dotem, ſicut filia quæ carnaliter nupſiſſet, vt ſentit Bart. in l. ſi parens, ff. ſi à paren. quis fuer. manumiſ. vbi ét dicit, quod illud, quod parens ponit ſuper altare, céſetur datum pro legitima, ita, quod filia facta monialis, non amplius poterit legitimam petere; ita, licet dos detur pro oneribus matrimonij ſupportandis, tamen monialis habebit dotem ſuam, quam donabit Monaſterio pro ſupportandis oneribus, ſecundum Baldum in Authent. niſi rogati, C. ad Trebell. Anch. conſ. 103. ſic à ſimili dixit Camil. Saler. in Conſuetud. Neap. ſi moriatur, verſ. monialis. Imò dixit Bald. in d. Authent. Niſi rogati,
16 quod † executor habens pecunias diſtribuendas pro maritandis puellis, poterit dare puellæ religionem intranti; Fallit tamen prędicta Deciſio, quando filia, quæ non fuit congruè dotata ſolemniter renunciauit cum iuramento, & in publica forma, iuxta c. quamuis, de pactis, in 6. & præſertim, quando in renunciatione ſpecialiter, & expreſsè fit mentio de ſupplemento dotis, & legitimæ; ita Dec. in d. conſ. 26. verſ. pręterea, & non obſtat conſ. Pauli de Caſtro, in terminis, 129. vbi habetur quod
17 † per renunciationem filiæ non excluditur à rõnabili ſuppleméto dotis: quia intelligitur de renunciatione generali, quæ non porrigitur ad ſupplementum dotis; vel legitimæ, l. ſi quando, C. de inoffic. teſtam. ſecus, quando eſſet ſpecialis renunciatio. Secundo fallit, quan
18 do inueniſſet † maritũ ſibi condignũ, ſecundum conditionem ipſius mulieris cum dote incongrua, ideſt, non vſque ad legitimam: nam tunc ſufficit, ꝙ mulier ſit bene, & condecenter nupta, aliàs ſi non haberet maritum nobilem, & diuitem ſecundum qualitatem mulieris; tunc poſſet agere ad ſupplementum dotis, ſi incõgruè ſit dotata; & ita intelligendus eſt Salicet. in Auth. Res, quæ, C. commu. de legat. Tertio fallit,
19 † quando mulier fuerit competenter dotata, quamuis non habuerit dotem, quæ aſcenderit ad legitimam: nam dos eſt conſtituenda arbitrio boni viri, ſecundum conſuetudinem patriæ; quare
20 † dos in vno loco erit cõpetens, quæ alio in loco erit incompetens; vnde ponamus, quod mulier ſit nupta cum dote, quæ non eſt ſufficiens ad legitimã, in aliquo loco, vbi conſtituuntur dotes minores, quam alibi, vbi conſtituuntur ampliſſimæ, certè hæc, quæ habuit minorem dotem in loco, vbi ſic dotãtur, ſi nuptui tradita eſt marito condigno, & nobili, ac opulento, non poterit petere ſupplementum legitimæ, vel illud amplius, quod habuit ſoror ſua, quæ nupſit in Ciuitate in qua ampliſſimæ conſtituuntur dotes: nam vtrobique dos conſtituta eſt cõgrua; ita dixit Decius in d. conſ. 26. nume. 4. nam omnes ſunt æqualiter bene nuptę, cũ ſint maritatæ ſecundum qualitatem, & conditionem patris, & familiæ eius. Sed de vtraque fallentia ego dubito: etenim hoc verũ eſset, ſuperſtite viro, ſed quid ſi vir mortem obiret, profectò ſi vxor vellet ſecundo nubere in patria ſua, vt quia remanſit abſque liberis, & eſt iuuenis, tunc nõ poſset condigno nubere, quia dos non eſt congrua. Quapropter dicerem, ſecundum communem, dotem dici congruam, attenta facultate parentis, & viri ipſius maritatæ, & tali caſu poſse vxorem ſoluto matrimonio implorare officium iudicis, vt ſibi conſtituatur dos congrua iuxta morem Ciuitatis ſuæ.

Digitized by Google

Dicto vnius an credendum in iudicio.

SVMMARIVM.

1. *Vni teſti in iudicio non credendum. Fallit vt num.* 10. *& ſeq.*
2 *Præſumptio pro religioſo, vt verum dicat.*
3. *Religioſi poſſunt eſſe teſtes.*
4 *Religioſis deponentibus in iudicio ſine iuramento non credendum, vide num.*7.
5 *Epiſcopo nec creditur ſine iuramento. Fallit num. ſequenti.*
8 *Teſtis vnus an ſemiplenè probet. Fallit num. ſeq.*
12 *Pænitentia an probetur per Sacerdotem teſtem.*
13 *Confeſſor vt poſſit deponere, multa requiruntur.*
14 *Confeſſor an in dubio præſumatur reuelaſſe de conſilio.*
15 *Confeſſor debet deponere dictum ſuum ſub iureiurando.*
16 *Pænitentiam eſſe peractam, an oporteat probare.*
17 *Pænitentia de conſilio facienda ante communionem.*
18 *Crimina enormia remiſſiuè quæ ſint.*
19 *Crimen per pænitentiam aboleri poteſt quo ad tria.*
20 *Intellectus ad text. in capit. quicunque,* 11.q.1.
21. *Imperator an priuilegiare poſſit in præiudicium Canonum.*
22 *Teſti vni creditur, quando ius diſponit.*
23 *Promittens ſtare dicto vnius intelligitur de iurato.*
24 *Relinquens aliquid conſcientiæ alicuius, intelligitur de iurata.*
25 *Iuramentum quare præſtetur, & in quorum fauorem.*
26 *Nuncio ſoli credendum de morte viri, & qualibus conſideratis circumſtãtijs.*
27 *Aſſertioni Legati, vel Cardinalis credendum.*

In Lib. I. Cap. xxvj. num. 26.

ELICITVR Cóclusio, ſim-
1 plici † verbo vnius teſtis in iudicio non eſse credẽdum, ita text. in cap. cum à nobis, extra de teſt. 6.q.2. c. ſi tantum, & c. placuit, de probat. c. quoniam contra, C. de arbitr. l. ne in arbitris, §. ſin autem, & 4. q.3. cap. ſi teſtes, §. item, vnius, & C. de teſtib. l. iuſiurandi. Amplia primo hanc Regulam, etiam ſi ſit Religioſus, c. nu-
2 per, extra de teſtib. Nam † licet præſumendum ſit quod propter tantam Religionem, verũ dicat, arg. extra, de procur. c. in noſtra, §. fin. verſ. quia tamen, extra, de noui oper. nunc. c. cum ex iniuncto, §. ſuper eo, 1.q.7. c. ſancimus, tamen quantumcunque ſit arctæ religionis, non creditur, Anchar. in d. cap. nuper, in fi. & tandem quantumcũque præfulgeat dignitate, dixit Hoſt. ibi, quod non eſt credendum, per text. in
3 d. l. iuſiurandi. Et ita nota, quod † Religioſi poſſunt eſse teſtes, ita Bald. in d. c. nuper, num. 3. vbi ait, quod profeſſio Religionis poteſt probari per teſtes, ſcilicet per fratres illius Religionis, dũ modò ſint iurati pro cauſa Conuẽtus, & Monaſterij, de quo in c. inſuper, & in cap. cum nuncius, de teſtibus. Secundo amplia ſecũdum Abb. in d. c. nuper,
4 quod † non ſolum vni Religioſo, ſed nec pluribus, qui deponunt vt teſtes, ſine iuramẽto creditur, licet cauſa ſit ſpiritualis, & Eccleſiæ, vt eſt caſus in d. c.
5 nuper. Tertio amplia, quod † nec Epiſcopo creditur ſine iuramento, cap. placuit, 6.q.2. eximitur tamen, vt non tangat iurando, ſed iuret propoſitis tantũ Euangelijs, vt in c. fi. de iuram. calum. vbi Abb. nu. 1. & 6. ſed ſi quis obijciat text. in c. curæ, 11.q.3. vbi Epiſcopo creditur ſuper excõmunicatione alicuius, Reſpond. ibi Geminian. & Præpoſ.
6 num. 2. quòd † ſoli Epiſcopo creditur, quãdo ſuis literis dicit ſe excõmunicaſſe aliquem, ſi diceret aliquem excom-

Digitized by Google

municatū, allegãdo confeſſionẽ illius, & tunc ſibi ſoli nõ creditur. Limitatur modo prædicta Cõcl. in caſibus 30. poſitis per Spec. tit. de teſte, §. reſtat, verſ.
7 hoc † tñ fallit, (v.g.) in Religioſo, qui in iudicio deponit cum iuſo, quia licet ei non credatur quo ad efficacẽ probationẽ, creditur tñ quo ad pręſũptionẽ, & hoc ſi alteri præiudicatur; ita DD. in d.c. nuper, imò quo ad ſemiplenã probationem, & ratio eſt: quia idem iuris eſt de parte quo ad partem, quod eſt de toto quo ad totum, l. quæ de tota, ff. de rei vendicat. l. qui ſcit, cum Gloſſa, ff. de conſtit. ſed duo teſtes faciunt plenã probationem, ergo vnus teſtis facit ſemiplenam, Gloſſa in l. admonendi, ff. de iureiur. in l. bonæ fidei, in Gloſ. magna, C. de iureiur. & hoc tenent cõmuniter DD. ibi, igitur ſecundum commu
8 nem, † vnus teſtis regulariter facit ſemiplenam probationẽ, per quam deferendum eſt iuſum in ſupplemẽtum, vt probatur in c. ex inſinuatione, de procur. & in c. fi. de ſucceſs. ab inteſt. quod intellige, qñ teſtis eſt omni exceptione maior, vt nulla ei exceptio, aut macula impingi poſſit, Gl. in §. item verborũ, de inutili ſtipul. & in c. 1. verbo, maior, vbi Canoniſtę, de cõſang. & affin. talis eſt Religioſus. Hinc licet teſtis productus alicuius eſset conditionis, per q̃ fi-
9 des eius aliquatenus vacillaret, vt † quia conſanguineus, vel multũ amicus partis, & ideo nõ faceret ſemiplenã probationẽ, ſed tãtum induceret iudicem ad ſuſpitionem, per Gloſsam not. in l. etiã matris, ff. de probat. Dom. Anton. & Abb. in cap. fin. de iureiur. tamen ſi eſſet Religioſus, vel laicus, notæ, & probatæ vitæ, nihil diminuitur de fide, pro hoc eſt bonus text. in c. in litteris, in fine, de teſtibus. Ad hæc vide multas illationes per Iaſonem, in d. l. admonendi, in ſecunda lectura, à nume. 178. vſque 183. qui ponit decẽ fallentias, quando vnus teſtis non facit ſemiplenã pro-
10 bationem. Secundo fallit, † quando cauſa, ſuper qua teſtificabatur non eſſet præiudicialis: quia tunc vni teſti iurato creditur, ita Gloſsa in d.c. nuper, & cap. de Syracuſanæ, diſtinct. 28. & vbi creditur vni teſti, quando non agitur de auferendo ius alterius, vt 8. q. 2.
11 c. talia. Hinc per † vnum teſtem probatur, quod aliquis ſit baptizatus, vel q̃ aliquis ſit ordinatus, vel q̃ Eccleſia ſit cõſecrata, vbi Innoc. in Rubr. notat q̃ ſufficit vnus teſtis, quia aliàs nõ fit præiudicium, & eſt argumentum, q̃ ſacerdotium probetur per vnicum teſtem, quia nemini pręiudicatur, & ſi teſtator mandauit celebrari per Sacerdotem, vtrunque probabitur per vnum teſtẽ; ſed an probetur per vnum teſtem, ſcili-
12 cet per † Sacerdotem confeſsarium, q̃ quis egerit pœnitentiam ſpiritualem. Hæc quæſtio tractatur per Bernar. & Hoſtienſ. atque Scribentes, in c. teſtimonium, vbi etiã per Felin. extra de teſtib. per Archid. Gemin. & Præpoſ. in c. ipſi Apoſtoli, 2. q. 7. Cald. conſ. 2. de teſtib. D. Gemin. in c. quanto, 2. q. 4. ex quib. dictis colligo, q̃ confeſsor poteſt deponere in iudicio de certo crimine ſibi confeſso, q̃ ille tale crimen ſibi cõfeſsus fuit, & pęnitentiã ab eo ſuſcepit. Exterior verò ſatisfacto ꝓbatur adimpleta per familiares, & alios, qui viderunt, ſecundum Hoſt. in d.c. teſtim. ſufficit tñ occulta, ſi crimẽ fuerit occultũ, & manifeſta, ſi crimẽ fuerit manifeſtũ, c. 1. de pęnit. & remiſs. ſed non ſolemnis, 60. diſt. ſed illud, diſt. 50. c. in capi-
13 te; ſed † vt confeſsor poſſit deponere, multa requiruntur, & primo, ſecundũ Ioan. Andr. in c. lectæ, de renunc. q̃ talis reuelatio fiat de conſenſu, & voluntate ipſius pœnitentis, aliàs incurreret pęnam in c. omnis, de pęnit. & remiſs. ita tenet Panormit. ibi, nu. 6. & ponitur per Scribẽtes, in c. ſignificaſti, de adulter. in c. Matthæus, vbi caſus ſecũdum
14 communem, extra, de ſimon. & † quãdo ignoratur an pœnitens voluerit vt cõfeſsor, reuelet in dubio, vbi aliter nõ poteſt ſaluti animæ pęnitentis conſuli, præſumitur ipſum voluiſse q̃ cõfeſsor ſuus.

Digitized by Google

ſuus reuelet, ita Præpoſit. in d. cap. ipſi Apoſtoli. Secundò, non debet cogi cõfeſſarius ad teſtificandum, vt in c. dilectus, de exceſſ. Prælat. ibi, per omnes: quia tanquam Deus iſta nouit, non vt homo, vt dicit ibi Gloſſ. & ideo maior eſt in hoc omni iudice, qui vellet eum cogere, vt ibi, & in d. c. omnis, Hoſtiẽ. in tit. de teſte, §. qui poſſunt, verſic. ſed quomodo. Tertiò credunt Archid. & Gemin. in d. c. ipſi Apoſtoli, quòd iſte
15 confeſſor † debet deponere dictum ſuũ ſub iureiurando; imo Felin. in d. c. teſtimonium, dicit, ꝙ eſt neceſſe, licet enim in foro interiori vicem Dei gerat, ſecus tamen in foro contentioſo, vbi in teſtẽ admittitur: nam tunc non creditur, niſi iurato, extra, de teſtib. c. cum à nobis, & c. teſtimonium, vbi Anch. in d. c. nuper, num. 14. dicit hanc opinionem eſſe iuſtiorem, & veriorem, licet alia opinio, quod non requiratur, ſit æquior. Igitur ex his collige, quod confeſſio, & pęnitentiæ impoſitio probatur per Sacerdotem, ſed pœnitentiæ ſatisfactio probatur per illos, qui viderunt; quare dixit Dom. Cardinalis, in d. c. teſtimonium, quod dicere emendationem probari per Sacerdotem, eſt dictum ine-
16 ptum. Sed vtrum † probata per Sacerdotem confeſſione, & pœnitentiæ impoſitione, oporteat probare pœnitentiam peractam? dic quod ſic: nã ex quo eſt confeſſus, & pœnitentiam acceptauit, infertur quod ſit emendatus de delicto, & ſic quod in eo non perſeueret, ita Abb. in d. c. teſtimonium, hoc putat verum, per Gloſſam ſingularem à ſimili, in c. de his, el 2. diſt. 50. quæ notabiliter dixit, quod Sacerdos poſt confeſſionem poteſt celebrare, quia ex quo fuit contritus, & confeſſus, remiſſum fuit
17 ſibi peccatum, licet agere debeat † pœnitentiam de peccato commiſſo, & deuotius faceret ſi agat; & nõ obſtat huic dicto text. in d. c. teſtimonium, in fine, qui videtur annuere, quod debeat egiſſe pęnitẽtiam: quia intelligitur, quo ad pęnitentiam interiorem, iuxta c. is qui, 23. q. 4. & intellige hæc, quæ diximus, modo crimen non fuerit enorme. De iſtis criminibus loquitur Abbas, in cap. ex tenore, de tempor. ordin. & ita intelligo noſtrum dictum in 1. par. Deciſ. libro 4. c. 15. dum agendo de crimine hęreſis, diximus non eſſe neceſſario adhibendam fidem confeſſario teſtificanti de innocentia, vel pęnitentia viui, vel defuncti, licet adeo poſſet eſſe Sacerdos ſpectatæ vitæ, vt illi proſit ad pęnã
18 minuendam. Quæ † tamen ſint hæc crimina enormia, vide Ioan. de Imola, in c. niſi, de renunc. num. 14. At ſi fuerit crimen mediocre, tunc ſtatur dicto cõ-
19 feſſarij iurato in iudicio, nam † per pęnitentiam potuit aboleri quo ad tria, quo ad pœnam æternam, diſt. 50. c. ferrum, quo ad ordinem ſuſcipiendum, & ſuſcepto vtendum, extra, de tempor. ordin. c. ex tenore, & quo ad teſtimoniũ, ſed quo ad alia duo non videtur abolitum, quia de eodẽ poterit accuſari, 32. q. 2. c. admonere, & quia repellitur ab accuſando, 6. q. 1. c. qui crimen, ita Archid. & Gemin. in d. cap. ipſi Apoſtoli.
20 Secundò † fallit per text. in c. quicunque, verbo, omnes, 11. q. 1. vbi ſtatur dicto vnius Epiſcopi producti in teſtem coram iudice ſeculari inter laicos iudicante, & licet communis ſit opinio, qđ lex illa ſit abrogata, vt per Gloſſam ibi, & in c. nouit, de iudic. & Gloſ. in verbo, deponat, in c. dilectiſſima, 12. q. 2. & quamuis Innoc. in d. c. nuper, voluerit dicere, dictum c. quicunque, nõ fuiſſe abrogatum, quia Imperator non potuit auferre priuilegium, quod ſemel cõceſſit, argumento C. de donat. quæ ſub modo, l. perfecta, extra, de donat. c. fin. tamen illa iura poſſunt procedere, quãdo per viam donationis hoc eſſet factum, ſecus ſi per viam legis, quia eius eſt tollere, cuius eſt concedere; & nec obſtat c. Eccleſiæ, de conſtitut. quia illud intelligitur de legibus inferioris, & non de legibus Imperatoris, vt per Præpoſit. ibi, & habetur in cap. fin. de ſolution. ita Gemin. Turrecr. & Præpoſ. in

d. cap.

Digitized by Google

d.cap.vt ſuper, ſed ſuſtinendo dictum Innoc.poteſt reſponderi, quod cum c. quicunque, priuilegium tranſiuerit in priuilegium, vel contractum, non ſubditi, non potuit abrogari in præiudiciū Epiſcoporū,per id quod notanter dixit Dom. Anton.in c.1.de conſtit.poſt Innocent.in d.c.nouit. Sed datur alius intellectus communiter in d.cap. quicunque,quia illud eſt ſpeciale priuilegium, quod cōceſſit Imperator Epiſcopis in cauſis, quæ mouentur in iudicio ſæculari,quia in cauſis, quæ mouentur in foro Eccleſiaſtico coram iudice Eccleſiaſtico,non poteſt concedere priuilegiū,
21 nam † Imperator non poteſt aliquem priuilegiare in foro Eccleſiaſtico in p̄iudicium Canonum,dicentium: in ore duorum,vel trium,c.licet vniuerſis, de
22 teſtib. Tertiò fallit,†quotieſcunque ius diſponeret per vnum ſolum aliquid fieri,nam ſtatur dicto illius, vt not.in c.in omni,de teſtib. per Io. And.in Gloſsa, in d.c.nouit. Sed aduerte,quod quan-
23 do † lex dicit de ſtando dicto alicuius, intelligitur iurato, & ita procedit text. in cap.paſtoralis, de except.vt firmant Bart.& Iaſ.in l.admonendi,ff.de iureiur. & ideo ſi ex forma ſtatuti deberet ſtari ſimplici dicto accuſatoris, vel nuncij, non debet iurare, l.Theopompus, vbi de materia,ff. de dote præleg. ſic ſi in inſtrumento quis promiſit ſtare dicto partis,quo ad damnum, & intereſſe,intelligitur ſcilicet iurato, ita Bal.in l.iuſiurandum,de iureiur. Butr.in c.finem litibus,de dolo, & contum. Bal.in c.tuis, de teſtib. Quartò fallit, quando iudex informaretur de conſcientia alicuius, Dom. Anton.in cap.peruenit,de conſu. Felin.in c.veniens, num.20. de teſtib.ſic Iaſon qui ſupra, num.11.ait,
24 quod licet†aliquid relinquatur conſciētiæ alicuius, intelligitur dummodo iuret,ſecundum Angel. Paul.de Caſtro, & Modernos, in l.de pupillo, §.qui opus,ff. de noui operis nunciat. Quintò fallit, quando iuramentum remitte-
25 retur à partibus,nam†iuramētum præſtatur in fauorem partium, ne veritas occultetur,vt de iuramento teſtis,loquitur c. quāquam,14.q.2. ſed quando iuramentum teſti remittitur, nulli fit prę iudicium,niſi illi, contra quem producitur, ideo ille poteſt remittere; Hoſt. in c.tuis,num.3.de teſtib.& in cap.nuper,verbo,depoſuerit,eod.tit. Sextò,in probanda morte, vt eſt caſus in cap. in præſentia, de ſponſal. vbi ex illo textu notat Dom. Ant.notabil.5. videtur ca-
26 ſus,quod ſoli nuncio†referēti de morte viri credendum eſt, etiam ab Eccleſia,vt detur materia contrahendi; & ratio eſt: quia hoc aliter de facili non eſt probabile; Iudex tamen aduertere debet multum ad nuncium, qualis ſit, & ad circumſtantias,quas veriſimiliter al legat de morte, & his, & alijs conſideratis,arbitrio iudicantis relinquendum eſt,vt dixit Dom. Anton.num.7. Septi-
27 mò fallit, in † aſſertione Legati, vel Cardinalis, & ita conſuetudo Romanæ Eccleſiæ obſeruat, & eius obſeruationi ſtatur de his, q̄ ſunt acta corā eos, & hoc facit prærogatiua honoris, Gemin.in c.1.8.q.3. circa finem,c.nobiliſſimus,diſt.97. & ratione officij quandoque vni creditur, C. de falſ. l. ſi quis Decurio; Sed & Papæ omnino credi oportet,& nudo verbo Papæ creditur, & nec in littera ſua teſtis deſcriptio requiritur, nec contra hoc probatio admittitur,argum. C.de teſtib.l.omni,& quod dictum eſt de deſcriptione, verū eſt de litteris ſimplicibus: nam in priuilegijs ſubſcribunt Cardinales, 12.q.2. cap.cum redemptor,35.q.9.cap. quod quis,Oſt.in c.cum à nobis, 2. de teſtib.

De pœnitentia iniuncta & non adimpleta,quando poſſit commutari.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus an poſſit diminuere de pœnitētia præfixa à Papa.*

Infe-

2 *Inferiorem non poſſe mutare pœnitentiã iniunctam à ſuperiore, & vide num. 4. habetur pro regula. Amplia num. 11. & 12. & ibi ponuntur quattuor caſus.*
3 *Cauſa iuſta mutandi pœnitentiam, quæ, num. 4. 5. & 6. Extende ad ieiunia, numer. 8. Ad pœnitentiam publicam, numero 9. ad pœnam induſtam per Regulam, num. 10.*
7 *Sacerdos an poſſit pœnitentiam iniunctã à Canonibus minuere.*
13 *Pœnitentiam iniunctam poſſe mutari qualiter intelligatur.*
14 *Papa vel Epiſcopus, an poſſint de pœnitẽtia iniuncta à Sacerdote ſibiipſis remittere.*

In Lib. I. Cap. xxxj. num. 11.

AFFIRMAVIMVS *pœnitentiam iniunctam, & non adimpletam ex iuſta cauſa poſſe commutari ab alio confeſſore, etiam eo inferiore qui eam impoſuit.* Contra tamen videtur facere Gloſ. fin. in c. cum P. extra, de accuſ. quæ ponit quæ-
1 ſtionem, dicens: nunquid † Epiſcopus poſſit diminuere de hoc numero, ex quo præfigitur à Papa, cum ſit arbitrarius. Reſpondet, quod non, poſtquam Papa ſtatuit, argum. de offic. deleg. ca. de cauſis, §. vlt. ſic Anchar. in Clem. ſecunda, num. 15. de pẽnit. & remiſſ. dicit præterea, inferior pœnam à ſuperiore inflictam tollere non poteſt, 21. diſt. c. inferior, & Clement. ne Romani, de elect. Hinc infert, quod de pœnitentia impoſita per Papam, non poteſt Epiſcopus minuere; nec inferior Prælatus de impoſita per Epiſcopum, vt not. de ſortil. c. 2. At è contrario quod ſit arbitrarium Epiſcopo diminuere pœnitentiam iniunctã à Papa, eſt optimus text. in c. accedens, §. ſin autem, diſt. 50. vbi Gloſ. in verbo, tuæ, concludit Epiſcopum poſſe remittere pẽnitentiam à Papa iniunctam, ſic 33. q. 2. c. latorem. Verum vt talis materia clarior reddatur,
2 conſtituenda eſt hæc Regula † inferiorem non poſſe mutare pœnitentiã iniunctam à ſuperiore, d. c. inferior, ſed commutatio fieri poteſt, vel ab eo, cui facta eſt confeſſio, vel à ſuperiore. Fallit tamen hæc regula in ſequentibus caſibus, & Primò, quando eſſet iuſta cauſa non agendi pœnitentiam, facit text. in l. ſi hominem, ff. mand. vbi procurator ex cauſa poteſt mandare contrariũ illius, quod mandauit dominus; ad idẽ Gloſ. in c. tempora, 26. q. 7. verbo, arbi-
3 trio tuo. At quæ † ſit iſta iuſta cauſa, dic quod neceſſitas, quę legem non habet; ad hoc Regula, quod non eſt licitum, de reg. iur. vt quia non poſſet adiri ſuperior, vel alia iuſta cauſa, arg. de maior. & obed. c. vnico, in 6. Zab. in Clemen. 2. §. 1. q. 2. de pẽnit. & remiſſ. Imola ibi, num. 27. Gemin. in ca. accedens, diſt. 50. & hoc intellige, etiam quando pẽnitentia eſſet iniuncta à ſuperiore ob caſum ſibi reſeruatum: nam etiam tũc poterit inferior relaxare, vel commutare ſine licentia ſuperioris, qui illam iniunxit, ſi vrget neceſſitas, & vtilitas, & de facili adiri ſuperior non poteſt: nam
4 pium eſt, † quod ſuperior in his caſibus commiſerit inferioribus auctoritatem commutandi, vel relaxandi: ita notanter dixit Turrecre. in c. tempora, 26. q. 7. vel quando Papa iniungit pœnitentiam alicui, præcipiendo relaxationem fieri ab Epiſcopo, ſi viderit expedire; & ita intelligitur text. in cap. latorem, 33. q. 2. ſecundum Archid. & Turrecr. ibi, in fine, & ita Papa remittit in poteſtatem Epiſcopi mutationem. Secun-
5 dò fallit in pœnitentia iniuncta † in tali caſu, de quo ab initio poterat inferior pœnitentiam iniungere, vt puta de caſibus non reſeruatis, nam tunc poterit inferior relaxare, commutare cognita cauſa, vt diximus in prima part. Deciſ. c. 21. num. 13. Tertiò quando nõ ſubeſt neceſſitas, ſed Papa in impoſitione pœnitentiæ, eam mutationem remiſit
6 in † poteſtatẽ Epiſcopi: nam tunc poterit Epiſcopus eam mutare, & ita ſecundum Gemin. in d. c. accedens, loquitur pro-

propriè ille text. & in c. latorem. Quar
tò, quod poſſit Epiſcopus pęnitentiam
iniunctam à Papa minuere, intellige,
hoc procedere ex eo, quod Papa ita p-
mittit, vt diximus in princip. ita Gloſſa
in d. c. accedens, & in c. latorem; & ita
videtur ſentire quòd aliàs Epiſcopus
non poſſit, ſic tenet Gloſ. fin. in c. cum
P. de accuſat. & in cap. 2. de ſortileg. &
hanc opinionem dicit veriorem Dec.
in c. at ſi clerici, §. de adulterijs, nume-
ro 30. de iudic. niſi hoc faceret ex cau-
ſa. Quintò poteſt non ſolum Epiſco-
7 pus, ſed quilibet† Sacerdos diſpenſare,
& mitigare pęnitentiam iniunctam à
canonibus pęnitentialibus, ita Abb. in
d. §. de adulterijs, dixit, quod commu-
niter tenetur, & in c. 2. de empt. & ven-
dit. probaturque in c. quem pęnitet, &
cap. menſuram, de pęnit. diſt. 1. & in c.
Deus, qui, de pęnit. & remiſſ. cum om-
nes pœnæ ſint arbitrariæ, ſecundum
Gloſſam in c. tempora, 26. q. 7. Et hoc
etiam procedit, quãdo Canon certam
pœnam imponit, ſecundum Abb. in d.
§. de adulterijs, & in d. ca. quem pęni-
tet, bene verum eſt, quod non debet Sa
cerdos de facili recedere à pœnitentia
iniuncta à Canone, ſed ex cauſa, vnde
non eſt verum quod dixit Ioan. Andr.
in c. 2. de empt. & vendit. quod Cano-
nes hodie nihil ſeruiant. Sextò hoc vi-
detur etiã poſſe procedere in ieiunijs:
8 nam † quando cauſa, ob quam quis vi-
detur non poſſe ſtatutum diem ieiunij
obſeruare, & recurſus ad ſuperiorem
commode haberi non poteſt, tunc po-
teſt curatus diſpenſare, ex iuſta cauſa,
ſcilicet infirmitatis, debilitatis, penu-
riæ, laboris, peregrinationis, & huiuſ-
modi, in erogando eleemoſynam, vel
faciendo aliquid æquiualens, aliàs ſi cõ
mode poſſet haberi recurſus ad ſupe-
riorem, ideſt Epiſcopum, ſecus. Turre
crem. & Præpoſit. in c. presbyter, diſt.
9 82. Septimò, hoc† etiam procedit in pę
nitentia publica, nam ex magna cauſa,
poteſt Sacerdos illam minuere, exem-
plum in blaſphemo in Deũ, & B. Vir-
ginem, cui blaſphemo debetur pęniten
tia publica, nam poterit nihilominus
Sacerdos pœnitentiam iniunctam ex
magna cauſa minuere, puta, ſi perſona
eſt nobilis, vel honorabilis, quam non
decet ſic publicè pęnitere, & vult hanc
pœnitentiam eleemoſynis redimere,
ita Abb. in vlt. notab. in c. ſtatuimus, de
maled. Tiraq. tom. 7. de pęnis, in præ-
10 fat. num. 6. Octauò † pęnam inductam
per Regulam, vel ſtatuta Religionis, li
citum eſt in foro animæ cuilibet Sacer
doti ex cauſa commutare, facit text. in
c. presbyter, diſt. 82. & d. ca. tempora,
quòd ſecus eſt in foro exteriori: nam
non poteſt Prælatus illam commutare
abſque manifeſta neceſſitate, arg. text.
in c. 1. §. quibus, vbi Anchar. num. 20.
de priuil. in 6. & hic eſt Primus caſus,
in quo non licet inferiori pęnam mi-
11 nuere. Secũdus eſt caſus; † quando pę
na eſt ſtatuta à Canone, & expreſſa, nã
præfigitur à Papa, quia tunc nõ poteſt
arbitrari de minori pœna quam eſt ex-
preſſa, ita Gloſſa vlt. in c. fin. de ſortil.
ibi Epiſcopus non poteſt leuiorem pę
nitentiam anno imponere ſortilegis,
quia Papa determinauit arbitrium Epi
ſcopi ſolum in exceſſum anni, ergo tol-
lit arbitrium in anno, & eſt ſimile quod
not. in cap. cum P. de accuſat. in Gloſs.
Tertius caſus eſt, quãdo Sacerdos vel-
let totum tempus pœnitentiæ peragen
dæ remittere: nam non poteſt, 33. q. 3.
c. ſi is qui, Lapus, in c. 2. de pęnit. & re-
miſſ. libro 6. Quartus eſt caſus, quando
Papa non remittit commutationem pę
nitentiæ, & tunc impoſitam per Papã
commutare non poterit, quia inferior
non poteſt mutare pœnitentiam impo
ſitam per ſuperiorem, c. inferior, diſt.
21. & ita concludit ibi Archid. niſi de
mandato imponentis illam. Facit quod
dixit Gloſſa in c. quid ſuper, verbo, im-
12 potens, de voto, † vbi pœnitentia non
poteſt mutari, quãdo eſt reſeruata Sũ-
mo Pontifici: nam tunc non poteſt mu
tari, niſi de mandato Papæ, aut haben-
te poteſtatem à Sede Apoſtolica, ita
Dom.

Digitized by Google

Dom. Anton. in d.c.8. in fin. vbi etiam
13 ait, id quod dicitur, iniunctum † ratione pœnitentiæ poſſe confeſſorem mutare, quia pœnitentiæ ſunt arbitrariæ, intelligitur, antequam iniungantur, nõ autem poſtquam ſunt iniũctæ: ita Gloſ
14 ſa in d. cap. quod ſuper. Sed † nunquid Papa, vel Epiſcopus poſſit ſibiipſi remittere de pœnitentia per Sacerdotem iniunctam? Reſpond. Specul. de pęnit. & remiſſ. in fine, quod non, argum. extra, eod. in 6. c. fin. vbi DD. arg. text. in c. 1. circa medium, ibi, ponat omnino, de pęnitentia diſt. prima, quia pœnitentiam impoſitam ab homine non poteſt quis propria auctoritate remittere, vel ſibi condonare, ſecundum Gloſſ. in c. presbyter, diſt. 82. Franch. in d. ca. fin. num. 8.

De paruulis Iudæorum an ad fidem compellendi.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium Chriſtianitatis non debet conferri in inuitum.*
2 *Paruuli, qui dicantur inuiti, & nu. 8.*
3 *Eccleſiæ conſuetudo multam habet auctoritatem.*
4 *Puer infans non differt ab animali irrationali.*
5 *Puer, qui de facto baptizatur inuitis Iudæis parentibus, an baptiſmus teneat, & apud quos educabitur.*
6 *Principes Iudæorum nequeunt parentibus inuitis filios auferre, vt baptizentur.*
7 *Adulti Iudæi non poſſunt cogi ad baptiſmum inuiti.*
9 *Si proclamant ſe velle fieri Chriſtianos debent de manibus parentum auferri.*
10 *Iudæus rediens ad infidelitatem, an ſit compellendus ad fidem, & qualiter, numero 14.*
11 *Coactio duplex.*
12 *Conſuetudo Hiſpanorum exigentium tributa à Iudæis, an poſſit ſaluari.*
13 *Coactio conditionalis an impediat Baptiſmi Sacramentum.*
15 *Baptizati licet hæretici, & apoſtatæ ſunt ſub iuriſdictione Eccleſiæ.*

In Lib. II. Cap. viij. num. 4.

DIXIMVS *filios Iudæorum ſiue paruulos, hoc eſt carentes diſcretione, ſiue adultos, non eſſe compellendos ad fidẽ ſuſcipiendam.* Et ita nota hoc etiam pro
1 cedere in ipſis Iudæis: nam † beneficiũ Chriſtianitatis non debet conferri in inuitum: quia fides debet creari in libera voluntate, & non in coacta, vt dixit Dom. Anton. in c. ſicut, de Iudæis, ita hanc opinionem affirmat Gloſſa in c. Iudæorum, 28. quæſt. 1. Dom. Cardin. Abb. Ioan. de Anania, & Marian. Socin. ibi, in d. c. ſicut, Gemin. Turrecr. & Præpoſ. in c. qui ſyncera, diſt. 45. Calder. de Iudæis, conſ. 3. B. Thomas late, 2. 2. quæſt. 10. art. vlt. & D. Cardinalis, & Imola, in Clem. prima, eodem tit. & hęc opinio tanquam verior, vt dixit Vrſil. ad Afflict. Deciſ. 151. eſt communior, quam illa Ioan. Andr. in d. cap. ſicut, & Archid. in d. cap. qui ſyncera. Et
2 dicuntur † paruuli inuiti, ſi inuiti ſunt parentes, in quorum poteſtate ſunt, Anan. in d. cap. num. 4. & fulcitur hæc opinio multis rationibus; Prima eſt,
3 quia ſic ſe habet vſus, & † conſuetudo Eccleſiæ, quæ multam habet auctoritatem, & ſemper in omnibus eſt æmulanda: ſed hic vſus Eccleſiæ nunquam habuit, quod Iudæorum filij inuitis parẽtibus baptizarentur, quamuis fuerint retroactis temporibus multi Catholici Principes potentiſſimi, vt Conſtantinus, & Theodoſ. q id fecerunt, ergo tale nullo pacto eſt attentandum. Secunda eſt, propter periculum, ſi enim pueri nondum vſum rationis habentes baptiſmum ſuſciperent, poſtmodum cũ ad perfectam ætatem peruenirent, de facili poſſent à parentibus induci, vt relinquerent quod ignorantes ſuſceperunt,

E

Digitized by Google

runt, quod vergeret in fidei detrimentum. Tertia, quia filij ſecundum naturalem rationem debent eſſe ſub cura
4 parentum, quandiu enim vſum † rationis non habet puer, non differt ab animali irrationali, vñ ſicut bos, & equus q eſt alicuius, vtitur eo, cũ voluerit, ita de iure naturali eſt, quòd filius antequã vſum rationis habeat, ſit ſub cura patris, vnde contra iuſtitiam naturalem eſſet, ſi puer antequam vſum rationis habeat, à cura parentum ſubtrahatur, vel de eo aliquid inuitis parentibus ordinetur: ita Henric. Boich. in d. c. ſicut, Turrecr. in d. c. qui ſyncera. Quid au-
5 tem † ſi de facto baptizaretur puer inuitis Iudæis parentibus, vt puta patre, & matre, vel ipſis defunctis, inuitis propinquioribus de genere, qui ſunt tutores legitimi loco parentum, vt dixit Petrus de Palud. in 4. diſt. 4. Hanc quæſtionem ponit Turrecr. in d. c. qui ſyncera, ibi, quarto, quam non decidit. Calder. vero conſ. 3. ponit eandem quæſtionem ſimilem, ſcilicet quid ſi de facto fieret baptiſmus, an infans educabitur inter Chriſtianos, vel Iudæos, & dicit quod inter Iudæos; quia inuitis parẽtibus detineri non poteſt, & eis competit remedium l. 1. ff. de libe. exhib. dum tamen pater idoneam cautionem præſtet, quod eum ponet in libertatẽ dum erit doli capax, & etiam eum præſentabit, cum fuerit ætatis maturæ; item, quod cum educabitur, non deteſtabitur fidẽ. At ſi dictam cautionem idoneam dicti parentes vel non poſſent, vel nollent præſtare, dico tunc nihilominus eſſe reſtituendum; & ita intelliguntur iura in c. Iudæi, c. ſæpe, cum duobus cap. 28. q. 6. ita Calderinum ſequitur Felin. in d. c. ſicut, verſi. quid autem, & Anan. ibi, num. 6. Modo amplia hanc Deciſionẽ, vt non ſolum procedat quo ad perſonas priuatas, qui non poſſunt paruulos Iudæorum ipſis inuitis baptizare, ſed
6 etiam quo † ad Principes, & dominos eorum, qui nequeunt parentibus inuitis illos auferre; & ratio eſt: quia conſtat, quod Princeps non poteſt licite cõpellere Iudęos adultos ad ſuſcipiẽdum baptiſmum, vt habetur expreſſe in c. de Iudęis, diſt. 45. ergo per conſequens nõ debet eis vim inferre, auferendo filios eorum vt baptizentur, cum voluntas filij paruuli ſit volũtas patris, quouſque vſum habeat rationis: ita Turrecre. in d. cap. de Iudæis, col. 4. verſ. quarto, & hoc intellige, quamuis Principes Iudæorum hoc non faciant propter compellendos huiuſmodi parentes ad fidẽ, ſed propter filios ſaluandos per fidei Sacramentum, licet Archid. in d. c. qui ſyncera, & Ioan. Andr. in d. c. ſicut, cõtrarium affirment, poſſe Principes Iudæorum auferre paruulos, quando fieret tantum, vt filij eorum ſaluentur. Se-
7 cundò amplia, in filijs † adultis, qui nõ poſſunt inuiti cogi ad Baptiſmum: nã voluntarium militem Chriſtus ſibi eligit, 11. q. 1. cap. non eſt, niſi ſpontè conſenſerint, & debent conſentire expreſ-
8 ſe, aliàs dicerentur inuiti: nam † inuitus in materia noſtra eſt, qui expreſsè non contradicit. Gemin. in d. c. de Iudæis,
9 igitur filij † Iudęorum, qui ad annos diſcretionis perueniunt, ſi proclamant ſe velle fieri Chriſtianos, debent de manibus eorum eripi, ita Ber. & Hoſt. in c. 2. de conuerſ. infidel. Boich. in d. c. 2. nõ tamen debent ſtatim baptizari, ſed expectari, donec voluntas eorum fuerit patefacta, videlicet, quod non rancore animi, vel ex alia cauſa veniunt ad Baptiſmum, ſed ſolum ex deuotione, & ideo ſtatutum eſt, quod antequam baptizẽtur, ſtent aliquo tempore cum Chriſtianis per 40. dies, c. ne quid abſit, de conſecr. diſt. 4. quod tamen ſecũdum Abbatem, in d. ca. ſicut, in multis locis non ſeruatur, & male: nam quandoque Iudęus, propter diſcordiam quã habet cũ patre dicit ſe velle fieri Chriſtianum, & ſedata diſcordia, proficiſcitur ad aliam regionem, & redit ad infi-
10 delitatem priſtinam. Sed an † eo caſu, quo redit ad infidelitatem ſit compellendus ad fidem? Sed quid ſi Iudæus deue-

deuenit ad fidem per coactionem, an poſſit compelli ad fidem ſeruandam? Reſpondet Gemin. in c. de Iudæis, diſtinct. 41. & Anan. in d. c. ſicut, num. 8.
11 quod quædam † eſt coactio, quæ fit per violentiam illatam perſonæ, vel per ablationem rerum ſuarum, & iſta eſt prohibita, vt dicit text. in d. cap. de Iudæis, quædam eſt coactio, quæ fit per impoſitionem gabellarum, vt quia imponuntur Iudæis, vel Sarracenis, vel aliæ penſiones, vt per hoc inducantur ad fidē, & iſta eſt permiſſa, per id, quod habetur 26. q. 6. cap. iam nunc, vbi habetur, quod obſtinatus in malo, qui ſe monitionibus non corrigit, opere penſionis poteſt cogi redire ad bonum; & per il-
12 lum text. poteſt † ſaluari conſuetudo Hiſpanorum, apud quos exiguntur tributa à Iudęis, & Sarracenis, licet terras non habeant. Nec obſtat text. in d. c. ſicut, qui vult, vt non exigantur coacta ſeruitia, niſi conſueta, quia fallit in ſeruitijs, quæ fiunt circa penſiones exigendas ad illum finem, vt Iudęi, & Sarraceni compellantur feſtinare ad fidē: quia iſto caſu hoc eſt permiſſum, vt in
13 d. §. iam nunc. Sed † an iſto caſu coactio iſta conditionalis impediat Sacramentum Baptiſmi? dic, quod non, ſicut, nec Sacramentum ordinis, Anan. in d. cap. ſicut, num. 10. Nam recipiunt characterem Baptiſmi, & ratio eſt: quia ſaltem indirectè voluerunt ad fidem conuerti, 16. q. 1. c. merito, & compellendi ſunt vt fidem ſic ſusceptā obſeruent, vt dixit Gloſſa in d. cap. de Iudæis, & ibi Dom. Anton. numero 8. & Hoſt. in d. c. ſicut, num. 1. & in c. maio-
14 res, in fin. de Baptiſ. Qualiter † tamen quis poſſit cogi ad retinendum Sacramentum Baptiſmi: dic, vt retineat ad exhibitionem bonorū operum, ex quo enim quis ſuſcipit Baptiſmum, ſponte ad omnia ſeruanda tenetur quæ exigit Baptiſmus, & fides Chriſtiana, Turrecrem. in c. de Iudæis, diſt. 8. Limitatur
15 modo hæc Deciſio in † filijs apoſtatarum, ideſt à fide recedentium, 2. q. 7. c. non poteſt, & poteſt eſſe duplex ratio; Prima, quia omnes baptizati licet ſint hæretici, ſeu apoſtatæ, velint, nolintve, ſubſunt foro, poteſtati, & iuriſdictioni S. Matris Eccleſiæ, vt patet de hæret. per totū, & de apoſt. p totum, ergo pueri ſui, qui infra diſcretionis annos in ſua poteſtate exiſtunt, vſquequo labuntur in hæreſim, per regulam illam, qui eſt in poteſtate alterius, eſt cum omnibus illis de ſua poteſtate, & cura, vt ff. de adopt. l. 2. §. fin. & l. ſi paterfamil. ff. de capit. dimin. l. ſi liberos, ſecus de Iudæis, & alijs non baptizatis, 2. q. 1. cap. multi, de diuort. c. gaudemus, in princ. Secūda, quia efficiuntur ſui iuris, vt de hæret. c. quicunque, §. fin. lib. 6. quare contradictę parentum, qui non habent tales paruulos in poteſtate, vel cura, nō poteſt impedire eorum baptiſmum, ſecus de Iudæis, & eorum filijs paruulis, Henric. Boich. in d. c. ſicut. Fallit ſecundo in filijs, qui peruenerunt ad annos diſcretionis, & adultis, nam tales poſſunt ſuſcipere fidem inuitis eorum parentibus, nam Spiritus Sancti vocatio omnia vincula ſoluit, Archid. diſt. 54. c. mancipia.

De abſolutione ab hæreſi mentali, à quo facienda ſi expreſſa fuerit aliquo ſigno.

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas abſoluendi ab hæreſi Romani Pontifici eſt reſeruata. Hæc tamen poteſtas eſt commiſſa Epiſcopis, & Inquiſitoribus, ſub num. 7.*
2 *Abſolutio ab hereſi commiſſa Epiſcopis, & Inquiſitoribus de qua intelligatur.*
3 *Modus, qualiter hæc abſolutio ab Epiſcopis, & Inquiſitoribus impendi debeat.*
4 *Pœnitentiæ ſalutaris effectus qualis eſſe debeat.*
5 *Pœna duplex in crimine hæreſis.*
6 *Inquiſitores an poſſint facultatem abſoluendi*

uendi impendere quibuſcunque.
7 *Inquiſitores, vt Inquiſitores, an ſint iudices in foro conſcientiæ.*
8 *Hæreticus manifeſtus publicè debet hæreſim abiurare.*
9 *Pœnitentia vſque ad quod tempus eſt admittenda.*
10 *Hæreticis relapſis non parcitur.*

In Lib. II. Cap. ix. nume. 5. in fi. & num. 6. in fi.

DVAE *colliguntur Concluſiones, quas oportet explicare, quarum prima eſt, Hæreticos poſſe abſolui ab Inquiſitorib. ſi hæreſim mente conceptam ſigno aliquo expreſſerint, modo coram ipſis ſecretam ſuæ hæreſis abiurationem fecerint.*

1 Ex quibus verbis collige, quòd † licet poteſtas abſoluendi ab hæreſi occulta expreſſa tamen verbo, ſcripto, aut aliquo ſigno, Pontifici Maximo ſit reſeruata, tamen ipſe Pontifex Epiſcopis, & Inquiſitoribus tantummodo eam impartitus fuit, vt de Epiſcopis adeſt Concilium Tridẽtinum, Seſſ. 24. cap. ſexto, de reformatione, vbi cauetur, quod ipſi tantummodò id agere valeant, & quod ad ſuos Vicarios non extendatur.

Verum per decretum à Sac. Cong. ſuper Concilium declaratum fuit, talẽ auctoritatem Epiſcopis eſſe ſublatam per promulgationem Bullæ Cenæ Domini.

Verum Inquiſitores ampliorem poteſtatem habere videntur, cum non modo ipſi, ſed & eorum Vicarij in foro conſcientiæ hæreticos pęnitentes abſoluere poſſint, vt patet in litteris Clementis Papæ VII. in §. vobis autem, quarum tenor ponitur per Vmbertum in verbo, abſoluere, in libro, qui intitulatur Opus iudiciale, numero quinto.

2 Ex quibus verbis clarè patet, † abſolutionem non quibuſcunque indiſtinctè impendendam eſſe, ſed his tantum, qui occulti ſunt, qui inquam per iudicem aliquem non fuerunt inquiſiti.

3 Rurſus adnotandus eſt † modus, qualiter hęc abſolutio in foro conſcientiæ impendatur: nam neceſſe eſt, vt pęnitentes id humiliter petant, vt hæreſim abiurent, vt iuramento promittant, quod in poſterum ab huiuſmodi hæreſibus penitus abſtinebunt. Quibus peractis, abſolui poterunt iniuncta pœnitentia ſalutari: cuius † pœni-
4 tentiæ ſalutaris effectus eſt, vt ipſe reſtituatur gratiæ, vt non immineat pœna æternalis gehennæ. Poteſt tamen puniri pœna temporali, ſi poſtea delatus eſſet Epiſcopo, vel Inquiſitori; ipſi enim ſunt iudices in hoc crimine: nam Epiſcopus eſt iudex ordinarius, & Inquiſitor delegatus, Iulius Clarus in ſua praxi, libro 5. verbo, Hæreticus:
5 nam † in hoc crimine eſt duplex pœna, ſpiritualis videlicet, & temporalis, ſicut in alijs criminibus, quæ per iura imponuntur, vt puta in crimine homicidij, & adulterij, & ſimilibus, quare vnum per aliud non tollitur, c. de his, vbi DD. de accuſat. Præterea, aliud ex his elicere poſſumus, nempe, quod cũ Inquiſitoribus, & eorum Vicarijs facultas hæc tradita ſit, non debent alij presbyteri ita audacter de hoc grauiſſimo crimine ſe intromittere, nec damnatos libros tenentes, abſoluere, vt plerique faciunt, nec ea, quæ attinent ad ſanctum inquiſitionis officium, attentare.

Rurſus, cum Inquiſitoribus, & eorũ Vicarijs facultas hæc tradita ſit, nõ
6 † poſſunt Inquiſitores ipſi quibuſcunque ſimplicibus Sacerdotibus abſolutionis facultatem impartiri: quia Apoſtolica verba ad alios nõ Inquiſitores, aut Vicarios extẽdenda non ſunt. Quare putãdum eſſe cenſet Vmbertus qui ſupra, nu. 5. quòd Sacerdotes, quos Inquiſitores veluti ad id magis idoneos optant, vt hęreticos abſoluere poſſint, Vicarij in hac parte ab ipſis Inquiſitoribus eſſent inſtituendi. Præterea, attendat

Digitized by Google

tendat etiam Inquiſitor, quod quando ad eũ veniat Hæreticus occultus ad cõfitendum errorem ſuum ſacramentaliter, non admittat, nec confeſſionẽ eius
7 audiat: non † enim Inquiſitores, vt Inquiſitores, ſunt iudices in foro pęnitentiæ, ſeu interiori; ſed in foro iudiciali exteriori: quod eſt valde notandũ; vnde confeſſiones ſacramẽtales libenter audire non debent, ne inquiſitionis officium deludatur, & Sacramentum pęnitentiæ contemnatur. Rurſus, ex noſtra Concluſione elicitur, debere hęreticum pœnitentem occultum, ſecretè abiurare, an verò debeat hæreſes omnes in ſpecie abiurare, vide Boerium Deciſ. 343. num. 1. & 2. Secunda Con-
8 cluſio ex num. 6. in fine colligitur † manifeſtum hæreticum publicè hæreſim confitentem publicè illam teneri abiurare; & ratio eſt: quia non ſufficit viro nequam mores in melius mutare, & à præteritis malis recedere, niſi etiam de his, quæ facta ſunt, ſatisfecerit, c. non ſufficit, de pœnit. diſtinct. 2. Rota Deciſ. 1. nu. 6. in fine; congrua autem ſatisfactio manifeſtæ hæreſis eſſe non poteſt ſecreta abiuratio, cum illa errorem ſuum populo infuſum nõ diluat, quem eruet publica abiuratio. Sed quęritur,
9 † vſque ad quod tempus erit admittenda pęnitentia, & publica abiuratio? De hoc ſunt plures opiniones: nam aliqui dicunt, quod nõ admittitur niſi ſtatim poſt deprehenſionem erroris, ſpontè ad Eccleſiæ veritatem redierit, & hanc opinionem tenere communiter Canoniſtas affirmat Grillus in tractatu de hæret. quæſt. quinta, quem affirmat Simancas de hæret. cap. 40. numero ſexto. Alij verò dicunt, quod non ſunt hęretici admittendi, niſi vſque ad ſententiam, & ita in Hiſpania ſeruatur, vt tradit Simancas in d. ca. 46. numero vndecimo. Alij verò dicunt, quod ſemper admittuntur etiam poſt condemnationem, atque euadunt pœnam mortis, ita Gloſſa in cap. penultim. §. ſi quis autem, in verbo, deprehenſi, de hæret. Diu. Anton. in Summa, parte ſecunda, tit. 14. cap. tertio, §. 1. & 2. per text. in cap. excommunicamus, eodem tit. facit text. in capit. vt commiſſi, in §. necnon, vbi Geminian. de hæret. in ſexto,
10 vbi † relapſis non parcitur, ergo ſemel lapſis, licet condemnatis, parcendum eſt, ex quo volunt ad fidem redire, ita Io. de Lignag. in c. ad noſtrã, de hæret. Et hæc opinio eſt mitior; & etiam magis cõmunis, vt dicit Boer. Deciſ. 343. num. 3. & 4. Idem dicit Pract. Carer. fol. 642. poſt nume. 159. & ita ſeruatur ſecundum Boſſium in tit. de foro compet. poſt nu. 137. & tit. de hæret. nu. 20. prout etiam ſeruatũ fuiſſe teſtatur Cardin. in c. ad abolendam, de hæreticis; nam Eccleſia nulli gremium claudit, niſi his, qui ſunt in hæreſim relapſi, ita etiam dixit Iulius Clarus lib. 5. in § hęreſis, num. 9.

De hęretico ad fidem redeunte, an bona recuperet.

SVMMARIVM.

1 *Princeps non poteſt reſtituere ad pęnam alteri adiudicatam.*
2 *Princeps an poſſit inferre præiudicium in rebus non multum præiudicialibus.*
3 *Princeps auferendo rem alicui, pretium ſoluere debet.*
4 *Officialis quòd poſſit percipere res priuatorum vt intelligitur.*
5 *Ciuitas ſi facit foſſata per agrum alienũ, debet ei pretium ſoluere.*
6 *Princeps vel Ciuitas legem condendo, an poſſit auferre ius tertij, non ſoluto pretio.*
7 *Fiſcus item ſi vendit rem communem cum alio, quia debet ei pretium ſoluere.*
8 *Princeps ex cauſa poteſt tollere iura alterius, tamen fallit in præiudicio tertij.*
9 *Reſtitutus ad bona per Principẽ, ad quæ bona intelligatur reſtitutus.*

Reſtitu-

Digitized by Google

10. *Reſtitutio facta per Principem ad bona alienata à fiſco trahitur.*
11 *Bannitum reſtituens etiam ad bona per fiſcum alienata, quomodo teneatur ad reſtitutionem, & quã emptoribus ſuggerat actionem.*

In Lib. II. Cap. xj. num. 35. per totum.

DIximus *hæreticum, vel ſchiſmaticũ ad fidem redeuntem, nõ recuperare bona, etiã ſi indulgentia concedatur à Principe, quia non extenditur ad bona, quia conſtitutio Principis non debet eſſe alteri præiudicialis, iuribus ibi per nos allegatis.* Hinc multa inferuntur, & Primo, quòd † Princeps, qui ob homicidium donauerat bona fiſco confiſcata, vel pœnam, quam alteri adiudicauerat, nõ poteſt remittere ipſi homicidę, cui ex gratia remiſit pœnam delicti, ita tenuit Gloſ. in l. venia, C. de in ius voc. quam Bart. num. 3. Alexãd. in vlt. not. & Socin. in 5. not. Franc. de Aret. poſt Paul. ſequuntur, vt refert Boer. Deciſ. 63. nu. 3. & ratio eſt: quia Princeps nõ præſumitur velle præiudicare tertio, c. ex tuarum, de author. & vſu pallij. Secũdo infertur, quod licet communiter
2 dicatur † Principem in rebus non multum præiudicialibus de poteſtate ordinaria poſſe etiam ſine cauſa alteri præiudicium inferre, ſecundum Dom. Anton. & Felin. & Decium, in c. quæ in eccleſiarum, nu. 119. de conſtit. quia tunc dicitur modicum præiudicium, & modica læſio, facit text. in c. & ſi quæſtiones, de ſini. cap. terrulas, 12. q. 2. tamen declarant DD. quando ſit modica læ-
3 ſio, & dicunt tunc dici, quando † Princeps auferendo rem alterius, ſoluit ei pretium, cuius dominium aufertur, ita notat Archid. in cap. per principalem, 9. quæſt. 3. bonus text. in l. ſerui, C. pro quibus cauſ. ſer. lib. accip. & ibi Bald. cum ſimil. ad idem text. in l. venditor, §. ſi cõſtat, ff. commun. præd. & Bald. ibi in fin. Gloſ. in l. Barbarius, ff. de offic. prætor. nam cum pretium ſoluitur, non videtur multum præiudiciale, vt notat Alberic. de Roſat. in d. l. quoties, arg. ff. ad Trebell. l. apud Iulianũ, §. fin. & l. ſeq. Hinc dicunt Bart. Bald. & Fulgoſ. in l. fin. §. fin. ff. de pign. act.
4 quod licet † officialis propter vtilitatẽ publicam, poſſit accipere res priuatorũ, debet intelligi data mercede de publico, d. l. 2. & d. l. item ſi verberatum, §. 1. idem tenet Angel. in terminis in conſil. 136. incip. viſis omnibus ſtatutis; facit quoque quod notabiliter dixerunt Angel. & Bald. in l. 2. C. pro quib. cauſ. ſer. vbi dicunt, quod illa lex præſtat argumentum valde notabile, quod
5 † ſi Ciuitas aliqua vult facere aliqua foſſata per agrum alienum, debet ei pretium ſoluere; & ſi res priuata, puta domus propter delictum vnius conſortis venit deſtruenda, Reſpublica tenetur alteri conſorti non culpabili ſoluere pretium partis ſuæ, allegat text. in l. mulieri in opus, ff. de capt. ſic ſi Princeps aufert alicui rem ſuam, ſoluendo pretium, non dicitur ei inferre maximum
6 præiudicium, ſed modicum. An † verò Princeps, vel Ciuitas legem condendo poſſit auferre ius tertij non ſoluto pretio, Diſtinguũt DD. ꝙ ſi Princeps, vel Ciuitas vellet diſponere contra certã, & ſingularem perſonam, puta contra Titium, vel ſingulares perſonas, tũc tenetur ſoluere pretium: ſed quando faceret legem generalem, cuius occaſione auferuntur bona priuatorum, tunc ibi nõ requiritur reſtauratio pretij, hoc probat Alexand. in conſ. 119. in 3. vol. incip. viſis lıŕs, quę in themate continentur, in 5. colum. ex eo, quod notabiliter vult Bart. in l. toties, ff. de pollicitat. & in l. Anthiochenſium, ff. de priuil. creditor. Sed aduerte ſecundum Iaſonem in d. l. Barbarius, num. 44. circa finem, quod licet Bart. ibi dicat, quod Ciuitas poſſit faciendo legẽ generalem auferre res priuatorum, tamen non dicit, quod Ciui-

Digitized by Google

Ciuitas tunc non tenetur ad pretium; imò text. quem allegat Bartol. in d. §. ſi conſtat, dicit, ſatisfaciat domino de pretio; debet ergo dictum Doctoris intelligi ſecundum legem allegatã per Bart. in l. non ſolum, §. ſi libertatis, ff. de lib. leg. Hinc etiam infertur, quod quando
7 † Fiſcus vult vẽdere rem, quam habet communem cum priuato, quod ei eſt licitum, l. 1. C. de vend. rerum cum fiſco commun. lib. 10. etiam irrequiſito ipſo priuato, vt poſſit illam vẽdere melius, vendendo totam, facit quod notatur in l. 1. & 2. C. comm. diuid. tamen non poteſt vendere cũ præiudicio tertij, ſed debet partem pretij tangentem
8 priuatum dare illi. Rurſus, † licet Princeps ex cauſa poſſit tollere iura alterius, l. item, ſi verberatum. ff. de rei vendic. Felin. in cap. quæ in Eccleſiarum 9. & 10. colum. de conſtit. & in dubio præſumitur Principem motum ex cauſa rationabili, vt per Cin. in l. fin. C. ſi contra ius, vel vtil. publ. Felin. vbi ſupra, tamen fallit in præiudicio tertij, Bald. & Felin. in d. c. quæ in Eccleſiarum. Proſper Petra in annot. ad Capic. Deciſ. 51. nume. 13. Præterea quæritur, cum per Capitulum Neapolitanis conceſſum nulla fiat confiſcatio bonorũ, niſi tantum pro hæreſi, vel crimine leſæ Maieſtatis, vt dixit Vrſil. ad Afflict.
9 Deciſ. 361. Quæritur, pone quod † ante reſtitutionem Princeps aliqua bona rebellis alicui conceſſit, & ipſe conceſſionarius mortuus eſt ſine liberis, & illa bona ſunt reuerſa ad Regẽ, an teneatur Rex illi reſtituto reſtituere? Reſp. Andr. de Iſern. in c. 1. in fi. de Vaſallo decrep. ætatis, quod non: quia videtur ad ea reſtitutus, quæ fiſcus tunc habebat, & non ad ea, quæ poſtea habuit ex noua cauſa. Afflict. Deciſ. 361. nu. 30.
10 Rurſus, † reſtitutio facta per Principẽ trahitur ad bona alienata, ſcilicet ab ipſo fiſco, ſecus ſi eſſent alienata per ipſum delinquentem, Afflict. & Vrſil. ad Deciſ. 116. Addit. ad Capic. Deciſ. 69. verbo, trahitur. Sed an tali caſu, quòd
11 † Princeps, qui reſtituit rebellem propter bonum publicum, puta propter pacem, & tranquillitatem Regni, etiã ad bona alienata per Principẽ alteri, quã reſtitutionem facere potuit, prout voluit Alexand. in l. fin. C. de ſent. paſſis, teneatur Princeps reſtituere pretium, & ſi non reſtituerit, an ipſe emptor poſſit retinere rem, antequã ſoluatur pretium, vel poſſit rebellis percipere rem, & poſtea fiſcus ſoluere pretium? Reſpond. quod emptor debet reſtituere rem illi reſtituto, & agere ad pretium contra fiſcum, ita Lucas de Penna in l. fi. C. de locat. prædior. ciuil. lib. 11. Afflict. in prælud. Conſtitut. Regni, q. 4. num. 8.

De femina relicta vſufructuaria ſi caſte vixerit.

SVMMARIVM.

1 *Pœnam non deberi ante ſententiam iudicis. Fallit in pœna adiecta à teſtatore. Pęna adiecta à teſtatore non eſt propriè pœna, ſub num. 2.*
3 *Teſtator non habet iuriſdictionem in hęredem, aut legatarium.*
4 *Conditio ſi non nupſerit, in vidua nõ reijcitur; ſed an debeat dare cautionẽ de relicto legato reſtituendo non ſeruata conditione, num. 11.*
5 *Pœna non pertinens ad forum externum non requirit delicti probationem.*
6 *Legatum factum Virgini reijcitur, ſi matrimonium contrahit, & conſumat, & num. 8.*
7 *Tempus an ſit longum, remittitur arbitrio iudicis.*
9 *Conditio an reijciatur, ſi vxor reliquerit viro centum, ſi ſecundo non contraxerit matrimonium.*
10 *Verba, donec caſte vixerit, qualiter ſecundum communem vſum loquendi intelligantur.*
11 *Legatum donec caſte viuat, an requirat cautionem.*

Condi-

11 *Conditio, donec, qualiter differat à conditione, ſi.*

In Lib.II. Cap. xj. nu.58.

CONCLVDITVR *feminā, quæ ex mariti teſtamento vſufructuaria relicta eſt in bonis ipſius mariti, hac lege, ſi caſte viuat, omninò teneri in foro conſcientiæ, vſufructum reſtituere mariti hæredibus, ſi caſtitatem non ſeruauerit.* Nam licet regulare ſit, vt in principio huius c. di-
1 ximus, † ante iudicis ſententiam pœnā non obligare, tamen id fallit in pœna à teſtatore adiecta: debetur enim ſtatim ac incurritur in foro conſcientiæ, nulla expectata iudicis ſentētia, aut exequu-
2 tione, cū non verè † ſit pœna, ſed conditio, ſub qua, & non aliàs teſtator le-
3 gare voluit: nam † teſtator non habet iuriſdictionem in hæredem aut legatariū, & ſic non poteſt propriè apponere pœnam, ſed potius dicitur adimere bona eis donata nomine pęnæ, ideſt in pęnam contrafacientium; ita dixit Abb. in cap. Raynaldus, nume. 25. extra, de teſtam. Sotus lib. 1. de iuſt. & iur. q. 6. art. 6. & eſt communis. Probatur etiam concluſio noſtra in Auth. cui relictum, C. de indicta viduit. toll. vbi habetur,
4 quod hodie † conditio, ſi non nupſerit, & ſic legati perdendi, in vidua nō reijcitur, ſed debet iurare de non nubendo, & cautionem præſtare, quod ſi vllo tempore nuberet, reddet rem legatam cum fructibus: in virgine tamen, quæ nunquam matrimonium inijt, aut initum minimè conſumauit, cōditio reijcitur, & legatum talis virgo, quæ nunquam virum habuit, vel habuit, ſed copula carnalis non fuit ſequuta, conſequetur, ac ſi purum eſſet, vt Iaſon in d. Auth. num. 3. & 4. Ratio autem diuerſitatis ponitur per Bald. in d. Authent. cui relictum. Et nec refert quantumuis occultè non pareatur conditioni, ſed
5 violetur caſtitas, quia † cum non ſit pęna hæc ad forum externum pertinens, non requirit delicti probationem; tum etiam ex præſumpta voluntate teſtatoris, qui noluit legare violanti conditionem, quæ cum videtur, deficit teſtatoris voluntas, quæ omninò adimplenda eſt, quare ſuccedit reſtituēdi obligatio relicta ſub ea conditione: Iaſon qui ſu-
6 pra. Sed quod diximus † legatum relictum ſub conditione virgini, ſi non nupſerit, reijci, ideoque virginem debere conſequi legatum, etiam ſi nubat, intelligi debet de conditione perpetua, vel indefinita, vt quia teſtator dixit: lego tali puellæ decem, ſi non nupſerit, ſed ſi eſſet temporalis, vt quia pater, vel alius, reliquiſſet domum puellæ, ſi non nupſerit vſque ad ætatē viginti annorum, tunc talis conditio debet impleri, aliàs mulier perdit legatum, text. eſt ſolennis in l. ſi vir vxori, §. fin. vbi Barto. ff. de condit. & demonſtr. Niſi tempus eſſet ita longum, vt eſſet in fraudem, ne matrimoniū in effectu ſequeretur,
7 & † in hoc ſtatur arbitrio iudicis, tex. eſt notus in l. cum tale; in princ. ff. eod. tit. Iaſon, qui ſupra, nume. 3. qui etiam
8 dixit in quinta limitat. † conditionem reijci, ſi legatum fiat virgini ne nubat, ſecus tamen eſt, ſi fiat vt non nubat certę perſonę, puta Titio, vel etiam multis perſonis, puta, vt non nubat alicui de tali parentela, quia ex quo poteſt nubere omnibus alijs, conditio non reijcitur, imò debet impleri, & ſi contrafaciat, perdit legatum, l. cum ita, de cond.
9 & demonſtr. Sed quæritur, an † conditio reijciatur, ſi vxor reliquit viro centum, ſi ſecundum matrimonium non cōtraxerit: an vero debeat impleri præſtita cautione ſicut in vidua, Bald. in Authent. hoc locum, in fi. C. ſi mulier ſecundo nupſer. videtur tenere quod diſpoſitum in femina, videtur diſpoſitum in maſculo, & in hac ſententia videtur reſidere Iaſon in d. Authent. cui relictum, in fin. Sed quid ſi teſtator re-
10 linquat mulieri † donec caſte, & honeſte vixerit, an mulier nubendo dicatur caſte, & honeſte viuere, & ita debeat

Digitized by Google

beat conſequi legatum. Gloſſa in l.fin. C. de indic. vid. toll. diſtinguit aliter dicendum eſſe in patre, & aliter in marito: nam ſi pater faceret legatum filiæ, donec, vel quouſque caſte, & honeſte vixerit, & tunc nubendo, & contrahendo ſecundum matrimonium dicitur caſte, & honeſte viuere; ſed quãdo maritus legat vxori ſuæ victum donec, vel quouſque in domo ſua honeſte vel caſte vixerit, & tunc contrahendo ſecundum matrimonium, non debet conſequi legatum, ita Doct. communiter, in l. mulier, §. cũ proponeretur, ff. ad Trebell. ex quo anima primi viri per ſecundas nuptias dicitur contriſtari, §. ſi autem in tutelam, & §. hic nos alia, in Authent. de nuptijs, ita Angel. in l. fin. C. de indic. vid. Bald. & expreſſius Imola, in d. §. cum proponeretur, Anchar. & Imola in c. quod ante, de cler. cõiug. vbi Anchar. num. 8. & Imola, nume. 7. dicunt, quod de communi vſu loquẽdi dicta verba, donec caſte, & honeſte vixerit intelligantur, quando viuit in vita viduali, & honeſta: verba autem debẽt intelligi ſecundum communem vſum loquendi, c. ex litteris, de ſponſal. l. cum de lanionis, §. aſinam, ff. de fundo inſtruct. verum ad tollendum iſtud dubium, cautius eſt quod dicatur: donec vitam vidualem duxerit poſt mortem teſtatoris, & honeſtatẽ ſeruauerit. Imo
11 la ibi, an † vero in caſu iſto, quando legatum fit ſub hac conditione à marito vxori, donec caſte vixerit, ſit opus cautione, vt vxor non parens cõditioni teneatur reſtituere rem, cum fructibus à principio perceptis? Reſpondetur, nulla opus eſſe cautione: quia fructus ante violationem conditionis percepti legitimè percipiuntur, percipiẽdos poſtea capit is, qui ſucceſſurus eſt non impleta conditione; quare cum legatarius nihil percipiat quod reſtituere teneatur, non eſt cur cautionem præſtet, Salic. in l. fin. nu. 3. C. de indict. viduit. Ruinus conſ. 170. nume. 2. in fi. vol. 3. ita Thomas Sanches tomo 2. lib. 7. Diſput. 91. nume. 9. in fi. Ex quibus omnibus conſtat, differre, ſi teſtator relinquat vxori per conditionem, donec, vel ſi: nam
12 † quando relinquitur cum hac conditione, ſi, tunc illa non ſeruata, ſi vidua pro aliquo tempore receperit fructus rei legatæ, & ipſam rem, tenetur poſtea nupta reſtituere rem vna cũ fructibus poſtea perceptis: ita in ſpecie, imò in fortiori caſu tenet Caualcan. in tracta. de vſufr. mulieri legato, nume. 117. fol. 281. & ſic fuit deciſum in Sacro Conſil. teſtante Vinc. de Franch. deciſ. 231. at, quando relinquitur cum cautionẽ, donec, nulla requiritur cautio.

De iuramento coacto facto ab aliquo, cum clauſula, non petendi abſolutionem.

SVMMARIVM.

1 *Iurans non petere abſolutionem, an poſſit Eccleſiæ denunciare.*
2 *Iuramẽtum relaxandi cauſa iuſta quænam ſit.*
3 *Iuramentum metu extortum, an in foro poli obliget. & num. 5.*
4 *Sed iuranti non creditur in foro iudiciali.*
6 *Iuramentũ meticuloſum, an obliget ſub peccato mort. vel veniali.*
7 *Animum obligandi, an quis præſumatur habere in tali iuramento.*
8 *Iuramentum metu extortum, quare Eccleſia vult vt obſeruetur.*
9 *Iuramentum an teneat, ſi quis iurauit non denunciare.*
10 *Sed quid ſi quis coactè iurauit rem dare, & non petere abſolutionem.*
11 *Et quid ſi iurauit non petere, & petendo ea non vti.*
12 *Abſolutio à iuramento quando petenda ſit.*
13 *Et quid ſi pendente iudicio abſolutionis venit dies ſolutionis.*
14 *Abſolutio à iuramento quid operetur.*
15 *Citatio à iuramento qualiter concedatur*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

in Curia Eccleſiaſtica Neapolitana.
16 *Abſolutio à iuramẽto in duobus caſibus petitur poſt terminum ſolutionis.*
17 *Citatio partis an requiratur in petenda abſolutione à iuramento.*
18 *Abſolutus à iuramento, an poſſit agere in Curia Epiſcopi vel iudicis laici, niſi in tribus caſibus, num. 20. & 21.*
19 *Iudex idem erit præparantis, & iudicij præparati.*
22 *Abſolutio à iuramento an poſsit peti à quouis Epiſcopo.*

In Lib. II. Cap. xvij. num. 13.

CONCLVSIO *eſt, quod coactè iurans rem dare, & non petere abſolutionẽ à iuramẽto, adhuc poterit Eccleſiæ denunciare, quæ ad eius denunciationem, poterit ipſum motu proprio abſoluere.* Nota, quod concluſio noſtra loquitur de iuramento meticuloſo, promiſſorio, non præciſo, ſed conditionali; idem dixit Ludou. Rom. in conſil. 316. incipiente: In præ-
1 ſenti conſultatione, ſcilicet, quod † iurans non petere abſolutionem, cogitur tale iuramẽtum ſeruare, licet poſſit denunciare per Euangelicam denunciationẽ illum exiſtere in peccato, qui tale recepit iuramentum; idem Felin. in c. debitores, num. 8. tit. noſtro dixit, quod licet talis iurans non petere abſolutionem, cogatur tale iuramentum ſeruare, ſibi tamen ſuccurritur, quia denunciare poteſt Eccleſię ſe iuraſse abſolutionem non petere, & qualiter is, cui iuratur, perſeuerat, vt in c. quemadmodum, de iureiur. quo conſtito, poterit iudex partem compellere, vt iuramentum relaxet, c. 1. c. ad noſtram, eod. tit.
2 Nam † iuſta cauſa relaxandi iuramentum eſt, cum is, cui aliquid promittitur, iuſiurandum aut inique, aut dolo, metuue extorquet, vt dixit Azor. 1. par. Inſtit. moral. lib. 11. c. 9. lit. D. Sed quęri-
3 tur, an † in foro poli vel conſcientię tale iuramẽtum metu extortum obliget, ita, vt in iudicio animæ ſeruare teneatur, Abb. in c. ſi verò, tit. noſtro, num. 9. & Ioan. Andr. qui etiam in cap. verum, eod. tit. & in c. ad audientiã, quod metus cauſa, tenet, quod in foro pœnitentiali eſt obligatorium, ſi habuerit animum ſe obligandi, ſed ſi animus defuerit, ſed ſolum voluerit tempus redimere, & euadere, nõ obligatur apud Deũ qui ſolum reſpicit cor, 14. q. 5. c. ſi quid
4 inueniſti, At † in foro iudiciali ſibi nõ creditur, ca. tua, de ſponſ. notat Innoc. in c. veniens, tit. noſtro, vnde in foro iudiciali eſt obligatorium; & hæc opinio eſt communior, vt dixit Abb. in d. c. ſi vero, num. 9. quia Eccleſia in reuerentiam ſacramẽti ſtatuit, vt debeat obſeruari, volens oſtendere vim, & fortitudinem iuramẽti; & hoc intellige in iuramento metu extorto, quod ſeruari poteſt abſque peccato: quia ſi adeſt peccatum, nullo pacto eſt ſeruandum, Abb. qui ſupra. Igitur ex his collige hãc pro-
5 poſitionem, † quod iuramentum metu extortum quo alteri aliquid promittitur, valet; & hæc eſt communis ſententia, tam Canoniſtarum, quam Theologorum, vt per Abb. in d. c. ſi verò, c. verum, & c. debitores; vnde is, qui iureiurando promittit pecuniam latroni, ne occidatur ab eo, debet iuſiurãdum ſernare, & promiſſum exſoluere, niſi ſibi à latrone promiſſum remittatur; facit text. in c. 2. de ſponſal. vel niſi eius abſolutionem impetret ab Eccleſia. Quod ſi quis obijciat: ſimplex promiſſio homini metu facta, nõ valet, ergo, nec iuſiurandum, quod ſimplicem promiſſionem confirmat: nam quod vires nõ habet, non poteſt iuramento confirmari. Ad hoc vide reſponſionem Azorij tomo 1. Inſtitut. moral. lib. 1. c. 11. lit. C. & D. vbi etiam dicit, quod neque in his habet locũ reg. iuris Acceſſorium, in 6. vbi habetur, id quod accedit rei, ſemper ſequi conditionem, & naturã principalis, vt ſi alicui matrimonij cã committatur, eo ipſo committitur cauſa do-
6 tis; vide ibi. Sed dubium eſt, † nunquid iuramentum metu extortũ obliget cõtraue-

trauenientem ad mortale, vel ad venia
le, (verbi gratia) ſi non adimplet, quod
coactus iurauit. Reſpond. quod ſi iurã-
do deeſt animus ſe obligandi, nõ adim
plendo, non peccat; facit text. in c. hu-
manæ aures, 22. q. 5. peccat tamen ve-
nialiter iurando, aſſumendo nomẽ Dei
fruſtra: ſed ſi habuit animũ ſe obligan
di, credo quod contraueniendo peccet
mortaliter, quia adfuit conſenſus: non
tamen in foro iudiciali eſſet ita acriter
puniendus, ac ſi libere veniſſet contra
iuramentum præſtitum; pro hoc, quod
habetur in ſimili 22. q. 2. c. ne quis. At
7 † in dubio an habuerit animũ obligan
di, præſumendum eſt, quod nõ. Hoſt.
in d. c. verum, & c. ad audiẽtiam, quod
metus cauſa: ſed quia poſſet cõtingere
8 cõtrarium: item, ne Eccleſia † daret ſic
materiam deierandi, voluit, quòd in du
bio tale iuramentum obſeruetur, quaſi
voluerit ſe obligare, ſed reſpectu pœnę
poſt factũ vt non puniatur, ac pro mor
tali: tum in odium metum inferentis: tũ
quia ex quo Eccleſia procedit ex præ-
ſumptione, dẽt in pęna infligenda tẽpe
rare ſententiam, vt notat Innocen. in c.
quia veriſimile, de præſumption. Sed
9 quid † ſi iurauit non denunciare. Re-
ſpondetur per Abbatem in c. tuas, in fi
ne, quod non valet iuramẽtum, ex quo
ſe nõ potuit obligare contra charitatẽ,
& diſpoſitionem Euangelicam, ſi pec
cauerit in te frater tuus, c. ſi peccauerit,
2. q. 1. fundat enim ſe denuncians ſuper
peccato creditoris, cui denunciatur, &
ſuper ſalute ipſius animæ, & non ſuper
proprio commodo, de quo notatur in
cap. ad noſtram, el ſecondo, & c. quem
10 admodum, tit. noſtro. Sed † quæritur,
quando quis coacte iurauit rem dare,
& non petere abſolutionem, etiam ad
effectum agendi, ſi impetrauit abſolu
tionem à iuramento ad effectum agen
di, & non fecit mentionem quod iura
uit nõ petere abſolutionem à iuramen
to, an ſit abſolutus, & habilitatus, vt
poſſit agere? dic, quod non: niſi prius
ſit abſolutus à iuramento de non peten
da abſolutione ab eo: ita voluit Bald.
in repet. l. 2. ff. de iureiur. Felin. in cap.
debitores num. 9. tit. noſtro. & in c. con
ſtitutus, num. 24. de reſcript. vbi dicit:
Amplius dicas, quod non ſolum debet
fieri mentio de iuramento in ſupplica-
tione, ſed imò ſi impetrans iuraſſet ab-
ſolutionem nõ petere, vel relaxationẽ,
nõ ſufficiat in ſupplicatione dicere ſim
pliciter ſe iuraſſe, ſed etiam oportet di-
cere ſe iuraſſe de non petenda relaxa-
11 tione: imò ſi iuraſſet † non ſolum rela
xationem non petere, ſed etiam, quod
ſi eam peteret, & obtineret, non ſe vſu-
rum ea, certè nõ ſufficiet exprimere ſe
iuraſſe relaxationem non petere, niſi ẽt
hanc de non vtendo exprimat, aliàs im
petratio eſt ſubreptitia: ita hoc probat
elegantiſſimè Lud. Rom. conſ. 316. in
præſenti conſultatione. Quibus omni-
bus expreſſis, nulli dubiũ eſt; poſſe Pa
pã ab huiuſmodi iuramento abſoluere,
Afflict. deciſ. 220. vbi Vrſil. nume. 13.
Gram. conſil. 93. qui etiam ait ex Soci.
conſ. 59. In cauſa nobilium, lib. 3. quod
tot requiruntur abſolutiones, quot ſunt
promiſſiones ex iuramentis. Felin. in
cap. debitores, nume. 9. tit. noſtro. Sed
12 quæritur, † quãdo ſit petẽda abſolutio
à iuramento. Reſpondeo, quod abſolu
tio à iuramẽto debet peti ante terminũ
ſolutionis faciendæ, & ſic intelligitur
text. in cap. 1. de iureiuran. vt notat Io.
Andr. in d. c. debitores, & eſt commu
nis, vt ibi per DD. etenim, ſi eſt lapſus
terminus ſolutionis faciendæ, debitor
incidit in periurium, quapropter nõ de
bet audiri: quia fruſtra legis auxilium
implorat, & c.... extra de uſur. c. quia
fruſtra: ſic Federicus de Senis cõſ. 300.
Afflict. deciſ. 30. num. 5. & 220. nu. 17.
13 Imò † ſi pendente iudicio ſuper abſo-
lutione à iuramento, veniſſet dies abſo
lutionis promiſſæ, debet fieri ſolutio,
vt dixit Hoſt. in Summà, tit. de cẽſur.
§. quis cenſus, verſic. quia ſi pendente,
& firmat Petr. de Anchar. in cap. 1. de
14 litis conteſtat. lib. 6. Et ſi quæris † quid
operetur abſolutio à iuramento, Re-

ſpond. quod quis valeat de ſuis iuribus
experiri, ac ſi non eſſet interpoſitum iu
ramentũ, vt dixit Paul. de Caſtro, con-
ſil. 159. Afflict. deciſ. 322. circa mediũ,
Afflict. tamen, deciſ. 31. nume. 2. dixit
15 quod in † Curia Eccleſiaſt. Neapolitã
na non conceditur citatio ſuper abſo-
lutione à iuramento, niſi ad minus ſu-
perſint 20. dies termini ſolutionis, & ſi
per inaduertentiam cõceditur citatio,
nõ operatur ſuum effectum, vt ibi per
Afflict. ſed hodie in curia Archiepiſco
pali Neap. conceditur abſolutio à iuro
ad finem agendi, etiam ſi vnus dies ter-
mini ſolutionis ſupereſſet, vt habetur
in praxi Archiep. Neap. c. 4. nu. 7. Qđ
16 antẽ diximus † abſolutionẽ à iuramẽto
debere peti ante terminum ſolutionis
faciendæ, & non poſt, limita duob. mo
dis, vt per Feli. in c. 1. nu. 28. de iureiur.
Primus, quando intra terminum iudex
præcepiſſet iurãti, ne ſolueret, quia per
euentum termini non incurrit periuriũ
propter tale præceptum, ſecundũ Ar-
chid. in c. auctoritatem, 15. q. 6. vnde eſ
ſet cautela ꝙ ante aduentũ termini fa-
cta aliquali fide de turpitudine iuri, ob
tineret tale pręceptum ſcđm Archid. in
c. auctoritatẽ, 15. q. 6. vnde eſſet cautela
ꝙ ante aduẽtum termini facta aliquali
fide de turpitudine iuramenti, obtine-
ret tale præceptum. Secundus, quando
periuriũ eſſet incurſum abſque dolo, pu
ta, ſi non ſoluit in termino ex culpa, nõ
aũt ex dolo; vt ſi aliter excuſatur à per-
iurio, vel ratione neceſſitatis, vel diffi-
cultatis, quia pęna appoſita periuro nõ
habet locũ ceſſante dolo, vt per Bald.
in l. obſeruare, §. proficiſci, ff. de offic.
Proconſ. & probatur ex Gloſ. in c. bre-
17 ui, tit. noſtro. Sed quæres, † an requira-
tur citatio partis in petenda abſolutio-
ne à iuramento. Oldrad. cõſ. 120. dicit
ex ſtylo antiquo Curiæ non requiri, &
ita Afflict. deciſ. 120. teſtatur de magis
communi: attamen ſi alibi eſſet ſtylus
contrarius, ꝙ pars eſſet citanda, ſeruan
dus eſſet, vt tradit Anto. Gagliardus de
abſol. iuram. c. 1. vide Vinc. de Anna
Sing. 2. licet de iure citatio partis requi
ratur, vt videtur cõcludere Felin. in d.
c. 1. nu. 23. quamuis Paul. de Caſtro in
conſ. 214. & 219. teneat quod ſolet con-
cedi etiam nõ citata parte: quod poteſt
intelligi, quando per abſolutionem ſo-
lum habilitatur perſona; quæ iurauit
nullo modo contrauenire, vt poſſit do-
cere de prauitate vſuraria, vel enormi
lęſione, vel ſimili, quod obſtante iura-
mento nõ poteſt dicere: quia in tali ha-
bilitatione non requiritur ordo citatio-
nis, vt conſuluit Oldr. dicto conſ. & ita
intelligitur ſtylus Neapolitanus, ſecus
tamẽ ſi ſuper abſolutionem tolleretur
ex toto obligatio, puta, quia abſoluitur
à iuramento ſuper vſuris, vel à iuramẽ-
to validante contractum, qui ſine iura-
mẽto eſſet validus, Felin. qui ſupra, nu-
18 me. 23. Sed interrogabis, aliquis † di-
cturus contractum metu celebratũ cũ
iuramento, petit abſolutionẽ ab illo ab
Epiſcopo, & abſolutus poſtea acturus
de contractu meticuloſo, vtrum de hoc
poterit agere in alia Curia, an verò ha-
bebit experiri in eadem Curia eiuſdem
Epiſcopi? Io. de Anan. in c. 1. nu. 2. &
Felin. num. 27. reſpondent per doctri-
nam Baldi, in l. quoties, in 11 col. C. de
rei vendic. & in l. ordinarij, C. eod. tit.
Quod in eadem Curia Archiepiſcopa-
19 li erit agendum: quia † idem debet eſſe
iudex præparantis, & iudicij prępara-
ti. Hoc etiam tenuit Paulus de Caſtro
in l. 2. C. vbi, & apud quem, & in conſ.
69. & Scribentes in d. cap. 1. & nos de
poteſtate Rom. Pontificis, cap. 4. §. 10.
20 lib. 2. nu. 7. niſi † in tribus caſibus, ſe-
cundum Felinum. Primus, vt non ha-
beat locum, quando abſolutus à iura-
mento vult ſe fundare in aliquo reme-
dio, qđ non competit ſibi ex iure com-
muni, aut ciuili, vel ex ſtatutis laico-
rum: quia de hoc aget coram ſęculari.
Secundus, niſi abſolutio eſſet ſuper iu
ramento omninò nullo, quia eſt potius
facti, quam iuris, & ſic nec perpetuat,
& nec extendit iuriſdictionem. Ter-
21 tius, † niſi eſſet iuramentum remiſ-
ſum

Digitized by Google

ſum per partē: quia tunc abſolutio iudicis nō eſt propriè abſolutio: ita Gerardus de Petra ſancta Sing. ſuo 88. incip. qui eſt iudex, ſubdēs, vt hoc nunquam exeat mentem tuā: quia eſt pulcra comitatio; ita Thomas Grām. ad deciſ.
22 Afflic. 30. Vltimò adnotandū eſt,† abſolutionem, ſecundum cōem, eſſe concedendam à quouis Epiſcopo iurātis, ſiue ſit domicilij, ſiue originis, iuxta text. in c. cum nullus, de temp. ord. lib. 6. Calderin. conſil. 1. de offic. ordin. & conſ. 6. de iureiur. Lapus Alleg. 10. Capic. deciſ. 18. maxime quando non requiritur partis citatio, vt ſeruatur in Curia Archiepiſ. Neapol. quæ etiam abſoluit omnes exteros à iuramentis præſtitis etiam extra Regnum, quando accedunt ad Ciuitatem Neapolitanam animo lſtigandi in magna Curia Vicariæ, vel in Sacro Conſil. Facit dictū Rom. Sing. 470.

Iuramentum an poſſit quis venire contra propria auctoritate.

SVMMARIVM.

1 *Iurans non poteſt venire contra iuramentū a ſe præſtitū propria auctoritate.*
2 *Etiam ſi iuramentum eſſet temerarium, vel exemplo pernitioſum.*
3 *Abſolutio à iuramento an concedi debeat, quis declaret.*
4 *Iuramentum ſi dubitetur licitū, an Princeps ſæcularis cognoſcat.*
5 *Intellectus ad text. in c. venerabilem, de elect.*
6 *Iuramentum an ſit licitum, vel nō, qualiter cognoſcatur.*
7 *Iuramentum metu præſtitum, an ſit nullum, & metus iuſtus quis.*
8 *Violentia repellenda, ſiue perſonæ, vel rebus inferatur.*
9 *Iuramentum validum, quando vis eſſet conditionalis, ſecus ſi præciſa.*
10 *Ius Ciuile differt à Canonico circa iuramentum meticuloſum.*
11 *Ius Canonicum ſeruandum in materia iuramenti.*
12 *Iuramentum appoſitum ſuper facto inualido nullum.*
13 *Matrimonium metu contractum an ſit nullum.*
14 *Iuramentum præſtitum per dolum an ſit validum.*
15 *Minor duplici remedio procedere poteſt contra contractum, & quali.*
16 *Minor, qui fuit enormiter læſus an veniat contra ſi iurauerit non venire contra contractum.*
17 *Donatio in dubio non præſumitur.*
18 *Maior non obſtante iuramento quando poſſit venire contra contractum.*
19 *Neceſſitate vrgente, licitum eſt venire contra iuramentum non ſolum temerarie factum ſed licitum etiā, & nu. 21.*
20 *Iuramentū de non alienādis rebus Eccleſiæ, reſtringitur ad alienationē illicitā.*
21 *Neceſſitas, & vtilitas in iure æquiparantur, & num. 23.*
22 *Deierare an liceat pro aliqua vtilitate.*
23 *Ius propria authoritate quis ſibi dicere poteſt copia iudicis non data.*
24 *Iurans an poſſit venire contra, ſi promiſſio facta eſt Deo, vel homini.*

In Lib. II. Cap. xviij. num. 2.

1 HABETVR *auctoritate † propria non poſſe quem venire contra proprium iuramentum*. Aliàs eſt periurus, c. prædicandum, 22. q. 1. c. peruenit, de fideiuſſ. c. etſi Chriſtus, de iureiur. & c. dilectus, de tempor. ordinand. Hanc tamen concluſionem amplia, Primò,
2 vt † procedat etiam in iuramento temerario, & pernitioſo exemplo, vel periculoſo: poſſet tamen ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ, vt habetur in c. venerabilem, & ibi DD. de election. Secundò declara, vt multo magis hoc procedat in iuramento, quòd eſt dubium, an illud ſit illicitum: quia tunc petenda eſt abſolutio ad cautelam, Anan. in d. c. venerabi-

nerabilem,qui ſubdit ex Innocent.ibi,
3 quod † vbicunque eſt probabile dubiũ, an abſolutio à iuramento debeat concedi,vel non, minime poteſt illam concedere inferior à Papa, ſed ſolum Roman. Pontifex, qui hoc debet declarare;ita probatur ex illo textu, ibi, ad noſtrum iudicium pertinere. Ex quo etiã textu notat ibi Panorm.num.13. quod
4 vbicunque † dubitatur an iuramentum ſit licitum,vel illicitum,ſicuti erat in d. ca.nam videbatur illicitum, ex quo de viuentis hæreditate,in cõtrarium, quia de illius voluntate ſecundum Hoſtien. non poteſt Princeps ſęcularis cognoſcere,ſed ad ſolum Papam pertinet cognitio. Sed aduerte,quod etiã alij Prælati citra Papam,poſſunt regulariter cognoſcere, & iudicare, vt dixit Specul. de legat.§.nũc oſtendendum, verſ. 24. vbi ait, quod etiam Epiſcopus poteſt interpretari; fallit tamen in d.c.venera
5 bilem,quia † ille text.procedit in negotio arduo,'& inter magnas perſonas,vt ibi per Specul. & iſta opinio approbata eſt ex conſuetudine;quia vbi eſt magna diuerſitas inter Scribentes, an danda ſit abſolutio,vel non, Epiſcopus eſt iudex competens,Felin.in d.c.1.Igitur concluſio noſtra eſt, non eſſe licitum contrauenire iuramẽto illicito,& mul-
6 to magis,quando eſſet dubium:& † ad cognoſcendum quando ſit licitum, vel non, eſt attendendum,an poſſit ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ, vel non, vt ſi quis iuraſſet aliquem interficere.
7 Tertiò amplia, etiam † ſi iuramentum eſſet præſtitum præcedente metu, qui turbaſſet conſtantem virum: nam non eſt ipſo iure nullum, ſed requiritur abſolutio,& ille dicitur iuſtus metus, vbi timetur de pericolo vitæ, & rerum, & hoc verum, ſi copulatiuè vtrumque interueniat:ſi verò alterum tantum, & ſi primum,idem eſt,ſi ſecundum,& tunc ſi eſt periculum omnium bonorum,vel maioris partis,idem eſt, facit de reſtit.
8 ſpoliat.c.frequens,lib.6. nam † ita pro defenſione rerum, ſicut perſonæ, licet violentiam vi repellere,& amicos conuocare pro auxilio, vt in c. dilecto, de ſent.excomm.libro 6.& l.3.§.cum igitur,ff. de vi,& vi armata,aliàs ſi non eſſet periculum omnium bonorum, vel maioris partis,ſecus,per id, quod habetur in c. Abbas,quod met.cauſa, Gloſ. in dicto c.dilecto verbo bonis. Verum
9 intellige hoc † iuramentum metu extorſum eſſe obligatorium, quando metus eſſet conditionalis,quia tunc habet voluntatem annexam, licet coactam, ſecus ſi eſſet præciſa, quia tunc iurans nõ egeret abſolutione; facit text. diſt. 50. c.presbyteros,c.ſacris,de his,quę vi,& hæc abſoluta coactio poteſt contingere in tangendo ſacra, & non in verbis, vt dixit Anchar.& Anan.in d.cap. verum. Fallit tamen hæc communis opinio,quod iuramentum metu extortum regulariter obliget,vt procedat in foro exteriori, ſecus tamen videtur dicendum in pœnitentiali; ita Bazianus, Panorm.& Anchar. in c. ſi vero, num.4. de iureiur.qui etiam ait,quod referenti de animo creditur,non ſic de iudiciali, de ſponſal.c.tua. Rurſus fallit ſecundũ
10 Legiſtas,† in Auth. Sacramenta puberum, C.ſi aduerſ. vendit. vbi communiter Legiſtæ videntur tenere, quod ipſo iure non obligat iuramentum metu præſtitum; pro quibus facit dicta Authent.vbi dicit,per vim,aut metum extortum nullius eſſe momenti iubemus, verum ſecus eſt de iure Canonico: nã de mero iure obligat tale iuramentum, quamuis peti poſſit abſolutio,vt voluit Innoc.in c. ad aures, quod met.cauſa, & hoc dicit eſſe tutius Archid. in cap.
11 quamuis,de pact.in 6.& † in materia iuramenti,tanquam ſpirituali potius ſeruandum eſt ius Canonicum,quam Ciuile,etiam in foro ſęculari,vt patet in c. 2.de iureiur.lib. 6. De hac materia latè diximus lib. 2. de poteſtate Pontif.c.4. §.10. Rurſus fallit deciſio noſtra, vt procedat
12 † quando iuramentum ob metũ apponeretur ſuper facto valido, aliàs ſi apponeretur ſuper facto inualido de iure,

re,iuxta c.quamuis, de pact. lib.6. ibi, dote contenta. Ex quibus verbis poteſt argui, quod nulla dote filiæ aſſignata pactum, per quod filia ſe excludit à ſuc ceſſione paterna, non valet etiam iuramento firmatum,ſic nec valet pactum, quòd pater non teneatur alere filiam, ergo,nec iuramento firmatum, ita Anchar.in d.c. quamuis, num.1. Felin.in cap.2.extra, de ſponſal.num.35. Adde omnino Abbatem in c.2.de eo,qui du-
13 xit in matrimon. vbi † matrimonium metu contractum eſt nullum,tanquam impeditiuum libertatis cõſenſus,quod eſt contra ſubſtantiam matrimonij, ergo etiam erit nullus, ſi conſenſus erit coactus intercedente iuramento. Præterea,declara noſtram deciſionem,etiã
14 ſi † per dolum præſtitum eſſet iuramẽtum: quia requireretur abſolutio: ita apertè notat Imola, in c.per venerabilem,de elect.quod eſt bene notandum, ſic Felin.in d.c.2.num.35.vidit obtineri in facto, ſiue ſit dolus ex propoſito, ſiue reipſa(exempli gratia)iurat minor non cõtrauenire alienationi factæ, tũc, quia iuramentum repræſentat eum maiorem, non poteſt venire contra: ſi tamen minor eſſet enormiter, & grauiter læſus, poſſet petere abſolutionem à iuramento, arg. optimo in c. cum contingat,& in cap.fin.de pact. lib.6. Sed quid ſi minor iuret non venire contra contractum de iure, vel de facto, ratione ſcilicet deceptionis vltra dimidiam, quod vt facilius intelligatur, ſciendum
15 eſt,quod † duplici via,& remedio poteſt venire minor contra contractum, vnum de iure, quãdo quis eſt deceptus vltra dimidiam iuſti pretij,l.2.C. de reſcind. vendit.& hoc competit tam maiori, quam minori, & alterum ratione
16 minoris ætatis: minor† ergo,qui iurat non venire contra contractum de iure, vel de facto, non poteſt venire contra, niſi eſſet enormiter læſus, quamuis eſſent verba magis ſpecifica, vt quia minor dixit ſe velle donare totum, quod plus valet, quia in minori præſumitur
17 deceptio,cum ſit† donatio,quæ in dũbio non præſumitur;ita dixit Abb.in c. 2.de empt.& vendit. & Dom. Anton. ibi,in fine, niſi magis ſpecifice iuraret, etiam ſi deceptus eſſet vltra dimidiam, vel eſſet certioratus: quia tunc non audietur, vt dixit Gloſſa in d.c.pen.& eſt communis, vt refert Zabar. ibi, & idẽ
18 Abb. credit dicendum in † maiore, vt poſſit petere abſolutionem à iuramento ratione enormiſſimæ læſionis, cum adſit dolus reipſa, modo non donauerit,quod plus valebat: quia non præſumitur conſenſiſſe in tanta deceptione, Abbas,qui ſupra quamuis,vt dixit in c. quamuis,lib.6. Archid.quem ibi ſequitur Ioan. And.eo ipſo, quod in contractu eſt pręſtitum iuramentum,cum ad iurandum quis de facili non veniat,pręſumitur certioratus de eo ſupra quo iurat,& ita videtur non poſſe venire contra contractum; quia Archid. loquitur in maiore,vt dixit Zabar.in d.c.penul. & quando læſio eſſet enormiſſima, vt dixit Abbas. Modo limita principalẽ
19 noſtram concluſionem,vt non† ſolum in temerarijs iuramentis, quæ ſeruari non poſſunt ſine periculo animæ, ſed etiam in iuramentis licitis,licet propria auctoritate contrauenire, ſine auctoritate ſuperioris, vrgente neceſſitate, ſi non poteſt haberi ſuperior,à quo petatur abſolutio, 11.q.3. c.anteceſſor, Innocen.in c.venerabilem,de elect.Abb. in c.quanto,num.8.de iureiur.pro quo facit dictum notabile Dom. Abbatis, in cap.fin.num.3.de Eccleſ.ædific.vbi
20 iuramentum † ſimpliciter præſtitum de rebus Eccleſiæ non alienandis, reſtringitur ad alienationem illicitã, non autem neceſſariam,ſic num.5.ait quod iurans reſidere in Eccleſia,poteſt iuramento non obſtante ſe abſentare pro neceſſitate, & Imola in c. extirpandæ, nume. 8.de decim.dicit, quod Epiſcopus decimas, vel partem decimarum menſæ ſuæ,poteſt aſſignare curato ęgẽti,vt poſſit ſe ſuſtentare,ſeu Eccleſię ipſius curati ſine violatione iuramenti
præſtiti

Digitized by Google

præſtiti per ipſum in ſua promotione denon alienandis rebus Eccleſiæ: quià iſta eſt alienatio neceſſaria, & non volũ taria, ideo intelligitur permiſſum; ſic Ioan. Andr. in d.c. extirpandæ, qui allegat, quod habetur in ca. fin. de Eccleſ. ædific. & in c. 2. de decimis, in 6. Secundò limita, niſi eſſet magna vtilitas, nam
21 neceſſitas, † & vtilitas in hoc æquiparãtur à iure, 12.q.2.c. ſine exceptione, & notat in ſum. in Gloſs. Quapropter iuramento quis cõtrauenire poteſt exiſtente magna vtilitate, vt quia agitur de re multum vtili ad ſalutem animæ: quia licitum eſt tranſgredi iuramentũ, modo ſit talis vtilitas, pro qua ſuperior ipſum veriſimiliter ſi poſſet adiri abſoluiſſet, ita Abb. in d.c. venerabilem, pro quo optime facit Gloſſa in c. etſi Chriſtus, & c. breui, & c. quærelam, de iureiur. Quod ſi quis obijciat Hoſt. in d.c.
22 venerabilem, qui ait, quod † non videtur pro aliqua vtilitate deierandum, de vſur. c. ſuper eo, abſit enim, vt committamus mala, vt eueniant bona, 32.q.4. c. ſicut non ſunt. Sed dic, quod nec etiã pro aliqua neceſſitate deierandum eſt, & tamen illa exiſtente, quis venit contra iuramentum, ergo ſic etiam ſi ſuadeat, & immineat talis vtilitas, pro qua ſuperior ipſum veriſimiliter ſi potuiſſet adiri, abſoluiſſet à iuramento: quia
23 vbi † copia iudicis deeſt, poteſt vnusquiſque ſibi ius dicere propria auctoritate, l. ait Prætor, §. ſi debitor, vbi Gloſſa, ff. quæ in fraud. credit. facit tex. in l. tutor, qui repertorium, ff. de adm. tut. 17.q.4.c. nullus, ita Abbas, & Domin. Cardinal. in d.c. venerabilem, cum neceſſitas, & vtilitas ęquiparentur, d. cap. breui. Tertiò limita, in promiſſione facta Deo iuramento confirmata: nam poteſt quis iuſiurandum propria auctoritate infringere, ſi id, in quod commutatur promiſſio, cõmutatur euidenter in melius, vt patet per text. in c. peruenit, de iureiur. c. ſcripturæ, de voto; & hæc eſt communis ſententia: at ſi dubium eſt an ſit melius, tunc legitima requiritur antiſtis auctoritas, & in hoc & omnes conſentiunt. Verum ſi promiſſio non eſt facta Deo, tunc non poteſt quis abſque conſenſu expreſſo eius, cui eſt facta promiſſio, in melius commutare, quoniam homo non ſemper gratum, & acceptum habet quod melius eſt, l. mutuum, ff. ſi cert. pet.

Periurus non eſt, qui adimplere illud nequit ex iuſta cauſa.

SVMMARIVM.

1 *Impoſſibilitas, vel difficultas excuſat à periurio.*
2 *Item, paupertatis nota.*
3 *Aduocatus iurans defendere cauſam eccleſiæ, an ad id ſemper teneatur, & numero 4.*
5 *Iuramentum, & fidei præſtatio an idem ſint.*
6 *Pœna maior imponitur periurij ratione, quam cauſa fidei violatæ.*
7 *Impedimẽtum iuſtum an excuſet ab excommunicatione.*
8 *Periurij pœna non committitur ex impedimento caſu eueniente.*
9 *Sic quando venit impedimentum ex facto alicuius tertij contra quem non potuit haberi recurſus.*
10 *Difficultas excuſat à mora, quando ſpecies debetur, & id maxime quando certa ſpecies, vtpote frumẽtũ vel uinum.*
11 *Quantitatis appellatione quæ ueniant.*
12 *Difficultas an excuſet à pœna conuentionali.*
13 *Et nec quando pœna imponitur ex conditionis euentu.*
14 *Et nec quando quantitas in genere promittitur cum iuramento ſub certa pœna.*
15 *Quantitas ubi eſt in obligatione difficultas nequaquam liberat.*
16 *Obligatio in genere quando dicatur.*
17 *Neceſſitas, uel utilitas excuſat à periurio, ſed non uitiat promiſſionem.*

In

Digitized by Google

In Lib. II. Cap. xviij. num. 3. verſ. Tertia.

DIXIMVS *non eſſe periurũ, qui iuramẽtum adimplere nequit ob ſuperuenientem neceſſitatem, vel maximam difficultatem*. Hinc nota ſecundum Dom. Ant. de Butr. in c. breui, num. 3. de iureiur.
1 quod † à periurio excuſatur impoſſibilitas, vel difficultas implementi eius, quod eſt iuratum, ad hoc c. ego, §. vocatus, & d. c. breui, & c. quærelã, de iureiur. l. fi. ff. qui ſatisd. cog. arg. ff. de oper. libert. l. ſi libertus, ff. quarum rerum act. non datur, l. 1. §. quæ onerãdę, & quodcunque iuſtum impedimentũ, ſiue q̃cunque alia legitima cauſa. Hinc à periurio excuſat neceſſitas, quæ legẽ non habet, c. quanto, extra, de conſuet. de obſeru. iejun. c. conſiliũ. Hinc Bal.
2 in d. c. quærelam, nu. 4. ſcripſit, ꝙ † paupertatis nota excuſat à periurio, & infamia, Hoſt. ibi, n. 1. facit tex. in l. idẽque, §. ſi ignoranter, ff. mand. vbi optimus tex. Sed modo extende hanc regulam, & Primò ad quãcunque aliam legitimã
3 cauſam, v. g. ſi † aduocatus, qui ſimpliciter iurauit defendere, & adiuuare Eccleſiam, iuramentum non adimplet, ex quo Eccleſia illi non ſeruauit fidem in ſuis neceſſitatibus: nã tunc aduocatus poteſt venire contra iuramentũ in his caſib. vt primò, ſi Eccleſia ſubtraxit ei ſalarium ſuũ, vel aliud, quod promiſerat, & ita iuſta cauſa veniendi contra iuramentũ, ita, vt aduocatus non ſit periurus, eſt, quando Eccleſia ſubtraxit ei ſalariũ ſuũ, quod intellige ſecundũ DD. in d. c. breui, quando tota Eccleſia deliquit: nam tunc ſi non ſeruauit fidem in ſuis neceſſitatib. nec ipſe tenetur ei ſeruare fidem, c. de forma, 22. q. 5. c. peruenit, de iureiur. aliàs agere debet contra Prælatum, & iuuare debet Eccleſiã, c. delictum, de reg. iur. lib. 6. niſi aduocatus ſub cõditione iuraſſet, ſi ſibi ſalariũ ſolueretur, d. c. peruenit. Eſt ergo differentia, an obligatio cũ Prælato ſit con-
4 tracta pure, & mora Prælati † in nõ ſoluendo ſalariũ non diſſoluit obligationẽ Prælati; an vero ſit contracta ſub cõditione, & tunc quia non eſt reperire obligationẽ in obligati perſona, vt l. ſi quis ſub condit. ff. ſi quis omiſſa cauſa teſtam. ideo, ſi ſibi non ſoluitur, non tenetur defendere, non attẽto delinquat ſolus Prælatus, vel Capitulum in ceſſatione ſolutionis. Et quod diximus de iuramento, idem intellige in præſtatione fidei, ideſt, de propria promiſſione,
5 fidei interpoſitione vallata, cũ † præſtatio iuramẽti, & fidei idẽ importent: nã vltra Scribẽtes in l. ſi quis maior, C. de tranſac. vbi tex. vide Fel. in c. pręterea, extra, de ſponſal. vbi tandem ex cõi ſententia cõcludit hanc opin. de iure veriorẽ, quaſi ſentiat in praxi contrarium ſer-
6 uari: † nã maior imponitur pęnitẽtia ꝓ periurio, vt not. extra, de iureiur. c. clericus, q̃ pro violatione fidei. ita D. Ant. in d. c. q̃relã, n. 6. Vrſil. ad deciſ. Afflic. 389. n. 3. Scdò amplia noſtram deciſio-
7 nem, ad † ſentẽtiam excõicationis, v. g. iudex excommunicauit P. & Paulum, ſi non venirent in termino, qui venire nõ poterant ob iuſtũ impedimentũ, an erunt excõicati? Gloſ. in c. 2. de teſtib. cogend. dixit, quod quo ad Deum non ſunt excõicati, ſed quo ad Eccleſiã ſic, donec conſtet de impedimento, de ſent. excom. c. ſane, arg. ff. de iudic. l. ꝓtor, & de iudic. c. cum Bertoldus, ita D. Ant. in d. c. 2. num. 6. late de hac quæſt. Hoſt. Panor. & Anch. in d. c. Tertio ex-
8 tende, † qñ impedimentũ prouenit ex caſu: nã tunc non cõmittitur pęna periurij, v. g. ſi promiſi ſub certa pęna certo tẽpore conducere res tuas ad certum locũ, certè ſi caſu fui impeditus, non cõmittitur pęna, l. ſi vehenda, §. pen. ff. ad
9 leg. Rhod. de iac. idem, † qñ impedimẽtum venit ex facto tertij, contra quẽ nõ potuiſſet haberi recurſus: nam tũc hæc difficultas, ſeu impedimẽtũ hoc excuſat debitorem ẽt q̃titatis vini, vel grani in genere à mora, & intereſſe q̃ti plurimi;

Alexand.in l. quod te,ff. ſi certum pet.
& ibidem Aretin.& Socin.numer. 40.
Fabius de Anna Regius olim conſilia-
rius in Ciuitate Neap.in 2. vol. conſil.
95. numero 15. excuſat etiam à periu-
rio,vt dixit Dom. Anton.in c.breui,de
10 iureiur.num. 5.in fine.Quartò † quan-
do debetur ſpecies, tunc ſecundum cō
munem difficultas excuſat à mora,Bar
tol.in l.quod te,ff.ſi cert. pet. & multo
magis,quando certa ſpecies,ſcilicet fru
mentum,vel vinum debetur ex tali fun
do,Abb. in d. c. breui, colum. 2.quem
ſequitur Purpur. in d. l. quod te, num.
71.verſ.vndecimo limitatur; quod in-
tellige, quando quis in difficultatem in
11 cideret ex iuſta cauſa, & † quantitatis
appellatione, quod res fruibiles conti-
neantur,veluti frumentum, vinum, &
oleum,tradit Gloſſa,in l.fin.ff.de con-
dit.tritic.ita Fabius Anna,in d.cōſ.22.
vbi num.17.dixit,quod hæc opinio eſt
verior,æquior,& ſanior, & vt Purpur.
ibi in d.l.quod te,num. 64.dixit, quod
in iudicando teneret ipſam. Fallit mo-
12 do hæc regula, quod † difficultas non
excuſet à pœna conuentionali,puta,di-
co: ſi non dedero tibi Stichum,promit
to tibi decem: certè etiam ſi difficultas
ſit,& non do tibi Stichum, ego teneor
tibi dare decem; Hoſt.in d.cap.breui,
num.2.per text. in l.continuus, §. illud
inſpiciendum eſt,ff.de verbor.obligat.
Anton.de Butr.in d.cap.breui,num.5.
Abb.num.2. Anan. eod. num. Imola,
num.1.ſed bene à pœna periurij, Ant.
13 de Butr.qui ſupra. Secundò fallit,† q̃-
do pœna venit imponenda non ex mo
ra,ſed ex conditionis euentu:nam tunc
difficultas non excuſat à pœna, verbi
gratia, quando obligatio incipit à præ-
cedenti conditione,puta,ſi tibi non de
dero Stichum infra Kalendas Septem
bris,dabo tibi centum, tunc non excu-
ſat à pœna,l. in illa ſtipulatione,§.ſi Ka
lendas,ff.de verbor. oblig. & ideo etiā
ſi contingat Stichum mori, & ſic per
hoc dari non poſſe, nihilominus pœnā
incurrit;& ita intelligi poteſt Gloſ.ibi,
Abb.in d.c.breui, num.4.& Imola,nu
14 mero primo. Tertiò fallit,† quādo ſub
certa pœna promittitur cum iuramen-
to quantitas in genere: nam tunc diffi-
cultas non excuſat à pœna, d. l. conti-
nuus,§. illud: nam ſi incendium non li
berat ab obligatione quantitatis,l.ſi in-
cendium,C.ſi cert.pet.fortius nec diffi
cultas; & poteſt eſſe ratio huius diuer-
15 ſitatis: quia † vbi quantitas eſt in obli-
gatione,difficultas non liberat,quoniā
totum genus perire non poteſt. Obli-
16 gatio † vero eſt in genere, cum certa
quantitas promittitur, vt in l. in ratio-
ne,§.diligenter,ff.ad leg. Falcid. quod
intelligas, niſi quantitas debeatur, vt
ſpecies, puta, promitto centum ex his,
quæ ſunt in arca:nam tunc idem eſt di-
cendum,quod in obligatione certæ ſpe
ciei,vt not.in d.§. diligenter,& in l.ta-
lis ſcriptura, ff.de leg.primo, & ita in-
tellige quod diximus in quarta amplia
tione; ita Abb.in d.cap.breui, numero
tertio, in tertio caſu. Quintò limita,
17 quod † neceſſitas, vel difficultas excu-
ſat à periurio,non tamen vitiat promiſ
ſionem, quin condemnetur ad ſoluen-
dum,text.not.eſt in d.§. illud, Bald. in
d.cap.querelam,numero ſecundo.Sex
tò fallit per Gloſſam in cap.ſi à morte,
titul.de alien. feudi pater. & in cap. li-
cet vaſallus,in vltimo reſponſo,titul. ſi
de feud.defun.controuerſ.fuer.in qui-
bus iuribus habetur, quod ſi aliquis iu-
rauit ſoluere in certo termino, & non
ſoluit, quia non poteſt, eſt periurus,
quia illud poteſt intelligi in foro fori:
ſed regula noſtra procedit in foro poli.
vel quod difficultas ibi venit, vel ſuper
uenit culpa & facto promittentis: at re
gula noſtra procedit, quando difficul-
tas emergit ex facto alterius: & ſic po-
teſt intelligi Gloſſa in capit. cum
beatus,22. quæſt.2. ita Ana-
nias,in d.c.breui,num.
5. & in conſil.95.
num. 13.

In iu-

Digitized by Google

In iuramento excipitur auctoritas ſuperioris.

SVMMARIVM.

1 *Auctoritas ſuperioris excipitur in iuramento, & ſuperior quis, & vide numero 10. & 17.*
2 *Auctoritas qualiter ſumatur.*
3 *Auctoritas ſuperioris excipitur in voto, conſuetudine, & ſtatuto.*
4 *Iuramentum non obligat ſubditum iurantem in præiudicium iuris ſeu auctoritatis ſuperioris.*
5 *Scholaris in Studio, qui iurat non recedere, an à patre reuocatus, & recedens, ſit periurus; & ratio ponitur numero ſequenti.*
7 *Licentia conceſſa, videntur omnia conceſſa, ſine quibus illa eſſet inualida.*
8 *Debitor iurans ſoluere creditori, poteſt ſoluere fiſco, & quando.*
9 *Obediendum non eſt præcipienti iniuſtum.*
10 *Clericus iurans ſemper reſidere in Eccleſia, non reſidendo, an ſit periurus.*
11 *Votum filij etiam puberis, an pendeat ex voluntate patris.*
12 *Vouens non iurare, vel teſtificari, an quandoque poſſit vtrumque præſtare ſine periurio.*
13 *Iudex ſi non obſtante iuramento inhibet mihi ne ſoluam, aut facit ſequeſtrum, an ſim periurus non ſoluendo, & num. ſeq. vbi de ſimili quæſtione.*
15 *Faciens de mandato ſuperioris contra iuramentum, non dicitur periurus.*
16 *Doctor an poſsit cum iuramento ſine ſuperioris licentia ſe obligare ad legendū alibi.*
17 *Comes obligatus Duci Mediolani cum iuramento, an teneatur ei ſemper obedire, maxime requiſitus à Papa, vt iuuet Eccleſiam.*
18 *Vaſallus an feudum alienare poſſit non requiſito domini conſenſu præuio iureiurando.*

In Lib. II. Cap. xviij. nu. 36.

1 DIXIMVS *in iuramēto † excipi auctoritatem ſuperioris, non ſolum Summi Pontificis, qui proprie dicitur ſuperior, ſed etiam alterius.* Vnde præter ea, quæ ibi diximus, conſiderandum eſt pro de-
2 claratione, quod † auctoritas ſumitur ꝓ iure ſuperioris, cui priuatus inferior ꝑiudicare non poteſt, & ita propriè loquitur text. in c. venientes, de iureiur. ibi, intellige ius ſuperioris exceptum; ita Dec. in c. conſtitutus, num. 19. de reſcript. Modo amplia iſtam concluſionem per Gloſſam in c. quæ contra, diſt. 8. per quam Gemin. extendit hoc dictū in pacto, nam, in omni pacto intelligitur excepta auctoritas ſuperioris; & idē
3 in † voto, Io. Andr. & Dom. Anton. in c. non eſt, extra, de voto, idem in conſuetudine, & ſtatuto, Henric. Boich. in d. c. venientes, num. 5. Hinc de voto dixit Felin. in c. conſtitutus, num. 9. verſ. ſimiliter, quod votum de nunquam petendo à Domino Papa diſpēſationem certi voti, non eſt obligatorium, quia eſt in præiudicium Domini Papæ: plerumque enim expedit quod diſpenſet propter aliquod vtile, vel honorificum Eccleſię; Item, quia tale votum non eſt vtile aliquid ad ſalutem, vt latius per Rich. de media villa, in 4. Sententiar. diſt. 18. q. 9. art. 3. quem ſequitur Aſteanus in ſua Summ. lib. 1. q. 10. art. 11. Felin. in c. conſtitutus, num. 9. extra, de reſcript. Sed modo ex iſta regula plura in-
4 feruntur, & Primò † quod iuramētum non obligat ſubditum iurantem in præiudicium iuris, ſeu auctoritatis ſuperioris: quare videtur ſuperiorem poſſe impartiri ſubdito facultatem veniendi cōtra proprium iuramentum; quod intellige in materia pertinente ad ſuperiorem, vt in c. venientes, de iureiur. aliàs ſecus. Hinc facit ad quæſtionem, quod
5 ſcholaris † clericus in minoribus filiusfamilias, exiſtens in ſtudio de volunta-

Digitized by Google

te patris obligatus eſt per iuramentum non exire diſtrictũ Bononiæ, niſi prius ſolueret debitum, ad quod tenebatur, quod ſi reuocatus à patre, vel ab Epiſcopo ſuo, ſub pœna excommunicationis ad certam diem, petita licentia à creditore, ſed non obtenta rediuerit ad patrem, vel Epiſcopum, nõ eſt periurus;
6 & ratio eſt: † quia filius per ſuam obligationem non poteſt alterare obligationem, quæ patris eſt; ex iure Diuino, naturali, & poſitiuo. Vnde in veteri lege dicitur: Honora patrem & matrem. & in l. 2. ff. de iuſtit. & iur. vt patriæ, & parentibus pareamus. Et ſi opponatur,
7 quod pater dando ſibi † licentiam eſſe in Studio, videtur omnia conceſſiſſe, ſine quibus aliàs commode non poteſt eſſe in Studio, qui filius forte non poteſt ibi manere, nam ſine tali iuramento nõ inueniebat pecuniam mutuo; ad quod à ſimili facit de accuſat. c. ex parte. Reſpondetur, quod non eſt veriſimile, quod pater in mente cogitauerit, quod non liceret filium reuocare cum vult: videtur enim conceſſiſſe in genere ea, quæ veriſimilia ſunt, & non minus ardua, & ſibi præiudicantia; facit de procurat. Clem. 2. ita concludit Federic. de Senis conſil. 191. dicens hoc multo magis locum habere, quando ſcholaris à ſtudio recederet iuſſu Epiſcopi, dummodo ipſe non prouocauerit talem iuſſum, prout etiam affirmat Ioan. Andr. in regula, in malis, de reg. iur. Iaſon in l. fin. ff. qui ſatisd. cog. Decius in cap. conſtitutus, vbi Scribentes de reſcript. Attamen Domin. Cardin. in cap. cum quidam, in fine, de iureiur. dicit tunc demum veram eſſe opinionem Ioan. Andreæ, quando filius nunciaſſet patri, vel clericus Epiſcopo de iuramento facto, & nunciatione non obſtante reuocauit, tamen opinio Ioan. Andreæ ob rationes ibi adductas, eſt tenenda, & eſt communis, vt dixit Felin. in d. cap. conſtitutus, verſ. quinto am-
8 plia. Secundò infertur, quod † debitor, qui iurauit ſoluere creditori, poterit nõ obſtante iuramento ſoluere fiſco, ſi bona creditoris fuerint publicata, ita Ioã. Andr. in c. ſignificauit, de conſt. nu. 11. in fine, qui dicit, quod ſoluitur fiſco, vt hæredi, ff. ad leg. Iul. Maieſt. l. fin. C. de bonis damnat. l. fin. modo hoc conſtet debitori, vt quia præcepit iudex ne ſoluat. Ad hoc vide Federic. conſil. 239.
9 ſecus ſi † iudex, cuius auctoritas eſt excepta, præcipiat aliquid iniuſtum, quia non excuſatur contraueniens iuramento propter tale præceptum; Hoſtienſ. in d. c. ſignificauit, dicens, quod niſi bona rei eſſent confiſcata, ſi iudex præcipit ne ſoluam creditori meo damnato ad mortem, vel de graui crimine accuſato, cui iuraueram ſoluere, non teneor obedire, quia tali rectè ſoluitur, l. reo criminis, ff. de ſolut. aliàs incurro periurium: quia magis debuit timere Deum, quam iudicem, 11. quæſt. 3. cap. qui reſiſtit, Felin. in d. cap. conſtitutus, numero 13. verſic. limita. Tertiò facit,
10 quod ſi † aliquis clericus iurauit reſidere in Eccleſia ſemper, & ſic facere, ad quod de iure tenebatur, puta, ad reſidẽdum in Eccleſia, 7. q. 1. cap. peruenit, & cap. ſi quis in clero, de cler. non reſid. de elect. cap. licet Canon, licitè abeſt in ſeruitio Epiſcopi, de cler. non reſident. cap. de cetero, & cap. ad audientiam, & ratio eſt: quia in iuramentis intelligitur excepta auctoritas ſuperioris, 22. quæſt. 2. cap. beatus de reſcrip. cap. conſtitutus, de donat. cap. inter dilectos. Quartò facit, quòd licet vaſallus domino fidelitatẽ ſeruare teneatur, ſi tamen occultè dominus peccauerit, vaſallus peccatum eius denunciare poterit non obſtante iuramento, arg. 2. q. 7. c. admonendi. Quintò facit de conſecra. diſt. 5. c. non oportet, 22. q. 4. c. tribus, & q. 5. c. pueri, & quod Innoc. & Hoſt. ſcripſerunt de voto, c. ſcripturæ, in Gloſ. magna, verſ. Quid de impubere, qui tenẽt
11 quod † votum filij etiam puberis, præter votũ Religionis, pẽdet ex poteſtate patris; ſic votũ vxoris pendet ex volũtate viri, 33. q. 5. c. noluit, & c. manifeſtũ, quare

quare ſi pater, Epiſco. vel vir ex iuſta cã reuocaret, non dicitur filius, vel clericus, aut vxor venire cõtra votum: quia ſemper in iuramentis, vel votis, exce-
12 ptum dicitur ius ſuperioris. Sexto † ſi quis iurauit, vel vouit nunquam iurare, vel teſtificari, certè ſi producatur in teſtem, vel cogitur ſe purgare, vel ſuper contractu veritatẽ dicere põt compelli per iudicẽ ad iurãdum, vel teſtificandũ: quia in eius iuro eſt excepta auctoritas ſuperioris, facit text. in c. intimauit, & c. conſtitutus, de teſtib. Geminian. in cap. quia plerique, in fine, de offic. ordinar. in 6. Septimò facit dictũ Archidiac. in c. dixit, 14. q. 5. pone quod
13 iuraui † me tibi ſoluturum centum vſque ad certũ tempus, & iudex interim facit mihi inhibitionem, vel ſequeſtrũ, ne ſoluam, nunquid excuſor? & dicit quod ſic: nam in iuramento tali ſubintelligitur, & ſubauditur, niſi iudex interdicat, argum. de teſt. c. ſignificauit, ff. qui ſatiſd. cog. l. fin. not. Hoſt. extra, de iureiurand. c. quemadmodum. Fallit tamen, ſi procurauerit debitor ipſe ſibi ſequeſtrum fieri, ita dixit notabiliter Iaſon, in d. l. fi. num. 15. argum. eorum, quæ diximus de clerico ſcholari in fine; Quapropter nec in cauſa inhibitionis factę à iudice ex cauſa iuſta, tenetur debitor durante illo termino ad intereſſe: & hoc quotidie fit, ſecũdum Albericum in l. ſi quis id quod, ff. de iuriſd. omn. iudic. quoties ad inſtantiam creditoris præcipitur debitori debitoris ne ſoluat, vt refert Felin. in d. c. con-
14 ſtitutus, nu. 12. Octauo † ſi quis iurauerit non exire domum per quindecim dies, ſi citatur à iudice infra terminum illum, tenetur comparere, & cõparendo non erit periurus; Archid. in c. auctoritatem, Gemin. in cap. ſi eum, in ſecunda colum. de præbend. in 6. num. 3. & in c. 1. §. ſtatuentes, nu. 2. de ſepult. in 6. per quem text. notat ibi, quod il-
15 le, † qui facit actum de mandato ſuperioris, quem iurauerat non facere, non dicitur facere cõtra iuramentum; ęquũ tamen eſſet, meo iudicio, & ſecundum Cardin. in cap. cum quidam, in fine, de iureiur. quod denunciandum eſſet ſuperiori à ſubditis de iuramento, quia fortè illud non reuocaſſet. Verum Ioã. Andr. in regu. in malis, decidit contrarium, quamuis non fuerit facta denunciatio, & eſt communis, vt refert Felin. in d. c. conſtitutus, nu. 11. & 12. in pri-
16 ma limit. de reſcript. Nono, † ſi aliquis Doctor etiam cum iuramento non poteſt ſine ſuperioris licentia ſe obligare ad legendum alibi, quod nota, quia ſępè occurrit, ita Abbas in d. c. veniẽtes, quare fit, quod ſi acceſſerit alio ad legendum, poterit à patria reuocari; Decius in d. c. conſtitutus, nume. 24. dicit hanc illationem dubitabilem, quia Doctor potuit ſe obligare, nec in tali obligatione tãgitur ius ſuperioris. Decimo Felin. in d. c. conſtitutus, num. 9. dixit,
17 quod † Comes obligatus Duci Mediolani per iuramentum, ſi requiritur per Papam à quo tenet feudũ, vt iuuet Eccleſiam, tenetur ei obedire, non obſtante iuramento, quia in omni iuramento eſt excepta auctoritas Papæ; Similiter ſi iuſſum fuerit alicui à teſtatore, vt infra certum tempus conſtruat Eccleſiã, excuſatur à mora, ſi Epiſcopus ex cauſa inhibuit ne ędificaret in loco de quo teſtator ſenſerat, ita Bald. in l. 1. ibi, Nono quęritur, C. de his, quæ pœnę nomine, ſequitur Lud. ſing. 482. Vndecimo,
18 † quando vaſallus alienat feudum, & iurat non contrauenire, tunc ipſe idem alienans reuocare poterit, nõ obſtante iuramento, nam tale iuramentum videtur in ſe habere tacitam conditionem, ſi dominus alienationi conſenſerit, auctoritatem præſtando, d. c. conſtitutus, de reſcript. & in c. venientes, de iureiur. ita Capic. deciſ. 100. num. 2.

In

In iuramento intelligi conditionem, ſi ſeruetur fides.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum non ſeruans, nec comodum ſentire debet.*
2 *Iuramentum non debet claudicare, ſicut nec contractus.*
3 *Iuramentũ tunc obligat, cum illius conditio impletur.*
4 *Conuentio de non diuidenda ſocietate, intelligitur, ſi ſeruentur promiſſa.*
5 *Sic conuentio inter fratres de non alienando.*
6 *Sic locatio facta cum penſionario domus coductori cum promiſſione non expellendi eum ſub pœna, nã ſi expello, quia penſionem non ſoluit, non poſſum conueniri ad pœnam.*
Et quid in emphyteuta, ſub numero ſequenti.
7 *Obligans ſeruire in bello ratione feudi habiti, quando teneatur ad ſeruitium vel non.*
8 *Doctor, qui promiſit legere ſub certo ſalario, quando deſiſtere à lectura poſſit.*
9 *Promittens per Inſtrumentum non rumpere pacem, quando non inculpetur de rupta pace.*
10 *Conditio in quacunque promiſſione intelligitur, niſi ex culpa alterius partis aliud eueniat.*
11 *Etiam ſi in inſtrumento pacis ſit clauſula, Rato manente pacto.*
12 *Iuramenti fractor non dicitur illud in melius commutans.*
13 *Principes in eorũ contractibus ſicut priuati cenſentur.*
14 *Fides etiam hoſti ſeruanda, qualiter intelligatur, & num. ſeq.*
16 *Obligatio inter virum & vxorem ſeruanda, etiam ſi non ſeruetur fides.*
17 *Sic ſi adiectum eſſet pactum expreſſum, vt etiam ſi non ſeruetur ab alio, alius ſeruet.*
18 *Fides ſeruanda, quando contrahentium eſt eadem conditio.*
19 *Sic quando obligationes non ſunt reſpectiuę adinuicem.*
20 *Fides ſeruanda in treugis, quamuis ab altera partium rumpatur.*
Et quid in contractibus nominatis iam executis, num. 21.
21 *Treuga in quo à pace differat.*

In Lib. II. Cap. xviij. num. 45.

AFFIRMAVIMVS *in iuramento intelligi conditionem illam, ſi ſeruetur mihi fides.* Et ratio ponitur per text. in reg. fruſtra, de reg. iur. in 6. quia iſte,
1 qui † non ſeruat legem iuramenti, ſed illam impugnat, in ea commodum ſentire non debet, arg. de cenſib. cap. cum olim. Nec decet, quod iuramentum ipſum non ſeruet, & ſibi ab altero obſer-
2 uetur, cum † iuramentum non debeat claudicare, ſicut nec contractus, ff. de arbitr. l. ſi cum dies, §. ſi arbiter, igitur fidem frangenti, fides eidem eſt frangenda, 28. q. 1. c. ſi infidelis, ff. de inoffic. teſtam. l. ſi inſtituta, C. de pact. l. cũ proponas, c. peruenit, de iureiur. c. eſto, verbo, deferat, diſt. 95. Hinc multa inferũtur, & Primò, quod ſi duo ſibi aliquid inuicem promiſerunt cum iuramento, ſi vnus nõ ſeruauit iuramentũ, nec alter ſeruare tenetur, l. 2. ff. ne quis eum. Hinc Guido Papa in d. c. perue-
3 nit, not. 4. ait, quod † iuramentum pręſtitum ſub cõditione, vel modo, ita demum obligat, ſi conditio, vel modus iuramẽti impleatur, & ita eſt caſus, quando quis poteſt propria auctoritate abſque metu periurij venire contra iura-
4 mentum. Secundò, facit † quod conuentio de non diuidenda ſocietate, intelligitur ſi ſeruentur mihi promiſſa, l. ſi conuenerit, ff. pro ſocio, & Bart. in l. quæro, §. inter locatorem, ff. locat. notat illum text. quod in omnibus cõtractibus, in quibus vltrò, citròque promittitur, vt quis non teneatur ad pœnã cum effectu, ſi per aduerſam partẽ omnia ſeruata non ſint, facit l. Iulianus, §.
offerri,

Digitized by Google

offerri, ff. de actio. empt. vbi Bart. Ter-
5 tiò, ſi † duo fratres habentes domos communes inuicem conueniunt de nō alienando, ideoque ſub certa pęna, & alter eorum alienauit, & vult quod alter ab alienatione abſtineat, non auditur: quia fruſtra ſibi à me poſtulat fidem ſeruari, qui fidem ſeruare recuſat, ff. de leg. 2. l. cum pater, §. libertus; item
6 ſi † locaui domum pro penſione certa, & promiſi eum nūquam expellere ſub certa pœna, & eum expello, quia penſionem non ſoluit, non potero conueniri ad pœnam: quia fruſtra ſibi poſtulat fidem ſeruari is, qui fidem ſeruare recuſat, d. §. inter locatorem. Dinus in
7 d. reg. fruſtra. Quartò, ſi † obligaui me tibi ſeruire in bello ratione feudi quod mihi cōceſſiſti, certè ſi aufers à me feudum, non teneor tibi ad ſeruitium, arg. text. in c. 1. de feud. c. potuit, extra, locat. vbi ſi promiſi tibi non expellere de domo tibi conceſſa per me in emphyteuſim, certè tacitè ſubintelligitur ſi ſolueris mihi canonem, aliàs ſi nō poſſis ſoluere, poſſum te expellere, quia tu non ſeruas id, ratione cuius facta eſt promiſſio, l. quæro, §. inter locatorem, ff. locat. & ratio eſt: quia frangenti fidem, fides frangatur eidem. Quintò fa-
8 cit, † quod Doctor qui promiſit legere ſub certo ſalario ſibi ſoluendo certis tēporibus, licitè deſiſtit à lectura ſi ſibi non ſatisfit in tempore, ſecūdum promiſſionem tēpore obligationis factā; cum non poſſit conductor agere contra eum, niſi adimpleat contractum ex parte ſua, l. Iulianus, §. offerri, ff. de act. emptio. l. ędiles, in fine, ff. de ędili. edic. & d. reg. frangēti fidem, quod intelligit Felin. in d. c. peruenit, & capit. quia non, extra, de magiſt. quando pateretur tale incommodum ex non ſolutione, quod non poſſet ſtare in loco, & inſiſtere lecturæ, quia tunc licitè deſiſteret, & poterit agere ad intereſſe, petendo ſalarium tempore quo deſiſtit; quia per eum non ſtetit; pro hoc bonus text. in l. ſi in lege, §. colonus, ff. locat. ad idem in l. qui opus, eod. tit. Domin.
9 Abb. in c. peruenit, nu. 4. Sexto, ſi † in inſtrumento pacis promiſi te non offendere ſub pœna, & poſtea tu me offendis, non inculpabor de pace fracta, & nec committitur pœna, per dictam regulam, fruſtra, ita Dom. Ioan. Andr. ibi, bene facit text. in l. qui cum natu. §. ſi libertus, ff. de bon. libert. ibi, ignoſcendum eſt ei, ſi voluit vlciſci prouocatus, & non dicitur fractor pacis, qui ex cauſa noua offendit, ſecundū Bart. eleganter, in l. aut facta, §. cauſa, ff. de pœnis, cum hoc concordat Bald. in l. cum proponas, C. de naut. fen. vbi in
10 † quacunque promiſſione quam quis alteri facit, ſemper intelligitur conditio, niſi ex culpa alterius partis aliud eueniat: quinimò ipſe prouocatus ſecundo offendens, poterit petere veniā à primo, ſecūdum Bart. Bald. & Imolam in l. cū pater, §. libertis, ff. de leg. 2. in verbo, ceterum, quia offendens non dicitur feciſſe contra conuentionem, poſtquam eam ſeruare non tenebatur, ita Felin. in d. c. peruenit, num. 4. quod extendit Iaſon in l. cum proponas, C.
11 de pact. num. 7. etiam quod † in inſtrumento eſſet adiecta clauſula, Rato manente pacto, quod toties committatur pœna, quoties contrafactum ad id fuerit, ſecundum Bald. Salic. & Bart. in l. qui filiū, ff. de tranſact. latius per Alex. conſ. 115. quarto volum. quod incipit, Viſo themate ſupradicto. Sed modo amplia, & extende hanc regulam etiā in promiſſione iuramento ſolidata, & firmata, exemplum poteſt poni in eo, qui iurauit ſeruire pro certo ſalario ad tempus, ſoluendo ſingulis menſibus: quia ſi non ſoluis, poterit abſque deſertione, vel violatione iuramenti religio-
12 nem intrare, tum † quia non dicitur iuramenti fractor, qui illud in melius cōmutat, & quia non ſeruanti fidem, illi ſeruare non tenetur, ita Dom. Anto. in d. c. peruenit, & Abbas, num. 3. Secun-
13 do declara hanc reg. vt procedat † etiā in contractibus Principum, quia in his,

vt

vt priuati conſiderāt; & ſic ſeruare tenentur quod promiſerunt, & contrauenire non poſſunt, c.1.de probat. & ſicut in priuato cōtractus à principio eſt voluntarius, & ex poſt facto neceſſarius, l.ſicut, C.de act.& oblig.ita etiam in Principibus rationis paritate: quia Princeps contrahendo obligatur per conſenſum de iure naturali, l.1. in princip. ff.de pact. igitur ſi fides ei frangatur, & ipſe frangere poteſt. Tertiò ex-
14 plica † etiam quo ad hoſtem, nā fides hoſti etiam ſeruanda eſt, ſi ipſe præſtat, c.innocens, 22.q.4.c.noli, 22.q.1.Bart. in l.nam & ſeruus, ff. de negot. geſt. Raph. Cumanus in l. conuentionū, ff. de pact. Decius in l.debitorem, col.2. C.de pact. Guido Papæ, deciſio. 418.
15 quod † intellige, quando præſtatur à duce belli, qui tenetur ſeruare fidem, nedum in ſuo territorio, ſed etiam extra vbique, Bar. in l.illicitas, §. ne potentiores, ff.de officio Præſid.non autē à priuato, Bart. in d.l.conuentionum, & in l.fin.ff.ad leg. Iul. Maieſt. Verum
16 † fallit hæc regula in obligatione quæ eſt inter virum, & vxorem, vbi non ſeruanti fidem, eſt fides ſeruanda, c.quod Deo patri, 33.q.5.vt quādo promiſſio, ſeu conuentio eſt principaliter facta Deo, & concernit principaliter ipſum Deum: nam tunc, licet vna partium fidē fregerit, vel violauerit, altera tamen ſeruare tenetur: exēplum in d. c. quod Deo, vbi habetur, quod ſi vir, & vxor pari conſenſu continentiam vouerint, vno labente, alter tamen per hoc non liberatur; ſed perſeuerare in continentia debet; probatur etiam 32. q.6. c.1. & per totum, vbi licet vxor adulterata fuerit, tamen vir adulterari non debet, Abbas in d.c.peruenit, in fine. Boich. num.8. Guido Papæ, num.4. Secundò
17 fallit, quando † eſſet adiectum pactum expreſsè vt alio non ſeruante fidem, alius nihilominus ſeruet, ita Io. Andr. & Doct. in d.c.peruenit, & quamuis videatur tale pactum non valere, quia ſic daretur materia delinquendi, & dolus videtur remitti, quod eſt prohibitum de iure, l.quæritur, ff.de pact.dotal.tamen dicimus, tale pactum valere, ſed poterit fidem obſeruans agere contra illum, qui conuentioni contrauenit, ad intereſſe, vel ad pœnam, ſi illa fuerit appoſita. Tertiò intellige regulam proce-
18 dere, † quando contrahentium eſt eadē conditio, ſecus verò ſi non eſt ęqualis: exemplum habetur in l. Iulianus, §. ſi quis à pupillo, ff.de act.empt. vbi pupillus vendens ſine tutoris auctoritate, non ſeruat, nec ſeruare tenetur fidē emptori, & tamen emptor illam ſeruare tenetur; & ratio eſt: quia perſonarū contrahentium non eſt ęqualis conditio: nam poterat imputare emptori, qui ſciebat, vel ſcire debebat pupillum contrahendo non poſſe ſine tutoris auctoritate obligari, vt ff.de contr.emptio.l. qui qualibet, & de acquir.hæred.l.more. & ideo ratione illius culpæ tenetur ipſi pupillo, & nō pupillus illi, aliàs ſibi culpa non poſſet imputari, quia contraxiſſet cum tutoris auctoritate, ſicut pupillo ſubueniretur per reſtitutionē in integrum, nec teneretur per reſtitutionem ſeruare fidem emptori, ita virtute eiuſdem reſtitutionis ſubueniretur emptori, vt non teneatur ſeruare fidem pupillo, l.1.& 2. C.ſi aduer.cred. Ioan. Andr.& Din.in d.reg.fruſtra, in
19 fine. Quartò fallit † quando obligationes non ſunt reſpectiuę ad inuicem, id eſt, non reflectuntur ad idem factū, ſed ad diuerſum, puta, promiſi tibi ſimpliciter dare certum librum, & iuraui, tu etiam poſtea iuraſti aliquid facere, licet ego non adimpleam promiſſionē meam, tamen tu non euitas periurium, ſi differs adimplere promiſſionē tuā: quia tu non promiſiſti ratione promiſſionis meę, ſed ſimpliciter. Habet ergo locum in obligationibus ad inuicem reſpectiuis, & circa idem capitulum, vel annexum, & non circa ſeparatum, vt latè Dom. Anton. & Abbas in d. c. prouenit, 2. Iaſon, & Salicet. in l. cum proponas, C.de pactis. Quintò fallit,

in

20 † in treugis, quia licet illas vnus rumpat, forte dando damnum alteri, non tamen licebit econtra alteri illas rumpere, & damnũ dare, donec duret tempus treugarum; ita Ioan. Andr. Dom. Antonin. Abbas, & Addit. in d.c.per-
21 uenit, Iaſ. in d.l.cũ proponas, † & differt treuga à pace: quia illa fit ad tẽpus; ſed pax per omne tempus, Doctor. qui
22 ſupra. Vltimò fallit, † quando contractus nominatus eſt iam exequutus, vnde, ſi vendidi tibi librum, & eum tradidi, vt tu mihi decem dares, ſi tu mihi non ſeruas fidem, non poſſum ego, qui librum tradidi, repetere librum, fidem frangendo, ſed agere poſſum ad pretium, l.inciuile, C.de rei vendic. Vnde regula habet locum ante veram traditionem, & exequutionem factam, ita Bald. ibi, in d.l.inciuile.

De blaſphemia calore iracundiæ prolata.

SVMMARIVM.

1 *Blaſphemans calore iracundiæ quandoque non peccat mortaliter.*
2 *Iracundia duplex.*
3 *Exhæredatio facta per patrem calore iracundiæ an valeat.*
4 *Iracũdiæ calore quicquid fit, vel dicitur, non habetur ratum.*
5 *Criminis obiectio facta ab irato, an ſit accuſatio.*
6 *Voluntas turbata, voluntas eſt.*
7 *Iracundia non excuſat à delicto, ſed diminuit pœnam.*
8 *Donatio Eccleſiæ facta cum iracundia, an ſit valida.*
9 *Religionem vt quis ingrediatur, an ſit laudabile.*
10 *Religionis circa ingreſſum tria poſſunt conſiderari, ſeq; quænam illa ſint.*
11 *Monachi debent viuere in humanitate, & manſuetudine.*
12 *Iniuriarum actio, vt non poſſit procedi contra iniuriantem remedium.*
13 *Venditio facta calore iracundiæ, quando non valeat.*
14 *Actus, qui communiter non fiunt ſine animi perturbatione quales.*
15 *Votum, an vitietur calore iracundiæ.*
16 *Dicto dicentis in quo foro ſtetur.*

In Lib. II. Cap. xix. num. 8.

DIXIMVS *verba blaſphe-*
1 *miæ proferentẽ † calore iracundiæ, ita, vt quæ diceret, nõ aduerteret, non peccare mortaliter.* Idem habetur in praxi caſuum reſeru. lib. 1. c. 10. num. 50. & nota, quia ego loquor de eo, qui furore paſſionis preſſus, ita eſt mente alienatus, vt non aduertat ad verba blaſphemiæ: nã talis iracundiæ calor tollit ſenſum hominis, & inducit furorem, vt dixit Abb. in c.1. not. 2. de his, qui fil. occider. non tamẽ de eo, qui tumultuario, ideſt indiſcreto impetu, non præmiſſa plena deliberatione, tamen cum iudicio, & diſcretione, quæ non tollit ſenſum, delictũ blaſphemiæ commiſit, nam iſte non excu-
2 ſatur à culpa. Et ita nota, † quòd duplex eſt iracundia, indeliberata vna, quę tollit omnino iudiciũ diſcretionis, & hæc aſſimilatur furori, & excuſat à peccato; ſatis enim punitur delinquens ſuo furore, vt in Clementina vnica, de homicid. & 10.q.9.c.indicas, & 15.q.1.in princip. Altera, quæ non tollit omninò iudicium; ſed aduertit quæ facit, & ita non excuſat à peccato, ita colligitur ex notab. 2. Abbatis in c.1. de his qui fil. occider. & ita intelligerem id, quod dixerunt Bald. & Salic. in l.ſi filiam, numero 4. C.de inofficio. teſtamen. quod
3 † exhæredatio facta per patrem calore iracundiæ, non valet, etiam ſubſiſtente legitima cauſa, ſcilicet, quãdo tãta erat iracundia, quod tolleret omninò iudicium hominis. Sed modo ponamus regulam, deinde limitationes ad regulam, vt illa magis eluceſcat. Regula
4 igitur eſt. Quod quicquid † calore iracundiæ fit, vel dicitur, non habetur

Digitized by Google

ratū;ita eſt regula iuris, in l.quicquid.
Limita modo regulam iſtam, niſi talis
actus poſt calorem iracundiæ iteretur:
nam tunc valet actus, vt iſti imputetur,
& nec per iracundiam excuſatur, facit
text.in c.ſi quis iratus,2.quæſtio.3.vbi
5 †obiectio criminis facta ab irato(v.g.)
tu feciſti tale delictum, volo te accuſa-
re,nō habetur pro accuſatione,ſed pro
conuicio, niſi poſtea ex deliberatione
perſeuerat in accuſatione;& ita intelli-
gitur text. in c.ſi quis ſacerdotum, 11.
q.1. Secundò fallit hæc regula in deli-
6 ctis:nam † voluntas turbata non excu-
ſat à delicto cōmiſſo, quia licet turbata
tamen eſt voluntas, 15.q.1.c.merito,
& intelligo quando erat mente turba-
tus, ſed non totaliter alienatus, vt dixit
Dom. Anton.in c.Matthęus, extra, de
ſimon.nu.8. Abb. in d.c.1. de his, qui
7 fil.occider.† minuitur tamen pęna de-
licti, quando non erat totaliter aliena-
tus; ita habetur in l. Gracchus, C. de
adulter.vbi qui inconſulto calore occi-
dit adulterum cum vxore inuentum,
mitigatur pœna, qui aliàs erat decapi-
tandus; ad idem text. in l.1. C.ſi quis
Imperat.maled.l.ſi adulterium, §.Im-
peratores,ff.ad leg.Iul.Maieſtat. Ter-
8 tiò fallit † in ſpiritualib. vt in donatio-
ne facta Eccleſiæ; nam licet non ſit fa-
cta cum plena, & perfecta deliberatio-
ne, dum tamen ſit aliqua rationis deli-
liberatio, eſt valida, & non poteſt per
donatorem reuocari, c. ſunt qui opes,
17.q.4. ibi, tumultuario; & ratio eſt:
quia per talem donationem ius acqui-
ſitum eſt Eccleſiæ, & ideo reuocatio cę
dit in pręiudicium,& conſequenter eſt
contra iuſtitiam. Secundò,quia quod
datur Eccleſiæ,ſanctum & ſacrum effi
citur, quare qui ſemel oblatum Eccle-
ſiæ aufert,ſacrum aufert: auferens au-
tem ſacrum de non ſacro, ſacrilegium
committit:quapropter bene dicit Am-
broſ.in d.c.ſunt, qui opes,quod talis, q
donationem factam Eccleſiæ reuocat,
ſacrilegium committit, & peccat mor-
9 taliter. Quartò fallit in voto † Reli-
gionis, ita Gloſſa in c.dudum, in ver-
bo,iracundiæ,de conuerſ.coniug.& ra
tio eſt:quia actus vouēdi eſt bonus, vn-
de talis actus eſt validus,licet fiat ex ani
mi perturbatione; quod vt melius intel
ligatur, ſciendū eſt, ſecundū D.Tho.
2.2.q.vlt.art.vlt.qui tractans,an ſit lau
dabile, qđ quis ingrediatur Religionē
abſque multorum conſilio,& diuturna
deliberatione, dicit,quod diuturna de-
liberatio, & multorū cōſilia requirun-
tur in magnis dubijs: in his autem,quę
ſunt certa,& determinata,non requiri-
10 tur conſilium. Dicit etiā, † quod circa
ingreſſum Religionis poſſunt tria con-
ſiderari, Primò ipſe ingreſſus, ſecun-
dum ſe, & quo ad hæc nō expedit con-
ſilium,quoniam bonus eſt. Secundò,
poteſt conſiderari ingreſſus per com-
parationem ad vires ingredietis, & ſic
etiam non eſt locus dubitationi: quia
ingrediens non confidit ſua virtute poſ
ſe ſuſtinere, ſed auxilio Diuino, Iſa-
iæ 40. Qui ſperant in Domino muta-
bunt fortitudinem, aſſument pennas ſi
cut Aquilæ,current,& non laborabūt,
ambulabunt, & non deficient. Dicit
tamen D.Thomas, quod poſſet ſubeſ-
ſe impedimentum aliquod ſpeciale, pu
ta infirmitatis corporalis, & in hoc re-
quiritur deliberatio, ne poſtea impe-
diatur: tamen non debet fieri diuturna
deliberatio;vnde Hieronymus ad Pau
linum: Feſtina queſo te, & hærentis in
palo nauiculæ funes magis præcide,
quam ſolue. Tertiò conſiderari poteſt
ingreſſus ad ſpeciē Religionis, quam
ingredi debet,& ad hoc habendum eſt
conſilium cum his,qui non impediant;
igitur cum ingreſſus ad Religionem in
ſe ſit bonus,ſi quis non plena delibera-
tione,ſed tumultuario impetu ingredi-
tur,talis ingreſſus validus eſt. Quartò
11 fallit in monachis: † nam calor iracū-
diæ non excuſat à peccato, qui debent
viuere in humanitate, & māſuetudine,
ſicut dixit Bald.in cap.ſicut ex litteris,
nu.3. de iureiur. tamen iuſta cauſa eſt
minuendi pœnam, licet non totaliter

Digitized by Google

ea excludatur, vt probatur per text. in c.ſi quemquã, §.notãdum, 2.q.3. imò, quando aliquis diceret verbum iniurioſum ex iracundia, ad finem, vt contra iniuriantem nõ poſſit procedi actione iniuriarum, Felin. in capit. dilecti filij,
12 num. 11. de except. dat † remediũ, vt reuocet verbũ iniurioſum, dicens non fuiſſe bene dictum; ſic enim non poteſt accuſari. His ergo limitationibus exceptis, reſtat regula: Quod quicquid calore iracundiæ fit, non valet. Hinc
13 † ſi aliquis iratus contra cõſanguineos ſuos, vendidit bona ſua alicui, illo calore, non valet dicta venditio, niſi probetur perſeuerantia, per text. in d. c. ſi quis iratus, ſic cõfeſſio facta calore iracundiæ non nocet confitenti: ita dixit Gloſſa not. in cap. ex litteris, de diuort. per Gloſſ. in d. c. ſi quis iratus, 2.q.3. facit not. verbum Baldi in cap.1. §. ſi quis vero, in fine, de pace iur. firman. vbi dicit, quod homo intenſo calore permotus, non eſt in plenitudine intellectus;
14 ſic † actus, qui communiter non fiunt ſine animi perturbatione, vt eſt quod aliquis dicat contra articluos fidei, vel Deum, & tunc ſi hoc fit ex perturbatione animi, non ſunt imputanda: ad hoc de Summ. Trinit. & fide Cathol. Clement. 1. §. porrò, & Clement. 1. de vſur. Præpoſ. in c. ſi quemquam, §. notandum, in dubio tamen præſumitur contra tales, vt voluit Gloſ. in d. cap. ſi
15 quis iratus: ſic † votum licet vitietur calore iracundiæ, quo ad Deum, cum deficiat plena deliberatio intellectus, tamen ſecus eſt quo ad Eccleſiam: quia ex quo exprimitur, ſemper cogitur vouens illud perficere, & præſumit Eccleſia deliberationem, & propoſitum in dubio, facit quod not. in c. quod interrogaſti, diſt. 27. vbi licet profeſſio mente alienata nõ valeat, c. ſicut, el ſecondo, de regular. quia vbi nõ eſt conſenſus, non eſt peccatum, c. 1. 15. q. 1. & nec actus valet, tamen hoc procedit in
16 foro † pœnitentiali, vbi ſtatur intẽtioni dicentis ſe non cum plena deliberatione, ſed animo turbato profeſſionem emiſiſſe: ſed in foro contentioſo profeſſio tenet, nam non creditur ſibi poſt factum, ne turbet Eccleſiaſticam regulam, vt dixit Geminianus in dicto capitulo, quod interrogaſti.

De blaſphemia facto prolata.

SVMMARIVM.

1 *Blaſphemia non tantum fit lingua, ſed etiam facto.*
2 *Exempla multã ſcienter lędentium imaginem Dei, & Matris Deiparæ.*
3 *Pœna eorum quæ ſit, vbi diſtingue, an doloſè, vel caſu, aut per ebrietatem, numero 7.*
4 *Pœna eius, qui ſculpit Crucẽ in loco vbi poteſt ab hominibus conculcari.*
5 *Morte punitur fędans ſtatuam Principis.*
6 *Intellectus ad text. in cap. ſi canonici, de offic. ordin. lib. 6.*

In Lib. II. Cap. xx. num. 13.

1 AFFIRMAVIMVS † *blaſphemiam fieri non ſolum lingua, ſed etiam facto, vt qui manibus lædit imaginem piiſſimæ Dominæ noſtræ: ſed non explicauimus pœnam, quæ ei debetur.* Quapropter hic videbimus multa exempla relata à Doctoribus, & præcipuè à Ioan. Anania, in c. 2. extra, de maled. à Boer. deciſ. 301. ab Afflicto in Conſt. Blaſphemantium, à Menoch. tracta. de arbitr. lib. 2. caſu 376. & à Domino de Franchis deciſ. 504. Boer. in d. deciſ. ponit
2 † exemplum de quodam Franciſco de Sus, qui percuſſit ſcienter bis aut ter quendam crucifixum papireum: nã iſte talis fuit condemnatus primo ad perdendam manum, & poſtea caput. Idẽ tenet Petr. de Anchar. conſ. 15. vbi conſuluit contra quendam Hebręum, qui ſpiritu diabolico inſtigatus, in cõtem-

Digitized by Google

ptum, viſipendium, & verecũdiam fidei Catholicę omniumque fidelium figuræ Domini noſtri Ieſu Chriſti, & venerabilis ſignaculi ſanctæ Crucis, dum ſoléniter celebrarentur per totum clerum Ciuitatis Cęſenæ proceſſiones, & letaniæ coram fideli populo Ciuitatis prædictæ, auſu proteruo, temerariè, ſcienter, dolosè, & appenſatè, proiecit ſtercus, & immunditias ſuper venerabilem figurã ſanctæ Crucis, in qua ſculpta erat figura Dñi noſtri Ieſu Chriſti in forma Crucifixi, quam Crucem portabat vnus de ſocietate Crucifixi, ipſam figuram, & ſignum deturpando. Sic in Eccleſia Burgidolenſi Diœceſis Bituric. fuit illatus ictus in manu Dei inter brachia Virginis Matris exiſtentis, ex quo exiuit sãguis, vt refert Boer. in d. deciſ. ſic Angel. in l. ex Senatusconſulto, ff. ad leg. Corn. de ſicar. dixit ſe vidiſſe Peruſij alium, qui percuſſit imaginem Dei, vel ſcidit lignum Crucis, qui dixit eſſe puniendum pęna mortis. Pariter Petr. de Belluga, in Speculo Principũ, tit. de præpoſ. graua. §. viſo, & ſignanter num. 17. ponit de Iudęo, & Sarraceno, qui in opprobrium fidei Chriſtianæ in die Paraſceues Domini agnum, ſiue ouem crucifixerũt, & Crucem conſpuerunt, & pedibus conculcarunt: & in imaginem Crucifixi noua fecerunt opprobria. De alio etiam refert Boer. qui in feſto Beatæ Mariæ Magdalenæ, & exitu veſperarum percuſſit enſe imaginem Chriſti, & amputauit faciei partem cum crinibus. Chaſſanæus etiam conſilio 1. in quinto præſuppoſito, num. 69. refert de alio, quidum Mediolani eſſet, pugione imaginem Saluatoris noſtri percuſſit, his impijs verbis prolatis: vtinam Chriſte ita potuiſſem te in vtero matris tuæ tranſfigere, quemadmodum tuã hanc tranſfixi imaginem: & ſcribit Chaſſanęus, miraculosè ſanguinem fluxiſſe ex imagine illa, illumque perterritum domũ abijſſe, & cum domum eſſet ingreſſus, illam corruiſſe. Sic Dominus de Franchis deciſio. 504. narrat, quòd die 25. Ianuarij, 1592. quidam Franciſcus Altomandus aliàs de Benedictis, occaſione pecuniæ amiſſæ in ludo, ingreſſus eſt Eccleſiam S. Ioſeph Ciuitatis Neapolitanæ, & cum cultro incidit faciem glorioſiſſimæ Virginis Mariæ, & Saluatoris noſtri, quem in brachijs tenebat, fuit fugiens captus, & tortus, atque confeſſus crimen, & cum daretur ſibi terminus ad ſe defendendum, & nihil probaſſet: fuit per magnam Curiam condemnatus ad mortem, quę poſtea fuit cõfirmata per Sacrum conſilium, die tertio, vel quarto Februarij 1592. penes ſecretarium: pro cuius confirmatione videnda eſt in terminis pulcra theorica Paridis de Puteo, in tract. de ludo, columna penultima, verbo,

3 † qua pœna puniantur luſores, qui propter ſubſtantiam in ludo perditam, imaginem Dei, & Sanctorum percutiunt: & tenet, quod ſit pœna mortis. Idem etiam tenet Ancharan. qui ſupra. Et mouentur duplici fundamento, & primùm: ſi mortis pœna

4 † puniẽdus eſt, qui Crucem in marmore, vel ſilice ſculpit eo loco, quo poteſt ab hominibus conculcari, vt dicit text. in l. 1. C. nemini liceat, quanto magis hi, qui ſtudiosè præſcindunt, feriunt, & lacerant imagines, & Cruces.

5 Item, ſi is, † qui imaginem, & ſtatuam Principis fędauit, dehoneſtauitque, grauiter puniendus eſt, quia punitur pœna læſæ Maieſtatis, l. non contrahit, ibi, lapide iactato, cum lege ſequent. & l. famoſi, ff. ad leg. Iul. Maieſtat. quanto fortius puniendus erit morte is, qui dolosè, & ſtudiosè in deſpectũ Diuinæ Maieſtatis irruerit contra imaginem Dei, & eius Diuę Matris Virginis Mariæ. Sic hoc argumenti genere vſus eſt Boer. deciſ. 301. nu. 17. Limita modo hãc deciſionem, quando aliquis propter mutationem vnius Eccleſiæ in alteram, imagines Sanctorum proiecerit in vrticas: nam licet iſte ſit in dolo, non tamen eſt tantus dolus, ſi-

cut

Digitized by Google

cur in eo, qui ſtudioſe vulnerat imaginem Dei, aut B. Virginis.

Quapropter iſte venit puniendus pœ
6 na arbitraria, & ita † intelligenda eſt Gloſſa in capitulo ſi canonici, de officio ordinar. libro ſexto, vt dixit Franchus, deciſion. 504. numero primo, excuſarem etiam à morte, quando aliquis
7 non doloſe, ſed † caſu, vel ebrietate amputaret faciem Chriſti, vel eius Matris, & ita tali prætextu fuit quidam liberatus à morte, & condemnatus ad fuſtigationem, vt dixit Boer. qui ſupra, in fine.

De æquitate quam iudex præ oculis habere debet.

SVMMARIVM.

1 *Aequitas præferenda eſt rigori, & infra num. 18. etiam in contractibus, numer. 22. & id quomodo intelligatur, numero 24.*
2 *Aequitas diuerſimode capitur.*
3 *Aequitas quid ſit.*
4 *Iudex ex æquitate poteſt poſt terminum peremptorium recipere teſtes, numero 5.*
6 *Iudex ex æquitate pro quibus perſonis poſſit ſupplere, & num. ſeq.*
7 *Iudex ſupplere poteſt, vbi à partibus minus dictum eſt.*
8 *Rigor quando ſit temperandus vide numero 14.*
9 *Iudex debet eſſe promptior ad abſoluendum, quam ad condemnandum, fallit, num. ſeq.*
11 *Iudex in arbitrarijs poteſt ſeruare quod vult.*
12 *Iudici an debetur poteſtas parcendi contumaci.*
13 *Accuſari coram iudice propitio ſibi, expedit.*
14 *Rigor in pœnis infligendis manſuetudine temperari debet.*
15 *Beneficium ſemel indultum ratione minoris ætatis, an perdatur ob ſuperueniẽtiam maioris.*
16 *Cauſa attenditur in receptione rei.*
17 *Locus attenditur in pœnis.*
18 *Delictum magis punitur commiſſum de die, quam de nocte.*
19 *Superior quando temperet diſciplinam cum miſericordia.*
20 *Seueritas quando ſit exercenda.*
21 *Iudex quando in dubijs poſſit procedere arbitrariè.*
22 *Aequitas quando præualere debeat rigori, num. 25.*
23 *Opinio prima Gloſſæ, & non vltima quãdoque præferenda; & quid in opinione Doctoris ibid.*

In Lib. II. Cap. xxxj. num. 1.

HABETVR *iudicem ſemper debere habere præ oculis æquitatem*. Ratio reddi poteſt:
1 quia † æquitas præferenda eſt rigori, Specul. titul. de officio iudicis, §. vi, verſic. item, ſi: nam in ſubtilitatibus iuris pernitioſè ſemper erratur, l. ſi ſeruum, §. ſequitur, ff. de verborum obligat. De hac materia habetur per Canoniſtas, in capit. final. de tranſact. in capitul. diſciplina, diſtinct. quadrageſimaquinta, vbi per Gemin. & Præpoſ. in capitul. primo, de rerum permutat. in ſexto, in Clement. ſecunda, de appellat. vbi plene per Ancharan. & per Legiſtas, in l. prima, C. de legibus, & in l. placuit, C. de iudic. Verum pro intelligentia materiæ præmit-
2 tendum eſſe putaui, quod † æquitas diuerſimode capiatur: nam quandoque diſtinguitur contra iniquitatem, & dolum; Aliquando diſtinguitur inter rigorem, & iuris regulas; item dicitur ipſa mens, & ratio legis; Rurſus dicitur ius, & iuſtitia. Quandoque dicitur temperantia, ſiue æqualitas, Baldus in capitulo ad hæc, ſeptima column. de pace iur. firman. Item dicitur quædam facta conuenientia, Bartol. in l. prima, in fine, C. de legibus, & vt dixit Baldus, in l. etiam, C. de iure dot.

Aequi-

Digitized by Google

3 Aequitas † eſt, attendere potius ſenſum, quam verba. & alibi in d. c. ad hæc, dixit, quod eſt rerum conuenientia, quæ in paribus cauſis pia iura deſiderat, & omnia bene æquiparat. Hinc Bald. in l. omnium, C. de vectigal. vocat æquitatem æqualitatem; vocatur etiam in iure æquitas miſericordia, ſiue relaxatio pœnæ, c. diſciplina, diſt. 45. quandoque quædam conuenientia; At ius rigor, ſiue ſeueritas, d. c. diſciplina. Sed iuſtitia eſt quoddam medium, quaſi quædam regula, quę verſatur ex circumſtantijs, & nonnunquam flectitur. Hoc pręmiſſo, regula eſt, quod iudex ſemper debet habere præ oculis ęquitatem, l. placuit, C. de iudic. & æquitas eſt præferenda rigori, text. eſt notab. in c. fin. in fin. de tranſact. & c. diſciplina, diſt. 45. Hinc multa inferuntur; & Primò facit, quod
4 iudex † æquitate ſuadente poteſt poſt terminum peremptorium recipere teſtes, & inſtrumenta; ita probatur in c. conſuluit, de offic. deleg. modo iuriſdictio delegati duret poſt terminum peremptorium, vt dixit ibi Abbas, facit Gloſ. in Clemen. Sępe, verbo, non obſtante, de verbor. ſignif. vbi ponit quęſtionem, & quærit: An poſt † terminum
5 datum ad producenda inſtrumenta, audiatur volens illa producere? & ponit tres opiniones, tandem tenet tertiã opinionem, quæ dicitur æqua, & dixit Zabarel. ibi, num. 16. quod illa opinio communiter approbatur. Secundò facit, ꝙ
6 iudex † poteſt in facto ſupplere pro his perſonis, quæ facta ſua exprimere neſciunt, vel non poſſunt, vt pro pupillis, vel miſerabilibus perſonis, pauperibus, carceratis, infirmis, & ſimilibus, l. mulieres, C. ſi mancip. ita fuer. alien. item in teſtamentis ad pias cauſas, de petit. hæred. l. hæreditas, in fine. Item in cauſis vſurarum, per Innoc. in cap. ad noſtram, 2. de iureiuran. item, vbicunque æquitas ſcripta eum monet, ff. de interrog. act. l. vbicũque, & in quibus iudex poteſt ſupplere, vide Baldum in c. bonæ memoriæ, num. 7. de poſtul. prælat.
7 & Hoſt. ibi, num. 3. vbi ait, quod † iudex ſupplere poteſt, vbi à partibus minus dictum eſt, tam de iure, quam de facto, vbi vertitur periculum animæ, arg. de elect. c. cum nobis olim, §. his igitur, & extra, de except. c. exceptionem. Tertiò facit text. in cap. denique, diſt. 4. vbi
8 habetur † quod temperandus eſt rigor legis: nam qui nimis emungit, elicit ſanguinem, Prouerb. capit. 30. exemplum habetur in d. ca. denique, & per Hoſt. in c. fin. de tranſact. num. 2. Quartò facit, quod cum iudex ſemper debeat habere præ oculis æquitatẽ, fit, quod ſemper pronior eſſe debet ad abſoluendũ, quam ad condemnandum, ff. de act. & oblig. l. Arianus, ff. de pęnis, l. reſpiciendum, c. ex litteris, de probat. vbi Abb. 26. q. 3. c. tempora, diſt. 50. c. vt conſti-
9 tueretur, in fine, & † promptior debet eſſe ad miſericordiam, quam ad rigorem, quia melius eſt reddere rationem de miſericordia, quam de rigore, 11. q. 3. c. nemo peritorum, fallit tamẽ quod
10 diximus iudicem in † dubio abſoluere debere reum, non procedere in foro animæ, quia tunc tutior via eſt eligenda, & ea eſt tutior, quæ durior; ita eſt Gloſ. ſingular. in cap. vnico, de ſerut. in ordin. faciend. not. in c. iuuenis, de ſpõſal. notat Abb. per illum text. in c. 2. de obſeruat. ieiun. ſed quando conſtat de peccato, & ſuperior in mitiorem partem inclinare debet, Abbas in d. cap. ex litteris, qui allegat text. in cap. alligant, 22. q. 7. cum ſimil. Extenditur modo
11 hæc propoſitio in † arbitrarijs, de quibus in cap. conſuluit, de offic. deleg. & tunc eſt in optione iudicij, quid ſeruet, Ananias in c. fin. extra, de tranſact. imo Dom. Anton. ibi, num. 13. dicit, quod indiſtinctè in arbitrarijs debet iudex ante oculos habere ęquitatem, quam iudices iurant ſeruare; vt in Auth. iuſiurãdum, quod præſtatur ab his, qui, &c.
12 Quapropter, † datur iudici poteſtas parcendi contumaci, & expectandi illum in diem ſequentem, d. c. conſuluit, nec pars conqueri poterit, quia iudex vtitur

Digitized by Google

vtitur poteſtate ſibi tradita à lege, & ideo Abbas, in d. cap. conſuluit, inquit, quod multum prodeſt habere iudicem propitium ſaltem in arbitrarijs, & ad hoc facit, quod tradit Angelus in l. cū idem, col. fi. ff. de petit. hæred. vbi dat cautelam, vt quis accuſetur coram iudi

13 ce † ſibi propitio, & fauorabili, Decius in d. c. cum M. num. 147. de conſtitut. & ſecundum hoc declaratur, quod habetur in c. accedens, 2. vt lite non conteſt. vbi qui nimis fauet alteri recuſari poteſt: nam hoc videtur habere locum in arbitrarijs, quod notandum eſt. De-

14 cius in d. c. conſuluit, num. 16. ſic † in pœnis infligendis rigor eſt manſuetudine temperandus, & primò ratione ætatis, c. fin. c. 1. de ſent. excomm. vbi qui ob iniectionem manuum erat abſoluēdus à Papa, c. ſi quis ſuadente, 17. q. 4. ratione minoris ætatis abſoluitur ab Epiſcopo; & ita parcitur ætati, etſi nō in totum, tamen quo ad minorem pœnam imponendam, d. c. fin. l. auxilium, §. in delictis, ff. de minor. quod verum eſt, ex quo doli capax eſt is qui deliquit, vt notatur in d. c. 1. quamuis ante abſolutionem ſit factus maior, d. cap. fin. ex quo infertur ad ſtatutum, quod ſi puer cōmiſit delictum, & factus eſt maior, non punitur ſicut maior, ſed ſicut mi-

15 nor, & ita nota, quod † beneficium ſemel indultum ratione minoris ætatis, non perditur per ſuperuenientem maioris; ita Dom. Anton. Zabarel. & Fel. in d. c. fin. alioquin in totum parcitur, ſi puer, qui deliquit non eſſet doli capax: nam etſi pati poſſet iniuriam, non tamen facere, 15. q. 1. c. illud. Et ita ex his habetur, quod in omnibus pœnis inferendis, eſt conſideranda perſona, quia aliter proceditur contra maiores, & aliter contra minores; ad hoc de reſcript. in 6. c. ſi eo tempore, de offic. deleg. c.

16 ſane, 2. Item † conſideratur cauſa qualis, & quanta, d. c. fin. optimus tex. in c. cum dilecti, de accuſat. vbi ſi aliquis recipit rem ex naufragio, attenditur cauſā, propter quam receperit, quia ſi animo ſibi lucrādi commiſit delictum, venit puniendus, ſecus ſi cauſa cuſtodiendi, ſic arripiens ancillam cauſa fornicationis, non dicitur furtum committere, vt priuet dominum, ſed propter cauſam fornicationis, & ideo dicunt iura, quod animus, & propoſita diſtinguūt maleficia, l. qui in iure, ff. de furt. c. cum

17 voluntate, de ſent. excom. ſic † attenditur locus in pœnis: quia ſi res aufertur ex loco ſacro, dicitur ſacrilegium, ſi à profano, dicitur furtum, ff. de pœnis, l.

18 aut facta, §. locus, ſic tēpus: hinc † magis quandoque puniuntur delicta commiſſa de die, quam de nocte: nam licitum eſt punire furtum nocturnum, nō tamen diurnum, c. ſi perfodiens occidere, de homicid. & ita ex his habetur, ꝙ in pœnis infligendis æquitas præferenda eſt rigori, ratione æquitatis, cauſæ, temporis, & loci. Pariter in delictis corrigendis, & quo ad maiores iudex miſericordiā habere debet circa correctionem delictorū, c. diſciplina, diſt. 45. vbi

19 in correctione † delictorum debet ſuperior ſeueritatem diſciplinæ cum miſericordia temperare, quod intellige, quando agitur de puniendis corrigibilibus, d. c. diſciplina, ſecus autem, ſi agitur de puniendis incorrigibilibus, quia tunc in pœnis imponendis nulla eſt habenda miſericordia: & ita intelligitur text. in c. eſt iniuſta, 23. q. 4. Gemin. & Præpoſ. in d. c. diſciplina. Rurſum receditur, quando ſperatur multorum correctio: quia tunc ſeueritas iuſtitiæ eſt

20 exercenda in paucos principales, † vt eorum exemplo ceteri terreātur, & ad pœnitentiam prouocentur, ca. latores, de cler. excom. miniſt. ſicut Dominus, Num. 25. mādauit ſuſpendi principes populi pro peccato multitudinis, & hoc eſt regulariter: nam quandoque tota eſt punienda, vt habetur per Prępoſ. in d. cap. vt conſtitueretur, & per Cardin. in c. commeſſationes, diſt. 44. Præterea in dubijs quando aliquid non eſt determinatū à iure, procedit iudex arbitrariè, ſola ęquitate inſpecta, & quod

ſtatuit

Digitized by Google

ſtatuit eſt ius,& habetur pro iure, vt dixit Dom. Anton. in ca. fin. de tranſact. num. 6. Item, quando æquitas,& ius nō reperitur deſcriptum in aliquo caſu cō currente in non arbitrarijs, & tunc iudex debet ſemper ęquitatē habere ante oculos. Facit, quod habetur in l. ſcire, §. ſufficit, de excuſ. tutor. & tunc ſtatur ęquitati: quia ratio habet legis vim, deficiēte lege, c. conſuetudo, diſt. 1. Gloſ. in c. cum ex eo, de elect. in 6. diſt. 19. c. ſi Romanorum: Sic quando vtrunque eſt ſcriptum,& vtrunque eſt generale, vel ſpeciale, tamē æquitas eſt poſterius ſcripta, illa præualet, cap. 1. de conſtit.
22 in 6. Item, extende in † contractibus, vbi ſimiliter ęquitas præfertur rigori, l. 2. & ibi notat Bald. C. de reſcind. ven
23 dit. Pariter † licet vltima opinio Gloſ ſę, vel Doctoris cenſeatur per eum approbata, vt notat Bart. in l. bona fides, cū ſuis concordantijs, ff. depoſiti, tamē quando prima opinio ſapit æquitatem, & vltima rigorem, tunc prima potius cenſetur approbata: ita Frāc. de Curtio conſ. 163. quod incipit: Diligenter, & maturè diſcutias, colum. 7. vbi ad hoc allegat Gloſſam pro notabili in l. ſi cū exceptione, §. ſed, & ſi quis, in Gloſ. in verbo, omnimode, ff. quod metus cauſa. Item, adde Archid. in c. quod à patribus, diſt. 75. qui dicit quòd etiam in ſpectātibus ad forum Canonicum attendimus ius ciuile, quando diſponit ęquitatem,& ius Canonicum diſponit rigorem, & ponit exemplum in clerico, qui iurauit ſoluere daturum Titio centum, die Dominica: nam non erit periurus, ſi dederit vſque ad mediā noctem ſequentem, attendendo diem ſecundum ius ciuile,& non ſecūdum ius Canonicum, ſed modo limita id, quod
24 diximus, æquitatē † præferri rigori, eſſe verum, quando æquitas eſt ſcripta, quia ſi non ſcripta, non præfertur: ita Dom. Anton. in cap. 1. colum. 7. de conſtit. quod intellige, quando rigor eſſet ſcriptus; ita Scribentes in c. fi. de tranſact. niſi in his, quæ ſunt in arbitrio iudicis, Bart. in l. 1. C. de leg. Item verū, niſi ęquitas ſit ſcripta in genere, & rigor in ſpecie; exemplum: ęquitas dicit neminem debere locupletari cū alterius iactura, l. nam hęc, ff. de condict. indeb. rigor tamen ſcriptus eſt in ſpecie, in vſucapionibus & præſcriptionibus, vt mobilia temporis ſpatio poſſint vſurpari,& immobilia præſcribi: nam tunc rigor pręfertur ęquitati, vt ſpecies generi, l. 1. vbi DD. ff. de vſucap. Dinus in reg. poſſeſſor, de regul. iur. in 6. Tertio fallit, niſi æquitas ſcripta eſſet in vno caſu,& in alio eſſet rigor, & rigor eſſet in conſtitutione poſterior, Gloſſa, quam pōderat Imola, in ſeptima colum. in capit. extirpandæ, §. quia verò, in verſic. priuatum, de præbend. per Canoniſtas in cap. fin. de tranſact.
25 Quartò fallit † in arbitrarijs, in quibus iudex poteſt ſequi rigorem ſcriptum, & non ſequi, vt ſibi libet, ſecundum Butrium, in cap. 1. colum. 6. de conſtit. Bald. in l. 1. C. de legibus.

De diſpenſatione iuris vulneratiua.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio vulnerat ius commune.*
2 *Diſpenſatio debet fieri cum cauſa.*
3 *Diſpenſatio tanquam odioſa non extenditur.*
4 *Beneficia ſine diminutione, vt conferātur publicè intereſt.*
5 *Penſio vt nō poſſit extingui, eſt odioſum.*
6 *Penſio vt conſtituatur, vel extinguatur, quæ differentia.*
7 *Diſpenſatio ſuper duobus beneficijs intelligitur de primis.*
8 *Diſpenſatio, vt Subdiaconus contrahat matrimonium cum certa muliere, non extenditur ad aliam.*
9 *Diſpenſatio cum bannito quo ad ſaluum conductum, intelligitur pro vna vice tantum.*
10 *Diſpēſatio an extēdatur ad caſū minorē.*

Diſpen-

11 *Diſpenſatio facta ab Epiſcopo in monacho quo ad curatum beneficium an intelligatur quo ad ſimplex.*

12 *Diſpenſatus ad duo incompaſſibilia, an intelligatur in eadem Eccleſia.*
Diſpenſatio ſuper ordinibus conceſſa, de minoribus intelligi debet, ibid.

13 *Diſpenſatus ad Archiepiſcopatum, an intelligatur etiam diſpenſatus ad Epiſcopatum.*

14 *Diſpenſatus ſuper pluralitate beneficiorum an teneatur reſidere.*

15 *Adhærens duobus dominis tenetur obedire maiori.*

16 *Diſpenſatio facta cum illegitimo, ſuper beneficio obtinendo in genere de primo intelligendum venit.*

17 *Diſpenſatum cum illegitimo fauore Religionis ad Sacerdotium, non tamen ob id erit cum eo diſpenſatum in Cura, vel in Prælatione.*

18 *In diſpenſationibus an poſſit argui à maioritate rationis.*

19 *Diſpenſationis gratioſæ exemplum. Et quæ dicatur gratioſa diſpenſatio ſub num. 20.*

20 *Legitimatio dicitur diſpenſatio.*

21 *Differentia quo ad diſpenſationem ſuper defectu natalium, & ſuper beneficia Eccleſiaſtica. Et interpretatio ſtricta fit in beneficijs Eccleſiaſticis, ibid.*

22 *Poteſtas diſpenſandi dicitur gratioſa & fauorabilis, & ideo large interpretãda.*

23 *Mandatum datum Vicario Epiſcopi de conferendis beneficijs, comprehendit dignitates, & etiam beneficia curata.*

24 *Diſpenſandi facultas habita ſuper irregularitate, qualiter poſſit extendi.*

25 *Diſpẽſandi facultas, quod late interpretatur, hẽt multas limitationes, remiſſiue.*

In Lib. II. Cap. xxxj. num. 1. ibi, Pietas.

1 HABETVR, *quod † diſpenſatio vulnerat ius commune.* Adde capit. primum, de fil. presbyt. in ſexto, Aegid. deciſ. 482. & conſil. vigeſimoſecundo, columna ſecunda, Pariſ. conſilio trigeſimoſeptimo, numero vndecimo, libro quarto. Hinc multa inferuntur, & Primò quod cum diſpenſatio ſit vulneratiua iuris communis, eſt ſtricti iuris, ideo
2 debet † fieri cum cauſa: nam diſpenſare eſt diuerſa penſare, & ſic diſpenſans debet perſcrutari cauſam tollendi iura, vnde ſi nulla ſubeſt cauſa, diciturdiſſipatio, vt dixit Abb. in cap. quia in tantum, numero tertio, de præbend. Secundò infertur, quòd cum diſpenſatio ſit contra ius, conſequenter debet ſtrictè interpretari, cap. quod dilectio, de conſanguinit. & affinitat. capitulo primo, & ſecundo, de fil. presbyter. libro
3 ſexto, vnde † tanquam odioſa non extenditur, & ratio eſt: quia quando diſpenſatio de ſe, & ſuapte natura eſt odioſa, & contra iuris diſpoſitionem, & intentio fauendi non contemplatur ad publicam vtilitatem, ſed ad priuatam, vel vnius, vel certorum hominum vtilitatem, tunc diſpoſitio eſt odioſa, & eſt ſtrictè intelligenda, vt videmus in diſpenſatione, quæ reſpicit priuatam vtilitatem, in qua intentio diſponentis eſt fauere diſpẽſato; ita probatur per Doctores in capitulo fin. de verborum ſignificat. libro ſexto, ſic in materia di-
4 ſpenſationis † publicè intereſt, vt beneficia ſine diminutione conferantur, item, ne deſtinata ad vnum pium vſum in alium conuertantur. Clement. quia contingit de relig. dom. fit, quod ſi Papa contra hanc publicam vtilitatem diſpenſet in fauorem alterius illuſtris perſonæ, vel in maxima dignitate conſtitutæ, vt puta Cardinalis, ſequitur
5 quod impedimentum ne † extingui poſſit penſio, ſit odioſa, nam impedit ne beneficium recuperet libertatem, & ita talis ſeruitus dicit͛ odioſa: quapropter cum talis prorogatiua ſeruitutis reddat materiam odioſam, infertur è cõtrario,
6 quod † extinctio penſionis ſit fauorabilis: quia reſtituit beneficium ad priſtinã libertatem, vnde poteſt fieri abſque au ctoritate ſupioris, licet ſine ea conſtitui

Digitized by Google

nequeat, Prępoſ. in cap. Agathoſa, diſt. 63. num. 3. ita Rota in 4. deciſ. 164. numer. 6. & 7. Tertiò infertur, quod cum diſpenſatio ſit odioſa, & exorbitans, non includit niſi primum actum ſequētem poſt diſpenſationem, ca. poteſt, de præb. in 6. vbi Franchus num. 3. ibi ad
7 hoc notat, quòd † diſpenſatio emanans ſuper conceſſione duorum beneficiorū, intelligitur de duobus primis poſt diſpenſationem occurrentibus, non autem, quod ſucceſſiue dimiſſis primis duobus beneficijs poſſit alia habere, vt ibi per Franch. num. 7. facit quod not. in c. quod dilectio, de conſang. & affi-
8 nitat. & ideo, ſi † Papa diſpenſat cum Subdiacono, vt poſſit matrimonium contrahere, & hoc contemplatione certæ mulieris, quod tunc non poterit contrahere niſi cum illa, & non cum alia; pro quo facit text. notab. in l. matrimonij, ff. de ritu nuptiar. item, facit text. in
9 d. c. 1. de fil. presbyt. in 6. † quod ſi diſpenſetur cum bannito, vel fiat ſibi ſaluus conductus veniendi ad Ciuitatem, non obſtante banno, vt debeat intelligi pro vna vice tantum; facit text. in l. boues, §. hoc ſermone, ff. de verborum ſignific. & d. c. non poteſt. Quartò in-
10 fertur, quod † in diſpenſationibus non fit extenſio, etiam ad caſum minorem, & habentem in ſe maiorem rationem, quam habeat caſus conceſſus; ita ſingulariter dixit Hoſtienſ. in ca. poſtulaſti, extra, de reſcript. & ratio eſt, quia diſpēſatio redditur odioſa. Hinc dixit Ioan. Andr. in reg. Quæ à iure, in 6. quod li-
11 cet Epiſcopus † diſpēſet cum monacho ad curatum beneficium, non tamen dicitur diſpenſare cum eo ad beneficium ſimplex. Pariter dixit Abb. in cap. 2. de cler. pugn. in duel. quod ſi diſpenſatur ſuper beneficio, intelligitur de ſimplici, niſi diſpenſatio dicat ad quæcunque beneficia. Similiter Abb. & Imola, in cap. de multa, de præben. dicunt, quod
12 diſpenſatus † ad duo incompatibilia, non dicitur diſpenſatus in eadem Eccleſia, vt fiat ſtricta interpretatio; ſimiliter alibi dixit Gloſ. in c. patris, in verbo, ordinari, de filijs presbyt. quod diſpenſatio ſuper ordinibus intelligitur de minoribus. Facit bene tex. in d. cap.
13 fin. de translat. Epiſcopi, vbi † diſpenſatio, quod quis poſſit tranſire ad Archiepiſcopatum, nō extenditur ad Epiſcopatum, & tamen ibi non eſt eadem ratio, ſed minor, vt dicit ibi tex. Sed aduertēdum, quod licet communiter hoc dicatur, tamen iſta concluſio iure non probatur: nam text. in c. 1. de fil. presbyt. ſimpliciter dicit, quod diſpenſatio ſtrictè interpretatur, quia materia odioſa eſt, ergo non debet diſpenſatio magis ſtrictè interpretari, quam alia materia, quæ odioſa eſt: ſed in alia materia odioſa non excluditur argumentum à maiori, l. nec in ea, vbi Bart. ff. de adulter. l. in ſuis, in fin. ff. de liber. & poſth. per Gloſ. in c. ex litteris, de reſtitut. ſpoliator. & in terminis eſt text. in cap. per venerabilem, qui filij ſint legitim. vide Decium in cap. at ſi clerici, §. de adulterijs, num. 85. de iudic. Quintò infertur,
14 quod licet ſi † diſpenſetur ſuper pluralitate beneficiorum, non videatur diſpenſatum ſuper non reſidentia, quando ille poteſt viciſſim reſidere in ambobus beneficijs, modo loca ſint ita vicina, quod commode poſſit vtrique deſeruire, vt in c. tua nos, ad finem, 26. q. 6. ſed vbi loca eſſent remota, ita, quod commode non poſſit vtrique deſeruire, tunc poterit in qua vult reſidere, vt dicit Gloſſa in d. c. nō poteſt, §. 1. quod intellige, quando Eccleſiæ eſſent æquales; aliàs ſi vna eſſet altera dignior, deberet reſidere in digniori, & in altera deſeruire per vicarium, arg. tex. in cap. extirpandæ, §. quia vero, extra, de præbend. & ibi per DD. & ita tenent in d. §. 1. Gemin. & Franch. facit quod dixit
15 Roman. conſ. 47. vbi ait, quod † adhærens duobus dominis, & ab vtroque eodem tēpore requiſitus, debet obedire maiori; ſic Gloſſa in c. accuſatus, §. ſane, de hæret. in 6. ait, quod magis priuilegiatum, & dignius minus digno merito

rito

Digitized by Google

rito antefertur. Sextò infertur ſecundum Archid. in d. cap. non poteſt, §. 1.
16 quod † ſi diſpenſatur cum illegitimo ſuper beneficio obtinendo in genere, intelligitur de primo, & ideo ſi obtento primo illud dimittat, & ſecundum obtineat, non poterit illud retinere; licet Ioan. And. contra, qui dicit quod ſimul non poteſt vtrunque retinere, ſed ſucceſſiue ſic, opinio tamen Archid. de iure eſt verior, & approbata in Curia, & tenenda, & ſeruanda, vt tenet Rota, in deciſ. 339. quæ incipit: Item ſi illegitimus, Franch. in d. cap. non poteſt, §. 1. & ratio eſt: quia prima gratia ſortita eſt ſuum effectum per adeptionem primi beneficij, facit 11. quæſt. 1. c. ſi quis exequutoris, in text. & in Gloſſa final. 33. quæſt. 2. cap. vltimo in Gloſſa 1. Se
17 ptimò, licet ſit † diſpenſatum cum illegitimo ob fauorem Religionis ad Sacerdotium; non tamē propter hoc erit diſpenſatum in Cura, vel in Prælatione, cap. 1. de fil. presbyt. & hoc intellige de Religione cum effectu, ſequuta ſcilicet profeſſione: nam verba cum effectu ſunt intelligenda, cap. relatum, de cleric. non reſid. aliàs poſſet fieri fraus intrando Religionem, & ſuſcipiendo ordines ſacros, & ante profeſſionem exeundo, & ſic lex eſſet impoſita verbis, c. commiſſa, de elect. in 6. Sed modo hæc concluſio, quod diſpenſatio in ſe ſit odioſa, & ideo reſtringenda, fallit, quando minus eſſet inſeparabiliter
18 incluſum cum maiori: nam tunc † in diſpenſationibus poteſt argui à maioritate rationis, vnde diſpenſatus ad Diaconatum, cenſetur diſpēſatus ad Subdiaconatum, quia ſine Subdiaconatu non poteſt fieri Diaconus; ſic diſpenſatus, vt poſſit fieri Epiſcopus, videtur etiam conceſſum, vt poſſit presbyterari; Fel. de reſcript. in c. poſtulaſti, limit. 3. ſic ſi aliquis eſt diſpenſatus, vt non obſtante minori ætate ſit capax Eccleſiæ Curatæ, cenſetur etiam diſpenſatus vt poſſit promoueri ad Sacerdotium; ſecus autem, ſi illud incluſum ſit ſeparabile, vnde diſpenſatus ad Sacerdotium nō erit capax Eccleſiæ Curatæ, ſi obſtant natalia: ita in cap. quia tantum, de præben. Felin. in cap. fin. num. 4. de ſimon. Se
19 cundo fallit in † diſpenſatione gratioſa, vt Abbas dixit in d. §. de adulterijs, per text. in cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi, ibi ponitur exemplum in legitimatione, quæ videtur gratioſa, & fauorabilis reſpectu prolis. Sed aduerte, quod non videtur, quod diſpenſatio in aliquo caſu poſſit dici gratioſa, quia ſemper eſt contra ius commune, c. 1. de fil. presbyt. in 6. quod etiam procedit in legitimatione, quia eſt contra ius cō
20 mune, & † legitimatio ipſa etiam diſpēſatio dicitur: quia ius commune relaxatur, iuxta definitionem diſpenſationis, & per Gloſſam in c. requiritur, §. niſi rigor, prima q. 7. & probatur in d. ca. per venerabilem, vbi text. loquitur in diſpēſatione, & dicit, quod cum diſpenſatur in ſpiritualibus, diſpenſatum intelligitur in temporalibus. Verum aduertendum, quod bene diſpēſatio dicitur gratioſa ſecundum Abbatem, nam mens
21 Abbatis fuit facere † differentiam inter diſpenſationem, quæ fit ſimpliciter ſuper defectu natalium, ad iſtum effectū ſimpliciter, vt legitimus ſit, & eam, quę fit ad illum effectum, vt habilitetur ad beneficium Eccleſiaſticum, de qua loquitur text. in d. cap. 1. de fil. presbyt. & iſta odioſa eſt: quia in beneficijs Eccleſiaſticis fit ſtricta interpretatio, c. quamuis, el 2. de præbend. in 6. Hanc etiam differentiam ponit Anch. conſ. 242. Ex tenore, in princip. & in conſ. 427. Circa primum, in princip. Gemin. in c. 1. in §. illo vero, de fil. presbyt. in 6. Gra
22 tioſa † etiam diſpenſatio non quidem habito reſpectu ad illum, cum quo diſpenſatur, ſed habito reſpectu ad poteſtatem diſpenſandi: nam facultas conceſſa illi, vt poſſit diſpenſare, non ſtricte, ſed large eſt interpretāda, Franch. in cap. 1. de fil. presbyt. in 6. Rota prima par. deciſ. 554. num. 4. Iaſon in l. ſi ita ſcriptū, in fine, de lib. & poſth. DD.

Digitized by Google

23 in c.fi.de ſimon. ſic † mandatū datum Vic. Epiſcopi de cōferēdis beneficijs, comprehendit dignitates,& ēt curata: quia iſta larga interpretatio nocet ſolū cōferenti; facit qđ notat Gemin. in c.ſi cui, in fi.de præbēd. in 6. Felin. in c.cauſam, quę, nu. 19. de reſcript. Hinc Feli.
24 in cōſ.6. de conſtit. concludit, † ꝙ habens facultatem diſpēſandi ſuper irregularitate incurſa ob cōtemptū excommunicationē Canonis, poterit diſpēſare circa excōmunicationem incurſam vigore ſtatuti Eccleſię Cathedralis. Similiter poteſtas habita diſpenſandi cū coniunctis in tertio gradu, extēditur ad coniūctos vtraque parte; ita Calderin. conſ. 1. de conſangui.& affinit. Gloſſa ſingul. quæ optimè iſta probat, in Clemēt. 2. verſ. Sacerdotium, de offic. Vi-
25 car. verum iſta † facultas diſpenſandi ꝙ latè interpretetur, habet multas limitationes, vt per Felin. in c.fi.de ſimon. & in c.poſtulaſti, de reſcript. num. 11.

De excommunicatione quæ incurritur à laico ob detentionem clerici.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus eſt laicus detinendo clericum etiam ſine læſione corporis.*
2 *Compaternitas contrahitur per tactum veſtis, quandò leuatur puer.*
3 *Offenſio in perſonam, differt ab offenſa perſonali.*
4 *Excommunicatus eſt laicus ſiue clericū detineat in carcere publico, ſiue priuato, fallit num. 10. 11. 12.*
5 *Clericus quando videatur detineri in carcere priuato.*
6 *Excommunicatio circa carcerationē clerici quam lata.*
7 *Excommunicatio non incurritur ob metum clerico illatum.*
8 *Excommunicatus non dicitur laicus, ſi res extorquet furtim à clerico.*
9 *Sed quid ſi ſcienter extorqueret à clerico equum.*
13 *Excommunicatus non eſt quādo iniuria fit verbalis in perſonā clerici, vel inſequitur, aut inſultum facit in clericum modo non eum percutiat, & num. 16.*
14 *Excōicatus nec eſt quando violenter quis lædit res clerici ei non adhærentes.*
15 *Et nec quando res talis eſt quæ à laico propria auctoritate poteſt accipi.*

In Lib. II. Cap. xlix. num. 2.

1 CONCLVSIO *eſt † excommunicatum eſſe laicū detinendo clericū etiam ſine læſione corporis.* vt ſi detineretur clericus per veſtes; ita notabiliter dixit Innoc. in c. nuper, de ſentētia excōicationis, quē allegat Bald. in l.ſi qua per calumniā, C. de Epiſc.& cler. facit dictū Gemi. in c.
2 fi. de cogn. ſpirit. vbi dicitur, ꝙ † ſufficit, ꝙ tangātur veſtes, qn̄ leuatur puer ad contrahendā paternitatē: nam tunc per talē detentionē veſtiū fit offenſa in perſonā clerici, & cōſequenter fit violentia in clericū, vt dixit Bart. in l. licitatio, §. qđ illicitè, nu. 5. ff. de public. qđ
3 vt facilius intelligatur, ſciendū eſt, † ꝙ aliud eſt offenſio in perſonā, & aliud offenſio perſonalis: nā offenſio in perſonā propriè, & ſtrictè dicitur fieri, qn̄ perſona tāgitur, & ipſum corpus percutitur, vt expreſsè dixit Bal. in d.l. ſi qua per calūniā, col. 1. vbi poſt Guil. de Cuneo, inquit, qđ ſi quis tangit veſtes clerici iniurioſè, dr̄ iniuria pſonalis, ſed nō in perſonā, ex eo, qđ corpus non tangitur; & idē Bald. in rubr. ff. ſol. matrim. col. 1. idē repetit, qđ nō dicitur iniuria in perſonā, niſi corpus ſentiat; & probatur in l. ſed quęſtiones, ff. de iniur. circa princ. vbi expreſſe habetur, quod iniuria illata veſtibus, non dicitur illata corpori, quia corpus non tangitur; & illum text. ad hoc allegat in l. Gallus, §. ille caſus, ff. de liber. & poſthum. ad idē facit text. in l. 1. §. hæc autem verba, ff. de his, qui deiec. vel effuder. ibi, ſed ad ea, quæ in corpus eius admittuntur, cū ſimilib. vt tradit Alexād. in d. §. ille caſus.

Digitized by Google

ſus, colum.3. hic verò accipitur vtroq; modo, vt ſit excommunicatus non ſolum qui facit iniuriam in perſonā, hoc eſt, qui percutit corpus clerici, vel qui tangit inſeparabilia à corpore vt pilos, vel capillos, facit text. in l. 1. §.hoc autem, ff.de noui operis nunciat. ſed etiā qui facit offenſam perſonalem, ideſt, qui tangit veſtes clerici, vel non dimitteret eum ire: nam tunc eſt excommunicatus, quia videtur eum detinere in
4 vinculis, d.c.nuper, & † eſt excommunicatus, ſiue laicus detineat clericum in vinculis publicis, hoc eſt in carcere publico, ſiue in priuato; at quādo dicatur clericus detineri in carcere priuato, Barto.in l.capite, ff.de adulter. & in l.vtrū,
5 ff.de furtis, dicit, quod † vt priuatus puniatur de carcere priuato, requiritur quod detineat captum per viginti horas, Angelus verò, in l. 1. C.de priuatis carcer. dicit, quòd ille, qui detinetur in via, ita, vt recedere non poſſit, dicitur carceratus, & talis detinens tenetur de carcere priuato; & idē Angel. in l. qui in carcerē, ff.quod metus cauſa, dicit, quòd dicitur carceratus, qui de loco ad ſui libitum abire non poteſt, quamuis detineretur per momentum horæ; & ita Additionator ad Felin. in d. c. nuper, numero primo, verbo, priuatum, dicit fuiſſe ſeruatum in praxi in Ciuitate Lucæ. Et ad doctrinam Bart. fuit reſponſum, quòd loquebatur de his,
6 qui habebant ius capiendi, igitur † quęlibet perſona priuata ſiue talis ſit clericus, vel priuatus, eſt excommunicatus capiendo clericum, aut carcerando, ſiue detrudatur in carcerem publicum, ſiue priuatum, ſiue ligatis manibus carceretur, ſiue non ligatis, ſiue non carceretur, ſed cuſtodibus appoſitis detineatur, vt non poſſit libere abire, vt tenet Henric. in d.c.nuper, num.6. etiam ſi talis incarceratio fiat ſine manus iniectione, vt quia vibrat enſem, vel minatur mortem, niſi carcerem intret, ſecundum Hoſtienſ. in d. c.nuper, vel fortè ſponte ingreditur, & poſtmodum ibi includitur: nā in his caſibus includens, vel capiens, eſt excommunicatus: quia ex quo nō poteſt libere abire quo vult, violēta dicitur inferri perſonæ; & ideo incidit in Canonem, Si quis ſuadente diabolo. Igitur ex his habetis, quod nō ſolum percutiens, ſed etiam detinens per veſtem clericum, vel tangens eius veſtes animo iniuriam inferēdi, eſt excommunicatus. Sed modo limita hoc
7 dictum multipliciter, & Primò † quando vis non infertur clerico, ſed metus, etiam ſi metus ſit armorū, (v.g.) ſi clericus inducitur per metum ad tradendum equum, niſi des equum tali, te occidam, etenim, tunc talis incutiens metum verbalem, non incidit in excōmunicationem: quia vt quis incidat in Canonē, Si quis ſuadente, requiritur manus iniectio, 17.q.4. c.ſi quis ſuadente, ſed talis manus non iniecit, ergo. Ita dicit Zabarel. Cardin. q. 6. quem ſequitur Io.de Imola, nu. 20. in Clement. 1. de pœnis. Felin. in d.c.nuper, nume. 5. extra, de ſentent. excommunic. Secun-
8 dò limita, quādo † laicus extorquet res à clerico quodammodo furtim, & eo neſciente, vt quia res, quando aufertur, ipſe non ſentit; nam fortè dormit, & tunc non eſt excōmunicatus, quia nulla adeſt violētia, vt ſi clerico dormiēte auferatur Zona, vel caputiū, aut laceretur eius veſtis: non enim poteſt dici violentiam pati, cum non ſentiat; quod
9 † ſecus eſſet, ſi eo ſciente quis acceperit equū, cui clericus inſidebat per frenum, vel tenet eum per veſtem; ita Domin. Cardin. & Imola, qui ſupra. Ter-
10 tiò limita, † niſi clericus detineretur oppreſſus per vim in vno caſtro, nō vt ſibi inferatur vis, ſed vt detegatur eius verecundia, vt puta claudendo clericū in domo meretricis ad eius infamiam detegendam, tunc enim non diceretur detineri in carcere, quia principaliter non fit ad illum finē claudendi in carcerem, & nec iniuria in eius perſonam fit, vel in rebus, quæ ſibi adhærent, vt dixit Ancharan. in d. cap. nuper, nu. 2.

Adde

Digitized by Google

Adde Henric. Boich, in d.c.nuper, nu-
11 me.3. idem † ſi bona fide, puta, vt clericum ab inimicis perſecutum liberet à morte, claudit in aliquo loco, vt quia inimici eius potentes ſuperuenirent, & occiderent eum, & aliquis probus vir, vel plures introducerent eũ etiam violenter, ad hoc ne inimici eius ipſum interficerent; vel quia clericus enſem accipit, vt aliquem occidat, vt dixit Boich. in d.c.nuper, num. 1. & 2. & aliquis operatur ne exeat, tunc enim cũ ceſſet temeritas, nõ incidit in Canoné: nã non iniuria irrogatur, ſed ſalus procuratur: ad hoc diſt. 45. c. cum beatus, ff. de lib. hom. exhib. l. 3. §. ſi quis eum, & §. ſi quis nolentis. Quartò limita,
12 † niſi hoc faciat cauſa propulſandi iniuriã ſibi à clerico illatam, puta ipſum inſequendo cum gladio intra domum, & ipſe eum ibi claudit, ita, vt nõ poſſit exire contra eum: quia vbicunque vim repellere licet, c. 3. de ſentent. excommun. modo defenſionis cauſa ceſſante ipſum abire libere permittat, aliàs nõ cẽſeret defenſio, ſed vindicta. Quintò
13 fallit, vt intelligatur quando † iniuria fit perſonæ, non autem in perſonam, vt ſi fit iniuria à laico verbis clerico; ita Bald. poſt Guilel. de Cuneo in l. ſi qua per calumniam, C. de Epiſc. & cler. Anchar. in d.c.nuper, num. 6. Sextò fallit,
14 quando † violẽter occupatur, ſeu læditur res clerici, non adhærens ipſi clerico, vt quia fit iniuria veſti, aut equo, quem, vel quam non tenet, ſed eſt iuxta eum; ita Ioan. Andr. poſt Innocent. in
15 d.c.nuper. Septimò fallit in re, † quæ talis eſt, qđ propria auctoritate liceat eam laico accipere, vt ſi clericus vi occupauit rem meam, quam curo recuperare, repellendo vim vi: nam tunc non incido in excommunicationem, Zabarel. in d.c.nuper, num. 13. & in d. Clementina prima. Septimò limita, vt non
16 † habeat locum in ſequente clericum, Gloſſa in c. felicis, in verbo, in ſecundo modo, de pœnis, in 6. vel in inſultante clericum, dummodo nõ percutiat, Archidiac. in §. ſi ergo, in 12. columna, decimaſeptima quæſtione quarta.

De maſculino comprehendente femininum.

SVMMARIVM.

1 *Maſculinum comprehendit femininum.*
2 *Filiorum appellatione filiæ continentur.*
3 *Verbum, continetur, & complectitur, proprietatem deſignat.*
4 *Maſculini nomine continetur femininũ, quando ponitur cum termino communi, vt homo, vel ſi quis.*
5 *Idem in materia indifferenti, quæ poteſt conuenire vtrique ſexui.*
6 *Mulier contraueniens iuramento incidit in pœnas legis, ſicut maſculus.*
7 *Maſculinum continet femininum in odioſis, quando odium eſt rationabile, aliàs ſecus, & ibi eiuſdem exemplum.*
8 *Idem in vltimis voluntatibus, vel ſtatutis, num.* 10.
9 *Deſcendentium, vel proximorum, propinquorum, aut poſterorum nomine etiam filiæ continentur.*

In Lib. II. Cap. xlix. num. 8.

1 CONCLVSIO eſt † *maſculinum comprehendere femininum.* Adde text. in l. 1. vbi Bart. ff. de verb. ſignific. l. ſi quis maior, C. de tranſact. Gloſ. in l. ſi quis in tantam, in Gloſ. fin. C. vnde vi. Decius volum. 3. conſil. 416. nu. 1. & 2.
2 Hinc † appellatione filiorum filiæ continẽtur, l. ſi quis ita, in princip. ff. de teſtam. tut. & mulorum appellatione mulæ continẽtur, & ſeruorum appellatione, etiam ſeruę continentur, & diſpoſitum in monachis, & abbatibus extenditur ad moniales, & abbatiſſas, cap. fi. vbi Abbas, in fine, de ſtatu monachorum, & hoc intellige de proprietate ſermonis, vt probatur per text. in l. qui
3 duos, de leg. 3. verbo † continetur, qđ quidem

quidem verbum deſignant proprietatem, vt notat Bart. in l. cui eorum, §. affinitates, ff. de poſtul. ita Alexand. hoc modo arguit, in conſ. 48. Circa hãc dubitationem, in 2. colum. lib. 4. & idem notat Bartol. in l. 1. ff. de verb. ſignific. de verbo, complectitur, dicens per illũ textum, quod verbum (ſi quis) tam maſculinum, quam femininum cõplectitur, & quidem propriè, per illud verbum, complectitur. ita Dominic. in d. c. generali, de elect. in 6. qui idem dicit de verbo comprehendit; ſed modo ex-
4 tende hoc dictum, quando dictio, † ſi quis, ponitur cum termino communi: nam tunc comprehendit vtrumque, tã maſculum, quam feminam, vt notat Gloſſa in Clementina prima, de elect. vt dicendo homines. Idem Gloſ. ſuper verbo, quolibet, in Clementina prima, de regular. vbi nomen mẽdicantes, ponitur in genere communi. ita Gemin. in d. c. generali, num. 7. Bartol. in l. 1. in princip. ff. de verbor. ſignific. in princ. & in fine: nam quod commune eſt, ita ſe habet ad maſculinum, ſicut ad femininum, l. hominis, ff. de verbor. ſignificat. & hęc opinio Bart. communiter approbatur. Cardinal. in Clementina prima, in 3. quęſtione, de elect. Alexan. in conſil. 24. Animaduerſis, colum. 4. volum. 4. Aret. in conſ. 39. & pro iſta opinione facit text. in d. l. ſi quis maior, & in l. ſi quis id, quod, vbi plenè per Iaſ. ff. de iuriſdict. omn. iudic. in l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, cum Gloſſa fina. in c. ſi quis ſuadente, 17. q. 4. iuncto c. mulieres, de ſentent. excommunic. in c. generali, vbi latè per Gemin. de elect. in
5 ſexto. Secundò extende † ad materiam indifferentem, hoc eſt, circa ea, quę poſſunt conuenire vtrique ſexui, quo caſu in diſpoſitione legali ſemper maſculinum concipit femininum, vt notat Angel. in conſ. 289. Viſo teſtamento. Decius conſil. 291. nu. 4. volum. 2. Raph. Fulgoſ. in d. l. ſi quis maior, vbi dicit, ꝙ illa lex eſt notanda propter contractus mulierum, in quibus interponuntur iu-
6 ramenta: nam † mulier contraueniens, incidit in pœnas illius legis: nam licet illa lex loquatur in maſculis, tamẽ quia loquitur in materia indifferenti, cõprehendit etiam feminas: ita Iaſon in d. l. ſi quis maior, num. 6. Tertiò extende
7 etiam ad odioſa, quando † odium eſt rationabile, puta quod delinquẽs puniatur: nam tunc maſculinum concipit femininum, d. c. ſi quis ſuadente, iuncto cap. mulieres, & eſt ratio: quia ita peccant feminæ, ſicut maſculi, licet quandoque minus puniantur, Archidiac. in d. c. ſi quis, ſecus, ſi eſſet odium irrationabile, vt quod vnus pro delicto alterius puniatur, puta filius pro delicto patris in crimine læſæ Maieſtatis, & hæreſis, vt in c. vergentis, de hæret. l. quiſquis, C. ad leg. Iul. maieſt. vnde ſi ſtatutum dicit, quod filij rebelles expellantur de Ciuitate, non includentur feminę ſub appellatione filiorum, Anchar. in d. cap. Generali, num. 4. facit text. in cap. vbicunque, de pœnis, in 6. Quartò
8 extende † ad vltimas voluntates, Hinc eſt, quod ſi teſtator ſubſtituit hoc modo: ſi hæres moriatur abſque filijs legitimis, intelligitur, non ſolum de filijs maſculis, ſed etiam feminis, ſecundum Ioan. Andr. & Canon. in cap. Rainutius, de teſtam. ſequitur Alexand. conſil. 55. Ponderatis his, colum. fin. lib. 3. Anchar. conſ. 120. vbi ait, quod in materia inſtitutionis, & ſubſtitutionis filiorum, & nepotum, non differunt de iure maſculi à feminis, l. maximum vitiũ, C. de lib. pręterit. concordat Corn. conſ. 83. Videtur in hac conſultatione, & eſt communis, à qua nõ eſt recedendum, vt dixit Decius uol. 3. conſil. 570. num. 5. in fine, idem extende, quando
9 diceret deſcẽdentibus, † nam tunc tam maſculi, quam feminę comprehenduntur: Alexand. conſil. 160. idem ſub nomine proximorum, Angel. conſil. 289. Viſo facto, columna prima, idem nomine propinquorum, Bald. conſilio 334. lib. 3. idem ſub nomine poſterorũ, ut per Anton. de Butrio, conſil. 1. ita Decius

cius

Digitized by Google

10 cius qui ſupra. Quintò extēde † ad ſtatuta; vnde ſtatutū diſponens qđ nullus vadat de nocte ſine lumine, cōprehendit ēt feminā, Bart.in l.iura,ad fi.ff.de leg.1. Hinc Anchar.conſ.109.& Bald. & Imola,in l.ſi conſtante,§.fi.ff.ſolut. matr. tenent, quod ſtatutum puniens violentiam cum armis, comprehendit etiā feminas. Vide Iaſon.in d.l.ſi quis, num.6.Geminian.in d.c.generali. An verò etiam habeat locū in priuilegijs, & reſcriptis,vide dictum Iaſonem, & Geminian.qui Iaſon ponit ferè 12. limitationes,quod maſculinum nō continet femininum.

De degradatione duplici, verbali & reali.

SVMMARIVM.

1 *Degradatio duplex, actualis, & uerbalis.*
2 *Iniuria fortior quæ fit factis, quam verbis.*
3 *Renunciatio facti plus operatur, quam ea quæ fit verbis, & num.4.*
5 *Degradatio actualis maiorem requirit ſolemnitatem, quam verbalis, & fieri non poteſt parte abſente.*
6 *Pœna non poteſt imponi abſenti.*
7 *Degradatio ſolemnis quæ dicatur.*
8 *Degradationis depoſitionis & ſuſpenſionis diſcrimen.*
9 *Depoſitio, & ſuſpenſio æquiparātur deportationi & relegationi.*
10 *Epiſcoporum numerus neceſſarius eſt in verbali degradatione.*
11 *Aſſiſtere,uerbum,vt intelligatur in materia degradationis.*
12 *Epiſcoporum numerus quando requiratur in degradatione.*
13 *Epiſcopus proprius an requiratur in degradando clericum in minoribus conſtitutum.*
14 *Degradatio ſeu depoſitio verbalis, quare fiat.*
15 *Epiſcopus proprijs ſumptibus ſuæ Eccleſiæ debet degradare.*
16 *Epiſcopus an degradando debeat indui pontificalibus veſtibus.*
17 *Degradatio ſolemnis an fieri debeat in Eccleſia.*
18 *Degradatio ſolemnis qualiter fiat.*
19 *Ornamentorum nomine quæ veniant.*
20 *Epiſcopus degradando à quo ornamento incipiat.*
21 *Quaſi poſſeſſio per contrarios actus perditur, quibus acquiritur.*
22 *Clericus delinquens qualiter punietur, ſi nō poteſt haberi numerus Epiſcoporum vt degradetur.*
23 *Clericus verbaliter degradatus an debeat viuere clericaliter.*
24 *Excommunicatus eſt, percutiens clericum verbaliter degradatum.*
25 *Degradatus ſolemniter celebrando an conficiat.*
26 *Depoſitus conficit ſicut hæreticus.*
27 *Papa an poſſit auferre poteſtatem, ne conficiat.*

In Lib. II. Cap. xlix. num. 31.

DIximus *degradationem aliam eſſe verbalem, quæ dicitur depoſitio, & alteram realem, quæ vocatur exauthora-*
1 *tio.* Et nota† quod duplex eſt degradatio,verbalis,& realis,ſiue actualis: ſic, & obligationes: quædam enim verbis, quædam re contrahuntur, Inſtit.quib. mod.re contrah.oblig.per totum; ſimi
2 liter,& † iniuria fit verbis,& factis,l.de quibus,ff.de legib.fortior tamē eſt illa, quæ eſt facti,quam quæ fit verbis, quia plus mouent facta, quam verba; vnde Dominus in Euāgelio: Opera,quę ego facio, ipſa teſtimonium perhibent de me, vt Chriſto teſtimonium dicerent non verba, ſed facta. Hinc Archid.in c.vnico,col.2.de cler. coniug.lib.6. di-
3 cit,quod †plus operatur renunciatio facti,quam quæ fit verbis:nam verbo nō poteſt renunciari priuilegio clericali,c. ex litteris,de vita,& honeſt.cleric.cap. contingit, 1. de ſent. excōm. ſed facto ſic,

Digitized by Google

ſic,vt nos diximus in 2.par.deciſ.ſuper Canone, Si quis ſuadente; ſic contractus non tantum verbis, ſed etiam facto ratificari poteſt, l. Paulus reſpōdet, ff.rem ratam haberi:nam plus eſt facere,quam pronunciare, l.ſi tantum,§. ei
4 qui, ff. de ędil. edic. & plus † eſt facere aliquid facto,quam verbo, c.dilecti, el primo,de appellat. Decius conſil.583. num.5.& 586.num.13. Io.Andr. in c.
5 degradatio,nu.5.de pęnis. Hinc † degradatio actualis,quæ requirit factum, requirit maiorem ſolemnitatem,quam verbalis: nā verbalis poteſt fieri etiam abſente contumace, de dolo, & contum. capit. veritatis, & 3.quæſtio.9. in Summa. Actualis verò requirit præſentiam perſonæ, Gemin. per text. in d.c. degradatio,nume.3. Anchar. nume.2. Franch.in princip. Quapropter extendit Gemin.in c.veniens, de accuſat. ꝙ nec poſſit fieri talis actualis degradatio parte abſente, etiam ſi eius procurator eſſet præſens, Franch. qui ſupra, per regulam,quam faciunt Legiſtę, de
6 qua in d.cap.veniens,quod vbi † pœna non poteſt imponi abſenti, non poteſt procedi per procuratorem. Et vocatur
7 † ſolemnis degradatio, quādo poſt ſententiam depoſitionis inſignia, quæ recepit cum ordinaretur, ei ſolēniter detrahuntur: ſed degradatio in genere dicta, comprehendit degradationem, & depoſitionem,quare ſtatutum imponēs pęnam degradationis ſimpliciter, debet intelligi de depoſitione, vt ſic illud verbum ſumatur in mitiorem partem, vt in reg.in pœnis, in 6. Quod ſi
8 quis ſciſcitatur quod † diſcrimen ſit inter degradationē,& depoſitionē atque ſuſpenſionem; Dico breuiter, ꝙ propriè depoſitus dicitur ille, qui eſt priuatus officio,& beneficio,non ſolēniter: vel propriè dr̄ quis deponi à dignitatibus,& honoribus: Degradari verò dr̄ ab ordinibus, vt habetur in d.c.degradatio,ſed ſuſpenſus eſt,qui eſt priuatus officio, & beneficio ad tēpus,vnde illa
9 eſt † differentia inter depoſitionem,& ſuſpenſionem, quæ eſt inter deportationem, & relegationem: nam ſicut deportatio eſt in perpetuum,ſic,& depoſitio, & ſicut relegatio eſt ad tempus, ſic, & ſuſpenſio: igitur degradatio ſolemnis eſt, quando quis ſolemniter per ſententiam eſt priuatus ordini-
10 bus. Hinc infertur,quod † in verbali degradatione neceſſarius eſt numerus Epiſcoporum,quia ibi debent aſſiſtere non vt aſſeſſores, quorum officiū eſt iudici conſulere, vt patet C. de offic.aſſeſſ.l.fina.ſed vt iudicent,ita text.
11 in d.c.degradatio,ver.aſſiſtere,†quod verbum debet intelligi de aſſiſtentia eo modo, & forma, quibus iura diſponunt, & iura antiqua diſponunt illos vt iudices interuenire; de hoc habetur 3.q.8.in Summa per Gloſ.& Archid. ita Archid. Gemin.& Anch.per c. duodecim, 8.q.4. Et nota ſecundum Franchum in d. capit. degradatio, nu-
12 me.4. quod † numerus Epiſcoporum requiritur tam in degradatione,& eius definitione, ſiue ſententiæ prolatione, quot in eius cognitione, quę fit à ſacris
13 ordinibus,nam† in minoribus ordinibus ſolus proprius Epiſcopus ſufficit, Gloſſa in d.c.degradatio,quo ad actualem degradationem faciendam, vt dixit Franch. qui ſupra, numero 4. nam tunc præter numerū Epiſcoporum taxatum à iure, requiritur proprius Epiſcopus electus confirmatus, & conſecratus, ſecus ſi non eſſet conſecratus, quia tunc degradare non poſſet, ſed ſolum definire,& pronunciare quem degradandum,ſecūdum Hoſt. in c.tranſmiſſam,de elect. Actualis,ſeu ſolemnis degradatio fieri poteſt ſolum per proprium Epiſcopū abſque pręſentia aliorum Epiſcoporum, etiam ſi degradetur conſtitutus in ſacris, cum text. in d. capitu. degradatio, generaliter loquatur, & ita eſt de conſuetudine, vt refert Felin. in c.non poteſt, num.10.
14 de re iudic. Verum,quia † degradatio, ſeu depoſitio verbalis,non fit ad finem actualis degradationis faciendę,ſed ad

Digitized by Google

alium finem, ſolus Epiſcopus cum clero ſuo, poteſt attenta generali conſuetudine, Franch. qui ſupra, numero 4. & quando requiruntur Epiſcopi, cuius ſumptibus debeant venire, vide Archidiac. in c. fortè, diſt. 65. qui ait, ꝙ pro-
15 prijs † ſumptibus ſuæ Eccleſiæ debēt Epiſcopi hoc facere: nam ſtipendium de ſua Eccleſia eſt vnicuique aſſignatũ pro omnibus officijs, ad quæ ipſe tenetur, ſi eſt potens, aliàs ſi eſt impotens, credit quòd ab Eccleſia, cui accedit, licitè poteſt petere ſumptus; ita refert in
16 d. c. non poteſt, num. 11. Sed an † Epiſcopus degradãdo debeat eſſe indutus veſtibus pontificalibus? Dic quod cõmuniter tenetur quod non, licet ſeruetur cõtrarium, DD. in d. c. degradatio.
17 Sed † an talis ſolẽnis degradatio ſit facienda in Eccleſia? Dic, quod licet videatur dicendum quod ſic, per text. 11. q. 3. c. Epiſcopus, vbi dicit coram altari; ſic Concilium, & cauſa Eccleſiæ non eſt tractanda niſi in Eccleſia, arg. ad hoc efficax, 2. q. 2. c. præceptum, & 23. q. 8. cap. conuenientior, tamen dicit Franch. in §. actualis, num. 3. quod non eſt neceſſe, quod talis degradatio fiat in Eccleſia, licet ſecundum Gemin. ibi in contrarium videatur text. in d. §. actualis, volens, quod idem modus ſeruetur in degradãdo, qui ſeruatur in ordinando, in veſtibus, & alijs, ergo, & quo ad locum, facit 11. q. 3. c. Epiſco-
18 pus, ſed † qualiter fiat iſta degradatio ſolemnis? Dic, quod degradandus debet indui illis ornamentis, quibus fuit indutus in promotione; & nota, quòd
19 appellatione † ornamẽtorum ſecundũ Gemin. & Franch. in d. §. actualis, venit liber, calix, & ſimilia; quod facit ad quæſtionem de relicto ſacto pro ornamentis Eccleſiæ, vt ſic in prædictis conuerti poſſit, de quo, in c. ſignificaſti, el ſecondo, de homicid. & in Clement. 2.
20 de decim. & notandũ quod † in degradatione debet Epiſcopus incipere ab eo ornamento, quod vltimò datũ fuit, & ſic ſucceſſiuè deuenire vſque ad primum. Simile in domo, quia vltimum in conſtruendo eſt primũ in deſtruen-
21 do. Et ita nota, quod per † contrarios actus perditur quaſi poſſeſſio, quibus quæritur, & vnumquodque diſſoluitur eo vinculo, quo ligatur, vt l. nihil tam naturale, ff. de regu. iur. ſic ſolemnitas, quæ requiritur in contractu, requiritur ſimiliter in diſtractu, Auth. econtra, de repud. Facit text. in c. preterea, de ſpõſ.
22 ſed quid † ſi non poſſit haberi numerus Epiſcoporum in pronunciatione ſententiæ qualiter, punietur clericus delinquens? Archid. 83. diſt. cap. 2. dicit, quod Epiſcopus poteſt perpetuo eum ſuſpendere ab officio, & beneficio, quæ pœna habet eundem effectũ, quam habet diſpoſitio, Gemin. in cap. degradatio, de hoc vide cap. 4. ſeſſ. 13.
23 Concil. Triden. Sed † an clericus, qui eſt depoſitus ob crimen, qui eſt verbaliter degradatus, debeat viuere clericaliter; dic quod ſic, cap. dictum, diſt. 81. Archidiac. in d. cap. degradatio, in princip. Quapropter ſi erat in ſacris, quamuis ſit priuatus officio, & beneficio, tamen tenetur recitare horas canonicas, etſi non ratione beneficij, tamen ratione ordinis ſacri; & illi ſunt exhibenda alimenta, ne is cogatur mendicare grauatus inopia in opprobrium ordinis clericalis, Gloſ. & Doctores in cap. paſtoralis, §. verum de appellatio.
24 Hinc etiam fit, quod † clericum verbaliter degradatum percutiens, eſt excommunicatus, vt dixit Hugo. Ioan. & Bernard. quod ſecus eſſet, ſi actualiter eſſet degradatus, per text. in d. cap. degradatis, in fin. dum dicitur: Exuimus te omni ordine, beneficio, & priuilegio clericali, ad idem diſtinct. 54. capit. 1. vbi dicitur, quod poſtquam de gradu deciderit, eius conditionis eſt, cuius fuerat ante gradum: Ad idem 54. diſtinctio. capit. ex antiquis. Præterea, non poteſt dici illum retinere gradum, in quem ſæcularis iudex in ipſum manus inijcit, ac punit, cap. cum ab homine, de iudic. cap. nouimus, de verb. ſigni-

Digitized by Google

25 ſignificat. Quod ſecus eſſet ſi † degradatus ſolenniter celebraret, quia tunc conficeret; Plenè per Doctores in capit. 2. de cler. excomm. miniſtrāt. cum ſi per Papam reſtitueretur, non ordinaretur de nouo; & ratio differentiæ eſt: quia priuilegium canonis conceditur à iure, ergo eodem iure de facili tolli poteſt, ſed character à Deo imponitur in anima, qui per hominem auferri non poteſt. ita tenet Gloſſa in d.cap.2.
26 quæ dicit, quod † depoſitus conficit, ſicut hæreticus: & ita eſt communis tam Theologorum, quam Canoniſtarum ſententia, vt tenent Doctores in d.cap.degradatio,in cap.accedens, diſtinct.50.in cap.2.de cler.excommun. miniſtr.vbi etiam Zabarel. ait, quod ſi clericus iam antea defunctus reſurgeret,eſſet clericus,& nō expediret,quod iterum ordinaretur, per not. in capit.
27 fraternitatis, de hæret. An † vero Eccleſia, ideſt Romanus Pontifex poſſit auferre poteſtatem ne conficiat, vide Zabarel. ad d. capit.2. in fine, qui dixit, credo quod poſſit Papa ſtante ordine Sacerdotali; quamuis enim poteſtas conficiendi ſurrexerit à Chriſto, qui eam tradidit Apoſtolis, tamen adminiſtratio, & formalitas, proceſſit ab Eccleſia, & qui dicit Papā non poſſe, hoc probet. Hęc ſūt verba Zabarellæ.

De caſtigatione inferiorum conceſſa à ſuperioribus.

SVMMARIVM.

1 *Caſtigatio inferiorum conceſſa eſt maioribus.*
2 *Debet eſſe moderata, & temperata, relinquinturque iudicis arbitrio, numero 4.*
3 *Maritus vxorem poteſt caſtigare, & carcerare.*
5 *Verberandi modum excedens punitur pro exceſſu arbitrio iudicis.*
6 *Caſtigatio ſæua magiſtri, attribuitur culpæ, & ibi vide exemplum in magiſtro ſemel decapitato.*
7 *Seniores clerici percutientes inferiores clericos non ſunt excommunicati.*
8 *Magiſter & prælatus quo ad correctionem plus iuris habent, quam pater.*
9 *Correctio preſumitur cauſa correctionis.*
10 *Filij quouſque à patre ſint verberandi.*
11 *Homo tribus vijs ad virtutem inſtituitur.*
12 *Patres, & magiſtri non debent nimio rigore in ſuos natos inuehi.*
13 *Patres corrigendo filios nimis, dupliciter peccant.*
14 *Patres filijs acerba minantes, non tenentur adimplere.*
15 *Patres verberando filios clericos nimis, an ſint excommunicati.*
16 *Patres ponentes filios in carcerem, non incidunt in pœnam priuati carceris.*
17 *Patres, & conſimiles perſonæ, ſcientes filios velle perpetrare delictum, tenentur denunciare.*
18 *Pater, qui poteſt clericum verberare vel carcerare, non tamen poteſt quouis modo eum vendere, aut alienare.*
19 *Vxor non verberanda, niſi vrgente grauiſſima cauſa; & barbari ſunt, qui vxoribus vt mancipijs vtuntur.*

In Lib.II.Cap.xlix.num.42.

EX *meis dictis colligitur Prælatū per ſe, vel per alterum, quando ipſe commodè non poteſt, abſque metu excommunicationis poſſe correctionis cauſa clericum verberare.*
1 Adde hanc† verberationem, ſiue caſtigationem inferiorum conceſſam eſſe maioribus, vt domino in ſeruum, qui poteſt propria auctoritate ſeruum ſuū capere, & plagis mediocribus caſtigare, vt voluit Bald.in Authent. Ad hoc, per illum text. C. de Latina lib. toll. vbi Alexand. in addit. adducit in arg. text. in l.1. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iur.& l.1. C.de emend.ſeru. Inſtit. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iur.

§.1.Gloſ.in c.ſicut alterius, 7.quæſt.1.
quæ etiam extendit ad mercenarium,
Gloſſa in capit.cum voluntate, §.ſi qui
verò, de ſententia excomm. Gloſſa in
c.cum beatus,diſtinct.45.quæ dicit eſ-
ſe alias perſonas habentes correctionē
2 verberum, † ſed temperatam, vt pater
dominus,mater, magiſter, & maritus,
vt 23.quæſt.4.c.duo iſta, & q.3.cap.1.
d.capit.ſicut alterius. De marito loqui-
tur etiam text.in l.ſi conſtante,§.ſi ma
ritus,& ibi Doctores, ff. ſolu.matrim.
in Authēt. Sed nouo iure, C.de repud.
cap.placuit,33.quæſt.2. imò dixit Ioā.
Faber,in §.ſed hoc tempore,de his,qui
3 ſunt ſui, vel alieni iuris, quod † poteſt
etiam maritus eam carcerare, Abb. in
cap.quemadmodum,nu.13.de iureiur.
quod etiam licitum eſt in patre, poteſt
enim filium in poteſtate conſtitutum
caſtigare, & incarcerare,vt per Docto
res in l.1.& 2.C.de patr.qui fil. occid.
& l.2. de emend.propinq. & in l.con-
gruentius, & l. ſi filius, C.de patr. po-
teſtate. Quod ſecus eſt in filio emanci-
pato,vt voluit Bald.in l.liberos, C.ob-
ſeq. patr. præſtand.& ſimiliter abbati
monachum, Gloſſa in cap.poteſt quis,
de reg.iur.in ſexto, Boer. deciſio. 304.
4 Hæc † tamen caſtigatio debet eſſe mo-
derata, quod iudicis arbitrio relinqui-
tur,vt eleganter dixit Signor. conſ.63.
qui num.6.& 7.refert,in foro exteriori
iudicem poſſe per coniecturas arbitra-
ri an moderatus caſtigandi modus ex-
ceſsus fuerit, vt ſi ferro, & non ligno
percuſſit, & ſi ligno, quantum acriter,
& qua in parte corporis, prout doctè
congeſſit Menoch.de arbitr.iud.lib.2.
5 Centuria ſexta,Caſu 364. qui † tamen
exceſſit modum, eſt puniendus ſolum
pro exceſsu pœna arbitraria iudicis,
Marſil. in pract. crimin. §. quoniam,
nume.90. Neuiz.conſil.73.num.3. qui
ſic intelligit Alexand. conſil.73. lib.3.
dum is reſpondet patronum immode-
ratè ſeruum furti ſuſpectum caſtigan-
tem, puniri ſolum de exceſsu arbitrio
iudicis. In his tamen caſibus caſtigatio
debet eſſe ſecundum quantitatem cul-
pę,ita,vt nō procedat ad ſęua,illa enim
ſunt iudici relinquenda etiam in ſeruis
proprijs,Inſtit. de his, qui ſunt ſui, vel
alieni iur. §. ſed hoc tempore, arg. etiā
text.in l.præceptoris, ff. ad leg. Aquil.
6 vbi† ſęua caſtigatio p̄ceptoris attribui
tur culpę:& præceptor eſt puniendus:
vnde Salic.in l.item quęritur, §.& idē
Iulianus, ff. locat. narrauit ſe vidiſse
magiſtrum Zānettum Grammaticum
fuiſse Paduæ decapitatum ob nimiam
verberationē pueri,qui ex illa deceſse-
rat, ſic de domino, & domina ſcripſit
Adrianus Vmbritiam quandā patronā
relegatam fuiſse in quinquenniū,ex eo
ꝙ ex leuiſſimis cauſis ancillas atrociſſi
mè tractaſset,in l.2.§.... vbi Bald. ff.
de his qui ſunt ſui,vl.al.iur.& ibi Bald.
refert Boer.deciſ.275.Sed quęritur,an
indifferenter iuxta text. in c.cū volun-
7 tate,§.ſi qui verò,poſſint† magiſtri,pa
tres, clerici, ſeniores, Prælatus, domi-
nus domus, & conſanguinei percutere
clericos abſque metu excōicationis? di
xit Hoſt.per text.in d.§.ſi qui vero, ꝙ
ſic. Facit ēt tex. in Sūma,C.de emend.
propinq. modo clerici ſeniores percu-
tiant adoleſcentes inferiorum ordinū,
ideſt,non in ſacris, facientes leuitatem
reprehenſibilem,vel redderētur incor-
rigibiles trina monitione p̄miſsa,c.cō-
8 tingit,c.in audiētia,eod.tit.† magiſter
vero,& Prçlatus quo ad correctionem
differt à patre: nam poſsūt *magiſtri,&*
Prælati prætextu prçlationis & magi-
ſterij,ſubditos ſcholares percutere, ēt
ſi ſint in ſacris,vt Subdiaconū, vel Sa-
cerdotem, vt patet in Decretis diſt.45.
modo talis percuſſio fiat cauſa corre-
ctionis, Gloſ.in c.nullus vr̄,in princ.ff.
9 de reg.iur.quę dicit† ꝙ ſic in dubio prę
ſumitur, vt latè nos diximus in 2.vol.
conſ. de ſent. excom. conſ.12. qđ non
ſic dicendum eſt in patre, cui licita eſt
moderata correctio in filios clericos in
minorib. ordinibus cōſtitutos, nō aūt
in maioribus:ita aduerſ.Silueſtr.vr̄ ſen
tire Sotus de Iuſt.& iu.lib.3.q.2.art.2.
qui

Digitized by Google

10 qui etiam ſentire videtur, quod † filij
ſunt verberandi à patre, quouſque ha-
beant vſum rationis, ſic enim inquit,
11 quod † homo tribus vijs ad virtutem
inſtituitur: nam & ratione ducitur, &
metu cogitur, & præmio allicitur, an-
tea ergo quam rationis ſidus eluceat,
natura prouidit, vt puer & metu coga-
tur, & afficiatur muneribus; quapro-
pter inſtitutio prima, quæ prima om-
nium eſt his duobus vtitur: vbi vero
iam ratio ſuo fruitur lumine, lege tunc
incipit, & ratione viuere, atque adeo
12 ſub publica poteſtate. Rurſum † nota,
patres, aut magiſtros nō debere nimio
rigore in ſuos natos inuehi: nam ſi ſint
bene nati, ſolent eos illo rigore igna-
uos facere, ac meticuloſos, ſi vero duri
ſint ingenij, duriores illos efficiunt.

13 Hinc fit, † dupliciter poſſe eos letha
liter peccare, ſi nimis corripiant filios,
aut diſcipulos; Primò, ſi iracundia non
ſit illis rationis miles, ſeu dux, quæ il-
lam ſuppeditet, & ad eandem iracun-
diam prouocet filium, contra admoni-
tionem Pauli ad Epheſ. 6. Vos patres
nolite ad iracundiam prouocare filios
veſtros. Secundò, ſi ex odio in filium
animaduertit, acrius hac ratione pec-
14 cat, quam extraneus: nec † tamen acer
ba minantes illa ſe obligatos adimple-
re arbitrentur, ſed potius quæ perturba
to animo comminati ſunt, ſedato poſt
15 condonent: quod † ſi perſonæ ſuperius
nominatæ modum in corrigendo ex-
cedant, licet vt ſupra diximus, puni-
ri in foro fori poſſint, tamen in ex-
communicationē non incidunt, quam-
uis deueniant vſque ad ſanguinis ef-
fuſionem, modo id præter intentio-
nem accidat, cum dent operam rei lici-
tæ: nam Canon, Si quis ſuadente, ſolū
dolum perſequitur, ibi, violentas, ſed
violentia non committitur ſine dolo;
ita Hoſt. in d. c. cum voluntate; at ſi eſ-
ſet adeo exceſſus enormis, vt odij indi-
cium exiſteret, tunc ſanguinem fundē-
tes in Canonem inciderent.

16 An verò † pater, vel dominus, aut
maritus, qui poſſunt ex cauſa aliqua
ſuos ſubditos ponere ſub cuſtodia, &
carcerare, incidant in pœnam priuati
carceris? dic quod non, per text. in l. ex
facto, §. proinde, ſi ſeruus, ff. de hæred.
inſtit. & in l. ſecunda, ff. de liber. hom.
exhib. & in l. Mæuia, ff. de manum. te-
ſtamen. Ioan. Faber, in l. vnica, C. de
priu. carc. Anton. de Butrio, in capitul.
cum contingat, de foro compet. & Fe-
lin. in fine, dicens filium poſſe aliquan-
diu recludi in camera à patre, non ta-
men vt publica perſona, & habente iu
riſdictionem ordinariam, & in forma
iudicij, ſed vt habente aliqua legē, ſic
enim huiuſmodi perſonæ poſſunt car-
cerare, vt dixit Anan. in d. c. cum con-
tingat, num. 5. & Farinac. in praxi cri-
min. tomo 1. par. 2. quæſt. 27. nume. 28.
17 quinimò † pater, dominus, ac aliæ con
ſimiles perſonæ, ſcientes eorum ſubdi-
tos tractare, vel perpetrare aliquod de-
lictum, tenentur, & reuelando, & de-
fendendo, & prohibēdo, & omni quo
poſſunt modo illi obuiare, aliàs puniū-
tur, per text. in l. 2. ff. de noxal. cū alijs
allegatis per Farinac. tomo 1. parte 2.
18 q. 51. nu. 40. Rurſum, † nota, quod li-
cet pater cauſa correctionis poſſit mo-
deratè caſtigare clericum filium, non
tamen poterit illum vendere, aut ali-
quo modo alienare; & ita limitatur tex
tus in l. 2. C. de patrib. qui filios diſtra-
xer. Hoſt. in cap. indecorum, de æta. &
qualit. Gerardus Singul. 100. num. 16.
19 Vltimò † notandū, vxores non eſſe ver
berandas, niſi grauiſſima vrgente ne-
ceſſitate, ſunt enim barbari, qui vxori-
bus vt mancipijs vtuntur, vt 1. Polit. eſt
auctor Ariſtot. cum enim duo in carne
vna ſint, æqualitate quadam eos eſſe de-
cet; Sotus de iuſtit. & iur. q. 2. lib. 5. ar-
tic. 2. in fine, & quod dicitur de permiſ
ſa modica caſtigatione magiſtri in di-
ſcipulos, procedit in mechanicis, & in ma
giſtris ſcholarium, non in magiſtris, &
lectoribus Legum, & Canonum, cum
non habeant ſcholares ſuos in poteſta
te, Ang. in l. 1. C. de emēd. propinquor.

De

De abſolutione à Canone, Si quis ſuadente, à quo facienda.

SVMMARIVM.

1 *Legati à latere dicuntur ſoli Cardinales.*
2 *Legati à latere quare ſic dicantur.*
3 *Legati à latere an abſoluant excommunicatos, quorum abſolutio ſpectat ad Papam, ſic. Limita num. 11. multipliciter.*
4 *Legatus à latere an abſoluat excommunicatum ab omni læſione, & vide numero 5.*
6 *An abſoluat incidẽtem in Canonem etiã extra prouinciam.*
7 *Iuriſdictio contentioſa quænam dicatur.*
8 *Excommunicare an poſſit exiſtens extra territorium.*
9 *Iuriſdictio voluntaria an poſſit exerceri extra prouinciam, & num. ſeq.*
11 *Legatus natus excommunicatos per c. ſi quis ſuadente, ſi ſint in prouincia, an abſoluere poſſit. Limitationes videantur num. ſeq.*
13 *Deputata à teſtatore ad pium vſum an poſſint conuerti in alium.*

In Lib. II. Cap. xlix. num. 58.

HABETVR *abſolutionem à Canone, Si quis ſuadente, poſſe fieri de iure per Papam, uel Legatos à latere.* Qui † dicun
1 tur ſoli Cardinales, qui mittuntur à Papa, & dicuntur à latere, quia à latere Papę mittuntur; cum enim ſunt in Curia, aſſident lateri Papæ, Ad hoc in cap. ad eminẽtiam, ibi, Legatis Cardinalibus, qui à latere, de ſent. excomm. ita Hoſt. num. 1. Ioan. Andr. num. 3. Anton. de Butr. num. 2. Abb. num. 1. Felin. eod. num. Marian. Socin. num. 3. & Zabarel. num. 2. in d. c. ad audientiam, idem Abb. in c. 1. de offic. leg. in fine, vbi ait,
2 quod † quando Cardinales deſtinãtur Legati, dicuntur miſſi de latere, ex eo, quia recedunt ab aſſiſtentia lateris Pa-
3 pæ. Sed quæritur, an † Legatus à latere, vt poteſt abſoluere inijcientes manus violẽtas in clericum, quamuis hoc ſpecifice non mandetur, vt not. Dom. Anton. in d. cap. ad audientiam, num. 3. ita etiam poſſit abſoluere excommunicatos, quorum abſolutio ſpecialiter Sedi Apoſtolicæ eſt reſeruata? dic quod nõ: niſi poteſtas abſoluendi per Sedẽ Apoſtolicam ſpecialiter demãdetur; ita probatur in c. quod translationem, de offic. leg. quia in generali mandato non veniunt reſeruata Sedi Apoſtolicæ, vt notat Gloſſa penult. ita Ioan. Andr. in addit. Specul. in tit. de leg. §. nunc oſtẽdendum, in magna additione. Rurſus
4 quæritur, † an ab omni læſione, quæ fit in clericum, poſſit Legatus à latere abſoluere excommunicatos? Dic ſecundum communem, vt per Hoſt. in d. ca. ad audientiam, & Dom. Anto. num. 5. Anchar. num. 2. Dom. Anton. num. 3. quod de iure ſic, & eſt cõmunis, vt ibi per Abbatem; & ratio eſt: quia littera in d. c. ad audientiam, loquitur generaliter, vel indefinite, per verbum, Eos, & indefinita æquipollet vniuerſali, vt in c. vt circa, de elect. in 6. Item iura re-
5 ſeruantia † caſus atroces, vt homicidiũ, vel membri mutilationem in clericum, loquuntur in alijs inferioribus, quam in Legatis à latere; pro hoc de ſent. excom. in 6. c. eos qui, §. 1. ibi, à quibusvis ſentẽtiæ, &c. & ita intelligitur Hoſtiẽſis ſibi contrarius in c. 1. de offic. leg. & ita hodie tenent omnes, & Legati ſeruant, vt dixit Zabarel. qui ſupra, quamuis dicat Ioan. Andr. vidiſſe aliquos Legatos abſoluentes ab homicidio, & mutilatione, & aliquos abſtinentes; non tamen eſt recedendum à communi opinione, vt etiam habetur per Marian. Socin. in c. officij, de ſent. excom. numero 34. Sed rurſus quæritur, An Le-
6 gatus † à latere poſſit abſoluere incidentem in Canonem, Si quis ſuadente, ẽt extra prouinciam; Hoſt. in d. c. ad eminen-

nentiam, num. 2. dixit, quod Legati à latere dum itinerantur, poſſunt alibi et extra prouinciam iuriſdictionem exercere voluntariam, ſed per prouinciam, contentioſam, de offic. deleg. c. nouit, Gemin. in c. ſi Abbatem, de elect. in 6.
7 Et † dicitur iuriſdictio contentioſa, quã do quis exercet illam ſedens pro tribunali. Igitur quando abſolutio requireret cauſæ cognitionem, vt quia aduerſarius excommunicati compareret ante Legatum exiſtentem extra prouinciam, quod non deberet abſoluere, niſi prius ſatisfaceret de iniuria, ſecundum not. in c. ea noſcitur, & c. parochianos, de ſent. excom. & tunc non poteſt abſoluere, cũ ibi non poſſit ſedere, & iu-
8 riſdictionem exercere; nam † ſicut extra territorium exiſtens, non poteſt excommunicare, vt in c. 2. de conſtit. in 6. facit text. in l. fin. ff. de iuriſdict. omniũ iudicum, ita nec abſoluere: nam poteſtas excommunicandi, & abſoluendi;
9 procedunt à pari. At † abſolutionem voluntariam poteſt exercere, etiam extra prouinciam; & ratio eſt: quia huiuſmodi iuriſdictio voluntaria, per quam quis poteſt abſoluere excommunicatum cohæret perſonæ, & nõ territorio, & ideo ſequitur perſonam quocunque vadat, ita tenet Socin. qui ſupra, num. 166. qui
10 dixit, quod † Legatus à latere extra prouinciam exiſtens, poteſt abſoluere, ſicut ordinarius exiſtẽs extra prouinciã per viam voluntariæ iuriſdictionis, vel accedente conſenſu Ordinarij, & partis, ſed Legatus conſtitutus, ſeu miſſus in aliquam prouinciam, non tamen de latere, poteſt etiam abſoluere excommunicatum, in c. ſi quis ſuadente, ſed duntaxat infra prouinciam ſibi decretam, & non venientem aliunde: quia illos etiam in prouincia exiſtens non poteſt abſoluere, exiſtens verò extra prouinciam, aliunde venientes, nec etiam ꝓuinciales abſoluere poteſt, vt eſt tex. in c. pen. de offic. leg. niſi illud habeat ex ſpeciali commiſſione. Legatus au-
11 tem † natus excommunicatos ob cauſam prædictam abſoluere non poteſt, etiam ſi ſint in prouincia, & ſint ſubiecti, & in prouincia exiſtentes, vt traditur in d. c. pen. niſi hoc habeat ex ſpeciali commiſſione, Marian. Socin. in d. c. officij, num. 35. Igitur ab omni excommunicatione, etiam Papæ reſeruata, poteſt Legatus à latere abſoluere, vt eſt text. in d. c. ad audientiam, iniuncto ca. ſi quis ſuadente, 17. q. 4. quod intellige
12 regulariter: nam † talis regula multas habet limitationes: & Prima eſt, niſi ꝓferatur in materia Sedi Apoſtolicæ reſeruata, pro quo Gloſſa in verbo, Apoſtolicæ, in Clement. quia contingit, de relig. domib. Secunda, quando in conſtitutione apponeretur dictio reſtrictiua, vt dum tamen, vel duntaxat per Sedem Apoſtolicam: nam tunc non poſſet abſolui per Legatum à latere; ita dixit Laurent. quem ſequitur Zabarel. in Clemen. grauis, in fine, de ſent. excom. vbi dicit hanc opinionem eſſe veriorẽ, qui reſpondet ad d. c. ad eminentiam: quia ille text. loquitur, quando non eſt facta ſpecialis reſeruatio cum dictione taxatiua, vt ibi; ſic etiam tenet Gemin. in ca. ſi abbatem, circa finem, de elect.
13 in 6. vbi etiam Franch. pariter † res deputata ad vſum pium per teſtatorem, non poteſt conuerti ad alium vſum, niſi per Sedem Apoſtolicam ſolum; ita Zabarel. in 10. notab. & 2. oppoſit. & q. 5. in Clem. Quia contingit.

Nobilitas quæ perditur ob delictum, quod non perdatur in oneroſis.

SVMMARIVM.

1 *Priuatus nobilitate ob delictum cẽſetur nobilis in oneroſis.*
2 *Nobilis damnatus de falſo, amittit nobilitatem, & tamen in quibuſdam remanet nobilis.*
3 *Nobiles priuãtur quibuſdam beneficijs, quibus non priuantur ignobiles.*

Excom-

4 *Excommunicatus, qui repellitur ab agendo ob ſui commodum cogitur reſpondere in ſui odium.*
5 *Presbyter excommunicatus non excuſatur à dicendis horis in camera.*
6 *Hæres non adimplens uoluntatem defuncti, debet priuari hæreditate, tamen quandoque cogitur retinere.*
7 *Delictum quandoque tribuit immunitatem.*

In Lib. II. Cap. L. nu. 20. in fi.

1 DIXIMVS *priuatum † nobilitate ob delictum cenſeri nobilem in oneroſis.* Puta in grauaminibus nobili incumbẽtibus, Bart. in l. 1. C. de infam. libr. 10. nam pœna non debet eſſe cauſa præmij, Gloſſa in l. ſiue hæreditaria, ff. de negot. geſt. Dinus in c. quod ob gratiã, de reg. iur. libr. 6. Hinc multa inferun-
2 tur; & Primò, ſi † aliquis eſt condemnatus de falſo, perdit nobilitatem, vt diximus in practica caſuum reſeruat. lib. 2. ca. 17. tamen dicitur eſſe nobilis quo ad ea, in quibus nobiles magis grauantur, quam ignobiles; ita dixit Bartol. in l. 1. C. de dignit. lib. 12. num. 92. & in l. 1. C. de infam. lib. 10. & tenentur ſubire onera nobilitatis, quatenus ſeparabilia ſunt. Quapropter puniuntur magis in pœnis pecuniarijs, quam ignobiles, cum hoc ſit de iure, l. quædam delicta, ff. de pęnis, l. presbyteri, C. de Epiſc. &
3 cleric. ſic † priuantur quidam beneficijs, quibus non priuantur ignobiles, Bart. in d. l. 1. num. 89. & 90. Quare ſtãte ſtatuto, quod nobiles delinquentes non poſſint habere officia in Ciuitate, ſtatutum intelligitur de officijs honorabilibus, & vtilibus, ſecus autem ſi eſſent damnoſa, & vilia, atque oneroſa.
4 Secundò infertur, quod † excommunicatus, qui repellitur ab agendo propter ſui commodum, cogitur reſpondere in ſui odium, c. intelleximus, extra de iudic. aliàs de ſua malitia reportaret commodum: optarent enim excommunicari debitores, & darent in hoc operam, ſi ea ratione non poſſent à creditorib. conueniri, vt dixit Ancharan. in d. cap. intelleximus, num. 7. & ita excommunicatio quæ facta eſt in odium excommunicati, nõ debet illi prodeſſe; facit Gloſſa pen. in cap. pro illorum, de prębend. quæ dicit, quod valent geſta per excõmunicatum in ſui præiudicium. Quare
5 non † excuſatur presbyter excommunicatus à dicendis horis in camera, licet ad officiãdum honorabiliter, in Eccleſia ſine periculo irregularitatis non admittatur de cler. excommun. miniſt.
6 per totum. Tertiò ſi † hæres debet hæreditate priuari, quia non impleuit voluntatem defuncti, ſcilicet pecuniæ numeratæ in Authen. Hoc amplius, C. de fideicomm. recuſat illam, quia debitis onerata cogitur ipſam retinere penes ſe, ſi non reperitur qui velit illam, vt not. in l. ſi ſeruus plurium, §. fin. ff. de legat. 1. facit l. ſi quis ſolidum, de hæred. inſtit. Ancharan. in dicto capit. intelleximus. Sed nota, quod id, quod dicitur delictum, non tribuere immunitatem, eſt verum: niſi quando delinquens redditur inhabilis ad ſubeũdum illud onus, quod non compatitur ſe cũ pœna, vt quia relegati teneantur ad cuſtodiam Ciuitatis, vbi eis eſſe non licet, l. ſed & milites, §. qui vero igno-
7 minioſe, ff. de excuſat. tutor. nam † tunc delictum tribuit immunitatem, Ioan. Anania, in dicto capitu. intelleximus. Quartò inferuntur ſeptem, quæ breuitatis cauſa omitto, quæ ponuntur per Iaſonẽ in rubr. de iuſt. & iure, à num. duodecimo, vſque ad vigeſimumquintum, quod inducta in odium non retorquentur in fauorem. Pariter circa hanc materiam multa ponit Andr. Tiraq. tomo primo, de nobilitate, c. vigeſimo-quarto, numero ſeptimo, vſque in finem.

De

De alimentis.

SVMMARIVM.

1 *Parentes filijs tenentur ad præſtandum alimenta, idque iure ſanguinis.*
2 *Officium Iudicis circa præſtationem alimentorum in quo verſetur.*
3 *Officium iudicis quo ad alimenta implorari poteſt non ſolum à filio, ſed etiam à conſanguineis.*
4 *Pater an filio ſpurio teneatur de iure ciuili ad alimenta: ſecus de iure canonico, quod eſt attendendum, ſub num. 6.*
Filius ſpurius non dicitur de domo patris.
5 *Pater filio ſpurio poteſt relinquere quantitatem ſufficientem pro alimentis, & ſpuriæ pro dote.*
6 *Dos non minus, ſed magis eſt fauorabilis, quam ſunt alimenta.*
7 *Alimenta negare eſt necare.*
8 *Ius canonicum eſt ſeruandum, vbi agitur de peccato, etiam in terris imperij.*
9 *Coitus cum moniali inducit inceſtum, adulterium, & ſacrilegium.*
10 *Alimenta ſpurijs debentur etiam ſi à patre in teſtamento eſſent prohibita.*
11 *Alimenta non ſolum ſpurio à patre, ſed etiam filio deſcendenti ex ſpurio debentur per auum.*
Alimentorum cauſa an filius naturalis patrem conuenire poſſit abſque eius conſenſu, ibid.
12 *Alimenta debentur ſpurio durante lite cum patre.*
13 *Alimenta qualiter taxentur ſpurio filio.*
14 *Circa alimenta, quæ ratio ſit habenda.*
15 *Alimenta quando debentur ratione ſanguinis, officio iudicis, qualiter extendantur.*
16 *Alimenta debentur ſecundum quantitatem redituum, & non bonorum patrimonij, & ſub num. 20.*
17 *Alimenta debentur ſecundum facultates defuncti, etiam non confecto inuentario ab hærede.*
18 *Monachi poſſent petere alimenta à Priore ſolita præſtari à præceſſore.*
19 *Alimenta dupliciter petuntur, officio iudicis, & iure actionis, quæ multum inter ſe differunt.*
20 *Mulier quod nupta, & dotata non poſſit petere, vt amplius dotetur, qualiter intelligendum.*
21 *Alimenta, quando debentur ex diſpoſitione teſtatoris, an debeantur ſumptus pro diſciplina.*
22 *Alimenta quando debentur officio iudicis, non debentur filijs diuitibus.*
23 *Alimenta licet vxori debeantur, non tamen debentur priuigno, quem in domũ ſuam ducere vitricus non tenetur.*
24 *Alimenta an debeantur vxori ſeorſum habitanti à viro quamuis fugitiuæ.*
25 *Alimentorum præſtationem non impedit litis pendentia in omnem euentum.*
26 *Monachus litigans cum Abbate, debet habere alimenta.*
27 *Sic ſi ſecundogenitus litigat cum primogenito ſuper vita, militia habenda.*
28 *Alimenta an reſtituenda ſi alimentatus ſuccumberet.*
29 *Vxor ex iuris communis diſpoſitione eſt alenda ab hæredibus viri infra annum luctus, etiam extraneis.*
30 *Hæredes viri tenentur vxori reſtituere dotem, & fructus anni luctus.*
31 *Vxor eſt alenda ab hæredibus viri infra annum luctus, ſi aliunde non habet vnde ſe alat, & quid ſi habet patrem diuitem.*
32 *Hæres cum minori expenſa præſtat alimenta domi, quam extra.*
33 *Vxor ſi non vult ſtare in domo hæredis, non eſt illi imponenda neceſſitas.*
34 *Vxor ſi honeſte morari non poteſt in domo hæredis, poteſt extra habere alimenta.*
35 *Alimenta an debeantur ſolum, quando vxor eſt relicta donna, domina, & vſufructuaria.*
36 *Nouerca non debet ſtare cum priuignis, maxime ſi iuuencula fuerit. Et ratio ibi ponitur.*

Digitized by Google

37 *Filius an debeat percipere alimenta in domo patris, eſt arbitrarium.*
38 *Vxor ob immodicam ſæuitiam mariti, poteſt habere alimenta extra domum.*
39 *Alimenta quando poſſint peti extra domum.*
40 *Alimenta vbi hæres præſtare teneatur in domo ſua, vel alimentarij.*
41 *Alimenta, quando debentur extra domum, an debeatur ſpecies, vel æſtimatio.*
42 *Alimenta quando nobili debentur extra domum, debetur etiã pretium portaturæ.*
43 *Vxor petens alimenta à procuratore viri ipſo abſente, an debeat habere extra domum.*
44 *Mulier ibi debet operari, vbi debet alimentari.*
45 *Vxor, quæ non vult ſtare in domo hæredis, quid fiet de eius operibus.*
46 *Vxor ad quæ opera teneatur viro viuente.*
47 *Alimenta quid differãt à uictu, cibarijs, & ſuſtentatione.*
48 *Filius quando non teneatur ad alimenta & neceſſaria uitæ ſubſidia patri præſtãda ex lege Solonis.*
49 *Alimenta ſunt intelligenda ſtrictè, quando agitur de damno, ſecus ſi de fauore.*
50 *Victus appellatione quæ contineantur.*
51 *Expenſarum uictualium nomine quæ cõprehenduntur, & quid uerbo ſuſtentationis, num. 52.*
53 *Alimentorum priuilegia quæ, remiſſiue.*
54 *Appellationem non eſſe admittendam in cauſa alimentorum, qualiter intelligatur.*
55 *Super alimentis debet procedi ſummariè, & de plano, limita tamen id dupliciter.*
56 *Teſtator ſi reliquit alimenta, modo habitet cum hæredibus, intelligitur ſi ſit commenſalis.*

In Lib. II. Cap. LIX. num. 2.

1 DIXIMVS *parentes † filijs teneri præſtare alimenta*. Et hoc inquã iure ſanguinis, officio iudicis ex quadam obligatione naturali, vt in l. 1. in fin. ff.
2 de iureiur. qui † quidem iudex cognoſcere debet, an ſit filius, an de facultatibus conuenti poſſit ali, & an ſibi petẽs ſufficiat propter res, & operas ſuas, vel an ſubſit aliqua cauſa, ob quam poſſint legitime denegari; vt dixit Bart. in l. ſi quis à liberis, in princ. ff. de lib. agnoſc. & in §. ſed ſi filius. Et notandum quod
3 hoc † officium iudicis poteſt ab alijs implorari, quam à filio; vnde conſanguinei, & alij admitti poſſunt ad petendũ alimenta pro filio, vt l. qui filium, ff. vbi pupil. educ. deb. non ſolum legitimo, & naturali; ſed etiam pro filio ſpurio. Hinc teſtatur Neapod. in Conſuet. Si quis, vel ſi qua, de alimen. præſtand. in verbo, filio, num. 4. quod alimenta, quę debentur filio ſpurio, ſeu naturali, debentur ſolum officio iudicis; vt etiam refert Vrſillus ad Afflict. deciſ. 99. non
4 quidem † iure ciuili, quo non tenebatur pater illi præſtare alimenta, nec aliquid relinquere, vt in Auth. Ex complexu, C. de inceſt. nupt. quia indigni ſunt beneficio paternæ ſubſtantiæ; nam filius ſpurius non dicitur de domo patris, & nec participat de domo patris, vt Bald. dicit, per illum text. in l. ex libera, C. de ſuis, & legit. Sed de ęquitate canonica, vt eſt caſus in c. cum haberet, in fine, de eo, qui duxit in matrim. quam poll. per adulter. vbi dicitur, quod filijs ſpurijs debentur ſecundum facultates neceſſaria ſubminiſtrari, vnde per illum text. dixit Bart. in Auth. Ex complexu, C.
5 de inceſt. nupt. ſe conſuluiſſe, quòd † pater poteſt filio ſuo ſpurio relinquere quantitatem ſufficientem pro alimentis, & eod. modo filiæ ſuę pro dote ſua, quia ſine alimentis, & dote viuere, nec nubere poteſt; & illa videntur neceſſa-

Digitized by Google

tia,quæ debent ſubminiſtrari,d.c.cum
haberet,in fine. Et quod idem ſit in do
te,quod in alimentis,notat Abb.in con
6 ſil.1. Videtur primo,qui dicit,† dotem
non eſſe minus fauorabilem,quam ali-
menta, imo magis videtur fauorabilis
dos,quam alimentū; & ideo multo ma
gis tenetur dotare filiam ſpuriam, quā
alimentare, ne in opprobrium patris,
& familiæ cogeretur meretricari, vt di
xit Vrſil.ad Afflict.deciſ.284. num.11.
Et cum ſit differentia in iſto caſu an
præualeat ius ciuile,vel canonicum,de
bet attendi æquitas iuris canonici etiā
in foro ſæculari,vt dixit Abbas, in d.c.
cum haberet, in vlt. notab. & idem te-
net Ang. de Aretio, Inſtit. de iure na-
tur.in princip.gloſ.3.in verſ. ſed aduer
te: quia negari non poteſt, quod natu-
raliter non ſit filius, cui alimenta debē
tur de iure naturali, Inſtit. de iur.natur,
7 in princip.& negare † alimenta eſt ne-
care,l.necare,ff.de liber.agnoſc.& pec
catum eſt mortale necare aliquem, &
8 vbi † agitur de peccato, ſeruari debet
ius canonicum, etiā in terris Imperij,
vt notatur in c. 1. de operis nou. nunc.
in l. priuilegia, C.de ſacroſanct. Eccleſ.
Et hoc procedit in omnibus ſpurijs,ex
quocunque coitu damnato natis, etiam
9 ex† moniali,qui inducit inceſtum,adul
terium,& ſacrilegium,vt not.per Gloſ
ſam,in cap.virginibus ſacris,21.q.1.vt
dixit Petr.de Vbald.in tract.de ſucceſ.
ab inteſt.in 4.col. in verſ.ſequitur quar
ta ſpecies,col. 2.nam æquitas illa Eccle
ſiaſtica militat in omnibus,quia ipſi nō
deliquerunt, vt dixit Decius in c. Eccle
ſia,colum.13.in verſic.ſecundus caſus,
10 de conſtit.imo†adeo debentur alimen
ta ſpurijs filijs, quod etſi pater prohi-
buiſſet hæc alimenta ipſis filijs in teſta
mento,adhuc tamen debeantur, vt di-
xit Bald. in l. id quod pauperibus, col.
vlt.C.de Epiſc.& cler. Afflict.in Con
ſtit. Dohanæ ſecreti, col. vlt. Hippol.
11 Sing.358. Quinimò† alimenta non ſo
lum filio ſpurio,ſed etiam filio deſcen-
denti ex ſpurio debētur per auum, per
tex.in d.c.cum haberet,in fine,dum lo
quitur per verbum liberis, quē ad hoc
ponderat Carolus Ruin. in conſ. 124.
num.11.vol.1. An vero filius naturalis
poſſit conuenire patrem ſuper alimen-
torum præſtatione abſque eius conſen
ſu,dic quod ſic; ita Alber. in l.ſi quis à
liberis,1.col.verſic. deinde appono,ff.
12 de liber.agnoſc. Sed quid † ſi filius na-
turalis tractat litem cum patre naturali
qui erat in poteſtate patris ſui legitimi,
& naturalis, cuius patris legitimi & na
turalis conſenſus defuit, an alimenta
debeantur? vide Vrſil. deciſ.494.nu.7.
13 Sed † qualiter alimenta ſint taxanda
filio ſpurio, dixit Dom. Præſidens de
Franch.deciſ.282.num.20.quod in ta-
xatione alimentorum eſt habendus re-
ſpectus ad omnes perſonas,quas filius,
ſeu filia alimentanda tenetur alere, vt
dixit Ioan. de Aroy in Epit. ſucceſſ. c.
21.nu.30.verſ.quinto amplio,fol.126.
14 Eſt † etiam habenda ratio de qualita-
te,& dignitate perſonæ,& dubio euen
tu infirmitatis, quæ omnia alimentorū
appellationē veniunt,Bart.in l.legatis,
ff.de ann. legat. item veniunt expenſæ
in præceptoribus, & magiſtris, vt in-
ſtruatur in arte ſibi conueniēte,vt l.qui
filium,ff.vbi pupil.educ.deb. & l.1. §.
ſed nonnullas, ff. de tut. & ration. di-
ſtrah. veniunt etiam expenſæ in medi-
cinis,vt not.in l.quod in vxorem,C.de
negot.geſt. Bart.in d.l.legatis,cum nos
agamus de alimentis,quæ debentur iu-
re ſanguinis, & ita in materia fauorabi
li. Bartol. ibi,num.1. Quapropter hanc
ob cauſam venit etiam habitatio, & ve
ſtiarium,vt dixit Iaſ.in l.cum hi, §.tran
ſigit,ff. de tranſact. Quod idem exten-
15 dit† ad fratrem, qui tenetur alere fra-
trem,nā tunc alimenta debentur ratio-
16 ne ſanguinis officio iudicis. Et hęc†ali
menta debentur ſecundum quantitatē
redituum, & non bonorum patrimo-
nij,vt voluit Boz.in conſ.47.& conſil.
95. Prima facie,num.4.quem refert Vr
ſil.ad Afflict.deciſ.252.num.3. colligi-
tur ex mente Gloſſæ,& Andr.in Con-

Digitized by Google

ſtit. Regni, Comitibus. Bart. in l. ius, §. 1. & 2. vbi pup. educ. deb. Et reditus, ſeu fructus intelliguntur deductis expē ſis, vt in l. fructus, in l. diuortio, §. impē dia, ff. ſolut. matrim. Vnde quando di-
17 citur † quod alimenta ſunt præſtanda ſecundum facultates defuncti, etiam ꝙ hæres non confecerit inuētarium, Vincent. Anna Sing. 23. intelligitur ideſt iuxta reditus facultatum. Poſſunt etiā taxari alimenta à ſucceſſore iuxta quæ fuerunt taxata à prædeceſſore, vnde dixit D. Bartholomæus à Capua, meus compatriota, in l. ſed, & ſi hæreditas, ff.
18 ad exhib. quod † monachi poſſunt petere alimenta à Priore, ſicuti ſoliti erant illa recipere à prædeceſſore. Rurſum
19 ſciendum eſt † alimenta dupliciter peti poſſe, officio, nimirum iudicis, vt ſupra diximus, & iure actionis: nam multum hæc alimenta differunt inter ſe: nam quando alimenta debentur iure actionis, poſſunt peti etiam pro tempore præterito, quod facit pro viduis ſe alentibus, quia poſſunt petere alimenta pro tempore præterito, Io. Anan. in conſil. 54. quod incipit: Viſis his. At ſi debentur officio iudicis, vt in alimētis, quæ debentur filijs à patre, pro tempore præterito peti non poſſunt, ſecundū Bart. in l. 1. C. de indic. vid. toll. & in l. libertis, quos, §. 1. ff. de alim. legat. vbi notanter limitat, niſi filius mutuo pecuniam accepiſſet, qua ſe aluit: vt dixit Afflict. deciſ. 10. num. 3. Modo ſecūdum Paul. de Caſtro, in l. diuortij, ff. ſoluto matr. prius interpellaſſet hæredes defuncti, & fuiſſent in mora; ita Alexan. in l. de alimentis, ff. de an. leg. Capic. deciſ. 24. num. 9.

20 Et ex prædictis inferas, quod † licet mulier nupta, & dotata, non poſſit petere, vt amplius dotetur, vt per Bart. in l. obligamur, §. lege, ff. de act. & oblig. Iaſ. in Auth. Res quę, C. communia de legat. iſtud eſt verum in dote, quæ ſolū debetur officio iudicis, vt in patre, qui non tenetur iure obligationis dotare filiam, ſed ſolum officio iudicis, l. qui liberos, ff. de ritu nupt. Gloſ. & Bart. in d. §. lege, ſecus eſt, quando dos debetur iure actionis, vt quando ſtatutum diſponit, quod exiſtentibus maſculis, filiæ fœminæ non ſuccedant, ſed dotentur à fratribus, certè, ſi ſoror eſſet nupta, & dotata aliunde, puta à matre, tamen adhuc poteſt petere dotem ſibi debitam ex forma ſtatuti, & ſic iure actionis; ita in ſpecie tenet D. Alex. Imol. in conſil. 7. in 2. vol. quod incipit. Viſis, & diligenter animaduerſis, in 4. col. ad fi.
21 & princ. ſeq. Rurſus, vbicunque † alicui debentur alimenta ſi ex vltima voluntate, vt quia teſtator reliquit alicui alimenta, non debentur ſumptus pro diſciplina, puta, ſi vult ire ad ſcholas Grammaticæ, ſed quando alimenta debentur ratione ſanguinis, officio iudicis, vt in patre, qui tenetur alere filium, & fratre, qui tenetur alere fratrem, tūc eſt ſecus, quia tunc veniunt tales ſumptus; iſta habentur in l. quod de bonis, §. pen. vbi text. Gloſ. & Bart. ff. ad Carbon. & in l. qui filiū, ff. vbi pupil. educ. deb. in ſpecie Bart. in d. l. legati, in prin-
22 cip. Præterea quando † alimenta debentur officio iudicis, non debentur filijs diuitibus, qui ex ſuis redditibus poſsūt viuere, vel ex arte honeſta. At, quando debentur iure actionis, debentur etiam filijs diuitibus; vt habetur per Socin. conſ. 161. vt ſi debētur vi cōſuetudinis, Iaſ. in l. diuortio, num. 19. ff. ſolu. matr. Vrſil. ad Afflict. deciſ. 99. num. 7. Afflict. deciſ. 10. num. 3. vbi Vrſil. num. 12.
23 Debentur † etiam alimenta vxori, licet non priuigno, quem maritus, vel vitricus alere non tenetur, & nec in domū ſuam ducere, ſecundum Bald. in l. ſi paterno, C. de negot. geſt. quod procedit etiam, ſi indotatam maritus vxorem acceperit, prout declarat vltra Scribentes, Bald. in l. quod in vxorem, C. de negot. geſt. Rom. conſ. 517. In cauſa propoſitæ conſultationis. Vrſil. in d. deciſ.
24 decima. Quinimò † hæc alimenta debentur vxori ſeorſum habitanti à viro, quamuis fugitiuæ ex cauſa iuſta, vel iniuſta;

Digitized by Google

iuſta; & ita fuit votatum per Sacrum
Conſil. vt dixit Vincēt. Anna, Sing. 2.
& latius Sing. 600. ſic, ſi quæſtio eſt an
ſit vxor, coram iudice, tunc lite pēden-
25 te debentur alimenta: nam † litis pen-
dentia non impedit præſtationem ali-
mentorum in omnem euentum, ſtante
paupertate mulieris, & diuitijs viri, vt
in ſimili dixit Specul. in tit. de appellat.
§. penul. verſic. illud autem, ita Afflict.
deciſ. 152. num. 3. Sic deciſ. 10. num. 2.
dixit quòd fuit viſum omnibus Domi-
nus de Conſilio, quòd lite pendente
inter maritum, & vxorem, debeantur
26 alimenta, ſicut dicitur † de monacho
litigante cum Abbate, vt debeat habe-
re ab eo ſumptus litis, vt not. per Doct.
in capit. ex parte, de accuſat. ſic penden
te lite dum agitur iudicium petitionis
hæreditatis inter fratres, interim ſunt
alimenta prēſtanda, vt dixit Lup. in re-
pet. c. inter veſtras, de donat. inter vi-
rū, & vxorē, carta 120. ampliātem hoc
dictū in omni perſona, quæ habet prę-
ſumptionem pro ſe, vt voluit Bertrād.
conſ. 72. nu. 4. Afflict. in Conſtit. Re-
27 gni Comitibus, qui vult, † quod pen-
dente lite ſuper vita, militia, debenda à
fratre primogenito fratri ſecundo ge-
nito, quòd interim debentur alimenta.
Et tandem omnes videntur conclude-
re, alimenta deberi lite pēdente, etiam
ſi vxor fuiſſet accuſata à viro de adul-
terio: nam donec non fuerit condem-
nata, debentur ei alimēta, vt dixit Vr-
ſil. num. 6. deciſ. 10. Sic de filio, qui non
poteſt, vel non vult ſtare cum patre, ꝙ
teneatur prēſtare alimēta, tenet Frāch.
deciſ. 336. Sed quid dicendum quādo
28 † alimentarius ſuccumberet, an eo ca-
ſu teneatur ei reſtituere alimenta ei prę
ſtita? Gloſ. in l. fi. C. de Carbon. edic.
quæ communiter eſt recepta, dicit, ꝙ
in caſu ſuccumbentiæ non tenetur re-
ſtituere; verum vt plurimum ſolet Sa-
crum Conſil. in decretis alimentorum
dicere, quòd dentur centum, vel alia
quantitas excomputanda, prout per Sa
crū Conſil. fuerit prouiſum. ita Frāch.
29 in d. deciſ. nume. 5. Rurſum, ex † iuris
communis diſpoſitione ſoluto matri-
monio quādo dos conſiſtit in pecunia,
infra annū reſtitutionis eſt alēda vxor
ab hæredibus viri etiā extraneis, quan-
do mulier non habet vnde ſe alat; ita
Gloſſ. & DD. præcipuè Iaſon, in l. di-
uortio, num. 19. qui tenet contra Gloſ-
ſam cōmuniter approbatam, hæredes
interim lucrari fructus dotis, qui debē-
tur anno luctus, ex eo, quod hæredes
tenentur ad alimenta vxoris, nam di-
30 cit, quod † elapſo anno tenentur reſti-
tuere dotem, & fructus anni præceden
tis, vt eſt text. ineuitabilis, in l. vnica, §.
exactio, in verbo, fructibus, iuncto ve-
riſimilique modo; vt in poſſeſſ. leg. &
ita per Sacr. Cōſ. fuit deciſum. Frāch.
30. deciſ. 489. num. 8. ſed iure conſue-
tudinario Ciuitatis Neapolitanæ eſt
conſuetudo ſcripta, qua cauetur, quod
exiſtētibus filijs, tenentur dare alimē-
ta matri pro primis ſex menſibus; ſi ve
rò fuerint extranei, quòd non tenētur,
vt dixit Vincent. de Franch. deciſ. 489.
num. 2. ſed retenta conſuetudine Nea-
politana, quæritur iuxta ius commune
an poterit hæres dicere mulieri, vende
partem proprietatis, & alaris; dic quod
non, vt perpulcrè conſiderat Socin. in
l. diuortio, in fine, ff. ſolu. matrim. ſed
tunc videtur habere vnde ſe alat, quan
do ex reditibus poteſt ſe alere: nō enim
tenetur vendere proprium, vt ex pretio
ſe alat, ff. de ceſſ. bon. l. qui bonis, aliàs
haberet ſemper vnde ſe aleret. Franch.
qui ſupra, num. 24. Sed quæritur, cum
31 † omnes vnanimiter concludant vxo-
rem debere ali infra annum luctus, ſi
non habet aliundè vnde ſe alat, quid ſi
vxor habet patrem diuitem, an poſſint
hęredes ei dicere, alaris per patrem, qui
tenetur alere filios, l. ſi quis à liberis, ff.
de liber. agnoſc. Dic, quod non: ſed
adhuc debet ali ab hæredibus viri, Ca-
pic. deciſio. 24. qui allegat Salicet. Sed
quæritur an hæres teneatur præſtare
alimēta in domo propria, vel in domo
alimentariæ, ſcilicet ſeorſum; & vide-
tur

Digitized by Google

tur quod in domo hæredis, ita Bart. in l. Caio, §. Imperator, ff. de alim. & cibar. leg. idem conſ. 22. Quidam, lib. 1. num. 3. Ruinus conſ. 45. nume. 5. & 6. qui idem ſcribũt; & ratio eſt: quia hoc videtur fieri ad maius commodũ priuati, cum minus, quam fieri poteſt hæredem teſtator grauare velit, l. vnum ex familia, §. ſi rem, ff. de leg. 2. & dubium
32 non eſt, † quod facilius, & cum minori expenſa præſtet alimenta in domo propria, quam extra domum, vt docet euidentia facti, & probatur per l. 4. §. inter, ff. de in diem adiect. tamen aliter ſe habet praxis; & ita ſe habet communis opinio, & obſeruantia, quod ſiue alimenta debeantur ex diſpoſitione legis, ſiue teſtatoris, quod quando vxor
33 † non vult ſtare in domo hæredis, non eſt illi imponenda neceſſitas ad habitandum cũ illo, ſed debet alibi alimentari: ita Bart. & Iaſon, in d. l. diuortio, num. 25. per text. in l. libertis, quos, §. fin. ff. de alim. & cibar. legat. vbi Bart. Bald. in l. in annalibus, C. de legat. Vnde, quamuis mulier poſſit honeſtè viuere cum hæredibus mariti, poteſt tamen ſeparatim petere alimenta, vt Iaſonem ſequitur Antonius Capicius d.
34 deciſ. 24. Dixi † honeſtè quia ſi honeſtè morari non poſſet in domo teſtatoris, vt quia eſt iuuenis, & aliqui sũt ibi, qui veriſimiliter poſſent luxuriari cum illa, tunc dubio procul poteſt habere, & petere alimenta, & recedere de domo hæredis, pro hoc eſt text. in l. penult. vbi pupil. educ. deb. Bart. in d. l. Caio, §. Imperator, num. 2. Hinc dixit Additionator ad Bartol. in d. l. libertis,
35 §. Lucius, quod mater † & vxor, quæ à marito, vel filio relinquitur domina donna, patrona, & vſufructuaria omnium bonorum teſtatoris, filio inſtituto hærede, debet tantũ habere alimenta cum præeminentia. Surdus conſil. 218. num. 94. in domo filiorum & hæredum, ſi cum eis commodè, & honeſtè morari poteſt; qđ intellige, ſi vult.
36 Dicit tamen; quod † nouerca non debet ſtare cum priuignis, maximè ſi eſt iuuenis, arg. text. in l. pen. ff. vbi pup. educ. deb. Iaſon in l. qui cum filium, num. 7. ff. de verbor. oblig. & ratio eſt: quia non dicimus poſſe, quæ cum honore non poſſumus, l. Nepos Proculo,
37 ff. de verbor. ſignific. Sic, licet † filius debeat percipere alimenta in domo patris, tamen limita, niſi iudici videatur contrarium pro bono pacis, & familię, arg. l. æquiſſimum, in princ. ff. de vſufruct. vel propter malos mores filij, & fugiẽdam ſiniſtram ſuſpitionem, quia pater eius habet domi puellam, & filius eſt parum continens, & non bonæ famæ: nam tunc videtur licitum patri aſſignare alimenta filio extra domum. Quod autem diximus de vxore relicta domina, & vſufructuaria, intelliguntur relicta alimenta, vt fuit per Sacrum Conſ. votatum, ſicut refert Frãch. deciſ. 155. nume. 1. nam dicitur dominam reliquiſſe pro quadam præeminentia, & ſecundum cõmunem vſum loquendi, quia homines vocant vxores dominas domus, l. Titia, §. qui Marcum, ff. de an. leg. Decius conſ. 278. nu. 4. Fallit, quando eſſet inſtitutus extraneus, nam tunc debetur integer vſusfructus, Bart. in l. Tilia, ff. de leg. 2. Cap. Toloſ.
38 deciſ. 462. Rurſum, quando † eſſet immodica ſæuitia mariti contra vxorem, vel patris contra filium, quia tunc poſſet vxor, vel filius habere alimenta extra domum, ſecundum Doctores, in d. l. 1. Bald. in d. Auth. Hoc locum, Paul. de Caſtro, in conſil. 387. incip. Quod vxor. Vnde ſi maritus immoderatè verberaret vxorem, & propter hoc fugeret, vir tenetur pręſtare alimenta extra domum; qui ſenſit in his verſari iudicis arbitrium, vt ex perſonarum qualitate iudicet, an veriſimiliter ſubſit im
39 portabilis illa ſęuitia. Præterea, † quando inter hæredem, & alimentarium orta eſſet lis, & contẽtio, ita, vt ſimul morari non poſſent, & hoc ſiue ſit filius, vel alius, Specul. qui fil. ſint legit. numero 21. Iaſon conſ. 44. 2. dubio, lib. 1.

Roland.

Digitized by Google

Roland.conſil.22.nume.22. lib.1. qui ſimilem cauſam afferunt,puta,ſi hæredes bona teſtatoris inter ſe diuiſerunt, & communem habitationem ſeparaunt:ita in ſpecie conſuluit Ruynus, conſil.80.82.lib.4.num.12. Socin. conſil.112.num.10. cum per eam nõ ſtet, Surdus conſil.218.num.20. Item,ſi eſſet conſuetudo patriæ, vt alimentanda alimenta perciperet extra domũ, deducto eo, qđ ex opera ſua lucrari poteſt: ita Paul. de Caſtro, in d.l.diuortio, & Additionator ad Bartol.ibi, l.fin.circa medium. Item, quando ſic appareret de voluntate teſtatoris, vt ſi eſſent relicta alimenta in domo hæredis, niſi adijceret teſtator quod poſſit, & valeat ſtare in domo: quia dicta verba ſignificant liberum arbitrium, & libertatem, & non neceſſitatem: Natta conſ.379.num.13. Rurſum quæritur,
40 † cum alimentanda ſecundum communem non cogatur ſtare in domo hęredis, vbi hæres, qui tenetur præſtare aliméta, teneatur offerre,in domo ſua, vel in domo alimẽtarij, Angelus, in l.3. §.ſi vult, ff.de trãſact.diſtinguit, quod aut eſt tale quid, in quo non venit aliquid expenſarum in mittendo, vt in pecunia,& tunc hæres tenetur mittere ad domum alimentarij, & ſi illa periret, periculum eſt hęredis, vt not.in l.quod te,ff.ſi cert.petat.ſed vbi venit præſtandum aliquid,ob quod ſuccedit expenſa vecturæ,vel vectigalium,vt quia debetur granum,vinum, & ſimilia, & tunc tenetur alimẽtarius mittere in domum hæredis ad accipiendum, l. prouincialium, in fine, de erog. milit. anno. C. lib.12.l.1.§.penult.de peric.& comm. rei vendit. & Bart. in l.1.nume.4. ff.de alim.& cibar.leg. qui etiã format alias duas quæſtiones practicabiles in hac materia quarum prima eſt,quando ali-
41 menta † debẽtur extra domum,an debeat ſpecies, vel ęſtimatio? & dicit, ꝙ debetur æſtimatio, ſi aliqua ſunt, quæ ſi pro toto menſe præpararentur, corrumperentur, vt aqua, carnes, & ſimilia,l.mela,§. quidam, ff.de alim.legat. At quædam ſunt, quæ ſi ſoluerentur pro toto menſe,non corrũperentur,& tunc non æſtimatio debetur, ſed ipſa ſpecies,l.cum hi,§.ſi cui,de tranſactio. Verum ſi legata eſſent alimenta diuiti, non alimenta debentur, ſed ęſtimatio in pecunia, Guido Papæ, Singul. 83. Vrſil.ad Afflict.deciſ.34. in fine. Rur-
42 ſum dicit Bart. quod † ſi alimenta debentur nobili extra domum, debetur etiam pretium portaturæ, vt hauſtus, ſecus ſi legatur vni famulæ, quæ ipſamet poteſt portare,l.penult.§. fin.ff.de cond.& demonſt.l. Męuia,§.fin. ff.de alim. legat. Rurſum quæritur quid ſi
43 † viro abſente vxor petit à procuratore viri ſibi dari alimenta extra domum viri, quid iuris? Reſpond. Speculat. Qui filij ſint legit. nu.31. quod potius debet ali in domo viri, quam extra, ff. ſolu. matrim. l.ſi cui dotem, §. ſi pater filiam, nam cum minori viri incõmodo aletur in domo, quam extra, ff. de verb. oblig. l.ſi ita ſtipulatus fuero decem,ff.de leg.2.l.ſi ita relictum, §. fin. ita pluribus rationibus comprobat hãc rationem Speculat.qui ſupra. Itẽ quæ-
44 ritur † vbi mulier debeat operari? dic, quòd vbi debet alimentari, l. ſicut, in princip.ff.de operis l.ber.& ibi not.qđ Bart.in l.diuortio,num.3. ff. ſolu. matrim.intelligit verum, quando alimenta debentur ex diſpoſitione iuris, ſiue legis; exemplum in d.l.diuortio, vt in alimentis,quæ debentur per virũ vxori: nam vxor tunc debet operari in domo, & operando ſi lucretur, eſt viri, Gloſſa eſt ordin. in l.ſicut, ff. de oper. libert.notat Bald.in l.ſi vxor, de Condit. inſer. niſi non poſſet habitare cum hærede propter eius mores malos, aut ſuſpitionem honoris, vt ſupra dixi. At ſi debentur alimenta ex diſpoſitione teſtatoris, tunc alimentanda non tenetur præſtare aliqua ſeruitia in domo,& nec aliquid operari,vt concludunt Doctores in l.1.C.de legibus, Bartol.in d. l.Caio,§.1.Iaſon in d.l.1.num.1. Sed

quid

Digitized by Google

45 quid † ſi mulier vidua non vult ſtare in domo teſtatoris cum hæredibus viri, cum ad hoc non poſſet cogi, d.l.libertis, quid fiet de opere mulieris? Reſpondet Bartol. in d.l.diuortio, num.4. quod quædam ſunt mulieres, quarum nullæ ſunt operæ in domo, vt iſtę magnæ Dominæ, quæ ſuis manibus nihil operantur, & tunc de eius operis nulla eſt ratio, vt l.fi.ff.de operis ſeru. Si verò eſt domina, quæ operaretur, tunc de alimentis debet deduci quantũ intereſt hæredis ipſam in domo operari, vt l. ſi conſtante, §.quoties, ff.ſoluto matrim. & conſequenter tenetur hæredibus de omni opere quod ſcit facere, vt ſuere, filare, & texere, &c. per Gloſ. in l. ſi
46 ſic, de oper.libert. Quid autem † viuo marito ad quæ opera teneatur, loquitur Abb.in c.litteras, de reſtitut.ſpoliat. & Gerar.Sing.99.dixit, quod ſi vxor exercet ſe in arte texendi, & ſimilia facit, lucra ſunt propria, licet debeat haberi ratio temporis ſubtracti, in quo debebat operari viro; vnde in vxore nutrice parum debet deduci, quia vt plurimum eius operæ verſantur in nocte, quo tempore non tenetur ad opera viro. Rur-
47 ſus quæritur † quid differunt alimenta à victu, cibarijs, & ſuſtentatione? Reſpond. quod appellatione alimentorum, quæ debentur ratione ſanguinis, veniunt multa, de quibus num.14. adde, quòd veniunt expenſæ neceſſariæ: nã tenetur mittere filium ad ſcholas litterarias, ſi facultates patris patiũtur, & conditio pueri non repugnat, per l.qui filium, ff. vbi pup. educ. deb. & filius poſſet hoc à patre petere, per text.in l.quidam cum filium, ff.de verbor.obligat. ſecundum Bartol. ibi, vel ſaltem petere vt faciat eum diſcere aliquam artem, vt puer aptus apparebit, ſecundum Bart.in d.l.quidam, cum filium, in pen.quæſt. Vnde lege Solonis
48 ſancitum erat, † filium non debere patri neceſſaria vitæ ſubſidia, qui nullam artem accepiſſet, vt refert Plutarchus in vita Solonis, fol.13. Non autem tenetur pater facere expenſas in faciẽdo eum ſtudere in iure ciuili, aut Medicina, l.1.§.nec caſtrenſe, ff.de collatio. bonor. ita concludit Bartol. in l.de bonis, §.non ſolum, ff.de Carb. edic. Ludou. Roman. in l. ſi donatione, C. de collat. Et hæc intellige, quando alimenta debentur ratione ſanguinis, ſecus, ſi ex diſpoſitione teſtatoris, Iaſon in l.cũ hi, §.qui tranſigit, de tranſact. vt diximus ſup.nu.21.intellige ẽt hæc, quãdo alimentorum cauſa eſt fauorabilis, vt
49 † quia agitur de fauore, ſecus autem, ſi agitur de damno. Hinc infert ſingulariter Bartol.in d.§.qui trãſigit, ad praxim: pone teſtator reliquit alimenta vxori, tunc ſub tali legato veniunt veſtes, & habitatio domus: pone modo, hæredes tranſigunt cum vxore, cũ alimentis, an per hoc extendatur ad veſtiarium, & habitationem? dicit quod non: niſi ſpecialiter exprimatur in contractu tranſactionis de habitatione, &
50 veſtiario. Victus † vero appellatione in materia fauorabili continentur omnia, quæ ſub nomine alimentorum, & ita procedit text.in l. Victus, ff.de verbor. ſignific. Iaſon d.§.qui tranſigit, nu.3. ſed in materia odioſa, vt in contractu tranſactionis, qui eſt ſtricti iuris, non comprehenditur veſtitus, ſed tantum ad prandium, & cenam neceſſaria, c.1. §.procurationes, de conſtit.in 6.cap.ſi
51 Epiſcopus, de offic.ordinar. vbi † nomine expenſarum victualium comprehenduntur illa, quæ cõſiſtunt in victu, non autem illa, quæ côcernunt alia neceſſaria perſonæ, vt veſtes, equos, & ſimilia; quod nota ſecundum Gemin. & Franch. pro teſtamentis, & alijs diſpoſitionib. vbi relinquitur quod debeat habere expenſas victualium; qui quidẽ victus in materia text. in d.c.ſi Epiſcopus, vocatur Diaria, ex eo quod ſingulis diebus debentur Epiſcopo viſitanti ſuam Diœceſim, ſic nec cibariorũ nomine continentur veſtimenta, Gloſſa 10.q.2.c.Epiſcopus, facit de pœnis, c. licet; tamen appellatione cibi comprehendi-

Digitized by Google

hendit̃ur potus, Archidiac. in c. in qui-
52 bus, de conſecr. diſt. 2. Sed † appellatione ſuſtentationis alicuius, intelligitur includi victus, & veſtitus eius, vnde, ſi legaretur alicui, vt in domo ſuſtẽtaretur, intelligitur de victu, & veſtitu, Gemin. in cap. omninò, diſtinctio. 31.
53 Rurſum † eſſet vidẽdũ de priuilegijs alimentorum, quæ cum ponantur per Bald. in l. mela, ff. de alim. & cibar. leg. ad ipſum me refero, vnum tamen non omittendo, quod quando dicitur non
54 † eſſe admittendam appellationem in cauſa alimentorum procedit in alimentis de futuro præſtandis, non autem de alimentis de præterito debitis, ita Aretin. conſil. 79. In cauſa, & puncto mihi oſtenſo, ſubdens etiam, quod non admittatur appellatio, habet locum, quando perſona, cui debentur, fuiſſet pauper, ſecus ſi diues. Sic Iaſon in l. de alimentis, nume. 5. C. de tranſact. ponens
55 regulam, † quod ſuper alimẽtis procedi debet ſũmariè, & de plano, l. ſi quis à liberis, §. 2. ff. de liber. agnoſc. Limitatur, quãdo eſſet quæſtio ſuper alimentis de futuro, ſecus ſi ſuper alimentis de præterito: quia tunc deberet ordinariè procedi, Anchar. in Clement. 1. de iure patron. Itẽ, quod ſuper alimentis de futuro relictis in vltima voluntate non poteſt tranſigi ſine decreto, & auctoritate Prætoris, tamen ſecus eſt ſuper alimentis preteritis, & ratio eſt vniuerſalis: quia ex alimentis futuris pendet vita hominis, Bald. & Salicet. in l. de alimentis, C. de tranſact. Poſtremò
56 † ſunt relicta alimenta mulieri, modò inhabitet cum hæredibus, an dicatur inhabitare, ſi habet partem domus ipſorum hæredum, non tamen comedit cum eis, Bald. ponit hanc quæſtionem, in l. 1. de legat. & dicit, quod non: nam debet eſſe commenſalis, ita quod viuat ad eandem menſam, eundem panem, & vinum, ita etiam Angelus ibi.

De expenſis melioribus faciendis in dignitate conſtitutis quam alijs.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta miniſtris ſunt præſtanda ſecundum ordinẽ dignitatis, ſic patrono, num. 4.*
2 *Alimentis plus indiget Epiſcopus, quam Archipresbyter, & plus ille, quam ſimplex Sacerdos, & plus prælatus quam ſimplex clericus.*
3 *Alimenta qualiter debeantur, reſpiciendum eſt.*
5 *In alimentis præſtandis patronus præfertur pauperibus, ſi omnibus non ſufficiant.*
6 *Patronorũ appellatione circa alimenta, qui contineantur.*
7 *Eccleſia quando dicatur pauper.*
8 *Perſonarum diſtinctio habetur circa veſtitum præſtandum, aliaque neceſſaria.*
9 *Procuratio debet fieri ſecundum qualitatem perſonarum.*
10 *Diſpenſandi cauſa legitima ſuper pluralitate beneficiorum quæ ſit.*
11 *Mendicitas eſt conſideranda ſecundum qualitatem perſonarum.*
12 *Maior in ordine eſt præferendus antiquiori in tempore.*
13 *Nobilitatis ratione vberius interpretatur vſus relictus nobili, quam ignobili.*
14 *Alimẽta annuatim relicta qualiter debeantur.*

In Lib. II. Cap. LIX. nu. 9. in fine.

CONCLVSIO *eſt, meliores expẽſas fieri debere familiaribus Papæ, quã alijs*. Hinc dixit Flor. in l. ſed, & ſi quid, §. manci-
1 piorum, ff. de vſufr. quod † alimenta miniſtris præſtanda ſunt ſecundum ordinem dignitatum, & dignitatem perſonæ, l. 1. §. mulier, vbi Gloſſa cum ſuis in capit. Epiſcopus, 10. q. 3. dixit quod

M ali-

Digitized by Google

2 † alimenta ſunt prǽſtāda ſecundum diuerſitatem perſonæ; quare plus illis indiget Epiſcopus, quam Archipresbyter, & plus ille, quā ſimplex Sacerdos, & plus Prælatus, quam ſimplex clericus, & etiam inter ſimplices plus vnus, quam alter, quia eſt nobilis, aut magnę auctoritatis, talis enim non poteſt honeſtè eſſe cum paucis; reſpiciendum
3 † eſt ergo cum qua expenſa, & cū quot ſeruitoribus, vel clericis, vel equitaturis quis honeſtè poſſit eſſe ad minus, & ſecundum hoc interpretandū eſt habere victum, & veſtitum, vel indigere ſecundum Hugonem. Rurſus Do. Anton. in c. nobis, per Gloſſam, in verbo, modeſtè, de iure patronat. dicit alimenta eſſe præſtanda patrono ſecundum ipſius qualitatem, quod intellige quando Eccleſia abundat, quia ſi eget, ita vt fructus vix ſufficiant clericis, tunc non poteſt cogi Eccleſia præſtare alimēta patrono, ff. de liber. agnoſc. l. ſi quis à liberis; vnde per illum text. dicit ibi Dynus, ſic fuiſſe obtentum; igitur ſunt prę
4 ſtanda alimēta patrono pinguiora, † q̄ alijs pauperibus, de teſtam. cap. cum in officijs, & melius habere dēt qui prius fuerat diues, 41. diſt. c. non cogantur, & quod notat Gloſſa 16. q. 7. cap. piè, & c. quicūque, & licet Eccleſia debeat dare alimenta nō ſolum patrono, ſed etiā pauperibus, licet pinguiora patrono, &
5 honorificè, † tamen ſi omnibus nō ſufficiant, præfertur patronus; ita D. Anton. num. 22. Zabarel. nume. 2. Anan. num. 13. in cap. nobis, de iure patronat. vbi etiam Anchar. nume. 16. qui etiam
6 extendit † ad patronum liberti, dicens, quod omnia iura loquentia de alimentis illi præſtandis, poſſunt ad patronos Eccleſiarum adaptari. Et nota, quod
7 † Eccleſia tunc dicitur pauper, quando deſeruitur per pauperes clericos, quia fortè ſacerdos non habet ad comedendum, niſi de pane milij, vel de alio vili pane, nec ad bibendum niſi aquam, ff. de leg. 3. l. ſeruis vrbanis, in princ. Bal.
8 in capit. ad aures, de reſcript. Sic † pro his, quę dātur pro veſtibus, & alijs neceſſarijs, debet haberi diſtinctio perſonarum, vt fiat prouiſio ſecundum meritum perſonæ; quod idem dicendum in qualitate ciborum; ad hoc vide Abb. in c. ſtatuimus, extra de maiorit. & obed. & in cap. cum inſtantia, num. 7. de cōſ.
9 qui dixit, † quod Legatis, & Nuncijs debet fieri procuratio ſecundum qualitatem perſonarum, quia delicatę perſonæ non coguntur vti cibis groſſis, & non peccant vtendo delicatis; quapropter dixit Zabarel. in cap. de multa, de
10 præbēd. quod † legitima cauſa diſpenſandi cum perſonis delicatis, & nobilibus ſuper pluralitate beneficiorū eſt, quando perſonæ delicatæ, & nobiles non poſſunt vti cibis groſſis. Et Zēzel. in Extrauag. Execrabilis, inter cetera
11 dixit, quòd † mendicitas eſt conſideranda ſecundum qualitatem perſonarum: quid enim inquit ſi homo illuſtris genere habeat victum ſuum; ſed iuxta dignitatem ſuam cetera non habet, certè, ſecundum ſe mendicare dicetur, vt etiam nos diximus ſupra in primo lib. cap. 26. nu. 21. ſic inter clericos habenda eſt honoris dignitas, vt ſecundū ordines & dignitates inuicem prǽferātur, & honorentur; notatur in cap. ſtatuimus, de maiorit. & obed. vnde ma-
12 ior † in ordine, eſt præferendus antiquiori in tempore; & ita prærogatiua ordinis præfertur ſenectuti; facit cap. à Subdiacono, diſt. 92. & maior in ordine eſt primò beneficiandus, Abb. in d. cap. ſtatuimus, num. 1. in fi. facit etiam q̄d ſi aliq̄s eſt receptus in ordine die Paſchatis 1610. alius vero eſt receptus in maiori poſt duos annos, certè præfertur minori in ordine etiam prius recepto. Et per hoc arguit Hoſt. in d. cap. ſtatuimus, quod ſi duo concurrant impetrantes à Papa, dummodo nihil imputari poſſit ſemper maior in ordine præferendus eſt alijs: ſic Andr. Barolus in conſtit. Siciliæ incip. minoribus, & ibi poſt eum Matth. de Afflict. in 4.
13 q. dicit, quod † ratione nobilitatis, vberius

rius

Digitized by Google

rius interpretatur, relictus vſus alicuius rei nobili, quā ſi plebeio eſſet relictus; & ita ſemper ex dignitate legatarij augetur legatum, per l. ſed ſi ſuſceperit, §. ſed, & ſi proponat, vbi Gloſ. not. ff. de iud. Sic Baldus in l. filiusfamilias, per illum text. ff. de donat. dicit, cum quid cōcedetur nobili, intelligitur pinguius eſſe conceſſum; facit etiam quod dixit Ioan. de por. in l. ſi cui legatum, ff. de
14 leg. 3. quod † alimenta annuatim relicta debentur ſecundum conditionem alimentarij, cui relicta ſunt.

De patre relinquenti filiæ mille ſi nupſerit, & centum ſi fiat monialis.

SVMMARIVM.

1 *Filia an debeat habere mille, ſi fuerit effecta monialis, cum pater ligauerit ſolum* 100. *& mille, ſi nupſerit, num.*4. *& quid de filio, num.* 12.
2 *Paragium idem dicitur quod Legitima.*
3 *Monialis non perdit iura filiationis, & ſucceſſionis.*
5 *Filia monialis quod cōſequatur mille, ac ſi nupſerit, opinio hæc eſt in conſulendo ſequenda, ac iudicando.*
6 *Opiniones, quando ſunt hincinde, illa amplectenda quæ fauet Religioni.*
7 *Doctori illuſtri alleganti conſuetudinem eſt ſtandum.*
8 *Filia poteſt ingredi monaſterium pro valde minori impenſa, quam ſi nubat.*
9 *Voluntas teſtatoris quando eſt dubia, fit interpretatio in fauorem Religionis.*
10 *Sponſus cęleſtis non indiget tantis dotibus, quantis terrenus.*
11 *Cautela vt filia ingrediens monaſterium non plus capiat quam quod à patre eſt relictum.*
13 *Opinio communis in iudicando eſt ſequenda.*
14 *Conditio reijcitur, quando quis retrahitur à carnali matrimonio.*
15 *Conditio reijcitur, vt filia non poſſit plus petere, ſi eſt minus legitima.*
16 *Pater tenetur prouidere de dote filiæ intranti religionem, quamuis diues ſit monaſterium.*
17 *Pater tenetur dotare filiam quamuis ſit ita diues vt ex ſuo patrimonio dotari poſſit.*
18 *Dos tantum aſſignatur ſponſæ & non ſponſo.*
19 *Monaſterium ex perſona filij poteſt petere legitimam, ſi debile eſt facultatibus.*

In Lib. II. Cap. LIX. num. 15.

1 EST *Concluſio, quod † ſi pater reliquerit filiæ mille ſi nupſerit, & centum ſi monaſterium fuerit ingreſſa, quod ſi filia fuerit effecta monialis, debet habere centum, ſi tale legatum aſcenderit ad legitimā, aliàs*
2 *poterit petere ſupplementum.* Nota, † ꝙ idem eſt Legitima, quod paragium, qđ quidem paragium eſt legitima taxata per conſuetudinem, quæ legitima per cōſuetudinem taxata eſt dos ſolita dari monialibus ſecundum conſuetudinē monaſterij quod eſt ingreſſa, & ita fuit deciſum per Sacrum Conſil. vt refert Vincent. de Franch. deciſ. 44. num. 1. Adde etiam Anchar. in reg. Nemo poteſt, de reg. iur. in 6. qui confirmat noſtram cōcluſionem, quod poſſit agere ad ſupplemētum, ſi quod relictum eſt, ſit minus legitima, per l. quoniam in nouellis, & l. eam, ff. de inoffic. teſtamen.
3 Non † enim quia efficitur monialis, perdit iura filiationis, & ſucceſſionis; facit quod notat Bald. poſt Barto in l. vlt. C. de pact. Verum circa hanc deciſionem ſunt duæ aliæ principales opiniones, & prima eſt, quod debeat habere mille, ita poſt multos, quos allegat Iaſon in Authent. Si qua mulier, C. de ſacroſanct. Eccleſ. tenet Imola, in l. Titius, la ſeconda, in vlt. colum. ff. de hæred. inſtit. Et fundatur huiuſmodi opinio per text. in l. Titiæ ſi nupſerit, ff. de

condit.& demonſtr.vbi ſi filiæ teſtator
4 † legauit centum ſi nupſerit, ducenta ſi
non nupſerit, conſequitur pinguius legatũ,
ne mulier retrahatur à matrimonio
carnali; ergo idem ne retrahatur à
matrimonio ſpirituali. Fundatur etiam
ſecundo hæc opinio, per §. ſed hoc in
præſenti,in Authẽt.de Sanctis Epiſco-
5 pis; † nam ſi filia non poſſet conſequi
niſi centum ingrediendo monaſteriũ,
vtique retraheret ſe ab ingreſſu, & ita
à vita contemplatiua, nam timore ducta,
ne perderet dictum legatum mille,
citius nuberet,quam quod monaſteriũ
ingrederetur. Et hæc opinio in conſulendo
videtur ſequẽda', vt dixit Ferrarius
Caut.9. & Decius conſ.674. dixit
etiam in iudicando,num.4. quod ſponſus
cæleſtis debeat eſse conformis cum
ſponſo terreſtri,& cum habeat Doctores
maioris auctoritatis, videtur magis
communis, quam alia, de qua infra, vt
dixit Iaſon in Authent. Si qua mulier,
nume.14. C.de ſacroſanct. Eccleſ.vbi
plures Doctores allegat pro iſta opi-
6 nione,in nu.9.tum etiam,quia † quando
ſunt opiniones Doctorum hincinde,
debet in iudicando, & conſulendo
teneri illa opinio,quæ fauet Religioni,
l.ſunt perſonæ, ff. de Relig. & ſumpt.
funer.cap.fin.de re iudic.ſed eſt & alia
opinio, qđ filia ingreſsa monaſterium,
ſolum debeat habere cẽtum; ita tenuit
Bald.in Authent. Niſi rogati, in 5.col.
C.ad Trebellian.& in l. Deo nobis,colum.
1.C.de Epiſc. & cler. qui dicit ita
ſeruari, de conſuetudine, cui dicto eſt
7 credendum, † cum Doctori illuſtri al-
leganti conſuetudinem eſt ſtãdum, vt
dixit Barto.in repet. l.de quibus,in 13.
col.ff.de legib. Imol.in Authent. Niſi
rogati, in quinta colum. allegat Bald.
qui dicit ita ſe habere communem obſeruantiã,
& ęquitatem, quæ quidem
ęquitas in hoc conſiſtit: nam quando filia
vult nubere requiritur magna impenſa,
ſi vult inuenire maritum conue-
8 nientem ſibi. Sed pro valde † minori
impenſa, poteſt ingredi monaſterium,
ideo pater lõge plus reliquit filiæ ſi vult
nubere, quam ſi ingrediatur monaſterium,
& Paul. de Caſtro, in l. Deo nobis,
& in Auth. Niſi rogati, C.de ſacroſanct.
Eccleſ.refert, vtrobique ſe ita cõ
cluſiſſe Bononiæ, cum iſta opinio ſit
æquior: quia quando filia nubit, magnę
expenſæ fiunt, magnæque dotes conſtituuntur,
ſecus quãdo ingrederetur monaſterium.
Et hanc opinionem Decius
in c.in præſentia,num.233.de conſ.di-
9 cit in puncto iuris veriorem: nã † quando
voluntas teſtatoris eſt dubia, tunc
fit interpretatio in fauorẽ Religionis;
& loquitur d.§.ſed hoc in pręſenti: ſed
in caſu noſtro eſt clara, ideo in claris
non eſt opus recurrere ad coniecturas,
l.continuus, §. cum quid, in fine, ff. de
verb.obligat.quia dum reliquit mille ſi
nupſerit, ſenſit duntaxat de matrimonio
carnali, & non de ſpirituali, poſtquam
in caſu, quo religionem ingrediatur,
ſpecialiter prouidit de centum.
Hanc etiam opinionem ſequitur Vrſillus
ad Afflictum in deciſ.348.qui dicit,
ſe audiuiſſe Sacrum Conſil. Neap. ſequutum
fuiſſe opinionem Baldi, ea ra-
10 tione: quia † ſponſus cęleſtis non indiget
tantis dotibus quantis terreſtris, &
quia loca pia ditiora ſunt, quam olim.
Et hanc opinionem tenui in 2. p.cõſil.
titulo, de teſtament.modo id, quod relinquitur,
non ſit minus legitima,& paragio,
ſequutus Petrum de Anchar. &
Camillum de Saler. Sed aduerte, quicquid
ſit de veritate huius quęſtionis, cũ
ſint ambæ opiniones probabiles, dico,
11 quod † quando pater vult vt monaſterium
non poſſit capere plus, quam illud,
quod eſt relictum, debet vti cautela,
quam refert Bart.in l.2.ff.de his quę
pœnæ nomine, vbi vult, quod pater ſic
dicat: Relinquo filiæ meæ centum, &
ei, qui eam duxerit in vxorem, relinquo
quinquaginta, addendo vnum id, ſcilicet,
quod marito relinquitur debeat eſſe
in augumentum dotis, aliàs ſibi haberet,
& hoc per text.in l. Titio, §.1.ff.
de condit.& demonſtr. Et hæc quo ad
præſen-

Digitized by Google

præſentem quæſtionem. Sed quid dicē
12 dum, quando pater plures† habens filios, eos in teſtamento inſtituens pro æquali portione hæredes, adiecerit hāc clauſulam: Si tamen aliquis ex eis filijs ingrediatur religionem, quos benedico, cum eligant vitam cōtemplatiuam, eis ſolum relinquo legitimam, an tali caſu filius efficaciter ingrediēs religionem poſſit conſequi totum illud, quod haberet, ſi eſſet in ſæculo? Similē hanc quæſtionem ponit Decius in conſ. 674. dicens: In teſtamento Bernardinis patris dicitur: Item voluit, quod caſu, quo Ioannes Franciſcus eius filius profiteretur religionem, habeat tantummodo victum, & veſtitum, & domus habitationem, & caſu, quo nollet eſſe religioſus, inſtituit eum hæredem vniuerſalē vna cum infraſcriptis hæredibus vni-
13 uerſalibus. Et concludit, quod† communis eſt opinio, à qua in iudicando non eſt recedendum, quod dictus Ioannes Franciſcus ſit hæres ſimul cū alijs, ne ſit deterioris conditionis, ſi religionem ingrediatur, & ita à religione re-
14 trahatur: nam† ſi reijcitur cōditio, propter quam quis retrahitur à carnali matrimonio, l. quoties, ff. de condit. & demonſtr. à fortiori debet reijci, quando à vita contemplatiua religionis retrahatur, Felin. in d. cap. in preſentia, col. 19.
15 Sic† reijcitur conditio, vt filia plus nō poſſit petere, ſi eſt minus legitima, vt eius impeditiua, & pro non adiecta habetur, l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. teſtam. Bald. in l. hoc edicto, col. 4. verſ. iuxta hoc quero, C. de ſec. nupt. Ioan. Ceph. conſ. 95. num. 8. tamen credo, quod ſi monaſterium eſſet diues, ſolum poterit habere legitimam, & ita aliud eſt dicendum in moniali, & aliud in filio monacho. Facit quod habetur per Gulielm. Benedict. in repet. c. Raynutius, num. 11. verſ. dotem, quam ei dederat, in 1. par. num. 2. vbi ait, quod
16 licet† pater teneatur prouidere de dote filiæ intranti religionem, quantumcunque diues ſit monaſterium, per id, quod notabiliter dicitur in l. fin. C. de dotis promiſſ. vbi eleganter deciditur,
17 quod† quamuis filia ſit diues, ita, quod ex ſuo patrimonio dotari poſſit, tamen adhuc pater etiā tenetur dotare de ſuo, tamen ſecus eſt in filio ingrediente monaſterium: nam non tenetur ei aliquid
18 aſſignare pro dote, cum † ſolum ſponſæ aſſignetur dos, & nō ſponſo, & hoc, ſi monaſterium eſſet diues, verumta-
19 men, ſi monaſterium eſſet† debile in facultatibus, poſſet etiam viuente patre monaſterio ex perſona filij aſſignari legitima. Hæc Guliel. Quare cum in caſu noſtro, filius poſt mortem patris ingreſſus ſit monaſterium potens, nō poterit amplius petere, ſed ſolum habere legitimam ſibi à patre relictam.

De donatione inofficioſa.

SVMMARIVM.

1 *Donatio per patrem facta filio vt valeat, tria requiruntur.*

2 *Benemerita debent eſſe æquiualentia rei donatæ, explicatur.*

3 *Obſequialia ad quæ filius tenetur patri non requirunt remunerationem.*

In Lib. II. Cap. LIX. nu. 21. in fi.

1 VT autem† donatio nō ſit inofficioſa; ſed valida, & irreuocabiliter valeat, neceſſe eſt vt fiat donatio per patrē filio ob merita filij, modo tria concurrant. Primò, quod talia merita verè appareant, nec in hoc ſtatur aſſertioni pa-
2 tris. Secundò quod † talia benemerita ſint æquiualentia rei donatæ, hoc eſt, quod filius fecit tale meritum patri, ꝙ ſi fuiſſet extraneus, tantum fuiſſet lucratus, c. relatum, 2. in verbo, iuxta ſeruitij meritum, de teſtam. aliàs illud donatū, quod excederet meritum, non eſſet aduentitium, nec valeret, ſecundum Bal. & Salic. in l. illud, C. de ſacroſanc. Eccleſ. & late Imola in l. Aquilius Regulus,

gulus, ff. de donat. Tertiò requiritur, q
3 talia † merita non ſint obſequialia, ad quę tenetur filius: quia non exigunt remunerationem, l. filia, C. de patr. poteſt. ita refert Iaſ. in l. ſi donatione, C. de collat.

De donatione quando à patre filio facta cenſeatur.

SVMMARIVM.

1 *Donatio an cenſeatur facta per patrem filio, ſi emit libros cauſa ſtudij, & non tradidit num. 3.*
2 *Sed quid ſi filius erat Doctor, vel eſt effectus Doctor.*
4 *Vel filius erat ſimplex clericus, vel beneficiatus.*

In Lib. II. Cap. LIX. num. 23.

1 SED quid † ſi pater filio laico ſcholari in poteſtate conſtituto emiſſet libros nomine ipſius, ſed ſibi non tradidit, an videatur donaſſe, vel remaneant in dominio patris? Dic, quod ſic: ideo diuiduntur mortuo patre, ſicut aliæ res hęreditariæ; ita Bar.
2 in l. filiæ, C. de collat. † ſed quid ſi filius erat Doctor, vel eſt effectus Doctor in vita patris, dic, quod libri tranſeunt in peculium quaſi caſtrenſe filij, cum Doctor poſſit illud habere, l. fin. C. de inoffic. teſtam. & ſtatim donatio irreuocabiliter valet, adeo quod ſi pater vellet, non poſſet amplius reuocare talem donationem; & ſic nō ſolum libri ſunt præcipuè filij exiſtentis Doctoris, ſed etiam irreuocabiliter ſunt ſui: ſed quæ-
3 ritur, quid † ſi filius erat ſcholaris tantum, cui pater emit libros, & tradidit? Dic, quod tali caſu intelligitur facta donatio filio, tamen talis donatio inter patrem, & filium in poteſtate poſſet reuocari per ipſum patrem, ſi tamen non reuocetur, confirmatur morte patris; ita dixit Iaſon in Auth. Ex teſtamento, C. de collat. Rurſum, quid dicendum de
4 libris † emptis, & traditis per patrem filiofamilias clerico ſtudenti? Dic, quod pater videtur donaſſe, non ſolum quando ſit clericus beneficiatus, ſed etiam ſi ſit clericus ſimplex, & talis donatio irreuocabiliter valet, & cenſetur peculiū quaſi caſtrenſe, vt Iaſon concludit in l. filiæ, num. 7. C. de collat. Fallit tamen, quando pater reciperet fructus beneficiorum, quia tunc crederem, quod feciſſet compenſandi animo.

De vxore, an ſequi debeat maritum vagabundum.

SVMMARIVM.

1 *Vxor non debet ſequi virum vagabundum, & quis dicatur maritus vagabundus, nec ſi trahat ad infidelitatem, vel hæreſim, num. 4.*
2 *Fallit quando maritum accepit, erat vagabundus.*
3 *Creditor ſi tempore contractus ſciebat debitorem ſuſpectum, non poteſt ab eo petere fideiuſſores.*
5 *Vxor an poſſit ſequi maritum qui ex voto tenetur transfretare, & num. 10.*
6 *Libertus an teneatur ſequi patronum vagabundum.*
7 *Vaſallus, qui tenetur domino ſeruire, an teneatur, ſi incipiat vagari per mundum.*
8 *Sponſa an teneatur ſequi ſponſum.*
9 *Sponſalia ſi ſunt de præſenti, non poſſunt ſolui, niſi per ingreſſum religionis.*
11 *Vxor an teneatur ſequi virum peregrinantem, vel alibi domicilium transferentem.*
12 *Vir an teneatur ſequi vxorem proficiſcentem ex iuſta cauſa ad certum locum.*
Vxor an teneatur ſequi virum bannitū, eod. num. 12.
13 *Vir contrahens cum Berta an poſſit paciſci, vt eum teneatur ſequi.*
14 *Societas poteſt ex cauſa ſuperueniente diſſol-*

Digitized by Google

diſſolui ante tempus.
15 *Cõſuetudo an introduci poſſit, quod vxor*
non teneatur ſequi virum, & è contra.

In Lib. II. Cap. LX. num. 4.

1 DIximvs *vxorem† non de*
bere ſequi maritum vagabun
dum. Hoc eſt, qui non ha-
bet domicilium certum, vel
habitationem firmam in aliquo loco,
Bart. in l. 4. §. ait Prætor, ff. de dam. in-
fec. num. 1. vbi etiam num. 24. ait, quod
vagabundus eſt, qui per mundum va-
gatur. Et ita videtur ſentire Inno. in c.
fin. de eo qui mitti in poſſ. cauſa rei ſer
uandæ, in vlt. Gloſſa in l. hæres abſens,
§. pen. de iudic. Sic de tali vagabundo
tangit Gloſſa in libro 1. & 2. C. vbi de
crim. agi oport. in cap. de illis, extra, de
ſponſal. & in c. 1. de coniug. leproſor.
& in c. 1. qui matr. accuſ. poſſ. Limita-
2 tur† modo noſtra deciſio, vt diximus,
quando eum maritum accepit, erat va-
gabundus, tunc enim cum illis condi-
tionibus videtur conſenſiſſe, conſidera
ta qualitate perſonæ, l. plenum, §. equi-
tij, ff. de vſu, & habitat. not. in l. fin. C.
de ſponſal. vbi Bart. dixit, num. 2. Hoc
facit ad quæſtionem: Statutũ eſt, quod
3 ſi† creditor habet debitorem ſuſpectũ,
poſſit ab eo petere fideiuſſores, vel face
re eum capi, certè hoc ſtatutum debet
intelligi, ſi cauſa ſuſpitionis ſuperue-
nit poſt debitum contractum, ſi autem
ſciebat ipſum eſſe ſuſpectum, imputet
ſibi, arg. d. l. fin. & l. ſi is, à quo, §. fin. vt
in poſſeſſ. leg. & l. ſi creditores, de pri-
uil. credit. Sic, ſi mulier ſcienter contra
xit cum vagabundo, puta quia hiſtrio
erat, eum ſequi tenetur, ſero enim re-
probaret de cetero mores, quos ſemel
approbauit, ff. de adult. l. ſi vxor, §. fin.
Eſt ergo concluſio, quod vxor tenetur
ſequi virum ex quacunque cauſa rece-
dat; fallit ſi eſt vagabũdus, & vxor igno
raſſet conditionem viri. Secũdò fallit,
4 niſi† ipſam trahat ad infidelitatem vel
hæreſim, hinc ſeparatur mulier quo ad
torum, & mutuam ſeruitutem, non au-
tem quo ad vinculum, c. quæſiuit, de di
uort. 28. q. 1. c. idolatria, & cap. vxor, &
de conuerſ. coniug. c. fin. Tertiò fallit,
5 niſi† ipſam ratione voti oporteat tranſ-
fretare; in quo quidem caſu ſequi poſ-
ſunt vxores, & ſi voluerint remanere,
& quouſque reuerſi fuerint, quantiſcũ
que annis moram traxerint, tenentur
continere, quouſque de morte fuerint
certificatæ, vt probatur in ca. quod ſu-
per his, §. fin. de voto, & c. ex multa, §.
6 quod autem. Sed quęritur an† vt vxor
nõn tenetur ſequi virum vagabũdum,
ſi tempore contractus ſciuerit; ſic & li-
bertus nõ teneatur ſequi patronum va
gabundum ad præſtandas operas, dic
quod non, tex. eſt celebris, in cap. quod
niſi, §. ſi ex prouincia, ff. de oper. libert.
7 & ibi Nicol. de Neap. inducit † ad va-
ſallum qui tenetur domino ſeruire, ſed
ſi incipit vagari per mundum, non tene
tur; ſic nec debitor tenetur inuenire cre
ditorem vagabundum, & ſoluere ei de
bitum, licet aliàs ſecus. Idem Nicolaus
de Neap. in l. item illa, ff. de conſt. pe-
cun. vide ad hoc Abb. in ca. ſignifican-
te, num. 9. de pignor. Rurſus quæritur,
8 An † ſponſa teneatur ſequi ſponſum?
Dic quod non, Gloſſa in ca. de illis, de
ſponſal. C. de repud. nam ſi eſt ſponſa
de futuro, ſi ſponſus propter longam
moram ſe abſentat, poterit cum alio cõ
trahere, quamuis ſponſalia ſint iurata;
& ratio deciſionis eſt, timor fornicatio
9 nis, vt dixit Zabarel. ibi. At † ſi ſponſa-
lia ſint de pręſenti, non poſſunt ſolui ra
tione abſentiæ alterius, niſi per ingreſ-
ſum religionis, capit. ſi inter virum, de
ſponſ. c. ex publico, de conuerſ. coniu-
10 gat. Item quæritur, an † vxor teneatur
ſequi virum peregrinantem, vel alibi
domicilium transferentem. Hanc quæ
ſtionẽ mouet Cynus, in l. libertæ, C. de
operis libertorum, & determinat, quod
ſi vir incipiat peregrinari per mundũ,
non tenetur virum ſequi, arg. text. in l.
Męuia, §. vxore, ff. de ann. legat. l. quod
niſi, §. primo, ff. de oper. libert. niſi tem

pore

Digitized by Google

pore quo ipſa duxit eum in virum, conditionem ſuam ſciebat, vt ſupra diximus de vagabundo: ſed ſi eſſet quædã peregrinatio modica, & honeſta, tunc tenetur ipſa virum ſequi, ita Bart. in d.
11 §. vxore. Item quæritur † an vxor teneatur ſequi virum alibi domicilium transferentem? Hoſt. in c. 1. num. 4. de coniug. leproſ. dicit, quod preciſe tenetur eũ ſequi, c. fin. extra, de paroch. Sed an id, quod dictum eſt de vxore, ſit dicendum de viro? Anchar. in d. c. 1. num. 3. in fin. dicit, quod ſic; quare ſi vxor iuſta ex cauſa proficiſci ad certum locum debet, tunc vir ſequi vxorem debet. Sed
12 an † vxor teneatur ſequi virum bannitum, Baldus, quem ſequitur Ioãnes de Imola, in l. ſi cum dotem, §. ſi maritus, ff. ſolut. matr. tenet quod nõ: idem Socin. in c. de illis, de ſponſal. Aduertendum tamen eſt, quod in caſib. in quibus vxor non tenetur ſequi virum, non põt matrimonium contrahere cum alio, c. quoniam, §. ſi autem, vt lite non conteſtata, etiam ſi matrimonium non ſit conſummatum, vt in cap. in præſentia, & quod ibi not. de ſponſal. Gloſſa in c. 1. qui matrim. accuſ. poſs. Sed quęro,
13 nunquid † in contractu matrimonij poſſit apponi pactum, quod vxor non teneatur ſequi virum: ſed vt maritus moretur cum vxore, & in certo loco? Reſpondeo ſecundum communẽ ſententiam Doctorum, quod ſic: nam ſicut in traditione rei poteſt apponi pactum, vt in cap. verum, de cond. appoſ. & in l. 1. C. de pact. conuent. ita etiam in traditione mulierum, & hoc verum, niſi oriatur noua cauſa, propter quam maritus debet ſe abſentare. Facit text. in l. ſi conuenerit, cum l. ſeq. ff. pro ſo-
14 cio, vbi † ſocietas poteſt ex cauſa ſuperueniente diſſolui ante tẽpus, Abb. in cap. 1. nu. 5. qui matrim. accuſ. poſs.
15 Rurſus † quæritur, an poſſit induci conſuetudo, quod vxor non teneatur ſequi maritum, & è contra? Dic quod non; Abbas in cap. 1. nu. 3. de coniug. leproſor.

De digito an ſit membrum.

SVMMARIVM.

1 *Digitus non eſt membrum, ſed pars eſt membri. Fallit num. 10. & 11.*

2 *Digito notabilis artificis præciſo videtur præciſa tota manus.*

3 *Pollice carens, vel indice, non poteſt miſſam celebrare. idem ſi partem num. 5.*

4 *Miſſæ nomine intelliguntur quæcunque concernentia miniſterium altaris.*

5 *Partis nomine intelligitur dimidia.*

6 *Statutum ſi dicit quod debilitanti membrum alterius, debilitetur idem membrum, habet locum etiam in digito.*

7 *Membrum vt captum pro qualibet corporis particula comprehendit digitum.*

8 *Membra illa dicuntur, quæ habẽt diuerſa officia.*

9 *Digiti non poſſunt propriè dici membra, ſed membrilia.*

In Lib. II. Cap. LXIJ. num. 4.

1 DIXIMVS *digitum † non eſſe membrum, ſed partem mẽbri. Idem habetur in noſtra praxi caſu. reſeru. c. 26. num. 15. 16. & ſeq.* Modo limita hoc dictum
2 † multis modis, & primo, niſi eſſet notabilis artifex, qui in arte ſua vteretur pollice, puta in pictore, vel ſcriptore: nam ſi pollex digitus groſſus ſit præciſus, certè tota manus videtur eſſe perdita: nam artem ſuam vna cum pollice perdidiſſe videtur, vt pulcre dixit text. in l. inde Neratius, ff. ad leg. Aquil. in §. inde Iulianus. Ita conſuluit Bartol. quem refert Anan. in c. cum ex iniuncto, num. 14. de hæret. & ita dicit fuiſſe iudicatum Bononiæ. Hinc etiam in-
3 fertur, quod † carens pollice, qui ſic dicitur, quia pollet inter cetera viribus, & poteſtate, vel indice poſt presbyterium
4 non poteſt miſſam celebrare; Et † per Miſſam intellige quæcunque concernẽtia miniſterium altaris, c. presbyter.

Digitized by Google

de cler. ægrot. vbi Zabar. Quod intel-
5 lige, ſi amitteret † partem pollicis, vel Indicis, & per partem intellige dimidiam, per id, quod habetur in l. nomen, §. portionis, ff. de verborum ſignific. ita Anan. in c. 1. nu. 1. de corpor. vitiat. poterit tamẽ huiuſmodi presbyter miniſtrare Sacerdotalia, vt confeſſionum auditionem, & ſimilia, de quibus in c. ſignificauit, de corpor. vitiat. Ita Gemin. in c. ſi Euangelica, diſt. 55. Secundo fallit, niſi debilitate digiti tota ma-
6 nus debilitaretur. Quare † ſi dicit ſtatutum, quòd debilitanti membrum alterius, debilitetur idem membrum, habet locum etiam in digito, ſecus in ſtatuto, quod amputetur membrum, quia non intelligitur de digito, Bald. in Auth. Sed nouo iure, 5. col. in 2. notab. C. de ſeru. fugit. Bart. in l. non ſunt liberi, de ſtatu homin. Io. de Anan. in c. ex iniuncto, nu. 9. de hæret. Bertach. in verbo, digitus, & in verbo, mem-
7 brum. Tertio fallit, niſi † caperetur membrum pro qualibet corporis particula: nam tunc quelibet pars corporis diceretur membrum, ſicut quilibet lapis dicitur pars domus, vt not. in l. eũ, qui ædes, ff. de vſucap. At in proprio ſignificatu digitus non dicitur propriè
8 membrum, † cum illa dicantur membra, quæ habent diuerſa officia, puta pedes ad ambulandum, manus ad palpandum, aures ad audiendum; ſed digitus nõ habet diuerſum officium, ſed ſolum adiuuat officium membri, ergo non dicitur propriè membrum, d. Authent. Sed nouo iure. Ioan. de Anan. qui ſupra, num. 6. Et Bart. in l. 2. ff. de publi. iudic. Mar. Socin. in c. ad audien
9 tiam extra, de homic. Igitur † digiti non poſſunt dici membra, ſed membrilia, quia non eſt aliquis digitus, qui non habeat officium proprium, vt ex-
10 perientia docet. Quarto fallit, † niſi eſſemus in materia larga, puta, iuraui non eſſe in conſilio, in quo tractaretur de mutilando membro, & fui in conſilio, in quo tractabatur de mutilatione digiti, ſum periurus, Bald. in c. ego. N. nume. 8. de iureiur. Quintò limitatur
11 † vbi ſtatutum imponeret pęnam mutilationis membri: quia tunc poteſt iudex facere, vt digitus abſcindatur, quia tunc manus debilitatur Bald. in c. 1. de noua forma fidelitat. Felin. in c. cũ illorum, num. 4. de ſent. excom. qui ponit ſex fallentias, quas vide.

De percuſſo pluribus vulneribus, an eo mortuo, ſint omnes irregulares.

SVMMARIVM.

1 *Percuſſus à pluribus multis uulneribus, ſi neſcitur à quo fuerit occiſus, an omnes teneantur de occiſo.*

2 *Homicidæ & irregulares an omnes teneantur in foro poli.*

3 *Dubij ratione nemo damnatur idque in foro fori.*

4 *Morte nequaquam afficiendus eſt reus dubio exiſtente cuius ictu occubuerit occiſus.*

Ex præſumptionibus nemo eſt puniendus, ibid.

Probationes in criminalibus debent eſſe luce meridiana clariores, ibid.

5 *Tortura inchoanda à rixoſo, & ſolito delinquere.*

6 *Arma ſi reperiuntur apud pedes aliquorum non puniuntur ex ſtatuto quo ad portantes arma.*

7 *Percutientes ſe inuicem, ſi non apparet de inſultu ob incertitudinem, nemo ipſorum punitur de inſultu.*

8 *Homicidium commiſſum ex proiectione lapidis de una domo, ſi non conſtat à quo, quis tenebitur.*

9 *Nocentem impunitum relinquere ſanctius eſt, quam innocentem condemnare.*

10 *Quando non poteſt conſtare quis fuerit in culpa ignis, qui aliquem locum combuſſit, tunc nemo poteſt puniri de incendio ſubſequuto.*

N In

Digitized by Google

In Lib. II. Cap. LXij. nu.47.

1 EST Concluſio † percuſſum pluribus vulneribus in rixa, nullo conſilio præmiſſo inter plures exorta, quorum tamen vnum eſt lethale, ſi neſcitur cuius ictu ille mortuus fuerit, omnes ſunt homicidę, & irregulares; quod intellige in foro poli, quando agitur de imponenda pę-
2 nitentia, quia tunc in † dubio omnes cenſeri debent homicidæ, & irregulares: nam in tali foro tutior pars eſt eligenda, vt eſt gloſſa notab. in c. vnico, de ſcrutin. in ordin. fac. c. iuuenis, extra, de ſponſal. At ſecus eſſet in foro fori, vbi mitior pars eſt eligenda, quòd nõ ſunt homicidæ, & irregulares, cum ſatius ſit nocentem abſoluere, quàm innocentem condemnare, l. abſentem,
3 ff. de pęnis, vbi † ratione dubij nemo damnatur; ita cenſuit gloſſa in l. 1. verbo, prohibebit, C. vti poſſid. & gloſſa not. in l. 1. §. cum autem, ff. ſi quadr. pauper. feciſ. dic. & propter incertitudinem nemo puniendus eſt morte, dixit gloſſa in l. item mella, in §. ſed, & ſi ſeruum plures, ff. ad leg. Aquil. quam gloſſam ſequitur, & refert D. Alex. dicens eam ſingularem in conſi. 237. incip. Ponderatis narratis in themate, in 3. col. & ibi dicit, quòd dictam gloſſam ſequutus eſt Dynus conſulendo, vt refert Anchar. conſi. 217. incip. In Chriſti nomine. Idem tenuerunt Anan. & Felin. in c. ſignificaſti, el 2. de homic.
4 vbi † propter incertitudinem nemo ipſorum punietur morte. Facit gloſſa in c. quieſcamus, 42. diſt. vide gloſſ. in c. fin. 23. quęſtio. vlt. cum ex præſumptionibus nemo eſt puniendus, & in criminalibus probationes debent eſſe luce meridiana clariores. Non tamen omitto circa pręſentem concluſionem vnũ, videlicet quod gloſſa in d. l. item mella, & omnes eam ſequentes, limitan-
5 tur, videlicet, niſi vnus ipſorum † qui fuit in rixa ſit malæ conditionis, & famæ, vt quia aliàs commiſit ſimile delictum, ſeu intulit ſimile vulnus, quia hoc caſu non obſtante incertitudine, poterit ad veritatem eruendam ille talis ante alios torqueri: ita multum ſingulariter dixit Salicet. in l. finali, in vlt. col. in verſi. Quæro an ſufficiat, in fine, de quæſt. Marſil. in Sing. 217. incip. Ter, vel quater. Paulus Merenda conſ. 90. nume. 32. Alciatus regula 2. præſumpt. 7. nume. 1. tract. de præſumpt. De hac quęſtione vide latè Iulium Clarum lib. 3. §. fin. Verbo, Homicidium, num. 37. vbi facit tres caſus; Primus, quando homicidium eſt deliberatum, & ex propoſito, & tũc omnes tenentur pœna mortis, & hanc eſſe communem dixit Didacus in Clement. Si furioſus, q. 292. nu. 3. de homic. Secundus quando liquido non apparet de hoc, & tunc ſtante incertitudine ſunt omnes torquendi, & vbi nil fatentur, ſunt condemnandi in pęnam extraordinariam. Tertius quando certò conſtat homicidium eſſe commiſſum ex rixa, ex tunc ſi vnicum vulnus eſt illatum, ex quo vulneratus deceſſit, & ignoratur quis fuerit illator dicti vulneris lethalis, tũc omnes puniuntur de occiſo pęna extraordinaria arbitrio iudicis, & eſt cõmunis, vt ibi per Clarum. facit etiam quod dixit Alber. de Roſate, in 2. par. ſtatuti, q. 121. incip. Item pone, quòd ſi
6 ſtatuto tenetur, quod † qui portauerit arma vetita puniatur in centum, modo reperti ſunt quattuor homines ſub vna porticu, & ibi in terra apud pedes eorum ſunt quædam arma, ſed neſcitur quis eorum illa habuerit, vel ea eo portauerit, iſto caſu nemo illorum poterit puniri pro dictis armis vigore dicti ſtatuti idque propter incertitudinẽ, quia neſcitur quis ipſorum deliquerit. Ad-
7 de vlterius, † quòd ſi duo ſe mutuo inuicem percuſſerunt, nec apparet quis fuerint inſultor, vel inſultatus, propter incertitudinem nemo ipſorum punitur de aggreſſu, quantum eſt pro intereſſe partis, Bald. in l. 1. C. vnde vi, Io. de Anan.

Digitized by Google

Anan.num.4.in c.ſignificaſti, 2.de homicid. ſed criminaliter vterque puniatur de inſultu, ſi ſe videntes, vnus iuit aduerſus alterum. Pariter, ſi duo fecerunt pacem ſemel de quibuſdam iniurijs, poſtea ſe inuicem percuſſerunt, tunc ſi non apparet, quis primo iuerit, nemo tenetur de pace rupta, ratione incertitudinis, Bart. in l.prima, §.cum arietes, ff.ſi quadr. pauperiem fecif.dicat. ſed bene iudex poterit eum punire de offenſa illata, quonjam maleficia non debent remanere impunita, Boer.
8 deciſ.237. Pariter adde, quod † ſi plures ſint in vna domo, & vnus ipſorũ ex vna feneſtra proijciat vnũ lapidem, & aliquem interficiat, ſi neſcitur, certe à quo proiectus fuerit ille lapis, nemo ipſorũ punietur ſaltem de morte, & hoc ratione incertitudinis, ne innocens pro nocente puniatur, vt not.34.q.fin.cap. ſi quattuor, Archid.tamen, in cap.punientes, in Gloſſa, non debet, de elect.lib.6. dicit, hoc procedere in caſu præmiſſo, cum non omnes deliquerint: quia tunc
9 ſanctius † eſt nocentem impunitum relinquere, quam innocentem condemnare, d.l. abſentem, de ſponſal. c. licet Heli. Si vero conſtat quod omnes deliquerunt, ſed non æqualiter, quia omnes percuſſerunt, ſed vnus occidit, & tunc omnes tenentur de occiſo, 23. q.8. cap. fin.d.l.item mela, §. ſed ſi plures, & c. ſignificaſti, 2. de homicid. Vltimò adde iuxta doctrinam Baldi in l. ſi creditor, de pignor.act.& in l. pignus, in 3. verſ.item quero, de pignor.act.quod ſi
10 non † poteſt conſtare quis fuit in culpa ſuſcitati ignis, qui aliquem locum combuſſit, quia non apparet an incendium habuerit culpam ab hoſpitibus, vel à famulis, vel ab alio: nam tunc dicit, quod ſententia non poteſt ferri contra reum accuſatum, l. ſi vero plures, §. 1. ff. de his, qui deiec. vel effud. nam licet præſumatur, quod culpa habitantium in genere proceſſerit ignis, tamen ſi non apparet de certa perſona, per quam pater famil. teneatur, non poteſt ratione incertitudinis contra ipſum ferri ſententia, l.licet, §.fin. ff.nau.caupo.ſtabular.

De aggreſſore, & quis aggreſſor dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Homicidæ ſunt omnes qui conſulto aliquando aggrediuntur, etiam ſi ex vnico vulnere moriatur.*

2 *Aggreſſor præſumitur percuſſus, & percutiens præſumitur feciſſe cauſa ſeſe defendendi.*

3 *Percuſſus primo ſemper præſumitur repercutere ad ſuam defenſionem.*

4 *Aggredi, inſultare, & aſſalire eadem ſunt.*

5 *Aggreſſor is præſumitur, qui armis munitus ad locũ acceſſit, & inimicum expectauit: & qui primus gladium euaginauit.*

6 *Aggreſſor is etiam præſumitur qui aduerſario fortior, validiorque cognoſcitur, & num.9.*

7 *Fortior eſt, qui eſt audacior, & robuſtior; vel ratione qualitatis armorum.*

8 *Pater, & filius impubes ſi eodem tempore deceſſerint, præſumitur prius filius deceſſiſſe.*

In lib.II.eod.Cap.Lxij.eodemque num. 47.

1 HABETVR *quod ſunt homicidæ, † & irregulares plures, qui conſulto aliquem aggrediuntur, etiamſi ex vnico tantum vulnere moriatur.* Qui tamen præſumant aggreſſores, aliquas oportet ſubijcere Cõcluſiones, quibus id facile ſciri poſſit. Et prima, qñ duo ſe percuſſerũt
2 in rixa, † percuſſus præſumitur fuiſſe aggreſſor, & percutiẽs præſumitur hoc feciſſe cauſa ſeſe defendendi; ita probatur in l.1.§. cum arietes, ff. ſi quadrupl pauper. fecif. dicatur, vbi DD. facit l. quoniam multa facinora, C.ad leg. Iul.

Digitized by Google

de vi. Hinc dixit Marſil.in l.1.num.48. ff.ad leg.Corn.de ſicar.tene menti per
3 petuò vnũ, videlicet quod † aggreſſus, ſeu primo percuſſus, ſemper præſumitur repercutere ad ſuam defenſionem, nó autem ad vindictam; ita habetur in l.2. & ibi hoc voluit Bald. C. de ſicar. vbi pro hoc allegat notata in c. ſignificaſti, el ſecondo, de homicid. & in Clemen. 1. de homicid. & nota quod idem
4 eſt † aggredi, inſultare, & aſſalire: nam idem eſt dicere aggredi, quod ad alium ire: componitur enim ex ad & gradior; item inſultus eſt in alium ſaltus, & ſimiliter aſſalire, hoc eſt aduerſus alium ſalire, facit ad leg. Corn. de ſicar. l. ſi is,
5 qui aggreſſorem. Secunda, † aggreſſor is præſumitur, qui armis munitus ad locum acceſſit, & ibi inimicum expectauit, ſi quidem ex hoc præſumitur futuram rixam expectare; ita reſpondet Cepolla conſ. 28. & ſeq. l. 3. §. vi poſſidere, ff. de vi, & vi arm. quod tunc maxime procedit, quando expectás viſus eſt primus gladium educere, vel pallium (vt fieri ſolet) brachio inuoluere, Blác. in praxi crim. in vltima parte, quæ incipit. Tertia pars defenſionis, num. 16.
6 Tertia, † is præſumitur aggreſſor, qui aduerſario fortior, validiorque cognoſcitur, Cepol. & Blanc. qui ſupra, Boer. deciſ. 237. num. 2. Socin. iun. conſ. 36.
7 num. 6. † Fortior autem dicitur, qui eſt audacior, & robuſtior, l. prima, C. ad leg. Cornel. de ſicar. Gram. conſ. 29. numero 13. Vel fortior dicitur, ratione qualitatis armorum, Cepol. qui ſupra, verſ. ſexto. Et ita poteſt limitari doctrina Baldi in l. 1. in 7. quæſt. C. vnde vi, & intelligitur, niſi ſit præſumptio contra vnum ex ipſis vulneratis, quia ſit robuſtior altero, vel animoſior, quia tunc præſumitur quod ipſe aggreſſus fuerit
8 alium: Hinc † ſi pater, & filius impubes eodem tempore pereant, prẹſumitur ꝙ primo deceſſerit filius, & poſtea pater tãquam robuſtior: ſecus, ſi erat pubes. Sic ſi maritus, & vxor moriantur ex naufragio, vel ex ruina alicuius ædificij, præſumitur primo mulier deceſſiſſe, deinde maritus, tanquam robuſtior, quod nota, quando agitur de lucranda dote; ita text. in l. cum hic ſtatus, §. ambo, de donat. int. vir. & vxo. Bald. in l. ſi poſſeſſor, §. eod. ff. de relig. & ſumpt. funer. ita Marſil. in Rubr. C. de prob. num. 416. Reſpectu vero ſociorum, is fortior dicitur, qui multo plures ſecum habebat, quam alter. Marſ. conſ. 51. numer. 46. Quarta, is præſumitur rixoſus, qui ſui natura rixoſus eſt, & ſolitus rixari; ita Card. Zabar. in Clement. prima, q. 33. de homic. Boer. quæſt. 233.
9 Gram. conſ. 29 num. 18. Quinta, is † prẹſumitur aggreſſor, qui fugientem, vel ſe retrahentem, auxiliumque impetrantem proſequitur, c. ſignificaſti 2. de homicid. Sexta, aggreſſor is præſumitur, qui in rixa mortuus deinde reperitur, Ioan. Faber, in §. ius autem gentium, numero 8. Inſtit. de iure natur. gent. & ciuili.

De bannito quando poſſit impunè occidi.

SVMMARIVM.

1 *Statutum concedens bannitum poſſe occidi concedit etiam poſſe bonis ſpoliari.*
2 *Bannitus, qui poteſt occidi, poteſt multo fortius verberari.*
3 *Bannitus occiſus non poteſt ſpoliari, niſi ab occiſore incontinenti.*
4 *Bannitus, qui poteſt impunè offendi, poteſt etiam impunè occidi.*
5 *Bannitus, qui poteſt propria auctoritate capi, & occidi impunè, dicitur propriè foriudicatus.*
6 *Bãnitus quis hodie verè dicatur, & quare poſſit impunè occidi.*
7 *Foriudicatus non tenet dominium ſuorũ bonorum tam burgenſaticorum, quam feudalium.*
8 *Foriudicatio qualiter fieri debeat, & pro quo crimine, num. 9.*
10 *Lapſus anni, qui requiritur in foriudicando, an poſſit abbreuiari.*

Abbre-

11 *Abbreuiatio forindicationis ſit ad beneplacitum Proregis.*
12 *Banniẽdus de proximo an iam habeatur pro bannito.*
13 *Banniti occiſor, an ſit immunis, interficiens eum extra territorium.*
14 *Bannitum an etiam filio liceat interficere, & vide num.* 18.
15 *Bannito non eſt ſublata filiatio.*
16 *Puer naſcitur parenti, & Reipublicæ.*
17 *Filius poteſt patrem bannitum ducere coram poteſtate, cui remittitur vita in gratiam filij, ſecus ſi ab alio duceretur.*
19 *Vxori nõ licet interficere maritum bannitum.*
20 *Mandatum quis poteſt ſuſcipere ad interficiendum bannitum etiam pecunia accepta.*
21 *Bannitum occidens an ſit tutus in foro conſcientiæ.*
22 *Bannitum occidens an in foro poli poſſit conſequi pręmium.*
23 *Maritus occidens adulteram, peccat mortaliter.*
24 *Lex permittens adulterã occidi, eſt mundana.*
25 *Lex Chriſti ſolam ſeparationem ob adulterium admiſſum, & non vxoricidium indulget.*
26 *Lex Hiſpaniæ quæ facit marito ius occidendi vxorem, damnata eſt.*
27 *Bannitus an poſſit ſeipſum impunè interficere.*
28 *Teſtamẽtum banniti, qui ſeipſum interficit, vitiatur.*
29 *Bãnitum poſtquam à familia captus eſt, non licet interficere.*
30 *Conſanguinei venenantes bannitum captum à familia, ne per ſuſpendium eius publicum vituperentur, ſunt parricidæ.*
31 *Bannitum, dum eſt citatus, & in via venit ad Ciuitatem, an licet occidere.*
32 *Bannitus an poſſit licitè occidi à familia poteſtatis, quæ non poteſt ipſum capere.*
33 *Bannitum occidens, ignorans eum eſſe bannitum, an poſſit licitè occidere.*
34 *Bannitus an poſſit impunè occidi cum armis prohibitis.*
35 *Volens vnum, videtur velle omne id, per quod peruenitur ad illud.*
36 *Prohibitio generalis deferendi arma videtur reſtringi, niſi ex cauſa licita, & permiſſa deferat.*
37 *Bannitus an poſſit impunè occidi, qui in Ciuitate eſt toleratus.*
38 *Tolerantia Principis quando excuſet habitationem banniti remiſſiuè.*

In Lib. II. Cap. lxij. nu. 56. in fi.

1 CONCLVSIO. *Fuit † ſtatutum concedens bannitum poſſe occidi, quod cõcedit poſſe etiã bonis ſpoliari.* Ita facit optim. text. in l. 1. §. quod prætor, ff. de aleator. per quem textum dixit Baldus, in l. fin. circa medium, C. ſi contra ius, vel vtilit. public. quod illa verba, impunè occidi, intelliguntur in ære, & in perſona; idẽ tenet Bartol. in l. nec in ea, ff. de adult.
2 vbi dicit, quod † ſtatuta quę permittũt aliquos occidi impunè, multo magis permittunt poſſe impunè verberari, & contumelijs affici. Idem tenet Additionator, in verbo, multo magis, & Paulus de Caſtro, in l. in ſuis, per illũ text. ff. de liber. & poſthum. quod intelligit viuente bannito, ſed eo mortuo, non licet eum bonis ſpoliare. Pro quo facit dictum Pauli de Caſtro, conſil. 31. vbi
3 dicit, quod vigore dicti ſtatuti † non licet bannitum mortuum ſpoliare, niſi ab ipſo occiſore incõtinenti: quia ſicut ſibi licuiſſet prius auferre bona, & poſtea occidere, ita idem, ſi ſtatim poſt occiſionem faciat: quia ea, quæ incontinenti fiunt, prę ſumuntur ineſſe, l. lecta, ff. ſi cert. petat. c. officij, de elect. Idem, ſi poteſt occidere, ergo, & vulnerare, Bart. in d. l. nec in ea, Iaſon in l. omnes populi, num. 49. de iuſtitia, & iure, qui
4 etiam inquit, quod † ſtatutum permittens hominem bannitum poſſe impunè offendi, intelligitur etiam quod poſſit impunè occidi, l. 3. §. fin. vbi Bartol. ff. de

Digitized by Google

ff.de adim.legat.vel in priuato carcere detineri, Alexand.in l.capite quinto,ff. de adulter. Et aduerte,qđ bannitus,qui
5 † poteſt propria auctoritate capi, & occidi,dicitur propriè foriudicatus qui in iure vocatur diffidatus, hoc eſt, quia datur licentia vnicuique ad eum offendendum, Baldus in l.3. C. ad leg. Falcid. Et dicitur bānitus,hoc eſt proſcriptus, ideſt publicè ſcriptus, iuxta text. in l.ſed & ſi pupillus,§.proſcribere, ff. de inſtit.act. & propriè erat ille,qui voce præconis pronūciabatur damnatus, & in albis damnatorum relatus erat;
6 † Hodie verò vulgo bannitus dicitur foriudicatus, qui cum ſit transfuga, & hoſtis Ciuitatis,poteſt impunè occidi, l.1.ff.ad leg.Cornel.de ſicar.& l.minimè,ff.de relig.& ſumpt.funer. & habetur per Conſt. Regni, Pœnam eorum, de forban. & foriudic.vbi habetur, qđ quo ad omnia forbannitus hoſtis publicus reputatur,& pro mortuo habetur, ſic,vt ab omnibus offendi poſſit impu-
7 nè. Hinc fit, quod † foriudicatus non retinet dominium bonorum ſuorum, tam burgēſaticorum, quam feudaliū, ſed illorum dominium defertur filijs, vel agnatis ſuis,vt dixit Afflict. in Conſtitu. Regni,Pęnam eorum,quinto notab.ex gratia conceſsa Neapolitanis,vt ex quouis crimine, præterquam in crimine læſę Maieſtatis diuinæ,vel humanæ bona Neapolitanorum non publicentur,hoc eſt,fiſco non quærātur, debet enim vt hoſtis publicus egeſtate laborare,per l.bona fides, ff.depoſ. Quæ quidem verba ſic intelligi debēt de fo-
8 riudicato,† qui ſic fieri debet,C.de requir.reis, l.1. quia non ſolus lapſus anni facit eum foriudicatum, ſed neceſſaria eſt ſententia foriudicationis, vt patet per dictam Conſtit.ibi: Foriudica-
9 ri debet. & ita foriudicatus † poſt annum pro crimine tali, pro quo veniret pœna mortis,vel membri abſciſſio,aut carcer perpetuus, primo citandus eſt validè, quia citatio nulla, non eſt citatio,l.4.§.condemnatum, ff.de re iudic.

& poſt citationem ſi fuerit contumax, hoſtis eſt, ſi poſt citationis ad comparendum elapſum terminum,& accuſata prima, & ſecunda contumacia, non comparuerit; per ſententiam eſt foriudicandus,vt dixit Franch.deciſio.514.
10 An † vero lapſus anni, qui requiritur in foriudicando, poſſit abbreuiari? dic quod ſic; ita vltra Andr. & Afflict. in Conſtit. Pęnam eorum,per optimas rationes tenet Luc.de Penna,in l.fi.in 6. quæſtione,de cenſibus lib. 11. & indi-
11 ſtinctè in caſibus arduis;† Quæ quidē abbreuiatio temporis foriudicationis fit ad beneplacitum Viceregis, & ita eſt receptum ex obſeruantia antiquiſſima, ſtante eius ampliſſima poteſtate.
12 Sed quæritur,† an banniendus de proximo,iam habeatur pro bannito, ita,vt poſſit impune occidi? Paul. de Caſtro, in l.3.§.ſi ſeruo,ff.de acquir. poſſeſ. inclinat in partem affirmatiuam, ſicut ēt à ſimili dixit in l.ex eodē, ff. de teſtam. milit. qđ ſtatutum de offendente ſcholarem matriculatum habet etiam locū in offendente ſcholarem matriculandum, Alexand.tamen in d.l.3. §. ſi ſeruo, tenet contrarium, vt ibi per eum.
13 Rurſus quæritur,an† bannitum interficiens ſit immunis, ſi illum interficiat extra territorium? dixit Felin.in capit. quæ in Eccleſiarum,num. 11.extrà, de conſtit. quod iſte non erit tutus ab homicidio; Imola in Clement. Paſtoralis,nume.12.& 13.de ſent.& re iudic. & melius,num.44.Facit text.in cap.vt animarum,de conſtit.in 6. ſic etiā not. per Gloſſam in conſtit. Regni Pœnā, verbo,quid autē,ibi,ſecus ſi dicat, quis Curiæ talis foriudicatus eſt Romę,vbi Curia eum capere non poteſt, quia extra fines Regni, vel in alio loco infra fines Regni,vbi de facto iri non poteſt ad capiendum eum. Dominus verò de Franchis deciſ.276.num.3. dicit quod ſi bannitus eſt occiſus extra territoriū bannientis, licet potuiſſet puniri per iudicem territorij, nihilominus quo ad iudicem Foriudicati erit immunis, ita

DD.

Digitized by Google

DD. & præcipuè Felin. in d. c. quæ in Eccleſiarum, Crotus, in cap. 2. §. ſtatuto, colum. 3. de cõſtit. Sed quæritur, An

14 † vnicuique etiam filio liceat occidere patrem bannitum? Circa hoc ſunt duę principales opiniones, vna eſt Dyni in l. ſi adulterium cum inceſtu, §. liberto, ff. de adulter. quam ſequitur Angel. in Authent. de inceſt. nupt. in princip. & in d. §. libertę, qui vult, quod nõ liceat: nam quamuis pater ſit bannitus, tamẽ remanet pater, cui filius debet alimenta præſtare, vt notat Bartol. in l. ſi quis à liberis, §. 1. ff. de liber. agnoſc. idem voluit Bald. in Authẽt. de inceſt. nupt. in §. 1. quare cum teneatur alimentare,

15 ſequitur, quod † nõ ſit ſublata filiatio; & ita cum pater bannitus non amittat iura filiationis, & teneatur filius alere patrem bannitum, non poteſt illum occidere, niſi veniat hoſtiliter ad ipſam Ciuitatem lædendam, & liberos, in ipſo actu hoſtili, quia tunc occidit defendendo ſeipſum, & patriam, l. 1. §. ſi ea, ff. de ventre in poſseſs. mitt. vbi littera

16 dicit, quod † puer naſcitur parenti, & Reipublicæ, l. minimè, ff. de relig. & ſumpt. funer. Et ita concludit Angelus, quod ſi pater ſit bannitus, non tamen venit contra Ciuitatem, nõ poteſt impunè occidi; ſubdit tamen Angelus, quod licet nõ ſit licitum eum occidere,

17 erit † licitum eum capere, & ducere coram Magiſtratu, cui debebit vita relaxari intuitu capientis, quamuis ſi ab alio pręſentatus foret, deberet mori: & ita dicit intelligere text. in l. milites, §. ſi deſertorem, ff. de re milit. Sed alia eſt opinio Bartoli, in d. l. liberto, quod poterit filius occidere, ꝑ text. in d. l. minimè, vbi Alexãd. Ioan. de Port. in l. qui ſeruum, ff. de verbor. obligatio. quam ſequitur Ancharan. in cap. fin. de his, qui fil. occider. Felin. in cap. quæ in Eccleſiarum, nu. 12. de conſtit. & ita fuit ſecundum Anchar. conſultum in Ciuitate Tudertina, & benè, ſecundũ Bart. quia bannitus efficitur hoſtis, & tranſfuga Ciuitatis, l. amiſſione, §. qui deficiunt, ff. de capit. diminut. Alij volentes concordare has opiniones, vt eſt Ananias, in d. cap. fin. & Iaſon in l. omnes populi, num. 47. de iuſtitia, & iure, dicunt quod antequam caſus occurreret, eſset tenenda opinio Dyni, nec eſſet reſpondendum, vel conſulendum filio, quod occidere poſſit patrem bannitum, ſed ex poſt facto, ſi caſus occurriſset, ne forte filius decapitaretur, eſſet ſequenda opinio Bartoli, quæ videtur magis communis, vt dixit Berous nume. 3. in d. cap. quæ in Eccleſiarum.

Additio Altobandi ad Dec. in d. capit.

18 verſic. ſtatutum. Tu verò tene, ꝙ † non licet filio interficere patrem bãnitum, niſi pater veniret ad Ciuitatẽ vt ipſam deleret, & perderet, & non poſſit alia via occurri defenſioni patriæ, niſi occidatur pater per propriũ filium: ita Cepolla in conſ. 5. col. 1. verſic. nec obſtat, vel quando filius impunè occidit ſe defendẽdo, ita Vinc. de Frãch. deciſ. 276.

19 num. 8. quod idem extendit ad vxorẽ, vbi dicit, quod vxor non gaudet beneficio Conſtitutionis Regni, Pęnam, quæ vult vt bannitus poſſit impunè occidi, & conſequenter nec mãdatarius: nam

20 † quamuis quis poſſit ſuſcipere mandatum, etiam pecunia mediante, vt ſenſit Afflict. in d. Conſtit. Pœnam, licet turpiter faciat. Nellus in tract. bannitorũ, in ſecunda parte, ſecũdi temporis, quęſtione 10. tamẽ fallit in vxore, quia hoc mandare non poterat; vnde mandatũ per eum acceptatum fuit illicitũ, vt concludit Franch. qui ſupra, Sed quid ſi bannitum occidat vigore ſtatuti proce-

21 dentis ex cauſa iuſta, an † occidens vt eſt tutus in foro exteriori, ita in iudicio animæ non peccet. Reſpond. quod ſi occidens hoc facit ob particulares inimicitias, & ſic ob vindictam, peccat: nã licet iſtud maleficiũ ſit tolerabile, quia quod lege permittente fit, pœnam non meretur, l. Gracchus, C. de adulter. tamen maleficium eſt; vide Ancharan. in repet. capit. 1. de conſtit. at ſi id facit ad bonum publicum Ciuitatis, & iuſtitię; tunc

Digitized by Google

tunc cum talis occidens videatur depu tatus executor iuſtitiæ non peccat; ita videtur colligi ex dictis Felini in d. c.
22 quę in Eccleſiarum, nu. 12. imò, † poteſt habere prçmium ſtatuti etiam in foro conſcientiæ; Bald. in d. l. Gracchus, & in l. 1. colum. 12. C. de confeſs. Anton. de Butrio, in d. cap. quæ in Eccleſiarũ. Bertachi. verbo, occidens bannitum, in fine. Et nec obſtat Gloſ. c. inter hæc, 3.
23 q. 5. quæ ſcribit, † maritum occidente adulterã, mortaliter peccare: quia Gloſ ſa illa intelligitur; quando quis priuata auctoritate aliquem occidit, ſiue adulterum, ſiue adulteram: nam tunc ſemper peccat mortaliter, vnde text. in d.
24 cap. inter hæc, vocat † legem, quæ dat licentiam viro, vt adulteram vxorem occidat, mundanam; & ratio eſt: quia nõ eſt ex Deo, ſed Diuinę legi contraria, quæ Exodi 21. dicit: Non occides. Contra quod præceptum facit quicunque aliquem interficit non publica, ſed priuata auctoritate; Eſt enim talis lex contra charitatem, ac durior, ac crudelior lege repudij, quam Moyſes nõ indulſit, ſed permiſit ad duritiã Iudęorum, vt vxoricidiũ vitarent, Matth. 19. Hæc autem mundana vxoricidiũ con-
25 ceſſit contra legem Chriſti, † quæ ſolam ſeparationem, & non occiſionem adulteræ indulget. Iniqua certè lex, quæ viris malignis, & vxores odientibus occaſionem homicidij præſtat, vt merito de condentibus tales leges dicatur, ve qui condunt leges iniquas, vt dixit Turrecrem. in d. c. inter hæc. At occidens bannitum, nõ priuata, ſed publica authoritate facere vr̃, vt deputatus exequutor iuſtitiæ. Vide Sotum de iuſt. & iure, lib. 5. quæſt. prima artic. 4. circa finem. vbi ponit quæſtionem ſe-
26 cundum † Legem Hiſpaniæ, an fiat marito ius occidendi vxorem, quę condemnata ſolemni forma iudicij tradita eſt viro ad occidendum? Et dicit, ꝙ etſi opus ſit miſericordiæ illi parcere, tamen occidendo, neque iuſtitiam coram hominibus violat, neque coram Deo, cum tunc faciat vt miniſter iuſtitiæ, quod tamen intelligo, modo bono zelo, & nõ vindictę cauſa id faciat. Sed reuertendo ad rem noſtram, quæritur,
27 an in caſu, quo † quis poſſit, puta bannitum ex ſtatuto interficere, valeat bãnitus ſeipſum occidere impune? Dic quod non, ſecundum communem ſenſum Legiſtarũ, in l. 1. C. de ſeru. fugit. per Felin. in d. c. quæ in Eccleſiarum, num. 9. de conſtit. qui refert Specul. referentem Malumbræ fuiſſe punitum quẽdam Doctorem pœna ſtatuti, quia cum eſſet bannitus, interfecit ſeipſum. Ad hoc nota, quod legitur in cap. contingit, primo, de ſent. excõmun. Guil. Bened. in 2. par. verbo, mortuo itaque teſtatore, primo, num. 246. cum multo maior exiſtimetur crudelitas in ſeipsũ, quam in alium; iuxta illud vulgare, cui parceret, qui ſibijpſi non pepercit, l. fi. §. ſi quis autem, ff. de his, qui ſibij pſis mort. conſciu. & qui ſibij pſi nequam eſt, cui alio bonus erit, & qui ſibijpſi inuidet, nihil eſt illo nequius. Eccleſ. 13.
28 Quare † tali caſu teſtamentum eius vitiatur, & perinde eſt, ac ſi non fuiſſet factum. Anchar. in cap. 2. num. 17. extrà,
29 de teſtamẽt. Sed vlterius quæritur, † ſi licitum eſt occidere bannitum, an ſi captus eſt, & ducitur à familia Poteſtatis, poterit occidi in eius manibus à priuato? Dixit Anchar. in c. cum iuramento, num. 7. de homicid. quod non, & ratio eſt: quia licet banniti poſſint licitè occidi, tamen poſtquam ſunt capti, eos non licet occidere, ſed debent ſeruari, in l. libertas, §. 1. de ſtatu homin. ergo banniti poſtquam ſunt capti, non debent occidi; ita Anan. in d. c. cum iuramen
30 to: qui etiam num. 6. infert, quod † conſanguinei venenantes captũ à familia, ne vituperentur ex ſuſpendio, tenentur de parricidio, ſed quid ſi nõ eſt captus, ſed citatus, & dum in via eſt veniẽdi ad Poteſtatẽ, à priuato occiditur, an licitè hoc fieri poſſit? Ananias ibi dicit ex ſententia Baldi, quod poteſt occidi, niſi ſibi data ſit ſecuritas, & de illa cõ-

ſtabat

Digitized by Google

ſtabat occidenti, iuxta not. in l.is, qui, ff. de publ. iudic. per notata 3. q. 9. cap. hortamur. Quare caueat ſibi citatus comparens ſine ſecuritate, quia poteſt puniri pro crimine, pro quo reperitur
32 in banno. Sed † vtrum poſſit occidi à familia poteſtatis, quæ ſatagit ipſum capere, & non poteſt, niſi ipſe occidatur, an familia teneatur de occiſo? Dic qđ non per text. in l. ſi ſeruus, C. de his, qui ad Eccleſ. cōfuger. niſi potuiſſet capere, & potius voluiſſet occidere, per l. ſed, & ſi quæcunque, ff. ad leg. Aquil. Aflict. in Conſt. Clementiæ, num. 13. Caueant tamen ſatellites, quo ad fieri poteſt ab huiuſmodi homicidio: quia ſic poſſet populus inſurgere contra poteſtatē, & familiam, vt Peruſij hoc contigiſſe teſtatur Iulius Clarus, lib. 5. §. fi. q. 29. etiam dicit, quod ſatellites debēt habere licentiam in ſcriptis, vel ſaltem inſignia ſatellitum, & ſi apparet bannitos poſſe capi abſque interfectione, vel vulnere, eſſent puniendi, ſaltem pœna arbitraria: Ad hoc vide Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. q. 90. num. 52. Vlterius
33 quæritur, an occidens † bannitū ignorans eum eſſe bānitum, gaudeat beneficio ſtatuti? Dic quod ſic. Vnde non poterit ad eius pœnam ignorantia allegari, ſufficiat enim re vera ita eſſe, verū licet homicidium ſit verum, non eſſet tamen pœna plectendum, licet non deberet conſequi præmium propoſitum. ita in ſpecie Io. Crotus, in l. omnes populi, num. 129. de iuſt. & iure, ita Anch. Bart. & Bald. in repet. c. 1. num. 249. de
34 conſtit. Vltimò, an † poſſit bannitus ex ſtatuto impune occidi cū armis prohibitis, vel teneatur ad pœnam qui occidit cum illis? Anchar. qui ſupra, nume. 254. ex Thoma de Arciguidis concludit, qđ non veniat puniendus, quaſi permiſſum ſibi videatur id, quo cōmodius expedire poteſt, quod conceditur: nam † is, qui vult vnum, videtur
35 velle omne id, per quod peruenitur ad illud, l. illud, ff. de acquiren. hæredit. & cui permittitur id, quod plus eſt, permittitur quod minus eſt, c. cui licet, de
36 reg. iur. in 6. Item, † generalis prohibitio deferendi arma, videtur reſtringi, niſi ex cauſa licita, & permiſſa deferat, arg. text. ſi cui deferuit.: nam & lex prohibet nō occidi, & tamen talis prohibitio non comprehendit caſum occiſionis licitæ, l. quid ergo, §. ſi hæres hominem, ff. de leg. 1. ita his, & alijs rationib. affirmat Anch. qui ſupra nu. 259.
37 Item quæritur † an poſſit impune occidi bannitus, qui in Ciuitate eſt toleratus. Dic, quod non: Ruin. conſil. 85. nu. 2. Marſil. conſ. 9. nume. 25. & 26. & conſ. 50. nu. 26. modo talis ſit tolerātia, vt appareat Principem approbaſſe illius banniti habitationem in Ciuitate; quare ſimplex habitatio de facto non ſufficeret, ex doctrina Abbatis, in cap. niſi eſſent, num. 7. de præbend. latè Felin. in cap. 1. num. 6. de treuga, & pace.
38 Verum † quando tolerantia excuſet, latè diximus in prima parte, lib. 1. c. 24. num. 11. cum ſeq.

De Abortu.

SVMMARIVM.

1 *Abortui cauſam præbens eo ſequuto, quando ſit homicida.*
2 *Abortui cauſam præbens, qualiter eo ſequuto in foro exteriori ſit puniendus.*
3 *Mori non poteſt qui non vixit.*
4 *Percutiens mulierem prægnantem, ſi ſequatur abortio, qua pœna puniatur, & num. 8.*
5 *Minus eſt eſſe in ſpe, quam in re.*
6 *Hominis appellatione in legibus, & ſtatutis non venit venter.*
7 *Monſtruoſus habens membra animaliū irrationabilium, non dicitur homo: ſecus ſi impropriè eſſet monſtruoſus.*
8 *Mulierem prægnantem percutiens quando puniatur pœna mortis.*
9 *Delictum atrocius iudicatur ob acceptā pecuniam, quam ſine ea.*
10 *Iudex corruptus pecunia iudicans magis delinquit, quam qui ſine ea iudicauit.*

O In

In Lib. II. Cap. LXIIJ. num. 13. in fine.

ELICITVR hæc Concluſio
1 præbentem † cauſam abortui faciendo, ipſo ſequuto, ſi fetus non erat animatus non eſſe verum homicidam, ſed interpretatiuũ, vt pro homicida habeatur, & puniatur.
2 Quapropter huiuſmodi † talis in foro exteriori puniendus eſſet ſolum pœna extraordinaria iudicis arbitrio; ita Signorol. conſilio primo, numero decimoquinto, verſic. ſecundo caſu, Felin. in cap. ſi aliquis, de homicid. & in cap. ſicut ex tuarum. eod. tit. cum non ſit ve-
3 rus homicida: nam † qui non vixit, mori non poteſt, cap. Moyſes, cap. quod vero, 32. quæſt. ſecunda, conſtat enim homo ex anima, & corpore, cap. cum Marthæ, de celebrat. miſſ. Hinc Felin. in d. capit. ſicut ex tuarum, numero 2.
4 dixit, quod † ſi laicus percutiat mulierem prægnantem, & ſequatur abortio corporis, non debet puniri pœna mortis; ita Bald. in l. cum inter veteres, C. de fideiuſſ. vbi ille, qui eſt in vtero, non eſt homo, ſed effici ſperatur, l. cum inter veteres, C. de fideicommiſ. libert. nam homo nõ eſt antequam naſcatur, l. penult. C. de poſth. hæred. inſtit. vnde
5 dicitur eſſe in ſpe, & non in re, & † minus eſt eſſe in ſpe, quam in re, in l. minus, ff. de reg. iur. ergo non eſt homicidium; quod intellige ſecundum Angelum quem refert Anan. in d. cap. ſi aliquis, modo percutiens ignoraret mulierem prægnãtem, & fetus erat inanimatus, quia ſi ſciebat prægnantem, & ſic fuiſſet in dolo, & partus fuiſſet animatus, poſſet puniri pœna capitis; ita etiam dixit Felinus in d. capit. ſicut ex tuarum, numero quarto, de homicid. modo ſequatur mors infantis, vt ibi per eum. Igitur, cum eſſentia hominis cõſiſtat ex anima, & corpore, ſit q;
6 quãdo in legibus, vel † ſtatutis fit mentio de homine, non continetur venter. Item, ſi concedantur repræſaliæ contra omnes de tali progenie, non comprehenditur qui eſt in vtero. Hinc etiam fit, quod ſi abortus factus ſit mõſtruoſus propriè, hoc eſt, ſi haberet ca-
7 put animalis, † vel membra animalium irrationabilium, quia ille non cenſetur homo, non eſſet homicida, modo mulier ex percuſſione facta non moriatur; ſed tantum ſupradictus monſtruoſus; verum ſecus eſſet ſi impropriè eſſet monſtruoſus, vt quia habet membra humana ampliata, vel diminuta, vt ſi haberet plures digitos, quod forte Imola etiam extendit ſi haberet caput aduerſus ſpatulas, modo haberet effigiẽ humani corporis; ita ipſe dixit in l. quando dicitur, ff. de libe. & poſthum. Quare ex his conclude, quod percutiẽs mulierem prægnantem, non punitur pęna mortis, quando ſequeretur mors infantis ex percuſſione mulieri facta, ſine dolo etiam caſualiter, & doloſè;
8 ſed † vbi quis data opera ad exanimandum exiſtẽtem in vtero mulierem percuteret, punitur pœna mortis, & ita forte poteſt intelligi text. in l. Cicero, ff. de pœnis, qui ſanè text. inducit, pęnam capitalem illi mulieri; Vel poteſt intelligi, ideo grauiorem pœnam illi mulieri eſſe indictam, quia non vnum crimen, ſed plura eodem tempore commiſit: nam pecunia corrupta fuit. Zabar. in d.
9 c. ſicut, unde † delictum atrocius iudicatur ob acceptam pecuniam, & punitur grauius delictum, quod fit per pecuniam, quam ſine, & ſic facit ſecundum Barto. contra Aſſeſſores, qui pretio accepto aliquid faciunt. Facit text. in c. 1. de homicidio in 6. Grãm. Voto 9. nu. 28. Capic. deciſ. 155. num. 13. ubi dicit,
10 quod iudex † corruptus pecunia, ſententiam ferens magis delinquit, quam ſi ſine habita pecunia iudicaret, quia ultra pœnam leg. Iuliæ repetundarum, de qua in l. Iulia, ff. ad leg. Iul. repetũd. ſententia erit nulla, l. venales, C. quando prouoc. non eſt neceſſe.

De

Digitized by Google

De conſulente homicidium.

SVMMARIVM.

1 *Conſulens homicidium, eo ſequuto, ſit irregularis. Fallit num. 8.*

2 *Perſuadere plus eſt quã cogere, ſeu mandare.*

3 *Incitantes aliquando ad odium, qualiter puniantur.*

4 *Cõſulens ſequuto homicidio an, & quando teneatur ad emendationem.*

5 *Doctor male conſulens tenetur ad intereſſe ſequuto damno, & num. 7.*

6 *Damnum paſſus poteſt agere ad intereſſe, vt contra damnificantem, vel contra conſulentem.*

9 *Conſilium, quod poteſt capi in bonam, & malam partem, eſt interpretandum in bonam.*

10 *Contractus in dubio, non debet cenſeri vſurarius.*

11 *Minans facere vindictam, debet intelligi quod vult accuſare.*

12 *Dicto alicuius dicentis homicid. omninò eſſe facturum, non creditur.*

13 *Irregularitas quando inducitur in clerico conſulente.*

14 *Coniecturæ, quibus colligi poteſt quod occidens erat aliàs occiſurus.*

15 *Conſulens an irregularis ſit ſi homicid. non incontinenti fuerit commiſſum.*

16 *Conſilium reuocans vt intra certum tempus committeret homicidium, ſi elapſo tempore commiſit, an irregularis ſit.*

17 *Clericus, qui non directè conſuluit homicidium, an eo ſequuto ſit irregularis.*

18 *Timens interfici ſi vult aufugere, & ego dixi quod non timeret, & promiſi ſecuritatem, vnde propter fidẽ promiſſam, non aufugit, & poſtea fuit interfectus in eo loco in quo interfici timebat, an ſim irregularis.*

19 *Clericus, qui cum alijs ſuaſit ruſtico tranſeunti flumen, cuius aqua creſcebat, qđ deſcenderet de aſina ſuper qua erat, qui cum deſcendiſſet, ſubmerſus eſt: an clericus, & alij ſint irregulares.*

In Lib. II. Cap. LXIIIJ. num. 1. vſque 5.

1 HABVISTIS, † *quod conſulens homicidium, eo ſequuto ſit irregularis*. Modo adde multa, & Primò extẽde ad omnes, qui perſuaſerunt, inſtigauerunt, & monuerunt ad homicidium cõmittendum: nam omnes fiunt irregulares, homicidio, vel mutilatione ſequuta, diſtinct. 50. c. ſi quis viduam, c. ſicut, extra, de homicid. & dicitur perſuadere, idem quod inflammare verbis, aut rationibus: vnde dicit text. quod † plus
2 eſt perſuadere, quam cogere, vel mandare: ita habetur in l. 1. §. perſuadere, de ſeru. corr. & ideo plus punitur perſuadens, quam faciens, vt ibi notatur. At ſuggerere eſt ſuadere, ſeu quaſi latenter conſulere, Archidiac. in cap. primates, diſt. 11. inſtigare autem eſt animum incitare ad malum, ſed monere, ſi largo modo ſumatur, eſt monere aliquem, & inſtruere quem modum tenere debeat ad occidendum; ita Marian. Socin. in cap. ad audientiam, à nu. 311. vſque 316. de homicid. & nota bonum text. in cap. ſicut dignum, de homicid.
3 cõtra illum qui † incitat aliquẽ ad odiũ, & ad iram contra aliquem, ex qua inſtigatione ſequitur poſtea homicidiũ, & diſcordia ſũt enim ſeueriter puniendi, non tamen quantum homicidæ, niſi inſtigatio tenderet ad certum homicidium, quod poſtea ſit ſequutũ, de iſtis inſtigatoribus, dic vt in l. Athletas, ff. de falſis, in l. 1. §. incidit, ad Turpill. Ancharan. in d. cap. ſicut dignum, num. 6.
4 Secũdò amplia, † vt conſulens teneatur ad emendationem damni, ſicut principalis, Innocent. in capit. ſicut dignum, de homicid. quod extẽde etiam ſi competeret actio contra principalem damnificãtem, niſi is, qui damnum intulit, liberaretur, quia tunc etiam cenſetur liberatus conſulens, ſecus ſi liberaretur conſulens, quia non eſt liberatus prin-

cipalis, Innocēt. qui ſupra, & ibi ſequi-
tur Abbas, dicens hoc eſſe contra con-
ſiliarios multorum Principum. Facit
dictum Anton. in d. capit. ad aures, de
5 æta. & qualit. vbi dicit, quod † ſi ali-
quis Doctor conſuluit, & male, & per
illud conſilium fuit aliquis damnifica-
tus, tenetur conſulens ad intereſſe: Ad-
de etiam Felin. in capit. ſicut dignum,
numero decimotertio, extra, de homi-
cid. qui loquens de materia homicidij,
6 ait, † quod contra conſulentem poteſt
damnum paſſus agere in foro Cano-
nico, vel conſcientiæ, pro actionem de
dolo, ad emendationem totius damni,
& procedit cōcluſio, ſiue omittat age-
re contra principalem, quia potens eſt,
ſiue ex arbitrio voluntatis hoc faciat:
ita notat Innocent. in capit. querelam,
in ſecunda columna, de electio. Inno-
cent. Ioannes Andreas, & omnes,
in d. capitu. ſicut dignum, vnde facit
7 quod dicitur † de aduocato, qui per in-
iuſtum conſilium, quod iudex eſt ſe-
quutus, damnum intulit parti, quia te-
netur ad reſtitutionem, ſecundum Do
min. Antonin. in capit. tua, de homi-
cid. cum concord. de quibus ibi. Ter
tiò intellige concluſionem noſtram,
quando ille, cui datur conſilium, non
erat aliàs facturus, ſed an in dubio prę
ſumatur quod eſſet facturus, dic, quod
8 non, † & ita tenetur conſulens, quia
nemo præſumitur in dubio quod velit
delinquere, l. merito, ff. pro ſocio. Fa-
cit quod ſingulariter notauit Bald. in
l. prima, C. de ſeru. fugit. in quarta co-
9 lumna, quod ſi † conſilium poteſt veri-
ſimiliter haberi ad bonum, & ad ma-
lum, ille, qui dedit tale conſilium, po-
teſt interpretari: immo lex interpreta-
tur in bonam partem, per regulam d. l.
merito, quod confirmatur: quia in du-
bio actus præſumitur factus in tempo-
re licito, & loco licito, non autem illi-
cito, & punibili ſecundum Bartol. &
alios, in l. non ſolum, §. ſed vt probari,
cum ſuis cōcord. ff. de oper. nou. nun-
10 ciat. Sic etiā † dicimus, quod contra-
ctus in dubio non debet cenſeri vſura-
rius, immo licitus, ſecundum Bald. in l.
rogaſti, §. ſi tibi, ad finem, ff. ſi cert. pet.
Sequitur Alexand. conſ. 221. in ſecūdo
volum. incip. ſuper tit. quæſtionis tranſ
11 miſſæ in 11. columna. Sic, † ſi minatus
ſum alicui quod facerem vindictam, &
ille repetiatur mortuus, quod talia ver
ba nihil faciunt contra me: quia facere
vindictam, poteſt dupliciter intelligi,
Primò de facto occidendo; Secundò
per viam iuris te accuſando, & iſto ſe
cundo modo poſſunt capi: ita facit ſo
lemnis Deciſio Guid. Pap. & Modern.
in l. 1. per Gl. ibi, C. de his, quib. vt in-
dign. Iaſon in d. l. prima, numero 23.
cum ſequent. C. de ſeru. fugit. Facit
etiam dictum Baldi, in cap. 1. §. iniuria,
de pace iuram. firman. vbi dicit, quod
12 † ſi vnus interfecit aliquem, & dicit
quod tales conſuluerunt, ſed omninò
erat facturus, dicit quod nō ſtatur eius
dicto, niſi eſſet præſumptio in contra-
rium, vt quia occidens occiſo erat ini-
micus capitalis, nam tunc non teneſe-
tur conſulens de occiſo: ita Bald. in l.
metum, in fine, ff. quod met. cauſa, vel
ſi ille, qui commiſit homicidium, para-
uiſſet omnia ad illud committendum:
ita Felin. in cap. 1. numero 13. de offic.
deleg. & in cap. ſicut dignum, de homi
cid. vbi etiam dicit, num. 11. quod cleri-
13 cus † conſulens aliquid alicui, quod ſi
ipſe perpetraſſet, eſſet irregularis, indu-
citur irregularitas, quod quidem dictū
ampliat quattuor modis, & quinque li
14 mitat. Sed quæritur, † quæ ſint conie-
cturæ, quibus poſſet colligi, quod occi-
dens erat aliàs facturus abſque cōſilio,
vel mandato, Bal. in d. l. 1. C. de ſeru. fu
git. Ponit tres. Primò, quādo præcede-
bat inimicitia capitalis inter occiſorē,
& occiſum. Secūdo qn̄ præceſſerāt mi-
nę de occidendo, & minans erat homo
malæ cōditionis, ſolitus aliàs minas exe-
qui. Tertiò, quando inferior conſule-
ret ſuperiorē, puta filius patrem, ſeruus
dominum, vel frater minor maiorem:
quia nō eſt veriſimile, quod frater ma-

Digitized by Google

ior ſit notus propter conſilium mino-
15 ris. Rurſum quæritur † An conſulens ſit irregularis, ſi homicidium fuerit cō miſſum non ſtatim, ſed ex interuallo? diximus, quod ſic, in 1. par. deciſ. libro ſecundo, cap. 64. numero quarto, modo adde, quod hoc procedit, etiam ſi tempore perpetrati homicidij, conſulens ſit in amicitia cum occiſore, niſi conſulens tempeſtiue reuocaſſet conſilium & denunciauerit ei, qui debebat interfici, ſi putabat amicum ſuum non obtemperaturum, arg. l. ſi mandaſſet, ff. mand. l. 1. ff. quod iuſſu. Sed quid ſi
16 † reuocaſſet conſilium, quod in eo conſiſtebat, vt intra certum tempus faceret homicidium, quod poſt illud tempus commiſit, an teneatur? dic, quod non, argu. not. in cap. de illis, extra, de ſponſal. Dom. Anton. in ca. ad audientiam,
17 de homicid. Præterea, quæritur † quod ſi clericus non directè, ſed indirectè alicui conſuluit homicidium, vt quia alicui ſuaſit iactum machinæ, vel bombardæ, vel ad faciendum inſultum ad caſtrum capiendam, an ſit irregularis, ſi aliquis inde moriatur, Innocent. in d. cap. ad audientiam, dicit, quod ſic: quia occaſionem veriſimilem dedit homicidio, quia talia non conſueuerunt fieri ſine occiſione; imo homicidium eſt talibus valde propinquum, ergo imputatur, argum. not. in cap. de cetero, & in cap. continebatur, extra, de homicid. Hoſt. Ioan. Andr. Dom. Antonius, & Abb. in d. cap. ad audientiam. Rurſus,
18 quid † ſi aliquis timens interfici, vult aufugere, & ego perſuaſi quod non timeret, & promiſi ſecuritatem, vnde ꝑpter meam promiſſionem non fugit, ob quam cauſam interfectus eſt in eo loco, in quo interfici timebat, an fiam irregularis? Dic, quod ſic, ſecundum quoſdam, niſi promittens quaſi probabilem, & certam ſecuritatem habuiſset poſſe firmiter adimplere quod promiſit, vt puta, quia habebat in illos, de quibus iſte dubitabat dominium, aut patriam poteſtatem, aut erāt ſibi tali amicitia coniuncti, vel cōſanguinitate, aut affinitate, quod potuit eos à tali propoſito reuocare; quod ſecus eſset, ſi non habuiſset probabilem credulitatem, quia fuit in culpa, ita temerarie promittendo; vel fuit in negligentia proxima dolo, vt tenet Specul. in tit. de legato, §. iuxta, verſic. quid ſi aliquis mori, qui etiam in eodem §. verſ. ſed pone, ponit
19 aliam quæſtionem † de ruſtico, qui erat ſuper aſinum, qui volebat tranſire flumen, & cum eſset in medio fluminis aſinus incepit nolle ire nec ante, nec retro, ſicut aſina Balaam, vt 2. quæſt. 7. §. item cum Balaam, & ſeq. clericus verò vna cum alij s, quia aqua creſcebat clamauit ad illum vt deſcenderet de aſina, ne periret, credens veriſimiliter eū euadere poſſe, ille vero ad eorum clamorem deſcendens ſubmerſus eſt, an clericus, & alij ſint irregulares? dic quod non; abſit enim vt ea, quæ propter bonum finem facimus &c. 23. q. quinta, capit. de occidendis, verſicul. abſit, ſequitur Speculatorem Marian. Socin. in dicto cap. ad audientiam, numero 335.

De irregularitate an contrahatur per mandantem vulnerari, ſi mandatarius illum occidat.

SVMMARIVM.

1 *Culpa, quando eſt ordinata ad caſum, omnis caſus qui ſequitur imputatur culpabili.*

2 *Mandans eſt irregularis, ſi non qui mandatur verberari, ſed mandatarius fuerit occiſus.*

3 *Proteſtatio an, & quando releuet proteſtantem ab irregularitate.*

4 *Delicta aliqua poſſunt ſecundum animū moderari, & aliqua non.*

5 *Conſulens ſi ſolam aggreſſuram conſuluit, ſi ex illa ſequatur mors, eſt irregularis.*

Man-

Digitized by Google

6 *Mandans vulnerari, ſi occidatur, an teneatur pœna mortis, & num. ſeq.*

8 *Corporis nulla fere pars eſt præter faciẽ, in qua vulnera non poſſunt eſſe lethalia.*

9 *Mandans licitum, ſi ex eo ſequitur mors, an ſibi imputetur.*

10 *Clericus caueat ne in propria perſona ad conflictum vadat.*

11 *Culpa ſi præceſſit in genere, & non ad caſum aliquem principaliter ordinata, ſi ex tali culpa occaſionaliter ſequatur mors, an incurratur irregularitas.*

In Lib. II. Cap. LXIIIj. num. 8.

HABETVR *irregularem eſſe mandantem aliquem verberari, licet expreſſe inhibeat ne occidatur, ſi mandatarius occidat*. Verum re melius conſiderata, intelligerem noſtram deciſionem procedere, quando non mandaſſet verberari, ſed vulnerari, per doctrinam Baldi in l. cum mandati, circa finem, C. mand. limitans text. in c. fin. de homic. in 6. vt infra videbimus in c. 64. num. 7. & 8. ſecus ſi mandaſſet vulnerari. Ra-
1 tio eſt: quia † culpa eſt ordinata ad caſum, vnde caſus omnis qui ſequitur, imputatur culpabili, d. cap. fin. concordat text. in c. bona fides, extra depoſ. nam contra doloſum, & culpabilem ſemper inſpicitur, quod euenire poteſt, vt notat in l. diuortio, ff. de negot. geſt. facit quod notatur in c. ſicut nobis, extra, de
2 iudic. Hinc fit, quod † ſi non ille, qui mandatur vulnerari, ſed ipſe mandatarius fuerit occiſus, mandans eſſet irregularis: quia potuit cogitare hoc euenire poſſe, ſicut auctori multitudinis imputantur perpetrata etiam cõtra ſuos, quos ſecum ducit, vt l. quoniam multa, C. ad leg. Iul. de vi publica. ita Gemin. in d. c. fin. Sed modo extende hanc deciſionem, etiam ſi proteſtatio præceſſe-
3 rit: nam † licet proteſtatio releuet, & excuſet proteſtantem ab irregularitate, ſicut proteſtatio impedit obligationem contrahi, l. 5. §. Celſus, ff. mand. ad hoc l. Neſennius, ff. de negot. geſt. & l. pro hærede, ff. de acquir. hæred. Ad hoc facit, quod not. C. vti poſſid. l. 1. vbi ſi inferens violentiam proteſtatur, quod intendit quærere poſſeſſionem ciuiliter tantum, vel naturalem tantum, non tenetur vltra: tamen hæc procedunt in
4 delictis, ſeu factis, quę poſſunt ſecundũ animum moderari: nam in illis non tenetur mandans, vltra quod mandauerit; & ita eſt in illa lege prima, quia acquiſitio poſſeſſionis requirit animum, & factum, tamen ſecundum animum regulatur, vt l. licet, C. de acquir. poſſeſſ. quod ſecus eſt in delictis, quæ non ſecundum animum regulantur, ſed habent temerarium euentum, ſicut aggredi alium, vulnerare, & ſimilia, in quib. modis exceditur ſæpe, & in iſtis proteſtatio modificatiua talis mandati nihil operatur, vt d. c. fin. de homic. in 6. & notat Bart. allegans dictum textũ in l. non ſolum, §. fin. ff. de nou. oper. nunc.
5 Rurſum extende etiam ad † conſulentem: nam ſi ſolam aggreſſuram conſuluit, ſi ex ipſa ſequatur mors, vel truncatio, fit irregularis; ſic Io. Andr. in d. c. fin. ſentit, & in c. ad audientiam, extra, de homicid. multas quæſtiones tangit de conſulente, ſcilicet, quod ſi quis non cõſuluit homicidium directè, ſed indirectè, puta, ſuaſit ictum baliſtæ, vel quod fiat inſultus ad caſtrum capiendum, & exinde aliquis interficitur, tũc conſulens eſt irregularis, quia occaſionem veriſimilem, & propinquam dedit homicidio. Item, extende vt non ſolum ſit irregularis, ſed etiam quod teneatur pœna homicidij, hoc eſt capi-
6 tis. Pręſuppone ndo quod aliquis † mandauerit Titio, vt vulneret Seium, & Titius illum occidit, tunc licet aliqui dicant, quod non teneatur pœna homicidij, & hanc opinionem dicit eſſe communem Decius in conſ. 482. num. 16. & conſ. 622. in fin. ſecundum quam refert etiam conſuluiſſe quamplurimos Doctores famoſos, tamen ego veram crede-

Digitized by Google

crederem eſſe hanc opinionem in terminis d.cap.fin. vt ſi fiat mandatum ad verberandum baculo, vel percutiendũ alapa, nam tunc ſi mandatarius excedat occidendo, non tenetur mandans de homicidio, quia facile poterat ille percutere, & non occidere, & ideo puniendus eſt mandans tantummodo pęna extraordinaria. Et hanc opinionem dicit communem Placa, lib. 1. Delictorum, c. 15. ſecundum quam conſuluit Grammat.conſil.crim. 20. cum ex tali mandato de ſui natura non ſoleat ſe-
7 qui mors: ſecus autem ſi fiat† mandatũ ad vulnerandum, quia tunc ſi ille occidat, ipſe tenetur de homicidio: quia nul-
8 la † eſt ferè pars corporis præter faciẽ, in qua vulnera non poſſunt eſſe lethalia, vt experientia quotidie docet. Et hanc opinionem dicit eſſe communem Boſſius in tit. de mandato ad homicid. num. 10. ſecundum quam cõſuluit Cepolla conſ.crim. 34. Iul. Clarus lib. 5. §. fin.q. 89. num. 5. Sed modo limita hãc
9 concluſionem † in mandato licito, quia tunc mors, & quicquid ſequitur, non imputatur mandanti; exemplum, ad expugnandum caſtrum Epiſcopi multi conueniunt, ſi Epiſcopus ſubditis mandat, quod arma capiant, & viriliter ſe defendant, aperte exprimendo, quod ab homicidijs, & mutilatione ſe abſtineant, ſi ex illa inuaſione timebat periculum perſonæ ſuæ, vel ſuorum, ſi exinde homicidia, & mutilationes ibidem perpetrẽtur, nõ erit irregularis Epiſcopus qui mandauit, cum vt dixi, hoc faciat pro defenſione ſuæ perſonæ, vel ſuorum; quia ſi pro defenſione rerum, illas debebat dimittere, & non armis inſiſtere, c.ſuſcepimus, de homicid. ita dixit Anchar.eod.tit.c.ad audientiam,
10 num. 11. qui dat conſilium, † quod caueat aliquis clericus, ne in propria perſona ad conflictum vadat, alioquin ſi hoc fecerit, & aliquos percuſſerit, & appareat ibi aliquis interfectus, de quo mordeat ſua conſciencia abſtineat reuerenter, c.petitio, de homicid. Item li-
11 mita, † quando præceſſerit culpa in genere, & non ad caſum aliquem principaliter ordinata, nam licet ex tali culpa occaſionaliter mors ſequatur, non erit irregularis. Pone exemplum: clericus tenet leonem, vel canem immanſuetum, qui aliquem occiderunt; nam tũc licet aliqui dicant quod ſit irregularis, quia eſt quod ſibi poteſt imputari, hoc ipſo quod animal tenetur, arg. diſt. 50. c.hi, qui arborem, & c.ſæpe, tamen Innoc. in d.cap.ad audientiam, tenet contra. Et hãc opinionem putat veriorem Ancharan.in d.c.ad audientiam, & in c.fin. de homicid. in 6. modo malitiam non adhibuerit, vel in lata culpa non fuerit, arg.ff. ſi quadrup. pauper. feciſ. dicat.l.1.& l.fin.

De irregularitate an contrahatur ex tacito mandato ſi ſequatur homicidium.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis eſt iniuriam paſſus, dicens famulo, ne egrediaris domum, donec noui aliquid audiam de te, ſequuto homicidio.*
2 *Dominus ſequuto homicidio per mandatarium, tenetur pęna capitis.*
Signis an uerbis intentio demonſtretur nihil refert. ibid.
3 *Prohibitio expreſſa ne occidat, non excuſat ab homicidio eo inſequuto.*
4 *Irregularis, vt ſit iniuriam paſſus ſequuto homicidio facto per famulum, multa requiruntur, & quænam illa, & nu. ſequenti.*
6 *Dominus percuſſus cum ferro tacite mãdans famulo vt vindictam faciat, intelligitur vt & idem cum ferro parem vindictam ſumat à percuſſore.*
7 *Inſtrumenti genus cum quo fit percuſſio, facit dominum mandantem quãdoque non teneri de homicidio.*
8 *Mandans alicui quod percutiat alapa, vel ligno, ſi ferro is percuſſerit, de homicidio*

Digitized by Google

micidio ſequuto non tenetur.

Vulnera ad menſuram inferri non poſſunt.ibid.

9 *Iniuriæ præcedentis qualitas arguit qualis animus domini ſit.*

In Lib.II.Cap.Lxiiij.num.13.

1 HABETVR *irregularem eſſe iniuriam paſſum, qui dixit filio, vel famulo; non egredia ris domum meam, donec ipſe aliquid noui audiam de te.* Quinimo Bartolus in l. ſi quis mihi bona, §. pater filio, per illum text. ff. de acquir. hæred.
2 dicit, quod † ſequuto homicidio, pater, vel dominus tenetur de homic. & conſequenter pœna capitali; Quapropter vt ipſe ibi refert, fuit decapitatus quidã miles Florẽtinus, qui cum iniuriam ab aliquo recepiſſet, dixit famulo ſuo: non reuertaris vnquam in domum, niſi ſentiam nouum de tali negotio, qui famulus iuit, & occidit eum, & dominus fuit decapitatus, quia eius mãdato occidit: quia nihil refert verbis, aut ſignis intentio demonſtretur, vt l. certum, ff. ſi cert. petat. ita Anchar. in c. ex litteris, de exceſ. Prælat. Bald. in c. veritatis, num. 5. de dolo, & contum. imo Bart. Matth. in not. 175. extendit dictum Bar. etiam
3 ſi † dominus proferẽs hæc verba, famulo expreſsè inhibuiſſet, ne occideret: nam tunc etiam tenetur mandati, per text. ſingularem in c. fin. de homicid. in 6. & hæc deciſio Bart. ab omnibus ap-
4 probatur. Modo tria † vel quattuor copulatiuè concurrant. Primò, quod præcedat inimicitia capitalis inter dominum, & illum iniuriantem. Secundò, quod dominus ſecretè mandauerit famulo loquendo ſibi ad aurem. Tertiò, quod incontinenti ſequutum ſit homicidium, aliàs, vbi vnum ex iſtis ceſſaret, haberet locum illa deciſ. Bartoli, dato quòd famulus, vel domeſticus, aut amicus homicidium perpetrauerit; ita eſt de mente Baldi, in l. 1. C. de ſeru. fugit. in 1. col. verſ. & probatur mandatum; & ita ad litteram ponderat, & firmat Ioan. de Anan. in conſ. 39. Quartò
5 † requiritur, quod talia verba ſint dicta tali perſonæ, in quam non poterat cadere alia veriſimilis interpretatio, quam homicidij committẽdi, quia ſi talia verba, facias quod ſentiam nouum de tali, eſſent prolata ad talem perſonam, in qua poſſet cadere alius ſenſus, tunc ſtatur interpretationi domini, puta, ſi iniuriatus diceret procuratori ſuo, vel aduocato, facias quod ſentiam nouum de tali; ita habetur ex doctrina Baldi, in d.
6 l. 1. Quintò requiritur, † quod offenſa ſit illata domino cum ferro: quia tunc dicendo talia verba, videtur ſentire vt famulus etiam cum ferro vindictam ſumat à percuſſore; quare occidendo erit irregularis; aliàs ſi cum pugnis, vel baculo fuerit dominus offenſus, videtur dicendo talia verba, intelligere de ſimili vindicta facienda cum pugno mandaſſe; & ideo ſi famulus occideret, non tenetur dominus, per not. in l. prima, C. vnde vi, Alex. in l. 1. C. de his, quib.
7 vt indign. & d. conſ. 210. nam † ex genere inſtrumenti, quòd veriſimiliter non eſt aptum ad mortem inferendam, dominus non tenetur, ſiue per ſe, ſiue per procuratorem faciat, vt ff. ad leg. Cornel. de ſicar. l. 1. §. ſed ſi claue, licet eum occideret cum illo baculo; ita ſingulariter dixit Bald. in l. cum mandati, circa finem, C. mand. ita ſingulariter limitans text. in d. c. fin. de homicid. Facit quod ſingulariter dixit Bal. in l. ſi quis mihi bona, §. ſi coram, ff. de acquir. hæred. vbi limitando d. cap. fin. dicit non
8 procedere, quando † mandaſſem quod percuteret alapa, vel ligno, & ille ferro percuteret, nam tunc veriſimiliter erat in poteſtate mandatarij, ne excederet; quare ſi ferro occidit, non tenetur mãdans; quod ſecus eſſet, ſi mandaret, vt vulneraret: quia ſi occideret, mandans tenetur de homicidio, quia vulnera nõ poſſunt inferri ad menſuram; ita eſt doctrina Baldi, in l. non ideo minus, in penult. col. ad finem, C. de accuſ. Sextò, requi-

requi-

Digitized by Google

requiritur quod dominus receperit iniuriam illicite: nam tunc illa verba domini, facias quod ſentiam nouum de tali, important, quod ſicut iniuriam illicitè receperat, ita videtur mãdaſſe famulo, quod illicite vulneraret, & occide-
9 ret, nam † qualitas præcedentis iniuriæ, arguit qualis ſit animus domini, & ſic procedit doctrina Bar. in d. l. ſi quis mihi bona, §. pater Seio, ff. de acq. hæred.

De repellente vim vi.

SVMMARIVM.

1 *Mors quando vitari non poſſit niſi occidendo.*
2 *Armorum terror an ſufficiat ad repellẽdum vim vi, & num. ſeq.*
4 *Aduocatus qualiter debeat formare articulum, quod quis percuſſerit ſe defendendo, & num. 6.*
5 *Inſultans dicitur ſemper eſſe in culpa.*
7 *Inſultans, qui primo percuſſit, præſumitur habuiſſe animum occidendi.*

In Lib. II. Cap. LXV. num. 3.

1 DIXIMVS *aliquẽ † non poſſe vitare mortem, qui neque fuga, neque clamore, niſi defor mando, aut interficiendo eam vitare poteſt.* Vnde prò declaratione horum verborum, ſciendum eſt, vim vi poſſe repellere, ſiue ſint clerici, ſiue laici, quando vis illata eſt perſonæ abſque metũ irregularitatis, etiam priuſquã vis ſit illata; vnde, inſidiantem mihi poſſũ licite occidere, ſi manus eius euadere non poſſum, l. 4. in princip. & l. ſeq. ff.
2 ad leg. Aquil. & ad † hoc ſufficit terror armorum, ſecundum Gloſ. & Bar. in l. 1. C. vnde vi, dummodo præcedant inditia, & actus manifeſti, quod ille voluit me percutere; vnde oportet probare, quod iſte erat homo, qui ſolebat ſuos aggreſſus ducere ad effectum, ſecundum quod declarat Abb. in c. cum olim, el primo, in 7. colum. de reſtitut.
3 ſpoliat. ſecus, † ſi videret eum quieſcere, vel diſcedere; nam tunc non licet eũ percutere, quia talis percuſſio eſſet potius ad vindictam, & ex interuallo, qđ non liceret, d. l. 1. C. vnde vi, cum concord. Requiritur ergo quod percutiat ſe defendendo, & non vindicando; ad hoc 46. diſt. cap. ſeditionarios; 23. q. 1.
4 cap. quid culpatur. Quapropter † eſt formandus articulus ad defenſionem cliẽtuli, quod percuſſit ſe defendendo, vt per Anchar. in Clem. 1. de homicid. in 6. quod debet articulari, & probari, ꝙ erat arctatus, & angulatus taliter, quod neque clamare, neque fugere, vel aliter ſe iuuare poterat, nec cum ſuo honore potuit vitare inſultum, ſecundum Florent. in l. quemadmodum, §. ſi nauis, ff. ad leg. Aquil. item quod erat in diſcrimine vitę conſtitutus, vt l. is qui aggreſſorem, C. ad leg. Cornel. de ſicar. Bartol. in l. ſcientiam, §. qui cum aliter, ff. ad leg. Aquil. item, quod aggrediẽs erat armatus: nam ex hoc pręſumitur, quod erat aggreſſus in diſcrimine vitæ conſtitutus, vt notant Gloſ. & Bart. in l. 5.
5 ff. ad leg. Aquil. † ſemper enim qui inſultat aliquem dicitur in culpa, in d. l. §.
6 cum arietes, ff. ad leg. Aquil. & † iſti articuli ſunt formandi, quãdo accuſatus primò percuſſit aggredientem, & hæc ponit Angel. in l. is qui aggreſſorem, ad leg. Cornel. de ſicar. at ſi inſultãs primo percuſſit accuſatum, tunc debent ſic fieri articuli, in primis, quod talis inſultans percuſſit dictum inſultatum talibus percuſſionibus; item, quòd in periculo ſuæ vitæ, & dictus inſultans ſtabat, vt iterum eum percuteret, & dictus accuſatus eum percuſſit dictis vulneribus; ſufficit tamẽ in hoc caſu probare,
7 quod inſultans † primo percuſſit: nam præſumitur habuiſſe animum repercutiendi, ſecundum Bald. in l. 1. C. vnde vi, & in l. 1. ff. de iuſtit. & iure, ſemper enim durante rixa videtur factum ad defenſionem, ſecundum Io. de Anan. in c. ſicut dignum, §. fin. de homicid.

Digitized by Google

De pœna ordinaria non imponenda ei qui ſe defendendo exceſſit iuſſum defendendi modum.

SVMMARIVM.

1 *Pœna ordinaria non imponenda ei, qui ſe defendendo modum exceſſit.*
2 *Modus inculpatæ tutelæ in tribus conſiſtit.*
3 *Defendens ſe ſi exceſſit in modo, punitur ſolum de exceſſu, & num. 6. Amplia, etiam ſi interfecerit, & num. 10.*
4 *Metus improuiſus inſtantis periculi tollit rectum iudicium.*
5 *Prouocatus quicquid fecit, ſemper præſumitur feciſſe ad ſui defenſionem.*
7 *Prouocatus non tenetur pœna pacis ruptæ, ſed ipſe poteſt petere pœnam à prouocante, num. 8.*
9 *Exceſſus in hac materia quando dicatur.*
11 *Clericum percutiens ſe defendendo, quãuis excedat, non eſt excommunicatus.*
12 *Occidens percuſſus, etiam ſe non defendẽdo punitur mitiori pœna.*
13 *Defendendi modum excedens, ſiue patrem, vel fratrem defendat, mitius punitur.*
14 *Modum quod quis non exceſſerit, qualiter probabitur.*
15 *Mortem potens euitare, ſed non mutilationem, an occidens ſit irregularis.*
16 *Defendendo ſi modum non exceſſerit, & tamen conſcientia remordet de exceſſu, abſtineat, & pœnitentiam accipiat.*

In Lib. II. Cap. LXV. nu. 13. in fi.

1 CONCLVSIO *eſt † pœnam ordinariam non eſſe imponendam ei, qui ſe defendendo iuſtum defendendi modum exceſſerit.* Idem dixit Bald. in l. vt vim, colum. vlt. verſ. cognoſcuntur autem, vbi latè Decius num. 18. ff. de iuſt. & iure & habetur in c. ſignificauit, vbi per Io. Andr. & Scribent. extra, de pœnit. & remiſſ. Petr. de Anchar. in Clem. 1. de homicid. Bart. Cepol. in conſ. 29. incip. Viſo proceſſu, & conſ. 34. Iulius Clarus in ſua praxi, lib. 5. §. homicidium,
2 num. 34. & † ratio, quare in tali caſu excedens modum inculpatæ tutelæ, qui conſiſtit in tribus, id eſt in modo, tempore, & cauſa, vt ait Blanc. in pract. crimin. fol. 146. num. 2. verſ. verum ſi di-
3 catur, non punitur de toto, ſed † ſolum de exceſſu, & ſic nõ punitur pœna mortis, ſed mitiori pœna, ſecundum Bald. in d. l. vt vim, quem refert, & ſequitur Cepola, in conſilio ſuo in 3. col. eſt, ꝙ ictus, ſeu percuſſiones, ſeu verbera, nõ dantur ad menſuram, & defendens ſe, nõ poteſt habere ſtateram in manibus, & ponderare ictus; pro quo eſt bonus text. in c. fin. de homic. in 6. & hoc tan-
4 to magis eſt verum, quia † metus improuiſus inſtantis periculi, tollit rectum iudicium, & conſilium deliberandi: homo enim intẽſo dolore, vel timore perterritus, non eſt in plenitudine intellectus; ita dicit Bald. in c. 1. §. 1. in fine, de pace iura. firm. pro quo facit illud vulgatum, *Huomo aſſaltato mezo perduto.*
5 Tum etiam alia ratione: quia † prouocatus, ſeu inſultatus, ſemper præſumitur quicquid fecit feciſſe ad ſui defenſionem, ſecundum Bald. in l. 1. §. cum arietes, ff. ſi quadrup. pauper. feciſ. dic. Bart. & Bald. in l. ſi ex plagis, §. tabernarius, ff. ad leg. Aquil. Hieron. Tortus, in conſ. vnico, quod eſt poſt conſil. Ant. de Butrio, Felin. in d. c. ſignificauit, in antepen. colum. Et ita ex his om-
6 nibus concludendum, quod † prouocatus ſi modum exceſſerit in defendẽdo, licet prætextu licitæ defenſionis, non excuſetur à tota pœna, tamen eſt ei alleuianda pœna, vt etiam dixit Lucas de Penna, in l. erat, C. de caſtr. pecul. lib. 12. Quapropter refert Afflict. in deciſ. 207. num. 3. & 4. quod duo iuuenes ad inuicem ſub pœna vnciarum 25. promitte-

miſerunt vnus alterum non offendere, & dederunt fideiuſſores, vnus iſtorum offendit alterum, offenſus ſe defendit, ſed exceſſit modum in offendendo, q̃ ſecundus offenſus, quia prouocatus nõ incidat in pœnam dictæ obligationis, ſed ſolum punitur pro exceſſu; & ita ait fuiſſe concluſum; imo Decius con-
7 ſil. 380. dicit, quod † qui fuit prouocatus, non tenetur pęna pacis ruptę. Imo Felin. in c. peruenit, 3. nu. 4. de iureiur.
8 dicit, quod † prouocatus non obſtante, quod offendat rumpentem pacem, ſiue prouocantem, petit pœnam, & ipſe ad pœnam non tenetur, & hoc per text. in c. conſtitutus, quem DD. dicunt Singul. de pœnis; ita Vrſil. ad Afflict. qui
9 ſupra, num. 6. Et nota, quod † in hac materia dicitur exceſſus, quando ſe defendendo potuit violẽtiam repellere cum minori, vel leuiori percuſſione: nam tunc eſt in culpa, Abb. in d. c. ſignificauit, 2. Sed modo amplia Concluſionẽ; etiam ſi modum excedendo interfecerit: nam non tenetur talis excedens pœna legis Corneliæ de ſicar. ſed ſolum pœna extraordinaria mitiore arbitrio iudicis venit puniendus, Marian. Soc. in d. c. ſignificauit, Bald. in l. 1. C. vnde
10 vi, & hoc † procedit, non ſolum quando exceſſiſſet modum ex culpa, ſecundum communem, Socin. iun. conſ. 36. num. 10. libr. 2. ſed etiam ſi exceſſiſſet modum ex dolo, & ita communiter cõcluditur, vt dicit Pract. Carer. fol. 409. num. 152. & ſequen. Bertrand. conſilio 274. num. 2. lib. 2. in 1. parte Didac. in repet. Clem. Si furioſus, fol. 323. poſt num. 3. de homicid. vbi Anchar. Alex. conſil. 140. in penult. colum. Marſil. in l. 1s, qui aggreſſorem, numero 20. C. ad leg. Cornel. de ſicar. Secundò amplia,
11 quod † nec percutiens clericum ſe defendendo, incidit in excommunicationem, quamuis in defendendo excedat modum, dummodo id ex propoſito nõ faciat; ita dixit Gloſ. in cap. ſignificaſti, el ſecõdo, in verbo, tutelæ, extra de homicid. quam dicit eſſe communiter approbatam Socin. inter conſilia Curtij ſenioris, conſ. 20. poſt num. 41. verſic. confirmãtur prædicta. Tertiò am-
12 plia † etiam ſi ille percuſſus, qui occidit non ſe defendendo: nam non debet puniri pœna mortis, ſed mitiori, vt puta ſi percuſſus, & iam vulneratus; inſequatur vulnerantem, qui fugiebat, & eum occidat, non tenetur vt homicida: nãm eſt potius in culpa, quam in dolo; ita Dom. Anton. in cap. olim, el primo ad finem, de reſtit. ſpoliator. & ibi Abb. in 10. colum. Felin. in cap. dilecti filij, in 8. colum. extra, de except. ſubdens, quod de hoc dicto nunquam debes obliuiſci, quia vix poteſt eſſe notabilius.
13 Quartò amplia, ſi quis † exceſſerit modum defendendo patrem, vel fratrem, nam talis punitur in ſolo exceſſu, ita Bald. in l. raptores, C. de Epiſcopis, &
14 cler. Sed † qualiter probabitur, quod quis non exceſſerit modum? dicit Gloſſa in Clemen. vnica, de homicid. quod in foro pœnitentiali creditur ſibi aſſerenti, d. cap. ſignific. 2. c. tua, de ſponſ. ſed in foro contentioſo non credetur ſibi, ſed oportebit probare per circumſtantias, vt quia erat in loco tam arcto, quod aliter non poterat capere partitum, niſi occideret, vel mutilaret inua-
15 ſorem. Sed † an potens euitare mortem, ſed non mutilationem alicuius mẽbri, excedens modum occidendo, ſit irregularis? Reſpond. quod ſic: quia defenſio debet eſſe ordinata; ita quod nõ ad plus. Exod. 21. vbi dicitur quod oculus pro oculo, mors, pro morte dari debet; non enim eſt æqualitas pro timore mutilationis aliquem occidere, Zabarel. in d. Clemen. vnic. num. 23. de ho-
16 micid. Vltimò licet † ſe defendendo non excedat, & in nullo peccet, ſi tamen conſcientia eum remordet, eſſet ei pœnitentia iniungenda, & interim abſtineat: quia bonorum mentium eſt ibi agnoſcere culpam, vbi culpa non eſt, c. ad eius, diſt. quinta.

De occidente furem diurnũ, vel nocturnum, quando contrahatur irregularitas.

SVMMARIVM.

1 *Occidens furem nocturnum, vel diurnum an peccet mortaliter, & ſit irregularis.*
2 *Furem diurnum quando liceat occidere.*
3 *Furem diurnum an poſſim occidere quãdo dubium eſt quod velit occidere.*
4 *Fur nocturnus vt impune occidatur, requiritur acclamatio.*
5 *Officiali iniuſte exequenti an liceat reſiſtere.*
6 *Acclamatio importat auxilium.*

In Lib. II. Cap. LXV. num. 18.

1 HABETVR *peccare † mortaliter, & eſſe irregularem occidendo furem diurnum, vel nocturnum, qui ſolum venerat ad furandum, & non occidendum.*
2 His adde, quod † ſi de die latro, qui venit ad furandum in prædio meo, non vult fugere, ſed me inſequitur armis, cauſa me occidendi, & aliter non poteram euadere eius manus, & eum occidiſsem pro ſalute vitæ meæ, tunc non pecco, nec ſum irregularis, vt in l. furẽ, cum Gloſsa, ad leg. Cornel. de ſicar. habetur in l. is, qui cum telo, C. eodem tit. vbi procedit hoc dictum ad quemcunque alium aggreſsorem cum armis. Idẽ habetur in Conſtitut. Terminum vitę,
3 num. 16. tit. de homicid. pun. imo † non ſolum ſi certum eſset quod me inſequitur cauſa interficiendi, ſed etiam ſi dubium eſt, an me velit interficere, tunc poſſum iſto caſu eum impune occidere; & pro hoc facit l. 1. C. quando liceat vnicuique ſine iudic. ſe vindic. ſic licitum eſt de iure communi occidere furem nocturnum, quando manifeſtum eſt eum veniſse ad occidẽdum, verum hodie ex ſupradicta Conſt. Terminum
4 vitæ, vt † liceat furem nocturnum impune occidere, requiritur quod acclamet, ſuccurrite, ſuccurrite contra latronem. De iſta acclamatione concordat tex. in Conſtitutione Regni, Omnes noſtri regiminis; & ita habetur per prædictã Conſtitut. Terminum vitæ, quòd excuſatur quis ab homicidio ſequuto cõtra nocturnum furem propter acclamationem. Sic etiam excuſatur quis à delicto propter acclamationem, vt in l. ſi putator, ff. ad leg. Aquil. Sic dixit Bart. in l. prohibitum, C. de iure fiſci, libro
5 decimo, vbi habetur, quod † officiali iniuſte exequenti, licet de facto reſiſtere, l. decorum, C. de metatis, libro duodecimo, & ad reſiſtendum poſsunt vocari coniuncti, & amici, qui vt citius veniant ad ſuccurrendum oppreſso, eſt de conſuetudine inuentum, vt oppreſſi exclamẽt ſuccurrite, ſuccurrite, ex quo videtur omnes audientes conuocare, l. Prætor, §. ſi quis, ff. vi bonor. raptor.
6 nam † acclamatio importat auxilium, vt eſt text. in l. prima, §. excuſantur, ff. ad Syllanian.

De ſigno Campanæ.

SVMMARIVM.

1 *Campana multos habet ſignificatus.*
2 *Campanarum pulſatio quo ad celebrationem diuinorum prohibetur tempore interdicti non tamen prædicationis.*
3 *Delinquens poſt ſonum campanæ ſi ex ſtatuto duplicata ſit pœna afficiendus, an eadem pœna habeat effectum quando campana non pulſatur ex cauſa.*
4 *Campanæ an pulſari debeant in Sabbato Sancto antequam pulſantur campanæ Eccleſiæ Cathedralis.*
5 *Campanæ alijs temporibus quam Sabbati Sancti, an poſſint pulſari abſque impedimento Eccleſiæ Cathedralis.*
6 *Campanarum ſonitus quando cauſet irregularitatem pulſanti.*

Cam-

Digitized by Google

7 *Campanam pulſans an ſi caſu fortuito ca dit tintinnabulum, & aliquem occidat ſit ob id irregularis.*
8 *Campana ſi pulſatur ad auxilium implo randum, & ita aliquis occidatur, an cauſet irregularitatem pulſanti.*
9 *Campanam an liceat habere in orato- rijs.*

In Lib. II. Cap. LXVj. nu. 18.

DIXIMVS *quod campana pulſatur in ſignum quod ſit aliquis furca ſuſpendendus.* Modo adde alia ſigna quæ ſignificat campana dicta à Campania, vbi prius eius vſus fuit inuentus. Ete-
1 nim † quandoque eſt ſignum congregandi Capitulum, extra, de elect. capit. in cauſis; quandoque ſignum exeundi ad bellum; item eſt ſignum horarum, capit. 1. de offic. cuſtod. quandoque eſt ſignum actionis gratiarum, vt pro glorioſa victoria; item eſt ſignum ſalutationis Virginis, ſic enim conſuetudo ſe habet pulſandi de ſero, & etiã de mane Aue Maria; quandoque eſt ſignum factæ electionis; quãdoque ſubtractionis alicuius ab hac vita, quandoque ſignum excommunicationis; quãdoque gaudij & honoris occurrendo proceſſionaliter, quãdoque ignem extinguendi; quandoque populi ad parlamẽtum conuocandi; quandoque lectum intrandi; quandoque ad honorandum corpus Chriſti. Hæc Ioan. Andr. & DD. in d. cap. 1. de offic. cuſtod. quandoque eſt ſignum conuocandi Concilium, & ꝙ eſt pulſanda in actibus vniuerſitatis, de quo Gloſ. & DD. in cap. præſentium,
2 de teſt. in 6. Item adde † quod pulſatio campanarum quo ad celebrationẽ diuinorum, prohibetur tempore interdicti, extra de pœnit. à remiſ. cap. quod in te, ſed permittitur pulſatio ad populũ conuocandum propter prædicationẽ, arg. de ſentent. excommun. reſpon. niſi fiat in fraudẽ, & dicit Zabarel. in Clementina ſecunda, 6. notab. & quæſtio. 6. de
3 ſent. excommunic. Et † an ſtatutum diſponens quod delinquens poſt ſonum tertiæ campanæ, ſoluat duplicatam pœnam, poſſit habere effectum quando campana non pulſatur, puta in Paraſceue, vel ſi campana eſſet fracta; vide Bart. in l. 1. §. hoc autem Senatuſconſultũ, ff. ad Syllan. Et † an poſſint pul-
4 ſari campanæ à fratribus vel Clericis ſæcularibus in ſuis Eccleſijs, etiam ſuper hoc Apoſtolicæ Sedis priuilegio munitis die Sabbati maioris hebdomadæ antequam campana Cathedralis, vel maioris Eccleſiæ fuerit pulſata? Dic, quod non, & hoc vt debitus honor matrici Eccleſiæ reddatur: immo contrafacientes pœnam cẽtum aureo-
5 rum incurrunt. Alijs † verò diebus non poſſunt impediri, vt patet ex declaratione relata ſuper decretum Concil. Trident. ſeſſ. 23. cap. 13. pro fratribus Ord. Prædicatorum, prouinciæ terræ laboris Regni die 10. Octobr. 1586. Ordinarij non impediant fratres pulſare campanas ad Matutinum, ad Horas, & ad Miſſam antequam pulſentur campanæ matricis Eccleſiæ, præterquã
6 in die Sabbati Sancti. Sed † nunquid ſonitus campanæ cauſet irregularitatẽ pulſanti? Dic, quod ſi pulſet ad conuocandum populum ad capiendos rebelles, vel effugientes è carceribus, & ex eo ſonitu reus captus ſit, & ſupplitio vel mutilatione damnatus fuerit, irregularis eſt qui pulſauit, & pulſari iuſſit. Idem erit in pulſante, vt conuocetur populus quãdo reus ducitur ad ſupplicium, ſcilicet ſi ideo pulſet vt reus ſecurius adducatur ad mortem. Sed ſi pulſet ad ſignum, & publicum exemplum, non fiet irregularis, licet peccet clericus hoc faciens, vel fieri cõcedens, maximè ſi campana ſit conſecrata, vt conſtat ex Concilio Mediolanenſi ſub Pio IIII. ita refert Maiolus lib. 2. de irregular. cap. 10. verſ. & ex his. Sed quid
7 ſi † pulſans campanam ſit Sacerdos, & caſu fortuito tintinnabulum cadit, & occidit aliquẽ, an illud imputetur Sacerdoti

cerdoti,ita quod ſit irregularis. Dic,q̃d nõ eſt irregularis ſi hoc fecit ex permiſſione illius ad quem ſpectabat, hoc eſt cuſtodis Eccleſiæ, vel ſuperioris, puta Archidiaconi,vel niſi ex conſuetudine hoc licuiſſet: ita Ioan.de Anan.in cap. Ioannes,num.4. de homicid. Et quid
8 †ſi pulſaſſet ad auxilium ſuum,quia obſidebatur in domibus Eccleſiæ, & imminebat ſibi periculum. Dic,quod ſi facit ad defenſionem perſonæ ineuitabilem,poteſt abſque metu irregularitatis, aliàs ſecus,vt not.in cap.ſignificaſti, el
9 ſecondo: An verò † liceat vni Eccleſię habere plures campanas? Dic, quod ſic, non tamen priuatis oratorijs, vt in cap.parentibus,de priuileg.quia in illis ceſſat ratio quare pulſantur:quia campana eſt inuenta ad congregandum populum ad Diuina,vt dixit Ioan.Anan. in d.c.Ioannes,num.1.

De homicida qualiter abſoluendus ſit in animæ iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Homicida in conſcientia non eſt abſoluendus,niſi recompenſet damna illata.*
2 *Operarum æſtimatio quando fiat, & numero 3. & qualiter num.4.*
Item mercedis medicorum, & expenſarum factarum in curatione num.5.
6 *Operas recuperare quibus ius competat, & ſocio,num.7.*
8 *Intellectus ad tex. in l. hæreditatum, ff. ad leg.Falcidiam.*

In Lib.II. Cap.LXVIJ. num.4.

1 DIXIMVS *homicidã* † *in animæ iudicio non eſſe abſoluendum, niſi illata damna recompenſet*. Modo adde, quod etiam ſunt æſtimandæ operę quibus cariturus eſt,ex quo occiſus factus eſt inutilis. Verũ ſi homo qui percuſſit quendam,qui nullam habebat artem,admiſſus ſit ad compoſitionem virtute Capituli Regis Roberti, q̃d incipit: Ad peruerſorũ,charta 52.non tenetur ſoluere
2 †æſtimationem operarum,ſecus ſi haberet artem. Afflict. in Conſtitu. Reg. lib.2. Rubr.29.num.38.quæ incipit in pecuniarijs. Hinc quando occiſus erat miles exercitij illius,non habetur ratio operarum, ſicut dicimus in minorẽ ſeptem annorum, cuius nullæ ſunt operę,l.fin.ff.de oper.ſeru.l.ceterum,ff.de rei vendic.de quo per Alciat. in tracta. præſumpt.regula prima,prę ſumpt.46.
3 Et quod † ad omnes operas, quas quis in vita potuiſſet exercere, debeat iſte condemnari, & ad intereſſe, affirmat Hyppol.in conſ.115. Notam fac mihi viam veritatis. Et quod conſiderari debeat tempus, quo viuere poterat interfectus, tenet Specul. tit. de iniur. & dam.dato, §.ſequitur. Et nota quod in foro exteriori,licet Flor.in l.fina. ff.de his,qui deiec.vel effud.dicat,debere fieri æſtimationem vſque ad 100. annos: quia tantum præſumitur hominem viuere,& iſtud tenet Bald. in l.fina.C.de ſacroſanct. Eccleſ. Lupus in repet.cap. per veſtras, §.25. fol.12. tamen contra hos tenet Corneus in conſ.340. vbi inquit nullibi in iure probari centum an
4 nis præſumi aliquem viuere, ſed † debet fieri ęſtimatio iuxta l.hęreditatum, ff.ad leg.Falcid.hoc eſt, vt triginta annis viuat,ſi eſt infra ætatem triginta annorum, prout melius firmat Aretin. & Ioan.Faber,Inſtitut.de act.quæ ex delic.naſc.§.is, Maranta in ſuo Speculo, in 4.parte,in 1.& 2.colum.& ita fuit iudicatum in Sacr.Conſil.vt refert Vincent.de Franch.in deciſ.460.Quapropter l. hæreditatum, non ſolum habet locum in legato, & vltima voluntate, ſed etiã in ęſtimatione operarum,quas potuiſſet lucrari interfectus. Rurſum,
5 vt diximus,eſt † habẽda æſtimatio mercedis, & expenſarũ in curatione factarũ,quod ſi ſtatim obijt,nec aliquę impenſæ ſunt in medicinis factæ, tunc ſolum

lum æſtimabuntur operę. Et aduerte ad vnum hac in materia operarum, q
6 † ius illas recuperãdi non competit omnibus hæredibus occiſi, ſed tantum parentibus, & illis, quibus iſte tenebatur operari: ita Anna in conſ. 119. Quæro an nobilis, in 6. Hoc idem Io. Baptiſta Plot. in repet. l. ſi quando, C. vnde vi, num. 693. & ſeq. qui poſt alios dicit, q hic homicida tenetur etiam ad omnia damna, quæ patiuntur etiam hæredes extranei, ex cauſa homicidij, vt quãdo
7 quis † fuiſſet ſocius in aliqua negotiatione: idẽ Boer. in deciſ. 233. Quæ poſſunt conſiderari in aliquo paupere interfecto, ſi eius exercitio, ſeu arte in vita ſoluebat creditoribus, quod ad hec teneatur interfector: ita refert Vrſillus ad Afflict. deciſ. 34. in fine. Vltimò quęritur
8 † An text. in d. l. hæreditatum, habeat locum etiam in contractibus, (v. g.) Socer promiſit dare habitationem ſuo genero vita ſui generi durãte; mortuo vero ſocero eius, hæres voluit vendere pro ſuis neceſſitatibus dictam domum, in qua gener habet habitationem, per quos annos gener præſumatur viuere, ita, vt poſſit fieri æſtimatio? fuit concluſum communi voto per Sacrum Cõſil. vt refert Afflict. deciſ. 34. num. 2. quod pro 15. annis, per text. expreſſum, in l. ſi quis argentum, §. fin autem donator, C. de donatio. vbi dicitur in redditibus autem, in quindecim annis æſtimationem præſtet, præſtari autem debet cautio, ſi plus viueret, quod ſoluatur illud plus, Alexand. in d. l. hæreditatum, in fine.

De Prælato an in quærendis poſſit præiudicare.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus poteſt Eccleſiæ præiudicare in quærendis, non autem in quæſitis.*

2 *Prælatus poteſt repudiare legatum relictum Eccleſiæ tanquam ius quærendũ.*

3 *Prælatus poteſt præiudicare Eccleſiæ permittendo præſcribi rem Eccleſiæ.*

4 *Federicus de Senis maximè laudatur.*

5 *Repudiatio non eſt alienatio, quia hæc maximè differunt, num. ſeq.*

7 *Prælatus ſolus poteſt facere deteriorem rem Eccleſiæ, quod intellige &c.*

8 *Prælatus ſolus poteſt remittere caducitatem rei, exemplum in emphyteuta.*

9 *Agi an poſſit contra Prælatum, quia acquirere neglexit.*

10 *Beneficium acquiſitum renunciari non poteſt ſine auctoritate ſuperioris, ſed acquirendum ſic.*

11 *Legatum factum Eccleſiæ ſub conditione, poteſt Prælatus illam non adimplere.*

12 *Ceſſio alicuius rei poteſt dupliciter conſiderari, & quando Prælatus poſſit cedere.*

13 *Clericus aleator non poteſt repelli ob crimen à beneficio obtento, ſed ſic ab obtinendo.*

14 *Seruus in acquiſitis non poteſt domino præiudicare, ſed ſic in acquirendis.*

In Lib. II. Cap. lxviij. nu. 20.

1 CONCLVSIO eſt, † *Prælatum poſſe Eccleſiæ præiudicarè in quærendis*. Gloſ. in cap. ſi Epiſcopum, & cap. fi. 16. q. 1. Gloſ. in cap. fraternitatem, vbi Anch. & Anan. extra de donat. & eſt communis opinio, vt tradidit Viuius lib. 1. capit. 1. nu. 7. Fabrius Anna, lib. 2. conſiliorum, conſ. 113. num. 12. & ſeq. Hinc inferuntur multa, & primũ quod Præ-
2 latus † poteſt repudiare legatum relictum Eccleſię tanquam ius quęrendũ; quia etſi legatum ignoranti quæratur, l. cum pater, §. ordo, ff. de leg. 2. §. noſtra, Inſtit. de legat. Hinc legati dominium quęritur legatario fictè à die mortis teſtatoris; verè à die aditæ hæreditatis, & incommutabiliter, à die acceptationis, tamen, ſi legatarius noluerit, nunquam acquiſitũ videtur, & dicitur nolle, quando legatum repudiat: nam repu-

repudiare eſt non acquirere, & non acquirẽdo nihil de ſuo patrimonio diminuit, vt eſt text. ſingul. in l. qui autem, §. ſed & illud, iuncto princip. text. ff. de his, qui infra credi. & ibi Gloſ. ſed Prælatus in quærendis poteſt Eccleſiæ pręiudicare, ergo, & repudiare, Idem habetur in deciſ. Rotę, lib. 3. deciſ. 234. & per Imolam, in d. capit. fraternitatem,
3 vbi nu. 7. dicit, quod † Prælatus poteſt præiudicare in omittendo, permittẽdo præſcribi rem Eccleſiæ. Imò etiam cũ poſſit repudiare, ſequitur proculdubio quod ſit quęſita actio, vt latiſſimè dixit Iaſon, in l. legatum, ff. de leg. 1. vbi ponit pulcrũ dubium, an Abbas, vel Prælatus poſſit ſolus repudiare legatũ, vel hæreditatem delatã monacho abſque cõſenſu Capituli, vel Cõuẽtus, Feder.
4 de Senis, qui † fuit vir excellentiſſimus, quẽ magnæ ſcientiæ Doctorem vocãt Ioan. Andr. & Gemin. in cap. 1. de maior. & obed. in 6. in cap. 9. quod incipit, Caſus talis eſt, tenet partem affirmatiuam, ſcilicet ſolum Prælatum, vel ſolũ Abbatem Monaſterij poſſe repudiare legatum, vel hęreditatem monacho delatam, ſine conſenſu non ſolum monachi, cum non habeat velle, aut nolle, c. ſi Religioſus, de elect. in 6. ſed etiã Cõ
5 uentus, eo, quia † iſta non eſt alienatio, vt eſt text. not. in l. qui autem, in princ. ff. de his, quæ in fraud. credit. vbi debitor, qui non eſt ſoluendo, nõ poteſt aliquid alienare in præiudicium creditorum, & tamen poteſt repudiare hæreditatem, vel legatum, quia iſtud nõ eſt alienare; ſic immobilia minoris certũ eſt quod non poſſint alienari ſine Decreto Prætoris, C. de præd. minor. non alien. l. 1. 2. & 3. & tamen poſſunt repu
6 diari: nam † aliud eſt alienare, quod ſuũ eſt, aliud verò acquirere, ff. de donat. inter virum, & vxorem, l. ſi ſponſus, §. ſi maritus; Sic diuerſum eſt lucrũ non capere, nec damnũ pati, ideſt repudiare, & quod ſuum eſt amittere, vt C. de cõdit. l. vlt. & de iure delib. l. ſancimus, §. legitima; Et iſta opinio eſt cõmunis, vt affirmat Iaſon, in l. legatũ, de leg. 1.
7 & ita nota, quod † ſolus Prælatus in acquirẽdis poteſt facere deteriorem conditionem Eccleſiæ, Gloſ. eſt, 16. q. 6. c. fin. quando non ſunt de menſa Eccleſię, & nondum incorporatę Eccleſ-
8 ſię. Hinc eſt † ſi emphyteuta Eccleſſiæ ceſſauerit ſoluere debitum canonẽ, licet poſſit priuari omni iure ſuo, tamẽ ſolus Prælatus poteſt remittere caducitatem, recipiendo ſimpliciter canonem temporis præteriti: ita notanter not. Dom. Cardin. in capit. potuit, hoc cum ſimus in iure quærendo, & non quæſito, Abb. & DD. in d. capit. potuit: An
9 † verò poſſit agi contra prælatum, quia acquirere neglexit, & videtur quod ſic, ſicut dicitur contra tutorem, vt C. arbitr. tut. l. quicquid, 12. quæſt. 4. c. 2.
10 Eodem modo † dicimus de beneficio acquiſito, & acquirendo: nam primum ſine auctoritate ſuperioris renunciari non poteſt, ſed ſecundum ſic: vt dixit Feder. qui ſupra nume. 5. idem à ſimili dixit Bald. in Authent. Si qua mulier, C. de ſacroſanct. Eccleſ. quod Pręlatus poteſt renunciare bona ingreſſi, & poteſt conniuentibus oculis pati quod hæreditatem delatam monacho poſſideant aliqui conſanguinei, ad quos fortè abbas, & monachi pietate, & affectione mouentur, & Dyn. in cap. virũ, de condit. appoſ. dixit, quod Prælatus poteſt non adimplere conditionem, ex cuius implemento veniebat acquirendum cõmodum Eccleſiæ: ita dixit Capic. in deciſ. 18. à num. 8. vſque in finẽ, antequam enim agnoſcatur tale ius per monaſterium, non eſt in bonis monaſterij, l. pretia rerum, ff. ad leg. Falcid. Alexand. conſil. 87. 2. volum. colum. 1. la prima, alleg. 25. vbi addit Mãdoſ. in fine. Sic Doct. in cap. verum, de cond.
11 appoſ. dicunt quod † ſi ſit legatum factum Eccleſiæ ſub conditione, ſi tale quid fiat, ſi Pręlatus tale quid non facit infra terminum ſtatutum, præiudicat Eccleſiæ, cum ſimus in acquirẽdis, & non in acquiſitis. Pariter non ſolum repu-

Digitized by Google

repudiari poteſt legatum etiam de im-
mobilibus à Prelato ſolo, ſed etiã ce-
12 dere: nam † quamuis quando quis ce-
dit, videatur per prius acquirere, & po-
ſtea cedere, nihilominus qñ ceſſio non
eſt principaliter ordinata ad adeundũ,
& acquirendum, ſed potius ad renun-
ciandum, illa acquiſitio momentanea
non eſt in conſideratione, & debet ha-
beri, ac ſi renunciaſſet ius non incorpo
ratũ, ita in ſpecie Socin. conſ. 63. Viſo
inſtrumento colum. penult. & fin. verſ.
& ſi quiſpiam, volum. 3. & ita fuit de-
cretum die 14. Ianuarij 1547. vt refert
Dominus de Franch. deciſ. 14. nu. 26.
vbi refert ſecus eſſe, quãdo fierent duo
actus ſeparati, vt quia primo adijſſet,
deinde ceſſiſſet, etiam quod ſit in eodẽ
inſtrumẽto. Facit etiam dictum Dom.
Anton. in cap. inter dilectos, de exceſſ.
Prælat. & in c. clerici. el 2. de vita, & ho-
13 neſt. cleric. quod † licet aleator clericus
non poſſet repelli propter crimen à be
neficio obtento, & quæſito, poteſt ta-
men repelli ab obtinendo, & quærẽdo.
Facit etiã quod licet Epiſcopus diſpen
ſet in ſtatuto ſuo, tamen hoc eſt verũ,
ſi non eſt ius quæſitum alteri, quia ſe-
cus, ſi ius alteri eſſet quæſitũ, ita Dom.
in c. licet Canon, in 7. reſpon. 1. colum.
de electio. in 6. Exemplum pone vt per
Butr. in c. dilectus, de temp. ordin. facit
14 etiam, quia † licet ſeruus domino in
quæſitis præiudicare non poſſit, vt C.
de pact. l. ſeruus, tamen ſecus in acqui-
rendis, l. fin. C. de acquir. poſſeſſ.

De ornatu mulierum.

SVMMARIVM.

1 *Ornatus mulierum, aut virorum, an ſit peccatum.*

2 *Vocẽ aptare, & linire electuario, vt melius cantari poſſit, an ſit peccatum.*

3 *Mulier an ſe ornare poſſit, vt marito placeat.*

4 *Habitus inſolitus, & nimis ſumptuoſus eſt prohibitus.*

5 *Fucis vtens mulier grauiter peccat. Imò ſtatuto prohibente hoc ligatur.*

6 *Faciei fucatio quando permiſſa ſit.*

7 *Vnguento quo mulier vngi poſſit.*

8 *Mulier comam præſcindens vt peccet.*

In Lib. II. Cap. LXXVIJ. num. 1. cum ſequenti.

1 ORNATVS † *mulierum, aut vi-
rorum quando ſit peccatum,
latè diximus.* De hac mate-
ria vide DD. in rub. ne cler.
vel mon. & Io. Andr. in reg. Ea quæ,
de reg. iur. in 6. Vnde aliqua addendo,
ſciendũ eſt, qđ non reprobatur de iure
honeſtus, & pretioſus mulierum orna-
tus, qñ ideo ſe ornant, vt maritis pla-
2 ceant, ſicut enim vocem † aptare, & li-
nire etiam electuario, vt melius quis cã-
tet, & cantum pronunciet, vt Deo pla-
ceat, & non gratia laudem conſequen-
di ab hominibus, nõ eſt peccatũ, ſecun
dum Gl. in c. cantantes, diſt. 92. Pariter
ſe ornare, vt marito placeat mulier, nõ
eſt peccatum, dumtamẽ ornatus ſit mo
deratus, iuxta conditionẽ patriæ, & ſta
tus, & non ſit inuerecundus, aut impu
dicus, & non vt oculos aliorũ ad ſe tra-
hat: quia hoc eſſet illicitum, & mortale
peccatum, 32. q. 5. c. nec ſolo affectu, cũ
c. ſeq. De quo Chryſoſt. in lib. de com-
pũct. Mulier (inquit) ſi ſe decorauerit,
& ad ſe oculos prouocauerit hominũ,
etiam ſi plagam non intulerit, vindictã
ſuſtinebit extremam; Venenum profe-
cto obtulit, & ſi nullus, qui bibat, in-
uentus ſit. Sanè tamen intelligendum
3 † eſt mulieres ſe ornare poſſe, vt mari-
tis placeant, ſcilicet fuco, ſeu pictura
faciei ceſſante, iuxta illud Apoſtoli ad
Timotheum 2. in fine, ibi: Similiter
& mulieres in habitu, & ornatu cum
verecundia, & ſobrietate ornantes ſe,
ſecundum qđ decet honeſtas mulieres.
Quod idẽ dicimus de ornatu habitus.
4 Hinc eſt, quod † poſſunt iudices, ſeu
Epiſcopi ſub pœna excommunicatio-
nis prohibere mulieres portare veſtes

Digitized by Google

inſolitas ſuperfluas, aut nimis pretioſas, & ſumptuoſas, præſertim incitantes ad libidinem, & immunditiam, ſecundum Bald. in proem. 12. colum. per l. cum ſupra, de re milit. lib. 12. nam tales profecto veſtes incitant pariter viros ad libidinem, vt ſatis docere poteſt experientia ab vnoquoque, naturaliter enim plus appetitur pulcra, quam deformis, ornata, quã inculta, vt not. 14. q. vlt. concordat illud Prou. 7. Ecce mulier occurrit illi ornatu meretricio præparata ad capiẽdas animas. Igitur mulier, quę fucis vtitur ad fingendam pulcritudinem, quam non habet, vel propter laſciuiam, vt aliquos ad luxuriam prouocet, vel in Dei contemptum, vel quando à viro prohibita nihilominus ſe immoderate ornat, nam tunc patet quod hoc facit ex ſuperbia, vel ex libidine, vt dixit Turrecrem. in c. fucare, num. 2. de conſecr. diſt. 5. † mortaliter peccat, imò ligaretur ſtatuto hoc prohibente, nec deberet in hoc obedire viro, 11. q. 3. cap. non enim ſemper, & de conſecr. diſtinctio. 5. cap. fucare: debet enim vnicuique ſufficere, & placere Deo naturalis color datus à Deo, cum vix alius citra Dei iniuriã ſupponi poſſit, de conſecr. diſtinct. 5. c. oſtenditur, indignatur enim artifex, ſi opus ſuum deleatur cum iniuria ei inferatur, ſecundum Io. Andr. in rubr. ne cler. vel monac. & latius in cap. ea, quæ fiunt à iudice, de reg. iur. Vnde Cyprianus de diſciplina, & habitu virginũ: Opus Dei (inquit) eſt, quod naſcitur, & diaboli, quod mutatur, quaſi dicat, qđ magnam iniuriam inferunt, cum tam quod ipſe formauit, reformare præſumãt, 26. q. 5. cap. Epiſcopi, in fine. Benè † tamen verum eſt, quod ſi faciei fucatio, vel ornamentorum adiectio, non fieret ad pulcritudinem fingendam, ſed ad turpitudinem tollendam, aut cooperiendam, quam forte haberet mulier per accidẽs ex aliqua cauſa extrinſeca, puta ex infirmitate, vel aliquo caſu, tunc licitum eſſet faciem fucare, vel aliud membrum,

5 (beside "num. 2. de conſecr. diſt. 5. † mortaliter")

6 (beside "cap. Epiſcopi, in fine. Benè † tamen ve")

7 vnguento † enim nardino feminę vngi poſſunt, ex quo fiunt elegantiores, & mundiores in conſpectu maritorum, l. in argento, §. vnguentis, ff. de auro & arg. leg. quo oleo vncti fuerunt pedes Chriſti ſecundum Gloſſam ibi: quo etiam vncta eſt Eſter, capit. 1. Et in his ornatibus licitis mulier magis debet obedire viro ſuo, quam ſtatuto, 33. quæſtio. 5. capit. quod Deo patri, & capit. manifeſtum, & cap. hæc imago, & ideo dicit text. not. & ſingularis, quod
8 † mulier ſibi comam præſcindens inuito marito, licet hoc faciat cauſa deuotionis, anathematizatur, cum coma illam reddat pulcriorem, & magis placidam viro.

De diſpenſatione in muliere indotata.

SVMMARIVM.

1 *Defectus dotis, & dos inſufficiens iuſta cauſa eſt petendi diſpenſationem inter conſanguineos, & num. 5.*

2 *Inimicitiæ vel confirmatio pacis; item ſcandalum vitandum, & numero ſequenti.*

4 *Diſpenſationis iuſta cauſa eſt quando mulier remaneret innupta, & diffamata niſi nuberet cum conſanguineo.*

In Lib. II. Cap. lxxxj. nu. 16. in fi.

ADDE cauſam quartam ob quam diſpenſationes concedi ſolẽt hodie in Romana Curia, quando mulier
1 eſt † indotata, & conſanguineus, vel affinis illam ſic indotatam in vxorem ducere, ac vſque ad quantitatem ſecundum qualitatem mulieris competentẽ ex integro dotare intendit; Sic quando puella extra locum vbi degit nubere cogitur, cum nõ habeat ibi virum, & dos quam ipſa habet non eſſet competens neque ſufficiens, vt cum ea nubere valeat,

leat,

Digitized by Google

leat, tunc cauſa ſufficiens eſſet habere diſpenſationem contrahendi cũ conſanguineo. Item poteſt concedi diſpen-
2 ſatio propter inimicitias † quãdo aliunde aliter quam ex cauſa matrimonij inter puellam, & conſanguineum extingui non poſſunt, vel confirmari totaliter pax non poſſet, niſi fiat diſpenſatio. Hinc habetur in cap. quocirca, de conſanguin. & affinit. quod iuſta cauſa diſpenſandi per Papam inter conſangui-
3 neos eſt, propter bonum † pacis futurum, & ſic ſcandalum vitandum, & eſt textus in cap. 2. de fil. presbyt. & idem eſt dicendum in qualibet gratia, ſeu priuilegio, vt not. in cap. ad audientiam, de reſcript. Abb. in d. capit. quocirca; Hinc ad euitandum ſcandalum eſſet cauſa iuſta obtinendi diſpenſationem quando puella ſi remaneret innupta,
4 remaneret † diffamata, vnde grauia inde ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri. Hinc etiam infertur poſſe eſſe iuſtã cauſam diſpenſandi quando poſt conſummationẽ matrimonij legitimè con-
5 tracti iuxta † Concilium, peruenit ad notitiam coniugum ipſos eſſe conſanguineos, vnde facta ſeparatione quo ad torum, verentur non poſſe à carnali commercio abſtinere, & ſi fiat diuortium, grauia inde ſcandala veriſimiliter poſſent oriri: nam tunc hæc ſi exponantur, poſſent eſſe iuſta cauſa diſpenſationem obtinendi, qua obtenta quid facere debeant coniuges, diximus ſupra nume. 15. Adde quæ diximus in 2. vol. conſil. lib. 4. de conſanguinit. & affinit. conſil. 1. ſeptima difficultas.

De ſeparatione à viro ob ſæuitiam.

SVMMARIVM.

1 *Sæuitia non ſolum præterita, ſed etiam timor futuræ, poteſt eſſe cauſa, vt vxor ſeparetur à viro.*
2 *Maritus vt poßit petere reſtitutionem vxoris quattuor debent concurrere, & quænam ſint illa.*
3 *Matrimonium non poteſt dici vndequaque perfectum, niſi intercedat carnalis copula.*
4 *Filij naturales, & ſpurij Rempublicam non faciunt.*
5 *Cautio quando præſtari debeat à viro petente vxorem ſibi reſtitui.*
6 *Petens reſtitutionem coniugis, quid probare debeat.*
7 *Cautio ſufficiens quæ ſit, & num. 8.*
9 *Fideiuſſores idoneos qui dedit, an ſint idonei ſi fiãt pauperes ſucceſſu tẽporis.*
10 *Cautionem ſufficientem ſi quis dare nõ poteſt, an det iuratoriam.*
11 *Fideiuſſorem ſi quis promiſit ſimpliciter dare, intelligitur de idoneo.*
12 *Cauere ſi quis teneatur ſimplici cautione, an intelligatur promißio.*
13 *Pater an poßit compellere filium ad habitandum ſecum ſi eſt nimis ſæuus.*
14 *Sæuitia viri quid ſi ſit tanta, vt nulla idonea cautio poßit præſtari, quid faciẽdũ.*

In Lib. II. Cap. LXXXIIIj. nu. 1.

1 SAEVITIAM *non † ſolum præteritam, ſed etiam timorem futuræ, poſſe eſſe cauſam, vt vxor ſeparetur à viro quo ad cohabitationẽ, niſi maritus reddat ſufficientem cautionem de ea non offendenda diximus.* Modo adde,
2 † quattuor eſſe neceſſaria vt vir poſſit petere reſtitutionem vxoris: nã Primò debet probare quod contraxit matrimonium. Secundò, quod legitimè, & dicitur legitimè contractum, quando affuit conſenſus matrimonialis, qui debet eſſe verbis expreſſus, matrimoniũ enim eſt Sacramẽtum Eccleſiæ: in omnibus autem Sacramentis requiruntur illi Sacramẽto verba adaptata, ſeu contingentia. Tertiò, ꝙ carnalis copula intercceſſerit poſt matrimonium contractum; nam per carnalem copulã conſumatur matrimoniũ, & fiunt vna caro. ſicut per conſenſum efficiũtur vnum, & idem voluntate, & intellectu animi, quare non poteſt dici matrimoniũ ex

Digitized by Google

3 omnibus † ſuis partibus perfectũ, niſi
intercedente copula, quæ etiã eſt prin-
cipiũ generationis, & honorabilis per-
petuationis generis humani, ſicut, & in
animalibus nihil generatur niſi per cõ-
iunctionem maris, & feminę, vt ff. de
iuſt. & iure, l. 1. §. pen. vnde ſine matri-
monio Reſpublica ſtare non poteſt:
4 quia † naturales tantum, & ſpurij Rẽ-
publicam nõ faciunt, vt ff. ſolut. matr.
l. 1. ff. de decur. l. generaliter, §. ſpurios.
5 Quartò † debet ſufficienter cauere de
impunitate, quæ quidem cautio debet
eſſe talis, quæ reddat quem tutum, &
ſecurum. vt dixit Bald. in cap. ex tranſ
miſſa, de reſtit. ſpol. & præſtatur, quo-
ties inter duos interuenit reconciliatio,
& vnus de facili poſſet offendere aliũ,
vt maritus vxorem, & abbas mona-
chum, & dominus ſeruum, vt in Auth.
de mona. §. ſi vero intra triennium, &
nota, quod vxor debet eſſe tuta non ſo
lum à viro, ſed etiam à ſuis conſangui-
neis, & attinentibus, facit l. 1. C. ſi rect.
prouinc. l. 1. C. ſi qua præditus poteſta-
6 te. Bald. qui ſupra in ſi Sed † an petens
reſtitutionem coniugis, debeat proba-
re non ſolum poſſeſſionem corporis,
ſed etiam titulum? Dic, quod ſic, & in
ſeruitutibus tenetur quis probare duo,
conſtitutionẽ, ſcilicet, & vſum ſeruitu-
tis, ff. de itin. actuque priu. l. 3. §. hoc au
tem interdictum, & eſt bonum ſimile:
hic enim eſt ſeruitus, hinc inde, quod
etiam extende in beneficialibus: nam
ſicut agens poſſeſſorio recuperandę in
matrimonio carnali vltra poſſeſſionẽ
debet docere de titulo ſaltem iuſto pri-
ma facie, ſic & in matrimonio ſpiritua
li, & in beneficialibus non ſufficit do-
cere de poſſeſſione, niſi etiam aliquali-
ter de titulo doceatur; facit de reg. iur.
lib. 6. cap. 1. Imola, & Anan. in d. c. ex
7 tranſmiſſa, Sed † qualiter intelligatur
hæc cautio ſufficiens, vt vxor viro reſti
tuatur? Dic, ſi pignora, vel fideiuſſores
dentur, ff. mand. l. ſi mandato Titij, § ſi.
fi. & debet illa exigi, ſcilicet fideiuſſo-
ria, vel pignoratitia, quæ magis videtur
ſecura iudici, & ita eſt in arbitrio iudi-
cis, vt extra, vt lite nõ conteſt. l. quoniã,
§ fin. quod ſi præſtari non poſſet, cum
non facile ſit cuilibet dare pignora, vel
fideiuſſores, vt patet, ff. qui ſatiſd. cog.
l. ſi fideiuſſor, §. ſi neceſſaria, vnum tñ
eſt, quod iudex ſemper põt facere, iura
toriã ſcilicet cautionem exigere, & ma
gnam pęnam imponere, extrà, de præ-
ſumpt. cap. litteras, §. fin. Hoſt. in d. c.
ex tranſmiſſa, nu. 3. Aduertendum tñ
eſt, ꝙ cautio cum fideiuſſoribus eſt ma
ior, q̃ cum pignorib. Luc. de Pẽna, in l.
quoties, C. de dignit. lib. 12. quando tñ
dicitur ſufficienter cauere, poteſt dare
vtrãque ad ſuũ arbitriũ, niſi aliud iudi-
8 ci videatur. Hinc infertur, † ꝙ qui tene
tur idoneè, vel ſufficienter cauere, ſicut
dicimus in manifeſtis vſurarijs, iuxta
text. in c. quamq̃, de vſur. in 6. intelligi-
tur cum fideiuſſore, vel pignore, & nõ
ſufficit hypothecare bona ſua, vt in l.
ſi mandato, ff. mand. ita Calder. in ſuo
conſ. 16. de vſur. & Gemin. in d. c. quã-
9 quam; Verũ † ſi dedit fideiuſſores ido-
neos, licet poſtea fiant pauperes, ſuffi-
cere, & econtra ſufficere ꝙ fiãt ex poſt
locupletes, licet à principio fuerint pau
peres, vt refert Franch. in d. c. quamq̃,
num. 21. ex Baldo. Sed an idem ſit ſuf-
ficienter cauere, & plenè cauere, vt ſi
quis promittat plenè cauere, dic ꝙ ſic,
ſecundum Spec. in tit. de empt. & vẽd.
§. 1. verſ. quid actũ, idem ſi diceret cõ-
petenter, l. ſi debitor, vbi Gloſ. & Bald.
ff. de re iud. Adde idẽ eſſe, ſi dicere, ſuf
ficienter cauere, ſecundũ Doct. in l. ſan
cimus, C. de verb. ſignif. vel qñ diceret
rectè cauere, l. 1. §. iubet, vbi Bart. ff. de
collat. bon. nã in omnib. his caſibus cau
tio intelligitur cũ fideiuſſoribus, vel pi
gnoribus. Limita modò iſtam Regulã,
vt non requirantur pignora, vel fideiuſ
ſores, ſex modis, vt per Iaſonem in l.
ſancimus, nu. 8. C. de verb. ſignificat.
10 Sed modo quæritur, † quid ſi quis te-
netur cauere cũ fideiuſſore, & propter
impotentiã, vel paupertatem, vel quia
eſt peregrinus, non inuenit fideiuſſo-
rem.

Digitized by Google

rem, an tunc ſtetur iuratoriæ cautioni? dic, quod ſic, text. eſt notab. in l. omnes, verbo, hac autem inclita vrbe, vbi Bald. in 1. colum. C. de Epiſco. & cler. & multum pulcrè Bartol. in Auth. cui relictum, in 2. colum. per illum text. C. de indicta viduit. toll. vbi Paul. de Ca-
11 ſtro. Rurſum quæritur † quid ſi ſimpliciter promiſi dare fideiuſſorem, de quo intelligatur? dic, de idoneo, ſecundum Bald. in l. filiusfamilias, C. de fideiuſs. tamen qui promiſit ſe obligare pro te, non tenetur ſe obligare, niſi te obliges, quia aliàs non eſſet fideiuſſor, ſecun-
12 dum Bald. hic. Rurſum an † qui teneatur cauere ſimplici cautione, veniat promiſſio? dic, quod venit promiſſio pœnæ, & bonorum obligatio, Ancharan. in d. cap. 2. numer. 4. Rurſus adnotandum eſt, quod præter ſufficientem cautionem, quando culpa mariti ſeparatur matrimonium quo ad torum, vxor lucratur donationem propter nuptias, modo ſit lata ſententia per iudicem, & debet vir reſtituere dotem, & è contra vxoris culpa vir lucrabitur dotem, vt per Baldum, in l. 1. numero nono, C. de legat. Vincent. de Franch. deciſ. 244. Vltimò an vt vxor, quæ ob ſæuitiam vi-
13 ri aufugit, eſt alenda à viro, ita † etiam & pater exercendo ius patriæ poteſtatis compellere poteſt filios ad habitandum ſecum, niſi propter ſæuitiam patris non poſſunt voluntati eius obedire, l. 1. in fine, & l. 1. §. & ſi maxime, ff. de liber. exhib. ita Boer. in deciſ. 195.
14 numero 5. Sed † quid ſi ſit tanta viri ſæuitia, quod nulla idonea cautio poſſit præſtari, tunc procedat iudex, vt extra, de reſtitut. ſpoliat. cap. ex transmiſſa, & ca. litteras, in fine, quia ſatisdatio maleuolum animum non immutat, vt Inſtit. de ſuſpect. tutor. §. fin. Specul. tit. de ſponſal. & matrim. §. poſtremo, numero ſeptimo. De hac cautione vide Socin. reg. 43. & Diaz reg. 71. verbo, cautio.

De adultera non expellenda à marito propria auctoritate.

SVMMARIVM.

1 *Adultera an poſſit de domo expelli propria auctoritate abſque ſententiā iudicis Eccleſiaſtici, & occidi cum adultero, num. 16.*
2 *Creditori licet ſuum debitorem fugientem capere cum re ſua, & ſibi ipſi ſoluere, & num. 13.*
3 *Domino etiam licet ſeruum fugientem propria auctoritate capere.*
4 *Ius ſibi dicere propria auctoritate, licet ex iuſta cauſa, & quæ iuſta cauſa dicatur, num. 7.*
5 *Emphyteutam expellere an, & quando liceat propria auctoritate.*
6 *Locanti fundum an liceat expellere conductorem, ſi non ſoluit mercedem.*
8 *Contra iuramentum quando liceat propria auctoritate venire, & nu. 9.*
10 *Bona Eccleſiæ alienari prohibētur ex cauſa publicæ vtilitatis.*
11 *Foſſatum factum per alium, licet propria auctoritate deſtruere.*
12 *Condemnatus iniuſtè per ſententiam ad aliquid, pōt in foro poli illud retinere. Legatarius quando propria auctoritate relictum à teſtatore legatū capere poſſit impune, ibid.*
14 *Falſificatorem monetæ licet priuato capere.*
15 *Animalia paſcentia in fundo meo, an poſſim capere.*
17 *Conſtitutio, ſi maritus, q̄ loquitur de adultero, quando habeat locū, & qualiter. Licitum in perſona mandantis pariter licitum eſt in perſona mandatarij, ibid.*

In Lib. II. Cap. LXXXIV. nu. 9.

CONCLVSIO *eſt neminē propria auctoritate poſſe abſq. ſententia*
1 *† Eccleſiaſtici expellere à domo adulteram, quo ad habitationem, niſi adulterium eſſet maxime noto-*

Digitized by Google

notorium, nam tunc poſſet maritus propria auctoritate eam deſerere. Hinc capta occaſione viſum eſt nobis ponere caſus, in quibus licitum eſt ſibi ius dicere propria auctoritate. Et Primò, licet pro
2 pria † auctoritate priuato debitorem ſuũ fugiẽtem cũ re ſua capere, niſi debitor ille eſſet fugitiuus tempore contractus: quia tunc ſibi imputatur, quare ſe cum contraxit, ſecundum Bald. in l. 1. ff. de his, quæ in fraud. Socin. in fallen. reg. 34. Idem, ſi ei ſolũ perſonali actione tenetur, quando præſentiam iudicis cum fugit habere non poteſt, capere, & ducere eum licebit ad iudicem, & poteſt detineri per viginti horas, ſecundũ Bart. in l. capite quinto, ff. de adulter. & quando capit debitorem fugientem cũ re ſua, poteſt auferri ei id quod portat; quod intellige, quando non poterat expectare ſententiam iudicis, quia erat ſibi periculoſum, quia interim aufugiſſet; ita dixit Bar. in l. ait Prætor, §. ſi debitorem, num. 1. ff. de his, quę in fraud.
3 credit. Sic † licet domino ſeruum fugiẽtem propria auctoritate capere, l. 1. C. vbi cauſa ſtatus. Sic & patri filium fugientem, & marito vxorem, fugientem capere propria auctoritate conceditur. ita Lucas de Penna in l. in generali, C.
4 de Decur. lib. 10. Secundò † licet ſibi propria auctoritate ius dicere ex iuſta cauſa, vt tenet Gloſſa in l. nullus, C. de Iudęis, & dicitur iuſta cauſa, ſi non adeſt iudicis præſentia, l. ſi alius, §. belliſſime, ff. quod vi, aut clam, & d. l. in generali, Innoc. in c. cum olim, primo de reſtit. ſpoliat. non ſi expectaret iudicẽ, illa expectatio eſſet fruſtratoria, per l. Arethuſa, ff. de ſtat. homin. Tertiò, li-
5 cet † propria auctoritate expellere emphyteutam Eccleſię non ſoluentem canonem infra biennium, vel triennium, ſi eſt laici, Gloſ. in l. 2. C. de iure emph. & in cap. potuit, verbo, expelli loca; melius tamen, & tutius facit, ſi auctoritate iudicis expellat. Innocent. in d. cap. potuit, quod intellige, emphyteuta non reſiſtente: quia illo contradicente, de neceſſitate debet adiri iudex, D. Anton. & Zabarel. in d. cap. potuit; Et hæc opi
6 nio videtur magis communis. Sic † licitum eſt domino, qui locauit fundum ad penſionem, & ille locatarius in tempore conuento non ſoluit mercedem, propria auctoritate illum expellere; ita omnes DD. in hoc concordãt, per text. in l. quæro, §. inter locatorem, ff. locat.
7 & in l. cum domini, eod. tit. Quartò † licet propria auctoritate ſibi ipſi ius dicere, quando non poteſt haberi recurſus ad ſuperiorem pro iuſtitia, vt not. in l. ſi alius, §. belliſſime, ff. quod vi, aut clã, Innoc. in d. c. cum olim. De hoc latè di-
8 ximus infra c. 93. num. 9. Quintò † licet propria auctoritate venire contra proprium iuramentum, quando conſtat eſſe illicitum, vt patet per totam cauſam, 22. q. 4. nam tale iuramẽtum largo modo dicitur periurium, ideſt indebitum, & illicitum iuramentum, ſecundum Abb. in cap. ſicut, de iureiur. inde dixi-
9 mus, quod † ſi Prælatus alienat illicitè bona Eccleſiæ, & iurat, ipſe idem poteſt auctoritate propria reuocare, per text. in c. quod quis commiſit, 35. q. 9. & in cap. ſi quis presbyter, de rebus Eccleſ. non alienand. nam vbicunque aliquid prohibitum eſt fieri ratione publicæ vtilitatis, tunc licet venire cõtra proprium factum, vt in l. 1. de liber. cauſa, l. iuris gentium, §. ſi paciſcar. ff. de pact.
10 c. ſi diligenti, de forò compet. & † ſic cum bona Eccleſiæ ſint prohibita alienari, idque ratione publicæ vtilitatis, quæ conſiſtit in conſeruatione religionis, licet ipſi eidem venire contra proprium factum illicitum, ſecundũ Bart. in l. iubemus, §. ſane, C. de ſacroſanct. Eccleſ. Sic, ſi teſtator reliquit monaſterio, & vetuit alienari, ſi fiat alienatio, non valet, & ipſemet, qui alienauit, reuocat. ita Bald. in l. quoties, 1. C. de fideicom. nam quod fit contra legem, haberi debet pro infecto, l. non dubium, C. de legibus, & licet reuocare iure proprio, vt not. in l. poſt mortem, ff. de adoption. vbi pœnitentia à iure eſt permiſ-

ſa,

Digitized by Google

ſa, Gloſ. in c. noſti, de elect. in c. diuer-
11 ſis, de cleric. coniugat. Sextò † poteſt
quis propria auctoritate foſſatum factũ
per alium in territorio, vel fabricam fa
ctam in ſuo ſolo per alium ſine eius mã
dato, tollere: quia licitè hoc poteſt face
re: ſecundum Cyn. in l. 1. C. de interd.
l. quemadmodum, §. protectum, ff. ad
leg. Aquil. Bar. in l. 1. §. nunciatio, ff. de
noui operis nunciat. per text. in l. ſi in
rem, §. qui ad ianuam, ff. quod vi, aut
12 clam. Septimò † condemnatus iniuſtè
per ſententiam, poteſt in foro conſcien
tiæ retinere, vt dixit Innoc. in cap. quia
plerique, de immun. Eccleſ. idem Bal.
in l. prima, col. 2. C. de teſtam. Octauò
poteſt legatarius rem legatam propria
auctoritate capere, ſi teſtator in teſta-
mento, vel codicillis dixit quod poſſit
propria auctoritate capere, aliàs ſi hoc
non dixit, debet capere de manibus hæ
redis, vt l. 2. ff. quorum legator. Bart. in
l. nemo poteſt, de leg. primo. Nonò li-
citum eſt propria auctoritate impune
occidere nocturnum depopulatorem
agrorum, item aggreſſorem itinerum,
& hæc auctoritas cõceſſa eſt à lege pro
pter bonum publicum, vt l. 1. & 2. C.
quando liceat vnicuique ſine iudic. au-
13 ctor. ſe vind. Decimò † licet propria au
ctoritate creditori ſibijpſi ſoluere de
bonis ſui debitoris, quando debitor cõ-
ſtituit creditorem curatorem ſuorum
bonorum, in l. debitor, ff. de nego. geſt.
ſic etiam tutor, creditor pupilli, ſibi au-
ctoritate propria ſoluere poteſt de bo-
nis pupilli, ſicut poteſt alijs creditorib.
ſoluere, vt eſt text. in l. quoties, §. ſicut
autem, ff. de admin. tut. ſicut dicimus ꝙ
creditor, qui adminiſtrat bona ſui debi
toris, poteſt ſibijpſi propria auctorita-
te ſoluere, l. fiſtulas, §. qui fundum, ff.
de contrah. empt. Vndecimò, licet pro
pria auctoritate capere maleficos, & du
cere ad iudicem, l. fin. C. de malef. Itẽ
14 capere † propria auctoritate falſificato
rem monetæ, vt in l. 1. C. de falſa. mon.
Item, capere raptorem virginum, vt di
xit Speculat. tit. de accuſat. in 3. parte.

15 Duodecimò, licet † mihi propria aucto
ritate animalia paſcentia in fundo meo
ſine mei licentia, vel damnum facien-
tia, auctoritate propria capere, & de iu
re communi retinere, donec ſciam cu-
ius ſunt, vt dixit Bald. in l. 1. in 2. col. C.
de ſeru. fugitiu. Speculat. in tit. de acto-
re, §. 1. verſ. ſed inuenio. Tertiodecimo
licitum eſt impune occidere bannitum
propria auctoritate & foriudicatum, vt
per conſtit. Regni Grandis, & in con-
ſtit. Pęnam. Ceteros caſus, in quibus li-
cet ius dicere propria auctoritate, po-
nit Alex. in l. generali, C. de decur. libr.
10. & Specul. tit. de actore, §. 1. verſic.
item quod mihi propria auctoritate.
16 Vltimò licet † propria auctoritate ex-
pellere adulteram à domo, ſi adulteriũ
eſſet maxime notorium. An vero pro-
pria auctoritate liceat adulterum inuẽ-
tum in domo ſua cum vxore, interfice-
re impune, text. in l. Gracchus, C. de
adult. dicit quod ſic, modo ſit vilis per-
ſona, & incontinenti fiat; facit etiã tex.
in l. ſi adulterium cum inceſtu, §. Impe
ratores, ff. de adulter. habetur in Con-
ſtit. Regni, Si maritus, lib. 3. vbi ſi in ip
ſo actu adulterij maritus reperit vxorẽ
cum adultero, ambos ſine mora protra
cta poteſt impune occidere. Quæ Con
17 ſtitutio † habet locum, ſiue maritus pro
prijs manibus occidat, ſiue per alium,
etiam per pecuniam: nam illud, quod
eſt licitum in perſona mandantis, erit
etiam licitum in perſona mandatarij,
ſecundum Bald. in d. l. Gracchus, pro
hoc bonus text. in l. cum fundum, ibi,
per ipſum, an alium, ff. de vi, & vi arm.
Item dicta Conſtitutio habet locum in
omni loco qua fieri occiſio poteſt, ſicut
licet & patri filiam occidere cum repe-
riatur in actu venereo, quod intellige
non ſolum, quando adulter tenet virgã
in vulua, ſed ſufficit ꝙ maritus inueniat
eos in actibus venereis, puta tenere ma
nus ad pectus, vel quòd ſe oſculabãtur,
aut alios actus inhoneſtos faciebant,
ita habetur per Afflict. in d. Conſtitut.
Si maritus.

De

Furor an iuſta ſit cauſa ſeparationis matrimonij.

SVMMARIVM.

1 *Furor nõ eſt iuſta cauſa ſeparationis matrimonij, niſi probetur furor intolerabilis.*

2 *Matrimonium eſt, ſi quis tempore quo habet lucida interualla, contrahit illud.*

3 *Matrimonium non eſt, ſi quis ſcienter cũ furioſa contrahit.*

In Lib. II. Cap. LXXXIV. in fin.

CONCORDAT Franch. deciſ. 312. nu. 7. vbi dicit, quod etſi per furorem ſeparetur matrimonium, quo ad torum, opus
1 eſt † quod probetur furor intolerabilis, & ita videtur eſſe neceſſaria ſententia, aliàs ſi furor non eſſet intolerabilis, nõ poteſt per furorem fieri ſeparatio, per text. in l. ſi cum dotem, §. ſi maritus, ff. ſolut. matrim. c. hi qui, 32. q. 7. Ex quibus colligitur, furorem ſuperuenietem matrimonio non dirimere matrimonium contractum, cum fuerit conſenſus, quo contrahitur matrimonium; quod
2 idem † dicendum ſi habet lucida interualla, nam dum eſt in illo ſtatu, licet nõ ſit tutum, quod matrimonium contrahat, quia neſcit prolem educare, tamen ſi contrahit, matrimonium eſt. At ſi tẽpore furoris contraheret matrimoniũ, vel quando non habet lucida interualla, tunc matrimonium non eſt verum: quia non poteſt eſſe conſenſus, vbi deeſt rationis vſus, & ideo non poteſt eſſe matrimon. cum conſenſu matrimonium contrahatur, c. cum apud locum,
3 extra de ſponſal. Sed ſurgit † quæſtio, vtrum ſi ſanus ex certa ſcientia contrahit cum furioſa erit matrimonium? Reſpond. Hug. in d. c. hi qui, quod non, & ratio eſt: quia conſenſu contrahitur matrimonium, vt dixi, ſed furioſa neſcit quid agit, vt 15. q. 1. c. aliquos, ergo nõ conſentit. Quòd ſi quis obijciat, furorem non impedire matrimonium, nam matrimoniũ eſt ad procreandum prolem ad cultum Dei, ergo qui poteſt hoc facere, poteſt matrimonium contrahere, ſed furioſus poteſt generare, ergo &c. nam reſpond. negando quod furioſus poſſit procreare prolem ad cultum Dei, cum non ſit compos rationis, cuius eſt ordinare aliquid ad finem debitum, vnde licet generare poſſit ſine diſcretione, ſicut beſtiæ faciunt, contrahere tamen non poteſt, in contractu enim conſenſus, & diſcretio ſunt neceſſaria.

De frigiditate tam viri quam mulieris.

SVMMARIVM.

1 *Frigiditates perpetuæ ex parte viri, & mulieris quæ, & num. 2.*

3 *Separatio quando fieri poſſit ex parte mulieris fallit.*

In Lib. II. Cap. LXXXV. num. 24. in fine.

ET quia fruſtra expectatur tempus, cuius nihil operatur euentus, vt l. aliquando, ff. ad Velleian. c. laudabilem, extra, de fri-
1 gid. exempla † huius frigiditatis perpetuæ ex parte viri ponit Anchar. in c. 1. num. 10. & in cap. laudabilem, num. 7. eodem tit. vt ſi vir habeat teſticulos ad modum cicerum, vel habet virgam deſpicatam, vel modum porri, vel eſt hermaphroditus; talis enim conſueuit mẽbrum retrahere, & vrinam emittere ad modum animalis, vt dixit Hoſt. in d. c. laudabilem, ſe vidiſſe de facto, & remittit ad Summam, eod. tit. §. fi. verſ. quid ſi mulier. Caſus vero impotentiæ co-
2 eundi † ex parte mulieris ponuntur per Menoch. lib. 2. Centur. 6. caſu 519. nume. 25. quos vide, vbi ait in primo caſu, quan-

quando mulieris eſt ita arcta natura, vt à nemine poſſit cognoſci, & inciſione, vel alio remedio effici non poteſt, vt ſit
3 cognoſcibilis: nam † hoc caſu poterit fieri ſeparatio, cap. ex litteris, & capit. fraternitatis, vbi Anchar. numero 6. de frig. & malefic. Præpoſ. in cap. vltimo, eodem tit. Fallit tamen hoc, quod diximus, quando vir ipſe ſciens mulierem adeo arctam, vt cognoſci non poſſit, eam voluit in vxorem ducere: nam tūc ea inuita matrimonij ſeparationem vir petere non poteſt. Verum ſi ipſe vir cum alia contraxit, valeret matrimonium, ita poſt Innocent. in cap. conſultationi, de frigid. & malefic. ſcribit Salicet. in l. in cauſis, in fine, C. de repu. qui dixit, quod eam tenebit vt ſororem, & compelletur perpetuò alere; Hæc Salicetus.

De ſubripiente rem propriam propria auctoritate, an & quando peccet.

SVMMARIVM.

1 *Rem propriam ſubripere an liceat propria auctoritate.*
2 *Scandalum, vel damnum, quale oriri poteſt ſubripiendo propria auctoritate.*
3 *Mulier aut ancilla, an de domo domini poſſit propria auctoritate clam ſubripere pro ſuis ſeruitijs præſtitis domino, & ob ſalarium ſibi eorundem cauſa debitum.*
4 *Legatum vxori factum, an poſſit vxor propria auctoritate accipere.*
5 *Et quid ſi vxor eſſet executrix.*
6 *Executor an poſſit ſine alijs exequi.*
7 *Domus vicini an poſſit propria auctoritate deſtrui cauſa arcendi incendij.*
8 *Vicinus, qui propter timorem peſtis deſtruxit domum, & quæ in illa erant, an teneatur ad reſtitutionem.*
9 *Officiales an habeant auctoritatem priuandi aliquem iure ſuo ex cauſa publicæ vtilitatis.*

In Lib. II. Cap. xciij. num. 9.

1 HABETVR † *ſubripientem rem propriam, vel ab alio iniuſte detentam, vel quæ ſibi debetur, propria auctoritate, non peccare mortaliter, modo adſint ſeptem conditiones.* Et inter ceteras conditiones eſt, dummodo ex tali furto,
2 nec damnum, vel † ſcandalum valeat generari, vt ſi ex tali furto eſſet alius, vel alij de familia inculpati, quia tunc deberet rem in priſtinum ſtatum reſtituere, vt dixit Paul. de Caſtro conſilio trigeſimoquinto, in tertia columna, quem refert Cepol. conſilio vigeſimoſexto. Igitur deficientibus conditionibus, non ſolum peccat, imo debitum amittit, latè Cepol. qui ſupra, vbi
3 ponit caſum † de muliere, quæ diu ſtetit pro famula, & quod peius reddita grauida à domino, qui non ſoluerat ſalarium ſeruitiorum, quod ſi quid de bonis abſtulit pro dictis eius ſeruitijs, quod poſſit puniri ex quo de iure ſibi ius dicere non poterat propria auctoritate; hoc probatur in l. extat, ff. quod met. cauſa, vbi eleganter dicitur, quod nec verecundiæ, nec dignitati, nec pietati conuenit quicquam non iure facere: hoc enim peſſimi eſt exempli; ideo non faciendum eſt, nec tolerandum, argum. l. exemplo, C. de probat. cum ſimil. Igitur ex his habes, quando liceat, vel non liceat priuato propria auctoritate ſibi ius dicere. Alios verò caſus poſuimus ſupra capit. præcedenti, Modo etiam adde, & alios, & primo
4 quando † teſtator legauit domum vxori, & hæredibus prohibuit, ne illam moleſtarent, etiam in dicta domo; nam ex his verbis videtur vxori data licentia accipiendi domum legatam propria auctoritate; ita notat Angel. in l. ſi res, ff. de rei vendic. ibi: nota dili-
5 genter. Rurſum idem † dicendum, quando teſtator vxorem executricem conſtituit, & hoc ex tacita volunta-

Digitized by Google

te teſtatoris: quia tali caſu poterit propria auctoritate legatum vſusfructus accipere, quamuis alij plures executores cum ipſa fuerint conſtituti: nam li-
6 cet † videatur vnum ſine alijs non poſſe ſine cauſa exequi, cap. fin. de teſtam. in 6. tamen hoc verum eſt in his, quæ reſpiciunt executionem eorum, quæ diſpoſita ſunt in teſtamento, in quibus non agitur de intereſſe ipſorum executorum, ſecus videtur in legatis particularibus relictis ipſis executoribus, in quibus eſt tacita voluntas teſtatoris, quod legata eis relicta executores à ſe ipſis accipere poſſint, vt notat Bald. in l. non dubium, C. de leg. Decius conſi-
7 lio 418. volum. 3. An vero † poſſit quis propria auctoritate deſtruere domum vicini cauſa arcendi incendij? & videtur quod ſic, facit text. in l. ſi quis fumum, §. fin. ff. ad leg. Aquil. Ad idem text. in l. 2. §. quod ait prætor, ff. de incend. ruin. naufrag. hoc tamen intellige, quando domus media omnino fuiſſet conſumpta incendio, l. ſi alius, §. eſt & alia, ibi, æque perituris ædibus, ff. qd vi, aut clam, aliàs ſecus, quia deſtruens tenetur, vt not. Angelus, Aretin. in ſuo tract. de malefic. in verbo, incendia, co-
8 lum. penult. ſed † an vicinus qui propter timorem peſtis domum, & ea, quę in domo vicini erant, incendio conſumpſit, teneatur ad æſtimationem domus, & ad earum rerum, quæ in domo erant? Dic, quod non: quando hoc facit auctoritate publica, ſecus ſi vt pri-
9 uatus, quia etiam † officiales quibus cura peſtis commiſſa fuit à Ciuitate, vel Republica non habent auctoritatem auferendi, & priuãdi aliquem iure ſuo, etiam ex cauſa publicæ vtilitatis, niſi hoc illis ſpecialiter committatur, vt not. dixit Bartol. in l. tot. §. ſi cui, ff. de pollicit. quia in generali poteſtate data alicui, non venit vt ius alterius lædere poſſit, l. ſecunda, §. merito, & §. ſi quis à Principe, ff. ne quid in loco publico: vnde ſi magiſtratus non poteſt alicui ius ſuum etiam ex cauſa publica tollere, niſi ſpecialiter illi committatur, ergo à fortiori vnus priuatus non videtur habere talem poteſtatem, debuit enim priuatus habere permiſſionem, vel iuſſionem ſuperioris, vt in ſimili caſu dicitur in l. oſſa, ff. de relig. & ſumpt. funer. ita Decius in 3. vol. conſil. 631. qui reſpondet ad contraria.

De beneficio curato.

SUMMARIUM.

1 *Beneficium an dicatur curatum ſi conceditur expectatiua ad curatum, & vacat Eccleſia, quæ aliàs fuit curata, num. 4.*

2 *Parochiani poſſunt ſe transferre in aliã parochiam.*

3 *Iura parochialia ſunt multa, & numero 7.*

5 *In beneficiorum prohibenda pluralitate iura plus attendunt curã reſpectu exercitij, quam reſpectu habitus.*

6 *Verba debent capi in proprio ſignificatu in pœnalibus.*

8 *Eccleſia, quæ fuit in principio parochialis, iterum ſic fieri poteſt.*

9 *Beneficium non curatum habens, ſi ſecundum curatum recipiat, & poſtea primum efficiatur curatum, an ipſo iure carebit primo.*

In Lib. II. Cap. xcvij. num. 2.

EXPOSUIMUS *quid dicatur beneficium curatum*. Modo
1 adde an dicatur † beneficium curatum, ſi conceditur expectatiua ad beneficium curatum, & vacat Eccleſia, quæ aliàs fuit curata, ſed tempore conceſſionis non eſt curata in effectu, quia non habet populum, an poſſit dici beneficium curatum? Reſpond. Hoſt. in cap. quia nonnulli, de cler. non reſid. quem ſequuntur DD. vt Imola num. 9. Anchar. numer. 7. quod quo ad habitum tale beneficium dicitur curatum, verbi gratia, ſi Eccleſia eſt deſti-

deſtituta parochianis ſuis, licet eſſet cu
2 rata,& parochialis,& † quia omnes pa rochiani ſe tranſtulerunt ad habitandum in aliam parochiam, quod facere poſſunt, ſicut etiam quis poteſt mutare domicilium,cap.cum quis, §. 1. de ſepult.libro 6.& l. domicilium ad municip. An dicetur tunc curata,dicit Hoſt. quod iſta Eccleſia incipit eſſe ſine cura,quo ad actum, quia non habet, qui curet,quia parochiani vel mortui ſunt, vel inde receſſerunt,ſe alio transferentes,cap.fin. de paroch. ſed non quo ad habitum,quia habebit priuilegia Eccleſiarum parochialium, & iura parochia
3 lia † quæ ſunt multa, vt patet per Hoſtienſ.in Sum.de paroch.§. de quibus. Dicetur ergo Eccleſia nullorum parochianorũ,ſicut Epiſcopus nullius Epiſcopatus,de translat.ca.inter quattuor: nam plerunque verba referuntur ad aptitudinem,& non ad aptum, extra, de bapt.cap.maiores,§.ceterum,cap. Piſa
4 nis,de reſtitut.ſpoliat.igitur † licet talis Eccleſia ſit curata actu, tamen quo ad materiam c.de multa, de præben.& d. cap.quia nonnulli, vbi recipiens ſecundum curatũ ipſo iure priuatur primo, & ſi illud retinere contendit, priuatur etiam vltimo, vt d.cap. de multa, non cenſebitur hæc Eccleſia curata: nam
5 in † prohibenda pluralitate, iura plus ponderant curam reſpectu exercitij, quã reſpectu habitus,quod patet: quia ponderãt periculum animarum, quod non poteſt ſubeſſe, vbi non ſunt parochiani,quia vbi nullus eſt parochianus, nullius poteſt anima parochiani periclitari. Ita hanc quæſtionem ponit etiam Afflict.in Conſtit. Regni, dicens etiã,
6 quia † in pœnalibus verba debent capi in potiori ſignificatu, vt euitemus pœnam,arg.cap.ſtatutum,de elect.in 6.& quia præſens caſus præſcriptus debet conſiderari, vt in c.cum de beneficio, de præbend.lib.6. Sed aliquis dicet,cũ ipſe percipiat de iſta Eccleſia iura pa-
7 rochialia, † decimas prędiales, primitias,ſepulturam,& ſimilia, ſaltem pro his, qui mortui ſunt, tenetur orare, & habere curam de animabus ipſorum, ergo videtur talis Eccleſia ſemper debere cenſeri curata. Soluit Ancharan. in d.c.quia nonnulli,num.7.in fin.mortuorum non habet curam homo, ſed Deus ſolus, licet proſint eis opera charitatis; vide Imol.num.11. igitur ex his conſtat, beneficium quod aliàs fuit curatum,quod modo non eſt,quia deſunt parochiani, dici curatum habitu, ſed non actu, ita quod non procedat diſpoſitio c.de multa. Aduertendum tamen,
8 quod † ſi Eccleſia fuit à principio parochialis,ſed parochiani ſunt mortui, vel abſentes,ſi homines reuertuntur,recuperat ius ſuum, quaſi iura poſtliminij, cap.quia diligens,de elect. ſolus autem concurſus hominum ad vnam Eccleſiam non facit Eccleſiam curatam, vt ſentit Innoc.& Ioan. Andr.in d.c.quia
9 nonnulli. Rurſum quæritur, † ſi quis habens beneficium non curatum recipiat ſecũdum curatum,demum ex poſt facto efficiatur curatum,an ipſo iure carebit primo ſecundum decretal.cap.de multa, Ioan. Andr.& Imol. in d. cap. quia nonnulli, concludunt quod ſic, ſi de voluntate beneficiati factum eſt ex poſt facto primum curatum,arg.c.cum dilectus,de ord.cognit.

De beneficijs requirentibus reſidentiam.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia, quæ de iure requirunt reſidentiam perſonalem, & continuam, quæ ſint.*

2 *Beneficia alia ſunt requirentia continuã reſidentiam perſonalem ex inſtitutione beneficij.*

3 *Forma inſtitutionis interdum requirit reſidentiam perſonalem.*

4 *Non reſidens quando habeatur pro reſidente.*

5 *Beneficia quæ ſint, quæ requirunt reſiden-*

dentiam, ſed non continuam.
6 *Beneficiatus an poſſit arctari ab Epiſcopo ad reſidentiam perſonalem.*
7 *Monitio neceſſaria eſt, vt quis puniatur tanquam non reſidens.*
8 *Clerici, quibus ex cauſis ſe abſentent ab Eccleſia.*

In Lib. II. Cap. xcvij. nu. 19.

IBI *habetur de multiplici reſidentia in beneficijs*. Modo adde Anchar.
1 conſ. 17. vbi dicit, quod † beneficia, quę de iure communi requirunt reſidentiam perſonalem, & continuam, ſunt beneficia curata, 7. quæſt. 1. ca. 51. quis in clero, in fine, 91. diſt. cap. 1. de cleric. non reſid. cap. 3. & 4. & hæc taliter requirunt, quod poteſt reſidens nedum fructibus, ſed etiam titulo priuari; de cler. non reſid. cap. 2. & cap. intra
2 quattuor, & c. fin. Quædam † ſunt beneficia, quæ requirunt continuam reſidentiam, & perſonalem ex inſtitutione beneficij, & in his forma inſtitutionis ſeruanda eſt, extra, de præbend. cap. ſignificatum, ſaluo tamen priuilegio iuris communis, vel hominis. Hic tamen ad
3 uertendum, quod † forma inſtitutionis interdum requirit reſidētiam perſonalem, ideſt per ſe ipſum; interdum ſaltē per alium; interdum continuam; interdum interpolatam; & interdum non reſidens priuatur titulo; interdum fructibus tantum; interdum parte eorum, vel alia pœna punitur; ita Innoc. in d. cap. fin. de cler. non reſid. & not. per Ioan. Andr. in cap. ei, cui, de præbend. libr. 6. Et hoc intellige, ſaluo tamen priuile-
4 gio iuris: nam † qui tenetur qualitercunque reſidere, ſi ſe abſentaret pro vtilitate Eccleſiæ, vel Epiſcopi, vel in ſtudio Theologiæ, cenſeri debet reſidens etiam Eccleſiæ deſeruire, etiam ſi conſtitutio, vel ſtatutum haberet, abſentes nil debere percipere: nam hoc caſu perciperet propter priuilegium iuris communis, licet onus impoſitum ex inſtitutione debeat per alium exerceri. Hoc probatur de cler. non reſid. cap. de cetero, cap. ad audientiam, & cap. cum dilectus, de cleric. non reſid. Similiter eſt videre in priuilegio hominis, quia videlicet ad reſidentiam obligatus excuſatur, vt habetur in cap. relatum, ca. tuæ, & capit. penult. de cler. non reſid. quæ Decretalis non ſolum procedit in priuilegio Papæ, per quod quis poteſt ex Apoſtolica indulgentia ſe à benefició abſentare, ſed etiā Epiſcopi. Quæ-
5 dam † verò ſunt beneficia, quæ requirunt reſidentiam, ſed non continuam, vel perſonalem, ſicut ſunt Eccleſiæ ſine cura, canonicatus, vel clericatus ſimplices, in quibus rector, qui non eſt presbyter, vel nec forte in ſacris, poteſt per alium ibi facere dicere Miſſam, & alia officia, & dicetur reſidere. Et hæc probantur per ea, quæ leguntur, & notantur de appell. cap. peruenit, 2. nam
6 in † his beneficijs etiam ceſſante beneficio iuris communis, vel hominis beneficiatus ab Epiſcopo arctari nō pōt ad reſidentiam perſonalem, ſeu perſonaliter deſeruiendum, ſed ſufficit ad ſeruiendum in eo ſaltem per alium. Et
7 hoc † caſu, vt quis puniatur tanquā non reſidens in Eccleſia, neceſſaria eſt monitio, & conſequenter excuſatio, quare per ſe, vel alium deſeruit, admittenda eſt, vt in cap. relatum, de cleric. non reſid. & de præbend. cap. ſignificatum.
8 Quibus † autem ex cauſis clerici ſe abſentent ab Eccleſijs ſuis? Dic, quod aliqui abſentat ſe cauſa ambitionis, & de iſtis de transl. cap. quanto; alij cauſa cupiditatis, puta negotiationis, & de iſtis in cap. fi. de vita, & honeſt. cleric. alij cauſa vtilitatis, de præb. & dignit. c. de multa, alij ex cauſa probabili ſtudiorum, cap. relatum, de cleric. non reſid. alij cauſa honeſtatis, & peregrinationis, de conſecr. diſt. 5. cap. non oportet; & alij cauſa Reipublicæ, cap. de cetero, c. cum dilectus, c. ad audientiam, de cler. non reſidentibus.

De

De beneficio quando dicatur tenue.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiũ vt canonicè poſſideatur, multa requiruntur.*
2 *Beneficia parua collectarum onere non grauantur.*
3 *Beneficium tenue quo ad ordinatum ſine titulo quale dicatur.*
4 *Beneficium curatum quando dicatur tenue.*
5 *Eccleſia qualiter ſit dotanda.*
6 *Conſuetudo patriæ in beneficijs eſt attendenda.*
7 *Nobilis, & literatus pinguiora debet cõſequi beneficia, quam ignobilis.*
8 *Diſpenſandi ſufficiẽs cauſa eſt nobilitas, & literatura.*
9 *Bonitas an præferatur literaturæ.*

In Lib. II. Cap. xcvij. nu. 41.

1 DIXIMVS *quòd vt † beneficium canonicè poſſideatur, multa requiruntur, & inter cætera, quià impetrans beneficium debet narrare aliud beneficium, quod obtinet, etiam ſi tenue ſit.* Non tamen explicauimus quando illud tenue ſit, cũ hoc valde ſit vtile ſcire, propter collectas, & ſubſidia charitatiua, quæ
2 quotidie exigũtur: nam † parua beneficia collectarum onere non grauãtur, vt docuit Paul. de Leaz in Clement. 2. de decimis, Domin. de S. Gemin. conſil. 84. colum. penult. verſic. de habentibus. Quapropter prænotandum eſt ſecundum Io. Andr. Gemin. & Anchar. in cap. 1. de præb. in ſexto, quod tribus modis poteſt quæri an beneficium ſit
3 tenue, vel ſufficiens, Primò quo † ad ordinatum ſine titulo, qui conqueritur de ordinatore, vel præſentatore, & eo caſu beneficiatus tunc dicitur habere beneficium ſufficiens, quando habet victum, & veſtitũ, quibus debet eſſe contẽtus, ſecundũ Apoſt. 1. ad Timoth. 6. 12. q. 1. c. Epiſcopus Eccleſiarum. Ad idem 44. diſt. c. principium, 16. queſt. 1. cap. ſi cupis, 31. diſtinct. capit. omninò, & iſtud poteſt appellari beneficiũ neceſſarium. Igitur beneficium tenue, & paruum erit, cuius redditus non ſufficiũt pro neceſſario victu ipſius bene-
4 ficiati. Secundò † beneficium curatum dicitur tenue Eccleſiæ parochialis, q̃n non eſt ſufficiens ſibi, & ad minus vni clerico in victu, & veſtitu, ſecundum quantitatem, & qualitatem parochiæ, ita, vt poſſit ſatisfacere, quo ad hoſpitalitatem, & iura Epiſcopalia, capit. 1. de
5 præbend. in 6. vbi Gemin. ait † ſic Eccleſiam eſſe dotandam, vt inde habeat miniſter vnde ſe alat; quod intelligitur ſecundum Ioan. Andr. in capit. de monachis, de præbend. ſecundum qualitatem perſonæ, & ſitum Eccleſiæ: nã minus beneficium ſufficit exiſtenti extra vias communes, quam in vijs. Pariter
6 † conſuetudo patriæ eſt attendenda, diſtinct. 4. cap. erit, 29. diſt. cap. 1. vbi plus in Anglia, quam in alia prouincia aſſignatur beneficium, et perſonis æqualibus, ſecundum Ioan. Andr. in c. cum ſecundum, num. 5. verſic. Quantitate,
7 de præbend. Tertiò † ad dignum egentem pluralitate beneficiorum ratione nobilitatis, vel ſcientiæ, qui pinguiora beneficia conſequi debet, quam ignobilis, & idiota, extrà, de præbend. c. de multa. Quæ tamen omnia iudicis arbitrio, cum iure non ſint definita, relinquuntur. Et ita ex text. in d. c. de multa,
8 habes, quod † ſufficiens cauſa diſpenſandi eſt ſublimitas perſonæ, id eſt nobilitas, & literatura, & ita æquiparantur ſublimes, & literati, & pro hoc facit, quia literatura, ſeu ſciẽtia ſublimat, nobilitat, & habilitat hominem, l. prouidendum, C. de poſtul. & in † diſpenſa-
9 tione magis habetur ratio, & conſideratio nobilitatis, & literaturæ quam bonitatis, licet aliàs bonitas præferatur literaturæ, trigeſima octaua diſtinctione cap. ſedulo, ita Imola in d. capit. de multa,

multa, numero 11. & 12. Anan. eodem nume. & Ancharan. numero 8.

De donatione facta à patre filio an computetur in legitimam.

SVMMARIVM.

1 *Donatio inter viuos facta à patre filio an computetur in legitimam.*

2 *Donatio morte confirmata in legitimam computatur. Idem num. 3.*

4 *Pater mittens filium in monaſterium, & donans certam quãtitatem pecuniæ in altari, an illa pecunia computetur in legitimam.*

5 *Quantitas pecuniæ donata ſi aſcendit vſque ad legitimam, computatur in illam.*

6 *Donatio facta filio vt ſacerdos fiat, etiã computatur.*

7 *Donatio propter nuptias dicitur antefatum, & quid ſit, & quare detur.*

8 *Antefatũ an debeatur quando matrimonium eſſet contractum & non conſumatum ſuperueniente morte viri.*

9 *Donatio inter patrem, & filium non valet. Fallit, quando ſit contemplatione matrimonij.*

10 *Donationes contemplatione matrimonij ſunt irreuocabiles.*

11 *Donationum talium reuocationes non valent.*

12 *Patres huiuſmodi donationes facientes, dicuntur inſipientes.*

In Lib.II. Cap.xcvij. nu. 68.

1 DIXIMVS *donationem † factam à patre filio ad effectũ vt ſacerdos fiat, computari in legitimam, ſicut donatio propter nuptias*. Sed quæritur, an donatio ſimpliciter facta inter viuos per patrem filio, imputetur ei in legitimam? communis eſt opinio, quod nõ, ſic probat text. & ibi hoc notat Bartol. in l. ſi quando, §. & generaliter, C. de inoffic. teſtamen. vbi dicit Iaſon, quod iſta regula probatur in illo textu, melius quã alibi, ſed modo limita hanc regulã tri-
2 bus modis, & Primò, quando † donatio non valuit à principio, ſed fuit morte confirmata: quia tunc habet vim relicti, vt concludunt omnes in Authent. Ex teſtamento, C. de collat. & computatur in legitimam, l. etiam, §. ſi debita, ff. de bon. liber. l. ſiue, §. excluditur, ff. de iure patron. ita tenent Bart. & communiter alij, in l. in quartam, ff. ad leg. Falcid. Secundò limita, quando fuerit donatum expreſsè, hoc eſt, quando certum eſt quod pater donat, & ita intel-
3 ligitur text. in d. §. generaliter, ſed † vbi ſimpliciter dat transferendo dominiũ, non autem apparet, qualiter det, & tũc computatur in legitimam. Hinc dixit Bartol. in l. 1. §. ſi parens, ff. ſi à parente
4 quis fuerit manumiſ. quod † ſi pater, qui mittit filium in monaſteriũ, & ponit certam quantitatem pecuniæ in altari, qđ illa pecunia ſic ſimpliciter data, computatur in legitimam, vt l. cum quo, de peculio, §. fin. ff. ad leg. Falcid. notat Alexand. in conſil. 142. in 2. vol.
5 Tertiò limita, † quando quantitas data nõ aſcenderet vſque ad legitimam, nam tunc procedit regula, ſed ſi aſcenderet ad legitimam, tunc, ẽt ſi nõ eſſet dictum, computatur, ſecundum imolã in d. l. cum quo, §. fina. & Alexand. in præallegato conſil. 142. Bernard. Diaz in regula 212. Limita, & quartò, in ca-
6 ſu noſtro, & † in donatione facta à patre filio, eo fine, vt Sacerdos fiat, quẽad modum donatio propter nuptias; quæ quidem donatio propter nuptias dicitur antifatum, vt habetur per deciſ. Afflict. deciſ. 295. nu. 2. per Authent. dos data, C. de donat. ante nupt. cum ſimil.
7 & † eſt illud, quod viciſſim datur à marito, vel patre mariti loco dotis, & datur antefatum in detrimentum amiſſæ virginitatis, ſecundum Azonẽ in Summa de donatio. ante nupt. Vincent. de Franch. deciſ. 182. nu. 9. & nota quod habe-

Digitized by Google

habemus donationē propter nuptias, antefatum,& quartam,& quid hæc inter ſe differāt, vide Neapod.in cōſuet. Neap. de iure quartæ: Aym.in cōſ.88. Ioanna, num.4. & cum antefatum de-
8 beatur † in detrimentum amiſſæ virginitatis, dubium oriri poſſit, quando matrimonium eſſet contractum, & nō conſumatum, & vir præmoreretur, ꝙ tunc non debeatur. De hoc eſt videnda Theorica Neapod. qui doctiſſimè, & ſubtiliſſimè loquitur in Cōſuetud. Quartam autem, verſ. à quodam viro ſuo. Vincent.de Franch. qui ſupra, in fine. Sed quæritur an donationes factæ à patre filio contemplatione matrimonij valeāt,& diximus, quod ſic,nu.68.
9 nam † licet donatio inter patrem, & filium non valeat, tamen contemplatione matrimonij ex conſuetudine,quę in Regno Neapolitano hoc indiſtinctè ſeruatur,valet,& ratio eſt:quia raro filij contraherent matrimonia, niſi eis à patribus habito reſpectu ad dotes, fierēt donationes, quę quidem ſunt irreuocabiles, aliàs enim matrimoniū non potuiſſet habere effectum,etiam vt dicit Guido Papæ, quæſt.145. ſunt pars
10 contractus ipſius matrimonij,& † dicuntur iſtæ donationes,& ſunt irreuocabiles, quāuis in aſſertione donationis factæ contemplatione matrimonij apponatur verbum, poſt morte; ita in ſpecie voluit Bertrand.in conſ.1. Viſo conſultationis tempore, verſ. ad ſecundam partem, vbi dicit, quod donatio facta modo prædicto debeat cenſeri inter viuos; & ponderat præceſſiſſe cauſam matrimonij, quod forſan ſequutū non eſſet abſque dicta donatione; idē dixit Boer.deciſ.353. Quia non mors, ſed matrimonium fuit cauſa ipſius: ita Franch.deciſ.436.nume.6.vſque in fi.
11 Sed † an reuocationes harū donationum factę à filio patri ante,vel poſt matrimoniū, vel diminutiones ſint validæ? Franch.deciſ.205. dixit quod ipſo referente, fuit iudicatum non valere, imò fuiſſe condemnatum patrem ad præterita non ſoluta occaſione huius reuocationis:nam cum mulier nō contraxiſſet ſine huiuſmodi donatione, nō debet decipi ex occultis, & doloſis retrodonationibus, ſeu reuocationibus, & quemadmodum matrimonium iam contractum irritari non poteſt, ita nec donatio ipſius, quæ eſt pars ipſius, & contra patres prædictas donationes faciētes, clamat Eccleſ.23. vt refert Luc. de Penna, in l. facultates, C. de his qui
12 nu.liber. vocans † hos patres inſipientes,qui in vita ſua donant filijs.

Beneficia conferre an poſſit laicus ex priuilegio Papæ.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius generalis an habeat poteſtatē conferendi beneficia.*
2 *Laicus an authoritate Papæ poſſit beneficia conferre remiſſiue.*
3 *Papa poteſt laico committere cauſas ſpirituales, & eccleſiaſticas clericorum.*
4 *Papa laico concedere poteſt poteſtatem excommunicandi.*
5 *Papa quæ ſunt ordinis, laicis non committit.*
6 *Rex eſt merè laicus.*
7 *Priuilegio quicquid conceditur, & conſuetudine conceditur.*
8 *Præſcriptio, vel conſuetudo non currit data incapacitate poſſidentis.*

In Lib.II.Cap.xcvij.nu.84.

1 HABETVR *Vicarium † generalem Epiſcopi non habere poteſtatem conferendi beneficia, niſi ſpecialis commiſſio beneficij ad hoc ſit commiſſa.* Modò quę-
2 ritur, † an ex priuilegio Papæ poſſit laicus conferre beneficia. Hanc quæſtionem ponit Afflict.in prælud.Cōſt. Regni, quæſt.18. & dicit, quod poteſt ex auctoritate Papæ conferre, & inſtituere beneficia Eccleſiaſtica; ita dixit Archi-

Archidiac. in c.hortamur, in 4.col.71. diſt.qui allegat text. in c. Adrianus, diſtinct.63.& c.Synodo,16.q.7. in Summa,ad finem. Anchar. in Clement.per litteras,in princ.de præbend.& in reg. beneficium, de reg. iuris in 6. Sic po-
3 teſt † Papa committere mere laico cauſas ſpirituales,& Eccleſiaſticas, & criminales clericorum, vt eſt communis opinio DD.in capit.2.de iudic.& in c. bene quidẽ,verbo, præter, diſtinct.96. cum Gloſsa.Idem in c.1.verbo,præcipimus,diſtinct.99. Sic etiam diximus,
4 † poſſe Papam laico cõcedere poteſtatem excommunicandi, propter plenitudinem poteſtatis,quam habet in ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis perſonis, vt ſe habet cõmunis opinio, cum Gloſſa,in §.verum,diſtinct.32.& in c. Mẽſa,in nam,cum Gloſſa, 2.q.5. nã iſta omnia
5 ſunt iuriſdictionis: nam † quæ ſunt ordinis à Papa laicis nõ committuntur: ita videtur cõmunis opinio, vt Abbas concludit in c.quanto,colum.2.de conſuet. Sed modo quæritur,quod cum ex
6 priuilegio Papæ Laicus, † & Rex, qui eſt mere laicus, vt tenet Specul. in tit. de legato,§.nunc oſtendendũ,verſ.39. & tenet Gloſſa in cap. Valentinianus, 63.diſtinct.poteſt habere ius conferendi beneficia Eccleſiaſtica, vt etiam firmat Dom. Anton. in cap. in noſtra, el ſecondo, de reſcrip.& in c.dilecta, circa principium, verbo, oppono, quod Comitiſſa,de teſtibus, & habetur in c. quod ſicut,cap. Meſſana,& c.ſacroſancta, de elect. an idem poſſit facere vetuſtiſſima conſuetudo,cum regula ſit,
7 † quod quicquid poteſt priuilegio concedi, poteſt conſuetudine vetuſtiſſima concedi, ſecundum Innocent.in capit. nouit,de iudic. & in c.cum contingat, in fine,de foro competen.& Oldradus conſ.254. in 4.colum. Reſpond. quod mihi videtur dicendum quod nõ: nam
8 † data incapacitate poſſidentis,non eſt dicendum præſcriptionem, vel conſuetudinem eſſe poſſibilem, vt dicit Abbas Sicul. in cap.cauſam,de præſcript. Ioan.Monach. & Gemin.in cap. 2.de præb. lib.6. ita etiam videtur firmaſſe Afflict.qui ſupra.

De ciuitatibus quæ tenentur tenere itinera ſecura.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas an teneatur tenere itinera ſecura.*
2 *Regis munus quale ſit, & quare habeat redditus regni.*
3 *Odio alterius quis non debet prægrauari.*
4 *Priuilegiũ habet Ciuitas Neapolitana, vt non teneatur ad damna.*
5 *Villæ eiuſdem Ciuitatis an gaudeant eodem priuilegio.*

In Lib.II. Cap.cxj.num.3.

1 HABETVR *quod † Ciuitates tenentur tenere itinera ſecura, aliàs tenentur emendare damnum de prædis.* Circa hãc materiam vide multas quæſtiones, quæ ponuntur per Afflict. in Conſtit. Regni,lib.1.ſuper incurſionibus rubr. 26. quæ vult, quod ſubditi teneantur cuſtodire ſtratas; imò dicit ibi Andr.
2 de Iſernia,quod Rex † regni debet curare, & facere, vt malefactores puniantur, quia ideo Rex habet reditus regni, vt faciat iuſtitiam. & allegat D. Thomam 2.2.q.62.articu.7.vbi dicit, Principes, qui tenentur cuſtodire iuſtitiam in terra, ſi per eorum defectum latrones increſcunt, ad reſtitutionem tenentur: quia reditus quos habent, ſunt quaſi ſtipendia ad hoc inſtituta,vt iuſtitiam conſeruent in terra. Et in fine dicit, quod Principes propter hoc poteſtate publica potiuntur, vt ſint iuſtitiæ cuſtodes. Ponit etiam dicta Conſtitutio ius nouum, dum condemnat illos, qui non deliquerunt ad reſartiendum damnum illatum per alium,cõtra
3 regulam, nõ † debet quis alterius odio præ-

Digitized by Google

præg rauati. Igitur primo mouet quæſtionem Afflict. ibi, nu. 17. Quid ſi homines vniuerſitatis non fuerint negligentes in cuſtodiẽdo territorium à malefactoribus, & fuit facta præda per homines incognitos, & maſcheratos, & nõ poterunt homines illius loci eos capere, an teneātur illi de vniuerſitate illos capere? Rurſus Afflict. in rubr. 26. ſuper homicidijs occultis, & clandeſtinis ponit pęnam, qua punitur vniuerſitas, in cuius territorio reperitur homo mortuus, vt num. 1. vbi ponit decẽ prouiſiones factas à diuerſis Regibus, & à Papa Honorio IIII. & à Regina Ioan-
4 na, quæ † conceſſit priuilegium Ciuitati Neapolitanæ, vt dicta Ciuitas non teneatur in aliquo pro homicidio, vel damno clãdeſtino, quod alij ſucceſſores regni confirmauerunt; vbi ẽt quęrit
5 Afflict. An † villæ dictæ Ciuitatis gaudeāt priuilegio ipſius Ciuitatis, à nu. 4. vſque in fin. Quærit etiam Afflict. in conſtit. Si dãna clandeſtina, an ſi damnum ſit commiſſum intus villam, vel caſtrum, aut Ciuitatem, teneatur villa, vel Ciuitas, vide ibi nu. 7. de hac etiã materia vide Bart. in l. ne quid, ff. de incend. rui. naufrag. vbi primo quærit, an villa, caſtrum, &c. teneatur de damno. Item, nu. 3. quando agitur contra villã, vel contra Dominum, qualiter probabitur damnum contra eum. Rurſus quando tenetur villa, vtrum teneatur quilibet de villa in ſolidum; Item, an in vniuerſitate debeat poni collecta pro ſoluenda iſta cõdemnatione; & an imponetur per ſolidum, & libram, an per capita.

De vendentibus rem per ſubhaſtationem.

SVMMARIVM.

1 *Læſio admittitur vſque ad ſextam partem in venditione ſub haſta.*

2 *Res quando poſſit vendi minoris, quam valet.*

3 *Emptor quando emendo minoris non teneatur reſtituere; idem in venditore, numero 4.*

5 *Rerum ſuarum quis præſumitur ſcire vires.*

6 *Venditor quid ſi ignoret valorem, & donauerit illud plus excedens dimidium.*

7 *Cautela quod venditor non poſſit venire contra.*

In Lib. II. Cap. cxij. num. 33.

DIXIMVS *quod emẽtes rem vilius, quam communiter valet, per ſubhaſtationem non peccāt.* Modò adde ex Vincent. de Frãch. deciſ. 224. & 588. nu. 9. quod qui emit rem ſub haſta, poteſt lucrari ſextã partem pretij, & ita in venditione facta ſub haſta per Sacrũ Con-
1 ſilium † admittitur læſio vſque ad ſextam partem incluſiuè, & non vltrà, ex doctrina Bart. in l. ſi duo ſocietatem, §. arbitrorum, colum. 5. verſ. quæro quæ dicatur, ff. pro ſocio, de quo meminit Paul. de Caſtro, in l. 2. colum. 2. verſic. adde, C. de reſcind. vend. modò cõcurrant poteſtas, & facultas vendendi, & ſint adhibitæ ſolemnitates neceſſariæ.
2 Pariter † poteſt emi res minoris quam valet, ſi venditor donauit illud, quod plus valebat, quod intellige in venditore habente ſcientiã valoris rei venditę: nam tunc etiam ſi illius rei valorem nõ donauerit, non poteſt prætextu deceptionis iuſti pretij reſcindere vẽditionem, ſecundũ text. in l. 2. C. de reſcind. vendit. quia tacitè, ſicut expreſsè illi poteſt, &c. quia volenti, & ſcienti non fit iniuria, vel dolus, l. cum donationis, C. de donatio. reg. ſcienti, de reg. iur. in 6. Bart. in l. ſi quis cum aliter, ff. de verb. oblig. Abb. in cap. cum cauſa, colum. 1. de empt. & vend. Andr. Barbat. in conſil. 41. num. 31. & ideo dicunt D. Anto. & Abb. in c. quia plerique, de immunit. Eccleſ. quod ſi vẽditor eſt ſagax, quod
3 † tunc emptor poteſt ſalua conſcientia retinere rem, licet minus iuſto pretio

S emerit,

Digitized by Google

emerit, quia venditor videtur habere illud pro derelicto, quare emptor nõ tenetur ſibi facere conſcientiam. Et idẽ dicunt in emptore prudente emente plus iuſto pretio, quia ſalua conſcientia
4 † poteſt vẽditor illud plus retinere. Sequitur Andr. Barb. conſil. 21. colum. 2. cum ſeq. volum. 4. & in conſil. 67. & d. volum. Verùm ſi ſimus in ignorãte valorem rei, vel ſumus in dubio, tunc in vtroque caſu auditur deceptus, quia
5 quamuis in dubio quis † rerum ſuarũ præſumatur ſcire vires, l. quiſquis, C. de reſcind. vendit. & ibi per DD. tamẽ talis præſumptio tollitur, cum quis nõ præſumatur iactare ſuum, l. cum de indebito, §. 1. ff. de probat. & etiam in dubio non eſt præſumenda donatio, quæ confundit illam primam præſumptionem, & præſumitur quod ignorans fecit, & ſic fortior præſumptio elidit minus fortem, c. litteras, de præſumpt. ſed
6 quid † ſi venditor ignorans valorem, donauerit illud quod plus valebat, & quod excedebat dimidiam, communis videtur opinio Bart. in l. ſi quis cũ aliter, ff. de verb. oblig. quod poteſt venditor contrauenire, quoniam illa pluris valentiæ donatio refertur ad modicũ, nõ autem vbi eſt deceptio vltra dimidiam iuſti pretij, l. hæc adiectio, & ibi Alber. de roſat. ff. de verb. ſignificatio. Boer. deciſio. 142. vbi multos auctores cumulat pro iſta parte, & dicit nu. 10. quod iſta opinio eſt cõmunior, & verior, per text. in l. fi. §. idem quærij t. & ibi Barto. Bald. & Iaſon, ff. de condict.
7 indeb. niſi † ſecundum Barto. in d. l. ſi quis cum aliter, in inſtrumento venditionis dictũ fuiſſet, vt cõmuniter fit, & ponantur hęc verba, qui quidem ſciens valorem rei prædictę cum ſuis iuribus, & pertinentijs, & plus valere, & pretium aſcendere prædictũ, illud totum, & quicquid plus valeat, quantuncunque ſit, ſiue magnum, ſiue paruum, ex ſua certa ſcientia, & non aliquo ductus errore eidem emptori tamquam benemerito dedit, & donauit, purè, liberè, & ſimpliciter etiam ſi excederet dimidiam iuſti pretij.

De Principibus quando poſſint rem alterius auferre.

SVMMARIVM.

1 *Princeps quibuſdam concurrentibus poteſt rem alterius auferre. Intellige vt num. 7. & 8.*
2 *Poteſtas ordinaria quæ dicatur.*
3 *Læſio modica quæ, & num. 4.*
5 *Officialis quod propter vtilitatem publicam poſſit auferre res priuatorũ, qualiter intelligatur.*
6 *Ciuitas an poſſit facere foſſata per agrum alienum.*
9 *Doctoris dictum intelligi debet ſecundum legem quam allegat.*

In Lib. II. Cap. cxiij. nu. 2. & 3.

1 HABETVR † *Principem rẽ ſuam alteri auferre poſſe, qđ intellige modò fiat cum cauſa. Item ſoluto pretio, niſi cauſa, ob quam res aufertur, non habeat culpam vt diximus nu. 3.* Et intellige de
2 † poteſtate ordinaria, quæ ſupponitur rationi, & regulatur per iuſtitiã, quando eſſet modica læſio: nam tunc modicum præiudicium etiam ſine cauſa à Principe inferri poteſt, ſecundum Domin. Anton. Imolam, Felinum, & Decium, in cap. quæ in Eccleſiarum, nu. 4. de conſtitut. facit text. in cap. & ſi queſtiones, de ſimon. c. terrulas, 12. q. 2. cũ
3 ſimilib. Et dicitur † modica læſio, quando Papa modicum, ſeu leue grauamen temporale, vel perpetuum imponit vni Eccleſiæ in fauorem alterius Eccleſiæ, at quando dicatur inferri magnum, vel modicum præiudicium, lege, vel ratione non determinatur, & ideo boni viri arbitrio remitti debet, arg. ff. de iure delib. l. 1. extra, de offic. deleg. c. cauſis. Vide ad hoc Iaſonem conſil. 10. Item,

(venien-

Digitized by Google

4 (veniendo ad rem) dicitur † modica læſio, quando Papa auferendo rem alterius, ſoluit pretium, cuius dominium aufertur, vt notat Archidiac. in cap. per principalē, 9. q. 3. bonus text. in l. ſerui, C. pro quibus cauſis ſeru. & ibi Bald. cum ſimil. Ad idem text. in l. venditor, §. ſi cōſtat, ff. comm. prædior. & Bald. ibi in fine, Gloſſa in l. Barbarius, ff. de offic. Prætor. nam cum pretium ſoluatur, non videtur multum præiudiciale, vt notat Alber. de Roſate, in d. l. quoties, arg. ff. ad Trebell. l. apud Iulianū, §. fin. & l. ſeq. Hinc dicunt Bart. Bald. & Fulgoſ. in l. fin. §. fin. ff. de pignor.
5 act. quod † licet officialis propter vtilitatem publicam poſſit accipere res priuatorum, debet intelligi data mercede de publico, vt l. item ſi verberatum, §. 1. ff. ad leg. Aquil. idē tenet Angel. in terminis in conſ. 136. incipiente Viſis omnibus ſtatutis. facit quod notabiliter dixerunt Angel. & Bald. in l. 2. C. pro quibus cauſ. ſeru. pro pret. lib. accip. vbi dicunt, quod illa lex præſtat argumen-
6 tum valde notabile, quod † ſi Ciuitas aliqua vult facere foſſata per agrū alienum, debet ei pretium ſoluere, & ſi res priuata, puta, domus propter delictum vnius conſortis venit deſtruenda, Reſpublica tenetur alteri conſorti nō culpabili ſoluere pretium partis ſuæ, allegat text. in l. mulieri in opus, ff. de captiu. Sic, ſi Princeps aufert alicui rem ſuam, ſoluendo pretium, non dicitur ei inferre magnum præiudicium, ſed modicum, & conſequenter poteſt ſine cauſa auferre. Sed aduerte ad id, quod di-
7 ximus, quòd † ſi Ciuitas, vel Princeps aufert alicui rem priuatam, tenetur ſoluere pretium, intellige quādo ſuperior, vel Ciuitas vellet diſponere contra certam, vel ſingularem perſonam, puta, contra Titium, vel certas perſonas, ſed quādo faceret legem generalem, cuius occaſione auferrentur bona priuatorum, tunc ibi non requiritur reſtauratio pretij: hoc probat Alexand. in conſil. 119. in 3. volum. incip. Viſis his, quæ in themate volum. 5. ex eo, quod notabiliter vult Bart. in l. toties, ff. de pollicitat. & in l. Antiochēſium, ff. de priu. creditor. nam dicit Bart. in d. l. toties, q. Ciuitas nō poteſt facere legem, vel ſtatutum, per quod auferantur res priuatorum, faciendo ſtatutum contra ſpecialem perſonam, l. ſi priuatus, ff. qui, & à quibus: ſed faciendo legem generalem, poteſt; & allegat l. venditor, §. ſi conſtat, ff. commu. præd. & nos vbi ſupra nume. 3. Sed aduerte ſecundum Iaſonem, in d. l. Barbarius, num. 44. circa finem, ff. de offic. Prætor. quod licet Bart. ibi dicat, quod Ciuitas poſſit faciendo legem generalē auferre res pri-
8 uatorum, tamen non dicit quod † Ciuitas tunc non tenetur ad pretium, imò text. quem allegat Bartol. in d. §. ſi conſtat, dicit, ſatisfaciat domino de pretio.
9 Debet † ergo dictum Doctoris intelligi ſecundum legem allegatam, per Bartol. in l. non ſolum, §. libertatis, ff. de liber. legat.

Delicti commiſſi cauſa res delinquentium an Princeps poſſit adimere.

SVMMARIVM.

1 *Princeps poteſt ex cauſa, quæ habet delictum, alteri auferre rem ſuam, & vide num. 16.*
2 *Princeps an ex certa ſcientia poſſit alterius rem auferre.*
3 *Princeps qualiter dicatur dominus rerum ſubditorum.*
Principis omnia eſſe qualiter intelligatur ibidem.
4 *Cauſa iuſta auferendi rē alterius quæ, & num. 7.*
5 *Princeps, & Papa an poſſint bona infidelium auferre.*
6 *Ius naturale qualiter dicatur immutabile.*
8 *Principi an ſit parendum ſi ſine cauſa tollit ius alterius.*

Digitized by Google

9 *Papa, vel Princeps qualiter diſtinguat legem Dei.*
Lex debet eſſe rationabilis, & honeſta. ſub eod. num. 9.
10 *Princeps an poſſit auferre rem alterius, ſi dicat in reſcripto, non obſtante tali lege.*
11 *Cauſa an requiratur ſubſiſtens, vel præſumpta.*
12 *Papa quando diſpenſat ſuper prohibitis à iure poſitiuo, an ſufficiat eius voluntas pro cauſa.*
13 *Cauſa an ſit vera, ſi dicatur per Principem ex cauſis iuſtis, & rationabilibus.*
14 *Voluntas ſola an ſit iuſta cauſa in Principe.*
15 *Princeps an ſine cauſa de plenitudine poteſtatis ius tertio quæſitum medio iuris ciuilis per ſententiam vel præſcriptionē alicui auferre poſſit. Et vide num. ſeq.*

In Lib. II. Cap. cxiij. num. 3.

1 DIXIMVS *Principem* † *poſſe auferre alteri rem ſuam ēt non ſoluto pretio, ex cauſa, quæ habet in ſe culpam, vel delictum eius, qui iure ſuo priuatur.* Et ita cauſa iuſta, & legitima eſt ratione delicti, vt quando confiſcantur bona propter delictum, vel proſcribuntur. Hanc etiam Cōcluſionem tenet Bart. in proem. Digeſt. per text. quem dicit meliorem de mundo, in l. vēditor, §. ſi conſtat, ff. commun. prædior. per quē dicit, quod Princeps non poteſt priuare quem dominio rei ſuæ ſine cauſa, de poteſtate ordinaria; & hanc dicit communiorem, & rationabiliorem opinionem, Raph. Fulgoſ. in l. fi. C. ſi contra ius, vel vtil. public. Abb. in cap. quæ in Eccleſiarum, num. 11. Felin. nume. 33. in fine, de conſtitut. imò vera, & magis
2 communis eſt opinio, † quod Princeps non poteſt mihi ſubdito rem meā etiā ex certa ſcientia ſine cauſa auferre; facit text. in l. vlt. ff. de natal. reſtitut. cum Gloſſa ſua; enimuero dominia nō ſunt Principis, ſed ſingulorum, quia nō poſſunt ſimul eſſe apud plures, vt ff. commod. l. ſi vt certo, §. ſi duobus, poteſt enim emere à ſubditis, 23. quæſt. 8. cap. ſubditorū, quod non eſſet, ſi dominus eſſet, vt ff. de contrahen. emptio. l. ſuæ
3 rei. Quare † Princeps ſolus dominus eſt quo ad protectionē, & iuriſdictionem, ſicut de Papa ſcripſit S. Bernard. ad Eugenium de Cōſideratione, lib. 4. Sic Archidiac. in cap. per principalem, 9. q. 3. dicit, quod ſi Princeps vult rem meam auferre ex reſcripto, hoc eſt, lege priuata, non poteſt: quia dominia ſunt de iure naturali, niſi ſubſit iuſta cauſa, & pretio mihi dato; ita Raph. Fulgoſ. qui ſupra, dicens hanc opinionem eſſe magis communem, & rationabilem: quia vbi Princeps ius vnicuique non tribuit, non eſt in eo iuſtitia, vt ibi per eum; ita Felin. in d. capit. quæ in Eccleſiarum, nu. 33. in fi. Vnde quod dicitur omnia eſſe Principis, exponit Cynus in proem. digeſtorum, ſcilicet patrimonialia, & fiſcalia, non autem illa, quæ ſunt hominum ſæculariū, quia duo ſimul eiuſdem rei inſolidum domini eſſe nō poſſūt, vt ſupra diximus.
4 Verum † quæ ſit iſta iuſta cauſa, dico, quod Prima ratione delicti, vt ſupra, num. 1. Secunda iuxta Ioan. de Turrecrem. lib. 2. de Eccleſia, cap. 69. eſt neceſſitas pro bono totius vniuerſalis Eccleſiæ, vel ſtatus ſui Apoſtolici, & perſonæ: nam tunc etiam laici ſubijciuntur Eccleſiæ quo ad præſtationem decimarum. Quare Felin. in d. cap. quæ in Eccleſiarum, numero 27. dicit, quod
5 † procedit Concluſio etiam reſpectu bonorum infidelium: nam ſine cauſa nec Papa, nec Imperator poteſt eis auferre bona. Sed de hoc vide Innoc. & alios, in c. qđ ſuper his, extra, de voto; & ratio eſt: quia dominium rerum priuatarum, quæ olim conceſſæ fuerunt occupantibus, eſt de iure gentium, vt notant DD. in d. c. quæ in Eccleſiarū, & per Bellamer. in d. c. per principalē, & contra ea, quæ ſunt de iure naturali, vel gentium, Princeps non poteſt ſtatuere

tuere

Digitized by Google

tuere abſque cauſa rationabili: quia cũ cauſa poteſt interpretari,non autem in
6 totum tollere,quia† ius naturale immutabile eſt, quod intellige quo ad ſuam totalitatem; quo autem ad quid, vide DD.in capit.ius ciuile,diſtinct. 1.unde quando certum eſt cauſam non ſubeſſe ſecundum opinionem Legiſtarum, & Canoniſtarum,non poteſt Princeps ſtatuere in damnum priuati, in his quæ ſunt de iure naturali, per text. in Clementina Paſtoralis, de re iudic. Eſt
7 † etiam cauſa legitima, fauor publicus, per text.principalem in hac materia,in l.item, ſi uerberatum, ff.de rei uendic. ubi fundus tertij datur ad uſum militibus fauore Reipublicæ, Bellam. in d. capit. per principalem, l.Lucius, de euict. quod idem eſſet, quando vellet vendere rem,quam habet communem cum priuato, l. 1. C. de vendit. rerum cum fiſco commu.lib. 10. etenim, ratione illius communitatis, videtur eſſe iuſta cauſa, vt illam vendat irrequiſito ipſo priuato,vt ſic illam vẽdat melius, vendendo totam;facit quod notat.in l. 1.& 2.C. communi diuid. tamẽ debet partem pretij tangentem priuatum,dare illi; quinimo adeo verum eſt, quod non poſſit auferri res ſine cauſa, vt D. Cardinalis repetens Decretalem,Quæ in Eccleſiarum,in 6. quæſt.concludat, quod ſine cauſa non poteſt Princeps
8 auferre dominiũ alicui,& † ſi ſine cauſa tollat, non eſt ſibi parendum, etiam ſi ſuper hoc legem ſtatuat; & dicit hoc ſingulariter notaſſe Innocent. in cap. quia plerique,ad finem Gloſ.de immunit. Eccleſ. vbi etiam addit,hoc procedere tam in foro contentioſo,quam pœnitentiali,modo ſit enormis læſio. Idẽ tenuit Bartol.in proœm.digeſtorũ, & eſt ratio: quia poteſtatem legis condendæ Imperator recepit à Deo, vt in Authen. Quomodo oporteat Epiſc. §. 1. coll.1. igitur impoſſibile eſt,quod legẽ condendo,vel reſcriptum dando, concedat aliquid,quod legi Dei,& charitati repugnaret;quãuis † enim Princeps,
9 & maxime Papa, legem Dei poſſit diſtinguere,& interpretari in his,quæ nõ inducunt peccatum,vt not.in l.1.ff. de conſt.pecun.(exẽpli gratia) Lex Diuina dicit,quod in ore duorum,vel trium teſtium ſtet omne verbum, hanc tamẽ Princeps diſtinguit,ſtatuendo,quod in teſtamento requirantur ſeptem teſtes, tamen in his,quæ peccatum inducerẽt, lex Principis contra legem Dei non valeret,& minus reſcriptum:quia lex debet eſſe rationabilis, & honeſta,diſt.4. c.erit. Idem tenet Hoſt.in Sum.de præſcript.§. quæ exiguntur, Archidiac. in d.c.per principalem; imo Bellam.in d. c.num.51. extendit hoc dictum, quod
10 Princeps† abſque cauſa non poteſt alicui auferre rem ſuam, & dare alteri, ẽt ſi expreſſe diceret in reſcripto: Non obſtante tali lege. Etenim huiuſmodi reſcriptum,etiam quo ad obſeruantiã, valere non debet, licet de facto aliud per non valentem reſiſtere ſuſtineretur; quam quidem ſententiam meo iudicio validiſſimis rationibus probat, & præſertim num.56. ibi, ſecunda ratio:nam quemadmodum quando iuſta cauſa expoſcit rem alterius auferre, eſt bene regere, & bene principari: quare meritò hoc poteſt facere Princeps. Sic auferre ſine cauſa, Principatus, qui datus eſt, vt cum iuſtitia regat populum ſuæ iuriſdictioni commiſſum,tenderet ad auferendum,ſeu deſtruendum, vnde nomen Principis ammitteret, & illud in nomen tyranni conuerteret,arg. ff. pro empt.l. qui fundum, §.ſi tutor, & ff.de furt.l.interdum,§.qui tutelam, arg.ff.de offic.procur. Cæſar.l.1.§.de-
11 nique.Sed dubium eſt,†an requiratur cauſa ſubſiſtens, vel ſufficiat præſumpta? Reſpondeo, quod quando Princeps aliquid ſcribit, vel præcipit circa ea, quæ ſunt iuris poſitiui, vel quando reſcribit præter ius, vel contra ea, quæ ſunt iuris ciuilis,in his omnibus præſumitur iuſta cauſa,licet non ſit expreſſa; & ſola voluntas Principis tunc habetur pro iuſta cauſa; quod probatur per dictum

Digitized by Google

dictum Innoc. cap. cum ad monaſterium, de ſtatu monach. vbi dicit, quod
12 quando † Papa diſpenſat ſuper prohibitis à iure poſitiuo, tunc ſufficit eius voluntas pro cauſa, Cardinal. in repet. c. perpendimus, col. 9. de ſent. excom. Anton. de Butr. in c. 1. in vlt. col. de conſtit. & ibi Imola, in 18. col. ſecus tamen putant, ſi Princeps reſcribit circa ea, quæ ſunt iuris gentium, contra quæ nõ poteſt libere, ideſt abſque licẽtia illius, de cuius præiudicio agitur, ſecundum Gloſſam in Clement. Dudum, verbo, liber, de ſepultur. & in cap. cum plures, verbo, libere, de offic. deleg. in 6. & abſque cauſa; Imola in Clemen. 1. num. 6. vt lite pend. actum facere: nam tunc nõ præſumitur cauſa in Principe, & nec libera voluntas Principis habetur pro iuſta cauſa; imo videtur requiri, quod exprimat cauſam, & illa ſit iuſta, aliàs in dubio non præſumitur. Quapropter,
13 verba † illa apponi ſolita per Principẽ mandantem auferri bona alicui, & trãsferri in alium, quod hoc facit ex cauſis iuſtis, & rationabilibus ad hoc animũ ſuum mouentibus, non videntur ſufficere; enimuero, quando Princeps eſt obligatus ex contractu, & ſic de iure gentium, profectò ſi reſcriberet contra talem contractum, non valeret, nec tũc præſumeretur iuſta cauſa in Principe, ſi non eſſet expreſſa, aliàs de facili poſſet Princeps infringere omnem contractum cum eo celebratum, contra text. in l. Cæſar, de public. & c. 1. de probat. De hoc vide Dom. Cardin. conſ. 147. incip. Redemptoris, col. 2. Quare licet
14 iuſta † cauſa in Principe præſumatur, non tamen ſola voluntas eſt iuſta cauſa ad tollendum ea, quæ ſunt iuris gentium, ſed requiritur cauſa vera, & ſubſiſtẽs; & ita cum dominium rerum ſingularum ſit iuris gentium, videtur poſſe concludi, quod ad auferendum rem vni, & dandum alteri, requiratur cauſa vera, & ita intelligi poteſt dictum Abbat. in c. quanto, num. 1. de iureiur. ſcilicet, Principem non poſſe diſponere de ſubſtantia ſubditorum ad libitum. Vnde Decius conſ. 407. num. 17. And. tamen Barbat. in c. quæ in Eccleſiarũ, col. fin. verſ. & ideo dicit: Mihi videtur quod Princeps poſſit tollere rem ſui ſubditi, & dare alteri abſque cauſa, & hoc probat quinque rationibus, vt ibi
15 per eum. Sed † an poſſit Princeps ſine cauſa de plenitudine poteſtatis ius tertio quęſitum medio iuris ciuilis, per ſententiam, vel præſcriptionem, alteri auferre, communis eſt opinio, quod ſic: etiam ſi agatur de graui præiudicio ipſius, ita Curt. iunior dicit communem, conſil. 1. num. 18. & ſeq. Idem probat Decius conſ. 252. in fin. vbi concludit,
16 quod ius quæſitum † tertio, de iure gentium tolli nõ poteſt ſine cauſa per Principem, ſecus autem in iure quæſito per ius ciuile, vel poſitiuum: quia illud tolli poteſt ſine cauſa, ſicut eſt dominium acquiſitum præſcriptione, vel ſententia. Sequitur Afflictus deciſ. 128. num. 11. Gozad. conſ. 52. num. 38. & ſeq. & conſ. 90. num. 17. in fine. Crauetta tamen conſ. 241. num. 12. ad finem, vol. 2. & num. ſeq. latiſſime defendit contra Decium, ſcilicet, quod dominium, & ius quęſitum per ſententiam, non poteſt tolli per Principem quoquomodo, etiam cum clauſula: De plenitudine poteſtatis, ſine cauſa; nã dominium quouis modo acquiſitum, poſtquam fuit acquiſitum, eſt de iure gentium, l. ex hoc iure, ff. de iure gent. vide Bald. conſil. 14. col. 1. circa medium, Crauett. cõſil. 103. num. 3.

De poteſtate Rom. Pontif. quo ad beneficialia.

SVMMARIVM.

1 *Papa in beneficialibus ius quæſitum Eccleſiæ etiam ſine cauſa aufert, vide numero ſeq.*

3 *Conſtitutio vt dominia rerum transferantur in alios, an ſeruanda, & ſit valida,*

Digitized by Google

lida, fallit numero ſequenti.

5 Cauſa an præſumatur in Pontifice quo ad beneficialia.

Papa poteſt mutare quadrata rotundis.

6 Papa in dubio non præſumitur vti plenitudine poteſtatis.

7 Poteſtatis plenitudo idem eſt quod clauſula, Ex certa ſcientia.

8 Papa poteſt priuare Epiſcopum epiſcopatu ſuo; etiam cauſa non ſubſiſtente.

9 Papa in beneficialibus ſola voluntate poteſt reuocare gratiam à ſe factam.

10 Papa poteſt ſine cauſa reuocare inuito clerico titulos beneficiorum.

11 Reſcriptum in beneficialibus valet abſq. clauſula, Non obſtante.

12 Papa ſola voluntate abſque alia reſeruatione poteſt præuenire omnes collatores beneficiorum.

13 Papa an priuando aliquem Prælatum ſuo Epiſcopatu, teneatur prouidere de cambio.

14 Poteſtas Papæ intelligitur, quod omnia poſſit claue non errante.

15 Beneficiatus non poteſt dimittere beneficium ſine cauſa ſine licentia ſuperioris.

16 Epiſcopum eſſe poteſtate æqualem Papæ, negatur, idque ob duplicem ſpecialitatem.

17 Papa in titulis transferendis habet ampliſſimam poteſtatem.

18 Epiſcopatus translatio, quo tempore vacet.

19 Papa poteſt compellere ad acceptandum beneficium.

20 Papa in beneficijs vniendis liberas habet habenas.

21 Papa poteſt prouidere de Eccleſia patronatus laicorum, ſine præſentatione patronorum, non ſic Legatus, num. ſeq.

23 Papa iuri nondum quæſito faciliter derogat.

24 Papa poteſt immutare ſimoniaca in non ſimoniaca, & num. ſeq.

25 Papa accipiens pecuniam pro beneficialibus ſimoniam non committit, & ratio ibi traditur.

26 Simoniæ vitium quando in renunciatione beneficij purgetur.

27 Beneficia regulariter debent eſſe perpetua.

28 Papa diſpenſat cum homicida voluntario.

29 Papa etiam ſine cauſa diſpenſat ſuper pluralitate beneficiorum.

30 Papa poteſt vni Eccleſiæ priuilegium auferre, & dare alteri.

31 Papa ſolus diſpenſat cum illegitimo ad ſacros ordines, uel ad beneficia curata.

32 Papa an rerum Eccleſiaſticarum ſit dominus, & num. ſeq. & 38.

34 Papa an pro libitu uoluntatis poſſit alienare bona Eccleſiæ, & an peccet numero 35.

36 Papa an alienando contra prohibitionem c. non liceat, 12. q. 2. ex certa ſcientia, ualeat alienatio, num. ſeq.

39 Papa an diſpenſet cũ monacho cum cauſa, ut teſtetur.

40 Et quid de clericis, uel Prælatis.

In Lib. II. Cap. cxiij. num. 7.

1 DIXIMVS Papam † in beneficialibus, in quibus liberam habet facultatem, poſſe dominium & ius quæſitum alicui Eccleſiæ, etiam ſine cauſa auferre. Modo adde multa, & primo quod eſt concluſio Doctorum, quod Princeps ſine cauſa alicui rem ſuam auferre non poteſt, vt notat Bart. in proœm. Digeſtorum in 3. col. & in l. quicunque, in fine, C. de fide inſtrum. lib. 10. & eſt Gloſſa notabilis in l. Barbarius, in Gloſſa penult. ff. de offic. Prætor. cum ſimilibus;
2 & in ſpecie, quod † Papa non poſſit auferre bona vnius Eccleſiæ, & dare alteri, optimus videtur text. 12. q. 2. c. non liceat. Ad idem facit quod notat Gloſ. diſt. 10. c. 1. & diſt. 12. c. 2. Quapropter Innocent. & Hoſt. ſcripſerunt, de immun. Eccleſ. c. quia plerique, vt ibi per
3 Ioan. Andr. in Gloſſa magna, quod † ſi Imperator, vel Princeps ſine cauſa iuſta facerent conſtitutionem, vt dominia rerum transferantur in alios, non vale-

valeret conſtitutio, & nec in foro conſcientiæ, & nec in foro animæ ſeruan-
4 da eſſet, 12.diſt.c.1.tamen † fallit in beneficialibus, in quibus Papa habet liberam poteſtatem, cap.2. de præbend. in ſexto, vbi dicit text. licet Eccleſiarum dignitatum, aliorumque beneficiorum Eccleſiaſticorũ plenaria diſpoſitio ad Romanum noſcatur pertinere Pontificẽ, vnde ipſe creat dignitates, vt poſt Bartol. & Bald. concludit Vincent. de Franch.deciſ.62.nu.4.& ſeq. Ad idem facit text.in Clement.1.vt lite penden. in fine, ibi (ſalua tamen in præmiſſis omnibus poteſtate Romani Pontificis ad quem Eccleſiarum, perſonatuũ, dignitatum, aliorumque beneficiorũ plena, & libera diſpoſitio ex ſuæ poteſtatis plenitudine noſcitur pertinere) Decius in conſ.224. num.2. circa finem, c.dudum, §.nos igitur, de præbend. in ſexto. Hinc multa inferũtur, & Primò,
5 quod licet non appareat quod † Papa auferat beneficium meum à me ex cauſa iuſta, tamen illa præſumitur, & ſufficit. Et hoc eſt quod voluit Hoſtien. in capit.cum veniſſent, de inſtit.dũ dicit, quod Papa poteſt mutare quadrata rotundis, dum viuit, & diſponere prout vult. Et hoc etiam probat text.in c.2. in princ.ibi, plenaria diſpoſitio, de prębend. lib.6. & habetur in c.propoſuit, de conceſs. præbend. vnde dixit Bald. quod Papa eſt omnia, & ſuper omnia in ſpiritualibus, in d.l. Barbarius, & hęc procedunt de plenitudine poteſtatis ipſius Papæ, vt dicit Clementina 5.
6 qua poteſt vti, ſi vult, † non tamen in dubio præſumitur illa vti, Præpoſ.in c. per principalem, num.7.& ſeq.11.q.3. & dicitur plenitudo poteſtatis abſoluta, quaſi diſpoſitioni legum non ſubiecta, Abb.in cap. ad hæc, nume.7.de reſcript.aliàs vocatur plenitudo arbitrij, quæ nullis iuris poſitiui regulis limitata eſt. Item vocatur plenitudo potẽtię, vel plenitudo voluntatis; vnde idẽ operatur plenitudo poteſtatis in Papa, ac ſi diceretur de plenitudine potentiæ, vel de plenitudine arbitri, vel voluntatis; ita dixit Bald. in cap.2.de conſtitu.col.
7 fina.nume.31. Idem † etiam ſignificat clauſula, Ex certa ſcientia, quia quod Princeps facit ex certa ſcientia, videtur facere de plenitudine poteſtatis, vt notat Bald.in l.eos, C.de appellat.in princip. Vnde ex hoc Abbas, in d.c.ad hæc, generaliter infert vnum ſingulare dictum, quod vbicunque in materia requiritur plenitudo poteſtatis Principis, ſatis eſt Principem dicere, quod facit ex certa ſciẽtia; & nihil poteſt opponi, quando ſcribit de plenitudine poteſtatis, Bald.in proem. Decretal.nume.34. & non poteſt ei dici cur ita facis. Secũdò, an dominium, & ius quæſitum alicui Eccleſiæ etiã ſine cauſa auferri poſſit? conſtitue quattuor caſus, quorum
8 Primus eſt, Papa † poteſt ius tituli competens Prælato auferre, (v.g.) priuare Epiſcopum Epiſcopatu, vel alium Pręlatum iure Prælaturæ etiam ſine cauſa; & ratio eſt: quia in iſtis titulis beneficialibus habet amplam, & liberam poteſtatem, vt dicit text. in cap.2. de præbend. in 6. & in Clementina prima, vt lite pendente, notat Gloſſa 7. quæſt.1. cap. Epiſcopum. Ioan. Andr.in cap.fi. de poſtul.prælat.idem habetur per Prępoſit.in cap.1.diſtinct.10.nume.14. vbi dicitur, quod in titulis beneficiorũ dandis, Papa habet liberas habenas; facit dictum Franch. in cap.quamuis, nu.1.
9 de reſcript.in 6. † Papam ſola voluntate poſſe reuocare gratiam à ſe, vel præceſſore ſuo factam in beneficialibus, in quibus habet plenitudinem poteſtatis, & in quibus ſufficit pro ratione voluntas, ſecundum Gloſſam in capit. ſi gratioſè, eod.titu.in 6.& facit ratio: quia, qui conſequitur beneficium, nõ poteſt dici dominus, ſed procurator, & adminiſtrator, vt cap.2.extra, de donat.merito reuocari poteſt ad libitũ, ſicut miniſter ad negotia, vt l.ſed ſi pupillus, §. proſcribere, ff. de inſtit. Sic Gemin.in cap.1.de Summa Trinit.lib.6. num.4.
10 ait † Papam poſſe inuito clerico, & ſine

ne

Digitized by Google

ne cauſa auferre titulos beneficiorum beneficiatis, & dare alijs: quod idem dic de fructibus beneficij, Franch. in cap. ſi propter, nu.4. de reſcript. lib.6. idem de Epiſcopo, qui habebat nepotē in minori ætate, cui volebat prouidere de Eccleſia, quam contulit alteri ſacerdoti: nam ſi vult nepoti reſeruare penſionem, ipſe hoc facere nō poteſt, Abb. in cap. extirpandæ, §. quia verò, col.2. de præbend. ſed recurrere debet ad Papam, qui in hoc ſine cauſa poteſt diſpēſare: quia in beneficialibus Papa habet liberam poteſtatem, & eſt pro ratione voluntas. Dec. conſ. 141. num.4. Tertiò, quia in beneficialibus, &c. infertur
11 † quod licet in reſcriptis præiudicantibus iuri alterius, requiratur clauſula: Non obſtante, vel ſeruanda iuſſio, per notata in l. reſcripta, C. de precib. Imperat. offerend. tamen in beneficialib.
12 poteſt diſponere vt vult; vnde † abſque alia reſeruatione poteſt preuenire omnes collatores beneficiorum, vt per Federic. in tract. benefic. q.4. & Papa, concurrit cum omni ordinario, & cum omnibus habentibus poteſtatem conferendi; & rō eſt: quia, quilibet ſubeſt ei immediatè, vt patet in d.c. per principalē, & 2.q.6.c. ad Romanā, & c. qui ſe ſcit, & not. in cap.3. §. confeſſionē, de offic. Archipresbyt. Sed dubiū eſt non ſper-
13 nendum, An † eo caſu, quando Papa me priuat Epiſcopatu, vel Prælatura, aut beneficio, teneatur prouidere mihi de alio ſimili? Bald. in cap.1. §. ad hoc, in 7. colum. per Gloſſam de pace iuramen. firm. Singulariter dicit, quod eſt ſibi prouidendum de alio ſimili, quod eſt notatu dignum, ſecūdum eū; idem habetur per Innocent. in cap. niſi cum pridem, in ſecunda colum. de renunc. quod ſi Papa cogat Epiſcopum inuitū ſine culpa ſua renunciare, debet ei prouidere de bono cambio; Iaſon in l. fin. num.17. ff. de pactis, putat Papā in beneficialibus poſſe priuare quem pro libito voluntatis, cum in beneficialibus habeat plenam, & liberam volūtatem, dictis iuribus ſupra allegatis. Vnde dicit Dom. Antonius, in cap. conſtitutus, per Gloſſam ibi, de relig. domib. quod de beneficijs Papa poteſt diſponere vt vult, & ſine cauſa remouendo vnum à beneficio ſuo, per d. cap.2. de præbend. in 6. idem tenet Ludou. Roman. in conſil. 298. incip. Circa præmiſſam dubij conſultationem, in ſecunda colum. ſic Gloſſa ſingularis, in c. principalem, ait, quod Papa poteſt deponere Epiſcopum, & eum Epiſcopatu priuare ſine cauſa; & illam Gloſſam ſequitur D. Cardinalis, in Clement.1. in vlt. colum. vt lite penden. D. Abb. in c. tranſlato, de conſtit. Ioan. de Imola in cap. vel ſupplicationem, in vlt. not. de renunciat. bene facit Gloſſa in capit. ſi gratiosè, de reſcript. in 6. per quam dicit Gemin. ibi, in penult. colum. quod Papa in beneficialibus habet pro ratione voluntatem, & quod ad libitum poteſt auferre titulum; verum Præpoſit. in d.c. per principalem, num.11. dicit, ſupradicta procedere in foro contentioſo, quia eſt forus contentioſus, qui de factis ſuis iudicat: nam in dubio prę ſumitur pro Papa, quod quando aufert à me beneficium meum, licet non appareat, quod fecerit ex iuſta cauſa, ibi Præpoſ. numero ſexto, præſumatur pro eo: at in foro conſcientiæ, numero ſeptimo, concludit Papam peccare, ſi iniuſtè beneficio meo me priuet, nō data mihi recompenſatione: etenim
14 † poteſtas Papæ intelligitur, claue non errante, vt notat Bald. poſt Gloſſam, in cap. quanto, & ibi Innocent. & alij, de iureiur. notat Io. Andr. & ibi DD. communiter notāt, de ſentent. excōm. grauiter enim erraret clauis Papæ, ſi ſine cauſa priuaret me beneficio meo, & non daret mihi recompenſam; Prępoſ. nu.9. Faciunt ad hæc multa, quę poſuit Dom. Cardinalis conſ. 142. incip. Sanctiſſimus; Eſt enim contra æquitatem naturalem, quod quis iure ſuo ſine culpa, & cauſa rationabili priuetur, de cōſtitut. capit.2. Regula ſine culpa, lib.6.

Digitized by Google

Et quod dicitur diſpoſitionem plenariam ſpectare ad Papam in titulis beneficialibus,intelligit Cardinalis, modo euitetur inconueniens,ne alicui fiat iniuſtitia: & ratio quare Papa non debeat quem priuare beneficio ſuo, eſt: quia is qui acceptat beneficium ſibi collatum,videtur per quaſi contractum ſe obligare ad adminiſtrationẽ illius, extra,de renunc. c.niſi,verſ.ibi,ſponſam
15 tuam; Et hæc eſt ratio, † quare beneficiatus ſua voluntate non poteſt dimittere beneficium ſine licentia ſuperioris,eod.tit.c.admonet, & c.quod in dubijs,talis ergo contractus non debet ſine cauſa diſſolui,per ea, quæ notat Innocent.in d.c.quæ in Eccleſiarum. Nã etiam Princeps ex contractibus per ſe initis cum ſubditis obligatur ad obſeruantiam,de probat.c.1.Quod ergo debet ſeruari in ſe,debet & in alijs: quare ex his videtur concludendũ, ſalua eius determinatione, Papam pro libito voluntatis poſſe quem priuare beneficio, ſeu Epiſcopatu, procedere in foro contentioſo, ſed in foro conſcientiæ debere ei dare recompenſam,vel debere priuare cum cauſa,& culpa ſua. Idem videtur tenere Bellam. in d.c.per principalem,num.3. Papam de poteſtate ordinaria, quæ eſt ſecundum Deum, & rectum ordinem Eccleſiæ, non videri poſſe aliquem priuare beneficio abſq; cauſa aliqua rationabili,non dando recompenſam,vt dixi ſupra numer. 5. ſed cum cauſa nullus eſt qui dubitat quod poſſit. Quod ſi quis obijciat,ergo videtur non eſſe ſpeciale in Papa, quia idem de quolibet Epiſcopo eſt dicen-
16 dum, Ergo † videtur Epiſcopum in poteſtate eſſe æqualem Papæ,negatur cõſequentia: quia duplex eſt quo ad hoc ſpecialitas in Papa. Prima,quia ceteri Epiſcopi tenentur iuris ordinem in priuando ſeruare, ad quem Papa non tenetur,argumen. C.de teſtamen. l.omnium; ſaluo, quod debet ſeruare parti defenſionem, quæ iuris naturalis eſt, & cum partis vocatione, & auditione conſiſtit,vt in Clement. Paſtoralis, ibi,ceterum, de iudic. Secunda ſpecialitas eſt in Papa, quia ſemper eſt præſumptio iuris, quod ex cauſa iuſta faciat, & contra hanc præſumptionem non admittitur probatio in contrariũ, cum nõ habeat ſuperiorem,qui de contrario probationem admittere poſſit; Bellam.qui ſupra. Secundus caſus eſt
17 in titulis † transferendis, an inquã Papa ampliſſimam poteſtatem habeat? Præpoſit.in cap.lege, num.14.diſt. 10. dicit quod ſic,ita Gloſſa in cap. Epiſcopus,7.quæſt.1.idem habetur per Ioan. Andr. in reg. quod ob gratiam, in ſexto,quam refert Felin. in d.c.quæ in Eccleſiarum,nume.43. dicens ſecundum eundem,quod Papa omni cauſa ceſſante, non poteſt Epiſcopum trãsferre inuitum niſi ſubſit cauſa, puta,incompatibilis reſiſtentia populi etiam iniuſta: quia tunc poteſt eum transferre cũ bono cambio,vt per Innocent. in cap.niſi cum pridem,de renunciat.nam tunc fit remotio ſine culpa,ſed non ſine cauſa, & eſt communis, vt per Felin. qui ſu-
18 pra, qui multos allegat. An verò † Epiſcopatus translatio vacet à tẽpore translationis factę per Papam,aut à tempore acceptationis factæ per Epiſcopum iam translatum? Abb.in capit.fina.de poſtulat.prælat.videtur ſic reſidere, ꝙ aut Papa transfert Epiſcopum ad aliũ Epiſcopatum propter neceſſitatẽ, vel vtilitatem Eccleſiæ, & tunc ſi conſtat, vacat Epiſcopatus à tempore translationis, quia non debet in hoc expectari conſenſus Epiſcopi, arg. optimo in c. ſcias,7.q.1. Aut Papa transfert Epiſcopum propter meritum perſonæ, & tũc non vacat Epiſcopatus, niſi à tempore acceptationis, quia ex quo Papa fecit ob gratiã ſui, debet expectari ſuus conſenſus, arg. regulę quod ob gratiã. Attamen ſi nunquam quis fuit promotus in Epiſcopum, putat Abbas,quod non poteſt quis præciſè conſtitui Epiſcopus etiam per Papam, quia non poteſt de nouo contrahere matrimonium ſine

ne

Digitized by Google

ne conſenſu,c.cum inter,de transl. Epi
19 ſcopor.ſed † Papa poſſet illum cōpelle
re ad acceptandum, quando hoc facit
pro bono publico,ſaltem,quando non
reperitur alius æquè idoneus; vnde di-
cit Io.Andr. in cap. ſi electio, de elect.
in 6.quod peccat electus non acceptan
do dignitatem, ad quam eligitur, ſi nō
reperitur aliùs ęquè idoneus,per quem
poſſet illi Eccleſiæ conſuli. Tertius, in
20 † titulis beneficialibus vniendis clarū
eſt, quod habet largas habenas, cap.ſi-
cut vnire,Gemin.in cap. 1.diſtinct. 10.
& Prępoſ.ſicut Imperator prouincias,
ff.de offic. aſſeſſor.l.ſi eadem,quapro-
pter Marian. Socin.in d.cap.ſicut vni-
re,num.55.dicit,quod poteſt Papa om
nes Eccleſias tam Epiſcopales, quam
inferiores, & duos Epiſcopatus vnire
in vnum, 16.q.1.c.& temporis qualitas,
& vnum diuidere in duos, 16.quæſt.1.
capit.pręcipimus.§.ſicut duo. Item va-
cantes,& non vacantes,& per omnem
ſpeciem vnionis, & diuerſarum Reli-
gionum,& Dięceſium, & etiam in pręiudicium
expectantium, & quod dici-
tur de Epiſcopatibus, idem de Archie-
piſcopalibus, vnde refert Marian. So-
cin.qui ſupra, quod tempore ſuo Euge
nius IIII. Epiſcopalem ſedem vniuit
cum Sede Patriarchali. Et nec mirum:
quia Romanus Pontifex habet ſupre-
mam,& omnimodam poteſtatem cir-
ca beneficia Eccleſiaſtica, cap. propo-
ſuit, de conceſs. præbend. cum ſimili-
21 bus. Quartus caſus eſt, quia † poteſt
Papa prouidere de Eccleſia patrona-
ta laicorum ſine præſentatione patro-
norum, licet ſecus ſit in alijs Prælatis
citra Papam, vt not.in capit.cum dile-
ctus,de iure patron.vide bonam Gloſ-
ſam in Clementina ſecunda,vt lite pen
den.& per Archidiac. 16.quæſt.7.cap.
filijs,& in capit.piæ mentis,in fine,vbi
refert Hoſtien. dicentem in d. capitu.
quoniam, quod cum ius patronatus,
quod laici in Eccleſijs habent, & poſ-
ſident, gratioſum cenſetur,nemini ve-
nit in dubium,quin Papa Eccleſias hu-
iuſmodi conferre poſſet, ſi vellet, ſed
non facit: quia non expedit, extra, de
22 iure patron.capitu.cum dilectus, † ſe-
cus in Legato, niſi ei ſpecialiter com-
mittatur à Papa, vt dixit Archidiac. in
capit.hortamur,numero 1.diſtinct.71.
Quintus, quod Propoſitus in d. capit.
per principalem, numero 8.de quo per
nos ſupra, diſtinxit forum contentio-
ſum à foro conſcientiæ, vt quo ad pri-
mum Papa in beneficialibus habeat li-
beram diſpoſitionem,ſed in foro con-
ſcientiæ, ſi ſine cauſa priuet quem be-
neficio, debet ei dare recompenſam,
procedit in iure plenè quæſito,ſeu gra-
tia conſumata, quam non debet etiam
ſupremus Pontifex tollere,l.3.§.ſi quis
à Principe, ff. ne quid in loco publico,
cap.inter quattuor, de maiorit.& obe-
dient. capit. ex tua, de filijs presbyter.
23 Sed † in iure nondum quæſito, puta,
euentuali, ſeu conditionaliter cōceſſo,
vel in iure ad rem, illis talibus iuribus
Papa faciliter derogat,& eſt pro ratio-
ne voluntas, vt quotidie practicatur in
reuocationibus expectatiuarum,reſer-
uationum, vel vnionum de vacaturis
factarum, & probatur in cap.penul.de
præbend.in 6.& in cap.fin.de conceſs.
præbend.eod.tit. Sextò infertur ſecun
dum Gloſſam in cap. cum pridem,ver
bo illicitè, extrà, de pact. quod ex quo
Papa habet plenitudinem poteſtatis,&
poteſt ſupra ius diſpenſare, de cōceſs.
prębend.cap.propoſuit,& de eo,quod
non eſt ius,facit ius, 3.quæſtio.6. c.hoc
quippe, & naturam rei immutare po-
teſt, C.de rei vxor. act.l.1. poteſt pro-
24 pter auctoritatem ſuam † immutare
ſimoniaca in non ſimoniaca, quod in-
tellige in his, quæ per conſtitutionem
Eccleſiæ ſimoniam inducunt; enim-
uero, tunc excuſat auctoritas Papæ:
quia poteſt diſpenſare in talibus, quod
ſecus dicendum videtur in his, quæ de
ſui natura Simoniaca ſunt in veteri te-
ſtamento, vt vendere ſacramenta, &
huiuſmodi ſpiritualia. Ita eſt diſtin-
ctio notabilis Gloſſæ in dicto verbo,

Digitized by Google

illicitè, cuius memoriam facit Decius in conſ. 436. numero vndecimo. Quapropter infertur, † Papam accipiendo pecuniam pro beneficialibus, non committere ſimoniam: quia beneficialia ſunt ſimoniaca, quia prohibita à iure poſitiuo, & ideo in iſtis Papa non committit ſimoniam. Hinc Gloſſa Ioan. 1. quæſtione 6. capitu. fina. dicit, quod ſimonia non habet locum in curia Romana: At ſi reciperet pecuniam pro talibus, quæ ſunt prohibita, quia ſimoniaca, ſicut eſſet vendere Sacramenta, committeret ſimoniam. Ita Præpoſ. in capitu. non decet, numero 6. diſtinctio. 10. reducit opiniones ad concordiam. An Papa recipiendo pecuniam pro aliqua re ſpirituali, committat ſimoniam? Hinc conſuluit Decius conſilio 141. numero ſecundo, quod renunciatio beneficij facta alicui præ-

25

26 cedente † mentione partium, cum appoſitione penſionis, vel eius augmento accedente poſtea auctoritate Papæ purgat vitium ſimoniæ: quia Papa habet plenitudinem poteſtatis, & poteſt ſupra ius diſpenſare, capit. propoſuit, de conceſſio. præbend. & hoc in beneficialibus, in quibus ſimonia committitur ex conſtitutione Eccleſiæ, Gloſſa in capit. cum pridem, de pact. vbi Antonius de Butrio, & Imola, ibi. Quare cum conuentio in tali caſu prohibita ſit ex conſtitutione Eccleſiæ, & non de iure diuino, merito Papa poteſt diſpenſare. Adde Decium conſil. 436. numero 11. Septimus ex pleniſſima poteſtate, quam habet Papa in beneficia-

27 libus, fit, quod † cum beneficia regulariter debeant eſſe perpetua, vt dicit Gloſſa in capit. ſi pauper, de præbend. in ſexto, & eſt text. in capit. præterea, diſtinctione quinquageſimaquinta, & in capit. 1. de capel. monach. lib. 6. & ideo eſt quod clericus ſæcularis nõ poteſt à beneficio remoueri, niſi pro grauiſſimo delicto, tamen ſolus Papa poſſet conferre beneficium ad tempus, & ſub conditione, vt per Gloſſam notab. in capitu. ſi gratioſè, de reſcript. in ſexto Franch. in d. capit. ſi pauper, numero quarto. Octauus, quia in beneficijs habet Papa abſolutam poteſtatem, infert Marian. Socin. in capit. ad

28 audientiam, numero 406. quod † poſſit Papa diſpenſare cum homicida voluntario; immo, etiam quo ad ordines, & eſt communis, vnde quando dicitur in cap. miror, diſtinctio. 50. quod Papa non diſpenſat, refertur ad difficultatem, hoc eſt quod de difficili Papa diſpenſat, ſi tamen vult, poteſt Marian. Socin. numero 390. Nonus, infertur

29 † poſſe Papam in pluralitate beneficiorum ſine cauſa diſpenſare, capit. de multa, de præbend. & ratio eſt: quia prohibitio pluralitatis deſcendit à lege Canonica, & non Diuina, quapropter illam in totum tollere poteſt; ita habetur ex notatis per Innocent. in capitu. cum ad monaſterium, de ſtatu monachorum, per Ancharan. in cap. 1. numero decimooctauo, in fine, & vigeſimotertio, extra, de conſtitut. & ſic poteſt Papa cum diſpẽſatione conferre vni beneficia curata, vel plures dignitates, vel perſonatus, & ille tutus eſt quo ad Deum. Decimus, quia in titulis beneficialibus habet amplam,

30 & liberam poteſtatem, fit † quod Papa poteſt concedere priuilegium vni Eccleſiæ concedendo immunitatem contra aliam Eccleſiam, vt notat Gloſſa 9. quæſtione tertia, cap. conqueſtus, vbi Præpoſ. ibi notat ex Gloſſa, quod Papa poteſt priuilegium vni Eccleſiæ auferre, & dare alteri, de quo etiam per Geminian. & Præpoſit. in capit. 1. in diſtinctione decima, etiam parte nõ vocata, cui præiudicat, cum ſimus in beneficialibus. Præpoſ. in d. cap. conqueſtus, numero octauo, quorum diſpoſitio, & ordinatio ab eo depẽdent, vt capitulo ſecundo de præbend. Ancharan. in capitulo ſi propter, numero quinto, de reſcriptis, in ſexto. Vndecimus, cum ſimus in beneficiali-

31 bus, fit † quod ſolus Papa diſpenſat cum.

Digitized by Google

cum illegitimo, vt poſſit promoueri ad ſacros ordines, vel ad beneficia curata, etiam non ſubſiſtente cauſa iuſta: nam nec ſubſiſtente cauſa neceſſaria Epiſcopus poterit diſpenſare, per text. in cap. primo, de fil. presbyt. qui indiſtinctè prohibet Epiſcopos diſpenſare in curatis, vel ad maiores ordines; ita notat Franchus, in d. cap. primo, num. 2. Et ſolus Papa promouet ſpurium ad Epiſcopatum, cap. 2. diſt. 56. Vltimus, quã uis reſpectu beneficiorum latiſſimam poteſtatem habeat Papa, tamen reſpectu bonorum ipſarum Eccleſiarum, ſecus eſſe aſſerit Felin. in d. c. quæ in Eccleſiarum, nu. 44. Quare dicit Archid.
32 & Gemin. in d. c. 1. num. 10. quia † licet Papa habeat prælationem ſuper omnes Eccleſias, quo ad adminiſtrationem, non tamen eſt Dominus, vt patet 12. q. 2. cap. non liceat Papæ, & per D. Thomam 2. 2. q. 100. artic. 1. qui dicit, quod
33 quamuis † res Eccleſiæ ſint Papæ, vt principalis diſpenſatoris, non tamen ſunt eius vt dominij, & poſſeſſionis, qđ dictum ſequitur Io. de Turrecr. in c. cum ad verum, colum. antepen. verſ. ad decimam, diſt. 96. vnde non obſtat Gloſſa in cap. cum veniſſent, de iudic. quæ tenet, quod res Romanæ Eccleſiæ ſunt propriè Papæ; quia ſecundum Præpoſ. in cap. non decet, num. 5. diſt. duodecima, vel eſt dicendum, quod illa Gloſſa non eſt vera; vel debet intelligi, quod ſint Papæ quo ad adminiſtrationem, & non quo ad proprietatem. Ad hoc optimè text. in d. ca. non licet. Hinc infert ex his Gemin. in d. cap. 1. diſt. 10. & Præpoſ. diſt. 12. c. non decet,
34 num. 5. Papam † non poſſe pro libito voluntatis bona Eccleſiæ alienare, & ſi alienat, dicta alienatio non valet; quia vbi præcedit lex abrogatoria voluntati ſuæ, vt habetur in d. c. cum non liceat, non valet eius diſpoſitio contra illam legem, niſi de ipſa faciat mentionem; ita Petr. de Anchar. conſil. 306. incip. Tres domini magnifici, & allegat not. in l. reſcripta, & l. vniuerſa, C. de precibus Imperat. offeren. Felin. qui ſupra. Imò ſecundum Archid. in d. c. non liceat, num. 2. dicit, quod ſicut eſt peccatum in alijs alienare res Eccleſiæ ſine vtilitate, & ſine cauſa rationabili, & ho
35 neſta, ſic multo magis, & in † Papa, qui mortaliter peccat, ſi vult res Eccleſiaſticas conſumere in turpes vſus, & dare cõſanguineis, vt eos diuites præ alijs faciat, vt conſtruat palatia; & hoc dictum Archid. ſequitur Abbas, in c. dudum, el ſecondo, in penult. col. de elect. Abb. conſ. 42. incip. Videndum eſt, in 4. col. in 1. vol. Laur. de Rodulph. in repet. ca. ſine expectatione, 31. q. 12. q. 2.
36 quinimo Bellam. in † d. c. non liceat, q. 2. in princip. putat, quod ſi Papa contra prohibitionem illius canonis abſq. iuſta cauſa, & rationabili, ex certa ſcientia, & toto facto, serioſe, & de plano ex poſitis in litteris ſuis, & appoſita clauſula ſpeciali, non obſtante conſtitutione Symmachi Papæ, ſeu c. non liceat, 12. q. 2. alienat poſſeſſionem ad Romanam Eccleſiam pertinentem, talis alienatio non tenet, vt ibi per eum. Hanc
37 etiam ſententiam, ſcilicet, non † poſſe Papam alienare res Eccleſiæ, & alienãdo dominium non transferre, niſi in caſu imminentis neceſſitatis, tenet Turrecr. in d. ca. cum ad verum, num. 3. ſicut fuit quando imperium occidentalis Eccleſiæ acquiſitum, ex dono Conſtantini, tranſtulit in Imperatorẽ transferendo ſaltem vtile dominium, tanquam in vaſallum, vt Eccleſia ipſum haberet in Aduocatum, & patronum. Quare autem non poſſit alienare res
38 Eccleſiæ ſine cauſa, eſt, quia † Papa ſecundum communem, & veriorem opinionem, non dicitur habere dominium rerum Eccleſiæ; ita dixit Franchus in rubr. de teſtament. in 6. num. 83. & Dominus Abb. in repet. ca. cum eſſes, q. 5. num. 24. & 30. extra, eod. tit. Vnde dixit Innocent. quod ſi aliquando inueniantur hæc bona Deo oblata eſſe Epiſcoporum, vel Prælatorum, aut Capitulorum, debet intelligi, quòd ſunt eorũ

quo

quo ad gubernationem, & pauperum quo ad ſuſtentationem, vt 16.q. 1.cap. quoniam, vbi de hoc. Vnde dixit Franchus, qui ſupra, quod nõ videtur quòd poſſit permittere Papa alienationem
39 rerum Eccleſiæ abſque cauſa; & † ita quod monachus teſtetur, ex quo omnia bona, & iura ipſius monachi ſunt monaſterij, niſi ſubſiſtente vera, & legitima cauſa, imò diximus infra, lib. 3.c. 5. num. 57. ſolere Papam hanc licentiam in modico teſtandi concedere, accedẽte ad hoc Prçlati monachorum conſenſu, vbi fuit reſponſum ad text. in c. cum ad monaſterium, de ſtatu monachor. quòd ſi Papa poterit concedere licen-
40 tiam teſtandi monachis, ergo † multò magis clericis concedere poterit licentiam teſtandi de bonis Eccleſiæ, vt eſt communis opinio, quam dixit Decius conſ. 512. num. 3. quia in beneficialibus Papa omnia poteſt; Iul. Clarus, lib. 3. §. teſtamentum, q. 27. verſ. ſed quæro, quod idem dixit de Prælatis, & Dominis Cardinalibus, in verbo, ſed an poterit, & ita dicit communiter teneri Dec. conſil. 157. Hæc omnia tamen, quæ diximus, ſubmitto correctioni, & determinationi Romanæ, & vniuerſalis Eccleſiæ, ac Domini noſtri Papæ, & cuiuslibet melius ſentientis.

De Ciuitate quando poſſit facere ſtatutum, ne ad domum quis reportet merces.

SVMMARIVM.

1 *Statutum non poteſt fieri contra vnum, vel plures ſingulariter, quod vendantur res comeſtibiles tali pretio.*
2 *Habens rem paruam apud confinia habentis magnam, compellitur vendere pretio moderando arbitrio iudicis.*
3 *Scholaris exponens librum ad vendendũ apud bidellum, cogitur vendere etiam inuitus.*
4 *Teſtator ſi mandat conſtrui Eccleſiam in loco, qui eſt communis cum alio, cogitur ſocius inuitus vendere partem ſuã.*

In Lib. II. Cap. cxiij. nu. 12. & 13.

DIXIMVS *poſſe Ciuitatẽ facere ſtatutum, ne ad domum quis reportet merces, quas venales expoſuit, & num. 13. poſſe quem cogi vendere rem propriam iuſto pretio ad monaſterium conſtruendum.*
Modo circa primum dictum adde, ꝙ
1 ſtatutum † non poteſt fieri contra vnũ, vel plures ſingulariter, quod vendant res comeſtibiles tali pretio, niſi ex iuſta cauſa fieret ſtatutum contra aliquem priuatum, in eius præiudicium, per l. damnato, C. de hæretic. & dicitur iuſta cauſa, quando fieret lex, vel ſtatutũ contra priuatum ad ſedandum tumultum populi in Ciuitate, ſecundum Angel. in l. Antiochenſium, ff. de priuil. creditor. Iaſon in l. 1. num. 8. ff. de legib. Afflict. in Conſtit. Regni in præludijs, q. 3. num. 8. vbi dicit, ſtatutum debere eſſe generale, vt valeat; ita notat Bart. in l. venditor, §. ſi conſtat, per illum text. ff. commu. prædior. Hinc alibi pulcrè determinat Bart. in l. 2. in verbo, ab eo autem, C. de debit. ciuil. lib. 11. valere
2 ſtatutum, † quod habens rem paruam apud confinia habentis magnam, compellatur vendere pretio moderando arbitrio iudicis. Sic
3 † ſi ſcholaris expoſuit librum ſuum apud bidellum ad vendẽdum, iſto caſu poteſt cogi inuitus ad vẽdendum; & ſi ſit differentia in pretio, recurritur ad arbitrium iudicis; ita probat Gloſ. notabil. in l. non enim, ff. rerum amotar. quam Gloſſam, Dynus & Bart. ibi, ad hoc expreſſe notant, & ſequuntur; & ſic ibi eſt caſus ſpecialis, in quo non eſt locus pœnitentiæ, vt notat Iaſon in l. nec emere, num. 3. C. de iure deliber. Sic quo ad dictum ſecundum
4 infertur, quòd † ſi teſtator mandat conſtrui Eccleſiam in loco, qui eſt communis cum alio, tunc cogitur ſocius inuitus vendere partem ſuam, vt Eccleſia con-

Digitized by Google

conſtruatur, l. fin. §. 1. quam ad hoc ibi notat Bald. C. commu. ſeru. ma. facit l. ſi quis ſepulcrum, C. de relig. & ſump. funer. vbi Dominus tenetur ratione religionis vendere in ſuo viam, ſi aliter accidere non poteſt; quam legem extendit etiam Andr. vbi vertitur fauor publicus, in c. 1. §. ſimiliter, de Capitan. qui Curiam vendidit.

De vſuris.

SVMMARIVM.

1 *Vſuras quando gener poſſit percipere.*
2 *Maritus, cui à ſocero dos promiſſa fuerat, an poſſit per intereſſe dotis non ſolutas vſuras percipere.*
3. *Hæres eſt eiuſdem poteſtatis, cuius eſt defunctus.*
4 *Donatio non præſumitur, & potius error præſumitur.*
5 *Priuilegium mutatione perſonæ mutatur.*
6 *Societas per mortem vnius ſocij extinguitur.*
7 *Lucra facta durante ſocietate tranſmittuntur ad hæredes.*
8 *Intellectus ad text. in l. cum quidam, §. diuus, ff. de uſuris.*
9 *Longum tempus intelligitur per decennium.*

In Lib. II. Cap. cxvj. num. 1.

1 HABETVR quòd quãdo ſocer tradit fundum † genero pro cauſa dotis, poteſt tunc gener percipere fructus vltra ſortem dotis, ſi tamen ſuſtinet onera matrimonij, quia tunc debentur fructus pro intereſſe, & nõ pro vſura. Idẽ,
2 ſi † ſocer promiſit dotem pro filia, & donec ſolueret dotẽ pro oneribus matrimonij, promiſit ſoluere certam quãtitatem grani, quia ſi durauit matrimonium per ſeptẽnium in circa, & poſtea mortuus fuit maritus, poſſunt hæredes petere reſiduum grani non ſoluti dicto marito in vita eius, ex regula communi, quæ dicit † hęredem eſſe eiuſdem po-
3 teſtatis, & iuris, cuius fuit defunctus, l. hęredem, ff. de reg. iuris, & in dubio pactum factum cum aliquo, ad hæredem eius porrigitur, l. pactum, ff. de probat. l. iuriſgentium, §. pactorum, ff. de pact. cum ſimilibus. Rurſum ex alia regula,
4 quæ habet, † quod donatio non præſumitur, l. cum de indebito, ff. de probat. c. ſuper hoc, de renunc. & potius præſumitur error, quàm donatio, vt not. per Gloſſam in l. generaliter, in verbo, cauſam, C. de non num. pecun. vbi Bald. in 4. oppoſit. & ſpecialiter in viro, nam non pręſumitur donare vxori, niſi modica ſit impenſa, vt Bart. dicit, in l. omnimodo, in fine, ff. de impend. in rebus dotal. fact. facit text. in l. ſi cum dos, ff. rerum amotar. in princip. Aretin. in §. fuerat; idem dicit Inſtit. de action. col. 6. in verbo, ſecundo aduertas. Quòd ſi
5 quis obijciat, † mutatione perſonæ mutari priuilegium, l. licitatio, §. fin. ff. de public. & ſequitur Alex. in l. in inſulã, §. vſuras, in fin. ff. ſolut. matrim. Quapropter vir, cui à ſocero fuerat promiſſa dos, licet ipſe vir poſſit pro intereſſe dotis non ſolutæ vſuras percipere, non tamẽ poteſt maritus iſtam facultatem percipiẽdi vſuras in alium extraneum transferre, quia ratio, quæ erat in marito, qui ſupportabat onera matrimonij, ceſſat in extraneo: nam reſpondetur, quod Bald. loquitur in vſuris, quæ debent peti in futurum ab extraneo, in quo qualitas mariti non reperitur, ſed in caſu noſtro agitur de intereſſe, & vſuris præteritis debitis ipſi marito viuenti, quæ in hæredem transferuntur.
6 facit à ſimili ſocietas, † quæ per mortẽ vnius ſocij extinguitur, Inſtit. de ſocie. §. ſoluitur, l. actione, §. morte, ff. pro ſocio, & non tranſit in hæredem, l. verũ, §. in hæredem, ff. pro ſocio, l. furti, §. fi.
7 ff. de his, qui not. infam. † lucra tamen facta durante ſocietate tranſmittuntur in hæredes, l. actione, §. ſi in rem certã, l. verum, §. in hæredem, ff. pro ſocio, ita in

Digitized by Google

in propoſito licet per mortẽ mariti ſolutum fuerit matrimonium,tamen granum,quod erat ſoluendum marito,debet ſolui hæredi mariti,qui eadem perſona cum defuncto reputatur, §. 1. in Auth.de iureiur.à morien.præſtit. Rurſus ſi quis obijciat doctrinam Bart. in l.vir vſuras,ff.de donat. inter virum & vxor.vbi Bart.ponit ſummarium,ſi vir viuens vſuras dotis non petit, donare videtur; facit text.in l.cum quidam, §. diuus,ff.de vſuris:nam illum text.limitat Roman. in conſ.517.In caſu propoſitæ conſultationis,col.4. vbi inquit, ꝙ
8 † ille §. loquitur in vſuris, quæ continent merum lucrum:nam tunc non exigendo in vita, videtur tacitè illas vſuras remiſiſſe: non tamen habet locum in vſuris,quę debentur tanquam intereſſe propter ſupportata onera matrimonij. Vel text. ille intelligitur in eo, qui non petijt vſuras per interuallum
9 longi temporis,† quod per decennium intelligitur, vt notat Bart.in l.1.§.quod autem,ff.de ſuperfic. quod ſecus eſt in caſu noſtro,vbi matrimonium tanto tẽpore non durauit.

De ſocietate omnium bonorum inter fratres.

SVMMARIVM.

1 *Societas tacita an videatur contracta, ſi pater vixerit cum filijs & nepotibus.*
2 *Sed quid ſi pater diſpoſuerit in teſtamento,quod filij communiter viuant.*
3 *Societas tacita, an & quando contrahatur,& an ſit omnium bonorum,ſub numero 8.*
4 *Societas non uidetur contracta,ſi non poteſt cadere conſenſus.*
5 *Societas non dicitur contracta, ſi neuter negotiatur,uel unus, ſecus ſi uterque, num.6.*
7 *Societas tacita quando præſumatur contracta, & an tunc omnium bonorum, num. 8.*
9 *Societas quando præſumatur diſſoluta.*
10 *Societas an præſumatur iterum contracta,ſi poſt diuiſionem ſimul ſteterint.*
11 *Bonorum renunciatio à fratribus an præſumatur facta,ſi unus illorum per longum tempus alijs ſcientibus & patientibus adminiſtrauerit.*
12 *Societas an ex cauſa ſuperueniente poſſit diſſolui.*
13 *Maritus non obſtante pacto morandi cum uxore,ex cauſa ſuperuenienti poteſt ſe abſentare.*

In Lib.II. Cap.cxx.num.31.

HABETVR *circa ſocietatem contractam omnium bonorũ inter fratres:* Modo adde an
1 viuente† patre, fratribus,& nepotibus, videatur inita vel contracta tacita ſocietas omnium bonorum cum eis? Reſpond. quod non, & ratio eſt: quia viuentę patre, videntur fratres ſtare ſimul contemplatione patris, vt notat Bald.in l.certum,col.2.verſ. ſecundo quæro, C.famil.erciſc. & in l. cum oportet,in princip.col.3.verſic. quæro qualiter fratres, C. de bonis quæ liber. & tradit Alex. conſil. 138. Ponderatis his, lib.5. & ideo nunquam in vita patris videtur contracta ſocietas, quare debita facta per vnum, non ſunt communia,l.certum,vbi Bald. C. famil. erciſc.l.cum duobus,in fine,ff.pro ſocio.
2 Sed † quid ſi pater in teſtamento diſpoſuerit,quod debeant communiter viuere? Reſpond.quod non,ſecundum Alexand.conſil.75. Cupio primum,lib.5. ſiue ſint fratres minores, ſiue maiores. Quod vt clarius intelligatur, quæren-
3 dum eſt, an,& †qualiter tacita ſocietas contrahatur? Ad quod reſpondet Bar. in l. Titium, §.altero, ff. de adminiſtr. tut.quod multa requiruntur,& Primò, conſenſus, qui quidem conſenſus poteſt exprimi verbis,& factis, & ideo ſi contractus communi nomine celebretur, videtur eſſe contracta ſocietas,arg. de leg.3. l. prædijs, ſi inter eos poterat cadere

4 cadere cōſenſus. Hinc† in duobus fratribus, vel patre, aut nepote, ſi alter eorum eſt pupillus, ſi celebretur contractus communi nomine, vel ſi communiter viuunt, non videtur contracta ſocietas, cum pupillus conſenſu careat, & ideo, vt non potuit conſentire expreſſe, ſic nec tacitè, vt ff. pro ſocio, l. vt in
5 conductionibus. At† ſi vterque eſt maior, & neuter negotiatur, quamuis indiuiſam hæreditatem inſimul habeant, non videtur inter eos contracta ſocietas, niſi expreſſe ſit dictum, l. ex parte, §. filius, ff. famil. erciſc. quod procedit etiam, ſi alter tātum negotiaretur: quia non poteſt videri tacita contracta ſocietas, cum alter nihil ponat, vt ff. pro ſocio, l. ſocietas, in fine, niſi aliud eſſet actum, & ideo quæſita ab alio, non cō-
6 municantur, † ſecus tamen eſſet, ſi vterque negotiaretur, & hinc inde lucra cō ſueuerunt communicare: nam tunc videtur tacita contracta ſocietas; ita Bar. in d. §. altero, verſ. tertio caſu, Anchar. conſ. 149. incipien. Plura dubia, qui ait,
7 quod† habitatio, lucrorum in communi collatio, & eius quod alter ſuperlucratur inuicem redita ratio faciunt præſumi ſocietatem, arg. ff. de prob. l. Procula, de donat. inter vir. & vxor. l. ſi ſeruus, & ſolut. matr. l. quæ dotis, & quod
8 ibi not. Sed dubium eſt† quando ſocietas eſt tacitè contracta, an videatur cōtracta omnium bonorum? Reſpond. Bart. in d. §. altero, quod ſi communicauerint lucra vnius negotiationis, illius negotiationis tantum videtur eſſe contracta ſocietas, ſi erant diuerſæ, illarum videtur ſocietas, & nota quod à tempore, quo cęperunt communicare, videtur contracta ſocietas, vt dixit ibi Bart.
9 præſumitur † vero diſſoluta ſocietas à tempore, quo ſocij deſierunt communicare, l. itaque, ff. pro ſocio, quare ſi ſeparatim ſocij agere cęperint, & vnusquiſque eorum agere cęperit, ſine dubio ius ſocietatis diſſoluitur, l. itaque, ff. pro ſocio, & Ludo. Rom. conſ. 105. verſic. tertio quæro, & conſil. 408. per text. in d. l. itaque ponit aliam quæſtio-
10 nem, quid è contra, ſi † longo tempore poſt diuiſionem ſteterint cōmuniter; an præſumatur iterum voluiſſe communicare bona? & tenet quod ſic; ſed
11 quid † ſi vnus fratrum poſt mortem patris omnia & vniuerſa bona etiam per longum tempus ſcientibus, & patientibus alijs fratribus adminiſtrauerit, an per talem patientiam videatur renunciaſſe portioni eorum? Bald. Paul. de Caſtr. Alex. & Iaſon, in l. licet, C. de iure delib. tenent quod non, niſi talis patientia fuerit ſpatio triginta annorum, vt tenet Gloſſa in d. l. licet, & in l. quandiu, el ſecondo, ff. de acquir. hæredit. quæ eſt communiter approbata, ſecundum Alexan. ibi, in princip. Capic. de-
12 ciſ. 58. num. 7. ſed an † ſocietas poſſit ex cauſa ſuperueniente diſſolui ante tēpus? Dic, quod ſic. Facit text. in l. ſi conuenerit, cum lege ſeq. ff. pro ſocio, facit
13 à ſimili, quod † licet in contractu matrimonij poſſit apponi pactum, vt vxor non teneatur ſequi maritum, ſed vt maritus moretur cum vxore, & in certo loco, vt Abbas, & communiter Doctores tenent, quod ſic, in ca. 1. 2. col. qui matrim. accuſ. poſſ. nam ſicut in traditione rei poteſt apponi pactum, vt in cap. verum, de cond. appoſit. & in l. 1. C. de pact. conuent. ita & in traditione mulieris, tamē hoc eſt verum, niſi oriatur noua cauſa, propter quam oporteat maritum ſe abſentare; ita dixit Capic. deciſ. 135. num. 2.

De eſculentis & poculentis.

SVMMARIVM.

1 *Officiales abſque peccato poſſunt recipere eſculenta, & poculenta.*
2 *Eſculenta quare capi poſſint.*
3 *Eſculentum quod datur debet ex mera liberalitate offerri.*
4 *Eſculenta, & poculenta an de iure communi poſſint capi.*

V De

5 *De eſculentis, & poculentis ſunt varia Regni Capitula, Conſtitutiones, & Pragmaticæ, nu. 6. & 7.*
8 *Raro aduerbium intelligitur pro bis.*
9 *Pecuniam dare iudici an liceat.*

In Lib. II. Cap. cxxiij. num. 12.

1 DIXIMVS † *officiales abſque peccato poſſe recipere eſculenta & poculenta.* In iure talia eſculenta vocantur xenia, quæ propriè ſunt dona hoſpitibus, & amicis dari ſolita, & hæc xenia ſolum
2 edulia continent. Eſt autem † edulium quicquid edimus, vel edendi gratia nobis paratũ eſt, quod Modeſtinus eſculẽtum, & poculentum appellauit, l. plebiſcito, ff. de offic. Præſid. Ratio autem quare talia eſculenta capi poſſunt, eſt; quia in talibus edulijs, cum ſint modici valoris, ceſſant rationes, quibus ab Imperatoribus, & Plebiſcitis fuerunt prohibitæ, nempè concuſſionis, & corruptionis ſuſpitio, vt dixit Menoch. de arbitr. iudic. Cent. 6. caſu 517. num. 6.
3 Sed notandum quòd † eſculentum debet eſſe mera liberalitate oblatum, ita ſecundum Gloſ. in c. ſtatutum, §. inſuper, de reſcript. in 6. non ſit exactũ, vel pretiũ directè, nec indirectè, c. dilectus el 2. ad finem, de ſimon. Boerius de-
4 ciſ. 153. nu. 29. An † verò de iure communi liceat accipere hæc eſculenta, & poculẽta à magiſtratibus, qui actu ſunt iudices aliquarum cauſarum? ſunt hac de re opiniones; verum illa magis recipienda eſt, vt iudex, qui nullum, vel tenue habet ſalarium (nam tunc par eſt non habere ſalariũ uel tenue) poſſit accipere eſculentum, & poculentum, modo non ſit magni valoris. Ita dixit Menoch. qui ſupra num. 21. Afflictus verò in Conſtit. Regni Capitaneum, numero 28. tutius eſſe nõ accipere in iſto dubio, cum hoc ſit dubiũ de iure communi, ſequendo Gloſſam in l. plebiſcito, ff. de offic. Præſid. & in §. fin. verbo, lex Iulia, Inſtitut. de public. iudic. quod etiam videtur magis honeſtum; ſed de facto ſeruatur opinio Guliel. in d. l. plebiſcito, qui reprobat illas duas Gloſſas. Quam opinionem ſequuntur, Bart. Salic. Aret. & Specul. vt ibi per
5 Afflict. verum † circa hæc eſculenta, & poculenta ſunt varia Capitula Regni, & vltimum eſt Regis Caroli Secundi, fi'ij Regis Caroli Primi, qui ſtatuit in capite quod incipit: Quòd nullus Iuſtitiarius, char. 24. quod officiales poſſint capere eſculenta, & poculenta, prout à iure permiſsum eſt, & ſic approbatur opinio Guliel. modo non excedant centum aureos. Tandem venit Conſtit. apud Iuſtinianum, quæ vult, quòd nullus habens iuriſdictionẽ à Rege, vt dixit Afflict. ibi, numero 4.
6 † nec per ſe, nec per eius familiam debet aliquid recipere à litigantibus, etiã res minimas comeſtibiles, quia iſta xenia, licet ſint minima, tamẽ prouocant blanditias à quibus iudices debent eſſe remoti, facit c. qui ſyncera, diſt. 45. ſed non à litigantibus poſsunt iure licito ſemel tantum recipere eſculentum, & poculentũ; concordat tamen Conſt. Capitaneorum, vbi Afflict. not. xv. dum in loco permanſerint, & ſic non ſemel in anno, ſed ſemel, donec eſt in illo loco, ita quòd ſi pluries oporteret in illum locum ire, ſemel tantum poteſt recipere à nõ litigantibus eſculen-
7 tum, & poculentum. Nouiſſimè † adſunt ſex Pragmaticæ Regni tit. de muneribus officialium, quarum vltima vult. *Che neſciuno delli Conſiglieri Collaterali ò del Sacro Regio Conſiglio, ò Preſidente della regia Camera della ſummaria, ò giudice della gran Corte della Vicaria, poſſa in modo alcuno dimandare, ò receuere, ancor che ſpontaneamente le foſſe offerto, donato, ò preſentato, accomodato dinari, oro, argento, ò qual ſi voglia iocali, ne coſa alcuna di grande, ò poco momento, e prezzo ſi foſſero, ancor che foſſero coſe comeſtibile, ò da bere, ancor che foſſero di poca quantità nè per ſe, nè per moglie, figli, ò altri ſogetti, ne per interpoſita perſona,*

Digitized by Google

ſona, aſcoſamente, ò publicamente, direttamente, ò indirettamente in qual ſi voglia modo, e colore ſi ſia, da perſone litigāte, ò che di proſſimo haueſſero da litigare, ſotto le pene in detta Pragmatica contente. Mà da altre perſone ne coſi eſpreſſe, ne compreſe ſe receueſſe alcuna coſa, foſſe con ogni temperantia, & moderatione, e ſolamente in coſe di poco momento, & però rare volte, talmente, che da queſta non ſi cauſaſſe vſo. Ex quibus verbis colligitur, quam ſit rigoroſa dicta Pragmatica;

8 & quòd illud aduerbium † (raro) intelligitur idest bis, Bart. in l. iura, ff. de legib. Quanti vero valoris debeant eſse hæc eſculenta, & poculenta, vide Menoch. qui ſupra, Cent. 6. caſu. 517.

9 num. 22. Et † an ſit licitum dare pecuniam iudici, vide Boer. deciſ. 153. vbi ponit plures caſus, vbi ponit quando dat ob remunerationem iudici ordinario non habenti ſalarium de publico, & tunc poteſt dare xenia.

De ijs qui ſunt de corpore Capituli, vel Sedilis, an teneantur conſentire, vel contradicere.

SVMMARIVM.

1 *Abſentes de corpore Capituli, qui tenentur adeſſe, & contradicere actioni iniuſtæ ſi non ſunt præſentes, an mortaliter peccent, & nu. 2.*

3 *Votum an ſit exprimendum ab eo, qui eſt de vniuerſitate.*

4 *Rector vniuerſitatis, ſi fecit quod potuit ne fiat aliquod illicitum, & vniuerſitas reſiſtit, & non poteſt obtinere, an excuſetur.*

5 *Vocatus ad actum vt approbet, vel improbet, ſi eſt præſens, vel tacens, an conſentire videatur.*

6 *Conſiliarij ſi non conſentiant, an incurrant pœnam.*

7 *Rector ſi contradixerit actioni iniuſtæ Capitulo reſiſtente, & tacente, an debeat dimittere officium.*

8 *Alienationi rei Eccleſiaſticæ an requiratur conſenſus expreſſus.*

9 *Conceſſio rei Eccleſiaſticæ facta per Prælatum an dicatur perpetua, vel temporalis.*

10 *Intellectus ad tex. in c. continebatur, de his, quæ ſiunt a Prælatis.*

11 *Tacens ob timorem non habetur pro conſentiente, & nu. ſeq.*

13 *Reuerentia ſola an inducat ſufficientem reſpectum taciturnitatis, & nu. ſeq.*

15 *Conſentire nolens geſtis illicitis, an teneatur appellare.*

16 *Abſentes qui dicantur.*

17 *Abſentes à quo loco ſunt vocandi.*

18 *Abſentes an ſunt vocandi omnes, qui ſunt de Prouincia.*

19 *Abſentes an ſint vocandi, quando duæ partes vocandorum ſunt præſentes.*

20 *Maior pars Capituli an ſufficiat quòd ſit præſens.*

21 *Abſentes qui ſunt in Ciuitate, an omnes ſint vocandi.*

22 *Abſentes, qui ſunt extra Ciuitatem an ſint citandi, & in quibus caſibus, numero 23.*

24 *Conſenſus congregatorum an poſſit eſſe ſeparatus.*

25 *Volūtas populi an debeat eſſe verbis expreſſa.*

26 *Vocandi an ſint qui ſciunt vniuerſitatem, uel Capitulum eſſe congreganda.*

Certus qui eſt, certiorari amplius non debet, ibid.

In Lib. II. Cap. cxxvij. num. 15. & 17.

1 COLLIGITVR eos, qui † ſunt de corpore Capituli alicuius Eccleſiæ cathedralis, vel alicuius plateæ, vel Sedilis, & tenentur ex officio conſentire, vel contradicere quando ſunt præſentes, ſi non conſentiunt, nec contradicunt, ſed tacent, ita, vt præualeant dantes vota affirmatiua actioni iniuſtæ,

Digitized by Google

peccare mortaliter, & teneri ad reſtitionem. Item, ex eod. num. 17. colligitur concluſio, † Abſentes, qui ſunt de corpore Capituli, vel Sedili, qui renentur adeſse, & conſentire, vel contradicere, ſi abſunt ne contradicant actioni iniuſtæ, peccare mortaliter, circa primam Concluſionẽ; idem tenet Innoc. in c. 1. de his, quæ fiunt à ma. par. Cap. vbi dicit, quòd exiſtentes in vniuerſitate debent contradicere his, quæ aguntur ſi nolunt conſentire, aliàs habentur pro conſentientibus, & quò ad peccatum, & quò ad pœnam, ſi aliqua ibi male agerentur. probatur hac ratione: Quiſquis † de vniuerſitate debet votũ ſuum exprimere in concernentibus factum vniuerſitatis ex debito officij, arg. text. in d. c. 1. is autem, qui tenetur loqui, & tacet, habetur pro conſentiente, vel contradicente, quamuis tendat in eius præiuditium, l. de ætate, §. qui tacuit, ff. de interr. act. & in cap. ſi poſt præſtitum, de confeſs. in 6. Ita dicendum in propoſito. Ita Abbas in cap. 1. num. 13. & in c. 2. num. 9. de his, quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu Capituli, nam ex quo iſti vocantur vt conſentiant, vel contradicant, ſi tacent, habentur pro conſentientibus, idem dixit Anan. in c. veniens, num. 4. de ſimon. imò plus dicit Io. Andr. in c. aduerſus, in verſ. quid igitur ſi nouus rector, de immun. Eccleſ. quem alij Doctores ſequuntur, † quòd licet rector alicuius vniuerſitatis operam det quantuncunque poſſit, vt nõ fiat aliquod illicitum, vel factum emendetur, ſed vniuerſitate reſiſtente, non potuit continere quod intendebat, propter hoc non excuſatur, niſi omnino relinquat regimen. (exemplum) Dicit rector, quòd vult reuocare ſtatutum iniquum, vt nemo vendat aliquid clerico, populus reſiſtit, debet dimittere officium, vt ſit excuſatus, ibi numero ſeptimo, & hoc eſt dictum originale Innoc. in c. noue rit, de ſentent. excommunic. in fine. Et hoc procedit, vt tacens habeatur pro conſentiente, ſiue actio ſit ſibi præiudicialis, ſiue fauorabilis, facit quod dixit Abbas, in cap. veſtra, ad finem, locati. Alexand. & Iaſon, in l. quæ dotis, numero ſexageſimonono, ff. ſolu. matrim. vbi tenet, quod † vocatus ad actum, vt approbet, vel improbet, & ſic vt conſentiat, vel contradicat, ſi eſt præſens, vel tacens, videtur conſentire, quando actus eſt ſibi præiudicialis. Dominus Abbas, in cap. fin. numero tertio, de ferijs. Exemplum ſecundo de actione ſibi fauorabili dixit Iaſon, qui ſupra numero 70. Quòd ſi pater impetrat legitimationem filijs ſui naturalis, filio ſuo ſciente, & tacente, filius cenſetur conſentire, quamuis inuitus legitimari non poſſit, §. generaliter, in Authent. quibus modis natur. effic. ſui, vt eſt Gloſsa in l. in adoptionibus, in verbo, non contradicendo, ff. de adopt. Sed quid † de conſiliarijs, pone quòd non conſentiant, an incurrant pęnam? Petr. de Ancharan. dicit quòd ſufficit contradictio ad euitationem pęnæ, & quòd non tenentur deſerere offic. tutius tamen eſt, quòd deſerant, Abb. in d. c. aduerſus, num. 22. verum ſi tacuerint, ita quod non conſuluerint pro, nec contra, inuoluuntur pœna, & peccato cum illis, qui expreſſe conſenſerunt actioni iniuſtæ, Abbas poſt Innoc. in d. c. 1. de his, quæ fiunt, & cæt. Iaſon in d. l. quæ dotis, numero 89. Sed pone † quod contradixerit rector principalis alicui actioni iniuſtæ, Capitulo reſiſtente, & vincente, an ſi dimittat officium, debeat petere ſalarium? dicit Ioan. Andr. quod non: quia non ſtat per eum; vt in ſimili habetur per Bart. in l. Mæuia, ff. de annu. legat. Igitur Abbas, & maiores de Capitulo, vel Collegio, necnon monachi, & religioſi, qui communicato conſilio vocantur ad danda vota, ſi tacuerint, peccant mortaliter, & ligantur peccato & pęna, debent enim reſiſtere actioni iniuſtę, & dare vocẽ in contrarium. Hoc tñ limita tribus modis. Primò,

8 mò, vt non procedat † in alienatione rei Eccleſiaſticæ: quia in ea requiritur conſenſus expreſſus, ſecundum Archid. in c. ſacerdotes, 16. quæſt. 3. & in cap. ſine exceptione, 12. q. 2. & hoc, quando agitur de alienatione perpetua, ſecundum Gloſſam in c. continebatur, de his, quæ fiunt à Prælatis, & cap. 1. verbo, perpetuas, de reb. Eccleſ. non alien. lib. 6. An
9 vero † conceſſio rei Eccleſiæ facta per Prælatum, dicatur perpetua, vel temporalis, vide Abbatem in d. c. continebatur, vbi ait, quod dicitur perpetua, quo ad hoc, vt requirantur ſolennitates requiſitæ in alienatione perpetua. Quòd ſi obijciatur text. in d. cap. continebatur, vbi habetur, quod talis conceſſio tenet abſque ſolennitatibus requiſitis in alienatione perpetua, cum non fuerit requiſitus tractatus, nec habitus conſenſus expreſſus, & nec interuerit au-
10 ctoritas ſuperioris. Reſpondeo, † quod ille tex. procedit in conceſſione rei modicæ, ſecus ſi res eſſet magna, vt ibi, Panormit. Secundò limita, dummodo ad reſpondendum detur aliquantula deli-
11 beratio: † quia taciturnitas poſt interrogationem, ſtatim habetur pro reſpōſione, vt dixit Innoc. in c. cum in cunctis, de elect. & ſequitur Bald. in l. 2. §. ſi actor, C. de iuram. calum. Tertiò limita, vt non procedat, quando illi tacerent propter timorem, non audentes contradicere his, quę proponuntur, per id, quod not. Domin. poſt Hugon. & Anchar. in c. de eo, verſ. quæro primo,
12 diſt. 50. vbi dicit, quod † ſi canonici tacuerunt, quando Epiſcopus in eorum damnum contulit canonicatum alicui, poſſunt mortuo Epiſcopo, agere contra illum, vt remoueatur; etiam ſi diu tacuerunt, quando viuente Epiſcopo nō fuiſſent auſi contradicere. Ita notabiliter tenent Archid. & Gemin. in cap. de eo, diſt. 50. facit bene text. in c. 1. de eo, quod met. cauſa, & hoc intellige, dummodo cauſa cognita conſtet, quod ipſa reuerentia fecit quem tacere, vt ſentire videtur text. in l. 1. §. quæ onerandæ, ff. quarum rerum act. non detur, verſic.
13 cauſa cognita, aliàs † ſola reuerentia non inducit ſufficientem reſpectum taciturnitatis, per text. ſing. in cap. vni, §. porro, de deſponſ. impuber. libro 6. vbi filius tacens videtur conſentire patri, non obſtante metu reuerentiali. Hæc autem intellige, quando illi de collegio vocantur vt conſentiant, vel diſſen-
14 tiant, ſed vbi † ſimpliciter in eorum præſentia vnus gereret nomine aliorū actum arduum, & ipſi tacerent, certè quamuis concurrat peccatum ex non contradictione; ſi tamen actus requirit ad ſui validitatē eorum conſenſum, non valebit; ita declarat Dom. Abbas in cap. cum omnes, de conſtit. Sed que-
15 ritur, nunquid † nolens conſentire geſtis illicitis per maiorem partem, teneatur appellare? & loquor de geſtis extra iudicium; Reſpondet Innoc. in cap. primo, de his, quæ fi. à maior. par. Capit. dicens, quod in effectu non tenetur appellare, ſed ſatis eſt contradicere, ſiue tractetur de præiudicio ſuo, ſiue tertij, ſiue ipſius vniuerſitatis: nam cum vniuerſitas procedit extraiudicialiter, nō tranſeunt huiuſmodi geſta in rem iudicatā; vnde poteſt quis ex contradictione ſola proſequi coram ſuperiore, vt geſtum minus rationabiliter per maiorē partem retractetur, arg. tex. in c. concertationi, de appellat. in 6. Et hæc circa primam concluſionem. Verū circa ſecundam, cuius verba ſunt nu. 2. plura à nobis ſunt conſideranda, & Primò qui dicantur abſentes; Secundò, de quo loco ſint vocādi; Tertiò, in quib. actibus ſint citandi; Quartò, an ſint vocandi, q ſciunt Capitulum, vel plateam, aut ſedile, vel vniuerſitatem eſſe congregandam. Circa primum dico, quod ſi ne-
16 gotium tangit prouinciam, † illi ſunt abſentes, qui ſunt extra prouinciam; ita probatur in textu, in ca. humilis, de maior. & obed. at ſi negotium tangit Diœceſim, illi dicuntur abſentes, qui ſunt extra Diœceſim; & ſi Ciuitatem, illi, qui ſunt extra Ciuitatem, D. Anton.

Digitized by Google

ton. in d. c. humilis, nume. 17. & clarius ibi Imola num. 17. Felinus in cap. cum omnes, nu. 21. de conſtit. vbi ait, quod illi, qui non ſunt in Capitulo, ſed in Ciuitate dicuntur abſentes, qui debẽt omnes vocari, l. 2. C. de Decurion. & clarè per Io. Calder. in conſ. 3. de conſtitut.
17 Circa ſecundum, † de quo loco ſint vocandi, Dom. Anton. & Imola in c. cum inter, quod eſt cap. 18. de elect. concludendo dicunt, quod ſi eſt conſuetudo, illa ſeruanda eſt in talibus, quæ diſponere poteſt etiam de vocandis, & non vocandis; c. cum Eccleſia, de præbend. in 6. At ſi non eſt conſuetudo, Gloſſa
18 in d. cap. cum inter, vult, quod † ſi negotium tangit prouinciam, vocentur omnes de prouincia abſentes, qui commodè vocari poſſunt ad electionem, & qui commodè, vel incõmodè poſſint; relinquitur arbitrio iudicis; in alijs autem actibus dicit Gloſſa, quod nõ ſunt vocandi abſentes, dum tamen duæ partes non Capituli, ſed vocandorum ſint præſentes, vt etiam ait Gloſſa in capit. licet de vitanda, de elect. & nota, quod
19 † hæ duæ partes de vocandis debent eſſe præſentes in actu, hoc eſt debent eſſe præſentes in loco, de quo vocari debent; ita not. in cap. 1. de his, quæ fiunt à Prælat. & hoc intellige ſecundum Dom. Anton. in capitu. 1. de his, quæ fiunt à maior. par. Capit. inquantũ duę partes aliquid agunt ſimpliciter ad vtilitatẽ, vel cõmodum vniuerſitatis, quia tunc qđ maior pars illorũ facit, valet; At ſi aliquid facit maior pars pręſentiũ in præiudicium abſentium priuatorũ, tunc exigitur, quod omnes ſint præſentes, vt dixit Gloſſa in d. cap. 1. aliàs nõ valet quod agitur, Dom. Anton. in d. c. humilis, nu. 18. de maior. & obed. idem tenuit Ioan. Andr. in cap. 1. de his, quę fiũt à maior. par. Capit. Et hæc opinio Ioan. Andr. ſeruatur in practica, licet de iure canonico verior videatur opinio Gloſſæ in d. cap. humilis, quod ſufficiat maiorem partẽ Capituli, vel vniuerſitatis eſſe pręſentem, & illud quod facit maior pars debet valere, l. qđ maior, ff. ad munic. immo plus. Compoſt. in cap. quia propter, verb. quia maior, de elect. tenendo opinionem cũ Gloſ-
20 ſa dicit; quod † etiam ſufficit maiorem partem Capituli eſſe præſentem, dummodo illi, qui debent, & volunt, & poſſunt commodè intereſſe, interſint, per id, quod habetur in d. c. quia propter, Dixi, qui debent intereſſe, vt comprehendam illos, qui habent vocem in Capitulo; facit quod habetur in Clement. vt hi, qui, de ętat. & qualit. Dixi, qui debent intereſſe, & volunt intereſſe, quia ſi vocati nolunt, non curatur de eorum abſentia, niſi ex certa ſcientia nollent eſſe præſentes, ne contradicant actioni iniuſtę, quia tunc peccant mortaliter, vt nos diximus in noſtra Concluſione, modo poſſint cõmodè intereſſe, quia ſi eſſent infirmi, vel aliquo iuſto impedimento detenti, quod non poſſint venire, non curatur de eorum abſentia, ſed vt ſupra diximus. Hæc ſecunda opinio videtur verior, tamen in practica ſeruatur opinio Io. Andr. vt dixit Imola, in d. capit. humilis, nu. 13. Circa ter-
21 tium, in † quibus actibus abſentes ſint vocandi. Dico præmittendo primum, quod quæſtio noſtra intelligẽda eſt de illis, qui nõ ſunt in Capitulo, tamẽ ſunt in Ciuitate, quia ex quo ſunt in loco, debẽt omnes vocari, l. 2. C. de Decurion. & clarè per Calder. extra, de conſtitu. conſil. 3. per Feder. de Senis, conſ. 102. incipiente, Nobilis quidam. Hoc præiacto fundamento, dico, quod circa pręſentem quæſtionem ſunt duæ opiniones. Prima, vt in actibus collegij re-
22 gulariter † abſentes, qui ſunt extra Ciuitatem, & longè abſentes, non ſunt citãdi, niſi in tribus caſibus expreſſis per Gloſſam in cap. 2. verbo, præſentium, de teſtibus in 6. facit Gloſſa in c. quamuis, & cap. in Eccleſijs, ibi per Gloſſam allegatis. Et hanc opinionem D. Cardinalis, & Imola in c. omnes, de conſtit. dicunt eſſe communem, quam confirmant; quia alienatio rei Eccleſiaſti-

cæ

cæ eſt res ardua, vt de ſe patet, & tamē
23 in ea † non vocantur abſentes, vt eſt text. cum Gloſſa in cap. hoc ius, 12. q. 2. & hanc opinionem ſequitur Bald. in d. cap. cum omnes, vt tamen abſentes vocētur in tribus caſibus, videlicet, in ceſſationibus à Diuinis; in receptione canonicorum; & in collatione præbendarum; & dicit ſe addere quartum, in alienatione magnarū rerum, puta nobilium grangiarum, quæ æquiparantur cauſis ſtatus, l. propter litē, ff. de excuſ. tutor. Secunda eſt opinio Innocent. in c. 2. de noui operis nunc. quam ſequitur Dom. Anton. in capit. 1. de his, quæ fiūt à mai. par. Cap. & in d. c. humilis, quod in arduis debet fieri vocatio, niſi cōtrarium reperiatur expreſſum; in leuibus verò non, niſi reperiatur aliud diſpoſitum, vt niſi aliud haberet conſuetudo. Sed communis eſt opinio in d. c. præſentium; Qui tamen vellet concordare opiniones, poteſt dicere, quod in tribus caſibus, de quibus in d. cap. pręſentium, debet fieri vocatio, at in alijs, ſi ſunt voluntariè abſentes, non vocantur: ſi autem ex iuſta cauſa, in arduis vocantur, & nō in leuibus, niſi contrarium reperiatur expreſſum. Sed rurſum quæritur,
24 † an conſenſus congregatorū poſſit eſſe ſeparatus, (v. g.) quilibet in domo ſua, vel ſimul in vnum? Reſpondeo, quod ſimul in vnum omnium conſenſus, extrà, de elect. cap. in Geneſi. Secūda in his, in quibus cōſenſus maioris partis præiudicat minori, etiā ſi pertineat ad plures, vt ſingulos, requiritur vt fiat ſimul, vt de pactis, l. iuriſgentium, §. fina. ergò, cum prædicta cōcurrant, requiritur quod fiat ſimul. Bart. in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iure. Imola in d. cap. cum omnes. Rurſum quærit Bart. num. 19. quæſt. 4. An
25 † voluntas populi debeat eſſe expreſſa verbis? & breuiter reſpōdit, & ita prącticatur, quod requirātur verba ex parte interrogantis, & proponentis, ex parte verò populi reſpondentis non requiruntur verba, ſed ſufficiunt ſigna conſenſus, ſecundum quod propoſitū fuit, ſiue nutu acceptando, vel inclinando caput, ſiue ballottando cum fabis albis, vel nigris, quod extende etiam ad reli-
26 gioſos. Circa quartum, an † ſint vocandi qui ſciunt vniuerſitatem eſſe cōgregandam, vel Capitulum, & videtur quod non: quia qui certus eſt, certiorari non debet, ff. de act. empt. l. 1. in fine: nam non eſt expectandus, qui in culpa non eſt, ne ad ipſum perueniat edictū, vt lite non cōteſt. c. quoniam, §. 1. Gloſſa in cap. cum inter, cap. 18. de elect. dicit, quod putat vocādos, ſi ſunt in loco, quia forte neſciunt qn̄ fieri debeat congregatio, vel diem ignorant, arg. ff. de adulter. l. denunciaſſe. Imò, etſi diem ſciunt, vocandi ſunt ſecundum Compoſt. niſi aſſignationi interfuiſſent, vel ad ſtatuendum vocati eſſent.

De domino nauis an teneatur ex facto ſuæ familiæ.

SVMMARIVM.

1 *Dominus naui tenetur ex delicto ſuæ familiæ delinquentis in miniſterio.*
2 *Dominus an teneatur ſi familia deliquerit, quinque dantur Regulæ.*
3 *Familia ſi deliquit extra diſtrictum, dominus non tenetur.*
4 *Dominus, quando tenetur de delicto familiæ, an liberetur, ſi delinquentem exhibeat.*
5 *Pater, vel dominus an teneatur, ſi filius, vel ſeruus committāt delictum eis pręſentibus.*
6 *Dominus an teneatur pro delicto ſerui, vel diſcipuli, qui res pignoratas ſubtraxit.*

In Lib. II. Cap. cxxvij. nu. 31.

1 DIXIMVS *dominum † nauis teneri ciuiliter ex facto ſuæ familiæ, quando familia deliquit in miniſterio, in quo dominus ipſe eſt præpoſitus, & ipſe vtitur* ope-

opera dictæ familiæ. Adde circa hanc materiam plures regulas traditas ab Afflicto, deciſ. 82. quarum prima eſt. Si
2 † dominus ſciuit delictum fieri à familia, & potuit prohibere, & non prohibuit, tūc tenetur, ſecus verò ſi neſciuit, ita hanc Concluſionem firmat Alex. de Imola in l. de pupillo, §. ſi quis ipſi Prætori, ff. de operis noui nunciat. facit text. in l. 2. 3. & 4. de noxal. Specul. tit. de iniur. & damno inſe. Idem Specul. tit. de furtis, §. 1. verſ. alia quoque, hoc
3 addito; quod † ſi familia delinquit extra diſtrictum, dominus non tenetur, l. debet, ff. nauta, caupo, & ſtabular. & ibi Bart. Secūda regula, licet dominus prohibuerit, vel neſciuerit delictam factum à familia, ſi tamen ex facto familiæ res peruenit ad dominum, dominus tenetur, vt dicit Io. de Imola, in c. cum ad ſedem, de reſtit. ſpoliat. Tertia, Dominus tenetur de delicto familiæ, quando familia eſt libera, ſi dominus mandauit fieri delictum, vel nō mandauit; ſed ratum habuit; ſed in familia ſeruorum dominus tenetur, etiam ſi nō mandauit, vel ſi non ratum habuit, ſi res ad ipſum dominum peruenit, vel tenetur actione noxali, vt d. c. cum ad ſedem, Quarta, Si dominus præpoſuit familiā in aliquo exercitio, puta fecit exercitorē in naui, & ibi poſuit nautas, & exercitor deliquit contra prohibitionem, & mandatum, tenetur dominus ſi familia deliquit in exercitio, vel nauta in naui, ſecus ſi extra nauim, text. eſt in l. debet, ff. nauta, caupo ſtabularius. Quintam regulam ponit Bart. in l. ne quis, ff. de incēd. ruin. naufr. vbi dicit, quod ſi aliquis poneret aliquem ad cuſtodiam totius territorij, ne committantur furta, & robarię; ſi ille cuſtos diſrobauit, certè dominus, qui impoſuit tenetur, licet fecerit contra mandatum. Bene facit id, quod dixit Bart. in l. 1. §. familiæ, ff. de public. Et notandum ſecundum Abbatem, in cap. 1. de reſtit. ſpoliat. quod
4 quādo dominus tenetur † de delicto familiæ, liberatur, ſi dominus delinquentem exhiberet, vt dicit text. in l. 1. §. familiæ, ff. de public. l. ſi poſt, C. de aſſeſſ. l. cum ſi exhibuiſſent, ff. de public. & hoc intellige ſecundum dictum Abb. quando delinquens exercebat officiū publicum, ſecus ſi priuatum, vt quia regebat hoſpitium: nam tunc non ſufficit exhibere malefactorem, ſed eſt in electione damnum paſſi, an agat cōtra dominum, vel contra familiam, vt l. vnic. ff. furti aduer. naut. caupo. & ſtabular.
5 Sed † an pater, vel dominus teneatur, ſi filius, vel ſeruus committat delictum præſentibus patre, vel domino prohibentibus? dic, quod non; Vide Vrſil. ad Afflict. deciſ. 82. num. 5. ſic in deciſ. 57. fuit concluſum dominum abſentē non teneri ex incendio facto per eius familiam in domo. Sic † an dominus teneatur pro delicto famuli, vel diſcipuli, qui res pignoratas, vel aliàs apud ſe depoſitas ſubtraxit? vide Tiraq. lib. 7. cauſa 51. titu. de pœnis temperand. aut remittend. qui reſpondit, non teneri, ſi diſcipulus ille, aut famulus vir erat probus, atque fidus exiſtimatus, non magis quidem, quā de caſu fortuito, alioquin teneri: ita Bald. conſ. 222. ad quod allegat quod in ſimili dicitur in l. eum, qui, §. vlt. cum duabus legibus ſeqq. & l. argētum, ff. commod. & ad hoc propoſitum more ſuo infert multa, de quibus per eum.

De teſtibus.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis iuratus aſſerens falſum, vel tacens verum, qualiter puniatur.*

2 *Teſtis ſtudioſè non aſſignans cauſam concludentem, tenetur pęna falſi.*

3 *Teſtis iuratus non dicens verum, conuenitur pœna falſi de intereſſe.*

4 *Aſſerens falſum, vel tacens verum, in tribus caſibus non punitur pœna falſi.*

5 *Teſtis vt puniatur pœna falſi oportet, vt exprimat falſum in negotio principali.*

Circun-

Digitized by Google

6 *Circumſtantiæ non tangentes negotium principale, quæ.*

In Lib.II. Cap.cxxxj. nu.16.

1 DIXIMVS † *teſtem iuratum, vel non iuratum aſſerentem in iudicio falſum, vel tacentem verum in notabile præiudicium tertij, peccare mortaliter, cũ obligatione reſtituendi.* Ita notat Bartol. poſt Fulgoſ. & Iacobũ Butr. in l. præſcriptione, C. ſi cõtra ius, vel vtil. publ. item, Bart. in l. ea, quæ commendandi, ff. de contr. empt. Adde etiam Bald. in l. presbyteri, in 4. notab. per illum text. C. de Epiſc. & cleric. vbi infert quod
2 teſtis, † qui ſtudioſè aſſignat cauſam non concludentem, tenetur pœna falſi. Item, quod teſtis, qui dicit ſe non recordari, punitur de falſo, quando veriſimiliter debet recordari; Item adde,
3 quod † teſtis iuratus, qui non dicit veritatem, conuenitur actione in factum ad intereſſe, ſecundum Bald. in cap. de teſtibus, extra, de teſtibus. Sed modo limita prædictam Concluſionem, &
4 Primò, quando † teſtis aſſumpſit officium teſtificandi, aliàs ſecus; ita probat text. cum Gloſſa in c. ne quis arbitretur, vigeſimaſecunda, quæſtione ſecunda, & ita in ſpecie limitat Goffr. & Dominus Antonius, in capit. 1. de falſ. Secundò limita, quando teſtis iurauit, ſecus ſi recedat, vel ſe occultet antequam iuret, ſecundum Angel. in l. argẽtarius, §. fin. ff. de eden. Tertio limita, procedere in teſte, ſecus eſt in parte, Gloſſa eſt in d. c. ne quis arbitretur, in Gloſ. 1. magna, ad finem. Item aduerte quod
5 † vt teſtis puniatur pœna falſi, oportet quod falſum deponat ſuper facto principali, in quo conſiſtit ſubſtantia negotij, propter quod principaliter examinatur, ſecus ſi ſuper alijs: quia tunc licet mentiatur, nõ tamen committit falſitatem, nec poteſt de falſo puniri, ſed tãtum arbitrio iudicis; ita colligitur ex Iaſone, in l. fin. C. de bonor. poſſ. ſecundum tabulas, nu. 16. & 17. Idem Iaſon in l. ſi quis ob cauſam, in colum. 4. ff. ſi cert. petat. & in l. 1. ff. de offic. eius, cui mand. eſt iuriſdict. & dicitur ſubſtantia negotij, id, de quo litigatur. Exemplum quando non eſt de negotij ſub-
6 ſtantia, vt ſi teſtis dicat falſum, † Interrogetur an ſit conſanguineus alterius partis, & neget, cum ſit eius conſanguineus, vel ſi interrogatus de loco ſuo, vel de parochia, vel de ætate, vel ſimili, dicat falſum, vt tenet Anton. in c. cum cauſam, in fine, de teſtibus, & dicit etiam in æternum notandam prędictam concluſionem Iaſon, in l. ſi ex falſis, penult. colum. in fine, C. de tranſact. nam tunc non poteſt de falſo criminaliter puniri, ſed benè extra ordinem, arbitrio iudicis, vt ſingulariter dixit Iac. Bu. in l. Lucius, ff. de infam. qđ intellige, quãdo illud eſſet omninò impertinens ad cauſam, quia ſi aliqualiter tangeret, eſſet ſecus; ita Franc. de Aret. in conſ. 27. in 2. colum. Iaſon in d. l. fin. num. 16. in fine.

De tacita profeſſione.

SVMMARIVM.

1 *Tacitè profeſſus, vel expreſsè, an admitti poſſit ad electionem.*
2 *Eligere nullus poteſt, qui non ſit tacitè, vel expreſsè profeſſus.*
Idque locum habet tam in monaſterijs virorum quam mulierum.
3 *Profeſſio expreſſa votum ſolemnizat, ſicut & tacita.*
4 *Expreſſum quandoque plus valet, quam tacitum.*

In Lib.III. Cap.v. nu.27. in fi.

DIXIMVS *tacitè profeſſum poſſe inſtare, vt monaſterium eum admittat ad profeſſionẽ expreſſam: nam aliàs nõ poſſet promoueri ad Prælaturam.* Sed quæ-
1 ritur, † an tacitè profeſſus, vel expreſſe

X poſſit

Digitized by Google

poſſit admitti ad electionem? De hac tacita profeſſione loquitur text. in c. quod interrogaſti, diſtinct. 27. 20. q. 1. cap. quæ progenitores, 27. q. 1. capit. vidua, & c. ex parte. Dic, quod admittuntur ad actiuam electionem, ſcilicet quod poſſint eligere, nó tamen poſſunt eligi; ita eſt text. in cap. nullus, de elect. in 6. per qué probatur nullum eligi poſſe, niſi ſit expreſsè profeſſus; ſic etiam probatur in cap. indemnitatibus, eod. tit. in 6. vbi notat Franch. num. 1. quod
2 † ſicut in monaſterio virorum nullus poteſt eligere, qui non ſit tacitè, vel expreſsè profeſſus, vt etiam notat Geminian. in c. ex eo, §. in Eccleſijs verò, verbo, tacitè, ita etiam in monaſterio monialium. Quod ſi quis obijciat, text. in cap. 1. de voto, in 6. vbi expreſſa, & tacita profeſſio ęquiparātur ergo videtur quod vtroque caſu poſſit eligi. Reſpondet Gemin. in d. cap. nullus, numero 6. quod æquiparantur quo ad ligamē Re-
3 ligionis, vt infra diximus, quia † tacita profeſſio votum ſolemnizat, ſicut, & expreſſa monachum facit, ſed non quo ad electionem, vt poſſit eligi, & ita melioris eſt conditionis expreſsè profeſſus, quam tacitè, nam expreſſa profeſſio eſt hominis, tacita iuris, ſed nobilius eſt, quod homo ſibi facit, quā quod ab alio ei fit, vt ff. de capt. & poſtlim. reuerſ. l. antepen. vbi magis eſt meum, quod opere meo acquiro, quam quod
4 ab alio venit. Item † quia quandoque plus valet expreſſum, quam tacitum, & plus ſpecialis prouiſio hominis, quàm generalis iuris; vnde expreſſa profeſſio eſt hominis, tacita iuris; ita notant Ioan. Andreas, Geminian. & Franch. in dicto capitulo nullus.

De immunitate conceſſa ob numerum duodecim filiorum.

SVMMARIVM.

1 *Immunitas conceſſa ob numerum 12. filiorum etiam illis mortuis, durat.*

2 *Priuilegium excuſationis tutelæ ob numerum filiorum ſemper manet.*

3 *Actum nihil dicitur, dum aliquid ſupereſt ad agendum.*

In Lib. III. Cap. v. nu. 34. in fi.

DIXIMVS *patrem excuſari à muneribus realibus, vt ſunt gabellæ, ob numerum duodecim filiorum, quamuis vnus ex eis ſit mūdo mortuus vt quia eſt Monachus*. Quod idem extende ad mortē
1 naturalem: Hinc † immunitas conceſſa à lege ob numerum duodecim filiorum, durat, licet poſtea filij moriātur, ſecundum magis communem: quia ſatis eſt códitionem ſemel eſſe adimpletam, prout hæc, & alia accumulat Iaſon, in l. ſi quis hæredem, C. de inſtitu.
2 & ſubſtit. Sic † qui ſemel habuit excuſationem tutelæ ob numerum filiorū, quod durat tale priuilegium, licet mo-
3 riantur, & è contra, quod † nihil dicatur actum, quando aliquid ſupereſt ad agendum, iuxta text. in l. fin. C. ad Sillan. ita Vrſil. ad Afflict. Deciſ. 172.

De nobilitate an amittatur per ingreſſum Religionis.

SVMMARIVM.

1 *Nobilitas an per ingreſſum monaſterij, vel profeſſionem amittatur, & numero 4. & 10.*

2 *Nobilitas quotuplex ſit.*

3 *Nobilitas Doctoratus eſt dignitas.*

5 *Dignitati defertur in pœnis. Fallit in monachis.*

Pœna, quando maior infligatur nobili, quam ignobili.

6 *Aequalitas in religioſis debet ſeruari reſpectu bonorum monaſterij.*

7 *In dignitate conſtitutus magis honorandus in veſtibus, quam qui non eſt.*

8 *Multitudini delinquentiū licet parcendum ſit, ſecus tamē in religioſis, nu. 9.*

Reli-

10 *Religioſus profeſſus amittit dignitates, non tamen iura ſanguinis, & nu. 14.*
11 *Nobilitas accidentalis & politica amittitur per profeſſionem.*
12 *Nobilitas vt non amittatur in monachis delicatis, qualiter intelligatur.*
13 *Intellectus ad text. in cap. non cogantur, diſtinct. 41.*
15 *Monachus ſuccedit parentibus, & 16. Eccleſiæ & monaſteria hodie ſunt bonorum temporalium capaces, ibidem.*
17 *Filius effectus Epiſcopus liberatur à patria poteſtate.*
18 *Monachus non perdit naturalia, vnde poteſt teſtificari.*
19 *Illegitimi efficiuntur legitimi ſola profeſſione quippe quę omnem maculam tollit.*
20 *Nobilitas naturalis perditur per ingreſſum Religionis.*
21 *Doctores non ſolum nobiles, ſed nobiliores vocantur.*
22 *Doctor effectus monachus an poſſit eſſe de Collegio Doctorum.*
23 *Nobilitas ſpiritualis an amittatur per Religionem.*

In Lib. III. Cap. v. de Regularibus, num. 94.

1 COLLIGITUR † *per ingreſſum monaſterij, ſiue per profeſſionem amitti nobilitatem*. Verum pro explicatione huius quæſtionis, vnum prius adnotandum
2 eſt, qđ † quadruplex in præſenti reperitur nobilitas; Prima, quæ dicitur nobilitas generis; quæ alio modo vocatur nobilitas naturalis; alia verò vocatur nobilitas accidentalis, & politica, procedens ex publico officio, aut ſęculari militia, aut adminiſtratione; alia verò nobilitas politica, & ciuilis, quæ nō verſatur in temporalium adminiſtratione,
3 qualis eſt † nobilitas Doctoratus, qui eſt dignitas, l. prouidendum, C. de poſtul. Et alia ſpiritualis, de quibus infra: Nobilitas verò ſecūdum communem vſum dicendi, eſt quædam qualitas illata per habētem principatum, per quā cognoſcitur nobilis, & diſcernitur inter plebeios, de qua plenè per Bart. in l. 2. C. de dignitat. lib. 12. Hoc itaque
4 præſuppoſito dico † per profeſſionem amitti nobilitatem: ita Gloſſa in capit. ea, quæ, de ſtatu monachor. & in c. 1. de purg. canon. & in cap. ſcripſit, 27. q. 2. Sed qualiter iſta propoſitio eſt à nobis intelligenda, in præſenti à nobis explicandum eſt. Quapropter Ioan. Andr. in d. cap. ea, quæ, dixit religioſos per profeſſionem religionis deponere nobilitatem, & potētiam, cum propriæ voluntati, & generi, ac proprijs ſubſtantijs renunciaſse intelligantur, & renunciauerint, 12. q. 1. c. non dicatis. Vnde, & mortui reputantur, C. de Epiſcop. & cler. l. Deo nobis, Hoſt. in d. c. ea, quæ, num. 12. Hinc plura inferun-
5 tur, & Primò, quod licet † in pęnis deferatur dignitati, tamen hoc in monachis non procedit: nam abſque delectu perſonarum, & diſtinctione iuxta qualitatem criminum ſunt puniendi, tam nobiles, quam ignobiles: quia omnes ſunt ęquales. Pro hoc, quod not. in c. 1. de purg. Canonica, & ita fallit in religioſis regula illa, quæ ſe habet, quod ſi agitur de pœna ſpirituali, ſeu pœnitentia, vel pœna pecuniaria, maior debet intligi nobili, quam ignobili, diuiti, in dignitate conſtituto, quam priuato, vt habetur per Doctores, in capit. cum quidam, de iureiur. & in cap homo, diſtinct. 40. Secundo infertur, idem eſse
6 dicendum reſpectu † bonorum monaſterij, quia in religioſis debet ſeruari æqualitas reſpectu bonorum monaſteri, vt dixit Abb. in d. cap. ea, quæ nu. 12. Quare fit, quod intrans hodie in monaſterium habet tantam participationem bonorum, quantā ille, qui intrauit longo tempore. Facit text. in verbo, quia dignum eſt, in cap. recolentes, de ſtatu
7 monach. & ita † debet magis in veſtibus honorari conſtitutus in dignitate, vel maior, quam minor in Eccleſijs regularibus, vt ſenſit Innocent. in c. cum

omnes, de conſtit. Abbas in d. c. recolentes, num. 3. & Ancharan. numer. 4.
8 Tertiò infertur, quòd † licet multitudini delinquentium ſit parcendum, quando talis eſt multitudo, quæ poteſt ſcandalum generare, cap. vt conſtitueretur, diſt. 50. & ratio eſt: quia plures in multitudine ſunt ignorantes an licitum ſit, quod committũt, & multitudinis rigoroſa punitio ſcãdalum, & punitionem parit. Item exemplo domini, qui multitudini Sodomitarum parcere voluit propter paucos iuſtos, Geneſ. c. 18. ta-
9 men † non parcitur religioſis, qui ceſſerunt ſæculo, & qui venerunt contra votum. Quapropter abſque delectu pſonarum ſunt puniendi, & ratio eſſe poteſt: quia ex quo illi monachi veniũt contra obſeruantiam regularem, ſuperior ſuus non poteſt contra illam diſpẽſare, vt patet in c. cum ad monaſteriũ, de ſtatu monachor. in fine, ſi ergo non ſunt diſpenſabilia ſuperiori, nõ poteſt detrahere ſeueritati iuris; & ita religioſi ſunt puniendi, non obſtante multitudine, arg. d. cap. ea quę; & idem notant Archidiac. Gemin. & Præpoſit. in d. c. vt conſtitueretur, & Præpoſit. in cap. commeſſationes, in fine, diſt. 44. Quar-
10 tò infertur, † monachum non ſolum amittere nobilitatem, ſed etiam dignitates nobiles; Hinc eo ipſo, quod quis efficitur monachus, deſinit eſſe Rex, Imperator, vel Epiſcopus; arg. 7. q. 1. cap. hoc nequaquam, ſic neque ſuccedit in Ducatu, Marchionatu; vel Regno, ſed ſucceſſores ſanguinis tantum, vt dixit Gloſſa in cap. ſcripſit, 27. quæſtion. 2. Et Fabius Anna 2. volum. conſil. lib. ſecundo, conſil. 106. numero 26. Ratio autem ponitur per Bald. in cap. in magiſtrum, num. 3. de elect. quia monachus non poteſt habere proprium, & regimen non poteſt eſſe commune, & ideo eo tanquam ſubducto de medio, ſuccedit alius capax, & ſi nemo ſit, magnates regni, eligent regem, & Papa confirmabit, vt in c. venerabilem, de elect. c. grande, de ſuppl. neglig. prælat.

11 Quintò infertur † nobilitatem accidentalem, & politicam ex publico officio, aut ſæculari militia, vel adminiſtratione procedentem, perdi per religionis ingreſſum, de regul. lib. 6. c. beneficiũ.
12 Verum hæc regula, quod † per religionem amittatur nobilitas, fallit in aliquibus caſibus, & primo in monachis delicatis, & male complexionatis: nam in iſtis non amittitur nobilitas: ita text. in d. c. cum ad monaſterium, vbi in monachis fit diſtinctio perſonarum ratione nobilitatis, vel infirmitatis. Hinc relaxatur aſperitas regulæ diuitibus, nobilibus, qui religionem intrant: nam ſi incurrerent infirmitatem ex dimiſſione ciborum delicatorum, ex eo, quia aſſueti ſunt delicatis cibis, & ſi vtantur vilibus, ſtomachus dedignaretur, tunc nõ poteſt cogi vti vilibus cibis; ita allegari ſolet text. cum Gloſſa in c. non cogan-
13 tur, diſt. 41. verum † ille text. non congruit dictæ expoſitioni, licet intellectus in ſe ſit verus, vt apparet ibi, vbi dicitur, quod iſti tales debent pauperibus vilia dare, quod non poteſt adaptari religioſis proprium non habentibus, d. c. nõ dicatis, vnde debet intelligi ille tex. de diuitibus pęnitentibus, vt non cogãtur à Sacerdotibus, cum imponitur pęnitentia, talibus vti cibis: quia ſæpe relaxatur iſtis de tali pœnitentia; ita Geminian. & Præpoſ. in d. c. non cogantur.
14 Secundò fallit quo † ad iura ſanguinis, quia non conuenit, vt quis ex bono opere, quod laudem meretur, ſcilicet ingrediendo religionem, nobilitatem perdat contra omnem æquitatem, arg. text. in l. ſiue hæreditaria, ff. de negot. geſt. & non debet eſſe deterioris conditionis bonus, quàm malus, vt dixit idem Fabius Anna, nu. 25. & quia ius nobilitatis eſt ius ſanguinis, quod eſt immutabile, l. iura ſanguinis, ff. de reg. iur. Hinc fit, quod quicunque filius, ſiue ſuus, ſiue emancipatus, ſiue per adoptionem patris exiuit poteſtatẽ, Inſtit. de adopt.
15 §. ſed † hodie, ſiue per profeſſionem regularem maſculus, vel femina, licet in.

Abba-

Abbatis poteſtate conſtitutus ſuccedit parentibus etiam de iure ciuili, ac ſi in eorum poteſtate manſiſſet, & in ſolidũ ſuccedunt, ſi ſoli fuerint, vel in partem, ſi alios habuerint fratres, ita quod per Religionis ingreſsũ ius ſuitatis, & ſuccedendi non perdiderunt, l. fin. §. hoc autem, C. de Epiſc. & cler. & talis ſuc-
16 ceſſio per eos acquiritur † quia Eccleſiæ, & Monaſteria ſunt hodie bonorũ temporalium capaces, & ſuccedere poſſunt, l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ. imo ſi conſuetudo patriæ, vel ſtatutum haberet, quod mortuo aliquo ſine liberis in poteſtate conſtitutis, Curia, aut Baro, aut quicunque alius temporalis dominus ſuccedat excluſis agnatis, & ceteris parentibus; & aliquis de terra illa deceſſerit, relicto vnico filio religioſo, & extra patriam poteſtatem in ſolius Abba-
17 tis poteſtate conſtituto, vel relicto † filio Epiſcopo, qui per Epiſcopatus dignitatem eſt à patris poteſtate liberatus, C. de Epiſcop. audient. Auth. Epiſcopalis dignitas, tunc excluſa Curia, vel Barone, monachus, vel Epiſcopus ſuccedit: nam dicuntur excluſi à patria poteſtate quo ad odia, & non quo ad fauores, Bartol. in proprijs terminis, in l. item, in poteſtate, cum ll. ſequentibus, & l. patre furioſo, de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris, & nec valet ſtatutum in contrarium, tanquam contra libertatẽ Eccleſiæ, & religionis, & ſuccedit monaſterium, vide Lapum allegat. 106. Se-
18 cundò fallit quo † ad naturalia; nam per ingreſſum religionis nihil perdunt religioſi, vnde videmus quod teſtimonium ferunt, ſecundum Gloſ. Inſtit. de iure perſonarum, circa medium, & per
19 c. etſi Chriſtus, de iureiur. & ſi † illegitimi ſunt, legitimi efficerentur ſola profeſſione, quæ omnem maculam tollit, in Auth. de monach. col. 1. Gulielm. de Cuneo, in d. l. prima, C. de ſacroſ. Eccleſ. atque filiũ ingratum purgat, adeo quod facta profeſſione filius ingratus deſijt eſſe ingratus, text. eſt in cap. non liceat, 19. quæſt. vlt. vt ob ingratitudinẽ amplius exhæredari non poſſit, 9 q. 3.
20 cap. fin. Præterea † per ingreſſum religionis perditur nobilitas naturalis, vt plenè per Iaſon, in l. præſumptionem, C. ſi contra ius, vel vtilitatẽ public. ita, quod non vitiaretur reſcriptum, ſi nobilis in eo ſe diceret nobilem, vt per regulam Cancellariæ Apoſtolicæ, incip. Item, dominus noſter, vt improbi lites requirentium motas, &c. Quartò fallit in nobilitate politica, & ciuili, quæ nõ verſatur in temporalium adminiſtratione, qualis eſt nobilitas Doctoratus, qui eſt dignitas, l. prouidendum, C. de poſtul. ſecundum Bartol. in Procem. C. imò, text. in l. diximus, in fin. ff. de
21 excuſ. tutor. appellat † Doctores non ſolum nobiles, ſed etiam nobiliores, & ſi per viginti annos in approbatis ſtudijs legunt, efficiuntur legitimi Comites, vt in l. prima, C. de profeſſ. qui in vrbe Conſtantinopol. libr. vndecimo. Hinc eſt, quod religioſi poſſunt Doctorari, vt doceant, & prædicent, dum tamen hoc fiat de licentia ſui ſuperioris, ſecundum Hoſtien. in Sum. tit. de magiſtr. §. qualis debeat, & Panormit. in cap. de multa, de præbend. Non tamen poteſt poſtulare, cap. de præſentium, decimaſexta quæſt. prima, niſi pro vtilitate directa, ex cauſa, in qua patrocinantur, puta pro conſeruanda libertate monaſterij, vel alijs rebus in iudicio defendentibus, vel recuperandis, & cum licentia ſuperioris, capitul. mona-
22 chi, decimaſexta quæſt. prima. An † verò Doctor effectus monachus poſſit tempore ſuo eſſe de collegio Doctorum, & percipere lucrum iuxta portionem ſuam, credo quod non: per allegata per Ioan. Andr. in reg. in argumentum, de regulis iuris, in ſexto, vbi habetur, quod monachus pro aliquo temporali lucro clauſtrum exire non debet, decimaſexta quæſt. prima, capitulo placuit 2. in princip. & monachus de numis loquens dicẽdus eſt inſtitor, eadem quæſt. capitul. ſi cupis.
23 Quintò fallit † in nobilitate ſpirituali, de

de qua per Abbat. & Socin. in c. 1. de purgat. Canon. nam illa nõ ſolum non perditur, ſed augetur, qua nobilitate eſt ille nobilis, qui eſt Deo acceptus, 1. Reg. 2. Quicunque honorificauerit me, ego glorificabo eum, & qui contẽpſerint, erunt ignobiles. Quid enim prodeſt, (vt Chryſoſt. ſuper Marc. capit. 3.) & quod proficit Cain, quòd filius Adæ, & primogenitus humanæ naturæ fuerit.

De ordine procedendi in publicis ſupplicationibus.

SVMMARIVM.

1 *Prærogatiuam obtinere volens in proceſſionibus qualiter induendus.*
2 *Locus in proceſſionibus dignior qualis ſit.*
3 *Clerici & religioſi concurrentes in proceſſionibus qui præferantur.*
4 *Clerici cum clericis qui præferantur, & num. ſeq.*
6 *Monachi nigri præferuntur alijs monachis, & Canonicis regularibus.*
7 *Prius nominatus magis dignus.*
8 *Clerici an omnes teneantur ire ad proceſſionem in letanijs, & quid de religioſis & exemptis, nu. 9.*

In Lib. III. Cap. v. num. 138. ibi, ire ad publicas ſupplicationes, &c.

1 NOTANDVM quod qui vult † prærogatiuam in proceſſionibus obtinere, debet ire cum induméẽtis gradu ſuo conuenientibus, D. Anton. in c. 1. de author. & vſu pallij, num. 7. vbi ait, quod proceſſiones debent fieri ab Epiſcopis cum indumentis Epiſcopalibus; facit text. in c. ſi iudex, de ſent. excom. lib. 6. l. item apud Labeonem, §. ſi quis virgines, ff. de iniurijs. Et inter eos qui ſunt æqualis dignitatis, & gradus, qui prior eſt tempore receptionis, niſi ille poſterior receperit dignitatem à Principe, ex hoc enim ille præfertur, vt in l. 2. ff. de albo ſcribendo, & in c. per tuas, de maior. & obed. Et quoniam iſta materiam eſt practicabilis, ideo ante omnia aduertẽdum eſt, quod
2 † in proceſſionibus, & ſeſſionibus, dignior locus eſt eorum qui ſunt magis prope Epiſcopum, vel aliud caput proceſſionis, & qui minus digni præmittuntur, & qui magis digni ſubſequuntur; Iſte ordo notabiliter probatur in cap. perlectis, diſt. 25. & qui magis participant cum capite debent ſubſequi, & eſſe magis vicini, vt ars imitetur naturam, arg. l. qui bis idem, ff. de verb. obligat. nam ſenſus magis notabiles à natura ſunt repoſiti circa caput, & membra minus neceſſaria magis à capite remota, Gloſ. in §. alia, in Gloſſ. quę incipit: Hinc trahe, Inſtit. de bon.
3 poſſ. Cæterum quando † concurrunt in proceſſionibus, & in communibus actibus clerici diuerſarum Eccleſiarũ, ſeu religioſi cum clericis ſæcularibus, qui debeant præferri? dicendum poſt Geminianum, & D. Cardin. quod inter iſtos clerici ſæculares debent præferri, quia antiquior eſt eorum inſtitutio; fundatur hęc conſequẽtia per text. & gloſ. in cap. Conſilia, §. Epiſcopos, diſt. 17. DD. in c. nimis, 2. de exceſſ. prælat. patet 16. q. 1. c. legi. Et inter clericos ſæculares qui habent dignitatem in nobiliori loco licet ſint eiuſdem no-
4 minis. Vnde † Canonicus Eccleſiæ cathedralis debet præferri Canonico Eccleſiæ collegiatę, vt notat Innoc. in c. 3. de ſepultur. quia ille dicitur clericus primi gradus, alij autem clerici aliarum Eccleſiarum, dicuntur clerici ſecundi gradus. Innoc. in c. ſedes, de reſcript.
5 Inter † alios autem clericos inferioris ordinis, præferuntur illi qui ſunt intitulati in dignioribus Eccleſijs, vtpote canonici eccleſiarum collegiatarum prēferuntur rectoribus parochialium Eccleſia-

Digitized by Google

cleſiarum,c.licet canon,iuncto c.ſtatu-
tum, de elect. in 6. poſt ipſos vero po-
nendi ſunt rectores parochiales, & in-
ter eos præferuntur plebani his qui nõ
ſunt plebani,arg.c.1.ne clerici vel mo-
nachi,lib.6.poſtea vero veniunt & reli
qui clerici ſæculares iuxta ordinem, &
antiquitatem eorum, vt in c.1.& c. ſta
tutum,de maior.& obed. Deinde mo-
nachi & alij religioſi iuxta eorum anti
quitates, iux; Gloſſam in c.quorundã,
de elect.in 6. vt illi præferantur in ſeſ-
ſionibus & proceſſionibus, qui primo
fuerint approbati & confirmati. Hinc
6 ſequitur † quod monachi Sanctiſſimi
Patris Benedicti alijs monachis,& ca-
nonicis regularibus præferantur, quia
S.P.Benedictus,qui cõpo ſuit regulam
monachorum iam approbatam,extra
de regular. cap.ſup. eo,fuit approbata
ante Regulam S. Auguſtini, qui fecit
regulam canonicorum regularium;fa-
cit etiam text.cap.pernitioſam,18.q.2.
vbi de regula Baſilij fit mentio tanquã
de regula approbata,vbi Papa enume-
rans quaſdam regulas approbatas, in-
cipit à regula S. Patris Benedicti,illam
7 † prius nominando, vnde ſequitur qđ
ipſa ſit dignior,per tex.in l.quoties, ff.
de vſufruc.vbi prius nominatus debet
prius præferri; facit Gloſ.diſt.96.in c.
bene quidem,in verbo, Mediolanẽſis.
Facit etiam dictum Baldi in l.1. C. de
edic.Diui Adr.tollen.vbi ait, quod pri
mo nominatus videtur dignior & ma-
gis dilectus à nominante; & hæc eſt
cõmunis opinio, vt habetur in conſi.2.
ſacri collegij Paduani,nu.37. Poſt ve-
ro canonicos regulares ponendi ſunt
Fratres mendicantes, ita hęc habentur
per Doctores, præcipue Prępoſitum in
d.§.Epiſcopos. Ad quem vero ſpectet
definire controuerſias quæ oriri ſolent
circa pręcedentiam in proceſſionibus,
vide Concil.Trid.Seſſ.25.de regular.
8 c.15. Sed an omnes † clerici teneantur
venire ad proceſſiones in Letanijs,di-
xit Præpoſ.in c.quando, diſt.38.in fi-
ne, quod clerici poſiti in Eccleſijs ſitis
in territorio baptiſmalis Eccleſiæ, ad
baptiſmalem Eccleſiam accedunt in
Letanijs,& ita ſeruatur de conſuetudi
ne,ſecundum Geminianum ibi. Qua-
re ſecundum Abbatem, in c. nimis, 2.
de exceſſ.pręlat.dicitur,quod religioſi
non tenentur venire ad proceſſionem,
9 niſi fiat ex magna cauſa. Exime † ta-
men ab hac obligatione exemptos ple-
narie,vt per Papam,quia venire ad Sy
nodum,& Letanias æquiparãtur, cap.
quando, diſt.38. Sed exempti non te-
nentur ire ad Synodum,cap.ex ore,de
priuileg.ergo nec ad Letanias,ad idem
Calder. de priuileg. conſilio 8. Felin.
in cap. dilectus, de offic. ordinar. Ad
hæc vide Concil. Trident. Seſſ. 23.
capit.13.

De ordinibus ſacris,an conferri poſſint ex priuilegio.

SVMMARIVM.

1. *Ordines ſacros an Abbas conferre poſſit ex delegatione Summi Pontificis, & quos, num. 3.*
2. *Sacerdotem facere præſupponit Epiſcopalem conſecrationem.*
4. *Epiſcopalis ordinis, quæ ſunt, non eſſe delegabilia, qualiter intelligatur.*
5. *Concilium Tridentinum quid circa ordines minores conferendos ſtatuat.*
6. *Abbates quinam, & quando poſſint ſæcularibus ſubiectis iuriſdictioni Epiſcopali ordines minores conferre.*
7. *Abbates noſtri, & S.Bernardi Hiſpaniæ hodie non benedicuntur, & tamen fruuntur omnibus præeminentijs, honoribus, priuilegijs, & inſignijs Abbatialibus, quibus perpetui & benedicti per Epiſcopos frui ſolent.*
8. *Abbates an & quando conferre poſſint minores ordines regularibus ſuis ſuo ordini adſtrictis.*
9. *Abbates an conferre ualeant Sacramentum Confirmationis.*

Additamenta ad Primam Partem

In Lib. III. Cap. v. num. 156.

DVas propoſuimus Concluſiones. Quarum Prima
1 eſt † Ordines ſacros nec Abbatem videtur poſſe cōferre ex delegatione Summi Pontificis. Secunda, poſſe abbates de iure conferre minores ordines. At quo ad primam, quamuis hoc videatur verũ quo ad collationem ordinis presbyteratus,
2 ſiue Sacerdotij: quia † facere Sacerdotem præſupponit conſecrationem Epiſcopalem, ideſt, præſupponit Sacerdotium, quale quo ad hoc eſt ſolum Epiſcopale, ſicut generare hominem ſibi ſimilem, non ſolum præſupponit hominem, qualis eſt infans, vel puer, ſed perfectum, quo ad hunc hominem, qui poſſit, & aptus ſit ad generandum: tamen, vt dicit Hieron. Llamas lib. 4. Methodi, cap. 3. §. 3. & 4. ex priuilegio
3 Summi Pontificis † Innoc. VIII. fuit conceſſum quibuſdam Abbatibus Ciſtercienſium, vt vnuſquiſque ſibi ſubditis Monachis poſſint cōferre ſacros Subdiaconatus, & Diaconatus ordines; quod idem affirmat Victoria, de ordine Subdiaconatus de Sacramento ordinis, num. 235. dicens contra opinionem D. Thomæ, & Palud. Nihilominus, (vt fertur) Papa de facto commiſit quibuſdam Abbatibus S. Benedicti, ſaltem de Subdiaconatu. Vidi ego Bullam Papę quibuſdam Abbatibus Ciſtercienſis ordinis, concedentis vt poſſint conferre Subdiaconatum, & alij dicunt Diaconatum etiam.
4 Et nec obſtat, quòd † ea, quæ Epiſcopalis ordinis ſunt nō ſunt delegabilia, & delegari nequeunt non Epiſcopis, licet ſecus ſit de his, quæ ſunt iuriſdictionis; at conferre Ordines ſacros, ordinis eſt Epiſcopalis, ergo. Nam reſpondetur, veram eſſe Canoniſtarum maximam, quòd quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, non poſſunt committi, & non ſunt delegabilia ab ipſis ſcilicet Epiſcopis, benè tamen à Summo omnium Epiſcopo, & Ieſu Chriſti Vicario in terris, in quo ſolo reſidet poteſtatis plenitudo. Ita Llamas, qui ſup. §. Circa ſecundum, quia manifeſtũ eſt poſſe Abbates cōferre de iure minores ordines, ideo tantum addere mihi viſum eſt, quod Sacra Congregatio Card. decla-
5 rauit, id † quod in Concil. Trident. Seſſ. 23. c. 10. ſtatuit, videlicet Abbatibus, & alijs quibuſcunque exemptis nōn liceat intra fines alicuius Diœceſis conſiſtentibus, etiamſi nullius Diœceſis, vel exemptis eſſe dicantur, cuiquam qui regularis ſubditus ſibi non ſit, tonſuras, vel minores ordines conferre; nec literas dimiſſorias clericis ſæcularibus, vt ab alijs ordinentur, concedat. Item, ait ipſa Congregatio,
6 quòd † Abbates regulares habentes ius baculum deferendi, & mitram, poſtquam ſacerdotalem ordinem, & munus benedictionis ſuſceperint, poſſunt tonſuras, & ordines minores ſæcularibus Epiſcopi iuriſdictioni ſubiectis cōferre, ſi modo ipſius Epiſcopi conſenſus accedat, & à dicto Epiſcopo quiſque literas dimiſſorias impetrauerit ita vt ſatis non ſit id generatim ab Epiſcopo cōceſſum eſſe. Hodie autem apud
7 † nos, & apud Abbates S. Bernardi Hiſpanię, Abbates non benedicuntur, & non obſtante benedictione, omnibus, & ſingulis honoribus, præminentijs, priuilegijs, prærogatiuis, & inſignijs abbatialibus fungi poſsũt, quib. perpetui, & benedicti per Epiſcopos poterãt, vt dixit Llamas qui ſupra, §. 4.
8 † poſſunt etiam Abbates eoſdem ordines conferre alijs regularibus, qui dimiſſorias ſpeciales ſuperiorum ſuorũ, & ſpecialem conſenſum Epiſcopi habuerint, ac prætereà alijs ſæcularibus, qui aliorum Epiſcoporum iuriſdictionis ſunt, dummodo ſuperiorũ ſuorum dimiſſorias attulerint, & ſpecialẽ conſenſum Epiſcopi loci, in quo ordines
9 huiuſmodi cupiũt ſuſcipere. † Poſſunt etiam ex Priuilegio Apoſtolico de con

ſenſu

ſenſu tamen Ordinarij ſuperioris Cõfirmationis Sacramentum conferre; prout declarauit Sacra Cõgregatio in Seſſione 7. Can. 5. de Confirmat. Hæc Quarantia in verbo, Ordo, folio mihi 393. verſ. notandum quod eadem Sacra Congregatio Cardinalium.

De fuga, an probet delictum.

SVMMARIVM.

1 *Fuga quando probet delictum.*
2 *Eſſe ſub compedibus, & eſſe in carcere æquiparantur.*

In Lib. III. Cap. vij. num. 9.

1 DIXIMVS fugam † probare delictum, quãdo quis aufugit fractis carceribus, nã tunc talis fuga operatur, vt habeatur pro conuicto, & confeſſo crimen, vt ſi fracto oſtio, vel pariete carce
2 ris fugeret, vel ſi † non eſſet clauſus in carcere, ſed ſolum vinctus compedib. ita probatur in l. ſuccurritur, ff. ex quibus cauſ. maior. vbi nihil intereſt, an ſub compedibus, vel parietibus detineatur. Idem de eo, qui eſt ſub ſola cuſtodia, vel haberet domum ius dicentis pro carcere; ita Curt. iunior in l. admonendi, num. 165. de iureiur. Idem, quãdo factum eſſet arreſtum, ſeu præceptũ à iudice, ne exeat domum, vel Ciuitatem: nam is carceris effractor dicitur, Oldrad. conſ. 63. Idem de eo, qui effracto carcere exiens fuit captus: nam habetur ac ſi perfectè aufugiſſet, Boer. deciſ. 215. nu. 12. Hæc Menoch. de arbit. iudic. lib. 2. caſu 301. nu. 5. vſque ad 12.

De Aduocatis.

SVMMARIVM.

1 *Aduocatus cauſam ancipitem poteſt defendere.*
2 *Aduocatus iuſtã habens cauſam an poſſit vti dolo, vt iuſtam cauſam obtineat.*
3 *Cautelis vti contra cautelas inſidiãtium bonis licet.*
4 *Aduocatus an quis poſſit eſſe in cauſa qua fuit iudex.*
5 *Aduocatus non debet clientem in reſponſionibus inſtruere, nec qualiter reſpondeat, num. ſeq.*
7 *Iudex poteſt præcipere aduocato, vt ſtet à remotis quando reus examinatur.*
8 *Aduocatus an poſſit inſtruere teſtes de iure.*
9 *Aduocatus an debeat deſerere cauſam, ſi dicit clientulo, quod non habet ius.*

In Lib. III. Cap. viij. num. 2.

1 CAVSAM *ancipitem † poſſe aduocatum defendere confirmauimus exiſtentibus circumſtantijs, de quibus num. 2.* Modo adde plura circa hanc materiam, & Primò, an aduocatus, qui bene ſcit ſuum clientulum habere bonã cauſam, & altera pars vtitur mendacio in iudicio, quia examinatus vt principalis negat
2 veritatem, vtrum † aduocatus, qui habet iuſtam cauſam poſſit licitè vti dolo, vt iuſtam cauſam obtineat? Ioann. Andr. in cap. cupientes, de elect. libr. 6. in Gloſſa in verbo, Malignantium, dicit, quod conſueuit dici, quod qui habet ius in principali, cauillationes, & malitias poteſt per alias repellere; idem ſentit Archid. 23. queſt. 2. cap. dominus noſter, in rubr. 81. lib. primo, numer. 5. qui ſic intelligit, dummodo non vtatur mendacio; quia dicitur in Pſalmo, Perdes omnes qui loquuntur mendacium; Pro hoc allegatur id, quod dicitur per Nicol. de Lira ſuper Euangelio Matth. 21. quod Chriſtus volens euadere cauillationes Principum, & Sacerdotum, quaſi retundens clauum clauo, propoſuit eis aliam quæſtionẽ, ſcilicet de Baptiſmo Ioannis, & dicit Nicol. quod Chriſtus voluit oſtendere fa-
3 cto, quod licet † vti cautelis contra cautelas malorum inſidiãtium bonis; facit

Digitized by Google

illud, quod dixit Innoc. in c. olim cauſa, inter viuos, de reſtit. ſpol. quod licet mihi rem meam recuperare etiam furto, dummodo ſine ſcandalo; idem ſequitur ibi Anton. de Butr. & Flor. de ſãcto Petro, in l. itaque, ff. ad leg. Aquil. Secundò quęritur ex nu. 11. quod licet fieri poſſit, vt aduocatus meus in cauſa principali, poſſit eſſe contra me in cauſa appellationis; non tamen eſt honeſtum. Sic ait Specul. par. 1. lib. 1. de iudice delegato, in §. ſupereſt, numer. 11.
4 quod licet nullo † iure prohibeatur. quod quis poſſit eſſe aduocatus in cauſa, in qua fuit iudex, honeſtè tamen facit, ſi abſtinet, ne malum commercium præſumatur tempore, quo erat iudex, habuiſſe. Tertiò ex num. 4. verſ. ſi inſtru-
5 xit, notandum, quod † aduocatus non debet clientulum in reſponſionibus inſtruere, vt dixit Specul. tit. de reb. conuent. §. nunc, num. 14. & tit. de poſitionibus, §. tertio, num. 4. Hinc Afflict. titul. de præſtat. ſacram. &c. lib. 1. rubr. 81. num. 7. in fine, & 8. dixit notari ex
6 conſtit. Aduocatos, quod † aduocatus non debet conſulere clientulo, quomodo debeat reſpõdere poſitionibus, ſeu capitulis, niſi quod dicat veritatem tempore, quo debet reus reſpondere libel-
7 lo; vnde † quando examinatur principalis, debet præcipi aduocato, quod ſtet à remotis; ita, quod non poſſit inſtruere reſpondentem, & ita aduocatus non poteſt dictare reſponſionem clientuli, poteſt tamen ex Speculat. de poſit. c. 4. verſ. quod ſi patronatus, quãdo clientulus eſſet nimis ſimplex, aſſiſtere ſibi, ne clientulus decipiatur in reſpondendo, inſtruendo eum de iure,
8 & non de facto; ſic † etiam teſtes poteſt aduocatus inſtruere de iure, vt quod ſciunt, apertè deponant, & non decipiãtur in reditione cauſæ, ſecundum Roffred. Beneuent. de Senatuſconſ. Liboniano, quod eſt menti tenendum, ſecũdum Afflictum qui ſupra, nu. 8. Quartò ex num. 5. diximus, quod ſi aduocatus in progreſſu cauſæ aduertit cauſam eſſe iniuſtam, quam à principio iudicabat iuſtam, debeat à patrocinio deſiſtere. Adde, etiam quod collegis videatur contrarium, vt dixit Afflict. in d. Rubrica 81. num. 12. qui etiam quærit: Ad-
9 uocatus † cauſæ dixit clientulo, quod ipſe non fouet ius, clientulus rogat eum, quod non deſerat cauſam, quia ſperat à iudice obtinere ſententiam in ſui fauorem, quod fecit iudex; vtrum aduocatus, qui non deſeruit cauſam, ſed loquutus eſt contra ſuam conſcientiam, & obtinuit, peccauit mortaliter; Afflictus per rationes ibi aſſignatas, putat quod non: niſi aduocatus habuiſſet ſciẽtiam ex confeſſione ſui clientuli, vel aliter quod iudex odio aduerſarij, vel clamore, prece, pretio, vel xenijs fuit corruptus. Ego autem dicerem contrariũ, quia qui facit contra conſcientiam, ædificat ad gehennam c. per litteras, de reſtit. ſpoliat. cap. inquiſitioni, de ſenten. excommunic.

De Doctoribus conductis ad legendum.

SVMMARIVM.

1 *Doctor conductus ad legendum, an poſſit legere per ſubſtitutum.*

2 *Contractus intelligitur celebratus ſecundum conſuetudinem loci.*

In Lib. III. Cap. xj. num. 15.

1 POTEST quæri, † an Doctor, qui conductus eſt ad legẽdum in aliqua Ciuitate, poſſit legere per ſubſtitutum? dic quod de iure non poteſt; ita Bart. in l. nemo eſt qui neſciat, ff. de duobus reis, & ratio eſt: quia videtur electa induſtria perſonæ, vt l. inter artifices, ff. de ſolution. tamen ſi eſt conſuetudo loci, quod Doctores poſſint legere per ſubſtitutum, intelligitur tacitè actum, quod poſſit legere per ſubſtitutum, & ſic attenditur con-

conſuetudo loci, vbi fit contractus; & pro hoc facit quod dixit Baldus in l. 1.
2 ff. ſolut. matrim. quod † contractus intelligitur celebratus ſecundum conſuetudinem loci, vbi fit contractus; ita Afflict. Deciſ. 226. num. 2.

De Medicorum ſalarijs.

SVMMARIVM.

1 *Medici ſalarium adeo eſt priuilegiatum, vt poſſit exigi ab infirmo etiam inuito.*
2 *Medicus an poſſit recipere promiſſionẽ ab infirmo de ſuo ſalario.*
3 *Salarium iuſtum medici quale; remiſſiuè.*
4 *Medicus extorquens nimis magna ſalaria, an teneatur reſtituere.*
5 *Medicus trahens in longum infirmitatem, quam male faciat.*
6 *Medicus, qui ſua imperitia infirmum interficit, an puniatur pœna capitis.*

In Lib. III. Cap. xiiij. num. 15.

Diximvs quale eſſe debeat ſalarium medici: nunc ad-
1 do, quod † adeo eſt priuilegiatum ſalarium medici, q̃ exigatur ab infirmo, etiam quod nolit curari; & medicum exoſum habeat; prout conſuluit Socin. conſ. 26. num.
2 vndecimo, vol. 1. An † vero medicus poſſit recipere promiſſionem ab infirmo de ſuo ſalario? Dic quod ſic: dummodo non vtatur malis, & noxijs medicamentis ad extorquendam promiſſionem. Ita Ioan. de Platea, in l. archiatri, & ibi etiam Bartol. C. de profeſſ. & medic. lib. decimo, & modo nō habeat ſalarium ex publico: nam tunc non poteſt exigere talem promiſſionẽ. Ita Afflict. deciſ. 123 num. 3. & modo ſalariũ non ſit iniuſtum, & immoderatum, & ita poteſt intelligi Gloſſa in l. 1. §. ſi cui cautum, in verbo, ſuſpenſo, ff. de var. & extraord. cognit. Afflict. in Rubr. 81. num. 14. in Conſtit. Regni. Et quod
3 ſit † iuſtum ſalarium medici ponit Conſtit. Regni, Quia nũquam, vbi Afflict. dicit, quod magis fauendum eſt medicis circa ſalarium, quam aduocatis propter curam ſalutis humanæ; ita Bald. in
4 l. prima, 2. col. C. mand. & † ſi medicus, vel aduocatus extorſit nimis magna ſalaria, medicus, vel eius hæres tenetur reſtituere: quia acquiſitio nimij pretij habet in ſe conſenſum alterius partis, ſi
5 laborauit. Caueat † tamen medicus ne infirmitatem in lõgum trahat propter lucrum: quia totum ſalarium, quod recipit ab ęgrotis, qui de facili curari poſſunt, male recipit; & ex hoc ei paratus eſt infernus, vt dixit Archid. 1. q. 1. cap. non eſt ex illicitis. Rurſum quęritur an
6 medicus † chirugicus delinquẽs ſua imperitia in officio, in tantum quod infirmus moriatur, poſſit pœna corporali puniri. Vrſil. ad Deciſ. Afflicti 123. numero 4. dixit quod non, ſecundum Gloſſam not. in l. 2. quæ etiam ponit de aſſeſſore, ff. quod quiſque iur.

De Aromatarijs.

SVMMARIVM.

1 *Aromatarij vendentes falſa, atque corrupta aromata ad iudicis arbitrium puniuntur in foro exteriori.*
2 *Collocantes bonos fructus in ſummitate, & in medio putridos, eadem pœna puniuntur.*

In Lib. III. Cap. xv. num. 1. ibi, & tenetur de damno.

1 Qvinimo in † foro exteriori, atque ita iudicis arbitraria pęna puniẽdos eſſe aromatarios, q̃ falſa, atque corrupta aromata vendunt, ſcripſit Ripa in tract. de peſte, de remedijs præſeru.
2 contra peſtem, num. 148. Sic † eadem

Y 2 pœna

Digitized by Google

pœna puniendi ſunt qui in ſummitate bonos fructus collocant, & in medio putridos, & corruptos, imo corruptores iſti ab Epiſcopo pœna pecuniaria multandi ſunt, quemadmodum eodem loco Ripa numer. 150. adnotauit, poſt Roman. Singul. 526. Sic eadem pœna poſſunt puniri macellarij, qui fœtidas carnes vendunt, vt dixit Menoch. de arbitrar. iudicum, libro ſecundo, centur. quarta, caſu 382. numer. quarto, vſque ad ſeptimum.

De abſolutione ab excommunicatione, quæ ob leuem clerici percuſſionem incurſa fuit.

SVMMARIVM.

1 *Puer percutiens leuiter clericum eſt excommunicatus, abſoluendus ab Epiſcopo.*
2 *Abſolutio ab excommunicatione per Epiſcopum facienda, quando percutiens eſt doli capax.*
3 *Delicti tempus inſpicitur in pœnis infligendis.*
4 *Immunitas conceſſa propter numerum duodecim filiorum durat etiã illis mortuis.*
5 *Pœna minoratur propter ætatem.*
6 *Pœna inceſtus commiſſi cum Iudæa ob ætatem minorem minuitur.*
7 *Sic propter violentiam abſolutam; ſic propter nobilitatem, num. 8. Item, propter metum, num. 9.*

In Lib. III. Cap. xvj. num. 2. ibi, Niſi exceſſerit.

1 CONCLVSIO *eſt † puerum percutiẽtem leuiter clericum, eſſe excommunicatum, ſed poſſe abſolui per Epiſcopum.* Et ratio ponitur per text. in c. fin. de ſent. excom. quia propter defectum ætatis, in qua fuit cõmiſſus exceſſus, rigor eſt manſuetudine temperandus, hoc eſt, rigor miſſionis faciendæ ad Curiam mãſuetudine abſolutionis faciendæ per or-
2 dinarium, quod † verum eſt, ex quo eſt doli capax, qui deliquit, vt not. in ca. 1. eod. tit. in 6. Alioquin in totum parcitur: quia non doli capax, etſi pati poſſit iniuriam, non tamen facere, 15. q. 1. ca. illud, Itaque Cõcluſio intelligenda eſt de pueris doli capacibus, quamuis ante abſolutionem ſint puberes effecti; &
3 ratio eſt: quia † in pœnis infligendis attenditur tempus delicti, & non ſententiæ d. c. fin. Ad idem l. prima, C. de pœnis; & ita beneficium indultum ratione minoris ætatis, poſtquam locum habere cœpit, non extinguitur licet minor peruenerit ad maiorem ætatem; facit text. à ſimili, in l. qui cum maior, ff. de bonis liber. l. minoribus, C. de his, quibus vt indign. Quare facit ad quæſtio-
4 nem, quod † ſi immunitas eſt conceſſa propter numerum duodecim filiorum, duret illa, quamuis filij moriantur, vt in l. 2. §. oportet, ff. de excuſat. tutor. vt diximus ſupra in hac edit. lib. 3. cap. 5. numer. 34. in fine, notat Ioan. Andr. in reg. Decet, de regul. iur. in 6. Igitur, in
5 pœnis † infligendis minoratur pœna propter ætatem, l. auxilium, §. in delictis, ff. de minor. ibi: niſi quatenus interdum miſeratio ætatis, ad mediocrem pœnam iudicem induxit. Sic mitioribus tormentis affliguntur impuberes, vel ancillæ, nondum viripotentes, cum in cauſa domini in domo occiſi, torquendi ſunt, l. prima, §. impubes, & §. ſequen. ff. ad Senatuſconſult. Sillan. ſic pœna inceſti coitus ob ætatem teneram remittitur, l. ſi adulterium, §. inter fratres, ff. de adulter. vbi propter ætatem Imperatores pœnam inceſti Clau-
6 diæ remiſerunt. Sic † à pœna ordinaria cognoſcẽtis carnaliter Iudæam excuſat minor ætas. Alciatus reſp. 458. in fine. Sic minor ætas excuſat à pœna homicidij ordinaria, ſed talis homicida puniendus eſt pœna mitiori, Bald. in l. ſed, & ſi ſeuerior, col. 2. C. in quib. cauſis

Digitized by Google

cauſis irrog. infam. Decius in l. fere in omnibus, nume. 2. de reg. iur. Rurſum
7 adde quod † non ſolum parcitur ętati, quo ad minorem pœnam, ſed etiã propter violentiam abſolutam, c. ſacris, de eo, quod met. cauſa. Item propter ignorantiam 34. q. 1. c. per bellicam, & q. 2. cap. in lectum, & de cler. excomm. miniſtr. c. Apoſtolicæ. Rurſum propter extremam neceſſitatem, c. ſi quis propter neceſſitatem, de furt. c. interfeciſti, de homicid. Prætetea, † in pęnis
8 infligẽdis, minuitur etiam pœna propter nobilitatem, 24. q. 1. c. qui contra pacẽ, extrà, de pœnis, cap. fin. ob dignitatem, de offic. deleg. c. ſanè quis, c. paſtoralis, 2. q. 7. cap. quiſquis; propter metum, diſtinct. 50. cap. presbyteros, d. c. ſacris. Item, propter qualitatẽ, tempus, locũ, euentum, l. aut facta, ff. de pœnis. Item propter multitudinem delinquentiũ, diſtinct. 50. capit. vt conſtitueretur, de cleric. excomm. miniſtr. c. latores, ſecũdum Hoſtienſ. propter metum, vnde Baldus in l. ſeruos, C. de vi publ. dicit,
9 quod † ille qui interfecit aliquem metu tyranni, non debet mori: quia debet pœna mitigari, per illum tex. & Gloſſa ibi idem dicit. Vide Decium conſil. 535. nume. 5. qui ponit cautelam Bart. Veronenſis ad hunc effectum ad euadendam mortem.

De dictionibus denotantibus excommunicationem latæ ſententiæ.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio quando ſit latæ ſententiæ.*

2 *Dictio, omnino, id operatur quod ſit parata exequutio, & num. 3.*

4 *Dictio, nullatenus, habet vim latæ ſententiæ, fallit num. 5. & 8.*

6 *Dictio, funditus, penitus, & omnino, quid ſignificent.*

7 *Dictio, mox, addita verbo futuri temporis, eſt latæ ſententiæ, & habet exequutionem paratam. Vide ſupra num. 1.*

In Lib. IIII. Cap. ij. num. 5.

1 DIXIMVS *quando † verbo futuri temporis adijcitur dictio, eo ipſo, ſtatim, mox, omninò, protinus, ipſo facto, ipſo iure, tunc excommunicatio eſt latæ ſententiæ.* De iſtis dictionibus vide latè Tiraquel. vol. 7. verbo, reuertatur, à nu. 76. vſque 113. fol. mihi 251. vbi de dictione, omnino, dicit nu. 5. quod idem eſt, ac ſi diceret ipſo iure, qui allegat Bald. & quamplures ſuo more ſolito. Et id
2 operatur, hæc dictio, † quod ſit parata exequutio, vt dixit Bart. in l. 1. col. vlt. ff. iudicat. ſol. & eam vim habet, vt pręcisè quis teneatur ad factum, Felin. in cap. ex parte, colum. 1. de offic. delega.
3 Quod quidem † præcisè ſignificat, vt ſine vlla exceptione, ſine remedio, ad vnguẽ, indiſtinctẽ id fiat, Bald. in rubr. de conſtit. colum. 2. Barb. conſ. 39. colum. 3. lib. 2. & conſil. 76. lib. 3. col. 1. & excludit omnem gratiam & diſpenſationem, Gloſ. in Clement. Vt hi, qui, de ęta. & qualit. Archidiac. in cap. 1. in verbo, perſonis omnibus, de relig. domibus, lib. 6. Quod idem de dictione, prorſus, dicit Tiraquel. num. 87. Item,
4 de † dictione, nullatenus, Archidiac. in c. ſolent, in verbo, ſed natura, de conſecrat. diſtinct. 4. ea enim habet vim latę ſententiæ, ſecundum Gloſſam in Authent. Si qua mulier, vbi etiam eſt bonus text. C. ad Velleian. Card. Florẽt. & Barbat. in capit. ſuper litteris, de reſcript. Et hoc ſuapte natura; poteſt † ta-
5 men interdum ob ſubiectam materiã ſuam vim perdere, vt dixit Felin. in c. Paſtoralis, col. pen. verſ. conſidera, de except. ad hoc facit text. not. in c. pueri, 1. q. 1. vbi ita ſcribitur. Pueri ad ſacros ordines nullatenus admittantur, & tamẽ vt dicit Gloſ. ibi, ſi admiſſi fuerint,
6 recipiunt characterem. Idem † de dictione, funditus, dixit Tiraq. nu. 103. Philip.

Philip. Franch. in cap. quā ſit, §. vlt. de electiō. in 6. Idem de dictione, penitus, ex Gloſſa in l. ſi qui aduocatorum, in verbo, arceātur, & ibi Angel. Raph. Fulgoſ. qui eam dixit ſingul. C. de poſtul. Idem de dictione, penitus, quę idē ſignificat, quod omninò, & ſatis hoc probatur in l. quidam, C. de fideicommiſ. quamuis quādoque talis dictio, & aliæ dictiones, de quibus ſupra, ſecundum ſubiectam materiam non ſint latę ſententiæ, vt videtur voluiſſe Gloſſa in cap. quiſquis, verbo, ſuſpendantur, extra, de elect. Propriè tamen habēt vim

7 latæ ſententiæ. Sic † dictio, mox, cum additur verbo futuri temporis, eſt latæ ſententiæ, Franch. in capit. in pęnis, de regul. iur. in 6. Felin. in c. Rodulphus, de reſcript. Gloſ. in Authent. de inceſt. nupt. in princip. in verbo, imminere, & ibi Bartol. & habet exequutionem paratam, Iaſon in l. 2. colum. 3. verſic. Secundo pondero, de iureiuran. probat text. in l. ſi quis poſthac, in princip. ibi, velut manu iniecta mox vindicet, C. de bonis proſcript. & hoc procedit de genuina vi, & natura; vt ſentit Gloſſa in c. quia propter, de elect. nam eſt Canon latæ ſententiæ, Card. Florent. conſil. 19. Iaſon in l. fructus, ff. ſolu. matrimon. Hæc tamen dictio, & ſimiles, quę

8 ſunt latæ ſententiæ, fallit † ſi iungerentur verbis neceſſariò requirentibus ſentētiam, ſiue miniſteriū hominis, (v. g.) ſi diceretur, mox, vel protinus cōdemnentur, l. 2. C. vt lite pend. Ex tunc condemnentur, vt dixit idem Tiraquell. volum. 6. verbo, reuertatur, nume. 112. qui ponit multa ſimilia; idem dic de dictione, incontinenti, vel, confeſtim, quę ſecum trahūt exequutionem iuris, Bald. in l. lecta, in fi. 2. lecturę, ff. ſi cert. petat. De hac etiam dictione, ipſo iure, vide Tiraq. eod. verbo, reuertatur, num. 397. vſque ad 405.

De excommunicato ob offenſionem dubiam abſoluendo præſtita cautione.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus, vbi offenſa eſt dubia, præſtita cautione eſt abſoluendus.*

2 *Iniuria vbi facta eſt Eccleſiæ, an debeat præcedere ſatisfactio.*

3 *Excommunicatio vbi lata eſt ad inſtantiam partis, debet eſſe cautio fideiuſſoria, vel pignoratitia.*

4 *Excommunicatus pro manifeſta offenſa, non eſt abſoluendus, niſi actualiter ſatisfaciat. Limita quinque modis.*

In Lib. IIII. Cap. xvij. nu. 6.

1 DIXIMVS † *excommunicatum, vbi offenſa dubia eſt, prę ſtita cautione eſſe abſoluendum*. Probat hanc concluſionem text. in c. ex parte, el 2. de verb. ſignif. in 6. c. cum deſideres, de ſent. excommunic. in c. ſolet, eod. titu. lib. 6. Limita tamen duobus modis hāc pro-

2 poſitionem, & Primò, vbi † iniuria facta eſt Eccleſiæ, quia præcedere debet ſatisfactio, Gloſſa eſt ſingul. in cap. accuſatio, 2. quęſt. 7. vbi ſpeciale eſt in Eccleſia: quia etiam quod ſit dubium, pro Eccleſia præſumitur, aſſerēte ipſum eſſe excōmunicatum. Verum, an hæc fallentia poſſit ſuſtineri, vide Felinum, in cap. cum contingat, columna ſecunda, in princ. de offic. delega. qui dixit, quod

3 non. Secundo limita, † quando eſſet lata excommunicatio ad inſtantiam partis: nam tunc debet eſſe cautio fideiuſſoria, vel pignoratitia, etiam in offenſa dubia, Gloſſa in verbo, cautione, in cap. qua fronte, de appellatio. & ibi

4 Abb. in fi. At † excommunicatus pro manifeſta offenſa, non eſt abſoluēdus, etiam ſi velit ſatiſdare de ſatiſfaciēdo, niſi actualiter ſatiſfaciat, text. eſt in c.

ex

ex parte, de verb. ſignific. Limita quinque modis; vt per Ioan. Franc. de Ripa, in c. 1. de iudic. col. 33. & per Felin. in d. c. cum contingat. Primò, niſi in articulo mortis; Secundò, ſi ſatisfactio exigit longum tractum, vt ſi fuit excõmunicatus, ex eo quod non fecit conſtrui Eccleſiam; Tertiò, ſi impoſſibilis eſſet ſatisfactio; Quartò, quando fuit excommunicatus pro manifeſta iniuria illata ſoli Deo; Quintò, niſi excommunicatio eſſet talis, quę non conueniret excommunicato, quia non facit ſe ad ordines promoueri.

De licentia ſuperiorum habenda in acceſſu monialium.

SVMMARIVM.

1 *Licentia à quo petenda pro acceſſu ad monaſteria exempta.*

2 *Epiſcopo an liceat dare licentiã cõſanguineis cauſa viſitandi filiam, vel ſororem detentas graui infirmitate.*

3 *Statutum Epiſcopi excommunicãs accedentes ad monaſteria monialium intra Diœceſim exiſtentia, ſed exempta, & ſubdita Regularibus; an valeat atque liget tam ſubditos quam non ſubditos ad illa accedentes, remiſſiue.*

In Lib. IIII. Cap. xxiij. num. 6.

PRAETER ea quæ diximus, ad quem ſcilicet ſpectet dare licentiam ingrediendi mona-
1 ſteria monialium; addo, quid de licentia petenda pro acceſſu ad monaſteria exempta: quia refertur Sacrã Congregationem cenſuiſſe facultatem cõcedendi licentiam adeundi cauſa alloquendi moniales Regularibus ſubiectas, ſpectare ad ipſos ſuperiores Regulares, niſi eſſet cõſuetudo legitimè præſcripta, vt huiuſmodi licentiæ etiã quo ad monaſteria quæ Regularibus ſubſunt, ab Epiſcopo tantum, vel ab Epiſcopo & ſuperiore Regulari coniunctim obtinerentur, tunc enim conſuetudinem eſſe obſeruandam. Sed an
2 † liceat Epiſcopo licentiam dare matri, ſororibus, & conſanguineis monaſterium ingrediendi, cauſa viſitandi filiam, vel ſorores, quæ graui aliqua infirmitate detinerentur? Reſpõdetur negatiuè, etiam ſi eſſent in mortis periculo, & minus quando filiæ, aut aliæ profeſſionem emitterẽt, vel habitum ſuſciperent Religionis, ex declaratione Sacræ Cõgregationis, quam recenſet Rodericus, tomo 1. quæſt. Regul. quæſtio. 46.
3 nume. 12. Sed † an ſtatutum Epiſcopi excommunicans accedentes ad monaſteria monialium intra Diœceſim exiſtentia, ſed exempta, & ſubdita Regularibus, valeat atque liget, tã ſubditos, quam non ſubditos ad illa accedentes? Ad quod vidẽdi ſunt Gemin. Anchar. & Franch. in c. vnico, de ſtatu Regul. in 6. Henric. Bohic. in tractatu de Synodo Epiſcop. par. 3. art. 11. Cõcluſ. 13. num. 40. examinat Iaſon in conſil. 83. numero ſexto, volumine primo.

Vt ingreſſus virorum ad clauſuram monialium permittatur tria neceſſaria.

SVMMARIVM.

1 *Ingreſſus monaſteriorum monialium, vt permittatur viris quot neceſſario qualitates requirantur.*

2 *Superiores monialium poſſunt ingredi clauſtra monialium abſque licentia.*

3 *Licentia duplex iuris vna, altera hominis.*

4 *Pœna Epiſcoporum ingredientium abſque cauſa neceſſitatis clauſtra monialium.*

5 *Et quæ pariter pœna ſit Regularium ob talem ingreſſum.*

6 *Ingreſſus intelliguntur publici, & non ſecreti.*

In

In Lib. IIII. Cap. xxiij. num. 7. verſ. & nota quod tria requiruntur.

1 TRIA, *diximus† eſſe neceſſaria, vt permittatur ingreſſus virorũ ad monaſteria monialium, vt ſit perſona honeſta, cauſa rationabilis, & licentia ſuperioris.* Limita hoc
2 dictum, quo ad ipſos ſuperiores: † Nã ipſi nulla licentia hominis indigẽt, ſed
3 ſolum licentia iuris, † hoc eſt vt intrent cum cauſa legitima, & in caſu neceſſitatis, adeo quod quo ad forũ exterius, ipſimet cauſam neceſſitatis ſui ingreſſus debent iudicare: alioquin ſi cauſa non fuerit iuſta, Deũ habebunt iudicẽ, & vltorẽ, qui nimio zelo cuſtodit domos ſanctimonialium, & clauſuram;
4 Imò † Epiſcopis ſub pœna prohibitũ eſt, ne exceptis caſibus neceſſitatis moralis, quos nos explicauimus in praxi caſuum reſeruator. lib. 1. intrent monaſteria monialium ſibi ſubditarum, à Gregorio in Extrauag. quæ incipit: Dubijs, quæ emergunt; nam Epiſcopi pro primo ingreſſu abſque neceſſitatibus ſupradictis ſuſpenduntur ipſo facto ab ingreſſu Eccleſiæ; pro ſecundo, ab vſu Pontificalium, pro tertio demum, & ceteris, ipſo facto incurrunt Papalem excommunicationem. Superiores ve-
5 ro † Regulares, ſententiam excommunicationis incurrunt ipſo facto, & priuationem ſuarum dignitatum, & adminiſtrationum, ſed intelligitur pro tertia vice; quamuis non declaret Pontifex, ſed poſt pœnam Epiſcoporum eodem cõtextu procedit ad pœnam Regularium, & hoc abſque alia declara-
6 tione iudicis, † quod intelligendum eſt de ingreſſibus publicis, non autem de ſecretis, qui in foro exteriori non probantur, quod attinet ad externas pœnas: nã excõicationem in tertio ingreſſu incurrunt, etiam ſi ingreſſus fuerint ſecreti, & in duobus mortaliter peccãt.

De excommunicatione lata contra feminas præſumentes ingredi monaſteria Regularium.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicantur præſumentes feminæ ingredi monaſteria monialium, non tamen grangiarum, vel hoſpitiorum.*

In Lib. IIII. Cap. xxiij. num. 9.

1 EXCOMMVNICANTVR † *præſumentes ingredi monaſteria Regularium.* Non tamẽ grangiarum, vel hoſpitiorum Regularium, quæ Regulares ruri, aut in opidis habitant, quæ monaſteria non ſunt, vbi non ſunt Prioratus, ita Hieron. Ilamas in Append. § 12. in fine.

De eadem materia excommunicatio. &c.

SVMMARIVM.

1 *Clauſura an ſit in monaſterijs vbi habitant fratres, quæ ſunt in fieri, vel dum fabricantur.*
2 *Clauſura nec eſt in domibus, vel infirmarijs in Ciuitatibus poſitis.*
3 *Reginæ, & fundatrices poſſunt ingredi monaſteria Minimorum Sancti Franciſci de Paula.*

In eundem Lib. IIII. idemque Cap. xxiij. eundemque nume. 9.

DIXIMVS *mulieres ingredientes monaſteria Regularium incidere in excommunicationem.* Adde duas declarationes Illuſtriſſimorum Cardinaliũ relatas per Hieron. Sorbum in Cõpendio

dio priuilegiorum, in verbo, ingredi monaſteria. Quarum altera eſt, quod Illuſtriſſimus Cardinalis Alexandrinus, nomine aliorũ Cardinalium congregationis prelatis d. ordinis Capucinorũ 1584. reſpondit † in monaſterijs,
1 ſeu locis eorum, quæ ſunt in fieri, vel in quæ dum fabricantur, adhuc conuentus ad ibi morãdum nõ fuerit introductus, ſed ſolum ibi aliqui habitauerint fratres pro fabricę potius ſeruitio, quã aliter, clauſuram nullam eſſe talem, vt ſi mulieres intrarent, pęnas propterea contentas contra tranſgredientes clauſuram incurrant; idemque debere dici
2 † de domibus, ſeu infirmarijs in Ciuitate poſitis, cum nec Eccleſiam, nec conuentum habeant. Altera declaratio eſt, quod per Gregor. XIII. ex ſententia Congregationis Concilij Trident. religioſo Fratri ordinis Minimorum Sãcti Franciſci de Paula quęrenti an per ſupradictum Pij V. ſtatutum cenſeretur
3 derogatum ſuę † regulæ conceſſioni huic, vt ſingulæ Dominæ de ſtirpe Regia procreatę, ac etiam omnes huius ordinis fundatrices, quæ locorum eiuſdem ordinis ſepta communiora videre poſtulauerint, eędem honeſtè cũ ſua comitiua intrare, ac deuotè viſitare tolerentur, fuit declaratum non cenſeri derogatum quo ad reginas, vel fundatrices dumtaxat.

De clauſura monialium.

SVMMARIVM.

1 *Moniales exeũtes clauſuram ſunt excommunicatæ.*
2 *Clauſura monialium qualiter debeat intelligi & obſeruari.*
3 *Superior quis dicatur, vt poſſit dare licentiam moniali ad exeundum.*
4 *Moniales exeuntes abſque debitis modis clauſurã, ſunt abſoluendæ à Romano Pontifice.*

In eundem Lib. IIII. idemque Cap. xxiij. num. 16.

1 HABETVR † *moniales exeuntes clauſuram, eſſe excommu*
2 *nicatas*. Adde, quod † hæc clauſura ſic obſeruatur, quod ſanctimoniales non exeant etiã ianuis clauſis in Eccleſiam exteriorem ipſarũ monialium, in quã ſęcularibus ad miſſas, & diuina officia patere ſolet acceſſus, ſed omninò muro obſtruendũ; neque itidem licere etiam tertiarijs, egredi ianuam monaſterij, quæ eſt pro clauſura ipſius monaſterij, & ad claudendum aliam vlteriorem ianuam, per quã patere ſolet aditus ſæcularibus venientibus, vel ad rotam, vel ad crates, ſeu loca colloquijs deſtinata; quæ vulgo parlatoria vocantur, vel ad pulſandum ipſam ianuam clauſuræ; quæ loca cùm ſaltem pro cauſis prædictis patere ſoleant ſæcularibus, extra clauſuram cenſeri debẽt, etiam quo tempore clauſa ſunt; ita Gregor. XIII. in extrauag. cuius eſt initium. Deo ſacris virginibus, in fine, Datum Romæ apud S. Petrum Anno 1572. 3. Kalendas Ianuarij, ſui Pontificatus anno primo. Quę quidem Extrauagãs ponitur per Stephan. Quaranta, in verbo, monaſteria monialium, fol. 339. non tamen extenditur hæc excommunicatio, ſi cõſilio medici habita licẽtia ſuperioris, moniales à monaſte-
3 rio exirent. Superior † verò quo ad monaſteria ſubdita Epiſcopis, & quo ad exemptas, & immediatè ſubditas Sedi Apoſtolicę eſt Epiſcopus: nam ad ipſum pertinet, & approbatio cauſę, & licentiæ exhibitio; At reſpectu ſubiectarũ ordinariè Generalibus, vel Prouincialib. vel Abbatibus Regularibus, nõ credo quod vltra eorum iuſtam approbationem cauſæ, & licẽtiam in ſcriptis, requiratur Epiſcopi Diœceſis licentia. Ad hoc vide c. periculoſo, de ſtatu regul. lib. 6. Concil. Trident. Seſs. 25. capit. 5. & Extrauag. Pij V. ſiue Motu

Z pro-

4 proprio, Decori, quæ reſeruat † exeūtes abſque debitis modis eſſe ſolum abſoluendas à Summo Pontifice; immo excommunicat earum Prælatas, & alias ſanctimoniales intereſſentes, vel concomitantes in egreſſu, & recipientes in domibus pijs, & retinentes etiam quocunque ſanguinis, vel affinitatis vinculo annexas perſonas.

De locatione rei Eccleſiæ facta vltra terminum præfixum.

SVMMARIVM.

1 *Locatio rei Eccleſiæ facta vltra terminum permiſſum vitiatur in totum. Fallit num. 2. & 3.*

In eundem Lib. IIII. idemque Cap. xxiij. num. 20.

1 DIXIMVS *locationem rerū Eccleſiæ factam vltra tres annos, irritam eſſe † in totū, per conſtitutionem Paulinā*. Adde, ſic in proprijs terminis dixit Lapus, alleg. 80. quod ſi locatur res Eccleſiæ vltra tempus permiſſum, quod etiam non valebit in tempore permiſſo. Sic Epiſcopus, qui non poteſt dare niſi dies quadraginta de indulgentia, ſi dedit dies quinquaginta, non valebit, etiā quo ad quadraginta, Geminian. in capitulo fina. de pœnitent. & remiſsio. Facit quod etiam à ſimili dixit Paulus de Caſtro in l. precibus, in fine, C. de precibus Imperatori offerend. vbi dicit, quod Princeps poteſt dilationem quinquennalem concedere, ſed excedere non poteſt, quod ſi exceſſerit, quia conceſſit vſque ad ſeptem annos, non valebit conceſſio etiam quo
2 ad quinque, ſed † quod valeat conceſſio vſque ad triennium, tenet Vrſil. ad Afflictum deciſione 107. & 101. numero quinto. Ita ſcribit in l. prima, §. ſi mihi, ff. de verborum obligatione, maximè Andr. Alciat. q dicit poſt Aleland. hāc eſſe communem opinionem, quod vitiatur niſi in parte: niſi forte eſſet dānum Eccleſię vtile ab inutili ſeparari, vt quando partes non conueniſsēt in conceſſo tantum, & noluiſſent concedere niſi in totum; ita Vrſil. in d. deciſione 107. numero quinto & octauo, qui etiam in deciſione 101. numero
3 quinto, dixit, † locationem factam vltra triennium valere non obſtante conſtitutione Paulina probata cōſuetudine Eccleſiæ, ſic locandi; ita affirmat Rochus de Curte, in repet. capitu. fina. de conſuetudine, numero 501. Pariſ. in conſuetud. 98. præſupponendum eſt quarto volumine in totum.

De ſuſpenſione donec ſatisfecerit.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſus qualiter liberetur abſque abſolutione.*

In Lib. IIII. Cap. xxv. num. 14.

1 DIXIMVS † *quod ſuſpenſus donec ſatisfecerit ſatisfaciendo liberatur abſque abſolutione, præmiſſa tamen declaratione ſuper ipſo facto*. Limita tripliciter, in quibus dicta declaratio non requiritur, vt per Ioan. Franc. Ripam, in capitulo primo, columna ſecunda, de iudic. Bern. Diaz Regula 722.

De ordinibus ante legitimam ætatem ſuſceptis.

SVMMARIVM.

1 *Promotus ſcienter ante ætatem, etiam ea accedente perpetuo eſt ſuſpenſus, donec abſoluatur.*

Ordi-

Digitized by Google

2 *Ordinatus regularis in ſacris Sacerdos ante legitimam ætatem, an ſit irregularis exercendo actus ſacerdotio conuenientes.*

In Lib. IIII. Cap. xxvij. nu. 23. in fine.

1 AT ſi † ſcienter ante ętatem ad ordines ſacros promotus fuerit, non ſolum erit ſuſpenſus, vſque ad legitimã ætatem ſuperuenientem, ita vt ipſa accedente ceſſet impedimentum, vt iuris eſt, il primo, vel non eſt compos, & cõmunem eſſe opinionem fatetur Couarr. in Cle. ſi furioſus, parte prima, §. primo, numero quarto, de homicid. ſed per hanc extrauagan. eſt perpetuo ſuſpenſus, donec abſoluatur. Ita dixit Rebuff. in praxi benefic. parte ſecunda, titulo de cler. ad ſacr. ordin. male prom. Gloſſa quarta, numero tertio, Tolet. in Sum. lib. 1. capitulo 61. Sed
2 an † ſit irregularis regularis ordinatus ſacerdos ante legitimam ætatem exercendo actus ſolum in ſacerdotio conſtitutis conuenientes, veluti ſi vſus fuerit ſtatione, & ſeſſione inter ſacerdotes, vel electione tam actiua, quam paſſiua, quæ ad ſolos ſacerdotes pertinet, Innocent. & Panormitan. in capitulo fina. de exceſs. prælator. Nauar. conſilio 9. de cler. excommun. miniſtr. in nou. & habetur per Roderic. tomo 3. quęſtion. regul. quæſtione 23. articulo 12. peccat tamen ſecundum præfatos Doctores talis religioſus exercẽdo prędictos actus honoris ei ratione ſacerdotalis ordinis conuenientes.

De eadem materia.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus male ante ætatem quod ſit ſuſpenſus, qualiter intelligatur.*

2 *Epiſcopus indigens abſolutione an diſpenſare cum ſeipſo poſſit.*

3 *Epiſcopus vt ſibi poſſit confeſſorem eligere, vt intelligatur.*

4 *Confeſſor ab Epiſcopo electus quam poteſtatem in Epiſcopum habeat.*

In eundem Lib. IIII. idemque Cap. xxvij. num. 30. in fine.

1 VLTIMO Circa male † promotos ante legitimam ætatem adnotandum eſt, qui ſunt ſuſpenſi à ſuorum ordinum executione, intellige quod ſuſpenſio illa intelligenda eſt de ordinibus ſic male ſuſceptis, & in quibus tantum delinquitur, vt ipſa pœna ſit culpę proportionata, & conſequenter vt taliter ordinatus ſit impeditus, ne vlterius aſcendat, non autem ne inferiori ordine vtatur, ſi illum legitimè ſuſcepit: ita Suarez de cenſur. diſputat. 31.
2 ſect. 1. ſuſpenſ. 6. An † vero in caſibus, in quibus Epiſcopus diſpenſat, & abſoluit ſibi ſubditos, poſſit cum ſeipſo diſpenſare, ſi forte in aliquam irregularitatem incidiſſet? Dic quod non, ſed licitum ſibi erit eligere confeſſarium inferiorem, qui ſecum ab ea diſpenſet, & abſoluat, nam talis confeſſor ab Epiſcopo electus in hoc caſu habet vicem ſuperioris, ſcilicet Archiepiſcopi, Maiol. notabiliter libro ſecundo, de Irregul. capit. ſecundo, ſub numero duodecimo, Henriquez libro decimoquarto, de Irregul. capitulo deci-
3 mooctauo, ſub §. 3. † quæ facultas Epiſcoporum ad eligendum confeſſorem nouiſſimè explicatur per Franciſcum Suarez in tertia parte D. Thomę, tomo quarto, diſputatio. vigeſimaſeptima, ſectio. 2. Et nota quod non ſolum in ſua Diœceſi, ſed etiam extra, modo confeſſor ſit approbatus ab ordinario per declarationem Decreti Concilij Tridentini, ſeſſione vigeſimatertia,

tia, capitulo decimoquinto; videlicet S. D. N. audita relatione Congregationis, declarauit Epiſcopos vigore priuilegij de quo in capitulo fina. de pœnitent. & remiſſio. non poſſe ſibi eligere confeſſorem non ſubditum, qui a proprio ordinario admiſſus, & approbatus ad audiendas confeſſiones ad formam huius Decreti qui electus etiam
4 Archiepiſcopo electo † poteſt omnia in eum, de quibus non eſt Apoſtolica Sedes conſulenda; quia hanc poteſtatem non habet ab Epiſcopo eligente, ſed à iure committente, S. Anton. in tertia parte, Sum. tit. 17. capitulo ſecundo, §. 2.

F I N I S.

Digitized by Google

ADDITAMENTA
Ad Secundam Partem
DECISIONVM AVREARVM
CASVVM CONSCIENTIAE,

R. P. D. IACOBI DE GRAFFIIS I.V.D.
Abbatis Congregationis Caſſinenſis, Pœnitentiarij
Maioris in Ciuitate Neapoli.

De ſacro Baptiſmo non iterando.

SVMMARIVM.

1 *Baptiſmus non iterandus etiam ſcienter collatus ab hæreticis.*

2 *Forma Eccleſiæ quando dicatur ab hæretico ſeruari, & quæ ſit, num. ſeq.*

4 *Hæreticus an in dubio exprimens formam Eccleſiæ, præſumatur facere quod facit Eccleſia.*

5 *Hæreticus an conferendo baptiſmũ conferat rem Sacramenti.*

6 *Baptiſatus mortuus ſi ſurgit, an ſit rebaptiſandus; & multæ aliæ quæſtiones.*

7 *Pro mortuo an habeatur, ſi probabiliter dubitatur mortuus, ſi viuus reperiatur.*

8 *Profeſſus ſi mortuus ſurrexit, an deſinat eſſe profeſſus.*

9 *Maritus ſi mortuus ſurrexit, an recuperet vxorem.*

10 *Baptiſmus an dicatur iterari, ſi baptiſatus ab obſtetrice in articulo mortis iterum baptiſetur.*

11 *Dubium facti, vel iuris quale in materia baptiſmi.*

12 *Baptiſatus an in dubio quis præſumatur.*

13 *Conditio triplex.*

14 *Character an imprimatur ex baptiſatione noua facta.*

15 *Benedictio nuptiarum an iterabilis.*

16 *Conſecrationes an iterentur in Eccleſia.*

17 *Pueri baptiſati puberes effecti an poſſint contradicere.*

18 *Baptiſmus ſuſceptus per iocum, aut deriſum, an reiterandus.*

19 *Defectus intentionis an impediat baptiſmum, vt in alijs contractibus.*

20 *Fictio, quæ impediat effectum baptiſmi.*

21 *Fictio an includat omne peccatum.*

22 *Inuitus ad fidem nemo compellendus.*

23 *Coactio duplex, diuina, & humana.*

Coactio

Digitized by Google

24 *Coactio item duplex conditionalis, & coacta.*

25 *Coactio baptiſmi conditionalis non impedit baptiſmum, ſed bene abſoluta, num.27.*

26 *Teſtamentum factū ab inuito non valet.*

In Lib.I. Cap.1.num.10.

DIXIMVS *nullū bis debere baptizari, cōfirmari, aut ordinari: cū hæc Sacramenta ſint irreiterabilia.*
1 Extēde † & ad baptiſatos ſcienter ab hæreticis, capit.quamuis,de conſecrat.
2 diſtinct.4.c.hi,qui,ea.diſt. Et † dicitur hæreticus ſeruare formam Eccleſiæ, quando intendit facere id, quod facit Eccleſia, hoc eſt pronunciat verba, quæ proferri ſolent ab Eccleſia; ſecus ſi diceret in nomine patris maioris, & filij minoris, nam talis non miniſtrat verum baptiſma, & ideo iterum eſſet baptiſandus, ſic dixit Ioan. de Turrecrem. in d.cap. hi,qui,verſic. Ad Ter-
3 tiam.† Forma vero Eccleſiæ eſt illa, in qua exprimitur ſancta Trinitas, Turrecrem.qui ſupra, & in cap. quamuis, in
4 fin. Et † in dubio hæreticus exprimens formam eccleſiæ, credimus, quod habuerit animum faciendi id, quod facit Eccleſia, quamuis poſtea diceret ſe nō habuiſſe,modo oppoſitum non cōſtet; & ratio eſt: quia eccleſia iudicat ſecundum extrinſecas actiones, c.quod interrogaſti,diſt.27. vide quæ infra diximus
5 cap.3.num.38. Sed † an hæreticus conferendo baptiſmum, conferat rem Sacramenti, hoc eſt baptiſatus ab eo illum accipiat ad ſalutem? Dic quod ſic, niſi ſuſcipiens obicem ponat,quod poteſt tripliciter contingere,vt dixit Sanctus Bonauentura in 4.ſententi.5. Aut quando eſt hæreticus, & fauet errori, aut ſi non eſt hęreticus tamen vadit ad hęreticum pręciſum in cōtemptum eccleſiæ, aut ſi non eſt præciſus, vadit ad occultum,quem ſcit eſſe hęreticum propter aliquod commodum, vel fauorē, & tunc nihil accipit ab hæretico,vt hæreticus eſt, tunc autem non conſentit errori,quando nō habet potentiam diſcernendi, vt eſt paruulus, vel quando ille eſt hæreticus occultus, & creditur eſſe catholicus,aut quando homo adultus eſt in neceſſitate conſtitutus, vt in articulo mortis, & ſolum neceſſitatis intuitu,cū ab alio non poſſit baptiſari, vadit ad hæreticū, & ab eo baptiſatur in forma Eccleſiæ, Turrecrem. in d.c.
6 quamuis,nu.2.in fi.ſed quæritur † nunquid ſi baptiſatus mortuus ſurgit, vt dicitur de Laſaro miraculo diuino, an iterū baptiſetur, vel ordinetur, aut confirmetur, vel poterit repetere vxorem, aut beneficium, vel teneatur monaſterio, ſi erat profeſſus, vel ſi qua priuilegia perſonalia habeat, an ſint extincta. Huius materia tractatur per Doctores, vt per Specul. de ſtatu monach. verſic. Duodecimo quæritur, per Ang. & Io. de Imol. in l. ſi marito, ff.ſol.matr.per Barto.in l.nam ad ea,ff.de legibus,per Abba. & Anch. in cap. fraternitatis de frig.& malef.tandem ſic poteſt cōclu-
7 di, † quod aut eſt probabile dubiū an obierit,& habetur pro non mortuo, vt dixit Abb. & Anchar. in d.c.Fraternitatis, vel quando verè non erat mortuus, vt quia viuus repertus fuit in monumento, aut cōſtat eum eſſe mortuū, vt quia qualitates inhærētes animæ, vt baptiſmus,qui imprimit characterē,vt not.32.q.7.c.2. & iſtos nō perdidit, &
8 † ſic etiā dico quod non deſijt eſſe profeſſus,quia per profeſſionem principaliter obligatur Deo, vt not. de condit. appoſ.c.2. in fi. Cui Deo non eſt mortuus, pro hoc d.c.2.in Gloſ.Idem dico de ordinibus ſacris, vel non ſacris, qui imprimūt characterem. Quædam ſunt qualitates contingentes mixtum, ſcilicet corpus, & animam, & iſtæ diſſol-
9 uuntur, & ſic † diſſoluitur matrimonium,cap.pen. & fin. de ſecund.nupt. Vnde non recuperaret cōiugem; Quædam

Digitized by Google

dam & tertio ſunt qualitates extrinſecę, vt eſſe diuitem, habere beneficia, & ſimilia, & de iſtis eſt certum, quod extinctum nõ recuperatur. Pro prædictis omnibus facit text. in d. c. fraternitatis, quia reſurgere eſt miraculũ, & ſic quæ extincta ſunt per mortem non reſurgunt.
10 Sed dubium inſurgit, † quomodo ſanctum baptiſma nõ eſt iterandũ, cum tota die videmus, quod quando puer tempore natiuitatis eſt in periculo, ita quod timetur de morte eius, tunc baptiſatur ab obſtetricibus, & poſtea iterũ baptiſatur in Eccleſia. Reſpond. quod quando certum eſſet non eſſe obſeruatam formam Eccleſię, tunc debet baptiſari; quia non dicitur rebaptiſatus, cum primo non ſit baptiſatus, ſed ſi ſeruata eſſet forma, non autem adhibitę eſſent ſolemnitates, dic vt per nos infra capitulo quarto, numero tertio.
11 At † ſi dubium eſſet facti, vt quia reperitur puer expoſitus, & in eo non inueniuntur aliqua ſigna baptiſmi, vt de presb. bapti. c. 2. & 3. iuris, puta baptiſatus eſt aliqua forma (v. g.) in nomine Chriſti, de qua Doctores dubitant, an ſit bona, & eſt baptiſandus ſub conditione, ſecundum tex. in ca. 2. de baptiſ. iuxta illud, tene certum, & dimitte incertum, & hoc extende etiam ad confirmationem, quando de aliquo probabiliter dubitatur an ſit confirmatus, vel ſi ſuſceperit ordines ſacros, nam tunc eſt vtendum hac forma, de qua in text. in d. cap. 2. vt de confirmatione dixit Zabar. & Anchar. in d. c. 2. Quod dictum Abb. in d. c. 2. num. 2. idem putat dicendum in omnibus alijs ſacramentis eadem ratione. Quod ſi aliquis obijciat
12 in † dubio debere præſumi baptiſatũ, vt de presbyt. non baptiſ. cap. veniens, ſoluit Innoc. in d. c. 2. quod text. ille intelligitur, quando dubiũ eſt vehemens, vt quia natus eſt in captiuitate Saracenorum, ſi enim de parẽtibus fidelibus, & inter fideles natus eſt, præſumitur baptiſatus, vt in contrario. Et nota ꝙ quando quis baptiſatur ſub conditione, talis conditio non ſuſpendit actum. Pro cuius intelligentia ſciendum eſt, ꝙ
13 quædam † eſt cõditio de præterito, vel de præſenti, & iſta non eſt propriè conditio, & non ſuſpendit actum, l. cũ vel præſens, ff. ſi cert. pet. & talis eſt illa, de qua in c. 2. de baptiſ. At quædam eſt cõditio de futuro, & non credo iſtam poſſe adduci in baptiſmo, puta baptiſo te, ſi iueris ad S. Iacobum, vel feceris eleemoſynam, &c. talia enim ſacramẽta ſunt purè, & ſimpliciter conferẽda, 1. q. 3. c. quam pio. Sed quæritur, an ex
14 † hac baptiſatione noua iuxta text. in d. cap. 2. reiteretur character, Gloſ. concludit in d. c. 2. quod non, quod omnino ſonant illa verba, ſi baptiſatus es, non baptiſo; & iſta opinio eſt verior, quam illorum dicẽtium reiterari characterem, & ita cum Gloſ. tenet Zabar. ibi circa finem. Rurſus quare quis non debeat iterum baptiſari, aut confirmari, vel ordinari, vt diximus, quia talia ſacramenta ſunt irreiterabilia, modo ad-
15 de, & extende hoc dictum etiam † ad benedictionem, nam nuptiæ ſcdæ non debent benedici, & nec valet conſuetudo in contrariũ, niſi Papa ex certa ſciẽtia ipſam approbet, de cognat. ſpirit. c. primo, §. fi. de tempo. ordin. c. 2. Quare ſicut prohibentur Sacramenta iterari, ſic benedictio, & ita cenſetur quaſi Sacramentalis, Hoſtienſ. in ca. vir autem, num. 2. de ſecund. nupt. ſic Ioan. And. num. 7. extendit ad pęnitentiam ſolemnem, & publicam, quæ deſignat expulſionem Adę de Paradiſo, & fit cum ſolemnitate, de qua in c. in capite, diſt. 50. nam iſta non eſt iteranda, vt per Ioan. Andr. in d. c. vir autem, quæ non imponitur niſi pro ſcelere adeo graui, quod commouet totam vrbem, d. c. in capite, & c. quamuis, ead. diſt. Item extende ſecundum Præpoſ. in cap. hanc regulam,
16 num. 4. 1. q. 1. ad † alias cõſecrationes, quæ non iterantur in Eccleſia, de ſacr. non iter. c. 1. ſic Bart. in l. 1. C. ne ſanct. baptiſ. dixit idem in ſacramentis reiterabilibus, quæ nõ imprimunt characterem,

Digitized by Google

:em,nam ſi reiterantur,non tamen reiterantur circa idem. Sed quęrit Zabar. in c.maiores,§.item quæritur, num. 3.
17 de baptiſ. An † hi, qui baptiſantur in infantia contradicere poſſint, poſtquã deueniunt ad pubertatẽ? & dicit quod non,extra de diuort.ca.quanto. ex quo tex. notant Doct. qd baptiſmus ſemel habitus nunquam amittitur,& quod ſacramenta ſunt perpetua, probatur etiã per text.de conſecr.diſt.4.c.quæris, & c.paruuli,& hoc eſt de fide tenendum, vt habetur can.fi. in conc. Trid. ſeſſ.6. vbi hæc ſunt formalia verba, Si quis dixerit huiuſmodi paruulos baptiſatos cum adoleuerint, interrogãdos eſſe an ratum habere velint, quod patrini eorũ nomine dum baptiſarentur polliciti ſunt, & vbi ſe nolle reſponderint, ſuo eſſe arbitrio relinquendos, nec alia interim pœna ad Chriſtianam vitam cogẽdos,niſi vt ab Euchariſtia, aliorumque Sacramentorum perceptione arceantur, donec reſipiſcant, anathema
18 ſit. Sed quæritur, An † ſit reiterandus baptiſmus, ſi quis illum ſuſceperit per iocum,aut deriſum? Reſpond. quo ad iocum,quod fictio dupliciter poteſt cõſiderari, vel quo ad ſuſceptionem, vel quo ad collationem baptiſmi,quia ſibi prætendit ſe velle ſuſcipere baptiſmũ, vel conferre,& non vult verè,ſed ſimulate tantum, vt in iocoſa immerſione, & tunc ſi omnino non intendebat ba-
19 ptiſari,† talis defectus intentionis impedit ſacramentum,nam debet concurrere animus baptiſantis, & baptiſati ad ſuſcipiendum ſacramentum baptiſmi,ſicut in alijs contractibus,& obligationibus, l. in venditionibus,cum lege ſeq.ff.de contrah. empt.ſic ſine conſenſu non contrahitur matrimonium, licet verba conſenſus exprimantur, cap. tua nos,extra, de ſponſal. ſic Hoſt. dixit in c.1.num.14.de baptiſ. & alij Doctor.& quamuis Gloſſa in ca.maiores, §. item quæritur, eod. titu. dicat, non curandum de intentione recipientis, dũmodo baptiſans intendat baptiſare,
20 procedit † quando de intentione baptiſati tempore baptiſmi non conſtat, quamuis Eccleſia, quæ fictionem ignorat, poſſit talem cogere ſeruare legem baptiſatorum, nam ſi expreſſe conſtaret,vt ſi diceret ſe nullatenus conſentire,ſed per iocum facere, non reciperet characterem, tãquam expreſſe contradicens,ita Zabar.in d.§.item quęritur, num. 2. Sed eſt alia fictio,quæ impedit effectum baptiſmi, hoc eſt gratiam, & remiſſionem peccatorum, non tamen impedit effectum, qui eſt res, & ſacramentum, ideſt characterem,de cõſecr. diſt.41.oſtẽditur. Hęc autem indiſpoſitio, ſeu contraria diſpoſitio poteſt eſſe tripliciter,aut diſcernendo quo ad rationem,aut indeuotè accedendo, ſcilicet cum propoſito peccandi, aut malũ appetẽdo quo ad concupiſcibilem, aut ſacramentum cõtemnendo,ſcilicet accipiendo irreuerẽter; præexigitur enim fides,& deuotio, hoc eſt voluntas abſtinendi à peccato, & reuerentia Sacramenti ſecundum Bonau. 4.diſt.4.q. 2. art.2. Si ergo quęritur quomodo ſumitur fictio,quæ impedit effectum ſacra-
21 menti? dicendum eſt,† quod fictio hęc includit omne peccatũ mortale, quod contrariatur gratiæ. Rurſus quæritur, An baptiſma ſit iterandũ,quando quis inuitus compellitur ad baptiſmũ, hoc eſt, an is, qui inuitus ſuſceperit baptiſmum,ſuſcipiat characterem,nam ſi nõ ſuſcepit,poteſt de nouo voluntariè baptiſari,ſed ſi characterem percipit,non eſt iterum baptiſandus? Reſpon.quod videtur non ſuſcepiſſe characterẽ,quia
22 nemo† inuitus compelli debet ad fidẽ, ſed voluntarius tantum admittitur, vt ſicut delinquens libera volũtate perijt, ita libero arbitrio conuertatur,45.diſt. c.de Iudęis,& c.qui ſyncera,23.q.5.c. ad fidẽ. Quod ſi obijciatur de Paulo, qui coactus venit ad fidem,23.q.6.c.1. Reſpõdetur quod prima iura loquun-
23 tur de† coactione humana,ſecunda de coactione diuina, quæ non ſubiacet legibus,ff. de legi.l. princeps,C. eod.tit. l.di-

Digitized by Google

l. digna vox. Cuius etiam actus non eſt noſtrum reddere rationem, vt not. extra de reſcript. c. ſi quando, quia quem vult conuertit, & quem vult indurat, et per flagella, 23. q. 4. c. Nabuchodonoſor, & c. de Tirijs, ſed & Paulus inter ipſa flagella fuit mutatus, & de nolente factus eſt volens. 23. q. 4. c. diſplicet, verſicu. Quare Paulus. Igitur ad quæſtionem dic, quod duplex eſt metus, &
24 † coactio, quædã conditionalis, & quędam abſoluta, ſimile de ſponſa. cap. de
25 muliere, † conditionalis coactio baptiſmi Sacramentum non impedit, c. maiores, §. item quęritur eod. tit. nam coacta voluntas, voluntas eſt, 16. q. 1. c. merito, de elect. cap. cum inter, §. ſeniorẽ, item nec Sacramentum ordinis, 24. diſtinct. cap. vbi iſta, nec matrimonij, 22. q. 4. cap. inter cetera, de ſponſal. c. veniens 2. Nec vinculum iuramẽti: talia enim iuramẽta ſine interitu ſalutis ęternæ ſeruari poſſunt, de iureiuran. cap. ſi vero, & cap. cum contingat, c. 1. quod met. cauſa, vnde cum nõ impediat characterem baptiſmi, nec iuriſdictionem Eccleſiaſticã ad talem compellendũ, vt fidẽ ſeruet, vt in d. §. item quæritur, innuitur, ſic nec characterẽ ordinis, impedit tamen matrimonium carnale, & ſpirituale, extra quod met. cauſa, cap. 1. de ſponſal. cap. veniens 2. Quod ſi quis obijciat coactionem conditionalẽ im-
26 pedire characterem, † ſicut teſtamentum nõ valet eius, qui inuitus teſtatur, vel ſi teſtes retinentur inuiti, ff. de teſtamen. l. qui teſtamento, §. fin. Reſpond. quod in his caſibus, & in quibuſdam alijs eſt ſpeciale, qđ niſi voluntas fuerit libera, nulli erunt, quod dic vt not. quod met. cauſa, cap. cum dilectus, §. fi.
27 ſi tamen eſſet vis abſoluta, † & nõ conditionalis, tali caſu non percipit baptiſmum, quia non ſuſcipit characterem, facit a ſimili text. in c. presbyteros diſt. 50. d. c. maiores, quo caſu cum nihil receptum ſit, poteſt denuo baptiſari, & tunc nec valet ratificatio, quia non inuenitur quid ratificetur.

De Sacramento ſanctiſſimæ Euchariſtiæ.

SVMMARIVM.

1 *Euchariſtia cõficitur ſi in prolatione verborum conſecrationis fiat interuallum paruum.*

2 *Sacerdos ſi deficiat in prolatione verborum an miſſa ſit per alium explenda.*

3 *Cępta debent compleri: ſed à quo ſequẽs ſacerdos incipiat, num. 4. 5. & 6.*

7 *Sacerdos quanto tempore eſt expectandus ad explendũ miſſæ officium inchoatum, & nondum perfectum.*

8 *Sacerdos ſi in celebranda miſſa recordatur peccati mortalis, an debeat à celebrando deſiſtere, num. 9.*

10 *Sacerdos timens ne deficiat in miſſa, an peruertendo ordinem miſſæ peccet. Dic quod ſic. Amplia nu. 11.*

12 *Euchariſtia Sacramentum eſt vnitatis.*

13 *Euchariſtiæ Sacramentum an per alium expleri poſſit ob neceſſitatem.*

14 *Officia alia, vt horarum, an poſſint dimitti inexpleta, vel poſſint quandoque ab alio compleri.*

In Lib. I. Cap. vj. num. 2.

1 DIXIMVS † *Euchariſtiã confici, ſi in prolatione verborum ſit interuallum paruum iuxta naturalem actum, vt ſi ſpuit, vel tuſſit.* Sed modo adde, quid ſi Sacerdos deficiat in prolatione verborũ, an officium miſſæ ſit per alium explen-
2 dum. Reſpondeo, quod † ſi Sacerdos morte, aut infirmitate occupetur ante conſecrationem corporis, & ſanguinis Domini, non oportet, vt per alium ſuppleatur, ſi vero poſt inchoatam conſecrationem hoc acciderit, puta cõſecrato corpore ante conſecrationẽ ſanguinis, vel etiam cõſecrato vtroque, debet miſſæ celebritas per alium expleri; & ita nota ſecundum Gemin. & Archid.
3 in cap. nihil 7. q. 1. quod cępta † debẽt

Digitized by Google

compleri extra de renunc. cap. 1. & vide quod ibi not. in vltima Gloſſa. Vnde dixit Imperator. Cordi nobis eſt omnium cępta ad finem perducere, C. de emend. Iuſtin. Codi. l. vna in princ.
4 Sed † à quo ſequēs Sacerdos incipiet? Reſpond. ex Archidiacon. Gemin. & Turrecrem. ibi, colum. 2. Ad ſecundā quod vbi primus deficit, ibi alter debet incipere, ſi ſciatur, ſi autem neſcitur, puta ſi deficit in ſecretis, ſequens incipit à
5 capite ſecretorum. Verum † ſi in verbis, in quibus conficitur corpus, vel ſanguis Chriſti deficiat, etiā ſi ſcitur vbi, à principio eorum debet incipere ſequens, & non ab eo, quod ceſſauit proferre, & poſtea non potuit verba conſecrationis perficere; & ratio eſt: quia totum, quod pertinet ad Sacramenti ſubſtantiam ab vno debet proferri, & nec inter plures debet diuidi. Sed quid
6 † ſi quis inter cōficiendum Sacramentum Euchariſtiæ, dū eſt in verbis illis: *Hoc eſt enim corpus meum*, deficiat, alius incipiet à capite, ſcilicet ibi: Qui pridiæ. quod idem dicendum eſt de baptiſmo, ſed ſi celebrato Sacramēto Euchariſtiæ deficiat, alius nō incipiet à Sacramēto corporis, ſed ſanguinis; ita eſt doctrina Innoc. quem omnes ſequuntur in c. fi. de Sacram. nō iter. quia alijs verbis conficitur ſanguis, & alijs corpus, Archidiac. in d. cap. nihil, num. 1. Gemin. ibi colum. 3. circa princip. Sed
7 quæritur, † quanto tempore eſt expectandus alius ſacerdos ad explendum officiū miſſæ, ſi deficiente primo alius ſacerdos non ſit præſens? Reſpond. ꝗ vſque ad horam nonam poteſt celebratio miſſæ ſuppleri, modo ſupplens ſit ieiunus, Turrecrem. in d. c. nihil, nu. 3. & Præpoſ. nu. 4. Quod ſi vſque ad horam nonam haberi non poteſt, remanebit officium inexpletum; hæc Turrecr. ibi. Sed iterum quæritur, ſi Sacerdos
8 † in celebratione miſſæ recordatur de aliquo peccato mortali, de quo non eſt confeſſus, an debeat a celebrādo deſiſtere, & an peccet, & quid ſi recordatur ſe comediſſe, vel bibiſſe; Reſpōdeo ad primum, quod nō debet à celebrando deſiſtere, & celebrando conficit, & ſumere debet, licet, & ſic ad ſecundum peccet conficiendo, extra de celebrat. miſſ. c. de homine, plus tamen peccaret ſi deſiſteret, quam ſi compleret; non tamen peccaret, ſi haberet contritionem de præterito, cum propoſito confitēdi, & ſatisfaciendi, nam data tali cōtritione, per inuiſibilem iudice à Deo abſoluitur, iuxta notata à ſimili in cap. quem pęnitet de pęnit. diſt. 1. & per Gloſſam in c. Paſtoralis de offic. ordina. & in ſimili in cap. debitum de baptiſ. Ideo ce-
9 lebrando non peccat, tamen † ſi tempore, quo de tali peccato recordatur, eſt in prima parte miſſæ: ſcilicet ante conſecrationis partes, ſi ſine ſcandalo poteſt deſiſtere, debet deſiſtere, & ad celebrandum non debet procedere cū peccato, idem de eo, qui recordatur ſe excommunicatum, & non ieiunum; ita D. Thomas, 3. par. q. 83. artic. 6. Sequitur Turrecrem. & Propoſ. in d. c. nihil.
10 Sed † qd ſi ſacerdos timet ne deficiat in miſſa, an ſi primo conficiat corpus Chriſti, & ſumat, & poſtea dicat alia ſolemnia, quæ ſolent pręcedere, in quibus ſi defecerit, magis poterit congruè ſupplere an tali Sacerdoti hoc liceat? Reſpond. Lau. quod hoc fieri non debet; quia ſi præpoſtero ordine miſſa cātaretur, nunquam completa eſſe videretur, quia exigitur quod compleatur ordine congruo, & perfecto, & nō ordine præpoſtero, vt de conſecr. diſt. 4. c. quorundam, 81. diſtinct. c. Coriepiſcopi, de conſecrat. diſtinct. 4. c. in Synodo. Archidiac. Gemin. & Turrecr.
11 & ideo † licet etiam dubitaret Sacerdos de infirmitate, dum eſt apud altare, non tamen debet peruertere ordinem in miſſa inſtitutum: quia vellet ſtatim conſecrare, & ſumere, & poſtea ſolemnia peragere, quia hoc nō licet, vt ꝑ tex. in d. c. nihil, & ibi Præpoſ. num. 1. in fine, ſi tamen Sacerdos præpoſtero ordine hoc faceret, conſecrando

do

Digitized by Google

do hoſtiam; verum Sacramentũ conficiet: nã ordo iſte qui ſeruatur in miſſæ officio, non eſt ita neceſſarius, vt eo non ſeruato conſecratio non fiat; Vnde Apoſtoli non leguntur hunc ordinẽ miſſæ plenè obſeruaſſe, quẽ poſtea ſancti Patres ſucceſſiuè aliqua addẽtes inſtituerunt, ſicut not. de conſecr. diſt. 1. c. Iacobus, ita Turrecrem. in d. c. nihil
12 num. 8. Rurſus quæritur cum † Sacramentum Euchariſtię ſit Sacramentum vnitatis, videtur quod ab vno ſit perficiendum, qualiter ergo ab vno cõficietur, & ab alio ſumetur, (v.g.) ſi ſuperuenerit caſus ægritudinis, propter quẽ id perficere nõ potuit, nam tunc ne Sacramẽtum incompletum relinquatur, debet compleri per aliũ. Reſpõdent
13 præfati Doctores in d. c. nihil, ꝙ † vbi neceſſitas incumbit, nõ intereſt an per inchoantem, vel per alium expleatur; quia cum omnes ſimus vnum in fide Chriſti, nihil contrarium habet inducere perſonarum diuerſitas, cum non ex voluntate, ſed ex neceſſitate tãtum per alium compleatur, quia vnitas fidei vnitatem operatur in perſonis etiam pluribus. Etenim propter vnitatem, & identitatem fidei omnes dicuntur eſſe vnum quid idẽ. Vltimo quęritur quid
14 † de alijs officijs, vt puta horarũ, vtrũ poſſint dimitti inexpletæ, vel poſſint quandoque ab alio cõpleri? Reſpond. Iuxta Hugo. quod officia illa non debent dimitti inexpleta, ſed debent ſuppleri per eũdem, qui cępit, vel per aliũ. Sed officium miſſæ non debet omitti ab incipiente, niſi propter infirmitatẽ, ſed alio iuſto impedimento ſuperueniente poteſt primo in alijs officijs ceſſare, & alius ſuccedere, & ſi nõ eſt qui ſuccedat, inſtante etiam alia neceſſitate poteſt quis deſiſtere ab alijs officijs, quia poteſt ea ſupplere poſtea quandocunque, vel in camera, vel lecto, vel ante, vel poſt cibum, quod non contingit in miſſa, Turrecrem. in d. capitu. nihil, quæſt. vltima.

De ſeparatione tori quando fiat.

SVMMARIVM.

1 *Tori ſeparatio fit propter quamcumque fornicationem.*
2 *Vxor poteſt petere ſeparationem, etiam ſi vir cum ſoluta coiuerit.*
3 *Adulterium, & ſtuprum probatur per teſtes ſingulares.*
4 *Adminicula copulæ carnalis quæ ſint.*
5 *Adulterium an, & quando ſpacio quinquennij præſcribatur.*
6 *Maritus in ſex caſibus non poteſt accuſare vxorem, num. ſeq.*
8 *Baſtardus quando poſſit hæres inſtitui.*
9 *Adultera apud quem iudicem ſit accuſanda.*
10 *Adultera ab Eccleſiaſtico eſt collocãda in loco tuto, num. 11. & 20.*
12 *Vir vxorem adulteram an propria auctoritate poſſit expellere.*
13 *Vir an lite pendente teneatur præſtare alimenta vxori.*
14 *Et quid ſi dimitit, an ſit cogẽdus per Eccleſiam ad cohabitandum cum ea.*
15 *Matrimonium quando ſit reintegrandum ſaltem ex officio iudicis.*
16 *Iudex Eccleſiaſticus an cognoſcat de vinculo matrimonij, num. 17. Item nu. 19. & 21.*
18 *Iudex Eccleſiaſticus, quis intelligatur.*

In Lib. I. Cap. xij. num. 84.

DIXIMVS *propter adulteriũ ab vxore cõmiſſum, maritũ poſſe illam dimittere quo ad torum per Eccleſiæ iudicium.*
1 Et ita nota quod † propter adulterium fit tori ſeparatio; idem extende ad quãcunque fornicationem, Soc. iun. conſ. 148. num. 3. volum. 1. Rolan. conſ. 30. in fine volum. 1. Simon de Pretis conſ. 148. num. 4. Burſ. conſ. 218. per totum, vbi atteſtatur de communi. Et idem eſt propter Sodomiã, Barbat. conſ. 64.

Digitized by Google

vol.vlt.per totum, Burſatus qui ſupra,
2 num.10. Immo † extende vxorem poſſe petere ſeparationem, etiam ſi vir cum ſoluta coiuerit, & petere dotem, Soc. conſil.prædicto, Franc. Curt. conſ.83. Pariſ.conſ.54. nu.42. & ſeq. volum.4. qualiter vero probetur adulteriũ, Dic
3 † quod Zaſius conſ. 11.volum.2. tenet qd per teſtes ſingulares probatur adulterium, ſtuprum, & inhoneſtas mulieris, idem tenet Socin.iun.cõſ.99.vol.2. Et hoc procedit, etiã ſi vnus teſtis deponeret de vna re inhoneſta, & alius de alia diuerſa, ſecundum Gramm.deciſ. 107.nume.9. (v.g.) quia vnus deponit de viſu, & tactu, alius de viſu, ioco, & miſſione nunciorum, & iocalium; alius de cohabitatione, amplexibus, & oſcu-
4 lis, † hæc enim ſunt adminicula copulę carnalis, prout legitur, & not.32.q.5.c. nec ſolo tactu, & c. ſeq. c. veniens de eo, qui cogn. cõſ. vxo. ſuæ de matrim. contr.contra interd. Eccl. cap.1. C.de donat.ante nupt.l.ſi à ſponſo. Hoſt.in cap.præterea, num.5. de teſt. Nos in 2. volum.conſil.lib.1.conſil.1.diffic.3.de adult. & quot modis adulterium probari poſſit, vide omnino Maſcard. de probat.à conſ.57. vſque ad 66. vbi habentur omnia, quæ circa huius delicti probationem haberi poſſunt; item probatur per teſtes, qui viderunt per foramen adulterantes, & non dicuntur ſingulares, quando ſucceſſiue vnus vidit poſt alium, Doct. in l.teſtiũ, C.de teſt. vbi Alber.nu.9. Aufrer. ad Capp. Toloſ.
5 deciſ. 309. Item adde † quod licet adulterium ſpatio quinquennij quo ad pœnam temporalem præſcribatur, nõ autem quo ad ſpiritualem, quia etiam elapſo dicto tempore poteſt petere ſeparationem tori, ſecundum Crau. de antiqu. temp.par.4. ſectione ... nu.88. Rurſum adde ex noſtra propoſitione
6 † poſſe maritum accuſare vxorẽ, & c. Fallit in multis caſibus, quorũ primus, quando ipſe fuit cauſa adulterij, etiam ſi cauſa fuerit remota, puta quia eam reliquerit ſine neceſſarijs ad vitã, dũmodo ipſa prius egerit contra virum, vt prouideret de alimẽtis; Secũdus caſus eſt, quando vir tradidit alteri vxorem adulterandam, Bero. in conſ.148. nu.11. volum.1. Tertius cum ipſa credidit virum defunctum, & nupſit alte-
7 ri. Sic ſi mulier † committens adulterium tempore, quo credebat maritum ſuũ eſſe mortuum, vt erat fama, & publicè dicebatur, non poteſt puniri de adulterio, ſed de fornicatione, & ſi confeſſa fuiſſet adulterium, probata dicta fama, confeſſionem reuocare poterit, ita habetur per Feder. de Senis in conſil.167. Quartus ſi fuerit vi oppreſſa, c. propoſito 32. q. 5. ideo adulterata per tyrannum, aut regem, nõ poteſt accuſari de adulterio, quia præſumitur per
8 vim, vel metum adulterata; immo † poteſt baſtardum ex ea natum inſtituere, ſecundum Bal. in l. eam quam, col. 9. verſ.ſcias, C.de fideicõmiſs. Quintus, ſi poſt adulterium eam reconciliauit. Sextus eſt in cap.gaudemus, de diuort.
9 Sed modo quæritur † apud quem iudicem ſit accuſanda vxor de adulterio, vt illa dimitti poſſit quo ad torum. Reſpondeo, quod apud iudicem Eccleſia
10 ſticum. Item † ad Eccleſiam ſpectat vxorem relictam à viro propter adulterium collocare in aliquo monaſterio, vel loco tuto, c.ex tranſmiſſa, c.litteras in Gloſſa fin.de reſtit.ſpoliat.non tantum propter pecuniam, ſed vt honeſtè viuat, & vt præcidatur materia incontinenti viuendi in ſeculo, ita text. vbi Abb.in c.gaudemus de cõuerſ.coniug. Sic etiam à ſimili diximus in 2.volum. conſil.lib.5.de adulter. conſil.vnico in
11 1.difficult.num.fin. quod † vxor, quæ petit ſeparationem tori ex eo, quod vir volebat eam trahere ad vitium non nominandum, eſt ſequeſtranda in loco tuto, aut in aliqua honeſta domo, puta in monaſterio monialium, aut conſeruatorio virginum, vt in c.pen. de probat.vel apud honeſtos conſanguineos, 33.q.2.c.ſiue, & tãdem in loco, in quo nullus metus, nullaque violentia timetur,

Digitized by Google

tur,cap.cum locum de ſponſal. c.accedens de procur. & vbi tutè poſſit mora
12 ri. Sed notãdum, quod hæc † expulſio vxoris facta à viro propter adulterium propria auctoritate fieri nõ poteſt, ſed eſt neceſſarium iudicium eccleſiæ ad faciendam hanc ſeparationem, c. plerunque de don.inter vir.& vxo.de diuort. c.porro. Sed quid ſi adulteriũ eſſet notoriũ per confeſſionem, aut ſentẽtiam latam in alio iudicio, vide Frãc. Marc.
13 deciſio.514.par.1.& † an maritus lite pendente teneatur præſtare alimenta vxori,quæ non ſua culpa diſceſſit,vide Afflictũ deciſ. 10. Guido Papæ deciſ. 439.num.4. Boer. deciſ. 325. nume.2. Ceph.conſ.227. num.6. Et hoc procedit etiã ſi exceptum ſit ei de adulterio per maritum, Feder. de Senis cõſ. 176. Botta conſ.24.nu.9.& 10. Et notandũ quod talia poſſent eſſe indicia manifeſta, quod per ea poſſet vir propria auctoritate vxorem dimittere,vt nos diximus in 1.par. deciſ.lib.2. cap.84. nu.5. At ſine illis cum matrimonium ſit magnum Sacramẽtum, fit quod ſit agitandum coram iudice eccleſiaſtico,& eius auctoritate ſeparandum, arg. 33. q.2.
14 cap.1. Et † ſi alter dimittit,alter debet per eccleſiam ad cohabitandum compelli, niſi in certis caſibus, qui tanguntur per Gloſſam in d.capitu.1. Et inter alios eſt caſus, quando poſt factam ſeparationẽ poſt adulterium coniux innocens fornicetur, nam tunc communis ſententia eſt ſecundum Felinum in
15 c.lator, de ſentent.& re iudic. vt † matrimonium reintegretur ſaltem ex officio iudicis,vt dixit Abb.in c.ex his,per illũ tex.de diuort. maxime quãdo adeſſet periculum innocentiæ, & ſcandalũ aliorum. Quod autem adulterium ſit merè eccleſiaſticum,quando accuſatur vxor à viro quo ad tori ſeparationem, hoc eſt qđ ſeparatio fiat nõ à vinculo, ſed à copula, à cohabitatione, & mutuis ſeruitijs, quæ inuicem debentur, eſt communis opinio omnium Doctorum, Iſern. titu.Quæ ſint regal.in verbo contrahentium,numero trigeſimotertio, Innocent. in capitu.1. numero tertio,vt lite nõ conteſt. Dom. Anton. nu. 2.vbi ẽt extendit ex ſtylo curiæ cauſam matrimonialẽ quatenus agitur de ſeparatione tori poſſe etiam remitti inferioribus Epiſcopis,Vinc.de Franch. deciſio. 244. nume.36. Sic Geminian. in capit.fina.de foro compet. in ſexto, dixit quod crimen adulterij, quando accuſatur vxor à viro ad ſeparationem tori, eſt merè eccleſiaſticum, idem in Sum. 11. q. 1. vbi Turrecr. & Præpoſ. Federic. de Senis conſilio 230. num.3. vt colligitur in d. capitu.1. ſentit etiam Innocent. Qui matrimon. accuſ. poſſ. ſuper rubr.Dec.conſilio 212. Barba.in
16 cap.1.de offic.ordina.Sed † quæritur, quid ſi non agatur de ſeparatione matrimonij, ſed de fœdere, & vinculo matrimonij, (verbi gratia) quia inter ipſos coniuges agitur, & diſputatur de eius validitate, quis erit iudex competens,laicus,vel Eccleſiaſticus? Reſpondetur quod iudex Eccleſiaſticus, ita Hoſt.hic notat in cap.1.de conſang.& affinit.Doctor.in l. Titio, ff.ſol.matri. Barto.in l.quoties,num.3. C.de iudic. Afflict.in deciſ.219. nu.5. qui ait quod ſi dubiũ eſt, an ſit aliquod impedimentum circa matrimonium, vel an ſit validum,vel aliter dubitatur in iure, an ſit
17 matrimonium, † tunc nec incidenter, & nec principaliter iudex laicus poteſt cognoſcere, ſed ſolum iudex Eccleſiaſticus,ideſt Epiſcopus,capitu. accedentibus, de exceſſ.prælator.& eſt cõmunis,ratio eſt:quia matrimonium eſt magnum Sacramentum,de ſponſ.duorũ, capit.1. & de magnis habet Epiſcopus cognoſcere, 25. diſt. c. perlectis, de offic.Archid.c.1. de offic. Archipresbyt.
18 capit.fin. Et per † iudicem Eccleſiaſticum non ſolum intellige Epiſcopum, ad quem propriè ſpectat cognoſcere de cauſa matrimoniali, ſed etiã quemcũnque, qui hoc haberet ex ſpeciali priuilegio, vel alia iuſta cauſa, vti habetur in d. c. accedentibus, vbi committitur

de

Digitized by Google

de iure ſpeciali abbatibus de matrimonio cognoſcere; quia hoc eſt dignitatis Epiſcopalis, Vnde etiam non Epiſcopo conceditur. Ad idem c.olim,c.auditis,de præſcript. vel ſi hoc eſſet de cõſuetudine,c.quanto,de conſuet. quæ in talibus dat iuriſdictionem, cap. litteras de reſtit.ſpoliat. 1.reſp.de offic. Archidiac.cap.fin.de foro compet. cap.cum contingat. Idem ſi Capitulum Sede vacante,nam cognoſcit de cauſa matrimoniali,vt probatur per Zabar.in cap. veniẽs de eo, qui dux in matrim.quam polluer.per adult. arg.text. in cap.cum
19 olim de maior.& obed. Sic † ſi matrimonio contracto moueatur quæſtio ſuper eo ex aliqua cauſa matrimoniũ fuiſſe inualidũ, ex eo, quia conſenſus vxoris non fuerit liber,tũc quia quæſtio eſt merè ſpiritualis,& ad Epiſcopum ſpectat matrimonia eſſe libera, cum coactiones ſoleant malos parere effectus, extra de ſponſal.c.requiſiuit,ſic omnes res malę à principio inchoatæ, vnde dixit text.in cap.cum Paulus, 1.q.1. Difficile eſt,vt bono peragantur exitu,quę malo principio ſunt inchoata, propterea ipſius eſt Epiſcopi eam in aliquo loco tuto, & honeſto ponere, ad finẽ explorandi ſi matrimonium fuerit validum, hoc eſt, ſi liber fuerit præſtitus conſenſus,iuxta tex. in cap. cum locum de ſponſal.& in cap. penult.de probat.
20 in quibus iuribus probatur,quod † iudex eccleſiaſticus debet aſſignare locũ tutum, & in ſpecie notat D. Anton. de Butrio in d.cap.cum locum, & ad finẽ tollendi violentias. At ſi non eſt cõtractum matrimonium, & nec pendet lis coram eccleſiaſtico, poterit Iudex laicus ſequeſtrare puellam, cũ Reipublicæ interſit ſcandala, & violentias tolli, tex.eſt in l.1.C.de nupt.vbi Bald.verũ poſtquam Iudex laicus explorauerit voluntatem puellæ, poteſt etiam Epiſcopus, ad quem ſpectat concedere licentiam contrahendi, ponere eam in alio loco, & explorare eius voluntatem, nã ad ipſum quoque ſpectat prouidere ne matrimonia ſint coacta,& aliàs nõ concedere licentiam contrahẽdi. Rurſum
21 non ſolum † Iudex eccleſiaſticus poteſt procedere cõtra adulterum, quando agitur de ſeparatione ciuiliter, vt videre eſt per Concil. Trident.ſeſſio. 24. cap.8.de reform. ſeruata forma ibi tradita, ſed etiam quando non ſeparato matrimonio coniugatus adhærebat meretrici,nam poteſt excommunicari, niſi ab adultera deſiſtens ad vxorẽ redeat,vt notat Panormit.in cap.ſignificaſti, de eo,qui dux. in matri. Ioan.de Anan.in cap.intelleximus de adult.vbi ex illo tex.colligit Epiſcopum poſſe excommunicare laicum propter adulterium ex officio,facit tex.in capitu.1.de adulter. ſic Abb. in capit.cum haberet extra de eo, qui duxit in matrimon. ait quod poteſt eccleſiaſticus compellere maritum,vt adulteram à ſe dimittat cũ iuramento ad eã amplius non redeundi, & ratio quare ſe interponat eccleſiaſticus magis in iſto crimine,quam in alijs, allegari poteſt, quia in hoc crimine violatur matrimoniũ, quod eſt vnũ de ſeptem Sacramentis, cap. debitum extra de bigam. Pręterea ſciẽdum eſt, quod non ſolũ cauſa matrimonij quando proponitur accuſatio ciuiliter ad ſeparationem tori, ſpectat ad officium Iudicis eccleſiaſtici.

De iuramento an ſit neceſſarius actus tangendi.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum de ſui eſſentia actum tangendi minimè requirit.*
2 *Iuramentum verbaliter præſtitum ſufficit vbi tactus ſcripturarũ à iure non requiritur.*
3 *Iuramenta quænam tactum ſcripturarũ non requirant, & quæ illum exigãt.*
4 *Iuramentum quod corporaliter fit, maioris eſt auctoritatis quam ſit non corporale.*

Iura-

Digitized by Google

5 *Iuramentum corporale quot & qualia requirat vt ſolemniter fieri dicatur.*
6 *Et in tali iuramento an ſufficiat tactus ſacrorum Euangeliorum aut alterius cuiuspiam ſcripturæ.*
7 *Et tale iuramentum inualidum eſt non tactis ſcripturis, eo tactu requiſito per conſuetudinem.*
8 *Et an ſola ſcripturarũ præſentia ſine earundem tactura in tali iuramento corporali ſufficiat.*
9 *Poſſeſſio an ſolo viſu acquiratur, vtpote quæ in animo conſiſtat.*
10 *Scripturarum tactus in iuramento præſtando, manibus faciendus non pedibus aut cubito.*
11 *Iuramentum præſtare paratus ſi actu non iurauerit, an ſatisfaciat iuramẽto.*
12 *Epiſcopo incũbenti iuramentum præſtare, an Euangeliorum tactura vel ſcripturarum incumbat, & vide nu. 15.*
13 *Epiſcopo vt teſti fides nulla adhibetur ſine iuramenti præſtatione.*
14 *Conſtitutionibus duabus generalibus circa idem factum concurrentibus, poſterior priorem elidit.*

In Lib. II. Cap. ij. num. 3.

1 DIximus *quod † ad ſubſtãtiam iuramenti nõ eſt neceſſarius actus tangendi.* Nũc adde pro intelligentia huius propoſitionis, quod iura vario modo loquũtur circa formam iuramenti; nã quandoque dicuntur ſimpliciter iurare, quandoque corporaliter, quandoque ſuper ſancta Euãgelia, quandoque addunt tacturam, Gloſsa in Clem. 1. §. porro, de hæret. quæ allegat tex. c. quoties 1. q. 7. extra de frig. & malef. c. lau-
2 dabilem. Circa primum dic † quod vbi à iure nõ requiritur tactus ſcripturarum, tunc ſufficit iuramentum uerbaliter præſtitum, & ita debet intelligi quod notat Imola, in c. cum contingat in 20. charta de iureiur. & 31. nu. 58. & 59. quod quidem iuramentum inſpecta diſpoſitione iuris canonici, quæ in tali materia inſpicienda eſt, c. 2. de iureiur. in 6. quamuis verbaliter ſit præſtitum, eſt ſeruandum, & ligat ad periurium, vt patet ex his, quæ habentur in d. c. etſi Chriſtus, & in c. 2. de pact. in 6. Hæc
3 aut † iuramenta, quæ poſſunt fieri verbo, & non tactis ſcripturis, ſunt omnia exceptis iuramentis calumniæ, & teſtis, & quæ à iudice, vel parte ex neceſſitate deferuntur, Zaba. in Clem. 1. §. porro, nu. 4. de hæret. vt ſunt iuramenta voluntariè præſtita, Imola in d. Clem. 1. nu. 16. Circa ſecundum, quando iura-
4 tur corporaliter, † hoc iuramentũ maioris eſt auctoritatis, quam non corporale, C. ſi minor ſe maio. dixe. l. ſi alterius, Gloſſa in c. ſi aliqua 22. q. 4. Specul. in c. vt circa num. 30. de elect. in 6. Vbi Archidiac. in verbo corporali. Vn
5 de circa hoc quæritur † an in caſibus, in quibus requiritur iuramentum corporale, vt quando iuratur ſolenniter, ſicut eſt in iuramento calumniæ, teſtis, & in alijs, quæ à Iudice vel à parte deferuntur, vt videre eſt per Gloſſam in d. §. porro, vbi etiam Imola nume. 17. ſint in iuramento tangenda Euangelia, vel aliæ ſcripturæ, aut reliquię Sanctorum. Dicunt Doctor. & præcipuè Anchar. in c. vt circa nume. 7. de elect. quod communis obſeruantia ſe habet, vt iuretur ſuper quolibet libro, vel charta, quod ſufficit, etiam ſi iuramentum requiratur corporale tangendo etiam Euangelia, Abb. in cap. fin. nume. 3. de iuram. calumn. Gemin. in c. hortamur, 3. q. 9. idem Imola in cap. cum contingat, nume. 59. de iureiuran. dicit quod ſic ſeruat conſuetudo, vt ſufficiat iurari ſuper aliqua ſcriptura, etiam ſi ibi non ſint Euangelia. Dicit autem Butr. in Authent. Sacramenta puberum, C. ſi aduerſ. vendit. quando in illa ſcriptura aliqua verba Euangelij continerentur. Idem de cõmuni obſeruantia loquitur Franch. in d. cap. vt circa nume. 9. qui ait quod hodie de generali conſuetudine ſufficit iurando tangere quemlibet librum, vel aliam ſcripturã, vbi requiritur

Digitized by Google

tur iuramentum corporale, idem habetur per Præpoſitum in d. c. hortamur, 6 vbi dicit,quod quamuis † iuramentum teſtis ſit prǫſtandum ſuper librũ Euangeliorum, & ita non videtur ſufficere quælibet ſcriptura, tamen de conſuetudine obſeruatur, vt quælibet ſcriptura ſufficiat, vide Clement. 1. de hæret. in Gloſſa. Hinc ſi detur iuramentum teſtis tactis reliquijs,cruce,vel ſimilibus, vel ſuper animam ſuam, tale iuramentum valet,per iura allegata per Innoc. in c. etſi Chriſtus, de iureiur.& per c. conſtitutus 2. cum Gloſſa 2. de appell. & cap. fraternitatis de frigid. idem voluit Bal.in l.generaliter,§.pen.ff.de rebus credit.& in capit.1. §.Sacramenta de pace tenen. quod ſufficit iurare ſuper qualibet ſcriptura,& reliquijs, facit tex.in cap.de parentela cum ſeq.35. q. 6. Attamen quamuis Italica conſuetudo ſit quod tangatur quilibet liber, vel ſcriptura, tamen per hanc conſuetudinem putat Zabarel. in d.§ porro nõ eſſe derogatum iuribus dicentibus ſpecificè quod tangantur Euangelia, vt in d. Clement. 1.§.porro de hæretic.& 1. quæſtio.7.capit.quoties, niſi appareret de præciſa conſuetudine contraria, de conſuetud. capit.fin. Non enim debemus à iure recedere,niſi ſpecificè ſit inducta cõſuetudo in contrarium. Et no-
7 tandum † quod in caſibus,in quibus requiritur corporale iuramentum,ſi ſcriptura non tangitur,iuramentum nõ valeret, ſecũdum Bal.in d.§.Sacraméta, & in repet.l.2.de iureiur. Ad hoc Gloſſa not.in cap. vt circa, verbo corporali, extra de elect. Nam vbi ius pro ſolemnitate iuramenti requirit tactum ſcripturarum, non valet iuramentum ipſo omiſſo.& non obſtat text.in capit.fraternitatis extra de frigid. vbi matrone habentes teſtificari retulerunt in fide ſua, quia deponentes de peritia artis, quales erant illę,nõ ſunt propriè teſtes, cum deponant de credulitate, Felinus in capit.tuis,nume.5.circa finem de te-
8 ſtibus. Sed quæritur an † in iuramento corporali ſufficiat pręſentia ſcripturę, & non tactura; Dic quod non,per tex. in d.capit. vt circa,ibi,corporali, Vnde debet dicere iurans iuro per hęc ſancta Dei Euãgelia, vel per hanc ſcripturam per me corporaliter tactam, Specul. in d. cap.vt circa, Archidiac. ibi nume. 2. Geminian. & ceteri Canoniſtæ. Nam aliàs tale iuramentum non valet, quia non ſufficit præſentia ſcripturæ ſine tactura. Quod ſi quis obijciat quoſdam dicere ſufficere præſentiam, ſicut viſu acquiritur poſſeſſio. Reſpond. Gloſ-
9 ſa in d. §. porro † quod in poſſeſſione ſufficit viſus, quia ſatisfit *legi dicenti* poſſeſſionem acquiri animo,& corpore,cap.ex litteris de conſuetud. de conceſs.præb.cap.cum noſtris,quod ſecus eſt in iuramento, de quo in d.§.porro, vbi ſpecialiter exprimitur de ſenſu tactus. Rurſum quæritur in eo,quod debent tangi ſcripturæ, cum quo tangantur. Reſpond. Specul. qui ſupra nu-
10 mero 32.& Archidiac.quod † non ſufficit ſcripturam tãgere pedibus,aut cubito,ſi manus habet, arg. 10.diſtinct.c. ſingula,& de hæret.cap.cum ex iniuncto, propè princip. de reſtitut. *ſpoliat.* capit.olim.1.facit enim contra conſuetudinem generalem, quæ eſt legum interpres, de conſuetud. capit. cum dilectus,ſi autem manus non habet,tanget alio modo, quia non obligatur ad impoſſibile,ff.de regul.iuris, l.*impoſſibilium*,Probus ad Ioan.Mona.in d.cap.
11 vt circa. Sed quid † ſi aliquis paratus eſt iurare,& non iurat,an ſatisfaciat iuramento? dic quod non,arg. text.in d. cap.vt circa,ibi,præſtito, nam aliud eſt ſoluere, & aliud paratum eſſe ſoluere, C.de vſur. l. recepiũ; etenim vbi opus eſt facto,voluntas non ſufficit, vt not. de offic. ordin.capit.paſtoralis, de eo, qui mitt.in poſſeſs.cap.1. Ioan.Mona. in d.cap.vt circa nume.15. Sed rurſus
12 quæritur † an requiratur tactura Euangeliorum, aut ſcripturarum in Epiſcopo iurante? in hoc ſunt diuerſæ opiniones; nam Dominus Antonius de Butr.

in

Digitized by Google

in cap.fin.nume.8.de iuram.calum.dicit quod regula eſt, vt Epiſcopus, & quicunque alius iurando debeat tangere Euangelia, vt d.§.porro, & capitu. quoties, de Conſtit.diſt.2.c.ego Berengarius,de iureiuran. capit.ego enim de purg.cano. cap.quoties, de frigid. cap. laudabilem,niſi appareat in iure expreſſum contrarium, vt not. Gloſſa in d.c. vt circa in fi. vbi videtur reuocare id, quod dixerat in Gloſſa antiqua, cócludens quod priuilegium honoris, quod datum eſt Epiſcopis, vt non tangant Euangelia iurando, procedat in duobus tantum caſibus,vt in iuramento calumniæ, & teſtis, de quo videtur loqui text. in cap.teſtimonium, §. nec honore,& §.ſequ.11.quæſtio.3. ergo in contrarium eſt ius commune, & regula,vt etiam Epiſcopus debeat tangere Euangelia,vt in d.cap.vt circa, in Gloſſa, in verbo,tacta, in addit.quæ in fine ibi habetur, presbyter tamē iurat tactis Euāgelijs etiam in iuramento calumniæ,& teſtis,vt dixit Imola in d.capit. fin. numero tertio,& ibi Anan. numero quarto. Sed alia eſt opinio quod Epiſcopus ſit priuilegiatus, vt non tangat, ſed ſolum proponuntur ſibi Euangelia præſentia, quæ terrorem inducit,& ſuffragium veritati impendit, l.rem non nouam,C.de iudic. Quapropter dixit Panormit.in cap.nuper, de teſtibus,quod
13 etiam † Epiſcopo non creditur, vt teſti ſine iuramento; eximitur tamen, vt non tangat, ſed iurat propoſitis tātum Euangelijs, Franchus vero videtur reſidere cum prima opinione quod regulariter Epiſcopus debet tangere ſacra,
14 hac ratione, nam, quando ſunt † duæ conſtitutiones generales, prima, & ſecūda circa idem factum,poſterior tollit primam, ſed quando vna eſt generalis,ſcilicet quod in iuramento corporalis tactura requiratur,vt eſt in caſu noſtro, d.capit.vt circa, & alia eſt ſpecialis,vt priuilegium Epiſcoporum, quod non teneantur tangere ſacra in Sacramēto calumniæ,& teſtis,ergo ſit, quod iſta ſecunda ſpecialis non tollit generalem, ſed ſolum conſtitutio ſpecialis habeat locum in illis duobus caſibus, & in ceteris regulariter teneantur tangere ſacra, & ita in caſu capit. vt circa, cum iſte caſus non ſit de exceptis. Prępoſitus vero in capit. teſtimonium, 11. quæſtio. 1. §. Epiſcopus in fine, dicit
15 † quod hodie de communi obſeruantia regulariter Epiſcopi, & ſuperiores prælati non trangunt ſcripturas iurando,ſed manus ad pectus ponunt,qui ſupra.nume. 2.notat quod alij clerici inferioris ordinis iurando tenentur tangere ſacra, quod idem tenet Geminia. in d.cap.teſtimonium, §. flagitetur. & ita licet Gloſſa in d. cap.vt circa, videatur velle, quod ſpeciale ſit priuilegium Epiſcopi, vt quando iurat, non tangat Euangelia in iuramento calumniæ, & teſtis, ſed in alijs iuramentis tenet quod non habeat priuilegium; tamen tene cum Præpoſito, & ita communiter obſeruatur, vt etiam ibi dixit Gemin. in fine.

De poteſtate diſpenſandi an tranſeat ad Capitulum Sede vacante.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſandi poteſtas, an ad capitulum tranſeat Sede vacante.*
2 *Cardinalium collegium non poteſt Sede vacante exercere ſpectantia ad Epiſcopum.*
3 *Capitulum Sede vacante ſuccedit Epiſcopo.*
4 *Capitulum in quibus caſibus poterit Sede vacante concedere litteras dimiſſorias.*
5 *Capitulum Sede vacante par eſt Epiſcopo, quare longè excellit vicarium Epiſcopi.*
6 *Poteſt abſoluere excommunicatos ab Epiſcopo.*
7 *Pœnitentiarij conſtituti ab Epiſcopo quale munus.*

Bb *Capi-*

8 *Capitulum Sede vacante poteſt iudicare de hæreſi, quod crimen maximum eſt.*

9 *Delegatus, an ordinarius dicatur conſtitutus à Capitulo.*

10 *Vicarius datus à Capitulo an poſſit diſpenſare.*

In Lib. II. Cap. x. num. 6.

1 DIxIMVS *Capitulum* † *Sede vacāte de iure poſſe diſpenſare, & hoc per verbum puto.* Idem tenet Federic. de Senis in conſ. 30. & ratio eſt: quia Epiſcopus, & Capitulum faciunt vnū corpus, cuius ipſe caput eſt, de teſtamen. c. requiſiuiſti, ſed Epiſcopus poteſt, ergo & Capitulum. Præterea ſpeciale eſt in
2 † collegio Cardinalium vacante Sede, quod non poſſit exercere ea, quę ad Papam viuentem pertinerent, niſi in caſibus permiſſis, ergo regula iuris videtur in contrarium, ſcilicet quod poteſtate, & iuriſdictione Epiſcopi viuentis poſſit vti Capitulū, Clement. 2. circa princip. de elect. Rurſum ſucceſſor, & anteceſſor pro vna perſona reputantur, c. dilecti de foro competenti, & de ſolut. capitu. 1. Sed communiter tradunt Do
3 ctor. † Capitulum ſuccedere Sede vacante, ergo tradi debet regula affirmatiua, vt quod poterat Epiſcopus, poſſit & Capitulum; fallit tamen regula, & primo, ſi Sedes Epiſcopalis vacauerit,
4 † quia tunc nō poterit Capitulum concedere litteras dimiſſorias ordinarij, niſi vacauerit vltra annum, vt habetur ex Concil. Trident. ſeſs. 23. cap. 10. de reformatio. vel ſi quis ratione obtenti, vel obtinendi beneficij ſit arctatus ad ſuſcipiendos ordines: iſtis enim caſibus Capitulū Sede vacante concedere poterit litteras dimiſſorias, vt habetur per dictum Concil. Sed modo ex regu
5 la affirmatiua quod † Capitulū vacante Sede, idem poſſit quod Epiſcopus, multa inferuntur, & primo, quod Capitulum Sede vacante non eſt inferius Epiſcopo, ſed par; hinc longe excellit vicarium Epiſcopī, nā infinita poteſt, quæ non poteſt Epiſcopus, vt patet de offic. vic. cap. 2. & 3. lib. 6. hinc poteſt vti iuribus Epiſcopo competentibus,
6 † & abſoluere excommunicatos ab eo, quæ per minorem fieri nō poſſunt, ſed per parem; item pœnitentiarius, & electus confeſſor à Capitulo Sede vacante poteſt abſoluere confitentes a caſibus Epiſcopo reſeruatis, capitu. vni. de
7 maior. & obed. lib. 6. Etenim † munus pœnitentiarij conſtituti ab Epiſcopo eſt abſoluere a caſibus, à quibus nō poſſunt parochi, vt à caſibus Epiſcopo reſeruatis, quos notat Hoſt. in *Summa* de pęniten. §. fin. & not. in capitu. 2. de pęniten. & remiſſio. in ſexto. Item poſſunt abſoluere à ſententia ordinariorum, ſi latæ ſunt per modum ſtatuti, ſecus ſi in vim ſententiarum, ita Zabar. in Clement. 2. §. eo tamen tempore, numero 5. de electio. in ſexto. Secundo poteſt Capitulum Sede vacāte omnia inquirere, quæ ad iuriſdictionem pertinent, & punire etiam de maximis criminibus, vt patet extra de hæret. cap. ad abolendam, & eod. tit. cap. 1. in Clem.
8 Quapropter † poteſt *iudicare de hæreſi*, quod crimē maximum apud omnes iudicatur, d. Clement. 1. Verum adnotandum quod in hoc Capitulum debet in ſpecie aliquem deputare, qui ad hoc
9 habeat ſpeciale mandatū. Quod † ſi ſolum committeret aliqua exigentia ſpeciale mandatum, & non omnia, dicitur delegatus, & habet ſpecialem poteſtatem ſolum in ſpecificatis, at ſi faceret ſpecialem cōmiſſionem, ſecuta generali clauſula, & in omnibus alijs exigentibus ſpeciale mandatum, tunc erit ordinarius, ita colligitur ex Zabarel. in Clement. 1. §. duro, de exceſs. qui dicit ex Lapo, quod ſi erit delegatus, poteſt ab eo appellari ad ipſum Capitulum, ſecus vero, ſi erit ordinarius. Vlti-
10 mo quęritur, † an vicarius datus à Capitulo poſſit diſpenſare? Feder. de Senis conſil. 40. in fine, dicit, quod non, ſi fuit datus ſimpliciter, vt de offic. vicar. lib. 6.

Digitized by Google

lib.6.capit.3. ſed ſi aliqui caſus fuerint ſpecificati cũ clauſula generaliter, tunc ſic, vt ibi not. in Gloſſa vltima, quia talis diſpenſatio non poteſt inter ardua reputari.

Feſtiuis diebus quinã actus ſine peccato fieri poſſint.

SVMMARIVM.

1 *Studere diebus feſtis licitum eſt.*
2 *Studendo dicitur quis laborare in vinea Domini.*
3 *Studere licitum, niſi intermittantur diuina, & quæ dicantur diuina, nu.4.*
5 *Studere licitum ad finem iuſtitiæ administrandæ.*
6 *Artifices omnes, vt plurimum ſunt mendaces, & fraudes maximas committunt.*
7 *Litigando magna contentio, & odium oritur.*
8 *Studium principaliter ex lucro illicitum fallit.*

In Lib.II.Cap.xiij.nu.13.& 32.

1 CONCLVSIO *eſt † eſſe licitum ſtudere in diebus feſtis*. Sic Abb. in cap.1. num.4. Imola num. 3. Anan. num.4. de ferijs. & idem Abb. num.2. c.3. Ad hoc allegatur text. in d.cap.1. qui prohibet opus illicitum, ſed ſtudere eſt licitum, idem notat Gloſſa iuris ciuilis, in l.penult.ff.de feri.& in l.omnes, C.eod.ergo. Vnde dixit Sebaſt. Sapia ad Abbatem, in d.cap.1. verſ. Mihi placet, quòd Scholares, & Doctores ratione publi-
2 cæ vtilitatis, nã † ſtudendo quis dicitur laborare in vinea Domini ad profectũ vniuerſalis Eccleſiæ, & quia ex ſtudio ſemper augetur ſcientia, & illuminatur proprium ingenium, & intellectus, poſſunt ſtudere diebus feſtis ſine peccato, vt tenuit Gloſſa, Angel.& Raph. Fulgoſ.in d.l.omnes iudices, & ibi ferè per
3 omnes. Modo hæc intelligenda, † dum modo ex tali ſtudio non intermittan-
4 tur diuina, quæ ſunt de ꝓcepto, vt † eſt miſſa, c.qui in die ſolemni, de conſecr. diſt.2. nam veſperas, ceteraque officia audire eſt de conſilio, vnde non audire nec eſt peccatum mortale, nec veniale, niſi ratione voti, aut iuramenti, vt diximus in 1.par.deciſ.libro ſecundo, capit.35.num.13. quamuis acceſſoriè veniat lucrum, argum.optimo in cap. fin. de magiſtr.cap. cum de diuerſis, de priuileg.in 6.& cap.cum ex eo, de elect.in 6.& maxime hoc procedit in Theologia, & in iure Canonico, quæ ſcientiæ tractant de Deo, & de homine operante, qualiter bene operando poſſit vitam
5 æternam acquirere. Item † licitum eſt ſtudium in diebus feſtis ad finem iuſtitiæ adminiſtrandæ, ad hoc in proœm. Decretalium, ideoque lex proditur, vt appetitus noxius ſub iuris regula limitetur. Itẽ in ſtudio homo efficitur contemplatiuus, & ſubtrahitur a prauis cogitationibus, & euitatur otium, & cauſatiuè peccatum, vnde Hieron. Ama ſcientiam ſcripturarum, & carnis vitia non amabis, de conſec.diſt.5.cap.nunquam, quod non contingit in alijs artibus ſeruilibus, vt in mercatore, vel litigio, quod ibi tenditur principaliter ad lucrum, & non ad decipiendum proxi-
6 mum, omnes † enim artifices, vt plurimum ſunt mendaces, & fraudes maximas committunt in artificio, 88. diſt. c.eijciens, & c.quoniam non cognoui, vnde tempore pœnitentiæ conſulit, vt abſtineant a negotiando: quia difficile eſt inter ementes, & vendentes non interuenire peccatum, de pęnit. diſt.5.c.
7 qualitas. Item † in litigio magna contentio, & odium oritur inter partes, & ſi intendunt ad litigandum, & litigant, dimittunt diuina, & ſæpè committunt mẽdacia, & fraudes, ſicut eſt in iurando, cap. etſi Chriſtus, de iureiur. Quæ omnia ceſſant ex ſtudio licito, & ordinato ad bonum finem, immo vt dixi caſualiter oritur bonum, quia abſtrahitur

Digitized by Google

a terrenis,& totum oppoſitum contingit ex alijs: Hinc eſt quod nulla lege,& nullo iure ſtudium prohibetur clericis tali tempore, imo ſuadetur,vt in c.nunquam, de cōſecr.diſt.5. & maximè ſtudium ſuadendum eſt iuuenibus,qui relicto ſtudio alijs voluptatibus,& illecebris intendunt:
8 bris intendunt: Non † tamen principaliter eſt ſtudendum ex lucro, ſed ſi forſan cauſa,quæ imminet, expediatur, & vt forenſes, qui expectant conſilium a Doctore, non ſtent ſuper hoſpitio cum magna impenſa,vt videtur eſſe de mente Io. Andr. & D. Ant. de Butr. in capit.1.de ferijs.

De piſcatione.

SVMMARIVM.

1 *Piſcari in feſto licet ob vrgentem neceſſitatem. fallit nu.3.*
2 *Neceſſitas multa permittit, quæ regulariter prohibentur.*
4 *Papa an diſpenſare poſſit circa teſtamentum vetus,& nouum.*
5 *Ieiunare non ualens ob neceſſitatem debet recompenſare in eleemoſyna.*
6 *Ex piſcatione facta die feſto neceſſitatē ſic vrgente, quæ portio danda Eccleſiæ & cui.*

In Lib.II. Cap.xiij. num.19.

HABETVR homines, diebus feſtiuis vacare debere ab operibus ſeruilibus,excipitur tñ ad hoc vrgens neceſſitas,
1 c.licet, extra de ferijs,vbi † licet regulariter non liceat piſcari diebus feſtiuis, quamuis dicat Imola hoc malè obſeruari, tamen propter neceſſitatem permittitur piſcatio,& ita etiam prohibita permittuntur ſicut ſunt alecia tempore peritura, quia ſi diebus feſtis nō capiuntur,aliàs non apparerent, ne ergo modico momento pereant commoditates cęleſti prouiſione conceſſæ,hoc eſt a iure indultum,d.cap.licet. Sic ex eadem cauſa licet intendere agriculturæ,vt C. de ferijs l. omnes iudices, & ita nota
2 tria,primum † quod propter neceſſitatem permittuntur aliqua,quæ regulariter prohibētur,puta homicidiū. Clem. 1.de homic. furtum,cap.2.extra de fur. Item poteſt capi debitor fugitiuus, ne aufugiat, nam poteſt capi die feriato in honorem Dei, vt det fideiuſſorem de ſtādo iuri,vt eſt Gloſſa notab. in l. dies feſtos, C.eod. & plura alia, de quibus per Petr. de Anch. in d.c.licet. Secun-
3 do nota quòd † licet diebus feſtiuis ob vrgētem neceſſitatem licitum ſit piſcari, non tamen in feſtiuitatibus maioribus,puta Natiuitate Domini, vel Epiphania, Reſurrectione, Aſcenſione, Pentecoſtes, & Aſſumptionæ Dominæ noſtræ. Tertio nota ex illo tex.in d.
4 c.licet, quòd † Papa poteſt diſpenſare ex certa cauſa, circa diſpoſitionem teſtamēti veteris,& noui,etiam circa prę cepta moralia affirmatiua, vt eſt hoc præceptum. Sabbata ſanctifices, &c. quæ quidem diſpenſatio potius dicitur interpretatio,quam relaxatio, quod fieri pōt ex cauſa,iuxta notata per Innoc. in c.quę in eccleſiarum,extra de conſt. & in c.fin.extra de conſtit. & nos in 1. par.deciſ.libro 2.cap.31. Quarto notā,
5 quòd † quando ex neceſſitate quis intēdit circa opus ſeruire,debet in recompenſationem facere aliquam eleemoſynam, facit a ſimili quòd in his, cum quibus ex aliqua cauſa diſpēſatur circa ieiunium, illi debent recompenſare in eleemoſyna, vt not. in c.medicamentum,de pęn.diſt.1. Vltimo notant Doctor.vt Anchar. Abb. Imola, & Anan.
6 in d.cap.licet,quòd † de piſcatione portio eſt ſoluenda illi eccleſiæ, in cuius parochia eſt ſita piſcatio. Non ergo inſpicitur parochia piſcatoris, ſed vt dixi, vbi eſt ſita piſcatio, in qua licet multū verſetur hominis induſtria, & labor,tamen non eſt cenſenda decima perſonalis, ſed prædialis, Anchar. ibi,numero octauo.

De

Digitized by Google

De conſecratione.

SVMMARIVM.

1 *Papa an poſſit committere non ſacerdoti, vt conficiat corpus Chriſti.*
2 *Sacerdoti quæ a Papa committi poſſint.*
3 *Sacerdos ſimplex an ex mandato Papæ poſſit conferre ordinem ſacerdotij.*
4 *Sacerdos ut conficiat, quæ requirantur.*
5 *Sacerdotij ordo an conferatur hoc ſimplici verbo, ſis presbyter.*
6 *Papa an ſolo verbo poſſit creare Epiſcopum.*

In Lib. II. Cap. xv. num. 42.

DIximus *rite ordinatum in presbyterum ſecundum traditionem eccleſiaſticã poſſe conſecrare corpus Chriſti.* Et ratio eſt: quia hoc commiſit Deus ſacerdotibus, dum dixit Apoſtolis: *Hoc facite in meam commemorationem*, vnde ex hoc dixit Gloſſa notabilis in capit. 1. §. vna, de ſum. Trinit. & fid. catho. quod
1 etiam † non poteſt Papa committere non ſacerdoti vt conficiat corpus Chriſti, 95. diſt. cap. peruenit. Hinc dixit ibi Turrecr. quòd licet promoueri ad illas perfectiones, quæ non reſpiciunt cor-
2 pus Chriſti verum, ſed † ſolum corpus myſticum poſſint a Papa, qui habet plenitudinẽ poteſtatis pontificalis, & cõmitti ſacerdoti, qui habet actum ſummum ſuper corpus Chriſti verum, non autem diacono, nec alicui inferiori, qui non habet perficere corpus Domini verum, ſicut nec abſoluere in foro pęnitentiali, nõ tamen poteſt ſimplici ſacerdoti committere promotionem, quę reſpicit aliquo modo corpus Chriſti ve-
3 rum, & ideo † ſimplex ſacerdos ex mandato Domini Papæ non poteſt conferre ordinem ſacerdotij, quia ordines ſacri habent relationem ad corpus Chriſti verum, vel ſupra materiam eius, poteſt autem concedere ſimplici ſacerdoti, quòd cõferat minores ordines; quia iſti nullum actum habent ſupra corpus Chriſti myſticum, per quem gratia cõfertur, ſed habent ex officio quoſdam actus ſecundarios, & præparatorios,
4 igitur † vt ſacerdos conficat, debet eſſe ritè ordinatus, & dicitur ritè, ideſt ſecundum ſolemnitatem eccleſiæ, & ita aduerbium, rite, denotat ſolẽnitatem, & recte, cauſam, vt notat Gloſſa, in l. 2. ff. de inoffic. teſtam. Doct. in l. omnes, in c. 1. §. vna, de ſum. Trin. & fid. cath.
5 Hinc † non ſufficit dicere, ſis ordinatus presbyter, niſi ſit ordinatus ſecundum ſolemnitatem eccleſię, verum additio ad Abbatem in d. §. vno verbo. Non enim dicit hoc eſſe verum in Epiſcopo, ita dixit Angel. in l. 2. C. de crim. ſacril. vbi dicit ſummum pontificẽ poſſe vnico verbo pronũciare quem ſacerdotẽ, pro quo facit quod notat Innoc. in cap. 1. de ſacra vnct. vbi dicit poſſe ſufficere, dicere: Sis presbyter, abſque alia ſolemnitate, niſi eccleſiaſtica conſtitutio obſtaret, idem dixit Felinus in cap. 1. num. 23. verſic. Fallit quarto, & Dec. num. 50. extra de conſtit. qui di-
6 xit † quod vnico verbo põt Papa legitimè electus facere ſacerdotẽ, vel epiſcopum, vt etiã dixit Ang. in l. 1. C. de ſent.

De ſacerdote criminoſo celebrante.

SVMMARIVM.

1 *Celebrare ſe fingens, & non celebrans quam grauiter peccet.*
2 *Peccata plura committens, quod magis delinquat quam qui pauciora.*
3 *Peccans occultè, an magis peccet, quam qui manifeſtè.*
4 *Simulata æquitas duplex eſt iniquitas.*
5 *Celebrare ſe fingens, & non celebrans, an ſapiat hæreſim.*
6 *Sacerdos quando non poteſt denegare criminoſo euchariſtiam, an liceat dare hoſtiam non conſacratam.*

Sacerdos

7 *Sacerdos an poſſit denegnare euchariſtiã pęnitenti criminoſo.*
8 *Euchariſtia a quo ſacerdote conficiatur.*
9 *Et an a ſacerdote hæretico, vel depoſito.*
10 *Sacerdos criminoſus an poſſit celebrare, ſi habet contritionem cordis.*
11 *Fictio operis quæ dicatur.*
12 *Mendicantes validi fingentes ſe pallidos qualiter peccent.*
13 *Doctoratus gradum non habentes vtentes ornamentis doctoralibus puniuntur pęna falſi.*
14 *Perſonam fictam nemo poteſt diu ducere.*
15 *Aduocatus an poßit repellere aduocatum cauillorum propter cauillationem.*
16 *Latronem decipere qui me captiuauit an liceat.*
17 *Mutuans mihi centum nullo præſente, quæ reſtitui nullo præſente, ſi poſtea a me illa petis, qualiter agam.*
18 *Turres an liceat mihi quandoque rumpere.*
Fictio intẽtionis duplex, licita, & illicita.

In Lib.II. Cap.xv. num.43.

HABETVR *Sacerdotem criminoſum peccare mortaliter.* Allegauimus, c.de homine de celebr. miſſ. ex quo textu notant Doctores, quod licet mortaliter peccet Sacerdos criminoſus cele-
1 brans in peccato mortali, grauius † tamen peccat fingens ſe conficere, & nõ conficit, hoc eſt qui more ſimiatico labia mouet, & fingit ſe dicere verba cõ-
2 ſecrationis, & non dicit: nam † plus delinquit ille, qui cõmittit plura peccata, quam ille, qui committit pauciora, quod intellige, niſi pauciora ſint grauiora, cap.mouet, 22.q.1.quia ille, qui verè conficit, & eſt in peccato mortali, in ſolius miſericordis Dei manum incidit, iſte vero, qui ſic ſimulat, & Deo, & populo ſe aſtringit, & plus peccat delinquẽs in plures, quã in pauciores. Hinc ex illo etiam tex. colligunt Doct. quod
3 † grauius eſt peccare occultè, quã peccare manifeſtè, quod intellige occultè, ideſt periculosè, quia non eſt qui corrigat, cum neſciatur, extra de ſimo.cap. ſicut nobis, in fi.& cap.ſeq. in fi. Vnde in vitis patrum legitur quod in nullo ſe gaudet inimicus, quàm in illo, qui cogitationes ſuas manifeſtare nõ vult, licet alio reſpectu plus peccat manifeſtus, quia præſtat alijs delinquendi exemplum, notatur per Gloſſam 1. q. vlt.c. ſancimus, & quia taliter delinquẽs peccatum ſuum defendit, de pęnit. diſt.6.
4 cap.1.in fi. Hinc etiam nota, † quod ſimulata æquitas duplex eſt iniquitas, vnde Hierony. ſuper Iſaiam c.6. ait quod in comparatione duorum malorũ leuius malum eſt apertè peccare, quam ſimulare, & fingere ſanctitatem, quare dicitur fingens hipocrita, quia ex actu extrinſeco oſtendit contrarium eius, quod in mẽte gerit, vt notat. per Archi-
5 diac.12.q.1.capit.noli. An † verò ſapiat hæreſim manifeſtè fingens ſe celebrare, & non celebrans, Felinus in rubr. de hæret. nume.4. dixit quod non dicitur propriè hæreticus, qui celebrat hoſtia non conſecrata, & allegat Oldradum conſil.210. qui numero 2. dixit, propter conſcientiam hoſtiam non conſecratã ſumere, nõ ſapere hæreſim manifeſtã, vt patet tum ex criminũ diſtinctione; tum quia ſeparata eſt rubrica de hæreticis, & rubrica de celebr. miſſ. An vero
6 † peccator ſi petat Euchariſtiam à Sacerdote in caſu, quo ei denegare non poſſit Sacerdos, licitè ei poſſit dare hoſtiam non conſecratam pro conſecrata? Dic quod non: quia in Sacramento veritatis nulla debet eſſe fictio, & Sacerdos non debet dare cauſam idolatrandi populo, vt notat D. Thomas 4. ſent. diſtinct.9. quęſt.1. artic.5. Anton.
7 de Butr. in d.c. de homine. An † quando Sacerdos poſſit denegare Euchariſtiam peccatori, notatur in tex. in cap. non prohibeat de conſecrat. diſtinct.2. & latè per nos in 1.par. decis. lib.2.capit.38.num.29.& 30. Rurſum, quia diximus Sacerdotem criminoſum conficere,

cere,

Digitized by Google

cère, ſi dicit verba conſecrationis quæ-
8 ritur † à quo Sacerdote conficiatur Eu
chariſtia, an à Sacerdote non induto
veſtibus Sacerdotalibus audiente ver-
ba cōſecrationis à Sacerdote celebran-
te? D. Anton. in c. quod ſicut, num. 44.
de electio. dixit quod non, vbi ait, pone
quod plures Sacerdotes audiunt miſ-
ſam in eadem Eccleſia, vnus eorū pro-
fert verba Canonis cum intētione con-
ficiendi, antequam proferantur à cele-
brante, cum tamen primo proferens,
nec ad altare ſtet, nec indutus ſit Sacer
dotalibus, certè ad verba iſtius non fiet
tranſubſtātiatio: quia Eccleſiæ forma
contra eſt generalis, qua non ſeruata
non eſt Sacramentum, 1. quæſt. 1. c. ex-
tra catholicā, quod not. extra de ſimo.
9 cap. 1. Sed an † conficiatur à Sacerdo-
te hęretico, vel depoſito? Dic quod ſic,
modo ex parte Sacerdotis ſit ordo, in-
tētio, verbi prolatio, & debita forma:
nā his exiſtentibus verè cōficit, quam-
uis non ad vtilitatem Sacramenti, quæ
eſt incorporatio, ſiue vnio ad corpus
myſticum nō percipiat, ſed ſic ad dam
nationem ſuam, ita cum S. Thoma cō-
cordat Alexand. de Ales, Albertus, &
Bonauent. vt refert Cardin. à Turrecr.
in d. cap. extra, numero 2. Adde etiam
Gloſſam in capit. 2. de cler. excommu.
10 miniſtr. An † vero talis Sacerdos poſ-
ſit celebrare, ſi habet contritionē cor-
dis, forte ſi inſtet neceſſitas, & non ha-
beat cui confiteatur, vide quæ diximus
in eod. capit. nume. 43. cui concordant
11 DD. in d. c. de homine. Et † hæc fictio,
de qua diximus vocatur fictio operis,
de qua etiam loquitur tex. in capit. 3. de
regul. exempla etiā afferri poſſunt per
Abbatem, ibi, num. 2. vt de his qui ficte
portant habitum cuiuſdam ſanctitatis,
vt appareant ſanctiores, quamquam
non ſint, nam iſti grauiter peccant, de-
bet enim vnuſquiſque ſe conformare
moribus illorum, inter quos viuit, aliàs
præſumitur ſuperſtitioſus, de quo in
cap. 1. diſtinct. 41. Sic clerici ſęculares
vtentes habitu monachali coguntur, vt
fiant monachi, vel ab hoc deſiſtant, d.
12 cap. 3. Sic † mendicantes validi ſe pal-
lidos fingēdo fucatis coloribus, & exhi
bentes ſe vulgo infirmos, cum nō ſint,
extorquētes eleemoſynas, nam iſti pec
cant mortaliter, fideles decipientes, &
furtum committentes quodammodo,
vel rapinam, de elect. c. dudum, & poſ-
ſunt puniri ciuiliter, quæ pœna appli-
canda eſt parti, & cōſequenter poſſunt
puniri extra ordinem, vt dixit Barto. in
l. 1. C. de mendic. lib. 10. Sic Gemin. in
capit. vt Apoſtolicæ, de priuil. in 6. no-
tat ex illa Gloſſa contra omnes illos,
13 qui † non habentes gradum doctora-
tus vtuntur veſtibus, vel ornamētis do
ctoralibus, vel gerūt ſe pro doctoribus,
cum non ſint, nam puniuntur pęna fal
ſi, l. eos, ff. de falſ. per quem text. dicit
Lapus alleg. 18. quod omnis ille, qui vti
tur inſignijs alicuius dignitatis, cum ip
ſe non ſit in illa dignitate, puniri debet
pęna falſi, ſequitur Franchus in d. cap.
vt Apoſtolicæ, num. 4. Quod idem per
hanc regulam, dic de eo, qui dicit ſe cle
ricum, & non eſt, vel de abbate, qui di-
cebat ſe Epiſcopum, de cler. nō ordin.
miniſtr. cap. 1. Quare ex his conclude,
quod nunquam debet quis ſe fingere
quod non eſt, ad hoc allegant Docto-
res, vt Anchar. in cap. 3. de regul. verba
14 Senecę, & Turrecrem. † Nemo poteſt
diu ducere perſonam fictam. Ficta in
naturam ſuam recidunt, quæ autem ex
ſolido naſcuntur tempore ipſo in ma-
ius, meliuſque procedunt. Sic Tullius
ficta tāquam floſculi decidunt, nec ſi-
mulatum poteſt quicquam eſſe diutur-
15 num. Sed quæritur an † aduocatus poſ
ſit repellere aduocatū cauilloſum pro-
pter cauillationē quando defendit cau
ſam iuſtam, allegando per fas, & nefas,
Gloſſa in c. per tuas, qui fil. ſint legit.
dicit quod ſic, de elect. in 6. cap. cupien
tes, verbo, malignātium, tamen ſequen
da eſt opinio Theologorum quod nō:
quia non licet probationes mentiri, &
in hoc reſidet Dom. Anton. ibi, in fine.
Eſt etiam ſimulatio licita, vt quando ſit

Digitized by Google

ex cauſa licita, & honeſta, vnde ſimu-
lare ſecundum Canoniſtas licitum eſt
aduerſus inſidias malorum tollendas,
16 vnde † licitum eſt decipere latronem,
qui te captiuauerat, l. 1. §. non fuit, ff. de
dolo, quod intellige, quando iſte aliud
mente cogitauerit, quãdo latroni pro-
miſit dare, (v.g.) promitto dare, aut fa-
cere, ſi à iudice coactus fuero, vel ſi cę-
lum ruat, nam ſi promittendo hoc co-
gitauerit, non peccat, & à iuramẽto eſt
immunis, nã talis ſimulatio eſt ex cau-
ſa iuſta euitandi mortem, Archidiac. in
c. hoc videtur, 22. q. 6. Nos in 1. par. de-
ciſ. lib. 2. cap. 17. num. 12. Sic Gloſſa in
d. cap. cupientes, verbo, malignantium,
videtur velle quod ſit licitum, quod qui
habet ius in principali, poſſit repellere
aduerſariũ per malitias, & cauillatio-
nes, vnde Anchar. dicit, quod illa Gloſ
17 ſa facit ad dubiũ. ſi † mutuaui tibi cen-
tum in camera, nullo præſente, & tu
etiam reſtituiſti nullo præſente, ſi po-
ſtea peto à te iſta centum, & volo ſtare
iuramento tuo, an licitè poſſis iurare,
nam ſi tu iuras quod mutuaui, tu com-
pelleris ad reſtituendum, quia non cre-
detur tibi ſuper reſtitutione, ſi tu iuras,
quod non mutuaui, tu iuras falſum,
Gloſſa facit quod poſſis iurare, ex quo
in veritate non tendit in præiudicium
alterius, & tu iurans habes ius in princi
pali cauſa. Item pro hoc facit, quia libe
ras animam fratris à peccato, quia ſi bis
ſolueres ille illicitè reciperet, vt in reg.
Bona fides, de reg. iur. In contrarium,
quia potius debes omnia mala pati, quã
malo conſentire, c. ſacris, de eo, quod
met. cauſa. Item quia iuramentũ princi
paliter præſtatur Deo, cui non eſt men
tiendum, & iſta videtur veritas, vnde
in tali caſu ſi iudex arctaret ad reſpon-
dendum pure ſuper poſitione mutui,
poſſet dicere, iuro quod non mutuaſti
aliquid mihi, per quod tibi ſum obliga
tus, & tunc dicit verum, & repellit ca-
uillationem aduerſarij, Gemin. in d. c.
18 cupientes, nume. 6. Sic † licitum eſt fu-
gere, & rumpere turres, vt fugiat quis
ab illo, qui iniuſtè cepit, ff. de calum. l.
nihil intereſt, Dom. Anton. in d. cap. 3.
19 Eſt etiam, & alia intentionis † fictio li-
cita, & illicita, de qua loquitur tex. in c.
quod interrogaſti, diſtinct. 27. (v.g.) de
eo qui fecit ſe monachum, vt eſſet ab-
bas, nam certè licet non conſequatur
intentum ſuum, nihilominus remane-
bit monachus, quia ex cauſa inhoneſta
ſimulabat monachatum, ſecus ſi ex cã
honeſta aſſumpſerit habitũ, & de hoc
conſtat puta ob timorem mortis, tunc
enim ceſſante cauſa non compellitur,
durare in monaſterio, ſed dimittere ha
bitum, vel profiteri congruo tempore,
Abb. in d. capitulo 3. numero ſecundo
& tertio. Et hæc circa fictionem ope-
ris, & intentionis ſufficiant.

Iniuriam ſibi illatam an liceat vindicare.

SVMMARIVM.

1 *Iniuriam ſibi illatam punit ſuperiorem non recognoſcens.*

2 *Ciuitate occupante bona alterius, poteſt illa per vim recuperare.*

3 *Iudex quis eſſe poteſt in cauſa propria, ſi habet ex priuilegio.*

4 *Iniuriam notoriam ſibi illatam an quis poſſit punire, & quid in occulta, nu. 6. Fallit num. 8.*

5 *Cauſæ cognitio non requiritur in notorijs.*

7 *Delegatus an poßit punire iniuriam ſibi factam.*

9 *Iniuriam Eccleſiæ illatam, vel debitum exigere prælatus quando poſſit.*

10 *Iniuria illata clerico an dicatur illata eccleſiæ.*

11 *Iniuria illata perſonæ, vel eccleſiæ qualiter dignoſcatur.*

12 *Iniuria cognoſcitur ex voluntate inferentis.*

13 *Prælatus poteſt punire iniuriam reſpicientem dignitatem ſuam.*

14 *Iniuria quando fiat dignitati, remiſſiuè.*

Iniu-

15 *Iniuriam redundantem contra Deum, vel Eccleſiam poteſt quis vindicare.*
16 *Iudex poteſt punire iniuriantem ſibi perturbantem iuriſdictionem ſuam.*
17 *Iuriſdictione ſibi commiſſa permiſſa videntur conceſſa omnia, ſine quibus illa exerceri non poſſunt.*
18 *Iudex poteſt punire delicta commiſſa in cauſa coram ſe pendente.*
19 *Iniuria quando dicatur facta in actu iudiciario, vel in offenſam iudicis, nume. ſequenti.*
21 *Conſanguineus iudicis iniuriati an in tali cauſa poſſit eſſe iudex.*
22 *Iniuria facta vni ex cognatione, videtur facta toti cognationi.*
23 *Iudex poteſt cognoſcere de iuribus ad prælaturam ſpectantibus.*
24 *Prælatus, vel iudex quando extraiudicialiter poſſit punire iniuriam ſibi factam, vbi de religioſis.*
25 *Iudici eſt deferendus debitus honor.*
26 *Litigatorem iniuriantem iudicē, non ipſe punit, ſed ſuperior.*
27 *Iniuriantē tamen poterit ponere in compedibus, & reſeruare ſucceſſori cognitionem, & pœnam.*

In Lib. II. Cap. xvij. nu. 13.

DIximus *nemini licere vindicare proprias iniurias.* Quia nemo dēt eſſe iudex in cauſa propria. Verū, quia hoc dictum habet multiplicē ſignificationem, ideo vt hæc materia magis eluceſcat, pono plures concluſiones, quarū
1 prima. Quando † quis non habet ſuperiorem, poteſt punire ſibi iniuriam illatam, & ideo poteſt quis eſſe iudex in cauſa ſua, vt Papa, & Imperator, pro quo facit quod habetur ff. de hęred. inſtit. l. & hęc Tiberius, Innocent. in cap. ex par. 1. de verbor. ſignificat. Doct. & Propoſ. in c. ſi quis erga, 2. q. 7. Doct. in cap. 1. de pœnis in 6. & in capit. dilectus, extra de pœnis. De hac materia cū aliqua extenſione, vide Soc. in d. cap. 1. num. 14. vbi habetur an non recognoſcens ſuperiorem poſſit hoc facere nō ſolum de poteſtate abſoluta; ſed etiam ordinaria, ſic Anan. in cap. 1. de maledi. dicit per text. in l. ſi alius, §. belliſſimè, ff. quod vi, aut clam, quod ſi copia iudicis haberi non poteſt, propria ſua auctoritate poteſt quis ſibi ius dicere, l. nullus, C. de iudic. vbi Bar. dicit de iſtis Ciuitatibus ſuperiorē non cognoſcen-
2 tibus, quod † ſi vna Ciuitas occupat bona alterius, poteſt propria auctoritate per vim recuperare, quia iudicis copia non eſt, ſic ex hoc capite, ſi quis capit animalia ſua, quæ de facili pereunt, vel vineas, quæ remanent incultę, & de facili deſtruuntur, permittitur ſibi propria auctoritate recuperare, vt dixit Bart. in d. §. belliſſime.
3 Secunda concluſio, quando † quis habet hoc ex priuilegio, vt poſſit eſſe iudex in cauſa propria, tunc limitatur regula text. in l. 1. C. ne quis in ſua cauſa, quod quis ſit iudex in cauſa propria, iſta habetur per tex. in capitu. ex parte Decani extra de reſcript. vbi fuit conceſſum priuilegium Capitulo, quod ſi aliquis inciderit in offenſam Capituli, poterat Capitulum excommunicare, vt habetur extra de verbor. ſignificat. cap. ex parte, verum Dom. Anton. in d. cap. ex parte, num. 20. recitat Gloſſam, ibi, dicere, quod priuilegium forte hoc habebat, quando aliquis incideret in manifeſtam offenſam.
4 Tertia concluſio eſt, † in iniuria notoria, vt ſi non negatur per cōuentum, Dom. Anton. ibi in d. c. ex parte Decani, nume. 21. per tex. in cap. 1. de pœnis in ſexto, cap. Guiliſarius, 23. quæſtio. 4. modo iniuria non committatur contra ipſum prælatum, vel iudicem extra ſuā Diœceſim, vel territorium: quia ibi regulariter cognoſcere non poteſt, vt in cap. vt animarum, de conſtit. in ſexto. Sed intra Diœceſim, vel territorium: nam ſi debitum eſt notorium, poterit delinquētes punire, & ita procedit tex. in cap. ſi quis erga, & in cap. ſi quis Epi
5 ſcopus, 2. quæſt. 7. quia † in notorijs nō

Cc requi-

requiritur cauſæ cognitio,nec poteſt di ci iudex in cauſa propria,ſed potius iuris executor,vt not.2.quæſt.1. cap.manifeſta, Zabar.in d.c.ex parte,num.10. de verbor. ſignificat. Immo etiam per
6 † iniuriam occultam,modo de illa conſtare poſſit, ſecundum Ioan. Andr. in d.c.1.de pœnis in 6. quod tamen intellige, quando pœna eſt à iure expreſſà, ſecus autē vbi veniret à iure imponenda arbitrio ſuo: quia tunc arbitrando eſſet iudex,& poſſet modum excedere, ita Abb.in d.capit.1.vbi Anan. Abb.in capit.dilectus de pœnis, vnde tali caſu poſſet recuſari; nec in hoc caſu excuſat notorietas delicti,cum pœna imponenda nō ſit notoria,facit quod notat Gloſſa in capitu. quod ſuper his de accuſat. Sic etiam intellige hoc procedere in iudice ordinario,quia tunc procedere poteſt in facto proprio, etiam fulminādo
7 cenſuram,ſecus in delegato, nā † ſi iniuria ſibi infertur, quamuis ſit notoria, ad punitionem procedere non poteſt, vt notat Innocent.in cap.1.de offic.ordin. Abb.in cap. cum veniſſent, nu.11. extra de iudic.niſi impediretur iuriſdictio delegantis: quia tunc debet facere punire per ſuperiorem, cap.dilectus de pœnis,arg.in Authent.de reſti.§.ſi ve-
8 ro ignoti: nam † delegatus,neque partem, neque extraneum puniet propter iniuriam ſibi dictam,vel factā, niſi turbaretur eius iuriſdictio, vt ſupra diximus, ſed debet hoc facere per ordinarium, Innocen.in cap.dilectus,quia potius eſt iniuria delegantis, de offic. deleg. cap.cum olim 2. Quod ſecus eſt in ordinario, nam debet pati ſe contemni, & contemnentes debet punire, l. 1. ff.de proconſ.l.nec quicquam, §.1. de offic. proconſ. l. obſeruandum, ſi quis iudici non obtemper.l. vnic.de pœnis, capit.dilectus.

9 Quarta. Quando iniuria † notoria eſſet illata Eccleſiæ, quæ non negatur per conuentum, tunc poteſt vindicare etiam excommunicando, & puniēdo, de offic.ordin.cap.irrefragabili. Et ſimiliter ſi eſſet debitum eccleſiæ notorię,& non negaretur debitum,quia tūc poteſt excommunicare occupantē tanquam ſacrilegum, cap.dilecto de ſent. excommunicat. Faciunt quæ habentur in cap.dilectus de appellat.quæ notantur per Innocent. in cap. venerabili,de cenſibus. Et nec poteſt dici,quod iudicet in cauſa propria:quia ex quo eſt notorium,non requiritur cauſæ cognitio, vnde tunc nō poteſt dici iudex,ſed potius executor pœnæ, ideo etiā dicimus, quod tali caſu recuſari non poteſt, de appellat.capitu.nouit,ad hoc de pœnis lib.6.capit.1. Bart.in l.ſi quis forte,§.1. de pœnis, Præpoſ.in capit.ſi quis erga, in fine, 2.quæſt.7. Innocent. in cap.di-
10 lectus, de pœnis. Sed † an dicatur iniuria illata eccleſię,quando infertur clerico, Zabarel.in Clement.1.num.2. de foro competen. dixit quod ſic. Sed de veritate huius dicti, vide Innocent. in capit.contingit, de ſentent. excommu. Præpoſ.tamen in capit.12. 2.q.7. dixit quod iniuria illata clerico non dicitur reſpicere eccleſiam, quando improperatur ſibi aliqua qualitas, quæ licet ſit vilis, non tamen eſt verecundia eccleſię, talem clericum, vel prælatum ſuſtinere, ſicut eſt,quod Epiſcopus ſit filius ruſtici: nam non curat eccleſia de origine,ſed de virtute, de inſtit.cap.ad decorem,40.diſtinctio. capit.nos, qui, Gloſſa not.in capit.quoniam vetus,24. quæſt.1. Secus ſi imponeretur aliqua qualitas,ſibi,quæ induceret dedecus eccleſiæ, ſi talem ſuſtineret. Etenim dedecus eſſet eccleſiæ, ſi prælatum ſimoniacum ſuſtinet, quod bene nota; hæc Præpoſ. Abbas verò, in cap.cum veniſſent,extra de iudic.num.11.dicit quod
11 ad perpendendum † an iniuria ſit perſonalis, vel eccleſiæ facta, inſpiciendū eſt id,quod eſt principale,ſi enim intēdit quis principaliter iniuriam inferre perſonæ,tunc iniuria eſt perſonalis, licet tangat in cōſequentiam eccleſiam: nam tanta eſt coniunctio inter prælatum, & eccleſiam ſuā, quod omnis iniuria

Digitized by Google

iniuria illata perſonæ, cõſequenter trahat eccleſiam, non tamen dicitur illata eccleſiæ, ſed debemus conſiderare id, quod principaliter fit; at ſi intendit iniuriam inferre dignitati, vel eccleſiæ, &
12 tunc iniuria erit realis: nam † iniuria diſtinguitur, & cognoſcitur ex voluntate inferentis, capit. cum voluntate de ſentent. excommun. l. qui iniuriarũ, ff. de iniurijs. Hinc ſi dicendo, tu es ſimoniacus, intendebat iniuriam inferre perſonæ non poterit de hoc cognoſcere, facit ad prædicta quod notat Gloſſa in cap. de cetero, de homicid. quæ dicit regulariter inſpiciendam cauſam propinquam, & non remotam. Sed quod diximus de iniuria illata eccleſiæ, idem
13 extẽde † in iniuria, quæ reſpicit dignitatem prælati, vel iudicis, nam tunc poterit cognoſcere, & punire, ſecundum Gloſſam, in cap. 1. vbi Anchar. & Franchus de pœnis in 6. ſiue ſit occulta, ſiue notoria, vt 2. quæſt. 7. cap. ſi quis erga,
14 c. 1. de pœnis in 6. Quando autem † fiat iniuria dignitati, vide quæ diximus in 1. par. cap. 49. lib. 2. nu. 35. Licet Cyn. in l. 1. C. ne quis in ſua cauſa dicat, quòd ſi ordinarius fuerit cui fuit illata iniuria, ſolus ipſe non poteſt ius dicere, ſed poterit peti alium adiungi, C. de iudic. l. apertiſſimi, & authent. ibi poſita, quia cum iniuria reſpiciat perſonam eius, poteſt dici ſuſpectus, & ſi delegatus fuerit, recuſabitur, hoc autem ſecundum Cynum eſt æquum, non tamen neceſſarium, quem ſequuntur Doct. in d. cap. ex parte, & in c. 1. de maledic.

Quinta concluſio, quando iniuria
15 † illata perſonæ iudicis redundat in Deum, & in eccleſiam, tunc iudex poteſt, & debet iniuriam illatam vindicare, ita Diuus Thomas 2. 2. quæſt. 108. Articu. 1. & Alexand. de Ales in 3. Et Vlricus in Summa, vt patet exemplo Eliæ 4. Reg. 1. ad cuius preces ignis deſcendit de cælo, vt prophetæ, qui nuntius Dei fuit, vindicaretur iniuria, nam iniuria ſua fuit iniuria mittẽtis. ſic Eliſeus 4. Reg. 2. deriſionem ſuam, quam vindicauit pueros maledictione ſua vrſis dãs laniandos, ſic & Paulus Act. 23. qui dixit principi ſacerdotum: Percutiat te Deus paries dealbate. Tunc enim iſti vindicauerunt iniurias non vt ſuas, ſed vt Dei, & quia poſſunt aliqui iniurias Dei habentes zelum, ſed non ſecundum conſcientiam, ideo dicimus, quod tunc licet propria auctoritate vindicare, cum hoc facit diuina inſpiratione. Quapropter quod in Elia, Eliſeo, & Sampſone Scriptura commendat, in Apoſtolis Dominus reprehendit. Luc. 9.
16 Sexta, ſi quis † iniuria afficit iudicẽ, ſic quòd per talem iniuriam impediatur, aut perturbetur iuriſdictio eius, tunc iudex poteſt talem iniuriam punire, vt not. in cap. 1. de pœnis in 6. & in c. 1. de offic. deleg. Alexand. conſil. 33. 1. vol. Quod etiam procedit in iudice delegato, vt in præalleg. capit. 1. Innoc. in c. dilecto de pœnis, & eſt ratio ſecundũ Henric. Boich. in cap. 1. de offic. deleg.
17 quia † ex quo iuriſdictio eſt ſibi commiſſa, & omnia intelliguntur commiſſa, ſine quibus iuriſdictionem ſuã exercere non poteſt, extra de offic. deleg. c. præterea, & c. ſane, cum ceteris, vnde regulariter cuilibet iudici cõceſſum eſt iuriſdictionem ſuam defendere pœnali iudicio, ff. ſi quis ius dic. nõ obtemper. l. 1. Abb. in c. cum veniſſent, nu. 11. de iudic. Turrecr. in c. & qui emendat. di-
18 ſtinct. 45. Hinc infertur † quòd iudex poteſt punire delicta commiſſa in cauſa coram ſe pendente, hinc poteſt punire partem delinquentem, ſeu aduocatum, vel teſtes coram iudice, & in offenſam iudicis, ita tenet Barto. in l. ſi quis obrepſerit, ff. de falſis, vbi num. 4. ait, quòd ſit iniuria iudici, vel in offenſam
19 iudicis † vel in actu iudiciario, qui tũc dicitur, quando fit aliqua iniuria, ſeu aliquod delictum coram iudice, vel a parte, vel à notario, vel à teſte, vel ab aduocato, ſi ſibi inuicem dicunt cõuitia, vel ſe percutiant, D. Anto. in d. c. dilectus, numero ſecundo, & tunc iudex ex ſuo

Digitized by Google

officio poterit punire, vt in l. 1. C. de calumniat. notat Innoc. in capit. dilectus
20 extra de pœnis. At † ſi fit iniuria in offenſam iudicis, puta ſi dicitur ſibi verecundia, vel ſi percutitur ipſe, tunc ſiue criminaliter, ſiue ciuiliter agatur, non
21 ſolum non poteſt eſſe ipſe iudex, † ſed nec conſanguineus, vel affinis eius, vt in d. l. lex Cornel. & eſt ratio ſecundũ
22 Gloſſam, quia † quando iniuria fit uni ex cognatione, toti cognationi videtur fieri, pro quo facit Gloſſa in l. 1. cum lege ſeq. de liber. cauſa, vnde pro hoc dixit Bart. in d. l. lex Cornelia, quòd licet cõſanguinei poſſint eſſe teſtes pro conſanguineis, vt not. in l. parentes, C. de teſti. tamen in tali crimine eſſe nõ poteſt, quia videtur eſſe teſtis in cauſa propria, quia omnibus videtur eſſe facta iniuria, per tex. in d. l. lex Cornelia, nã tunc dicitur fieri iniuria toti cognationi, licet per hoc non competat actio criminaliter ad accuſandum, Bart. in d. l. lex Cornelia.
23 Septima poteſt † iudex cognoſcere de iuribus ad prælaturam pertinentib. de iure communi, vt eſt procuratio, & in hoc caſu poteſt eſſe iudex, & denegantes punire, vt plenè legitur, & not. extra de cenſi. cap. cum venerabilis, & de præſcript. cap. cum ex officij, item habetur in cap. 1. de pœnis in 6. vbi Archiepiſcopus viſitãdo prouinciam ſuã, poteſt punire inferẽtem ſibi iniuriam, & nuntijs, & familiæ ſuæ, & impedientes iuriſdictionem ſuam, prout conſuetudo ſibi tribuit, Io. de Anan. in cap. 1. numero octauo, de maled. ſi tamen grauat partem, poteſt appellare, de cenſi. c. ſopitæ, ſi vero agitur de eo, quod ad prælaturam de iure communi non pertinet, & tunc ſi eſt notorium illa iura deberi, poteſt vt executor iuſtitiæ, at ſi non eſt notorium non poteſt, puta ſi aliquid ſibi debetur ratione contractus, vel alterius obligationis ratione eccleſiæ. Et ita ex his habetis, quando iniuria infertur perſonæ, vel dignitati, vel iurib. dignitatis, vt plenè per Anchar. in d. capit. primo, & Anan. vbi ſupra.
24 Octaua † poteſt iudex, vel prælatus, qui iuriſdictionem habet ſuper aliquẽ non in forma iudicij, ſed extraiudicialiter per ſe aliquem punire pro propria iniuria ſibi illata, vt notauit Præpoſitus in c. & qui emendat diſt. 45. modo hoc faciat non animo vlciſcendi, c. ſeditionarios diſt. 46. vel vt magis timeatur, ſed animo corrigendi, & non ex indignatione, vt dicitur in Gloſſa, vbi Turrecr. in d. capit. & qui emendat ex incontinenti, & nõ ex interuallo. Archid. Gemin. & Prępoſ. in d. c. ſeditionarios. Hinc infertur quòd prælatus bona conſcientia, & licitè abſque peccato poteſt punire detractorem illius, facit text. in cap. olim, extra de iniur. cap. grauis extra de reſtit. ſpoliat. Soc. in cap. 1. nu. 8. de maled. vbi Anan. num. 12. Abbas in cap. cum veniſſent, num. 12. extra de iudic. qui ſic ait. Ideo credo quòd ſuperior poteſt punire iniuriam propriam, etiam occultam extraiudicialiter per viam correctionis, & impoſitionis cuiuſdam, vel pœnæ, vel pœnitentiæ, & ſic poteſt intelligi dictum Gloſſæ, Barto. Brixien. in d. cap. & qui emendat, quæ dicit prælatum propriam iniuriam poſſe punire, quando hoc non facit animo vlciſcendi, ſed corrigendi, & maximè hoc procedit in religioſis, in quibus fit correctio ſine ſtrepitu iudicij, vt de appellat. cap. ad noſtram, & cap. reprenſibilis, & de ſtatu monach. cap. ea, quæ, vt ſi illi nolint præſtare reuerentiam, & obedientiam, reuerentiam inquit, in nõ detegendo caput, vel non ſe inclinando, vt dixit Abbas in cap. his quæ, extra de maior. & obed. facit tex. in d. c. dilectus extra de pœnis, vbi qui prorumpit in iudicem, ſuperioris arbitrio punitur,
25 nam † iudici eſt deferendus debitus honor, cap. vt dilectus extra de appellat. & hoc ideo, ne vileſcat iudicialis auctoritas, nam licet iudex debeat ſe facilẽ, & humanum prebere, tamen obſeruare debet, ne ſe contemni patiatur, vt habetur per tex. in l. obſeruandum, ff. de

offic.

offic.præſid. ne fortè dum nimia ſeruetur humilitas, regendi frangatur auctoritas, d.36.c.quando. Dixi extraiudicialiter, quia ſecus iudicialiter. Hinc & ſit

26 Nona concluſio. Litigator † iniuriam iudici, dicens, non punit ipſe, ſed ſuperior, vt de pęnis, cap. dilectus, ſiue ſit ordinarius, ſiue delegatus, c. ſi quis erga 2. quæſt. 7. quia nemo poteſt eſſe iudex in cauſa propria, ſecundum Innoc. & Hoſt. in d.c. dilectus, Prępoſ. in cap. ſi quis, quod eſt cap. 19. 2.q.7. Tamen Iacobus de Aretio, vt refert Cyn. in l. 1. C. ne quis in cauſa propria

27 dicit, quòd † quamuis iſto caſu non poſſet punire malefactorem, poterit tamē ponere in carceribus, & reſeruare ſucceſſori cognitionem, & pęnam, de off. præſid. l. ſenatus, Gemin. in d.c. ſi quis communiter. Doct. in c. dilectus de pęnis, & in c. 1. de maledic. & in c. 1. de pęnis in 6. & in c. ex par. 1. de verb. ſignif.

Banniti an licitè occidantur citati venientes ad prætorem.

SVMMARIVM.

1 *Bannitorum materia explicatur per plures Bullas Sum. Pontificum.*

2 *Bannitorum receptatores ignoranter non incurrunt in pęnas in foro interiori, ſed an in exteriori vide.*

3 *Sed an receptantes coactè, & an teneantur de domo exire, & Bannitos domi relinquere, nu. ſeq.*

5 *Sed quid ſi adiuuarent bannitos in extrema neceſſitate, vel receptarent animo exhibendi curiæ.*

In Lib. II. Cap. xix. num. 8.

DIXI *bannitum, qui non captus, ſed præſentatus eſt, & eſt ſub oculis iudicis, non poſſe*

1 *occidi*. De † materia bannitorum extant plures Bullæ ſummorum Pontificum, vt Sixti V. incip. Hoc noſtri, Gregorij XIII. incip. Tanta, vbi

2 adnotandum † non incurrere eos, qui per ignorantiam receptauerint aliquos neſcientes eos eſſe bannitos, ita Bart. in l. 3. §. non ſolum, ff. de incend. rui. & naufr. Roman. conſ. 473. Dec. conſ. 62. in fi. Marſ. in l. vnic. num. 205. C. de raptu virg. Grāmat. deciſ. 99. & ſi in inquiſitione fuerit dictum ſciēter, & probata non fuerit ſcientia, nōn poterit ſequi condemnatio, cum receptare hominem in ſe nō ſit delictum, & quòd quis ſit bannitus, ignorantia præſumitur, ita Bart. in l. 1. ff. de recept. Boſſi. in tit. de rapin. num. 19. cum ſeq. niſi fuiſſet notorium, & publicum illum eſſe delinquentem, quia tunc ſcientia præſumitur, & non excuſatur ratione ſuæ ignorantiæ, cum ſit imputandum receptanti, quia eius conditionem non explorauit, & quia par eſt culpa ſcire, vel ſcire debere, Bald. in l. quæcunque in princ. C. de ſeru. fugit. Ioan. de Anan. ſing. 9. Iaſon in l. ſi per errorem col. 4. ff. de iuriſd. omn. iud. ſed qualiter ꝓbetur ignorantia, vel ſcientia vide Baiard. ad praxim crim. Iulij Clari, q. 90. nu. 38. cum

3 ſeq. Pariter † nec incurrunt quoties huiuſmodi receptatio fieret coactè a perſonis eccleſiaſticis pp violentiam bannitorum, adeo vt non poſſent illos expellere abſque illarum perſonarum periculo, l. in omnibus, vbi Florian. ff. de noxal. Hipp. Marſil. in l. 1. in princ. nu. 97. & §. fi. nu. 13. & in l. 3. §. itē is cuius, nu. 2. ff. ad leg. Cor. de ſicar. Bal. in l. in delictis, ff. de noxal. Afflict. in conſt. Pactarenorū, nu. 8. qui dicit hoc contigiſſe de facto, quòd certi malefactores, de Marceniſio bāniti per Regiam curiam ſunt cōgregati, & per vim, & violentiā in domibus particulariū hominum habitantiū in villa ſunt hoſpitati, fuit concluſum, quòd hoſpitantes non teneantur ad pęnam, & ratio eſt: quia illorum receptatores non potuerunt expelli per

4 eos ſine eorum periculo. Sic † neque receptatores per vim tenentur recedere, & bānitos in domo relinquere. Bertaz. conſ.

conſ.99.num.19. refert Baiard.q.190. num.46.in fine. Sic † neque perſonæ il
5
læ eccleſiaſticæ,quæ in extrema neceſſitate quò ad victum eos adiuuarent faciendo eleemoſynam,vel aliud opus genere ſuo bonum ad finem conuertendi,& pęnitendi, quia non dicitur receptator is, qui dedit cibum, vel potum, l.1. §. quod auté, de ſeruo corr.l.1.§.1. vbi Bart.ff.de recept. & in l.qui vas, §. qui furem,ff.de furt.vel quoties perſonæ eccleſiaſticæ tales bannitos receptarent animo túc exhibendi,& præſentādi curiæ, ſecus verò ſi poſt receptationē hoc deliberauerint, Nellus in tract. Bānit.in 2.par.ſecundi temporis,q.24.

Vulnerati aſſertioni an credendum.

SVMMARIVM.

1 *Vulnerati aſſertio ſe ab aliquo vulneratum in articulo mortis, non probat.*
2 *Inquiſitio tamen formari poteſt.*
3 *Vulnerati aſſertio an faciat indicium ad torturam, niſi in caſibus, num.ſeq.*
5 *Aſſeſſoris dictum ſe tuliſſe ſententiam per pecuniam, an proſit victori, vel contra ipſum noceat.*
6 *Teſtis in articulo mortis aſſerens ſe falſum dixiſſe an noceat parti.*
7 *Moriens ſi dixerit ſe mori culpa medici an proſit illa aſſertio percuſſori.*
8 *Interrogatoria in articulo mortis ſunt breuianda.*
9 *Confeſſio facta in extremis de debito an noceat.*
10 *Via malitijs non eſt aperienda.*
11 *Hæres debet exonerare animā defuncti.*

In Lib.II. Cap.xix. nu.45.

1 DIXIMVS *aſſertionem † vulnerati aſſerentis etiam in articulo mortis, quod aliquis eum vulnerauerit, non probare contra vulnerantem. Ita eſt tex.in l.ſi quis in graui,§.ſi quis moriens, ff. ad ſenatuſcōſ.*
2 *Sill.* Adde quod † poteſt formari inquiſitio, etiam quod offenſus depoſuiſſet ſine iuramento, quia informatio à principali poteſt capi ſine iuramento,& cū iuramento,vt per Gloſſam in cap.1.§. ſi duo,in verbo, teſtimonium, de pace tenen.& Paris de Puteo, de Syndic. in verbo, tortura, §. officialis; immo,nec facit indicium ad torturam contra eū; ita innuit Gl.in l.pater,in Gl.l.mater in Gl.pen.C.de calumnia. & ibi expreſſe Angel.per illam Gloſ. quem refert, & ſequitur Alexand.in conſ.14. in 3.vol. incip.Ponderatis narratis in themate, licet contrarium teneat ipſe Ang. in d. §.ſi quis moriens, idem tenuit Boerius conſil.21.numero 6. in fine. Vbi dicit
3
quod † confeſſio vulnerati accuſatoris contra reum etiam in articulo mortis exiſtentis non facit indicium, ſed ſolū præſumptionē,quæ minor eſt indicio, vt notant Doct.in d.l.mater, Alexand. conſ.14.lib.3. & ratio eſſe poteſt, quia nemo moriens eſt Ioannes Euangeliſta,l.verba,C.de teſtam.tamen† aſſer-
4
tio iniuriati in articulo mortis concurrente inimicitia faceret indiciū ad torturam,ſecundum Gramm.in deciſ.35. nume.7. & ibi,nume.8. dicit idem eſſe quando adeſt conſanguinitas inter vulneratum,& inquiſitum,vide etiam Menoch.de arbitr.iudic.caſu 99. num. 16. vbi plenè, maximè ſi vulneratus poſt ſuſceptam Euchariſtiā, vſque ad mortem, Bal.conſil.25.volum.1.Regulariter tamen (vt dixi)non creditur vulnerato etiam in articulo mortis aſſerenti aliquem eum vulneraſſe ad faciendum indicium ad torturam. Sic Felinus in capit. litteras, de præſumpt.dixit quod
5
† ſi aſſeſſor moriens dixit ſe tuliſſe ſententiam per pecuniam, tale dictum nō prodeſt victori,per text.in l.1. §. ſi quis filium,ff.de Carbon. edicto, per quem textum dixit ibi Bart. quod ſi teſtator dicat aliquem non eſſe ſuum filium,nō nocet filio,ſicut,nec dictum matris, ff. de probat. l. Imperatores. Adde etiam

Bal.

Digitized by Google

Bal. in Authent. ſi dicat, C. de teſti. vbi
6 ait, quod † ſi teſtis dicit in articulo mortis ſe falſum dixiſſe, hoc non nocet parti, adde etiam Ancharanum in cap. fin.
7 de ſucceſſ. ab inteſt. quod † ſi moriens dicat ſe mori culpa medici non iuuat percuſſorem, ſi aliter hoc nõ appareat, Marſil. ſingul. 22. Felin. in d. cap. litteras, colum. penult. Adde etiam Baldum in titulo de pace Cõſt. in verbo, Vaſſalli circa finem, el primo, qui dixit, quod ille, qui eſt in articulo mortis, licet poſ-
8 ſit tanquã teſtis examinari, tamen † interrogatoria debent abbreuiari, & fieri non debent niſi de ſubſtantialibus, & de his, de quibus lex expreſſe iubet interrogari teſtem, an ſit odioſus, nam odioſo non creditur, quamuis in infirmitate acceperit corpus Chriſti, argu. tex. in l. ſi quis in graui, ff. ad Silla. & eius dictum de falſo poterit reprobari, quia non omnis moriens eſt Ioannes Euangeliſta, vt ſupra diximus. Ita additio. ad Bartolum in d. l. in lege Aqui-
9 lia, verſic. de morte. Sic † confeſſio facta in extremis, de debito non valet, niſi ſit iurata, vel facta parte præſente, hinc Ancharan. in capit. fin. de ſucceſſ. ab inteſt. num. 14. dixit, quod ſi teſtator confitetur ſe habuiſſe de bonis communibus, ſi poſteà conualeſcit, non poteſt teſtator ad illud conueniri, vt determinauit Dominus Iacobus de Bel. in cor. de iureiurand. à me præſtito in l. cum quis, §. Codicillis, ff. de leg. 3. vbi confeſſio non inducit probationem debiti, niſi ſit iurata, nam ſic dicendo poſſet teſtator priuare filios legitima cõfitendo alijs ſe debere, quod ſufficeret, &
10 ſic † aperiretur via malitijs, contra c. quanto, de diuort. idem dixit Felinus in capit. ſi cautio, nume. 24. de fide inſtrum. vbi habetur, quod etiam ſi in vltima voluntate quis confiteatur, confeſſio non probat id, ſuper quo emanat, ſecundum Dom. Anton. & Imolam, in d. cap. & ideò ſi talis ſuperuiueret, non probaret confeſſio ſuper eum, ſecundũ Bartol. in l. Lucius, §. quiſquis, ff. de lega. 2. niſi in quinque caſibus: Primus, quando nomine abſentis interueniſſet nuncius, vel epiſtola, vt per Bart. in d. §. quiſquis. Secundus, quando confeſſio eſſet iurata, d. §. Codicillis. Tertius, quando teſtator confitetur etiam in foro pęnitentiali quamuis abſente parte; per text. in capit. quanquam, de vſur. in ſexto. Quartus, vbi non attenditur rigor, ſed æquitas, quia tunc debet ſtare hæres confeſſioni teſtatoris fauore animæ; ſecundum Baldum in l. generaliter, in quæſt. 50. C. de non num. pecun. per tex. in l. ſi ego, §. 1. ff. de iure dotiũ, & quod notatur in l. quoties, 1. quęſt. 7. & in capit. Parochianus, de ſepult. vbi
11 hæres † debet exonerare animam defuncti, de his fallentijs, vide Felinum in d. cap. ſi cautio.

De litteris dimiſſorijs.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius an, & quando concedat litteras dimiſſorias pro ordinibus ſacris.*
2 *Litteræ dimiſſoriæ an requirantur quando quis per triennium fuerit commoratus cum Epiſcopo.*
3 *Epiſcopus an poſſit cum familiari diſpenſare ſuper interſtitijs temporum, & num. 4.*
5 *Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum familiari triennali quo ad illegitimitatem.*
6 *Superiores regularium an poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis ſuper temporum interſtitijs.*

In Lib. III. Cap. xij. nu. 2. in fi.

1 DIximus † *an, & quando Vicarius Epiſcopi poſſit concedere litteras dimiſſorias cauſa promouendi ad ſacros ordi-*
2 *nes.* Nunc adde, † an huiuſmodi litteræ requirantur, quando quis per trienniũ fuerit commoratus cum aliquo Epiſcopo, vt ab eo ordinibus inſigniri poſſit abſque dimiſſorijs proprij Epiſcopi,

Dic quod non, modo ſtatim, & ſine fraude ei beneficium conferatur ex Decreto Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reformatio. cap. 6. Quod intellige primo locum habere in illis familiaribus, qui cũ Epiſcopo commorantur, ideſt præſentes ſuis obſequis aſſiſtunt, alioquin ſecus, ſi abſentes fuerint in regione remota, etiam ſi Epiſcopi ſumptibus viuant, Maiol. lib. 4. de irregular. cap. 2. nu. 5. Lopez ad Praxim Crimin. Diaz, c. 26. verb. Tertius caſus. Quandoquidem minimè poterit illius mores noſcere, quandoquidem poſſet ordinibus inſigniri, dic quod non; Immo, nec primã tonſuram conferre abſque ſui proprij prælati expreſſo conſenſu, vel litteris dimiſſorijs contrafacientes ab exercitio Pontificalium per annum, taliter vero promoti ab exequutione ordinum, ſic ſuſceptorum, donec ſuo prælato viſum fuerit, ipſo iure ſuſpenſi ſunt, vt in Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 2. Sed vt Epiſcopus poteſt familiarem ſuũ trien
3 nalem ordinare, ita † poſſit diſpenſare ſuper interſtitijs temporum? Reſpondet Nauar. lib. 1. de temp. ordin. in antiquis conſ. 27. quod non poteſt diſpenſare ſuper interſtitio ſeruando inter Diaconatum, & Subdiaconatum, & ratio eſt: nam ſi Epiſcopus ſuus ordinarius hoc nõ poteſt, niſi pro vtilitate, &
4 neceſſitate vitæ ſuæ, multò † minus nõ poterit Epiſcopus extraneus, cui non eſt ſubditus familiaris triennalis, niſi quo ad collationem ordinum videtur poſſe iudicare de vtilitate, & neceſſitate eccleſiæ nõ ſuæ. Quod idem de alijs interſtitijs tenet Nauar. in d. conſ. 37. Pariter in conſ. 28. dicit, quod licet Epiſcopum iuxta Concil. Trident. ſeſſ. 23. cap. 9. cautum ſit poſſe ordinare familiarem ſuum triennalem, aliàs ſibi non ſubditum, cõferendo ei ſtatim aliquod beneficium, & dare illi dimiſſorias ad ordinandum à quocunque, vt habetur per Concil. Trident. ſeſſ. 23. de refor-
5 mat. capit. 9 † tamen non poteſt cum eo diſpenſare, ſi eſt illegitimus, vt poſſit promoueri ad ordines minores: nã familiaritas triennalis aufert ei impedimentum ſubiectionis, non autem defectus natalium. Ita Nauar. qui ſupra hoc pluribus rationibus affirmat. An
6 verò † ſuperiores Regularium poſſint quemadmodum Epiſcopi, vt in ſeſſione 23. capit. 11. & 13. diſpenſare ſuper temporum interſtitijs cũ ſubditis ſuis. Congregatio Concilij cenſuit ſuperiores Regulares non poſſe diſpenſare ſuper interſtitijs Regularium ordinandorum, ſed id pertinere ad Epiſcopum ordinantem, qui tamen quo ad cauſam diſpenſationis iudicium ſuum formare debet ex atteſtatione ſuperiorum Regularium.

De armorum delatione.

SVMMARIVM.

1 *Armorum appellatione, quid contineatur, an arcus, & ſagittæ, nu. 2. & quando defenſibilia, vt lapides calcaria, & dentes, nu. 3. & 4.*

5 *Communis vſus armorum inſpici debet in omni materia, ſicut in materia armorum.*

6 *Arma portare an ſit licitum.*

7 *Armorum portatio præbet cauſam ad violentias, & homicidia, & in cauſa ſunt, vt homo illa deferens audacior fiat.*

8 *Arma portare licitum eſt in ſeptemdecim caſibus.*

9 *Arma portare an ſit licitum, vel illicitum, ſub peccato mortali.*

10 *Arma portans an in pœnam incidat, ſi non fuerit à ſatellite inuentus.*

11 *Familia ſi inuenit armatum, & ille aufugerit in domum, an poterit inde extrahi.*

12 *Arma portans an vltra pœnam debeat illa perdere. Fallit tamen in caſu perſecutionis, vel occiſionis banniti, numero ſeq.*

14 *Succeſſor in officio, an poſſit prohibere prædeceſſorem deferentem arma.*

In

Digitized by Google

In Lib. III. Cap. vij. num. 3.

HABETVR *quibus in caſibus licitum ſit portare clericis arma*. Nunc vero quæritur de pluribus, & primo
1 † quid veniat appellatione armorum, vide tex. vbi Alciatus in l. armorum, ff. de verb. ſignifi. Gloſſa, in cap. ita quorũdam extra de iudicijs, & in c. ſi perfodiens, extra de homic. Doct. in Clem. ne in agro, §. 1. de ſtatu monach. vnde conclude, quòd in larga ſignificatione comprehenduntur fuſtes, ligna, & lapides, vt habetur in d. l. armorum, at ſtrictè veniunt ſolum ea, quæ naturaliter ſunt inuenta ad offendẽdum, caſus eſt in l. ſi pignore, §. furem, ff. de furtis, Angel. Areti. Inſtit. de public. iudic. §. item lex Cornelia, huiuſmodi ſunt tam arma offenſiua, quam defenſiua, videlicet cultelli cum punctis, tela, enſes, lanceæ, panceriæ, aut loricæ ferreæ, & omnia alia arma, quæ nocendi cauſa potius, quàm alterius cauſa ſunt inducta, vt habetur in repertorio conſtitutionum, & capitulorum regni Domini Andreæ de Iſernia, in verbo arma. ſic text. in auth.
2 de armis, §. fin. dicit, quòd † appellatione armorum veniunt arcus, & ſagittæ, & multa alia, de quibus ibi. Excipit tamen cultellos minores, quibus nullus in prælijs vtitur, & non ſunt apti ad nocendum, vt ſunt illi, qui ſunt apti ad pẽnarum temperationem, vel panum inciſionem, Gloſſa in dicta authent. Card. in Clement. Ne in agro, §. præfatæ, de ſtatu monach. vbi etiam idem dicit, de cultello coquinę, Ioan. de Anan. in cap. lator, extra, de homic. & Viuius opin. 763. numero decimo, volum. 2, niſi portetur ad offendendum, quia tunc continetur appellatione armorũ, Deciſ. Delphin. 4. numero decimotertio. Quod
3 autem diximus † armorum appellatione contineri arma defenſiua, intellige illud verum, ſi ijs vtatur ad nocendum, ſecus ſi ſe ad defendendum, Bart. in l. ſi ſeruus, C. de his, qui ad eccleſ. confug. An vero armorum appellatione veniat
4 † lapides, calcaria, & dentes, Felinus in d. cap. ita quorundam, dicit, quòd ſi ſtrictam ſignificationem verborum accipimus, iſta non veniunt hinc in ſtatutis, in quibus verba ſtricte capiuntur, non veniunt fuſtes, & lapides, ſecundum Angelũ ſingulariter, in l. ſi pignore, §. furem, ff. de furtis, Gloſſa tamen in d. c. ita quorundam, dicit contineri, immo etiam ſecundum Felinum, ibi continentur in ſtatutis, etiam arma apta ad ſolã defenſionem, puta thorax, lorica, & ſimilia, item balotta plumbea, & claua ferrea, l. armatas, ff. de vi arma. quod intellige verum quando ijs vtitur ad nocendum, ſecus ſi ad defendendum, vt dixit Bart. in d. l. ſi ſeruus, ſic de lapidibus Bart. in verbo, arma, dixit, quòd armorum appellatione continentur lapides poſt maleficium commiſſum, ſecus autem ante factum, Hippol. de Marſil. in ſua praxi crim. in §. pro complemento, numero decimo. Non tamen continentur calcaria, vt eſt textus notab. in d. Clem. ne in agro, §. 1. iuncto §. præfato, nec etiam dentes inſpecto communi vſu loquendi, vt dixit Bart. in conſi. ſuo ſtatuto habetur, vt de percutiente cum dentibus, ſecus autem de iure commu-
5 ni, cap. noli, de pęnit. diſt. 1. in † materia tamen armorum inſpici debet communis vſus loquendi, ſicut in alia materia, Cardin. in d. §. præfatæ, per tex. in cap. ex literis, extra de ſponſal. Rurſus quæ-
6 ritur, an † ſit licitum portare arma. Dic, quòd circa hoc notantur plura iura, vt per Bartol. in l. 1. ff. ad leg. Iul. de vi publica: nam primum eſt Digeſtorum, ſecundum Codicis, tertium Authenticorum, quartũ eſt etiam Conſtitutionum regni, vt in conſtitutione intentionis, vbi per Afflictum, qui ponit regulam prohibitiuam cum tribus fallentijs, cũ
7 † portatio armorũ præbeat cauſam ad violentias, & homicidia, ſic arma defenſibilia faciunt hominem armatum his
8 armis audaciorẽ ad defendendum † ex-

Digitized by Google

cipiuntur tamen caſus ſeptemdecem, in quibus licitum eſt portare arma, vt per Afflictum a numero ſecundo, vſque ad
9 nonũ, in d. conſtit. intentionis. An † vero ſit prohibitum ſub peccato mortali, quòd in clericis ſic, quia poſſunt excommunicari, 11. quæſt. 3. capit. nemo. Zabar. in d. §. præfatæ, ſecus tamen credimus in laicis, cum armorũ portatio ſit leue delictum Bart. in l. leuia, in 2. co-
10 lumna, ff. de accuſat. Rurſus an † incidat in pœnam portationis armorum, ſi quis portauerit arma, non tamen fuit a ſatellite inuentus cum armis: Reſpondeo eſſe ponderanda verba legis, aut ſtatuti: Nam ſi ſtatutum loquatur nulli liceat arma portare, & tunc punitur, ſi probetur arma portaſſe, licet non ſit inuentus, pro hoc facit l. fin. C. quæ res export. non poſſ. & d. cap. ita quorundam, at ſi ſtatutum dicat ſi quis fuerit inuentus, & tunc oportet vt inueniatur portare arma per familiam, vt in pœnam incurrat, ſecundum Angelum in authent. de ſanctiſs. Epiſco. §. reuerendiſſimus, & ita intelliguntur allegata per Bertach. in verbo arma, numero
11 quinto. Sed quid † ſi familia iudicis repererit aliquem cum armis, & ipſe aufugerit in domum ſuam, an poterit inde extrahi? Dic quòd non, quamuis familia ſemper eũ inſequuta fuerit, Bald. & Roman. in l. plerique, ff. de in ius vocando, vbi etiam Iaſon, numero duo-
12 decimo. Sed † an vltra pœnam quam incurrit portans arma, debeat illa perdere? textus in Authent. de armis, expreſſe tenet quòd ſic, Alexand. in l. 1. ff. ad l. Iul. de vi publ. Marſil. in d. §. pro complemẽto, numero duodecimo, vbi etiam dicit ita ſeruari de conſuetudine, & dicta arma debent applicari fiſco, vt habetur in d. authent. de armis, Grammat. in d. conſtit. intentionis, numero decimoſeptimo, ſed hodie ex communi caſu applicantur familiæ capienti, vt fiat audacior, & diligentior in capiendis illis qui arma ferunt, vt dixit Baiar. ad Clarum, quæſt. 82. numero ſexage-
13 ſimoquarto, non † tamen amittit arma, qui illa defert pro occidendo bannitũ, Alex. in d. l. 1. & in l. 3. §. ſed vtrũ, ff. ad
14 Sillanianum. Sed † an ſucceſſor nouus in officio poſſit prohibere, & punire officialem ſuum præceſſorem arma deferentem: Dic quod ſic ſecundum Grammat. in dicta conſtit. intentionis, nu. 2. fol. 8. qui allegat tex. in l. tribunus, C. de milit. teſtam.

De furto commiſſo ob neceſſitatem famis, ibi, compellente neceſſitate famis.

SVMMARIVM.

1 *Renunciare quis non poteſt alimentis futuris debitis ex teſtamento.*

2 *Iuramentum an obſeruandum ob periculum mortis.*

3 *Monachus an propter neceſſitatem poſſit facere eleemoſynam.*

4 *Furtum comittens in neceſſitate, an excuſetur in foro iudiciali: fallit, numero ſeq.*

6 *Furans in neceſſitate, an teneatur confiteri.*

7 *Et an teneatur reſtituere, cum poterit.*

8 *Furari ob neceſſitatem etiam alteri quis poteſt, vt ſuccurrat extremæ egenti.*

9 *Furtum debet commenſurari neceſſitati.*

10 *Furans an ſe debeat prodere, ſi alius inculparetur de furto.*

11 *Pater an ob neceſſitatem famis poſſit filium vendere.*
Et vide ibi fallentium in filio presbytero.

12 *Neceſſitas famis an permittat aſportari vuuas, vel ſpicas à vinea, vel agro.*

13 *Cibaria habentes debent in communi conferre, ſi alij non habent.*

14 *Panem non habenti licitum eſt auferre ab habente.*

15 *Mendicus, vel familiaris furans panẽ tempore cariſtiæ non punitur.*

16 *Pauper an poſſit agere contra diuitem ſibi non ſubuenientem.*

17 *Cariſtiæ tempore poteſt quis cogi vendere perti-*

Digitized by Google

pertinẽtia ad uictum ſtatuere pretium panis.

18 *Victus ratione quæ contineantur.*

19 *Taxatio valoris panis fieri poteſt per ſuperiores tempore caritatis annonæ, vt & cẽſus habitationis, & domorum conducendarum.*

In Lib. II. Cap. xxij. nu. 20.

HABETVR *me non teneri furti, ſi compellente neceſſitate famis maxima, inuito domino aliquid accipiam.* Hinc Baldus in l. pactum, ad finem, C. de col
1 lat. concludit, quod † alimentis futuris debitis ex vltima voluntate non poteſt quis renunciare: quia hoc eſt prohibitum propter facilitatem renunciantis, qui fame compulſus propter vna paropſidem leguminum renunciaret toti iuri ſuo, etenim, vt dicit adagium, famis eſt acutiſſimus gladius, & ſicut quis nõ
2 † tenetur obſeruare iuramentum, propter quod incidit in periculum mortis, ita nec iuramentum, propter quod incidit in opprobrium, & exterminium famis, vt ibi, per eum; ſic omnes concludunt in d. capitu. ſi quis propter neceſſitatem, de furtis. in caſu neceſſitatis
3 † monachum ſine licentia Abbatis poſſe facere eleemoſynam, vt quia videt hominem mori fame: nam tunc facit de licentia ſui Abbatis, ideſt Dei, etiã cõtradicente proprio Abbate. Ad hoc adde Hoſtienſem in Summa, de pęnitent. & remiſſio. verſicu. ſed nunquid monachus, qui intelligit de monacho non habente adminiſtrationem, ſed eſt purus clauſtralis nullam adminiſtrationem, nullumque officium habens, quia in tali caſu ſunt omnia communia, diſtinctio. 47. capitu. ſicut hi: quia tunc ſi habet adminiſtrationem non ſolum poteſt, ſed etiam debet quicquid ſupereſt, pauperibus erogare, capitu. aurum, 12. quæſtio. 1. diſtinctio. 86. capitu. non ſatis, & diſtinctione 47. capitu. ſicut hi. Cardin. Zabarel. in Clementina 2. §. ſed; & tales, de vita, & honeſtate clericorum, qui ponit rationem, nam in hoc non facio, niſi quod iuris eſt: cum quicquid habet eccleſia, ſit pauperum, capit. quoniam, 16. quæſtio. 1. Ad hoc de donatione, capit. ceterum, D. Thomas 2. 2. quæſtio. 32. artic. 8. Archidiac. in capitu. ſi cupis, 16. quæſtione 1. & in capit. non dicatis, 12. quæſt. 1. numero ſeptimo, qui affirmans monachum poſſe facere eleemoſynam tempore neceſſitatis, addit pulcrũ verbum, quod mihi ſatis placet, ſcilicet ſi non habet abbatem præſentem, à quo petat licentiã; ſed ſi abbas expreſsè prohiberet, ne faceret eleemoſynam, tunc non obediet homini, ſed Deo, diſtinct. 8. capit. quæ contra. Rurſus poteſt facere eleemoſynam, ſi eſt abſens in ſtudijs, vel in peregrinatione: quia quod datur ei pro expenſis, committitur eius diſpẽſationi: ita additio ad Abbatem L. D. in d.
4 capitu. ſi quis. Rurſus quæritur; an † vt excuſatur in foro pœnitentiali: ita etiã excuſetur à pœna in foro iudiciali is, qui propter neceſſitatem famis, vel nuditatis furatur, Gloſſa in d. cap. ſi quis, ſentit, quod ſic, quia licet furari, ſicut occidere, cum aliter quis ſe tueri non poteſt, in Clementina prima, de homicid. Hoc enim caſu neceſſitatis multa alia permittuntur, vt per Socin. in d. capitu. ſi quis, & maximè vſus rerum, notatur in d. capit. ſicut hi, vbi Gloſſa dicit, quod ille, qui tempore neceſſitatis retinet ſibi vltra neceſſaria, videtur per violẽtiam auferre, & ratio eſt: quia poterat credere in tali neceſſitate dominũ permiſſurum, quia peccaret mortaliter, ſi negaret, d. capitu. ſicut hi, &
5 86. diſtinctio. capitu. paſce. Fallit † tamen hoc in foro exteriori, quando exiſtens in neceſſitate furatur exiſtenti in ſimili neceſſitate, ſecundum Caſſan. in conſuetud. Burg. fol. 187. numero vigeſimoſeptimo. Quando tamen dicatur grauis neceſſitas ad hoc vt excuſet, vide Felinum in capit. 3. de offic. dele-
6 ga. colum. 3. Sed rurſus quæritur, † an

Dd 2 iurans

iurans in neceſſitate teneatur confiteri? dicit Hoſtien. in d. cap. ſi quis, quod tenetur confiteri, de peccato commiſſo, argumen. tex. in capit. omnis, extra de pœnitent. & remiſſio. quamuis rem ablatam reſtituerit, & agere pœnitentiam de peccato: nam etiam de peccato commiſſo poſt reſtitutionem factā debet pœnitere, vt notatur in cap. tuæ, extra de iniur. & in Gloſſa, in Clementina vnica, de vſur. Sed hoc intelligo, vbi peccatum fuit commiſſum, vt quando non ſubeſſet magna neceſſitas, ita Maria. Soc. & Ananias in d. capitu. ſi
7 quis, ſed † quid ſi ſubripiens ob magnam neceſſitatem deuenerit ad pinguiorem fortunam, & nollet reddere, an peccet. Abbas in d. capit. ſi quis, numero quinto, tenet quod peccet, & quod teneatur reſtituere: nam talis ſubtractio permittitur propter neceſſitatē, ſed ceſſante cauſa ceſſare debet effectus, ſicut in eo, qui præſtat alimenta, argumen. textus in l. Neſennius, ff. de negot. geſtis, & ſequuntur hanc ſententiam Ioan. Andr. & Doctores, & hoc dictum videtur mihi ſatis ęquum. De rigore, tamen iuris arbitror poſſe dici contrarium: quia ſi propter neceſſitatem bona efficiuntur communia, ergo quod ſuum effectum eſt, nō debet obligari reſtituere; niſi diceres, quod efficitur ſuum temporaliter, hoc tamen non reperitur iure cautum. Tria tamen circa hanc reſtitutionem cauenda ſunt.
8 Primum, quod † in caſu Extremæ neceſſitatis ſimilis poteſt aliquis etiam occultè rem alienam ſubripere, vt ſubueniat proximo indigenti, ſi de ſuo non poteſt ſubuenire; Secundum, quod
9 † talis ablatio debet commenſurari neceſſitati, ſicut in ſimili dicimus de meritis, in l. ſi fortè, ff. de conſtitut. pecun.
10 Tertium, quod † ſi fuerit clandeſtina ablatio, & alios inculparet, quod illud patefaciendum eſt, quod intelligo, modo fiat abſque ſcandalo notabili, hæc Marian. Soci. in d. cap. ſi quis, numero
11 decimoſexto. Sed quæritur an † propter neceſſitatem famis poſſit pater filium vendere? Dic, quod ſic, l. 2. C. de patri qui filios diſtrax. Fallit tamē hoc in filio presbytero, quem pater etiam propter neceſſitatē famis vendere non poteſt: ita dixit Hoſtienſis, quem alij ſequuntur in capit. indecorum, de ætate,
12 & qualitate. Rurſus an † permittatur propter neceſſitatem famis aſportare vuas, atque ſpicas ab agro alieno ad domum ſuam, vide textum in capit. diſcipulos, de conſecrat. diſtinct. 5. qui text. fundatur in iure diuino, quo permittitur propter neceſſitatem famis comedere vuas, & euellere ſpicas in agro alieno, non autem permittitur aſportare ad domum, vel falcem mittere: ita videtur voluiſſe Gloſsa, 7. diſtinct. capit. omnes leges, in verbo, fas, vbi dicit Archidiacon. quod de iure naturali primęuo omnia ſunt cōmunia tempore neceſſitatis quo ad ſuſtentationem,
13 Sed † an vno exiſtenti in naui, qui habet cibaria, & alij non habent, debeat ille ea in communi conferre, textus in l. 2. §. cum in eadem, ff. ad leg. Rhod. de iactu, dixit quod ſic, & Gloſsa ibi dicit quod fortè ex conſuetudine illius legis poterit ad hoc cōpelli, & per hoc dicit ibi Barto. quod ſi tu habes de pa-
14 ne, † & ego non habeo, in neceſſitate licitum eſt mihi à te ferre: quia tempore neceſſitatis ſecundum Angelum ibi, commeſtibilia ſunt communia, & ideo
15 ſi tempore † penuriæ familiaris, vel medicus furatur panem, non punitur, &
16 diues † ex debito tenetur mēdicis ſubuenire; quod ſi non ſubuenit, poteſt pauper agere contra diuitem, non iure actionis, ſed implorando officium iudicis, ſecundum Gloſsam notabilem in d. cap. ſicut hi, diſtinct. 47. ita Ioan. de Anan. in d. c. ſi quis propter, in fine. Arbitror tamen quod ſi haberet cōſanguineos diuites, quod deberet prius contra proximiores gradu officium iudicis implorare: quia tales magis peccarēt non ſubueniendo cōſanguineo, ex eo quod tales magis cōmittunt contra ordi-

Digitized by Google

ordinem charitatis, ſecundum Maria. Socinum, ibi, nume. 18. Vltimò tempo-
17 re † careſtiæ poteſt quis cogi vendere res pertinentes ad victum precio iuſto, ſecũdum Baldum, in l. 1. §. cura carnis,
18 ff. de offic. præfec. vrb. & quia † appellatione victus continetur veſtimentũ, & habitatio, text. eſt in l. verbo, viſus,
19 ff. de verb. ſign. poteſt † fieri taxatio iſtis mercatoribus, qui vendunt pannum, poteſt etiam fieri taxatio domorum, vt non percipiatur, niſi tantum de penſione, Ioan. de Anan. in d. capitu. ſi quis, circa finem.

De furto liberi hominis.

SVMMARIVM.

1 *Furans liberum hominem grauius puniatur, quàm ſi aliam rem.*
2 *Donans liberum hominem qualiter puniatur.*
3 *Vendiderit, verbum, an ſolum intelligatur in venditione cum aliquo pretio.*
4 *Communis vſus loquendi præualet proprio ſignificatui.*
5 *Domini magni donantes nanòs vel pigmeos an bene faciant.*
6 *Stipendiarij vendentes homines captos inimicis an peccent.*
7 *Furans ſeruum qualiter puniatur.*
8 *Qualitas rei, in qua delinquitur aggrauat pœnam.*
9 *Rapiens meretricem, vel puerum rapiẽs mulier, vel milites abducentes puerum inuitis parentibus, qualiter puniantur, & num. 10.*

In Lib. II. Cap. xxij. nu. 23.

1 HAbetvr *quod † quis non committit furtum, ſi mulierẽ rapit, non cauſa lucri, ſed libidinis explendæ.* Secus ſi ſimpliciter furaretur, immo grauius puniendus eſſet, qui mulierem liberam furaretur, vel hominem, quàm ſi aliam rẽ priuatam, pro alio enim furto non imponitur pœna mortis, vt in Authent. ſed nouo iure, C. de furtis, & eadem pęna eſt de iure ciuili, ſcilicet capitalis, vt C. ad leg. Iuliã de plagiar. ſicut etiam habetur de iure Canonico, capitulo primo, extra de furtis, non tamen propterea dictum capitul. primum, fuiſſe videtur ſuperfluum, quia talis diſpoſitio eſt antiqua, Exod. cap. 22. & ita per Canones non fuit edita, ſed ibi fuit poſita, vt ſciretur quam acriter tales punirentur. Modo quæruntur plura, & pri-
2 mo, † ſi quis non vendiderit hominem liberum, ſed donauerit, an incidat in pœnam textus in d. capitulo primo, ſcilicet quod ſit mors? Reſpondeo ſecundum communem ſententiam Doctorum ibi, quod ſic; volunt enim,
3 quòd † verbum, vendiderit, latè intelligatur, vt comprehendat omnem contractum, per quem transfertur dominium, vt notatur in l. 2. C. de vſucapio. pro empt. & l. ſicut, §. venditionis, ff. quibus modis pignus, vel hypoth. ſoluat. Ita, quod comprehendat donantem, ementem, & donatarium. facit text. in l. prima, C. de cupreſſ. lib. 11. vbi pœna appoſita vendenti, habet locum etiam in emente, idem in permutante, & datione in ſolutum: quia venditio dicitur qualitercunque dominiũ transferatur, l. ſtatu liberi à ceteris, circa finem, ff. de ſtatu liberis. modo iſte ſcienter hoc faciat: ita Abbas in dicto capitulo primo, Petr. de Ancharan. in fine, Ioannes de Anan. numero primo,
4 Maria. Socin. Et ita nota, quod † etſi de communi vſu loquendi, qui præualet proprio ſignificatui, appellatione venditionis veniat ſola venditio, quæ cũ pretio fit, & ita poteſt intelligi text. in capitulo primo, de his, quæ fiunt à prælatis, in principio: nam communis vſus præualet, per textum in l. liberorum, §. quod tamen Caſſius, ff. de lega. 3. & cap. ex litteris, extrà, de Sponſal. tamen in d. c. 1. venditio accipitur pro quacunque translatione dominij.

Sed

5 Sed quęritur, quid dicendũ† de iſtis magnis dominis, & Cardinalibus, atque ſimilibus perſonis, quæ donant homines nanos, ſiue homunciones, quos pigmeos vocant, vel ioculatores, ſiue cantores, vel peritos in aliqua arte, an incurrant in pœnam d.l.1. Abbas, & pręfati Doctores dicunt quod non: nam non donant homines hos, vt eis auferant libertatem, ſed vt ſeruiant donatario, ſicut ſeruiebant ſibi tanquam liberi, & ſic fit eis volentibus, & ita non faciunt malo fine, & zelo malo, vnde ceſſat dolus, & hoc ſequitur D. Anton. de Butrio, ac etiam Salic. in l.fi. C. ad leg. Flau. de plagiar. Et aduerte ſecundum
6 Ananiam in d. capit. 1. circa † ſtipendiarios noſtri temporis vendentes homines captiuos ſuis inimicis, vel donantes ſibi inuicem ragatios, quod fieri nõ poteſt. Sed an teneatur pœna mortis, ſi
7 † quis furetur ſeruum, vel vendiderit, aut donauerit? Reſpondeo, quod non: nam ille tantum tenetur furti, & ſerui corrupti, vt dicit Gloſſa in d.c.1. Qua-
8 propter notat ibi Anchar. quod † qualitas rei in qua delinquitur, aggrauat
9 pœnam. Sed quali † pœna in foro exteriori puniatur rapiens meretricem, vide Iulium Clarum lib. 5. §. fin. num. 5. in verbo, Raptus, qui dicit quod licet ſecundum communem ſentẽtiam Doctorum non teneatur pœna raptus, tamen Mediolani punitur pœna arbitraria. Sed quid dicendum de muliere rapiente virum? eſt communis opinio, vt etiam refert Iulius Clarus, ibi, num. 6. locum non habere l. vnicã, C. de raptu virgi. & ita pœnam mortis: nam in viri raptu ceſſant omnia ſcandala, de quibus mentionem facit d.l. vnica, & ideò ſi caſus contingeret, dicit ipſe talẽ mulierem eſſe puniendam citra pœnam mortis, graui tamen pœna arbitrio iudicis, ſecundum facti, & perſonarum qualitatem? qui etiam eodem numero quęrit quid dicendum de militibus, ſeu
10 ſtipendiarijs, qui† abducunt quãdoque pueros etiam inuitis parentibus, & ipſe tenet, quod non, præſertim, cum non modica ſit ſuſpitio inhoneſtatis in huiuſmodi parentibus.

De furis delatione, ſeu indicatione.

SVMMARIVM.

1 *Furem an quis teneatur indicare, & an peccet non indicando, nu. 3. & 6.*
2 *Ius ciuile an videatur differre a iure canonico quò ad indicationem.*
4 *Iuramentum, vt quis non teneatur furem indicare, an validum.*
5 *Recipiens pretium, vt quis indicet furẽ, an teneatur reſtituere.*
7 *Veritatem ſciens, & tacens an peccet.*
8 *Malefactor ſi ſeipſum indicet, an ſit quandoque a pęna excuſatus.*
9 *Sed quid ſi in edicto aſſignetur præmium indicanti furem, intelligatur ipſe, ſi ſe indicet.*
10 *Socius criminis an admittatur in teſtem contra ſocios.*
11 *Dominus rei amiſſæ qui ſuſpicatur in tali domo rem furatam eſſe, an poſſit inſtare coram iudice, vt quæratur domus eius.*

In Lib. II. Cap. xxij. num. 38.

1 DIXIMVS, *quod † quis tenetur reuelare furem.* An ve-
2 ro † hoc procedat de iure ciuili, Gloſſa in cap. qui cum fure, extra de furtis, dicit quod nõ. Sed de iure canonico ſecus, vt in d.cap. qui cum fure, adde Baldum in l.1.C. eod. Gloſſa, & Doctores in l. ciuile eſt, C. de furtis. Hinc videmus ꝙ tota die Epiſcopi faciunt literas excommunicationis, vt indicent furem, & hæc eſt communis opinio, Clarus lib. 5. quæſt. 27. numero quarto. Hinc dixit Archidiac. in cap. quod quidam, nu. 15. 1. quæſt. 1.
3 quòd † peccat is, qui furem non indicat domino quærenti, quamuis ad iudicium

cium quis non ſit ad iudicem compellendus, vnde ſecundum Archidiaconum malefaciebant illi rectores, de quibus dicitur extra de exceſſio. prælato. cap. dilectus, prout ibi notat Gof. & notandum, quòd quando quis tenetur indicare furē, debet manifeſtare his, qui poſſunt prodeſſe, & nō obeſſe, 22. q. 5. c. hoc videtur. Sed aduerte qđ licet ius ciuile, & canonicum videātur inter ſe differre, nam de iure ciuili quis non tenetur indicare furem, ſed de iure canonico ſic. d. c. qui cum fure: nam ibi ſit vt res furtiuæ indicentur, non vt fur indicetur, ita Bart. in d. l. ciuile. Sed quid

4 † ſi quis iuret non denunciare furem, & ita cum iuramento promittit non denunciare, an valeat iuramentum? Doctores dicunt per Gloſſam ſecundam, in c. nemo, extra de ſimo. quòd tale iuramentum non valet, vnde eo non obſtante tenetur reuelare, quia eſſet cōtra bonos mores, & contra publicam vtilitem, cuius intereſt, vt delicta puniantur, l. ita vulneratus, ff. ad leg. Aquil. recipere preciū, vt furem non indicet, quod

5 ſecus eſſet, quādo † reciperet precium, vt indicaret furem, vt probatur in iuribus allegatis per Gloſſam 2. in d. cap. nemo, & ibi Soc. num. 11. vnde pecuniam non tenetur reſtituere, l. 4. §. ſi tibi indicium, ff. de cond. ob turpē cauſ. Anchar. in d. c. qui cum fure, nu. 3. modo pecunia ſit gratis oblata, & ſine exactione, extra de ſimo. c. dilectus, Anan. colum. 5. Sed an quis teneatur indicare furem, vel rem furtiuam, vide late per Ioan. de Anan. in d. c. qui cum fure per

6 totam colum. 5. & quod dicitur, † quod quis non teneatur indicare furem, intellige verum eſſe in priuato, vel iudico ad inſtātiam priuati, & ita intelligitur tex. in d. §. ſi tibi, ff. de condict. ob turp. cauſ. Hinc nota cautelam B. Franciſci ad euadendum quendam homicidam qui fugabatur a perſequētibus eum, & ad non dicendum mēdacium, nam interrogatus ab illis quo tranſiuerat, poſuit manus in manicas, & dixit: Non tranſiuit hinc, intelligendo per manicas. Baldus in d. §. ſi tibi iudicium, allegat textum in l. ſi Baſſatorem, C. de fi-

7 deiuſſ. qui concludit quòd ille, † qui ſcit veritatem poteſt tacere verum, nec illam propalare tenetur, nam dato quòd nunquàm ſit licitum mentiri, tamen licitum eſt tacere, nec turpiter facit qui ſilet; tamen fallit in teſte a parte producto, in quo paria ſunt tacere verum, de quo interrogatur, & exprimere falſum, l. presbyteri, C. de epiſc. & cleric. & ibi

8 per Bald. Sed quid † ſi damnum paſſus ex furto facit pactum cū Titio, quòd ſi ſibi indicaret fures, non peteret ab ipſo, ſi ſibi in aliquo in illa cauſa teneretur. An ſi Titius indicauit, & per eius dictum apparet ipſum fuiſſe vnum ex furibus, poſſit dominus rei furtiuæ non obſtante pacto agere contra ipſum. Io. Andr. in addit. ad Specul. eod. tit. poſt principium poſt Vbertum de Bobio videtur inclinare, quòd non poſſit agere, vide Ioan. de Anan. ibi col. 5. in fin. ſed

9 an † in edicto aſſignante præmium illis, qui indicant furem, intelligatur etiam ſi malefactor ſeipſum indicaret, dic, quòd non. Hinc Anan. in d. c. qui cum fure, & Iaſon in d. § ſi tibi iudicium dixit, quòd quidam fornarolus licitè fuit ſuſpenſus, ex eo, quòd facto proclamate aſſignante præmium malefactori, ſe, & ſocios indicauit; quia in tali proclamate aſſignante præmiū intelligitur de alijs, qui non ſunt criminoſi, vel ſocij,

10 niſi de iſ expreſsè diceretur. Sed an † ſocius criminis admittatur in teſtem contra ſocium, & poſſit examinari, & interrogari dic reſolutiue quòd regula eſt vt ſocius criminis non admittatur in teſtē nec pro ſe, nec cōtra ſocios, l. quoniam liberi, vbi Doctores, C. de teſtib. l. fin. C. de accuſat. cap. 1. vbi Canoniſtæ de confeſs. imo ſi examinatur non probat, nec facit indicium ad torturam, admittitur tamen ſocius criminis contrà ſocium, vbicumque ciuiliter agitur ad intereſſe de crimine, vel quando crimen per alios probari non poteſt, fallit tamē

in cri-

Digitized by Google

in criminibus exceptuatis, vt læſæ Maieſtatis, vel falſificationis monetæ, vbi admittitur ſocius contra ſocium, Iaſon in d.§.ſi tibi iudicium. Reſtat modo vt ponamus queſtionis deciſionem, quam ponunt Doctores in d.c. qui cum fure,
11 quæ huiuſmodi eſt. Quidam † perdidit veſtem, vel librum, vel aliam rem, ſuſpicatur quòd ſit in Titij domo, inſtat coram iudice, vt quæratur in domo eius, & aperiantur capſæ, vtrũ iudex debeat hoc facere? cõmunis eſt ſententia quòd in ſeruis, & alijs perſonis, quæ poſſunt committere dolum in ſe occultando, tunc poteſt inſpici domus alterius, & ita loquitur text. in l.inquirendi, C. de furt. Vnde ſi quis ſuſpicatur ne vxor ſua ſit in domo ſcholarium, poteſt petere à iudice, vt domus illorum perquiratur; & ita poteſt intelligi l.1.§. hoc autem, & l.diuerſi, ff.de ſeruis fugit. quod ſecus eſt in rebus ſenſu carẽtibus, quia periculoſum eſt patribus familias pandere vires patrimonij ſui, argum. text. in l.2.C.quando, & quibus quarta pars deb. lib.10. & notatur in l.2.C. de alimen.pupil.præſt.

De negocijs illicitis.

SVMMARIVM.

1 *Negocia quæ dicantur illicita ex re.*
2 *Venenum admixtum poteſt eſſe vſui hominibus.*
3 *Colores ſunt regulariter mali, maximè quo ad homines.*

In Lib.III. Cap.ij. num.11.

1 DIXIMVS *quæ ſint negotia illicita.* Modo adde † effici ẽt negotia illicita ex re, quando in illis nullo modo licitum eſt negociari, vt in his, quę nec per ſe, nec cum admixto poſſunt eſſe vtilia, ſicut ſunt aliqua venena, vt ff.de contrah.empt.l.quod ſæpè, §.veneni mali, ff.de verb.ſignifi.l.qui venenum, vnde
2 negociari poteſt in venenis, quod † admixtum poteſt eſſe vſui hominibus, vt in theriaca, vel pro feris occidendis, ſicut & in gladijs ad ſui defenſionem, & in coloribus ad colorãdam mulierem, vel etiam hominem pro aliqua rationa
3 bili cauſa, aliàs † ex ſe tales colores ſunt mali, & maximè quò ad homines, omni enim homini ſufficere debet pictura, quam Deus in facie ſua naturaliter poſuit, & vix poteſt fieri abſque alterius iniuria, ſi aliã ſuperponat, & ideo Eccleſiaſtici 42. habetur: Ne accipias faciem aduerſus faciem tuam, faciem inquàm picturæ aduerſus faciem naturæ, alioquin qui contrarium facit, timere poteſt illud Ioelis c.2. Omnes vultus redigentur in ollam, vultus inquàm picturæ in ollam infernalem, Doct. in rubric. Ne clerici, vel mon.

De clericis conſulentibus in cauſa ſanguinis.

SVMMARIVM.

1 *Conſulere an poſſint clerici in cauſa ſanguinis.*
2 *Clericus an poſſit eſſe aduocatus in cauſa ſanguinis.*

In Lib.III. Cap.ij. num.13.

HABETVR *clericis eſſe interdictas cauſas ſanguinis.* Nunc adde quid agendũ de prælatis, qui ſunt in cõſilijs, quando imminẽt iſtæ cauſæ capitales, vtrum
1 talis conſultus à principe † quid velit ius de tali crimine, & quæ ſit pęna imponenda, poſſit conſulere ſine metu irregularitatis. Dicunt Doctores in c.clericis, ne clerici, vel monachi, ꝙ aut loquimur in cauſa abſolutionis, & tunc prælatus, qui præſens eſt, audacter hoc conſulere poteſt, vt ſcilicet abſoluatur, aut loquimur in cauſa condemnatationis, & tunc ſi imminet condemnatio

de

Digitized by Google

de præſenti, nullo modo cōſultat in ſpecie, argum. tex. in c. ſi ſacerdos, extra de offic. ord. extra de pœn. & remiſſ. c. omnis, extra de raptor. c. in archiepiſcopatu, de crimine falſi, c. ad audientiam. Aut non imminet cōdemnatio de proximo facienda, & tunc interrogatus poteſt reſpondere, lex ita diſponit contra latrones, & homicidas, & ſimiles perſonas, argum. tex. in c. 1. 23. q. 1. & 5. q. 6. c. delatori, & quod notatur in c. ex literis, de exceſſ. prælat. Item poteſt ſuadere in genere, quòd fiat iuſtitia, 23. q. 5.
2 c. peſſimam. an vero † clericus poſſit eſſe aduocatus in cauſa ſanguinis, vide Hoſtienſem in c. ſententiam, extra, ne clerici, vel monac. & melius in c. ad audientiam, num, 12. cum duobus ſequentibus, extra de homic. vbi ſic potes concludere, ſolam aduocationem non facere eum irregularem, ſed vindictam ſanguinis, ſi ille contra quem aduocat, occidatur, & hoc ſine dubio, quando aduocat contra reum accuſatum, quòd ſi ad eius defenſionem adiuuat, & abſolutus eſt, accuſator autē punitur pœna talionis, tunc erit irregularis, Ancharan. in d. c. ſententiam, nu. 7. adde Gemin. in cap. 1. diſt. 38.

De laico conducente poſſeſſionem.

SVMMARIVM.

1 *Laicus conduxit aliquam poſſeſſionem, inſtituit hæredem clericum, an poterit in conductione remanere.*

In Lib. III. Cap. ij. num. 20.

Diximvs *clericum, vel monachum quandoque poſſe conducere prædia laicorum.* Regulariter tamen non; ſed quid
1 † ſi laicus, qui conduxit, inſtituit hæredem clericum, an poterit in conductione remanere? videtur quòd non: quia res peruenit ad caſum, a quo non poſſet incipere, ergo non durat, l. ſi pluribus, §. & ſi placet, ff. de verb. obligat. contrarium tenet Gloſſa, in c. 1. ſuper verbo, cōductores, quam ſequūtur D. Ant. & Anchar. ibi, ex quo inferunt, quod ſi dictat conſtitutio epiſcopalis, quòd clericus non poſſit recipere ceſſionem a laico contra clericum, quod ſi laicus habens contra clericum, inſtituit clericum, poterit agere, ita notat Bar. in l. 2. §. tutor, verſic. ſed ſuum, ff. de falſis.

De penſionario ſolum habente penſionem, an poſſit ad ordinem promoueri.

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconus poteſt ſub prætextu beneficij habentis certum ordinem promoueri ad ordines maiores.*

2 *Penſionarius habens penſionem ſibi ad victum ſufficientem, etiam ſi nil aliud habeat, poteſt ad ordines promoueri.*

In Lib. III. Cap. xij. num. 7.

1 Diximvs † *poſſe quem ſub prætextu cuiuſdam beneficij habentis, v. g. certum ordinem, puta ſubdiaconatum promoueri ad ordines ſuperiores.* Sed quid ſi quis ad titulum cuiuſdam beneficij ad ſactos ordines promotus, & nihil aliud habens vnde viuere poſſit, illud renun-
2 ciauerit, † reſeruata ſibi penſione centum ducatorum, nulla facta mentione quo ad titulum illius beneficij, ſit ordinatus, nū talis reſignatio ſit valida ſtante decreto Concil. Trident. ſeſſ. 21. de reform. c. 12. Nauar. c. 23. de præben. in antiquis, tenet partem affirmatiuam, ſic enim ſatisfactum videtur menti Concilij Trid. ne ſacris initiatus cum dedecore ordinis clericalis mendicet, cum talis ordinatus renuncians reſeruauerit ſibi pēſionem ducatorum centum, quæ ſufficit ad eius victum.

Digitized by Google

De diſtributionibus.

SVMMARIVM.

1 *Canonici celebrātes miſſam priuatim tp̄e horarū, an debeāt diſtributionē habere.*
2 *Et quid de clericis aſſociantibus ſuum Epiſcopum.*
3 *Diſtributiones an conſequi debeat canonicus iniuſtè carceratus, aut ſuſpenſus, abſolutus.*

In Lib. III. Cap. xiv. nu. 15. in fi.

1 CIRCA diſtributiones quotidianas adde an † canonici celebrantes miſſam priuatim, tempore horarum, & an aſſociantes ſuum epiſcopum extra eccleſiā debeant diſtributiones habere. Sacra congregatio declarauit, vt memorat D. Hieron. Gonzalet. in comment. ad octauam regulam cancel. num. 181. & 183. vt ſequitur. Qui quo tempore, quo cantatur vna hora in choro miſſam celebrat in eadem eccleſia ex deuotione, vel obligatione, non dicitur intereſſe illi horæ, nec illius diſtributiones accipere poteſt, ſi vero iuſſus fuerit à ſuperiore, vt celebraret, tūc reciperet, ſuperior tamē debet cauere à tali iuſſione. Quo
2 ad ſecundum ſic declarauit, non † poſſunt canonici duo, aut plures aſſociantes eorum prælatum quandoque volentem audire miſſam non in cathedrali, ſed in alia Eccleſia ciuitatis participes fieri diſtributionum quotidianarum, quæ non niſi præſentibus, & ſeruienti-
3 bus dantur. Sed an † canonicus iniuſtè carceratus, aut ſuſpenſus abſolutus ſi ante huiuſmodi ſolitus erat frequentare chorum, & diuinis intereſſe, tunc debet habere quotidianas diſtributiones, ac ſi interfuiſſet, ita Felinus in terminis in c. omnes, nu. 20. in fi. extra de conſt. Philippus Probus ad Ioan. monach. in cap. vnico, nu. 22. vbi etiam Gemin. & Io. Andr. de cleric. non reſid. lib. 15.

De licentia Epiſcopi neceſſaria ob abſentiam clerici in ſtudio.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi licentia an neceſſaria ob abſentiā canonici ſtudij cauſa, nu. 2. 3. & 4.*
5 *Quinquennium conceſſum cauſa ſtudij, vt canonicus à ſua Eccleſia poſſit eſſe abſens, an poſſit prorogari.*
6 *Canonicus abſens cauſa ſtudij, an loco ſui relinquere debeat ſubſtitutum.*
7 *Canonicus vt gaudeat quinquennio percipiendo fructus beneficij, iux. nu. 4. debet verè ſtudere.*
8 *Parochus, an poſſit eſſe abſens cauſa ſtudij.*

In Lib. III. Cap. xiv. nu. 25. in fi.

1 DIXIMVS † *licentiam Epiſcopi neceſſariam, vt Canonicus abſens cauſa ſtudij percipere poſſit præter diſtributiones, quicquid præſentes perciperent.* Hoc autem intellige, requiri licentiam Epiſcopi, & conſenſum quo ad diſceſſum, nā quādo canonicus ſe abſentat cauſa ſtudij, debet diſcedere cum licentia ſui Epiſcopi, tum ne ipſe contemni videatur, tum, quia ipſe Epiſcopus cognoſce-
2 re, † & dijudicare debet an abſentia ſit pro cauſa ſtudij, quanto tempore duratura, & ad quam ſcientiam adipiſcendam, qui etiā tanquam ſuperior debet diſcernere, an ſit aptus ad diſcendum, ne illi ingenium, aut natura repugnet, atque reſiſtant. An in loco, ad quem ſe transferre deſtinauerat, regatur, & vigeat generale ſtudium, ad tex. in c. 1. de priuileg. in 6. An minus competens ſtudiorum exercitium, c. tuæ, de cler. non
3 reſident. Quod ſi prælatus talem † licentiam ſine cauſa denegauerit, tūc poteſt haberi recurſus ad ſuperiorem, vt eum compellat ad dādam. Panorm. in in c. relatum, nu. 6. & c. tuæ, vbi Zabar. q. 4. de cleric. non reſid. & ita quo ad diſceſſum

Digitized by Google

ſceſſum requiritur licentia, non tamen
4 illa neceſſaria eſt, vt † canonicus cauſa ſtudij abſens poſſit legitimè percipere fructus beneficij, & ita de conſuetudine obſeruatur. Panorm. in d. c. tuæ, ſub nu. 3. Rebuff. de diſpenſ. de non reſid. nu. 25. & ratio eſt, quia ius eam concedit, c. fi. extra de magiſtr. & fruſtra precibus impetratur, quod iure communi conceditur, l. 1. C. de theſauris lib. 10.
5 Sed quæritur an † Epiſcopus cōceſſum à Canone ſcilicet quinquēnium, poſſit per ipſum prorogari. Dic, quod nō. ita habetur per Sacram congregationem his verbis. Licētia, vt quis abeſſe poſſit cauſa ſtudij à ſeruitio ſuæ eccleſiæ, vel ſui canonicatus, non ſuffragatur vltra quinquennium, impetrata à die, qua cœpit ſtudere; ita hanc declarationem refert Lopez ad praxim crimin. Bernar.
6 Diaz c. 52. Rurſum dubitatur † an teneatur canonicus abſens cauſa ſtudij relinquere loco ſui ſubſtitutum. Dic, quòd non. Tum, quia defectus ipſius abſentis pōt ſuppleri per alios de Capitulo. Tum, quia detracta portione ſubſtituti nihil poſſet ſibi remanere, Panormit. in c. licet, nu. 9. de præben. vide Oldr. conſ. 220. nu. 3. Sed aduerte hoc
7 procedere † in canonico, qui reuera dat operam, vt ſtudeat, nō autem in eo, qui in ſtudio moratur, & ſcholas ingreditur, & nullo modo proficit, Abbas, &
8 Felinus in d. c. fi. & † nec in parocho, qui hodie poſt Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 1. §. eadem, omnino nō poteſt ſtudij cauſa abſentiam facere, vt declarauit ſacra eiuſdē Congregatio declarata per Hieronym. Gonzalez. in comment. ad octauam regulam cancell. Gloſ. 6. nu. 351. ſic dicens. Obtinentibus parochiales eccleſias poſt Conc. Trid. ſtudendi licentia, ac in abſentia ſtudiorum cauſa fructus percipiendi non datur. & ratio eſt, quia cum parochiales eccleſiæ prouideantur per concurſus, præſupponitur idoneos & peritos, qui iā ſtuduerūt prius aſſecutos fuiſſe eccleſias, & ideo non eſt neceſſe, vt ſtudij cauſa abſint.

De Miſſa quando in oratorijs celebranda.

SVMMARIVM.

1 *Miſſæ in oratorijs de licētia Epiſcopi quando poſſint celebrari.*
2 *Clauſulæ, quæ apponi ſolent à Romanis Pont. vt miſſæ in oratorijs celebrentur.*

In Lib. III. Cap. xv. nu. 49. in fi.

1 FVIT *concluſum per nos de licentia † Epiſcopi poſſe miſſas celebrari in oratorio, vt patet ex Concil. Trid. ſeſſ. 22. in decreto de obſeru. & euitandis in celebratione miſſę, non tamen in magnis ſolemnitatibus.* Modo
2 adde quòd † quando Romanus Pontifex hanc licentiam per Breuia Apoſtolica indulget, ſolet in illis apponere ſequentes clauſulas, vt oratorium ad hoc decenter extructum, & ornatū exiſtat, ac ab omnibus domeſticis actibus liberum, ab ordinario loci ēt viſitandum, & approbandum. Item vt miſſa celebrari poſſit per quemcunque ſacerdotem ſęcularem, ſeu de ſuperiorum ſuorum licentia regularem. Item vt dicta conceſſio intelligatur, ſine tamen iurium parochialium præiudicio, aut exceptis diebus Paſchatis, Reſurrectionis, Pentecoſtes, & Natiuitatis Domini noſtri Ieſu Chriſti. Item adijci ſolet, vt alij pręter familiares illius perſonę, cuius contēplatione dicta licentia impartitur ſeruitio neceſſarios ibidem miſſæ intereſſentes diebus feſtis de prę cepto, ab auditione audiendi miſſam in Eccleſia minimè liberi cenſeantur.

De examine in concurſu.

SVMMARIVM.

1 *Promouendus ad ordines in tribus examinandus.*
2 *Notorietas idoneitatis an operetur, vt quis*

quis ſe non ſubijciat examini.
3 *Examinandi ius an ſolis Epiſcopis competat. Fallit.*
4 *Tempus quattuor menſium datum Epiſcopis, vt poſſit prouideri Eccleſiæ mediante concurſu incipit à die notitiæ.*

In Lib. III. Cap. xvj. num. 21.

1 DIximvs † *promouendos ad ſacros in tribus examinandos, & minorem requiri examinationem in minoribus ordinibus, quam in maioribus*. Modo ſupereſt vt aliqua dicamus de examine per concursũ in vacatione eccleſię parochialis
2 faciendæ, vnde quæritur primo, an † notorietas idoneitatis de vita, moribus, & ſcientia alicuius perſonæ, vt quia eſt famoſiſſimus Doctor, operetur, vt non ſubijciatur examini? Reſp. negatiuè, Fuſcus lib. 2. de viſitatione c. 5. nu. 10. ẽt ſi eſſet Vicarius ipſius Epiſcopi, ex declaratione Sacræ Congreg. referẽte Paride, lib. 8. de reſign. benefic. q. 9. nu. 87. & ratio eſt: quia examen requiritur pro forma cũ aliàs ſtante Conſtitutione Pij V. publicata die 16. Maij 1567. annulletur collatio, & ideo omitti non põt. Lamber. de iure patr. par. 1. q. 11.
3 art. 3. Secundo quæritur † an iſtud ius examinandi, & edicti proponendi ſolis epiſcopis cõpetat, ita vt alij inferiores, ad quos ipſarum parochialiũ Eccleſiarũ collatio pertineret, ab hoc excludantur. Reſp. quòd ſic, & ita pluries fuit deciſum per Sacram Congr. teſtante Pariſio loc. cit. Fallit tñ in illis, qui omnimodam iuriſdictionem haberẽt, & nec alicui ſubijcerentur, ſed tantum ſedi Apoſtolicę immediatè ſubiecti eſsẽt, ac nullius diœceſis cenſerentur, proprium, ac diſtinctum territorium habentes cum facultate congregandi Synodum, vide Parid. in d. q. 9. nu. 98. De hoc examine videndum eſt Concil. Trid. ſeſſ. 24. de
4 reform. c. 18. Tertio quęritur † quando incipiat currere tempus quattuor menſium Epiſcopis datũ ex prędicta Pij V. Conſtitutione, vt poſſit prouideri Eccleſiæ mediante concurſu? Reſp. quòd à die habitæ notitiæ vacationis, c. quia diuerſitatẽ de conceſſ. præben. c. licet, & ibi Innoc. de ſupp. neglig. pręlat. Innoc. & Anchar. in c. nos quidẽ, de teſt. Bal. in l. 1. ff. ſi quis caut. Alex. in l. pen. ſi quis teſt. lib. Domini de Rota deciſ. 481. debet tamen eſſe ignorantia, vt nõ currat, veriſimilis, & probabilis non autem inueriſimilis, & dicitur inueriſimilis, attenta qualitate beneficij, & longitudine temporis vacationis, Abbas in c. quia diuerſitatem, de conceſſ. præb. nu. 7. Bald. in l. 1. C. ad Maced. & in terminis Romanus conſ. 481.

Capitulum quando non poſſit viſitare.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum Sede vacante poteſt viſitare, niſi in duobus caſibus.*

In Lib. III. Cap. xxvij. num. 19.

1 HAbetvr † Capitulum Sede vacante poſſe viſitare, niſi in tribus caſibus, quorum vltimus eſt, quãdo viſitatio competeret Epiſcopo de iure ſpeciali. Exemplum, quando exẽptos Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectos auctoritate Apoſtolica viſitat, iuxta tex. in Clement. attendentes, de ſtatu monac. vbi Card. Zabar. q. 4. Feder. de Senis cõſ. 291. Probus in addit. ad Io. Monach. in c. Eccleſiæ, num. 1. de ſuppl. neglig. prælat. lib. 6. Fallit etiam, niſi ſperaretur quod de proximo prouideretur eccleſiæ de epiſcopo ſucceſſore, vt colligitur ex theorica Innoc. in c. ad abolendã de hęret. Panorm. in cap. cum olim de maior. & obed. ſub num. 3.

LAVS DEO OPT. MAX.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

6– 4

Digitized by Google